ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub. St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone : NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ 1 ՄԱՐՏ 1930
1 MARS 1930

Ջ. ՏԱՐԻ Թիւ 1200 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՅԻՍՈՒՍԵԱՆ "ԷՆՏԵՐՆԱՍԻՈՆԱԼ,,

Այսօր, Բ. էջին մէջ արտատպած ենք թղթակցութիւն մը, որ ուշագրաւ տեղեկութիւններ կուտայ ծանր վտանգի մը մասին։—

1. Հայ կաթոլիկներու պատրիարքութիւնը ինկած է ձիգվիթներու ազդեցութեան տակ։

2. Հայաստանի, Կովկասի եւ Պարսկաստանի հայ կաթոլիկ հասարակութիւնները այսուհետեւ պիտի ենթարկուին ձիգվիթներու կազմակերպութեան, փոխանակ կառավարուելու հայ կաթոլիկ պատրիարքութեան կողմէ։

3. Ներկայիս Վատիկանի մէջ կը պատրաստուի նոր օրինագիրք մը, որուն տրամադրութեան համաձայն պիտի կառավարուին բոլոր կաթոլիկ եկեղեցիները։ Պիտի ջնջուին բոլոր ազգային եկեղեցական աւանդութիւնները, առանձնաշնորհները, իրաւասութիւնները եւ պիտի մնան միայն լեզուները։

«Յառաջ» վերջերս առիթ ունեցաւ մատնանշելու թէ՝ Հռոմի եւ Վատիկանի ծանօթ համաձայնութենէն ի վեր, մասնաւոր եռանդ մը ցոյց կուտայ պապական կղերը, եթէ ոչ Պիոս ԺԱ. Պապը ինք։ Այս առթիւ պարզեցինք, նաեւ, Պէյրութի Պատրիարքարանին մէջ կամ անոր գլխուն սարքուած խաղերը, որոնց հետեւանքով կաթող..պատրիարք, փոխանորդ եւն. դարձած են պարզ խամաճիկներ, իսկ ամբողջ իշխանութիւնը կը գտնուի Վատիկանէն ղրկուած քահանայի մը, Հ. Պոնտիի ձեռքը։

Այժմ պարագայի մէջ, կը թուի թէ Վատիկանը կանգ չպիտի առնէ կէս ճամբան, Ցիսուսեան «Ինտէրնասիոնալ»ին մէջ հալեցնելու համար մեր հալածական, անտէր եւ ցիրուցան ժողովուրդին մէկ հատուածը։ Միլիոններ կը հոսին Ս. Պետրոսի գանձանակը, եւ զարմանալի չէ որ Լատին Պատրիարքը երրորդ գիւղը գներ է Երուսաղէմի մէջ, «հայ գաղթականներ տեղաւորելու համար», ինչպէս կը գրէր «Թայմզ»ի թղթակիցը։

Այս ամբողջ ողբերգութեան մէջ, կսկծալին ոչ այնքան Վատիկանի բռնած ճամբան է, որքան մեր մէջ տիրող թմրութիւնը։

Ի՞նչ կ'ընենք մենք, վտանգը չէզոքացնելու համար։ Ի՞նչ կ'ընեն «մրրկաւ բաժնուած» եղբայրները։

Իրագեկ եւ բարեմիտ կաթոլիկ մը վերջերս մեզի կը բացատրէր թէ՝ Վատիկանը այնքան յանցանք չունի, որքան՝ հայ հռոմէական կղերականները իրենք։ Անոնք են որ, կ'ըսէր, գիտութեամբ կամ անգիտութեամբ, նեղմտութեամբ կամ նեղամտութեամբ տեղի կուտան միջամտութեան։

կ'ընդունինք որ այդպէս է, որոշ չափով։ Իշխանաւորը միշտ ալ տրամադիր է իր ներկայութիւնը, լուծը զգացնելու։ Երբ կը զբաղեցնես, գլխու ցաւեր կը ստեղծես, իր ականջին կը հասցնես առտնին վէճեր, կամ, շոյելով իր փառասիրութիւնը, դաւաճանելով քու շահերուդ, հէքեաթներ կը պատմես,— ան բնազդաբար, մեքենաբար կը միջամտէ, ճեղքեր կը բանայ, նուաճումներ կը կատարէ եւ կ'իշխէ։ Եւ եթէ գիտակցութիւնը չունիս իրաւունքներուդ, իր կամքը, քահանայքը կը դառնայ քեզի համար օրէնք։ Ան՝ տէր տիրական, դուն՝ ստրուկ։

Արդ, ինչո՞ւ միայն ողբալ, հառաչել եւ յօրանջել յայտնի կամ գաղտնի դաւերու դէմ, եւ չմտածել զանոնք չէզոքացնելու մասին։

Կա՞մքն է որ կը պակսի, թէ գիտակցութիւնը։

Եթէ հայ հռոմէական հասարակութիւնը խաչ քաշած է իր գոյութեան վրայ, իրրեւ ազգային արժէք; ըսելիք չունինք։ Եւ մեզի թող չենք տար խառնուիլ դաւանական խնդիրներու։

Բայց մենք այդքան յոռետես չենք։

Եւ ճիշդ ատոր համար ալ, կը կարծենք թէ կացութիւնը չի փրկուիր, «վարդապետն ասաց» երգելով։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՆԵՐՍԷՆ ԵՒ ԴՈՒՐՍԷՆ

Աթէնքի «Նոր Օր»ը դիտել կուտայ խմբագրականի մը մէջ, հիմնուելով թղթակցութեան մը վրայ զոր արտատպած ենք այսօր (15 փետր.).

— «Մեր ձեռքին տակ ունինք քանի մը կարեւոր պաշտօնագիրներ, գաղտնի մակագրութեամբ, վատիկանէն ղրկուած Աթէնքի կաթոլիկ կղերականներու պետերուն, որոնց կը հրահանգուի առաւելագոյն ժամանակը յատկացնել՝ արեւելեան կաթոլիկ ժողովուրդները հեռացնելու ազգային գաղափարներէն, աւանդութիւններէն ու բարքերէն, ժամանակուայ ընթացքին լատինացնելու համար զանոնք։

Շեշտենք անգամ մը եւս որ այս հրահանգները գաղտնի ղրկուած են ու մեր ձեռքը հասած Ազեքսանդրապոլեան հայ կաթոլիկի մը միջոցաւ։

Անոնց թարգմանութիւնը աւարտելէ յետոյ, մաս առ մաս հրատարակութեան պիտի տանք, մուտ վտանգին վրայ ծաճկուած վարագոյրը վերցնելու համար։

Պատճառներ ունինք պնդելու որ՝ մասնաւորապէս յունիսյ մէջ, բացառիկ աշխատանք կը տարուի հայ կաթոլիկ եկեղեցին լատինացնելու եւ հայ կաթոլիկները էլ խլելու ազգային գագաթէն։

Թէրզեան պատրիարք՝ պատրիարքական աթոռին վրայ վերթռիաստատուած է երեւոյթները փրկելու համար։ Ան հաւատարիմ կամակատարն է ձիգվիթի մը՝ առանց որուն հրահանգին տերեւ անգամ չի շարժիր Պէյրութի պատրիարքարանին մէջ։

Թէրզեան պատրիարք գիտակցաբար կը դաւէ հայ կաթոլիկ եկեղեցիին դէմ եւ վատիկանի թելադրութեամբ կը ջանայ իր ժողովուրդը աստիճանաբար լատինացնել ու օտարացնել։

Մասնաւոր կարգադրութիւն եղած է որ՝ յետ այսու ձիգվիթները դաստիարակեն հայ կաթոլիկ կղերը, իրենց ոգիով ու ըմբռնումներով։»

ՀԱԼԷՊԻ ՋՈՒԼՀԱԿՆԵՐՈՒԻՆ ԴՈՐԾԱԴՈՒԻԼԸ

Գրած էինք թէ Սուրիոյ մէջ մէճիտիէին եւ օսմանեան միւս արծաթ դրամներուն անկումին հետեւանքով տնտեսական տագնապ առաջ եկած է։

Այս տագնապէն ազդուած են նաեւ տեղւոյն ջուլհակները, որոնք կարեւոր թիւ մը կը կազմեն։ Ասոնք կը պահանջեն որ գործատէրերը աւելցնեն իրենց օրավարձերը։ Իրենց այս պահանջը անհետեւանք մնացած ըլլալով, ջուլհակները գործադուլ հռչակած են։

Հալէպի ոստիկանական տեսչութիւնը միջամտած է՝ գործատէր ու գործաւոր հաշտեցնելու համար։

ԴՐԵՍԴԷ — STAMBOUL

Անգամ մըն ալ կը յիշեցնենք թէ՝ Պոլսէն ետ կը վերադարձուին բոլոր այն նամակները, Թերթերը եւ ծրարները որոնց վրայ գրուած է Constantinople, փոխանակ Stamboulի։ Էնկիւրիին ալ պէտք է գրուի Ankara եւ ոչ թէ Angora։

ՊԱՐՄԻՑ ԳԱՀԸՆԿԷՑ ԳԱՀԸ ՄԵՌԱՒ

Ուրբաթ օր փարիզեան արուարձան Նէոյեիի հիւանդանոցին մէջ մեռաւ Պարսից գահընկէց Շահը՝ Ահմէտ Միրզա։ 32 տարեկան էր եւ երկար ատենէ ի վեր իր տասապէը անբուժելի հիւանդութենէ մը։

Թարմինը երէկ կէսօրէ վերջ փոխադրուեցաւ փարիզի մզկիթը,

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Նախարարական տագնապը

Պ. Թարտիէօ կը շարունակէ իր «խօսակցութիւն»ները եւ ոչ թէ «բանակցութիւն»ները, համաձայն իր բացատրութեան, լայն սահմանի մէջ խառն դահլիճ մը կազմելու համար։ Չինդշաբթի օր տեսակցեցաւ Վիկտոր Պէոարի, Ժոզէֆ Քայեօի, Փէնլըվէի, Բլէվանթէլի, Փիէռ Լավալի եւ ուրիշ զանազան ընտրախանձներու եւ ծերակուտականներու հետ։ Երէկ նոյն ձեւով շարունակեց իր աշխատանքները։

Քանի օրերը անցնին, կիրքերը կը հանդարտին։ Արմատական-ընկերվարականները որոնք իրենց պարտութենէն վերջ զայրացած էին եւ վճռած կատաղի ընդդիմադիրի դերին մէջ մտնել, մասնաւորաբար մերժել Թարտիէօի վարչապետ նշանակուիլը, կ'երեւի թէ հետզհետէ կը հանդարտին եւ աւելի հաշտարար դիրք պիտի բռնեն։

Ամէն պարագայի մէջ, Թարտիէօ կը յուսայ այսօր, կամ ամէնէն ուշը վաղը՝ կիրակի կազմել իր դահլիճը։

Հապա՛ Լոնտոնի խորհրդաժողովը

*Քանի երկարի ֆրանսական տագնապը, ա՛յնքան անստուգութեան մէջ կը մնայ Լոնտոնի նաւային խորհրդաժողովը։ Այս առթիւ ջղայնութեան մատնուած են Անգլիացիները։ Ծանրագլուխ «Թայմզ»ն անգամ, իր փետր. 27ի խմբագրականին մէջ կը գրէ.— «Նաւային խորհրդաժողովին գործը պէտք է շարունակուի, առանց նկատի առնելու ֆրանսական լիակատար պատուիրակութեան մը բացակայութիւնը։ Ընդհանուր ուրախութիւն պիտի պատճառէ ամէն որոշում, որ կը հակառակի Լոնտոնի ժողովին պաշտօնական նոր յետաձգումներուն։ Որովհետեւ յայտնի չէ թէ նոր դադարի մը ընթացքին վերջ պիտի տրուի՞ այն քաղաքական անստուգութեան, որ անհրաժեշտ դարձուց Թարտիէօի եւ իր ընկերակիցներուն քաշուիլը, մինչ այդ պէտք չէ առիթը կորսնցնել գործը առաջ տանելու համար։ Մասնագիտական յանձնաժողովներու գործը կրնայ շարունակուիլ ամէն պարագայի մէջ, բայց առկէ վեր մակարդակի մը վրայ, Լոնտոնի գլխաւոր պատուիրակները պէտք է իրենք գիրենք ազատ զգան վիճաբանելու, ու եթէ կարելի է, առժամեայ համաձայնութեան մը յանգելու այն հարցերուն շուրջ որոնք անմիջական եւ մասնաւոր շահագրգռութիւն կը ներկայացնեն անոնց համար։ Զորեքշաբթի գիշեր հրատարակուած զեկոյց մը կը յայտնէ թէ աշխատանքները պիտի շարունակուին այն համոզումով, որ յառաջիկային հինգ պետութեանց միջեւ կնքուելիք դաշնագրին համար օգտակար պիտի ըլլան անոնք։ Այս ձեւով միջին ճամբայ մը գտնուած է եւ երկրորդ անգամ չէ յետաձգուած խորհրդաժողովը, ինչ որ սխալ մը պիտի ըլլար շատ մը պատճառներով։ Խորհրդաժողովին նպատակն է դեռ, եւ պէտք է ըլլայ, կնքել համաձայնութիւն մը, որուն յարին ոչ միայն Մ. Նահանգները, Ճափոն եւ Անգլիա, այլ եւ Ֆրանսա եւ Իտալիա։»

Կարմիր բանակի տարեդարձը

Ինչպէս գրեցինք, կարմիր Բանակի 12րդ տարեդարձին հանդիսութիւնները Մոսկուայի մէջ սկսան շաբաթ օր եւ շարունակուեցան կիրակի՝ խիստ լայն սահմանի վրայ։

Բոլշեւիկ վարիչներ այս առթիւ ճառ խօսելով, շեշտեցին յիշել թէ կարմիր Բանակը ողնայարն է հնգամեայ ծրագրին, որուն նպատակն է առաջ բերել «համաշխարհային Հոկտեմբեր» մը (բոլշեւիկեան յեղափոխութեան ամիսը)։ Խորհրդային միութեան ճարտարարուեստին բարգաւաճումը եւ հաւաքական տնտեսութեանց նոր քաղաքականութիւնը ժաս կը կազմեն ընդարձակ ծրագրի մը, որ կ'ընդգրկէ ամբողջ աշխարհը եւ կոչուած է աշակցելու բոլոր երկիրներու աշխատաւորներուն՝ խորտակելու իրենց ներկայ կառավարութիւնները։

Բոլոր լրագիրները, նոյնիսկ տնտեսագիտական թերթերը մասնաւոր էջեր հրատարակեցին՝ բացատրելու համար թէ անկարելի է խուսափիլ պատերազմէն, այլ է պատճառը որ խորհրդային միութիւնը կը մարզէ ամբողջ ժողովուրդը եւ սիստեմատիկ կերպով կը կազմակերպէ անոնց տնտեսական ամբողջ կեանքը՝ համաշխարհային պատերազմի համար, որ պիտի գայ անմիջապէս որ հնգամեայ ծրագիրն իրագործուի։ Միայն երկու երկիրներ՝ խորհրդային միութիւնն ու Միացեալ Նահանգները բաւարար բնական միջոցներ և աղբիւրներ ունին՝ այսպիսի կռիւի մը մէջ՝ վճռական յաղթանակ մը ապահովելու համար իրենց ժողովուրդին։ Խորհրդային միութեան դաշնակիցներ կը գտնուին Թշնամիներու ռազմաճակատներուն ետեւ, ու կը կազմալուծեն անոնց բանակներն ու նաւատորմիղները՝ իրրեւ նախապատրաստութիւն մեծ կռիւին։

Այս իմաստով յօդուածներ հրատարակուեցան կառավարութեան պաշտօնաթերթ «Իզվեստիա»յի մէջ՝ պատերազմական գործավար Վորոշիլովի, փոխ-գործավար Ունշլիխթի, զօր. Բլուխէրի, զօր. Բուտեննիի, Կուիբիշէֆի (Տնտեսական Գերագոյն Խորհուրդի նախագահ) եւ ուրիշներու կողմէ։

*** Օտեսայի մէջ երկրագործական երեք մարզիչներ մահուան դատապարտուեցան՝ հաւաքական տնտեսութեան քաղաքականութեան դէմ շարժած ըլլալու պատճառաւ։ Ուրիշներ երկարատեւ բանտարկութեան դատապարտուեցան։*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԸ «Կ'ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՆԱՑ»

Բարեգործականի կեդր. վարչութեան փետր. 22 թուակիր զեկոյցը, որ մինչեւ հիմա չէ հասած մեզի (չէ՞ ղրկուած), կը հաղորդէ հետեւեալ փոփոխութիւնները.—

1. Միութեան հիմնադիրներէն ե. ազանօն պէյ, որ հիմնարկութեան օրէն ի վեր փոխ-ատենապետի պաշտօնը կը վարէր, հրաժարած է, «զգալով թէ նիս հաստատուած եւ առանց ատոր ալ յոգնած ըլլալուն իր փոխատենապետի պարտականութիւնը մօտէն եւ լրիւ չի կրնար կատարել, տարուան փոքր մասը փարիզ գտնուելով, խղճմտարութեամբ մըրոպատիւ կը բերէ բարեգործականի մեծ առաքելին»։ (Ամբողջ հատուածը մէկ նախադասութիւն է, մենք փորձեցինք... ամփոփել)։

2. Հրաժարեալ երկու փոխատենապետներուն տեղ (գ. նորատունկեան էֆէնտի եւ ե. ազանօն պէյ) ընտրուած են պ. պ. Զարեհ Նուպար եւ Պօղոս Էսմէրեան, «որոնց ընտրութեամբ նախագահական գիւանը երիտասարդ դիմագիծ մը կը ստանայ։»

Ինչպէս կ'երեւայ, չքախումբէն կերպով մը մեկուսացուած է Տիգրան խան Քէլէկեան։

Բայց կ'արժէ նոյնութեամբ արտատպել զեկոյցին այս մասը, իբրեւ նմոյշ բարձր քաղաքականութեան, փաստաբանական տաղանդի եւ վսեմ ոճի.

— «Ինք Տ. Տիգրան Խան Քէլէկեան, որպէս երիցագոյնը եռանակ փոխ ատենապետներու, երիտասարդ կորովի մշտարթուն արտայայտութեամբ կը ւնայ իր դիրքին վրայ, եւ հոնկէ իր բարեսիրական զգացումներուն յագուրդը կը փնտռէ Բարեգործականի ձեռնարկներուն մէջ, որուն անդրանիկ բարերար անդամներէն մին եղած է, Տէօրթ Եօլի մէջ հիմնելով Մխիթեան առաջին հաստատութիւնը՝ Քէլէկեան որբանոց»։

3. Հանգուցեալ պ. մ. պապաջանեանի տեղ, կեդր. վարչութեան խորհրդական անդամ ընտրուած է պ. պետրոս Շալճեան, նախկին նախարար, «որուն վարչագիտական բարձր կարողութիւնները մեծապէս գնահատուած են պետական եւ ազգային շրջանակներու մէջ»։

Հաւատա՞նք թէ այս փոփոխութիւնները իրենց կարգին պիտի փոխեն կարգ մը քարացած բարքե՛ր, ոչ թէ տարիքով, այլ հոգեպէս երիտասարդացնելով բարեգործականին վարիչ խաւերը։

ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ ՀԱՅՈՒՀԻ ՄԸ ԴԱՏԸ

Անցած տարի օգոստոս 25ին Լօրէթի մէջ Միխաք Մանուչեան անուն 25 տարու հայ երիտասարդ մը սպաննած էր Մխրզա անուն հայրենակից մը, սիրային նախանձի հետեւանքով։

Դատավարութիւնը տեղի ունեցաւ փետր. 25ին Մոնպրիզոնի եղեռնաղատ ատեանին առջեւ։ Լսուեցան հայ եւ ֆրանսացի վկաներ, որոնք բարի վկայութիւն տուին Մանուչեանի մասին, որ երեք տարի բանտարկութեան եւ 5 տարի բնակութենէ արգելումի դատապարտուեցաւ։

Ընդհ. դատախազ Շատֆօ գայրոյթով դիտել տուաւ թէ հետզհետէ կը շատնայ թիւը այն օտարներուն, որոնք Ֆրանսա կուգան հանրալինանդորրու իւնը խանդարելու։ Ամբաստանեալին փաստաբանը սը կրնէ պերճախօս պաշտպանողական մը խօսեցաւ։ Ըսաւ թէ Մանուչեանի ընտանիքը ամբողջութեամբ ջարդուած է եւ ինք մնացած է միայն իբրեւ ճնճղուկ մը՝ եղերքը բոլորին, աւերակուած փոքրիկէն ու գիշակեր թռչուններէն։

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

ԱՆՕՐԻՆԱԿ ՎԵՐԻՎԱՅՐՈՒՄՆԵՐ

ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ

Օրուան խոշոր խնդիրն է, խորհրդային Միութեան մէջ, հողագործութեան համայնացումը, որուն զանազան երեւոյթները ամէն օր կը պարզուին «Յառաջ»ի մէջ։

Կուիւը կը սաստկանայ աստիճանաբար, իշխանութեան եւ գիւղացիներուն միջեւ։ Կուիւ մը, որուն հետեւանքները դժուար է նախատեսել առ այժմ։

Յաճախ կը լսէինք, որ սովետական իշխանութիւնները կուիւ կը մղէին հարուստ գիւղացիներու դէմ։ Ռուսական բառապառով, կուլակ (բռունցք) կը կոչուին այն գիւղացիները, որոնք իրենց տնտեսական անկախութեամբ կը հարուածեն ընչազուրկ գիւղացիներուն կեանքը եւ սովետական տնտեսական քաղաքականութիւնը։

Իշխանութիւնը, նոր կարգադրութեամբ մը, որ կը կոչուի կոլխոզի, հիմնապէս կը քանդէ այդ բռունցքը։ Պէտք է խոստովանիլ, որ կուլակներու դէմ պայքարի պարզ ձեւ մը չէ ինչ որ կը փորձուի։ կոլխոզը պետական ձեռնարկ մըն է, «սոցիալիզմ կառուցելու հաւար»։

Ահա ձեւով, Ռուսիոյ տնտեսական կեանքը կը վերածուի հին պատկերի մը։ Պատկերին մէկ կողմը կը կենայ պետութիւնը իբրեւ աւատապետ։ միւս կողմը գիւղացիութիւնը՝ իբրեւ ճորտ։

Ի՞նչ է կոլխոզը։ երկրի մը զանազան շրջաններուն մէջ, հազարաւոր հեկտար հողերու հաւաքական արդիւնաբերութեան եղանակ մը, որ գիւղացին կը դարձնէ վճարուած աշխատաւոր մը։

Երեք տեսակի կը բաժնուին հողերու հաւաքական արդիւնաբերութեան եղանակները.— 1. Ընկերութիւն, որ հողը կը մշակէ հաւաքաբար։ Այսպէս գիւղացիները կը միացնեն իրենց հողը և, իրենց գործիքներով եւ անասուններով, կը մշակեն զայն։ 2) Արտէլներ, որոնց մաս կազմած գիւղացիները կը գրկուին ոչ միայն հողէ, այլ նաեւ գործիքներէ եւ անասուններէ։ Եւ կառավարութիւնն է, որ իրենց կուտայ գործիք եւ անասուն։ 3) Ընդհանուր հաւաքագում, որ գրեթէ սովխոզն է, այսինքն թէ ընդհանուր արդիւնաբերութիւնը կ'անցնի կառավարութեան ձեռքը։ Բան մը, որուն կը ձգտի խորհրդային Ռուսիան։ (Տես Դրօշակ, Փետրուարի թիւ)։

Հողերու հաւաքական արդիւնաբերութեան առաջին եղանակը չափազանց դոհ ձգած էր գիւղացիները, նոյնիսկ կուլակները, որոնք իրենց դէմ ձեռք առնուած պայքարէն խուսափելու հաւար, միացան կոլխոզին։ Երկրորդ եղանակը գոհունակութիւն պատճառեց աւելի ընչազուրկ գիւղացիներուն, որոնք այսպէսով կառավարութենէն կը ստանային լծկան, հող եւ ինչ որ պէտք է։ Սակայն հողերու հաւաքական արդիւնաբերութեան եղանակներուն աստիճանական զարգացումով, գիւղացիները կը սեփականազրկուէին իսկապէս եւ կատարեալապէս։ Ոլովհետեւ գիւղացին, իբրեւ վարձուած բանուոր, կը ստանայ միայն չոր հաց մը ապրելու հաւար։ Եւ այլեւս ոչ միայն կուլակը կը փճանայ, այլ նոյնիսկ բետնեակ (ընչազուրկ) գիւղացին ճորտ կը դառնայ, կորսնցնելով կարգ մը ազատութիւններ։

Տնտեսական այս յեղափոխութիւնը անշուշտ տակնուվրայ պիտի ընէր երկիրը։ Այդպէս էլ եղաւ։

Կառավարութեան առաջին հոգն եղաւ ապահովել պրոլետարներուն բաբեկամական չէզոքութիւնը։ Անմիջապէս քաղաքներու մէջ գործարաններու բանուորներուն տրուեցան արտօնագրեր կրկին բաժիններով տարաբաժ են թէ նոյնը պիտի ընեն բոլոր անոնց դէմ, որոնք հակառակ են իրենց»։ Վէչերնայա կրասնայա կազետա թերթը կը գրէ (յունուար) թէ վլորոնէժի շրջանին մէջ շարունակ կը մորթուին կենդանիները։ Գաղաքներուն շուկաները լեցուած են միսով։ Ձիերուն իսկ ջարդը տրուած է։ Դեկտեմբերի ընթացքին սպաննուած ձիերուն թիւը հինգ անգամ աւելի է, քան նոյեմբերի ընթացքին սպաննուածներունը։ Կուբանի մէջ այնքան ձի սպաննած են, որ կը բաւէ «հաւերուն իսկ միս» տալու», կ'ըսեն երգիծանքով։ Կառավարութեան եւ գիւղացիութեան միջեւ լեցուած այս ատելութիւնը այնքան ահաւոր բան է, որ երկրին հարստութիւնը, եթէ այսպէս շարունակուի, կը փճանայ շուտով։

Այս է նաեւ կացութիւնը Հայաստանի մէջ։ինչպէս կը տեսնուի ցառաջի մեր արտատպութիւններով Երեւանի թերթերէն։

ՔԱՂՀԱՆ

ԹՐՔԱԿԱՆ ԽԱՂ ՄԸ

ՔԻՒՐՏԵՐԸ ԽԱԲԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Անհերքելի փաստեր կուգան ապացուցանել թէ Արեւելեանները ընդհանուր մարզպանութեանհաստատուելէն առաջ թէ վերջ նոյնիսկ այսօր խաղաղութիւնը երբեք հաստատուած չէ Արեւելեան Նահանգներու մէջ, եւ ոչ ալ կեանքի ապահովութիւն կայ վաղուան համար։

925ի ապստամբութեան ձնշումէն վերջն էր որ Եատօի 80 հոգինոց ձիաւորներու խումբը կ'ասպատակէր Քալուի շրջանը, Տու սարսափ տարածելով մինչեւ խարբերդ։ Եւ այդ պարտութեան օրերուն էր որ դաւադրութեամբ կախաղան բարձրացուած Ցէրսիմի երեսփոխան Հասան Խայրիի տղան Խոզաթի շրջանը սարսափի մատնելով, կը լուծէր կախուած հօրը վրէժը, կախել տալով 17 թուրք սպաներ։

Իսկ մարզպան Իպրահիմ Թալի պէյին պաշտօնի ձեռնարկելէն եւ կարծեցեալ «ապահովութիւնն ու խաղաղութիւնը» հաստատուելէն վերջն էր որ, Շէյխ Շէրիֆի հետեւորդներու 200է աւելի ձիաւորներու խումբը ապատօրէն սահմանը անցաւ եւ եկաւ պատժել, քանի մը հակառակորդներ — որոնց անունները տալ չեմ ուզեր — կրակի տալով։ գիւղի X պէյին տունը եւ սպանելով Ս. եւ Ծ. պէյերը։

Թուրք կառավարութիւնը կրնա՞յ հերքել Երզնկայի զօրաբանակին պարտութիւնը։ Մալաթիոյ եւ խարբերդի զինուորական ուժերուն ջախջախումը ու թոքատէն օգնական ուժերու պահանջուիլը 928-929։ Իպրահիմ Թալի պէյ կրնա՞յ հերքել վերը յիշուած ձիաւորներու մուտքը սահմանէն ներս եւ ընդհարումները ոստիկան զօրքին հետ, որ տեղի կ'ունենան Ցիգրանակերտի շատ մօտիկ Արղնի Մատէնի շրջակաները եւ Էկիլի գիւղերուն մէջ։

Թերթերը առանց մեկնութեան արտատպեցին Գահիրէի Թուրք ընդդիմադիր «Մուսավաթ» Թերթի մեկ լուրը, քիւրտ եւ Թուրք համաձայնութեան մը ծրագրի մասին։

Այդ կարծեցեալ համաձայնութեան շուրջ խօսելէ առաջ, կ'արժէ քանի մը ծանօթութիւններ տալ «Մուսավաթ»ի Յունուար 6ի թիւի հրատարակութեան մասին։

«Մուսավաթ» կը գրէ.— Թուրք հանրապետական կառավարութիւնը ծանուցած էր թէ՝ 1925ի քրտական ապստամբութիւնը արիւնոտ կերպով ճնշուած եւ Արեւելեան Նահանգներու մէջ խաղաղութիւնն ու ապահովութիւնը վերահաստատուած է»։

Ճիշդ է որ 1925ի քրտական ապստամբութիւնը «արիւնոտ կերպով» ճնշուեցաւ։ Շէյխ Սայիտի կրօնական գետնի վրայ մղած քաղաքական պայքարը ձախողեցաւ շնորհիւ անկազմակերպ ուժերու անկանոն կռիւներուն եւ կարող առաջնորդներու պակասին։ Մղուած ճակատամարտը թերի էր, քանի որ չէր կրցած ապահովել գործակցութիւնը այն ուժերուն որ կրնային փրկարար դեր կատարել։ Թուրք բանակը օգտուելով պատեհ առիթէն արեան լիճի մէջ խեղդեց անկազմակերպ ժողովուրդի մը ազատագրական շարժումը։

Եւ սակայն, նոյն յայտարարութեան երկրորդ մասը թէ «Արեւելեանն.ահանգներու մէջ խաղաղութիւնը եւ ապահովութիւնը վերահաստատուած է» չի համապատասխաներ իրականութեան. որովհետեւ բուն ապստամբութիւնը— քաղաքական—եւ քիւրտ— եւ Թուրք կռիւը կը սկսի 1925ի դէպքերու «արիւնոտ ճնշումէն» վերջ։

Արեւելեանն.ահանգներու անդորրութիւնը խանգարուեցաւ այն օրէն, երբ Թուրք կառավարութիւնը ձեռնարկեց քիւրտերը Թրքացնելու համաթուրանական քաղաքականութեան։ Երեւակայական յայտարարութիւնները բաւական չեն խաղաղութիւնը վերահաստատելու այն շրջաններուն մէջ ուր առատ արիւն թափուածէ երկու ժողովուրդներու միջեւ եւ քաղաքական բուռն մրցակցութիւնը —հայրենիքի ազատագրութիւն— կը բաժնէ Թուրքը քիւրտէն։

Բայց եւ այնպես, անհրաժեշտ է քննել կարգ մը Թերթերու հրատարակութիւնները քիւրտ եւ Թուրք հաւանական համերաշխութեան մասին եւ պարզել Թէ իսկապէս ցոյց տրուած պայմաններու մէջ կարելի՞ է համաձայնիլ Թէ ոչ։

ԹԱՓՈՒԱԿԱՆ

ՆՈՐ ՎՏԱՆԳԸ

Աղեքսանդրիայէն հայրենակից մը կը գրէ ԱԹԷՆքի «Նոր Օր»ին (15 փետր.).

Հայ կաթոլիկ եմ եւ մօտիկ կապեր ունիմ կաթոլիկ հասարակութեան հետ, որով տեղեակ բոլոր անցուդարձերուն։

Կաթոլիկ եկեղեցւոյ ներկայ վիհապետ Պիոս ԺԱ. Միջազգային գաղտնիներով դաստիարակուած է։ Ա.քիլլէ Րաթթի (այժմ Պիոս ԺԱ.) գտնուած է ճիզվիթներու ազդեցութեան տակ, մեծցած անոնց ոգիով եւ ներհակ անոնց իշխանութեան։ Ան պարզապէս գործիք դարձած է ճիզվիթներու ձեռքը։

Մօնսէնեէօր Ցէրպինի, ճիզվիթ կեդրոնին գործակատարը ազատ մուտք ունի Վատիկան, նոյնիսկ գիշերը։ Իսկ կարտինալները ամիսներով կարգի կը սպասեն ընդունուելու համար։

Այս փոքր ծանօթութիւններէն յետոյ, պէտք չէ զարմանալ հայ կաթոլիկ պատրիարքութեան իրաւունքներուն ոտնակոխումին առջեւ։ Ան կը պարտադրուի աթոռը Պէյրութ փոխադրել, ուր ճիզվիթները համալսարան եւ զօրաւոր կազմակերպութիւններ ունին, մինչդեռ Երուսաղէմ լաւագոյն կեդրոն կրնար ըլլալ կաթոլիկ հայ եպիսկոպոսներն ալ այս կարծիքն էին։ Հայ կաթոլիկ պատրիարքութենէն կը խլուին Հայաստանը, Կովկասը եւ Պարսկաստանը, որոնք յետ այսօրիկ պիտի ենթարկուին լատին ճիզվիթներու կազմակերպութեան։

Պատրիարքութեան աթոռին վրայ նստեցուցին մէկը, որ 1918-28 վատիկանի հրամանով պաշտօնանկ եղած էր, իբր անկարող (բժիշկներ. տօքթ. Զ.օհրապ, Փինճանճեան եւ ուրիշներ յետ քննութեան հաստատած են թէ մտային անհաւասարակշիռ վիճակ ունի հայ կաթոլիկներու ներկայ պատրիարքը)։

Վատիկան մասնաւոր նկատումներով զայն վերահաստատեց իր պաշտօնին մէջ, որպէս զի կամաց, կամաց լատին կղերականով զինք փոխարինելու գաղափարին հող պատրաստէ։

Կաթոլիկ հայ պատրիարքութիւնը կ'իյնայ ճիզվիթներու ազդեցութեան տակ։ Ասիկա ճշմարտութիւն է։ Դեռ վերջերս, Վատիկանը գաղտնի շրջաբերականով իր պատուիրակներուն կը հրահանգէր որ ամէն դիւրութիւն տրուի Արեւելքցիներուն լատին եկեղեցիին կապուելու, հակառակ Լեւոն ԺԳ. Պապին բացորոշ հրահանգին։

Ազգային եկեղեցիի գոյութեան սպառնացող վտանգին դէմ ծառացած ըլլալուն համար կարծինալ Պիւյօ կարգազուրկ եւ չնորհազուրկ եղաւ, նպաստեան կռնակէն հարուածուեցաւ՝ հայ կաթոլիկ ապազգայնացած խմբակի մը կողմէ, 1918ին Պոլսոյ մէջ հայկական եռագոյնը պարզած եւ փարիզ հայ պատուիրակութեանց հետ գործակցած ըլլալուն համար։

Ներկայիս Վատիկանի մէջ կը պատրաստուի նոր օրինագիրք մը, որուն տրամադրութեանց համաձայն պիտի կառավարուին բոլոր կաթոլիկ եկեղեցիները։ պիտի ջնջուին բոլոր ազգային եկեղեցականաւանդութիւնները, առանձնաշնորհները, իրաւասութիւնները եւ պիտի մնան միայն լեզուները։

Հայութիւնը պէտք է արթնայ, պայքարելու համար այս մութ վտանգին դէմ։

ՈՎ ՇԱՏ ՈՍԿԻ ՈՒՆԻ

Ո՞վ կրնայ ըսել։ Ո՞ր երկիրը աւելի շատ ոսկի ունի։

Բոլորդ պիտի պատասխանէք։

— Ամերիկան։

Ո՛չ, բոլորդ ալ կը սխալիք։ Ճիշդ է թէ Միացեալ-Նահանգները ներկայիս ունին ամենամեծ քանակութեամբ ոսկի, մօտ 75 միլիար ֆր. արժէքով։ Յետոյ Պանք տը Ֆրանսը ունի 43 միլիար ֆր. արժէքով ոսկիէ մեթերք մը (կրկինը նախապատերազմեան քանակութեան)։ Յետոյ Անգլիոյ դրամատունը ունի 17 միլիար արժէքով ոսկիէ մեթերք։ Հայկոսպանքը ունի 13 միլիար ֆրանք արժէքով։ Յետոյ կուգան սպանիական, իտալական, ճաբոնական դրամատունները, որոնք 10 միլիար ֆրանքէն նուազ ոսկի ունին։

Ճշմարտութիւնը այսպէս ըլլալով հանդերձ, ներկայացնենք ուրիշ ճշմարտութիւն մըն ալ։ Երկու ընտանիքներ, որոնք հաւասար չափով դրամագլուխ մը ունին, հաւասար աստիճանով հարուստ չեն՝ եթէ ընտանիքին անդամները հաւասար թիւով չեն։ Այսպէս եթէ առաջին ընտանիքը 3 անդամ ունի, եւ միւսը՝ 10 անդամ, իրենց հարստութիւնը հաւասար ըլլալով հանդերձ՝ ընտանիքները կարելի չէ հաւասարաստիճանով հարուստ համարել։ Որովհետեւ այդ հարստութիւնը սպառողները հաւասար թիւով չեն։ Ազգերու մէջ եւս խնդիրը այսպէս է։ եթէ Միացեալ-Նահանգները ոսկի շատ ունին, բնակիչներն ալ շատ են։ Պաշտօնական վիճակագրութիւններու համաձայն, Ֆրանսա բնակիչ-գլուխ ունի աւելի քան 1,025 ֆր. արժէքով ոսկի։ Միացեալ Նահանգները՝ 695, Անգլիա՝ 390, Գերմանիա՝ 216, Իտալիա՝ 128։ Այսպէս ուրեմն, ֆրանսացի քաղաքացի մը ոսկիով աւելի հարուստ է, քան ուրիշ երկրի մը քաղաքացին։

ԱՓՐՈԴԻՏԷ ԿԱՄ Ա
1930Ի Ն

Աթէնք, Փետր. 2[illegible] ուրախութեամբ, [illegible] պատուաւոր զարմացումնեց Աթէնք յունական թագաւորութիւնը իբրեւ [illegible] կան թագուհի, երբ հասաւ յաղթանակի լուր Աթէնքի եւ Թէ՛ գիւղին առաջին հարցումը [illegible] իրօք մեր Ալիս Տիւքլարաքը մ՛ընքան դեղեցիկ է յաղթահարել մ՛ընքան Թեկնածուհիները։

Յոյն Թերթերը [illegible] թիւն մը կը փնտռեն կնկալ յաղողութեան Փարիզի եւրոպական [illegible] ները ըստ իրենց կինը չէ որ ուզած են այսինքն մ՛ինպիսի հանրութեան միս ներկայացնէ, պատկել արուեստագեղեցկագէտներու ժակոթին իտէալական գեղեցկութիւն կերպով միայն Օր. քուի վիճակած է կան կաճառին [illegible] ինչ որ մրեւնոյն յարդանք մըն է [illegible] տանի գեղեցկութեան հանդէպ։

Ալիս Տիւքլարաքը ծնած է, բայց իր [illegible] սերին Սպարտայէն։ սի այս աղքատ [illegible] մարզը մաքուր մնաց հազար տարիներէ ի ղային ոեւէ խառնուրդ ժողովրդային գիթիւններէ, մ՛ինպէս կան հեղլէն տիպարը նամաքուրն է պատ այսօր այդ երկրամասերուն շրջանն բնակչութիւնը տեսնք կերպարանքը տեսնես կ'երազենք, բնակիչները մ՛ընքան նմանին հնադարեան քանդակներուն, որոնք կ'առթեն մեզի քննութիւն մէջ։ Դասական [illegible] պահուած են հոնտեղուն, ճաշարան կը լսուին Ալկիբիադ տիդէս անուններ, [illegible] րու եւ դպրոցներու թեան Աւերոդիտէ, Պերսեփոնէ դեղուհի նուններ։ Բայց արդի տանի ժողովրդային դին մէջ կղզիներ են

Ալիս Տիւքլարաքը մէջ քաջածանօթ է տիպարին հետ իր նհանալի է, նոյնիսկ գեղեցկութիւնը մ՛ինչ հեն չըլլայ որքան ուրիշ ծաղկատի րունը։ Իր դէմքին գիծեր եւ մաքուր են, մանաղդէմքին։ Զարմանշարժուձեւներուն դիւրընդհաղօրէն, օրական ո եւ է մէկ գործունէութ ջոցին, յանկարծ կը նկարչական արտայուածքի մը մէջ։ Դիտմար ճշմարիտ հանդերը փողոցը տեսնէ լարաքուն որ ակնարկը մը կը կանչէ, կամ երհիկ սրահի մը մէջ հանըլլայ անոր պարելը, այդպիսի վայրեր շամ կը յաճախէ, որովհետեւ վանդակ սէրը երտուած է։ Մուէ աչքուածքը, որ գողցած կուգայ կը հոսի շա՛ռրէն, կը մատնէ օրիորդուրուհատական մի։

Օր. Յունաստանին Աթէնքի հանդէսը տեսակ մը զարթոպրանքներու առիթ տուբարեբախտաբար կարծես տրուական բազմ մը պիտի ծագէ, է գեղեցկագործը դիւրուն վիճակուի գիխնձորը...։ Պահ մը Աթէնքի տաւորական վճիռին Օր. Յունաստան հոլ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՇՐՋԳԻՐՆԵՐ ԵՒ «ՊԻՏԻ»ՆԵՐ

Յունուարի սկիզբը Հայաստանի շինարարական բոլոր կազմակերպութիւնները ընդհ. խորհրդակցութիւն մը կատարեցին կատարուած եւ կատարուելիք շինութեանց մասին:

Կը թարգմանենք ներկայացուցիչներուն քննադատութիւնները՝—

Ի. Յովսէփեան:— Հայաստանի մէջ զանազան շինութեանց համար ծախսեցինք 27 միլիոն րուբլի, եւ դեռ պիտի ծախսենք 45 միլիոն րուբլի:

Հ. Սարգսեան.— Շինութեանց հնգամեայ ծրագրով նախատեսուած էր 194 միլիոն րուբլի, սակայն այդ գումարը բարձրացաւ 172 միլիոնի: Արդ, այս նախատեսուած գումարը չորս անգամ աւելի է, քան ինչ որ ունինք ե՛րեւանի մէջ իբրեւ բնակարանային շինութեանց դրամագլուխ: Այս ծրագիրով, Երեւան պիտի խոշորնայ չորս անգամ աւելի: Հնգամեակին առաջին տարուան ընթացքին նախատեսուած էր ծախսել 30 միլիոն րուբլի, մենք ծախսեցինք 27,700,000 րուբլի: Պատճառը շինարար ուժերու պակասն է, ինչպէս նաեւ շինութեանց նիւթերու անբաւականութիւնը:

Եթէ անցեալ տարի բանուորի հսկայական պահանջ ունէինք, այս տարի կրկնապատկուած է այդ պահանջը: Մեր նախնական ծրագիրով պէտք ունէինք 12,300 բանուորներու, մինչդեռ պատրաստ ունէինք 9,000: Պէտք ունինք նաեւ 7,000 հոգի փորողներու, մինչդեռ պատրաստ են 5600 հոգի:

Բասիլեան.— 1928 — 1929 տարուան ընթացքին, պետական Շինարարական մարմինը ծախսեց 3 միլիոն րուբլի: Ասկէ արդիւնաբերութեան համար 1,292,000 րուբլի, գիւղատնտեսութեան համար 102,000 րուբլի, առողջապահական անհրաժեշտութիւններու համար՝ 418,000 րուբլի, եւայլն: Դժբախտաբար մեր մարմինը չկրցաւ ժամանակին մթերել շինութեանց անհրաժեշտ նիւթերը, որովհետեւ կը պակսէր դրամը: Պէտք է խոստովանիլ, որ ճիշդ ժամանակին չէր կրցած ծրագիր պատրաստել:

Պալեան.— Հայաստանի ջրային տնտեսութեան մարզին մէջ, 1928-1929 տարուան համար նախատեսուած էր 3,781,000 մինչդեռ ծախսեցինք 3,110,000 րուբլի: կատարուած տչխատանքներն են Այղըր-լիճը, Փոքր Սարդարապատի գլխամասը, Շիրակի ջրանցքին լրացուցիչ մասերը:

Գ. Հովումեան:— Բնակարաններու Շինութեան մարմինը դիմեց բազմաթիւ միջոցներու, ժանգնելու համար շինութիւնները: Այս տարի նախատեսուած է ծախսել 1,890,000 րուբլի: Առաջին եռամսեակին ընթացքին, շինութեանց պիտի սկսինք Երեւանի 11 շրջանակներուն մէջ:

Մելիքեան.—Տնտեսականմարզին մէջ շինութեանց համար ծախսուեցաւ 8,184,000 րուբլի:

Թադէոսեան:— Շինութեանց նիւթերու գիները նոյնը կը մնան: Եթէ դրամ կենայ, կարելի է նախապատրաստական աշխատանքի սկսիլ աշնան եւ ձմրան եղանակին, երբ բանուոր վարձել աւելի դիւրին է եւ աւելի աժան: Շինութեանց նիւթերը աժանցնելու համար, պէտք է նախ քննել փոխադրութեան հարցը: Մենք տարեկան 200,000 րուբլի կը վճարենք քարհանքերէն քաղաք փոխադրելու համար շինութեանց նիւթերը, մինչդեռ կարելի էր աւելի աժան կատարել փոխադրութիւնը:

Վ. Մխիթարեան.—Աշխատանքի գործավարութիւնը կը հաստատէ, որ անցեալ տարի Երեւանի եւ Լէնինականի աշխատանքի շուկաները, ինչպէս նաեւ Թղթակցութեան դիւանները 13,000 բանուոր հայթայթած էր խնդրարկու մարմիններուն: Մենք այս տարի կը պատրաստենք 850 բանուորներ Երեւանի եւ Լէնինականի համար: Սակայն դժբախտաբար չպիտի կրնանք գտնել 29,157 բանուորներ, որոնց պէտք ունինք: Աշխատանքի գործավարութիւնը կրնայ հայթայթել միայն 18,400 բանուոր: 10,500 բանուորներուն տեղ, որոնք կը պակսին պէտք է ուրիշ միջոց գտնել, — ժեքեռայ, եւլն: («Խորհրդ. Հայաստան» 7 Յունուար):

ԵՐԵՒԱՆԻ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

1928-1929 տարուան ընթացքին, Երեւանի մէջ աւարտած շէնքերուն (պետական, գործակցական եւ մասնաւոր) թիւն է 196, բնակելի տարածութիւնն է 29,556 քառ. մեթր: Այս շէնքերը կը գնահատուին 3,607,176 րուբլի:

Ռնակարաններու շինութեան մարմինը կը շարունակէ 5 շէնքերու («Կարմիր Ցրակտոր» «Ինտերնացիոնալ», «Լենիչ», «Բանուոր-Ցոկ» եւ «Գիւղվարկ») աշխատանքները: Այս շէնքերը պիտի ունենան 397 սենեակ: Այս շէնքերը կ'աւարտին մօտ օրէն:

ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ...

Պարոն մը կլաստ ձեռնոցներով եւ քաուչու կօշիկներով մէկէն ի մէկ մտաւ էլմտական պաշտօնատունը:

Ընդհնաս պաշտօնեան վերէն վար ուշադրութեամբ անոր նայեցաւ, գնահատեց զայն պէտք եղածին պէս եւ հարցուց.

— Ի՞նչ կը փափաքիք:

Պարոնը ձայնը իջեցուց փսփսուքի աստիճան, եւ պատասխանեց.

— Պէտք է տուրքերս վճարեմ: Կը ճանչնամ հարկատուի պարտքս... Բայց խիստ շատ է:

— Խի՞ստ շատ: Ինչո՞ւ:

— Գործերս աղէկ չեն երթար, կրնամ ըսել գէշ կ'երթան: Բան մը կարելի չէ՞ ընել:

— Ես անձամբ բան մը չեմ կրնար ընել: Եթէ կը կարծէք որ սխալուած կայ ձեր վրայ դրուած տուրքերուն մէջ, գրաւոր խնդրանք մը կրնաք տալ:

Պարոնը ուրախացաւ:

— Ա՛յ, գրաւո՞ր, շնորհակալ եմ: Լա՛ւ, Բայց այդ խնդրագիրը պէտք է յարմար ձեւով խմբագրուի, չէ՞:

Պաշտօնեան ըսաւ.

— Բնականաբար: Պէտք է բանաւոր պատճառներ տաք ձեր տուրքերուն փափաքուած զեղչին համար:

— Ճիշդ այդպէս: Բանաւոր պատճառներ, ըսաւ խնդրարկուն, մտահոգ: Զոր օրինակ, թէ երկու վաւակ ունիմ: Ասիկա օրինական չէ՞:

— Ձորս վաւակը աւելի օրինական կ'ըլլայ, պատասխանեց պաշտօնեան:

Միւսը հետաքրքրութեամբ պաշտօնեան կը դիտէր: Մարդուն կերպարանքը անթափանցելի էր: Ձեր խնդար, ուստի լրջօրէն կ'ըսէր, կարծեց Միւսը:

«Ինչ բարի մարդ է», խորհեցաւ ճերմակ կլաստ ձեռնոցներով պարոնը, եւ ձայնը աւելի խորը վար իջեցնելով, դիտել տուաւ. «Ուստի չորս պիտի գրեմ, այնպէս չէ՞»:

Պաշտօնեան կը լռէր:

«Ընշուշտ աւելի բացէն չէր կրնար խօսիլ. վերջապէս պաշտօնեայ է», խորհեցաւ Միւսը եւ քաջալերուած շարունակեց. «Ասկէից զատ երկու-քուկէս ամիսէ ի վեր հոս ալ չեմ: Ասիկա արդեօք կարեւորութիւն ունի՞»:

— Եօթը ամիսը աւելի մեծ նշանակութիւն կ'ունենայ:

«Ահա բարեկամական խորհուրդ մըն ալ», խորհեցաւ պարոնը եւ ըսաւ բարձր ձայնով.

— Շնորհակալ եմ: Եօթը կը գրեմ: — Ցետոյ մեռած մօրաքոյրս կայ — թէեւ ամուսնացած էր՝ չեմ պահեր: Բայց շատ ծախքեր ըրի... Թաղում, պսակ, նօտար... Ի՞նչ խորհուրդ կուտաք այս մասին:

— Հօրեղբայրը աւելի լաւ կ'ըլլայ: Աւելի մօտ է իբրեւ ազգական...

— Շատ շնորհակալ եմ, ըսաւ Մարդը, դգածուելով մեծապէս: Այդպէս կը գրեմ: Կը կարծէ՞ք թէ խնդրագիրը արդիւնք կ'ունենայ:

— Անշուշտ, բաւական է որ զայն կարդացող պաշտօնեան ճշմարտութիւնը չգիտնայ:

— Եւ, ո՞վ պիտի կարդայ զայն, փսփսաց մտահոգ պարոնը:

— Ե՛ս, պատասխանեց պաշտօնեան, ինք ալ փսփսալով...

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՀԱՆԴԷՍՆԵՐ

ՄԱՐՍԷԼ, 24 փետր (Սեփ. Թղթ.) — Կեդրոնական մանկապարտէզի ուսուցչական կազմին ջանքերով սարքուած էր դպրոցական հանդէս մը որ տեղի ունեցաւ 23 փետրուար կիրակի ժամը 8.30ին, պօն թէատրի շքեղ թատերասրահին մէջ:

Ժամը 7.30ին թատրոնի բակը լեցուած էր երկսեռ բազմութեամբ, որոնք անհամբեր կը սպասէին: Ես ալ իբր հանդիսական կը շրջէի այդ բազմութեան մէջ ու կը լսէի սրտամորմոք խօսքերը Հայ մայրերուն.

— Գիտէ՞ք, տիկին Լուսաբեր, իմ պզտիկս ալ ոտանաւոր պիտի ըսէ, երէկ գիշեր մինչեւ լոյս չքնացաւ, միշտ կը կրկնէր իր արտասանութիւնը եւ կը ստիպէր որ մտիկ ընեն:

— Հապա մերի՞նը ամէն խաղի մէջ դեր ունի, մարզանք, երգ, արտասանութիւն, ներկարարութիւն, ո՞ր մէկը ըսեմ:

— Աստուած վերջը բարի ընէ քոյրիկս, եթէ երկար ատեն այս օտար երկիրներու մէջ մնանք, մեր զաւակները պիտի մոռնան հայը, մայր, լեզու, կրօնք, ամէն ինչ:

— Այդ բանը ծնողներուն ձեռքն է, ես վստահ եմ թէ ամէն ծնող կը փափաքի իր զաւակին տալ հայեցի կրթութիւն ու զայն դարձնել իր արժանի ժառանգորդը:

Նախագահ պալաքեան եպիսկոպոսը քաղաքէն բացակայ ըլլալով չէր կրցած նախագահել: Ներկայ էր վարչութեանատենապետ պ. Շահլամեան, ինչպէս նաեւ հայկական դպրոցներուն ֆրանսացի տնօրէնը: Բացումը տեղի ունեցաւ ֆրանսական քայլերգով որ ունկնդրուեցաւ յոտնկայս: Ցետոյ երգուեցաւ «Ո՛վ իմ վրան հայրենի» երգը:

Հայերէն խմբերգներու եւ արտասանութիւններու կարգին կը լսէինք ֆրանսերէն «Tu seras soldat», «O, mon pays», եւ »La France est belle» խմբերգը: Մանուկ մը արտասանեց «Ֆոնօկրաֆ»ը, իսկ չորս պզտիկներ ներկայացուցին «Ես բժիշկ մըն եմ ճարտար» զաւեշտը:

Ցետոյ տեղի ունեցաւ մարզանքը կոկոններուն, եւ ծաղիկներուն, դաշնակի ընկերակցութեամբ այնքան համաչափ, որ ֆրանսացի տնօրէնը հիացումով կը ծափահարէր:

Դպրոցի տնօրէն պ. Ա. Աբոյեան պարզելով նախակրթարանի եւ մանկապարտէզի ներկայ վիճակը, յոյս յայտնեց թէ յառաջիկայ տարի կ'ունենանք մեր ազգային նախակրթարանի ու մանկապարտէզի միացեալ շէնքը պարտէզով, որուն համար որոշ գումար մը կը գտնուի պ. Հայկազուն Գուլումճեանի տրամադրութեան տակ:

Ցետոյ աճուրդի դրուեցաւ գեղեցիկ բարձ մը, վարիչ մանկապարտիզպանուհի տիկին Մարի Սվաճեանի ձեռագործը, որ բարձրացաւ 1365 ֆրանքի: Պ. Անդրանիկ Արզումանեան 365 ֆրանք մէկէն վճարելով տիրացաւ բարձին:

Հանդէսը փակուեցաւ Բարեկենդանի պարիկներուն պարովը, որուն յաջողութեան համար մեծ ջանք թափած էին վարժուհիները:

Ազգային վարչութեան ատենապետ պ. Գ. Շահլամեան իգնատութեան տիկին Մ. Սվաճեանի, փոխան ծաղկեփունջի 20 ֆրանք նուիրեց, շնորհաւորական երկտողով մը:

* * * Ափիոն Գարահիսարի հայրենակցական Միութիւնը սովորութիւն ունի տարուան մէջ մէկ-երկու հանդէս ներկայացումներ տալ, ի նպաստ իրենց կարօտ հայրենակիցներուն:

Միութեան նախաձեռնութեամբ ու Ղազարեան թատերախումբի կազմակերպութեամբ փետր. 22ին շաբաթ երեկոյ բեմադրուեցաւ Շիրվանպադէի «Պատուոյ համար»ը Ղազարեան խումբին կողմէ:

Ներկայացումէն վերջ Միութեան ատենապետ պ. Օննիկ Դաւիթեան շնորհակալութիւն յայտնեց ներկաներուն եւ պարզեց իրենց նպատակը: —«Մենք այս օտարափերու վրայ տասնեակներով հայրենակցական Միութիւններ կը կազմենք մեր ծննդավայրերուն անուններով: Անշուշտ անուններուն կապուած են մեր մանկական յիշատակները եւ ատոր համար է որ այդ անհրաժեշտ անունները կուտանք մեր Միութիւններուն: Սակայն մենք երբեք չենք մոռցած ու չենք կրնար մոռնալ մեր «Մեծ Հայրենիքը», մեր սէրը, մեր բուն կեանքը: Ափիոն-Գարահիսարի Միութիւնն ալ իր կարելի միջոցները ի գործ պիտի դնէ, բարոյապէս ու նիւթապէս նպաստելու իր հայրենակիցներուն եւ մաքառելու այլասերմանդէմ:

Ս. Միլտոնեան

ՆԱՄԱԿ ԹՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Տեղական ֆրանսերէն թերթերը գրած էին թէ խուզարկուած է Les Films Mercure-ի տնօրէն Պ. Զարեհ Պապիկեանի գրասենեակը՝ քննութեան ենթարկուելու համար փորձագէտի մը կողմէ:

Պ. Պապիկեան կը խնդրէ մեզմէ ճշդել թէ՝ եղածը իր անձին դէմ ղրկարտութիւն մըն էր՝ մրցակիցներու կողմէ, որոնց երեք կարեւորներուն դէմ դատ բացած է եւ 700,000 ֆրանքի վնասուց հատուցում կը պահանջէ, թէ դատարանը ապացուցած է իր անմեղութիւնը: Պ. Պապիկեան կ'աւելցնէ թէ 1922էն ի վեր այդ ճիւղին մէջ է եւ ցարդ ոչ ոք դժգոհած էր իրմէ:

Ալիս Տիւլարաքուն, բողոքներ ա՛նքան սաստիկ եղան որ քաղաքապետը, որ դատաւորներէն մէկն էր, դժուարաւ կրցաւ ազատիլ ընդդիմադիրներուն յորձակումէն: Սակայն Օր. Յունատանին Օր. Ելրոպա փոխարկութեան հանդէսին առթիւ հին վէճը մոռցուեցաւ: Ապա թէ ոչ՝ գեղեցկութեան մանկամարդ թագուհին պիտի կրնար լիշել Մեծն Ալեքսանդրի խօսքը.— «Աթէ՛նք, ո՛րքան դժուար է հաճոյ ըլլալ քեզի:»

Յոյն բանաստեղծ Արիստոս Դանպանիս պատշաճ բանախօսութեամբ ըսաւ թէ Ալիս Տիւլարաքուն կը լիշեցնէ «Հին հելլէնական անօթներուն պատկերները որոնք կը միացնեն ներդաշնակ ամբողջութեան մը մէջ ծաղկահասակ աղջիկներու եւ գեղեցիկ պատանիներու հրապոյրը: Այդ պատանիներուն ազդեցութիւնը 'մարմնական — կերպարանական չէ, այլ կը հանդչի գիծերու գեղեցկութեան վրայ: Օր. Տիւլարաքուն ոչինչով կը լիշեցնէ Միլոյի Վէնիւսը, այլ տորիական ուղղութեան, պարզութեան կ'ընկերանայ իրեն մէջ Ատտիկէի, Սպարտայի, Աթէնքի շնորհը»:

(Ֆոսիշէ Ցայթունկ)

''ՅԱՌԱՋ,,Ի ԹԵՐԹՕՆԸ — 1 —

ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ՅՈՒՇԵՐԸ

«Հայրենիք» ամսագիրը իր փետրուարի թիւէն սկսած է հրատարակել Անդրանիկի յուշերը, քաղելով Հ. Յ. Դաշնակցութեան Դիւանէն:

Այս առթիւ, խմբագրութիւնը կը յայտնէ.

— «Իր յուշերը Անդրանիկ ժասամբ գրած է ինք, ժասամբ թելադրած է ուրիշի: 1905 թուին, Սասնոյ ապստամբութեան հաշուեյարդարէն ետքը, անցնելով Ժընեւ՝ ձեռնարկեց իր յուշերու պատրաստութեան: Ամիսներ շարունակ աշխատցուց դիւղատնտեսութեան ուսանող Գրաձելեանը, որ գրի առաւ անոր թելադրածը:

Անդրանիկի կատարած օրբազրութենէն յետոյ, Գրձելեանը ժաքուրի քաշեց, եւ Անդրանիկ նորէն ուղղումներ և լրացումներ բրաւ: Եւ այսպիսով կազմուեցաւ յուշերու ստուար հատոր մը: Իբրեւ վերջաբան, Անդրանիկ իր ձեռքով գրեց քանի մը ՛ներժ տողեր՝ ուղղուած հայ ժողովուրդին, ի պաշտպանութիւն յեղափոխութեան ու յեղափոխականներուն: Եւ ձեռագիր հատորը, խնամքով կազմուած, յանձնեց Հ. Յ. Դաշնակցութեան Ժընեւի Դիւանին: Այդ հատորն է որ կուտանք հրատարակութեան:

Անհրաժեշտ է քանի մը խօսք ալ ըսել լեզուի մասին. ա՛յն ժամանակուան յեղափոխական սերունդի աչքին շատ յարգի էր ռուսահայերէնը, որ կը նկատուէր յեղափոխական լեզուն: Անդրանիկ ալ աշխատած է իր լեզուն յարմարցնել այդ տրամադրութիւններուն: Միւս կողմէն, չափով մը ազդած է եւ գրի առնող Գրձելեանի լեզուն ու ոճը: Եւ հետեւանքը եղած է այն, որ Անդրանիկի գրուածքը թէ՛ ռուսահայերէն տարրեր ունի իր մէջ, թէ՛ թրքահայերէն: Մենք իրաւունք չհամարեցինք որեւէ փոփոխութիւն մտցնել. ամբողջ ձեռագիրը թէ՛ լեզուի եւ թէ՛ նիւթի տեսակէտով պահեր ենք անփոփոխ՝ կատարելով միայն զուտ քերականական սրբագրութիւններ:

Գաղափար մը տալու համար, կ'արտատպենք հրատարակուած մասը.—

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Շապին Գարահիսարի եւ Պոլսի կեանքս.— Ընտեղից Ռումանիա անցնիլս.— Մինչեւ երկիրը առաջին անգամ մուտք գործելս:

Մեր քաղաքի կազմակերպողներն էին՝ Սիմոն Ճղնաւորեանը՝ բնիկ մեր քաղաքացի, վաճաշապուհ քահանան (այժմ վաճաշապուհ եպ., Փարիզի հովիւ), Աւագ պատուելին, և Մկրտիչ Սահակեան (Ապրօ): Սիմոն Ճղնաւորեանի հետ փոքր ժամանակէն ծանօթ էի՝ դպրոցի մէջ դասընկեր էինք: Նա ինձի մի օր կանչեց եւ արհեստիս վերաբերեալ հարցեր տուաւ: Մեր մէջ այսպիսի խօսակցութիւն տեղի ունեցաւ.

— Ի՞նչպէս են գործերդ:

— Դէ՛հ, ըսի, լաւ է, կ'ապրինք:

— Ինծի ալ չե՞ս շիներ մի մնտուկ:

— Ինչո՞ւ չէ:

Այսպէս խօսելով, ժան գալով գացինք Մայր Եկեղեցւոյ առաջը գտնուած խանի երդիքը:

Էրզրումի առաջին դէպքը եղած էր: Նա ըսաւ.—

— Մենք բոլոր երիտասարդներս, նաեւ մեր հայ աղաները, միշտ իրարու հետ կը կռուինք, չնչին բաներու համար կը դիմենք կառավարութեան. նա մեղի կը բանտարկէ, երկու կողմից կաշառք կ'ուտէ եւ այդպիսով մեզի կը ջնջէ: Փոխանակ այսպէս վարուելու՝ մենք միանանք, սիրով լինինք, ընկերութիւն կազմենք, միմիանց պաշտպանենք, փող հաւաքենք, չէնքեր առնենք, մեր գործերը մեր ձեռքով ընենք, լաւ չըլլա՞ր:

— Ինչի՞ չէ, շատ լաւ կ'ըլլայ,— ըսի:

Նա շարունակեց իր պատմութիւնը, սակայն, նեղ սահմաններէ մէջ. չէր համարձակեր ամէն բան ըսելու: Ես նրա բոլոր ըսածներուն համաձայնութիւն տուի: Նա իր խօսակցութիւնը վերջացրեց այսպէս.

— Դէ՛հ, ինչ որ ըսի քեզի, բոլորին չըսես. միայն անոր կ'ըսես, որուն դուն վստահ ես. եղբօրդ ալ վստահ չըլլաս, չըսես:

* * *

Ես երկար մտածեցի, թէ ո՛ւմ կրնամ վստահ ըլլալ, որո՞ւն կարելի է ըսել: Վերջապէս, Մակար անունով մի նախկին վարպետ ունէի, որու վրայ վստահ էի, գացի նրան ըսի այն բոլորը, ինչ որ Ճղնաւորեանը ինծի ըսաւ: Մակարն ալ բոլոր ըսածներուս համաձայնութիւն տուաւ:

Մի օր Սիմոն Ճղնաւորեան ինծի լուր տուաւ, թէ այսինչ օրը պիտի հաւաքուինք Տէր Վաճաշապուհի տունը: Ես ու Մակար նշանակած օրը գացինք հոն, ուր գտանք նաեւ ութ դասապ: Տէր Վաճաշապուհը իրեն հիւանդ էր ձեւացրեր եւ անկողին մտեր: Վարագոյրները քաշած, սեղանի վրայ խաչ, աւետարան և սուր էին դրած: Մենք տաս հոգով երդուեցանք ազգին միշտ հաւատարիմ մնալու, մի՛ մի արծաթ հանեցինք, վճարեցինք յօգուտ մեր ընկերութեան եւ խոստացանք, ով որ ունի, ամսական հինգ-հինգ դրչ. վճարել: Այս երդումը եղաւ՝ առանց մեզի ըսելու թէ ի՛նչ կուսակցութեան կը պատկանինք. մենք չգիտէինք ալ թէ կան զանազան կուսակցութիւններ: Այս եղաւ 1891 թուին:

* * *

Չէնց այդ ժամանակները եկաւ Առաջնորդ մը, որուն կ'ըսէին Խորէն վարդապետ Գուրեան, որը վերջերս ընդհանուր կոտորածի ժամանակ Բաբերդի մէջ սպանուաւ:

Շատ շուտով դա սկսեց յեղափոխականների հետքից պտըտել եւ խիստ հալածել նրանց: Հարբեցողի մէկն էր. կ'ըսէին թէ շատ լաւ ուսմունք ունի, քանի մ'ալ լեզու գիտէ: Առաջ որ եկաւ՝ բոլորը պատուով կը վերաբերուէին եւ շատ ալ ծախսերը կ'ընէին նրա հաժար:

(Շար.)

Ստալին կը խոստովանի

Պատասխանելով Նիւ Եորքի «Իվնինկ Ուրրլտ» թերթի հեռագրական հարցարանին կրօնական հալածանքներու մասին, Ստալին կը յայտարարէ.

«Համայնավար կուսակցութիւնը չի կրնար չեզոք մնալ կրօնքի հանդէպ եւ կանոնաւոր պայքար մը մղէ կրօնական նախապաշարումներուն դէմ: Համայնավար կուսակցութիւնը գիտութեան պաշտպան է, մինչ կրօնական նախապաշարումները գիտութեան հակառակ կը գործեն»:

Այն հարցումին թէ խորհրդային իշխանութիւնը ջնջա՞ծ է թէ ոչ կղերականութիւնը, բոլշեւիկ դիկտատորը հաստատական պատասխան կուտայ, աւելցնելով սակայն որ անիկա բոլորովին հաշուեյարդարի չէ ենթարկուած դեռ: Եզրակացնելով կ'ըսէ. «Հակակրօնական պրոպագանդան միջոց մընէ, որով կատարեալ հաշուեյարդարի պիտի ենթարկուի լետաշրջական կղերականութիւնը»:

Գաղտնի կազմակերպութիւն մը Բագուի մէջ

«Պրոմէթէ» իր վերջին թիւով կը գրէ թէ Զեկան Բագուի մէջ երեւան հանած է գաղտնի կազմակերպութիւն մը, որուն նպատակն էր տապալել խորհրդային կառավարութիւնը: Այս կազմակերպութիւնը կը սպաննէր համայնավար կուսակցութեան վարիչները եւ հակաբոլշեւիկ յայտարարութիւններ կը ցրուէր: Երեւան հանուած է նաեւ գաղտնի տպարան մը: Այս կազմակերպութեան անդամներէն 21 հոգի ձերբակալուած են: Դաւադիրներու դատը պիտի տեսնէ ոչ թէ սովորական դատարանը, այլ Զեկան, ինչ որ կը նշանակէ թէ տասնեակ մը պարագլուխներ մահուան պիտի դատապարտուին:

«Վէչէրնայա Մոսկուա» թերթն ալ կը գրէ թէ Բագուի մէջ երեւան հանուած է գաղտնի դաւադրական կազմակերպութիւն մը, որ ահաբեկումներ կը կատարէր Բագուի եւ շրջականերուն մէջ: Ձերբակալուած են 14 հոգի:

**** «Զարիա Վոստոկա» կը գրէ թէ Ադրբէջանի համայնավար կուսակցութեան անդամներէն Աբրամով եւ Սուվորով սպաննուած են անծանօթներու կողմէ: Ձերբակալուած են ութ կասկածելիներ, որոնց մէջ «Մուսավաթ»ի անդամ սպայ մը: Սպաննուած են ուրիշ երկու համայնավար պետեր՝ Խուտանազար եւ Շաֆի: Սպանիչն է Մուսալիտ անուն յայտնի յեղափոխական մը: Այս սպանութիւնները խոր տպաւորութիւն առած են բոլշեւիկներուն վրայ:*

Խստութիւններ գիւղացիներուն դէմ

Թիֆլիսի բոլշեւիկեան պաշտօնաթերթ «Զարիա Վոստոկա» կը գրէ թէ ընդհ. դատախազ Խուդատատի գլխաւորութեամբ մարմին մը ղրկուած է գաւառները՝ քննութիւն կատարելու համար: Քննիչ մարմինը հաստատած է թէ կապեր կան կուլակներուն եւ տեղական կարգ մը պաշտօնեաներուն միջեւ:

Շամախի շրջանին մէջ ձերբակալուած են 18 գիւղացիներ եւ գրաւուած՝ 420 թոնօ ցորեն: Ձերբակալուած գիւղացիները զանազան պատիժներու դատապարտուած են: Զուքուր Եուրտի մէջ հաւաքական տնտեսութեան մը պետը մերժած է յանձնել իշխանութեանց կողմէ պահանջուած ցորենը. 40ի տեղ տուածէ 10 թոնօ: Մարդը ձերբակալուելով դատարան յանձնուեցաւ: Քուպալը-Պալա-Օղլան գիւղին մէջ «կոլխոզ»ի մը շէնքերը կրակի տրուած են եւ երեք համայնավարներ սպաննուած:

ՃԱՇԱՐԱՆ "ՍԹԱՐ"

30 Rue Bosquet (Avenue Bosqueth անկիւնը)

ձաշ՝ 9 ֆրանք՝ որոշ գին. ընթրիք՝ ճաշացոյցի սակով: ՆԱՀԱՆԳԱՎՈՐ

ԳԻՆԵՐԸ ԽԻՍՏ ՁԱՓԱԽԻՈՐ, ԻՐԻԿՈՒՆՆԵՐԸ ՆՈՒԱԳ

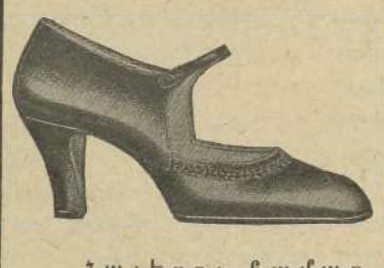
«ԿՈՎԿԱՍ» ՃԱՇԱՐԱՆ

Ամէն օր՝ գառնուկի միսով խորոված, լուլա - քէպապ եւայլն Օրքէստր Թառիստ Ժորժի դեկավարութեամբ: Բաց է մինչեւ առաւօտ ժամը 2:

23 Rue Huchette — Métro: St. Michel

ՁԵՐ ԿՕՇԻԿՆԵՐԸ ԳՆԵԼԷ ԱՌԱՋ

ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ ՁԱԿՈՐԻՏԵՍ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

ՅՈՒՆԱԿԱՆ կօշիկի գործարանը

18 Rue MONCEY, 18 Lyon

Փլաս տիւ Փոնի մօտ

Հայերու համար ֆարիւրին 20 զեղչ

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ՑԷՐ եւ ՑՆՕՐԷՆ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երկ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6, Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3, ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19ն

"ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18,, ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՓՈՆ Տ'ՕՊՆԱ.— Վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2ին Հ.Յ.Դ. Գրադարանի սրահին մէջ:
Կը նախագահէ Մ. ՇԱՀՊԱԶԵԱՆ
Կը խօսի Ընկ. ՎԱՀԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ
երգ, արտասանութիւն, նուագ: Կը ներկայացուի՝
«ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ԱՆԿՈՒՏԻՆԵՐԸ» (գաւեշտ)

ՊԻՅԵԱՆԲՈՒՒՐ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէի կողմէ վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին:
Salle Solferino, 23 Rue Solferino, Billancourt
Կը նախագահէ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
Կը խօսի՝ ԱՇՈՏ - ԱՐԾՐՈՒՆԻ
Բանախօսութիւն եւ գեղարուեստական ճոխ բաժին

ՍԷՆ ԼՈՒԻ (Մարսէյլ).— Վաղը կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին:
Կը խօսին՝ Ընկերներ ԱԲՈՑԵԱՆ եւ Բ. ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ
Հանդէսի մանրամասնութիւնները իւրաքանչիւր վայրի վրայ:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Մանկապարտէզի բացման առթիւ, Փարիզի Հարաւային Շրջանի Յառաջդիմասիրաց Միութեան կողմէ. վաղը կիրակի ժամը 2.30ին, 3 Villa d'Orléans, պարասրահին մէջ, 67 Ave. d'Orléansի անկիւնը: Մէթրօ Alésia:

Բանախօսութիւն, արտասանութիւն, գաւեշտ, երգ, պար եւ անակնկալներ: Պիտի նուագէ Թառիստ Պ. Ժորժ Շահպարոնեան:
Մուտք՝ 5 ֆրանք

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՊՈԼՈՒ-ՏԷՎՐԻԿ ԵՒ ՇՐՋ. ՀԱՅՐ. ԵՐԿՍ. ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս
Harolaի սրահներուն մէջ, 3 rue Lavieuville, Nord Sud: Abbesses
Կը նախագահէ ՕՐ. Ի. ԵՂԻԱԶԵԱՆ կը խօսի՝ Ա. ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆ
Կը ներկայացուի «ՀԷՔԵԱԹ» եւ «ՏԱՅԸ ԿԱՐԱՊԵՏ» (գաւեշտ)
ՏՈՄՍԵՐՈՒՆ ԴԻՒՐԵՐՆ ԵՆ 10 եւ 15 ՖՐՈՒՆՔ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Սեբաստիոյ Գոչ-Հիսար գիւղի Հայր. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին կողմէ, ղեկավարութեամբ *Դեր. Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆի* եւ մասնակցութեամբ *Տիկ. Լ. Մարուքեանի, Պ. Պ. Ս. Ազարեանի եւ Դաբրիէլեանի եւն., 8 Մարտ Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 84* Rue Chape, *սալօն Շափի մէջ կը ներկայացուի՝*

ԱՆՄԱՀՆ ՄՈՒՐԱՏ

Բոլոր վիուժիւններէ կը խնդրուի նկատի ունենալ այդ թուականը
Դիները ժողովրդական

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ

Անիէռ-Պուա-Քոլոնպի *Զէյթունի ենթակոմիտէն դասախօսական ժողովի կը հրաւիրէ ե-ռագոյն, վիշապեան և փոթորիկ խումբերը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին,* 79 Rue des Chambards, Bois-Colombes: *Կը խօսի՝ Ընկ. Մ. Գուլումճեան:*

Իսի - լէ - Մուլինոյի *Մուրատ խումբի ժողովը՝ այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին* 164 Ave. de Verdun, *Իսի-լէ-Մուլինօ:*

ԳԱՒԱՌ

Վիէնի Շրջ. *կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը՝ վաղը կիրակի ժամը 3ին Հ. Յ. Դ. Ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:*

Մարսէյլի *Պատանեկան միութեան ընդհ. ժողովը՝ վաղը կիրակի ժամը 2ին* 63 Rue de la République:

Կրընոպլի *կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները վաղը կիրակի ժամը 2.30ին ընկ. Կարապետի սրճարանը:*

Լիոնի *կոմիտէի Դասախօսական ժողովը վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 8.30ին Գ. Թաղապետարանի մատենադարանին մէջ: Կը խօսի՝ Ընկ. Ա., Նիւթ՝ «Ինչո՞ւ կը պայքարինք հաժայնավարութեան դէմ»: Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները:*

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒՆ

Վաղը կիրակի ժամը 2.30ին տեղի կ'ունենայ եկեղեցիի սրահին մէջ, Բ. անդամական ժողովը, կազմակերպական աշխատանքով զբաղելու համար:

Կը հրաւիրուին նոր արձանագրուիլ փափաքողները եւ Մարսէյլի եւ Սէն-Լուի հայ արիները: Անպայման ներկայ գտնուիլ այս խիստ կարեւոր ժողովին: Կարեւոր օրակարգ եւ շարունակութիւն նախորդ դասախօսութեան:

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Ամբատ. եւ նոր մեթոտով գարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմախիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լապոռատուար: Մզձամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 կիրակի 9—12:

ALLIANCE FRANÇAISE
101 Bld. Raspail, Paris

Գործն. վարժ. Ֆրանսերէնի: Ֆրանսերէն լեզուի գարնանային դասընթացքը կըսկսի այսօր Մարտ 1: Ամէն շաբաթ 16 ժ. գործն. դաս եւ հայերէնէ — Ֆրանս. Թարգ. 17 դասախօս, 1 գեղարուեստական պտոյտ: Ամիսը 150 4 ամսական 475: Միայն դասախօսութեանց հետեւողներու կը տրուին մասնաւոր քարտեր, ամսական 75 ֆ.ի: Շաբաթը 5 անգ. դասընթացք, Բշ. Դշ. Դշ. եշ, Ուր. ժ. 20—22: Դշ-ի դասընթացքը յատկացուած է վաճ. Ֆրանսերէնի: Ամսական 100 ֆր., 4 ամս. 325: Մանրամասնութեանց համար դիմել տնօրէն Robert Dupouey 101 Bld. Raspail, Paris (6)

Բժշկ. եւ վիրաբուժական
ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
10 Rue Beaugrenelle, Paris (15)
Մէթրօ՝ Beaugrenelle
Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւններ եւ Ֆրանկախտ: Ամէն օր ժ. 10—12 եւ 3 9: կիր. եւ տօն օրեր 10 12:

ՖՐԱՆԲ ԵՒ ՌՈՒԲԼԻ ՆՈՒԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
A. REDSKY, Place Contrescarpe (76 r. Cardinal Lemoineի անկիւնը): Օթոպիւս՝ S., Թրամուէյ՝ 4, 47, 82, 83, 85:

Արեւելեան ամէն կարգի նպարեղէններ, թրքական սուրճ, Պրինգա, քաշկավալ, սեւ եւ կարմիր խաւիար, պուլղուր, տոլմա, հէվվա, լօքում, փաքլաւա, օղի, վոտկա, րում, քոնեաք, շամփանեա եւ ամէն կարգի գինիներ: Գինիները մատչելի: Թարմ եւ մաքուր: Տունը կը յանձնուի: Շեն. Gobelins 51-52:

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԱՌԻԹԷՆ
ՄԻՄԻԱՅՆ 15 ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

Մայքըլ Արլէնի (Միքայէլ Գուլումճեան) այնչափ փնտռուած եւ հռչակ հանած *«Կանանչ գլխարկը»* գիրքը, որուն գինն է մէկուկէս տոլար: (37.5 ֆրանք), կր ծախենք 25 ֆրանքի:

Դիմել *Ճառաջ* գրատուն, G. Tzerikiantz, 13 Rue des Dominicains, Marseille.

Կ'ուզուին բուրդէ եւ ժեռսէ րոպ կարող վարժ գործաւորուհիներ, ինչպէս նաեւ աժուռի, մոնթաժ ու քորսաժի եւ լէնժըրիի համար: Դիմել երուանդ Պօտուրեանի, 10 Rue de Buci, Paris (6), մէթրօ՝ Odéon:

EMPIRE Միգիք-Շոլ՝ 37 Av. Wagram

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H. STEPHAN

ՀԱՐՍՆԻՔԷՆ ԱՌԱՋ
ԱՊԱՌԻ

Ձեր բոլոր պէտքերը եւ նուէրներու գնեցէք՝ 6էն մինչեւ 15 ամիս

Ժրանսահայ գնողներուն՝ քաթալօկներ ՁՐԻ կը ղրկենք:

ՔԱԹ. թիւ 1. Մահճակալներ, 2. կարասիներ, 3—խոհանոցի ... 4. կարի մեքենաներ, 5. երեխաներու կառքեր, 6. վառարան-օճախներ, 7. ելեկտրիկներ, 8. փոնոկրաֆներ, 9. զգեստուղէն եւն.:

Հետե եալ վայրերու հայրենակիցները թո՛ղ դիմեն տեղական գործակալներուն: ԼԻՈՆ՝ Պ. ՍԱԱԹՃԵԱՆ, 18 Rue Jamen, Grat... luire (Rhône) *կամ Բշ. Դշ. Եշ. Ուր. ժամը 7—9 երեկոյ,* Rue Duguesclin, Lyon.

ՎԱԼԱՆՍ՝ Պ. ԳԱՍՏԵԱՆ ԳԷՈՐԳ, 4 Rue Balthazar Baro...
ՏԵՍԻՆ՝ Պ. Դ. ՍԵԹԵԱՆ, Cité du Parc 23, Maison Plaine...
ՏՐԱԿԻՆԵԱՆ՝ Պ. ՔԻՓՃԵԱՆ, 1 Rue Vieille Halle,
ՊՈՒԼԷՆ՝ Պ. ՋԻՒՄՊԻՒԼԵԱՆ, Tailleur, Rue de la Mairie...

Կ'ուզուի դեռ՝ Ժրանսայի ուրիշ հայաշատ վայրերու մէջ, ... կան գործակալներ: Պայմաններու համար գրել՝
G. Badouhassian, 16 Bld. des Italiens, Marseille.

ALLO, ALLO

Tél. TRUDAINE 81 07
Այս թիւը մեր թելէֆոնին

ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՁԷՆԱԶԵԱՆ ԵՒ ԳԱՍԱՆՃԻ

8, Rue de Chateaudun, PARIS (9e)
Métro Cadet, Peletier եւ Notre Dame de Lorette...

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

38 Rue Rochechouart մէթրօ Cadet և Anvers Autobus
Tél. TRUDAINE 56 - 58

Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ *Աղիքի* հիւանդութ...
ցատուկ յարկաբաժին վէներական եւ *Մորթի* հիւանդութ...
ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանուի...
կորի, ջդային, Արեան հիւանդութիւններ եւ ցօդացաւ:
Կ'ընդունի. ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ ...

ԿԱՐԵԻՈՐ ՀԱՍՑԷ
PASDOURMADJIAN FRÈRES

VILLA MON PLAISIR — ST. MITRE — ST. JE...
R. C. 78858 — MARSEIL...

Կեսարական ամենաընտիր ապուխտի եւ երշիկի ամէնէն հին ... Ժրանսայի եւ արտասահմանի յաճախորդներէն ստացած ... ները օրին եւ խնամքով կը գործադրէ:

ՄԱՔՈՒԻՐ ԱԺԱՆ ԵԻ ՀԱՄԲԵ...

ՓԱՅՏԷ ԿՐՈՒՆԿՆԵՐՈՒ ԳՈՐ...
ԿՐՈՒՆԿՆԵՐ
ՄԱՐՍԻԼԻԱԿ
LOUIS XV *ՄԱՆՏ...*
կաշիով եւ առանց կա...
Միայն Հոր փայտ
JUSTINESY
Place des Baumes, St. Antoine, MARSEILL...
Ֆոմիսիոն եւ արտաճուք

ՀԱԻԱԲՈՑԾՆԵՐՈՒՆ

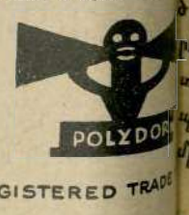
Եթէ կը փափաքիք հաւերը առատ ածեն մեծնան, շուտ պարարուին, չհիւանդանան, անոնց հին մեթոտներու ... Համեստ դրամագլ... հացուցիչ շահ մը ապահովելու համար փութացէք կարդալ դատնտես Ս. Շէրիտեանի պատկերազարդ «ՀԱՒԱԲՈՒՆ» գիրքը: Գինը՝ 25 ֆրանք. Դիմել՝ հեղինակին 18, Villa des Rose... Colombes (Seine), պալենց գրատուն կամ Գեւոնեանի՝ ... խմբագրատունը:

Մեծաքանակ գնողին գոհացուցիչ զեղչ:

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE

ՀԱՅԵՐԷՆ
ՅՈՒՆԱՐԷՆ
ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

Phonos & Disques
Columbia
REGISTERED TRADE

18 ՖՐ. — 18 ՖՐ.

H. ARTINIAN, 26-28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil...
Մեր փայաքներու ճոխ մթերանոցին մէջ կը գտնուին ... ամէն վաճառանիշէֆոնոներ.—DECCA, COLUMBIA, PA...
POLYDOR, NIRONA, DIAMOND, եւն.: Գիները՝ *120, 300, 450, 525, 750, 800, 1000* եւ մինչեւ *2,800*
Նպարեղէններուն լաւը, ժողովրդ. գիներով: Բաց է ամէ...

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

Կ. ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

ՄԱՍԻՍ ԳՈՉԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

57A Rue Nationale, MARSEILLE

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շ.	40 շ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub. St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone : NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ
2
ՄԱՐՏ
1930
2 MARS 1930

Զ. ՏԱՐԻ Թիւ 1201 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԾՐԿՈՒԻ ԽՕՍՔ

...ՊԱՏԻՒՍ ԱՐԺԱՆԱՒՈՐԱՑ

Եւ արդ, հաստատենք աւետաբեր իրականութիւնը:

Չակառակ իրենց շարք մը վրիպումներուն, որոնց մասին տարեւանցի արտայայտութեցանք այստեղ, երախտիքի իրաւունք մը ստացած են նորերը: Ե՛ւ անոնք որ արդէն բռնած են հրապարակը. ե՛ւ անոնք որ քուշետի կը քալեն: կամ կը փորձեն հասնիլ քալողներուն:

Կ՛ակնարկենք՝ արձակի նուաճման:

Ետ երթալով մինչեւ 1880 կամ 90, դժուար է գտնել այսքան խիգախ արշաւ՝ արձակի բոլոր մարզերուն մէջ, պատմուածքէն, պատկերէն մինչեւ վէպը: կարճ, շնչատ ուրուագիծէն մինչեւ երկարաշունչ արտադրութիւնը:

Աւանդութեան մը համաձայն, մեր մէջ գրել կը սկսին ոտանաւորով: կը սկսին 16-17 տարեկանին, 25-30ին կանգ առնելու համար: Արձակը, եթէ ոչ մեղք, առնուազն կէս գեղարուեստական կը համարուի:

Այս մասին լրիւ գաղափար կրնան կազմել անոնք միայն որ գտնուած են խմբագրական սեղանի վրայ: կամ ժամանակ եւ միջոց ունին թղթատելու հայկական հրատարակութիւնները, թերթ, գիրք, հանդէս:

Այսօր իսկ, ճիգի եւ արուեստի պողոտաներուն վրայ, իրարու եռեւէ լոյս աշխարհ կը տեսնեն «ոտանաւոր» խուրձեր, որոնց մէջ ամէնէն առաջ թուղթին եւ տպագրութեան գեղեցկութիւնն է որ աչքի կը զարնէ:

Մեր խօսքը կեղծ մարգրիտներու դէմ է, եւ ոչ թէ իրական տաղանդներու մասին, որոնք մատի վրայ կը համրուին եւ որոնց հանդէպ երբեք չէ պակսած մեր գուրգուրանքը:

Բայց, դիտե՞ր էք որ, ահա քանի տարիէ ի վեր, ի պատուի է արձակը: կը տիրապետէ, կը ծաղկի ու կը ծաւալի հերարձակ: Եւ զանազան ուղղութեամբ, քանի որ բազմերանգ ընդունակութիւններ ունին մշակողներն ալ:

Մէկէ աւելի տաղանդներ կը ձիավարեն այս գետնին վրայ, ասպարէզ կարդալով թէ նիւթի եւ թէ մշակման, լեզուի ու ոճի տեսակէտով:

Անուններ չենք ուզեր տալ այստեղ· բայց արդէն հատորներ կան հրապարակի վրայ եւ ուրիշներ ալ՝ պատրաստ, ձեռագիր կամ «մամլոյ տակ»: Բոլորն ալ արձակ: Վէպ:

Այստեղ չենք ուզեր քննութեան առնել իւրաքանչիւր հրատարակութեան կամ խոստումի ներքին արժէքը:

Թէեւ, այս տեսակէտէն ալ, շատ խոր է ու լայն՝ բացուած ակօսը: Եւ երկար՝ կտրուած ճամբան:

Եւ այս տեսակէտէն, իրենց պատասխանն առած կ՛ըլլան անոնք որ, տարիներ քանի մը անգամ, եղերամայր կը դառնան այսպէս կոչուած «գաղթահայ» գրականութեան գլխուն: Գոնէ երկար առեղի համար: (Ուրիշ բան է հայրենի ոգի, եւ բոլորովին ուրիշ բան՝ գրական արուեստ):

Ուրեմն, մենք երեւոյթը, ձգտումն է որ կ՛արձանագրենք ուրախութեամբ, ողջունելով արձակի զինուորեալները, այս պողոտաներէն մինչեւ ուր որ կը հասնի մեր գիրն ու խօսքը:

Իսկ այս իրականութիւնը մատնանշած առեն, գիտենք որ արձակն ալ արկածալի գառիթափ մըն է: Ունի բարձունք եւ խորխորատ:

Կարելի չէ քառասուն ուղղութեամբ քշել ո՛ր եւ է նժոյգ, միշտ գայն կանգուն պահելու եւ ասպանդակին վրայ ճնշելու կատարեալ վստահութեամբ:

Ցետոյ, նոյն բանը չէ թիավարել խաղաղ լճի մը, յորդահոսան գետի մը եւ ալեծուփ ծովերու վրայ:

Տաղանդներ չեն պակսիր մեր որբեւայրի հայրենիքին մէջ ալ:

Եւ սակայն, եթէ ամէն խոչընդոտ հարթուի, միայն «տենդցիօզ» կոչուած ուտիճը բաւական է կրծելու ամէն ծիլ ու ծաղիկ: Մէջտեղն են զոհերն ալ: Անդրանիկ աղմկարարէն, Զաբելեանցէն —մրրկահա՛ւ— մինչեւ նորագոյն «պրոլետ»ը, որքան ալ տաղանդաւոր ըլլան, դատապարտուած են դառնալու ծանծաղ պարապաւազիրներ կամ քարոզիչներ, գեղարուեստին արդուզարդը միայն հագցնելով կիթոտ երիվարներու:

Մարդիկ տուն-տեղ են երեւանի մէջ եւ կը գրեն ի պաշտօնէ: կ՛արտադրեն ու կը վճարուին ապսպրանքի վրայ: Համաձայն լերան քարոզներու:

Այստեղ մենք ունինք միայն «անձրնք նուիրեալք, որոնք պիտի կրնան գոչել օր մը, արդար հպարտութեամբ.

— Հայրենիք չտեսանք. տուն-տեղ չունեցանք: Դպրոց՝ շատ քիչերուս վիճակուեցաւ: Պողոտայէ պողոտայ թափառելով, ահա ձեղի կը թողունք մեր արձակը...

Անոնք հասան կեանքի խարակները ճանկոտելով: Եւ եթէ կէս ճամբան ալ մնան, ինչպէս կը վախցուի, նորէն արժէք ունի թափուած քրտինքը:

Չետք մը ձգուած է իրենց ետեւէն. ինչպէս ձգուած էր երէկ, իրենց ճամբուն վրայ: Եւ ուղեկիցն ու նորեկը չպիտի կրնան զանց առնել գայն: Ընդհակառակն, անոր մէջ պիտի գտնեն ներշնչումի եւ խանդաղատանքի կայծեր:

Մանաւանդ եթէ բաղդատեն գայն աւելի բախտաւորներուն, իննսունականներու Պոլսեցիներուն եւ մեր երեւանցիներուն ճիգին ու արուեստին հետ:

Շ.

ՀԱՅ ԲԵԿՈՐՆԵՐՈՒ ՎՏԱՐՈՒՄԸ ԴԱԴՐԱԾ

Հալէպի «Եփրատ»ը (15 փետրուար) կը գրէ.— Քրտական շրջանակներու խլեակներուն դէպի Սուրիա հոսանքը դադրած է ատենէ մը ի վեր: վերջերս ոչ Հալէպի եւ ոչ ալ Գամըշլըի շրջանները ոչ մէկ նոր գաղթական եկած է:

Նախապէս եկողները կը հաւաստէին, թէ Խարբերդի եւ Տիգրանակերտի կեդրոններէն իւրաքանչիւրին մէջ 1,000էն աւելի հայեր կան, որոնք Սուրիա անցնիլ կ՛ուզեն եւ սակայն ճանապարհածախսի չգոյութեան պատճառաւ ստիպուած են յետաձգել իրենց ճամբորդութիւնը:

Ջրոյց կը շրջի թէ գիւղաբնակ քիւրտերը, աշխատող բազուկներէ զրկուած ըլլալով, նահանգներու կեդրոնները դիմած են, որպէս զի իրենց մօտ վերադարձուին *մըրապա* (ծառայ) հայերը եւ կառավարութիւնը քիւրտերուն հետ խնդիր չունենալու համար ստիպուած է տեղի տալ, որով կեդրոնները հաւախմբուած հայերը վերադարձած են իրենց տեղերը:

Ուրիշ գրոյցի մը համաձայն, թուրք իշխանութիւնները չեն արտօներ այլեւս հայերու արտասահման գաղթը. նոյնիսկ խիստ հսկողութիւն կը կատարուի, արգիլելու համար որեւէ հայու փախուստը:

Այդ շրջաններէն քանի մը շաբաթ առաջ ստացուած են նամակները, որոնց մէջ կ՛ըսուի թէ տեղացած առատ ձիւներու պատճառով ճամբաները անանցանելի դարձած են: Շատանական է որ ասիկա կարգախօս մըն է, որովհետեւ այդ ատենները օդերը լաւ էին ու ճամբորդութիւնը դիւրին. վերջապէս առեղծուած մըն է զոր ապագան պիտի լուծէ:

ԱՀՄԵՏ ՄԻՐԶԱ ՂԱՃԱՐ

Երէկ արձանագրեցինք մահը Ղաճար գերդաստանի վերջին շառաւիղին՝ նախկին շահ Ահմետ Միրզայի, 32 տարեկան հասակին մէջ (ծնած էր 1898 յունուար 21ին): Իր հայրը Մուհամմէտ Ալի 1925ի սկիզբը մեռած էր Սան Րէմոյի մէջ:

Մուհամմէտ Ալի գահ բարձրացած էր 1907ին: Իր գահակալութեան շրջանը եղաւ շատ խռովայոյզ: 1906 ապրիլ 6ին Սահմանադրութիւն հռչակուած էր Պարսկաստանի մէջ: Հազիւ իշխանութիւնը ձեռք առած՝ յետաշրջական վեհապետը սկսաւ կռուիլ սահմանադրական կարգերուն դէմ եւ փորձեց ենդանօթի բռնելով փակել մէջլիսը: Ատոր վրայ ծագեցաւ պարսկական յեղափոխութիւնը, որուն մէջ պատուաւոր դեր կատարեց յայտնի հերոս եփրեմ Խան: Շահը գահընկէց հռչակուեցաւ եւ իրեն յաջորդեց տղան Ահմէտ որ այն ատեն 11 տարեկան էր: Մանուկ թագաւորին անունով երկիրը կառավարեցին երկու խնամակալները՝ Ազատ-իւլ-Միւլք եւ Նագիր-իւլ Միւլք: Ջափաճասութեան հասնելէ վերջ Ահմէտ ապրեցաւ գեղեցիկ կեանք մը, բոլորովին անկարող երկիրը կառավարելու: 1923ին Եւրոպա եկաւ:

Իր բացակայութեան բիգա խան կառավարեց երկիրը, ու ի վերջոյ 1925 հոկտ. 31ին գահընկէց հռչակելով Ահմէտ Շահը, հիմը դրաւ Փէհլեվի (Պահլաւունի) հարստութեան:

Նախկին Շահին մարմինը երբեմն դագաղներու մէջ դրուած պիտի դրկուի իրաք՝ տեղւոյն մէկսբաւայրին մէջ Թաղուելու համար:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԹԱՐՏԻԷՕԻ ՆՈՐ ԴԱՒԼԻՃԸ

Պ. Անտրէ Թարտիէօ այսօր կը կազմէ իր երկրորդ դահլիճը:

Հիմա կիրքերը բոլորովին հանդարտած են արդէն: Արմատական-ընկերվարականներու բերան «Քոթիտիէն», որ Շօթանի դահլիճին անկման վաղորդայնին «Հիմա պիտի տեսնե՛ն» կը սպառնար՝ ակնարկելով Թարտիէօի եւ միւս ընդդիմադիրներուն, արդէն բոլորովին կակուղցած է եւ իր երէկուան թիւով Թարտիէօի գովքը կը հիւսէ:

Երիտասարդ վարչապետը հետզհետէ համակրանք կը ստեղծէ իր անձին շուրջ: Այս անգամ կը յուսայ կազմել դահլիճ մը՝ «Հանրապետականներու Միութիւն» անունին տակ, որ աւելի երկար կեանք պիտի ունենայ: «Յառն» կամ «Միացեալ» կառավարութենէ աւելի, կը ձգտի «հաշտեցումի» կառավարութիւն մը կազմել, նկատելով որ ամբողջ աշխարհի աչքը ներկայիս յառած է Ֆրանսայի վրայ՝ միջազգային զանազան կրնճիռներ լուծելու համար: Փուանքարէ, համաձայն իր խոստումին, մին, կ՛օժանդակէ Թարտիէօի՝ դիւրացնելով անոր աշխատանքները:

Ալմազեան ազատ չարձակուիր

Հարցաքննիչ դատաւոր Մաթիֆաս առջի օր Ալմազեանին հաղորդեց որ կը մերժէ իր խնդրանքը՝ ժամանակաւորապէս ազատ արձակուելու մասին: Ալմազեանի հետ էր փաստաբան Նուհի Բորփար-Լըկրան (իր պաշտպանին կինը): Հայ դերձակը յայտնեց թէ իր այդ որոշման դէմ վերաքննութեան պիտի դիմէ ամբաստանիչ ատեանին առջեւ:

Պ. Մաթիֆաս խնդիրը պիտի փակէր եւ թղթածրարը պիտի հաղորդէր դատախազ կողմի փաստաբան տը Մորօ-Ճաֆէրիի, որ այդ պահուն իր մօտ եկած էր, սակայն նոր դէպք մը կրկին յետաձգել տուաւ խնդիրը:

Դատական ոստիկանութեան կողմէ գաղտնի ոստիկան մը երկու նամակ յանձնեց Մաթիֆասի, մէկը Թուլոնէն, միւսը Ռէնոյէն: Նամակագիրները կ՛ըսէին թէ ըսելիքներ ունին Ալմազեանի մասին: Անոնցմէ մէկը, մանաւանդ, կը գրէր թէ Ալմազեան իր վրայ յարձակած է փարիզ՝ Պուլվար Պօմարշէի վրայ:

Չի գիտցուիր թէ այս ուշ մնացած վկայութիւնները ինչ արդիւնք պիտի տան, սակայն ամէն պարագայի, հարցաքննիչ դատաւորը չկրցաւ փակել խնդիրը, որ դեռ կ՛երկարի: Ռէնոյի եւ Թուլոնի մէջ պիտի հարցաքննուին այս մեռասաններորդ ժամու վկաները:

Կուտեպովի գաղտնիքը պիտի պարզուի՞

Թերթերը կ՛ըսեն թէ ոստիկանութիւնը փութոյ պնդութեամբ առջի կը տանի իր քննութիւնները Կուտեպովի խնդրին շուրջ եւ ժօտ օրէն պիտի կրնայ ճշմարտութիւնը երեւան հանել: Արդէն հետքը գտնուած է բաց գոյն վերարկուով կնոջ, որուն անուան սկզբնատառն է Լ...: Այս կինը լուռ ուար 26ին (առեւանգումին օրը) ամբողջ ցերեկը բացակայած է իր տունէն եւ գիշերը ուշ ատեն միայն վերադարձած: Չարցաքննուելով, չէ կրցած ճշգրիտ պատասխան տալ այդ կիրակին ո՛ւր եւ ինչպէս անցընելուն մասին:

Միւս կողմէ մեծ կարեւորութիւն կ՛ընծայուի վկայութեանը Լեթոնացիներու, որոնք ներկայիս Րիկա կը գտնուին եւ որոնց համար կ՛ըսուի թէ գիտեն ամբողջ գաղտնիքը: Չէ՞ որ զօրավարին առեւանգումէն քանի մը օր վերջ գրուեցաւ թէ լեթոնական անցագրով քանի մը խորհրդաւոր ճամբորդներ նաեւ նստած են Լա Ռոշէլլէն: Այդ չորս վկաները փարիզ կը սպասուին՝ ոստիկանութեան կողմէ հարցաքննուելու համար: Անոնք կը լուսան շահիլ կէս միլիոն ֆրանքի նուէրը:

Ծանր կացութիւն Սպանիոյ մէջ

Դիկտատորութեան անկումէն ի վեր ծանր կացութիւն կը տիրէ Սպանիոյ մէջ: Նախկին վարչապետ Սանքէզ Կուէրրա, որ մարտանաւի մը մէջ արգելափակուած էր տէ Րիվէրայի օրով, առջի օր բուռն ճառ մը խօսեցաւ Ալֆոնսօ Թագաւորին դէմ:

Իսկ Մատրիտի համալսարանական ուսանողները բուռն ցոյցեր կատարեցին, ի նպաստ Հանրապետութեան: Թագաւորին դրութիւնը վտանգուած է:

Բոլշեւիկեան դրամները գրաւուած

Լիտվինոֆի եղբօր Մաւրիկի (նախկին պետ Պերլինի խորհրդային առեւտրական պատուիրակութեան) կեղծ մուրհակներուն գոհերէն մէկին՝ Լուց-Պլոնտէլի բողոքին վրայ, ֆրանս. դատական իշխանութիւնները հրամայեցին գրաւել բոլշեւիկեան բոլոր այն դրամները, որոնք կը գտնուին ֆրանսական դրամատուներուն մէջ: Պլոնտէլի պահանջն է 31,747,000 ֆրանք: «Պոսլոտնիա Նովոստի» ռուս թերթը, որ կը հաղորդէ այս լուրը, կ՛ըսէ թէ այս որոշումին վրայ, Փարիզի խորհրդային առեւտրական պատուիրակութիւնը անելի ժամնուած է հիմա:

ԱՀՄԵՏ ՐԻԶԱ ՊԷՅ ՄԵՌԱԾ

Պոլսէն հեռագիր մը կը հաղորդէ ժահը Օսմանեան խորհրդարանի նախկին նախագահ Ահմէտ Րիզա պէյի 71 տարեկան հասակին մէջ (ծնած էր 1858 սեպտ. 28ին): Աւարտած էր Կալաթա Սէրալի լիսէն եւ 1883ին Փարիզ եկած՝ դիւղատնտեսութիւն ուսանելու: Պոլիս վերադարձին՝ Միւլքիէի տնօրէն կարգուեցաւ, յետոյ կրթական տեսուչ նշանակուեցաւ: Պրուսա-յի: Հոս է որ իր ազատական գաղափարներով Համիտի լրտեսներուն կասկածները հրաւիրեց իր վրայ եւ վերջով ստիպուեցաւ ապաստանիլ Փարիզ, ուր մնաց 19 տարի, հրատարակելով Մեշվերէթ-ը: Ան կրկին Փարիզ դարձաւ 1899ին Լահէյի Ա. խորհրդաժողովին երթալով, թուրքիոյ կացութեան վրայ դասախօսութիւնը տուաւ:

1908ի Սահմանադրութենէն անմիջապէս վերջ, Ահմէտ Րիզա Պոլիս երթալով միաձայնութեամբ նախագահ ընտրուեցաւ Երեսփ. ժողովին, պաշտօն զոր վարեց երկար տարիներ, յետոյ Մերակոյտի նախագահընտրուեցաւ:

Իթթիհատականներու օրով առաջնակարգ դեր մը չկրցաւ կատարել: Ունի քանի մը ֆրանսերէն հրատարակութիւններ: Ջինադաղարէն վերջ դարձեալ Փարիզ եկած էր: Քանի մը տարի առաջ վերադարձաւ Պոլիս, ուր քաշուած կեանք մը կը վարէր եւ վերջերս ալ անկողին ինկած էր:

Թ.

ՍԻՆԱԿՈԿՆԵՐ ԿՈՂՈՊՈՏՈՒԱԾ

Կրօնական հալածանքը մեծ թափով առաջ կը տարուի Ռուսիոյ մէջ: Հեռագրի մը համաձայն, սինակոկներու մէջէն կոդոպտուած են բազմաթիւ թանկարժէք գիրքեր ու ձեռագիրներ, որոնք նիւ Եորք դրկուած են՝ ամերիկացի հնագէտներու ծախուելու համար:

ԱՄԱՆՈՒԼԼԱՀ թագաւոր վաղը Ինկիւրիէն պիտի մեկնի Պոլիս, անկէ ալ Հռոմ վերադառնալու համար: Աֆղանիստան չպիտի երթայ:

ԱՆԳԼԻՈՅ աշխատաւորական կառավարութիւնը արգիլեցաւ կանակի եւ նաւատորմի կրօնականներուն՝ մասնաւոր պաշտամունքներ սարքել Ռուսիոյ քրիստոնեաններու հալածանքին առթիւ:

ՏԻԿ. ՄԱՐԹ ՀԱՒՈ, «Կազէթ տիւ Թրան»ի ծանօթ հերոսուհին, հացադուլ հռչակած է, որովհետեւ մերժած են երկրորդ քննութեան մը ենթարկել իր հաշիւները: Տիկինը կը պնդէ որ առնելիքները պարտքերէն աւելի են:

ՌՈՄԱՆԹԻԶՄԻ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ

Ա.

Ֆրանսա կը տօնէ վիպական դպրոցի Հարիւրամեակը: Հանդէսները սկսան 1927ին ու կը տեւեն մինչեւ 1930ի վերջը:

1827 եւ 1830 երկու մեծ Թուականներ են ֆրանսական գրականութեան պատմութեան մէջ, երկու մեծ յեղափոխութիւններ:

1827ին կը հրատարակուի Cromwellի ցառաջաբանը որ առաջին պաշտօնական յայտարարութիւնն է վիպական դպրոցին:

Նոր շարժում մը գրական պատգամներով չի ստեղծուիր. գործերը կը պարտադրեն երիտասարդ արուեստի մը գեղեցկագիտութիւնը: Քրոմուէլի «Յառաջաբանը» իր շուրջը կը համախմբէ այն երիտասարդ ուժերը որոնք տուած էին իրենց յաւակնութիւնները արդարացնող առաջին գործերը ու կը նուիրագործէ զանոնք վիպական դպրոցին անունով:

1830ին տեղի կ'ունենայ «Էրնանի»ի առաջին ներկայացումը որ կը խորհրդանշէ վիպական Թատրոնի պաշտօնական մուտքը Comédie Françaiseէն, ֆրանսական Թատրոնի Միջնադարդէն ներս:

Կարելի չէ այս երկու Թուականներուն մէջ սահմանափակել գրական ամբողջ շրջան մը, որուն արմատները կ'երկարին շատ հեռուները, բայց Ֆրանսա կ'ուզէր իր յարգանքի տուրքը բերել շարժումի մը որ յեղաշրջեց իր արուեստը, արտայայտութեան բոլոր ձեւերուն մէջ, գրականութիւն, նկարչութիւն եւ երաժշտութիւն:

* * *

Ծագումը.— Ռոմանթիզմը, կ'ըսէ Վ. Հիւկօ, ազատականութիւնն է գրականութեան մէջ, քիչ մը աւելի ընդարձակելով այս սահմանումին իմաստը՝ գրական ազատ փոխանակութիւն, պահպանողական գրութեան դէմ, որովհետեւ «ամէն գրականութիւն վերջ ի վերջոյ կը ձանձրանայ ինքն իր մէջ, եթէ օտար նիւթեր չթարմացնեն զայն»:

Ծը. դարը որ այնքան հետաքրքիր շրջան մը եղաւ ընկերային եւ իմաստասիրական գիտութիւններու համար, նոր արուեստ չբերաւ, թարմ արիւն չներարկեց իր գրական ժառանգութեան, ու դասական իտէալը, անարիւն, սկսաւ հիւծիլ, տկարանալ:

Աւանգապահ Ֆրանսա, ինքնապահպանումի իր գեղային բնազդին շնորհիւ եւ անցեալ փառքերու հմայքին տակ, չդիմեց իր դրացի ժողովուրդներու գրական գեղեցկութիւններուն, որովհետեւ անկարող էր զանոնք ըմբռնելու, զգալու, իւրացնելու, մարսելու:

Շատ մօտիկ անցեալէն օրինակ մը, պարզելու համար այս ազգային զօրաւոր բնազդը:

E.— M. de Vogüé 1886ին կը հրատարակէ «Ռուս վէպը» վերնագրով ուսումնասիրութիւն մը, առաջին յանգուգն փորձը ռուս վէպը ծանօթացնելու համար ֆրանսացիին: Հեղինակը խոհեմ եւ զգոյշ է իր դատողութիւններուն մէջ, մանաւանդ ռուս վիպասաններէն ամէնէն Ռուսին՝ Դոստոյէվսկիի հանդէպ որ այնքան «անհասկնալի է արեւմուտքցիներուն»: Ֆարամազոֆ եղբայրները վէպի մասին կը գրէ. «Շատ քիչ Ռուսեր քաղաքակրթութիւնն ունեցած են մինչեւ ծայրը կարդալու այս անվերջանալի պատմութիւնը»:

Դատողութիւնն է ան Ֆրանսացիի մը — հին Ֆրանսացիի մը — որուն համար արուեստի գործ մը պէտք է ունենայ վերսկսելի պարտէզին ուղիղ եւ ներդաշնակ ճարտարապետութիւնը. գեղեցիկ են այն վէպերը, որոնք կը մօտենան այս դասական իտէալին, ինչպէս Աննա Քարենինա, Ոճիր եւ Պատիժ եւն.:

Բայց ֆարամազոֆ եղբայրները... մթին անտառ մը, ուր խելքի պտոյտ կ'ունենայ Ֆրանսացի գրագէտը, որուն աչքերը վար ժուռեր էին ակնարկով մը միայն հեռաւոր, լայն հորիզոններ գրկելու:

Կ'անցնին սակայն տարիները, գիտութիւնը կը յաղթէ միջոցին ու ժամանակին, աշխարհը կը փոքրանայ, Լինտպէրկ ոստումով մը կը միացնէ երկու աշխարհներ, քոսթ Թուիչքով մը կը նետուի փարիզէն Մանչուրիա, ժողովուրդները կը մտերմանան ու պահելով Հանգերձ իրենց ազգային նկարագիրը, գեղային յատկանիշները, կ'ընեն գրական ազատ փոխանակութիւն:

Ու այնատեն ֆարամազոֆ եղբայրները կը նկատուի համաշխարհային գրականութեան գլուխգործոց մը եւ անոր հեղինակը, զոր «սկիւթացի», «բարբարոս» կ'անուանէին, կը դառնայ վէպի հանճարեղ վարպետը:

Մօտիկ անցեալի այս գրական երեւոյթը կրկնութիւնն է պատմութեան: Հիւսիսի գրականութիւնները ալ երկար ատեն ծնագին «մեռեալ տառ» Ֆրանսացիին համար. աշխարհն այնքան մեծ էր ու ժողովուրդներն իրարմէ այնքան հեռու:

1726ին Վոլթէր կը մեկնի Անգլիա ուր կը ծանօթանայ նոր բարքերու, նոր քաղաքականութեան մը, նոր իմաստասիրութեան մը, նոր գրականութեան մը: կը գտայ Շէյքսփիրի Թատրոնին «վայրի» գեղեցկութիւնը զոր անկարող է վերլուծելու իր դասական տրամաբանութիւնով: Անգլիացիներուն բանաստեղծական հանճարը, կ'ըսէ, արտադրած է միայն անկանոն գեղեցկութիւններ:

Վերադարձին կը հրատարակէ իր Իմաստասիրականն նամակները (1734), իր երկրին ծանօթացնելու համար դրացի ժողովուրդի մը բարքերը, իմաստասիրութիւնն ու գրականութիւնը:

Բայց Ֆրանսացին, դասական արուեստի լուծին տակ, չունի անկախութիւն իր գեղարուեստական տարողութիւններուն մէջ: 1734էն մինչեւ 1776 Լա Փլաս, Լը Թուրնէօր, Ցիւսի ազատ Թարգմանութիւններով կը մեղմացնեն Շէյքսփիրի Թատրոնը, կը պատշաճեցնեն զայն ֆրանսական ճաշակին, մարսել տալու համար այդ նոր արուեստին «անկանոն» գեղեցկութիւնները ու կ'արթնցնեն հետաքրքրութիւն դէպի անգլիական Թատրոնն ու գրականութիւնը:

Օգտուելով դասականարուեստի տկարացումէն, անգլիացի բանաստեղծներ ու վիպասաններ, մանաւանդ Richardson իր ֆլարիս Հարլոու եւ կրանսիսըն վէպերով եւ Շէյքսփիր իր Թատրոնով կը ցնգեն Ֆրանսացիին երեւակայութիւնն ու զգայնութիւնը, կը փոխեն անոր ճաշակը, զգալու եւ մտածելու եղանակը:

Այդատեն միայն Վոլթէր կը զգայ այն խոշոր վտանգը, որ կը սպառնար դասական գրականութեան Ֆրանսական Ակադեմիին գրած իր նամակներով ի զուր կը ճգնի պայքարելու Շէյքսփիրի Թափանցումին, «այդ վայրենիին, այդ բարբարոսին» ազդեցութեան դէմ, որուն ինքը նպաստած էր իր նամակներով, ի զուր կը պաշտպանէ ազգային Հարստութիւնը «օտար»ին ոտնձգութիւններուն դէմ:

Սկսած է արդէն վիպական դպրոցի երկունքը, երկարատեւ երկունք մը որ պիտի արգասաւորուի Ռուսօյի Միտիկ Հոգեբանութիւնով, պիտի զարգանայ գերման իմաստասիրութեան եւ գրականութեան Թարմ տուրքերով ու պիտի յանգի 1827ի մանիֆեստին:

Խորտակուած է այլեւս չինական պարիսպը, որովհետեւ հիւծած ու պարտուած է դասական դպրոցը: Ֆրանսական գրականութիւնը առանց ընդվզումի կ'ընդունի գերման գրականութեան տուրքերն ալ Mme de Staëlի «De l'Allemagne» (1810) գործին ազդեցութեան տակ:

Այդ գիրքը, կը գրէ կէօթէ իր ծեր օրերուն, «լայն ճեղքուածք մը բացաւ այն չինական պատին մէջ զոր հին նախապաշարումները բարձրացուցած էին մեր եւ Ֆրանսայի Միջեւ... Անոր շնորհիւ ուզեցին մեզ ճանչնալ Հռենոսէն անդին ու յետոյ Մանշէն անդին ու մենք շահեցանք կենդանի ազդեցութիւն մը հեռուն Արեւմուտքի մէջ»:

Ցիկին տը Սթալ կը սիրէ Գերմանիան զոր կը նկատէ «մտածումի հայրենիքը». «Մեր գրականութեան սպառնացող ամբողջութիւնը, կ'ըսէ, ցոյց կուտայ որ Ֆրանսական միտքն ալ պէտք ունի վերանորոգուելու աւելի զօրաւոր աւիշով մը...» ու պիտի ջանայ այդ աւիշով պատուաստել Ֆրանսական գրականութիւնը:

Կը ծանօթացնէ գերման արուեստի, գրականութեան եւ իմաստասիրութեան բոլոր մեծ գէմքերը՝ Kaut, Klopstock, Lessing, Goethe, Schiller, Herder, Schlegel եւայլն, կը քարոզէ գրական աշխարհաքաղաքացիութիւն, ընդարձակելով իր Հայրենիքի սահմանները, որովհետեւ «պէտք է այսուհետեւ ունենալ եւրոպական միտք մը»:

Խաղաղութեան ժամանակ կիզ մարգարէներէն շատ առաջ Ցկն. տը Սթալ կը խօսի Եւրոպական լեզուներ:

Այս երկարատեւ շփումներու ազդեցութեան տակ Ֆրանսա կ'ընտելանայ Հիւսիսի գրականութիւններուն: Walter Scottի պատմական վէպը եւ Byronի մելամաղձոտ եւ յուսահատ բանաստեղծութեան Հաշիշը պիտի գան վերջին անգամ մըն ալ ցնցելու անոր Հոգին ու Միտքը:

Անգլեւգերման գրականութիւններու պատրաստած այս մթնոլորտին մէջ պիտի պայթի գրական յեղափոխութեան առաջին ռումբը 1827ի «Ժանիֆեստը», որուն պիտի յաջորդէ «Էրնանի»ի առաջին ներկայացումը:

* * *

Այսօր Հարիւրամեակի առիթով վերագնահատման կ'ենթարկուի վիպական շարժումը իր բոլոր հետեւանքներով: Խիստ են շատերը եւ նոյնիսկ անարդար իրենց քննադատութիւններուն մէջ:

Համալսարանական ուսուցիչ մը, Louis Reynaud իր վերջին գիրքով (*) ժամանակակից գրականութեան անկումին պատասխանատու կը նկատէ ռոմանթիզմը եւ անոր անգլեւգերման ծագումը:

Որքա՞ն արդարանալի է այս քննադատութիւնը:

ԱՐԱՔՍԻ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

(*) La crise de notre Littérature Coutemporaine· Hachette, 1929·

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՀԷՐԻՍԷ ՎԱՐԴԱՆ

Ամէն անգամ որ դպրոց կը զարնեմ Հայաստանի այս պաշտօնական ու պատուական կերակուրին, անպատճառ միտքս կու գայ անունը բարկենդանի այս հերոսին, որուն դիմագիծը ճիշդ հէրիսէի պէս կակուղ, մսկոտ ու իւղոտ՝ կը յորդէր լայնախարիսխ շրջանակի մը մէջէն: Երեսը՝ քիչ մը թոռմած, բայց ո՛չ թէ կաթնապուրին պէս խոռոչաւոր ու փոքածալ, այլ 24 ժամ մինին հետ խաշուած ծեծած ցորենի հատիկներուն պէս ցցուն, որ թեթեւ ճգմռւմով մը, անճանաչելի ըլլալու աստիճան կը միախառնուին մսալջուրին հետ:

Թաղամասի խոնարհներուն անկիւնը՝ աչք մը տուն ու երկու աչքով կնիկ մը. ահա վարդանի ամբողջ ունեցածը աշխարհին վրայ: Իսկ շուկան խանի մը բերանը պզտիկ օճախ մը, վարձուած՝ քանի մը խարխուլ աթոռներ, որոնք կովկիթի համար կարելի էր գործածել, քանի մը զաւաթներ, կոտրած ու ճաթած, որոնցմով ծախածը հատը հինգ փարայի, աւելի սեւ ջուր էր քան թէ սուրճ:

Շուկային օճախը կը վխար ամէն օր, ուրիշներուն համար, իսկ իր տան բուխերիկը՝ հազիւ ամիսը մէկ անգամ: Բայց սիրտը միշտ վառ էր ու գոհ, Աստուծոյ տուածովն ու չտուածովը միանգամայն: Է՛հ... ի՛նչ պիտի ըլլայ օրերնին անցուցած էրիկ կնկան մը ապրուստը: Որ բերան բերնի տան, կը կշտանան: Այսպէս համոզուած էին հինները եւ այսպէս ալ կ'ապրէին վարդանն ու իր կինը:

Բայց Բարեկենդանի Զօրեքշաբթին, գիշերը մինչեւ լոյս, իր բուխերիկը յանկարծ կ'արթնար, խարոյկի մը պէս կը բոցավառէր ու կը վխար գործարանի մը ծխնելոյզէն աւելի ոգեւոր ու սաստկաշունչ: Միսին ու իւղին հատը կը բռնէր ամբողջ թաղը ու վազեցնել կու տար բերնին ջրերը բոլոր անոնց, որ դուռ դրացի էին իրեն: Այդ գիշեր լոյսն ու կրակը չէին մարեր անոր երդիքին տակ: Բունը կը փախչէր անոնց աչքերէն: Կ'երթային, կուգային: Մէկը կը հասցնէր վառելիք օճախին, միւսը՝ փայտ, վրայի եփուածը խառնելու համար: Զայնը, աղմուկը կ'ըլլար անպակաս, փոխադարձ հրամաններով:

—Ամա՛ն կնիկ, հէրիսէին տակը առնել չտաս...:

Առաւօտուն, վարդան կ'ըլլար իսկապէս հերոս մը՝ տունէ տուն մտնող, հրաւիրելէն աւելի հրաժարող: Շատերը առջեւը խառնած, ոմանք իր ետեւէն անմիջապէս գալու պարտադրածուդեռ ուրիշներ առանց ասոր ալ, հէրիսէին հոտէն առաջնորդուած՝ իր տունը, ուր ամէն տարի առաւոտ էին օրացոյցի մը պէս շիտակ հաւաքուիլ ու տօնել վարդանը, իր հէրիսէի սեղանին շուրջ: Երբեմն կը պատահէր որ, օրացոյցը ետ, առաջ կը տանէր վարդանանց Զօրավարացը, բայց վարդանին հէրիսէի սեղանը իր տեղն էր միշտ, անփոփոխ, իր աւանդական կարգուսարքովն ու հրաւիրեալներուն քանակովն ու որակովը: Հոն, կողք կողքի, ծունկ ծունկի շարուած կ'ըլլային անխտիր, հարուստն ու աղքատը, ծերն ու երիտասարդը: Խոնարհներուն բաժինը, շատ շատ, վերապահուած կ'ըլլար վերջի սեղանին, իսկ հիւանդ եւ անկարներունը՝ Զմրլթ խաթուն, պնակներու մէջ լեցուցած՝ կը տանէր անոնց ոտքը:

— Հրամեցէ՛ք, կերէ՛ք, եւ վանին, եաղուին մի՛ նայիք, ասիկա մեր նոյ նահապետի կերակուրն է: Իր տապանէն ելլաւ, մատաղին միսը, ծեծած ցորենին հետ խոշոր պազանի մը մէջ ղրած՝ եփե՛ց ու եփեց: Ետքը, խոշոր փայտ մը առած՝ իր որդիներուն տուաւ որ խառնեն— ՀԱՐ ՚Ի ԱՍ...: Ա՛յ՝ անունը հէրիսէին...:

ԲԱՒ ՋՈՒԲՔԱԿԻ ՎՐԱՑ

Ա Ն Ո Ւ Ն Դ

Ա.

Անունդ ին՛չ, անունդ ին՛չ երազի մը պէս չքնաղ,
Հին գինիի մը պէս քաղցրահամ է այս գիշեր...
Ստինքին պէս մայրական՝ անունդ կեանք կը ջամբէ
Եւ երակներս յուզի՝ կը խտզտան ջերմութեամբ...
Աչուներուն օրօրին պէս, յոյգերուն պէս լճակներուն՝
Կը ծփծփայ անունդ ին՛չ՝ իբրեւ փրփուր լուսագէս...
Իբրեւ մանուկ, անունդ աղուոր՝ ծովիտներուն մէջ ծոգիին,
Դեռ կը խաղայ մարմանդին քով, աղբիւրներուն հետ լուսոյ
Ու կը կանչէ՛, ու կը կանչէ՛ այս իմ կեանքս տրտմաթախիծ
Մահէն ի սէ՛ր, սէրէն ի լո՛յս՝ անունդ ին՛չ, ճրագալո՛յց,
Գերերջանիկ մոռացութեան անունդ ոսկի ըմպանակ՝
Մխրճուած իմաստութեան ին նեկտարին մէջ տնապակ,
Անունդ՝ կնդրուկ, անունդ՝ բագին տաճարին մէջ հեթանոս,
Անունդ ծաշիշ ցանճարատու, ցաւիտեանէն խլուած կայծ,
Անմահութեան ցնորիչ, անունդ՝ ծագագ տիրական,
Սիրոյ բարձունքին վրայ՝ անունդ կոծող յաղթապանծ...
Անունդ՝ պուրակ մշկահոտ, քաղցրալուր սրինգ, որ եարս
Անունդ՝ մուխ լեղակ ծիր՝ սէրէն կարօտ աչուներուս,
Եւ շրթունքիս վրայ դողդոջ՝ անունդ ծաւբո՛յր տարփանքի,
Անունդ՝ կապոյտ ապարանք, վարդէ տիեզերք կենսաբոյր,
Անունդ՝ անբիծ առագաստ, բեհեզէ վերմակ, որ մայրս կարկ
Լոյսէ երկունք՝ անունդ ին՛չ, իրեղէն մանչ անհանդարտ,
Որուն ձայնին՝ հայրենիքս տոչորակէզ՝ այնքա՛ն ատեն
Մոխրի վրայ՝ ծառի մը պէս բազկատարած կ'աղօթէ...
Գիշերին մէջ անճառագայթ՝ անունդ շող-կանթեղ է,
Որ անցքին մէջ այս մթամած ես ատրուշանները տեսնեմ,
Ձերմակ ճամբա՛յ, ձերմակ ճամբա՛յ՝ անունդ ին՛չ,
Եւ վերէն վար՝ ճամբուն վրայ ցայգային՝ անունդ լուսին կանչ
Ջմեռ գիշեր, անձրեւաթաց այս իրանիս՝
Անունդ՝ խրճի՛թ, անունդ՝ պայա՛տ, անունդ՝ շո՛ւնչ ժամերիս
Վարդէ բլրակի՝ անունդ ծարաւ, ճէ՛գ, յոգնաբեկ այս գլուխս
Անունդ՝ բարի բարեկամ, իմ ճրատապ ճակտիս վրայ՝
Գուրգուրանքով ձեռք կ'երկարէ մայրօրէն,
Ու ցաւերս ակնթարթօրէն՝ մատներուդ տակ ժամադատի,
Կը չքանա՛ն, կ'անհետանա՛ն մէգի պէս...
Օ՛, անունդ ին՛չ, անունդ ին՛չ երազի մը պէս չքնաղ՝
Ձերմակ երիվարի մը վրայ դէպի՛ աստղերը կը տանի զիս,
Ու ճէ՛քեաճնե՛ր ու ճէ՛քեաճնե՛ր ու ճէ՛քեաճներ ճրաշափառ՝
Նարինջ-ծաղիկ կը տեղան յար՝ քու ճարտնիքիդ վրայ պայ
Անունդ ին՛չ, անունդ ին՛չ ճէ՛քեաճի մը պէս չքնաղ,
Չի՛ն գինիի մը պէս քաղցրահամ է այս գիշեր...:

ՈՒԽՏԱՒ

Ու այս ստուգաբանութիւնը՝ Վարդանին բերնին մէջ, ամէն տարի, իր սեղանին վերեւ հազար անգամ կրկնուած, դպլնեբու ելեւէջին ու իւղոտ բերաններու շափռտուքին մէջտեղ: Անունդ պիտի ուտէին ծալապատիկ, կլոր շրջանակ մը կազմած: Մինչ ինքը՝ ոտքի վրայ, անոնց գլխուն վրայէն պիտի խօսէր ու խօսէր, աւելի շատ, քան համբանքը անոնց դպլներուն:

— Մարդս կեանքին մէջ չորս նշանաւոր օրեր ունի— Ծնունդը, Պսակը, Անունին Տօնը ու Մահը: Ասոնցմէ ծնունդն ու մահը կուգան ու կ'անցնին, առանց գիտնալու: Պսակը կեանքին մէջ միայն մէկ անգամ կը պատահի ու կ'անցնի, ըրածդ ըրած ու դրածդ դրած կ'ըլլայ, անգամ մըն ալ չվերադառնալու պայմանաւ. բայց Անունին Օրը ամէն տարի կայ. միւսներուն պակասը այդ օրը պէտք է լրացնել ու ուրախանալ ձեզի պէս բարեկամներով...:

Ներկաներուն ժպիտը, ծիծաղը, գոհունակութիւնը չունէին չափ ու սահման: Բարեմաղթութիւններ իրարու ետեւէ, կատակներ՝ նոյնպէս: Միայն թէ այն տարին որ հէրիսէին միսն ու իւղը քիչ մը պակաս գտնէին, կը հասկնային թէ՝ այս տարին վարդանին սեւ ջուրը քիչ մը քիչ են խմած իր յաճախորդնեբը, խանին բերանը, շուկային մէջ:

— է՛... վարդան էմմի. ինչո՞ւ ամէն տարի միեւնոյն կերակուրը, ոչ թէ ուրիշ մը...

— Տեսակը չեմ փոխեր ամենեւին, աս մէկը գիտցած ըլլաք: Որովհետեւ ողորմած հոգի մօրս ուխտն է որ կը կատարեմ: Գիտէ՛ք... Մայրս հարս ըլլալէն եօթը տարի ետք՝ աշխարհ բերած է զիս, վարդանանց Զօրավարացին օրը. Եւ այդ օրէն ուխտած՝ որ ամէն տարի գլուխը ձեզի պէս բարեկամներ հաւաքէ ու հէրիսէ կերցնէ: Մեռած ատենն ալ կտակեց որ մինչեւ ժամուանս օրը այդպէս ընեմ...: Ա՛խ, ի՞նչ կ'ըլլար... եթէ ինձմէ ետք՝ հէրիսէիս դազանը վառող մը ունեցած ըլլայի...

— Աստուած կուտայ մուրազը, Վարդան էմմի, գար...

— Այս տարիքէ՞ս ետքը... Միակ սեւ ամպը՝ որ [illegible] նէր այդ պահուն իր վրայ քաշուած սեւ պղպեղին հէրիսէին երեսը կ'ըլլար ուած: Բայց շուտ մը անհալէր, կը հասնէր չորրուն գրուած եւ իր սոխ շէն ու ուրախ տրամադրվերագտած՝ աչքերը հեղ յառէր յուսաժպիտ ու դաւոր քթթումով մը խաթունին, որ քովն էր

* * *

Ամէն անգամ որ բադանի դիմակաւորներ հանդիպիմ ճամբան կ բրանաղէաններու մէջ խառնապուր մը, իրար եկած եւ իրարու շաղ անպատճառ դէմս կ Վարդան էմմիին փարտը, որուն պաշտօն ճար ի սա...:

ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱ

Մարսէյլ

ԳԱՑԼ ԿԱ՞Յ

Հայերէն ոտանաւորը պատմէ թէ հովիւները կ'ըսէին «գայլ կայ, հասէ՛ք» պոռալով: Այնքան գայլերը մեր երկրին մէջ

Ընդհակառակն, անասնաբանները կը վիճին գայլ կա՞յ Ֆրանսայի մէջ դանաբանական ազգ. թեան տնօրէնը կը պնդէ եւս ոչ մէկ գայլ կայ մէջ: Վերջին գայլը տեսան կարի մէջ 1885ին: Ուրիշ պնդէ թէ փէրիկորի մէջ գայլերը կը տիրապետէին րուն: Եւ ուրիշ մըն ալ կը անցեալ տարի գայլերը ոչնչաբրած են գիւղերէն: Ո՛չ, կ' շատեր, այլ գայլերը պատերազմի ընթացքին, բանակին հետ: Լրտես թիւ նելու:

Ոչխարնե՛ր, հանգիստ քո Ֆրանսայի մէջ գայլ չկայ, ձայն գիտուններուն: Խնդիրը է, որ մարդ-գայլերը շատ

«ՆԱՀԱՏԱԿ ԳՐԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ»

ԿՈՉ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՈՒՆ

Բազմաթիւ արեւմտահայ տա-
նդաւոր գրողներ պատերազմի
ընթացքին զոհուած են առանց
Հայ գրականութեան կտակած
ըլլալու առանձին հատորով ի-
րենց գեղարուեստական էջերը:
Ուրիշներ դեռ պատերազմէն ա-
ռաջ մեռած են ցանուցիր թող-
լով իրենց երկերը՝ զանազան
օրաթերթերու եւ պարբերական-
ներու մէջ:

Հայ ժողովուրդի հաւատարած
քաշուառութեան, ընթացիկ հո-
գերու ու պանդուխտ կեանքի
բազմաթիւ դժուարութեանց հե-
տեւանքով, հայ մտաւորակա-
նութիւնը, պանդուխտ ու ցանու-
ցիր ինք ալ՝ պատերազմի զա-
գաթուէն ահա՛ տասը տարի յե-
տոյ տակաւին հաւաքական որ
եւ է լուրջ ձեռնարկ չըներ ամ-
փոփելու եւ հրատարակելու հա-
մար հայ գրչի այդ ազնիւ աշ-
խատաւորներուն ցրուած էջերը:
Համեմատական հանգիստի օրեր
են այսուհանդերձ ու պէտք է որ
այլեւս կատարուի այդ աշխա-
տանքը:

Զայն կատարելու համար,
պէտք է սկսիլ անմիջապէս աշ-
խատանքի, ժեղնելով համեստ ու
ժողովրդական ծրագրէ մը: Այս-
պէս է որ Փարիզ ապրող ու
գրականութեամբ եւ հայ մշա-
կոյթով շահագրգռուած կարգ
մը անձեր՝ այս նպատակով կազ-
մած են «Նահատակ Գրագէտ-
ներու Բարեկամներ» անունով
հրատարակչական մը, որ պար-
բերական հրատարակութիւննե-
րով պիտի աշխատի փրկել ա-
րեւմտահայ նահատակ կամ մե-
ռած գրագէտներու երկերը՝ ցըր-
ուած զանազան պարբերական-
ներու կամ թերթերու մէջ:

Այս ծրագիրը իրագործելու
համար ձեզ կը դրկուին նուի-
րատուութիւններ՝ կոչ ընելով ձեր սի-
րոյն դէպի հայ գրականութիւնը
ու խնդրելով որ զանոնք ամ-
նակարճ ժամանակամիջոցի
ընթացքին ընդունիք եւ տարա-
ձէք ձեր բարեկամներու շրջա-
նակին մէջ ու այս վերջին պա-
րագային նուիրատուներու ա-
նուններուն եւ հասցէներուն
հետ միասին դրկէք մեր գան-
ձապահի հասցէին: Այս նուի-
րատուներուն փոխարէն հրա-
տարակչականը պիտի դրկէ իր
առաջին իսկ հրատարակած
գիրքը անմիջապէս որ լոյս
ընծայուի:

Աւելի լայն գաղափար տա-
լու համար սկսուած աշխատան-
քի մասին, ահա ձեզ մեր ծրա-
գրէն կէտեր՝

Մտորեւանուններին նշանակուած անձերը.—

Ս. Վրացեան, Մկրտիչ Պար-
սամեան, Լեւոն Մօգեան, բժշ. Լ.
Տրիգորեան, Մկրտիչ Երիցանց,
Գարօ Սասունի, Շ. Նարդունի,
Վազգէն Շուշանեան եւ Օհան
Կարօ փարիզի մէջ կազմած են
հրատարակչական մարմին մը
«ՆԱՀԱՏԱԿ ԳՐԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԲԱՐԵ-
ԿԱՄՆԵՐ» անունով եւ հետեւեալ
ծրագրով.

1. Նպատակ.

1.— Նահատակ Գրագէտնե-
րու բարեկամները կ'առաջադրեն
հաւաքել ու հրատարակութեան
տալ նահատակ կամ մեռած
գրողներու երկերը՝ կցելով անոնց՝
գրողին կեանքին ու գործին
շուրջ ուսումնասիրութիւններ:
Այս հրատարակութեանց ընթաց-
քին նախապատուութիւն կը
տրուի այն նահատակ հեղինակ-
ներուն որոնցմէ առանձին հա-
տորով լոյս տեսած երկեր չկան:

2. Միջոցներ.

2.—Այս ծրագրին գործադրու-
թիւնիքըսկզբնաւորութիւնեւ մէկ
անգամուան հաւար՝ լոյս կ'ընծայուին նուիրատուներ, հատը
մէկ տոլար՝ բարձր սակով դրամ
ունեցող երկիրներու եւ 20 ֆր.
բոլոր միւս երկիրներու մէջ:
Այս տոմսերուն արժէքը յետա-
գային կր վերադարձուի հրատա-
րակուած գրքերով:

15.— Հրատարակչականը տա-
րին անգամ մը հաշիւ կուտայ
նախ հաւատաւոր տեղեկագրու-
թեան մը միջոցաւ՝ կցուած հրա-
տարակուած հատորին ու երկ-
րորդ հայերէն թերթերու մէջ:

16.— Հրատարակուած հա-
տորներու բոլոր հասոյթները կը
յատկացուին նոր հատորներու
հրատարակութեան:

Ընդլով այս կոչը ձեզ եւ
պարզելով այս ծրագիրը, մենք
կը հաւատանք որ ամբողջ սըր-
տով պիտի աշակցիք մեզ եւ
քաջալերը հանդիսանաք մեր
ձեռնարկին՝ տարածելով եւ սի-
րելի դարձնելով հայ գրակա-
նութեան նշխարները փրկելու
գաղափարը: Այն հեղինակները
որ կ'ուզենք փրկել կորուստէ
կամ մոռացումէ, արժանի են
ամէն կերպով մեր երախտա-
գիտութեան: Բազմաթիւ են
անոնք՝ երիտասարդ ու տաղան-
դաւոր արձակագիր Գեղամ Բար-
սեղեանէն սկսեալ մինչեւ Մշոյ
Գեղամ Տէր Կարապետեան: Ո՞ր
մէկը յիշել, Արտաշէս Յարու-
թիւնեա՞նը (Մալկարացի կարօ),
Երուանդ Սրմաքէշխանլեա՞նը
(Երուխան), Տիգրան Չէօկիւր-
եա՞նը, Ռուբէն Սեւա՞կը, Ար-
փիար Արփիարեա՞նը, Տիգրան
Գասապեա՞նը, Հրա՞նդ (Մ.Կիւր-
ճեան) որ տարիներու ընթաց-
քին աշխատած են հայ գրա-
կանութեան համար: Մեզ կը
մնայ յարգել իրենց յիշատակը
հաւաքական լուրջ ու լիակա-
տար ճիգով մը՝ կորուստէ փըր-
կելով իրենց գրական նշխար-
ները: Այսպէսով մեծ ծառայու-
թիւն մը ժառուցած կ'ըլլանք
նաեւ հայ մշակոյթին:

«Նահատակ Գրագէտներու
Բարեկամներու հասցէն՝ Բժ.
Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ, 126 Rue du Fau-
bourg St Denis. Paris (10).

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՎԱՀԱՆ ՏԷՐԵԱՆ

Բանաստեղծ Վ. Տէրեանի ժա-
ռանգ տասնամեակին առթիւ, պօ-
ղոս Մակինեան յօդուած մը ունի
խորհրդային Հայաստանի մէջ,
կարճ ուսումնասիրութիւն մը:
Նախ կը հաստատէ թէ Տէրեան
համայնավար էր, կը յիշէ անոր
մէկ գրքոյկը (ի՛նչ է ասել Լէ-
նինը գիւղացիներին), թարգմա-
նութիւնը Լէնինի մէկ գործին
(պետութիւնն ու յեղափոխու-
թիւնը), մասնակցութիւնը Ազ-
գային Գործերու Ժողովրդական
Գործավարութեան, կենտգործկո-
մին, պրէստ Լիտովսքի բանակ-
գութիւններուն: Յետոյ աստիճան
հիւծած, տասը տարի առաջ կը
մեկնի Թուրքիստան «մասնաւոր
պաշտօն»ով եւ կը մեռնի Օրէն-
բուրգ քաղաքին մէջ, հազիւ 35
տարեկան:

Սիրուած բանաստեղծ մըն է
ան, ահա թէ ինչո՞ւ սպառած են
իր գործերը: Մակինեան կ'ընդունի,
որ Տէրեան հայ առաջին քաղա-
քերգու (urbaniste) բանաստեղծն
է: Ճիշդ է, որ իր բանաստեղծու-
թեան մէջ կան գիւղանկարներ:
Սակայն ատոնք յիշատակներ են,
որոնք կը մնան իր մանկութենէն,
իր հայրենի գիւղէն: Ընդհակա-
ռակն, ապրելով կը սիրէ քաղաքը,
իր ժխորով, երաժշտութեամբ,
մայթերով, ինքնաշարժներով: Տէրեանի նոյնքան «Հարազատ են
մայթի քարերը», որքան Թու-
մանեանին՝ Լոռիի լեռները, Իսա-
կեանին՝ Շիրակն ու Ալագեազը:

Տէրեան ազդուեցաւ Խորհր-
դապաշտութենէն, որ գլխաւոր
հոսանքն էր իր օրուան: Կովկա-
սահայ բանաստեղծներուն մէջ
եղաւ առաջինը (եւ միակը), որ
փորձեց քերթողութեան զանազան
ձեւերը, ինչպէս նաեւ լեզուի ե-
րաժշտութիւնը, նմանաձայնու-
թիւնը, ձայնախաղը, տուաւ ո-
ճաւորումի նմոյշներ, գործածեց
շեշտային ձեւը մեր վանկային
տաղաչափութեան մէջ: Տէրեան
իր արուեստով կը մօտենայ Բրիւ-
սովի եւ Բլոկին, բայց աւելի խո-
րունկ է իր դժգոհութեան մէջ,
զոր արտայայտեց խեղդուած հե-
կեկանքով ու հառաչով:

Մակինեան չի յիշեր Տէրեա-
նի արուեստին բուն իսկ վարպետ-
ները:

ՇԻՐՎԱՆԶԱԴԷԻ Գ. ՅՈՒԲԵԼԵԱՆԸ

Վերջապէս, 8 փետրուարին
Երեւանի մէջ կատարուեցաւ Շիր-
վանզադէի «Երրորդ» յոբելեանը,
այս անգամ յիսնամեակը:

Մինչեւ չորրորդ յոբելեանին
կազմակերպութիւնը, աճապա-
րեն նկարագրել այս վերջին յո-
բելեանը:

Արուեստի ցան մէջ: Երաժշ-
տութիւն, ծափ եւ կեցցէ: Լու-
սաւորութեան գործավարը, Ս.
Եղիազարեան, կը բանայ հանդէ-
սը՝ նորելուկ Արսէն Եսայեան կը
կարդայ կառավարական որոշու-
մը,— Շիրվանզադէի կը տրուի
«Ժողովրդական գրող» տիտղոս եւ
առաւելագոյն թոշակ: Ցետոյ ար-
տասանութիւն տասնեւեօթը ճա-
ռերուն վերջոյ խօսեցաւ յոբելեա-
րը.— յիշեց այն յաղթանակները
զոր տարած է խորհրդային իշ-
խանութիւնը, ինչպէս ատեն մը կը
յիշէր այն բարիքները, զոր կա-
տարեր էր Հանրապետական կա-
ռավարութիւնը: «Այդ յաղթա-
նակներն էին, աւելցուց Շիրվան-
զադէ, որ կաշառեցին զիս, երբ
դեռ կը գտնուէի արտասահման:
Եւ ուզեցի վերադառնալ Հայաս-
տան: Այդ շրջանին, դաշնակցա-
կանները բազմաթիւ սուտի եւ
կեղծիքի հեղեղներ թափեցին
վրաս, ըսելով թէ ես ծախուած
եմ եւ կաշառուած: Այո՛, ես կա-
շառուած էի այն նոր պայման-
ներով, զորս ստեղծած էր խորհր-
դային իշխանութիւնը»:

Ցետոյ, կ'ըսէ «Խորհրդ. Հա-
յաստան», յոբելեարը վստահու-
թիւն յայտնեց, որ «այսուհետեւ
աւելի կարելիութիւն կ'ունենայ
իր ստեղծագործութիւններուն մէջ
դնելու այն նորը եւ մեծը,
որ ինքը, իբրեւ կողմնակի դի-
տող, աւելի լաւ կը տեսնէ, քան
թէ օրուան վարպետները»: (Ի՛նչ
մեծամտութիւն):

Ցաջորդ օրը եւս կը շարու-
նակուի յոբելեանը, պետական
թատրոնին մէջ, ուր կը ներկա-
յացուին քանի մը տեսարաններ
այն թատերգութիւններէն, զորս
տուած է Շիրվանզադէ, ժողովր-
դական գրող եւ առաւելագոյն
թոշակաւոր, երէկ ալ, այսօր ալ:

ԹՈՒՐՔԻԱ

(Քաղուած Թուրք Թերթերէն)

ԱԿԱՐԱՆԻ ՆՈՐ ՕՐԷՆՔԸ

Էնկիւրիի Ազգ. ժողովը ըն-
դունեց հետեւեալ օրինագիծը
Թրքական դրամի պաշտպանու-
թեան համար.

1. Գործավարներու Խորհուր-
դը պաշտօն ունի որոշումներ տալու
որպէսզի կանոնաւորէ ու սահմա-
նափակէ «քամպիոյ»ի, դրամի եւ
արժեթուղթերու առուծախը եւ
երկրին մէջ տարածումը, ինչպէս
նաեւ պահպանէ Թրքական դրա-
մին արժէքը:

2. Այս որոշումները Թերթե-
րով եւ ուրիշ յարմար միջոցներով
պիտի հրատարակուին ու ծանուց-
ուին, «Թրքական դրամի պահ-
պանութիւն» անուան տակ: Հրա-
տարակութեան Թուականէն սկըս-
եալ գործադրելի են որոշումները,
որոնց գործադրութեան Թուականը
ճշդուած չէ բնագրին մէջ:

3. Այն դրամատուները որ-
ոնք դէմ կը շարժին գործավար-
ներու խորհուրդին տալիք որո-
շումներուն, ինչպէս նաեւ այն
հրատարակութիւններուն որոնք կը
զբաղին առաջին յօդուածին մէջ
յիշուած գործերով, հետապնդման
պիտի ենթարկուին եւ դատարանի
միջոցաւ պիտի արգիլուին 5 օրէն
մինչեւ երկու տարի գործառնու-
թիւն ընելէ: Ասկէ զատ 500 —
1000 ոսկիի ծանր տուգանքի պի-
տի դատապարտուին: Այս տեսակ
արարքներու մէջ գտնուող դրա-
մատուները եւ հաստատութիւն-
ները պիտի փակուին:

Եթէ օրէնքին դէմ շարժումը
կատարուած է դրամատան մը
կամ հաստատութեան մը կեդ-
րոնին կողմէ, փակման որոշումը
կը տարածուի Թուրքիոյ մէջ
գտնուող բոլոր մասնաճիւղերուն
վրայ: Իսկ եթէ մասնաճիւղերը
ինքնագլուխ ըրած են, փակման
որոշումը միայն մասնաճիւղին
կը պատկանի: Առժամապէս փակ-
ուած դրամատուները եւ հաս-
տատութիւնները պիտի արգիլուին
փակման շրջանին իրենց շահ բե-
րող ոեւէ գործառնութիւն ընելէ:
Միայն Թէ կը շարունակուին եր-
րորդ անձերու իրաւունքները շա-
հագրգռող գործառնութիւնները,
ինչպէս նաեւ նախապէս կատար-
ուած եւ օրինական պայմանա-
ժամի ենթակայ գործերը:

4. Թուրք պատժական օրէն-
քի 358 եւ 359րդ յօդուածներու
տրամադրութեանց համաձայն կը
պատժուին այն դրամատուները
եւ հաստատութեանց տնօրէնները,
շահագրգռուող պաշտօնեաները
եւ ուրիշ անձեր, որոնք ոեւէ ձե-
ւով դէմ կը շարժին գործավար-
ներու խորհուրդին որոշումներուն:

5. Գործավարներու Խորհուր-
դին որոշումներուն դէմ շարժող-
ներուն համար 1447 թիւ օրէն-
քին եւ ուրիշ օրէնքներու մէջ
յիշուած պատմական տրամադրու-
թիւնները ի գործ չեն, այլ ներ-
կայ օրէնքին յիշուած պատիժ-
ները պիտի դրուին:

6. Հրատարակութեան Թուա-
կանէն սկսեալ, երեք տարի ի զօ-
րոն է ներկայ օրէնքը:

ՕՐ. ՄԱՐԻ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

եւ

ՍՏԵՓԱՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ԱՄՈՒՍՆԱՑԱՒ

փարիզ 11 յունուար

կը ծանուցանեն Թէ մարտ 5ին առտուան ժամը 11.45ի կառախումբով Gare St. Lazareէն կը մեկնին նիւ եորք, «Մաժէսթիք» շոգենաւով:

ՕՐ. ԱՐՄԷՆ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

եւ

ՏՈՔԹ. ԳԱԲՐԻԷԼ ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ

ԱՄՈՒՍՆԱՑԱՒ

փարիզ 25 յունուար 1930

ԸՄԷԹ ՓԱՇԱՑԻ ՁԱՌԸ

Վարչապետ Ըսմէթ փաշա
Ազգ. ժողովին մէջ Սակարանի
նոր օրինագծին քննութեան առ-
թիւ ճառ մը խօսելով ըսաւ.

Արտաքին պարտքերու ձնշու-
մը երեւան եկաւ այնպիսի ձեւով
որուն միայն բարեացակամու-
թեամբ կարելի չէ յաղթել: Ար-
տաքին պարտքեր ըսելով՝ միայն
Օսմանեան Հանրային պարտքե-
րը հասկնալու է: Օսմ. Հանրային
պարտքերու շուրջ համաձայնելու
համար միջազգային սովորու-
նէն աւելի վճռանձն շարժեցանք:
Միայն, մեր ենթարկուած նեղու-
թիւնը ցոյց տուաւ որ Օսմ. Հան-
րային պարտքերը մեր ուժէն վեր
ըլլալու չափ շատ են, եւ կը ձգտին
մեր ապագային:

Կ'անցնիմ երկրորդ նիւթին:
Հինէն ի վեր կ'ըսուէր Թէ պետա-
կան գնումները շատ կ'ազդեն մեր
դրամին արժէքին վրայ: Դեկ-
տեմբեր 1էն սկսեալ, այս մա-
սին առաւելագոյն չափով հոգ կը
տարուի: Օրինակ, հրապարակէն
օտար դրամ կը գնէինք: Մինչդեռ
այս տարի ոչինչ գնեցինք: Ասկէ
զատ, հրապարակին պէտքը գո-
հացնելու համար, մեր կողմէ
օգնութիւն ըրինք: Ցունուար 15ին
պետական գնումներու համար 10
միլիոն Թրքական ոսկիի համար-
ժէք օտար դրամի պէտք կար:
Մինչդեռ Գործավարներու Խոր-
հուրդին մէջ խորհրդակցեցանք
եւ մէկ հատիկ ոսկիի ալ գնումը
չընդունեցինք:

Տ. Վ. ՓԷՋՕՐԻՆ

(ԻՐԱՒԱԳԷՏ ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ)

Խորհուրդներ կուտայ Ֆրանսական, ռուսական, դուխոբորական
եւ միջազգային օրէնքներու վերաբերեալ խնդիրներու մասին:
Կը ստանձնէ քաղաքային, առեւտրական, վարչական եւ եկեղեցա-
կան գործեր:

Կ'ընդունի ժամը 5-7, բացի շաբաթ եւ տօնական օրերէ:
Հասցէ՝ 91, Avenue de la Bourdonnais, Paris (7)
Հեռաձայն՝ Invalides 07 93

ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ՅՈՒՇԵՐԸ

Բայց երբ վերջը հասկցան նրա
ինչ մարդ ըլլալը՝ աչքից ցցեցին,
երեսին նայել անգամ չէին ու-
զեր: Աչըզեանին դանդատներ
կ'ընէին նրա մասին, բայց նա կը
պատասխանէր.— Շապին-Գարա-
հիսարի համար այդ դեռ շատ է:

Այս ժամանակները սպան-
ուաւ Հաճի կարապետ անունով
տէրտէրի մը տղայ, որ բացար-
ձակ մատնութիւններ կ'ընէր:
Նա վարժապետութիւն կ'ընէր
Բուսէյդ գիւղի մէջ, որը մեր
քաղաքէն մի ժամ հեռու կը գտ-
նուի: Իրեն իրաւունքը (այսինքն
ուսուցչական ռոճիկը) տուած
չէին եւ արձակած գիւղէն: Հա-
ւաքակեալով գիւղացիներուն՝ նա
վանեց գիւղի տէրտէրը և եօթ
ամի մարդ: Գիւղին մօտ 500 ոս-
կի ելաս տուաւ. մարդիկ չորս-
ինգ տարով բանտարկուեցան,
տէրտէրը աքսորուեցաւ: Սկսեց
քաղաքացիներու վրայ ալ մատ-
նութիւններ ընել:

Մի երեկոյ Հաճի կարապետը
կը գտնուէր Ղարիբեան Հօրս եղ-
բայրներու քով (Հաճի-Յակոբ,
Պաղտասար էֆէնտի եւ էլի եր-
կուսը), ուր նրանց երախանե-
րուն տաճկերէն դաս կուտայ ե-
ղեր: Ժամը 4ին Հաճի կարապե-
տը դուրս է եկեր Ղարիբեաննե-
րու քովէն, բայց ճանապարհին,
Թաք-Ղաւախի տակ, բռներ են,
37 խանչալ զարկեր ու սպան-
նել:

Առաւօտ խուզարկեցին Ղա-
րիբեաններու տունը: Այդ տունը
հարուստ ըլլալուն ձմրան ըն-
թացքում մորթած կ'ըլլային մի
չխուն ոչխար, 15 եզ, ուստի
դուրը, փայտը եւալն արիւնո-
տած էին: Կառավարութիւնը այդ
արիւնոտած մասերը կտրեց, հա-
ւաքեց եւ ուղարկեց Պոլիս քն-
նութեան՝ Թէ մարդո՞ւ արիւն է,
չէ նէ տաւարի: Այդ սպանու-
թեան առիթով բանտարկուե-
ցան Ղարիբեան երկու եղբայր-
ները եւ գիւղէն մօտ 80 երի-
տասարդ:

Երիտասարդութիւնը չէր ըն-
դուներ, որ այդ մանիչէի մար-
մինը գերեզմանատուն թաղուէր:
Մեր գերեզմանը կը գտնուի սա-
րի մէջ եւ ունի երկու դուռ: Ե-
րիտասարդներուն համոզեցին մի
կերպ ըսելով.

— Եթէ չթաղենք, մեզ վրայ
կը հասատտուի այդ սպանու-
թիւնը. Թողէ՛ք, կը տանենք
պատի տակ ոեւէ տեղ կը թա-
ղենք:

Այդպէս ալ ըրին:

Հաճի-Յակոբ կ'ատէր աղայի
մէջլիսը և չէր Թողուր, որ պաշ-
տօնեաները հայերուց կաշառք
ուտեն, ուստի բոլոր պաշտօն-
եաները նրա դէմ գրգռուած էին:
Այդ պատճառով Ղարիբեան եղ-
բայրները չուզեցին, որ իրենց
դատը հող ըլլայ, այլ պահան-
ջեցին որ Սիւազ կատարուի:
Հոն 1000 ոսկի կը ծախսեն իբ-
րեւ կաշառք, բայց չեմ գիտեր
վերջը ազատուեցա՞ն, Թէ ուրիշ
շատ անմեղներու պէս դատա-
պարտուեցան:

Այդ Ղարիբեանները լաւ եւ
ազնիւ մարդիկ են: Դրանց եղ-
բօր որդին է Զէյթունի կռուին
մասնակցող Հրաչեան(*), Գրի-
գոր Ղարիբեան, որ այժմ Լոն-
տոն կը գտնուի:

* * *

Նախ քան վարդապետի վա-
տութիւնը հասկանալնիս (որը
ընդհակառակը, կը կարծէինք
Թէ լաւ մարդ է), Զաքեան Թա-
դը՝ 650 տուն ալրուեցաւ: Տէր
Վռամշապուհի տունն ալ այդ
տուներուն կից էր:

Դրանից յետոյ էր որ մի եր-
կուշաբթի, Մեռելոցիօրը, Խորէն
վարդապետը բոլոր Հայերու խա-
ներն ու խանութները գոցել
տուաւ, ըսելով Թէ տօն է: Կիւ-
րինցի Յակիմ անուն տղայ մը
չիգոցեր իր խանութը. ամբողջ
քաղաքի մէջ միայն նա բաց կը
Թողու: Վարդապետը ինձ և Համ-
բարձում Թէլլէգեանին ըսաւ.

— Այսինչ տղան խանութը
չի գոցեր. գացէք, բարեւեցէք և
ըսէք իմ կողմից որ գոցէ:

(*) Հրաչ Մարալը:

Մենք գացինք, բարեւեցինք
վարդապետի կողմից եւ ըսինք,
Թէ վարդապետը բարեւ կ'ընէ եւ
կ'ըսէ, Թէ ինչո՞ւ մինակ ինքը
բաց է Թողել խանութը: Թո'ղ
գոցէ: Յակիմը փոխանակ կար-
ձին պատասխանելու, ըսաւ՝ «Հի-
մա վարդապետին ալ, ձեզի ալ»
ու սկսաւ քֆրել: Հոն կը գտ-
նուէր մէկ յոյն եւ առեւտուր
կ'ընէր:

Ես չհամբերեցի եւ ըսի.

— Այ տղայ, լա՛ւ, չես գո-
ցեր, ի՞նչ իրաւունք ունիս քֆ-
րելու:

Երբ այսպիսով դալմադալ
սարքուեցաւ, յոյնը Թողեց առե-
տուրը եւ փախաւ: Խանութը կը
գտնուէր խանի մէջ:

Յակիմն ուզեց գարնել եր-
կաթ արշինը: Երբ նա կ'ուզէր
գարնել գլխս, ես բռնեցի երկա-
Թը, ձեռքով ոլորեցի. արշինի
ծայրը գլխուս դիպաւ: Հէնց իրեն քֆին
եւ երկու կտոր եղաւ քֆի ծայ-
րը: Սկսեց արիւն հոսել: Դրսից
մտաւ մի Թուրք: Ես իսկոյն
ձեռքս առի այն կտաւը, որ յոյ-
նը կ'ուզէր առնել եւ ըսի.

— Քանի՞ դրուշ է սրա Թօփը:

Յաչիկը կուլար, կը պոռար
եւ կ'ըսէր Թուրքին.

— Տե՛ս, քիթս ու պռունգս
արիւնեցին, հիմա ալ կ'ըսեն,
Թէ Թօփն ի՞նչ կ'արժէ:

— Չէ՛, դուն ընկար քարի
վրայ,— ըսի,— քիթդ արիւնո-
տեցիր, հիմա մեզ վրա՞յ կը
ձգես:

Նա դռնից դուրս եկաւ, կու-
լար, կը պոռար: 300 հոգի հա-
ւաքուեցան գլխին: Ես ու ընկերս
օգտուելով այդ հանդամանքից,
գացինք:

Յաչիկը գացեր, բողոք էր
գրել տուել: Բողոք գրողն ինձ
հակառակորդ մարդ էր, որովհե-
տեւ բան պատուիրեց չինելու,
իսկ ես կանխիկ պահանջեցի:
Բողոքի բովանդակութիւնը սա
էր՝ «Անդրանիկը, երկուշաբթի
օրը ժամը 5.30ին 250 հոգով
մտաւ խանութս, ապրանքներս
թալանեց, իմ էլ քիթ ու պը-
ռունգս արիւնեց, գնաց»:

(Շար.)

"ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18,, ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՊԻՏԵԱՆԲՈՒՌ.— Հ. Յ. Դ. ՋԱՒԱՐԵԱՆ ենթակոմիտէի կողմէ այսօր կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին:

Salle Solferino, 23 Rue Solferino, Billancourt

կը նախագահէ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

կը խօսի՝ ԱՇՈՏ - ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին

Հաղորդակցութիւն՝ փորթ վէրսայլէն կամ փորթ տ'Իթէօյէն ճանրակառք թիւ 32 եւ իջնել Place Nationale, թիւ 23 իջնել՝ Point du Jour:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Մանկապարտէզի բացման առթիւ, Փարիզի Հարաւային Շրջանի Յառաջդիմասիրաց Միութեան կողմէ. այսօր կիրակի ժամը 2.30ին, 3 Villa d'Orléans, *պարասրահին մէջ, 67* Ave. d'Orléans*ի անկիւնը: Մէթրօ* Alésia:

Բանախօսութիւն, արտասանութիւն, գաւեշտ, երգ, պար եւ անակնկալներ: Պիտի նուագէ Թաուխտ Պ. Ժորժ Շահպարոնեան:

Մուտք՝ 5 ֆրանք

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

9 Մարտ կիրակի իրիկուն, Albert 1er *թատրոնը,* 64 Rue Rocher

(Métro: St. Lazare et Rome)

Պոլսէն նոր ժամանած դերասան *Պ. ՎԱՀՐԱՄ ՊԱԼՓՃԵԱՆ*

կը ներկայացնէ՝ պրիէօր **ՍԻՄՕՆԸ**

Մասնակցութեամբ Պ. ՇԱՀԱԹՈՒՆԻԻ

եւ փարիզահայ լաւագոյն ուժերու

Քօմէտի մը ժէկ արարով Պ. ԿԱՎՈՒՕՇ - ԹՕԼԱՅԵԱՆԻ կողմէ

Գիները՝ 25, 15 եւ 10 ֆրանք: Նախօրօք տոմսերը ապահովել «կավուշ»ի խմբագրատունէն եւ բոլոր հայկական ճաշարաններէն:

Վառնու է մէկն Թ'ուէնի մէջ յարկաբաժին մը երեք սենեակ կահաւորուած, խոհանոց, մառան, ջուր, կազ եւ ելեկտրականութիւն: Ցարեկան վարձք՝ 3850 կարասիները գնել պայման է: Դիմել՝ Պ. Դաբալօղոսեանի, 100 Ave. Michelet, (St. Ouen): Մէթրօ՝ Clignancourt.

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, *մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, Լերմամիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լապտերաւոր Ուլտրամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 կիրակի 9—12.*

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant H. STEPHAN

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԱՌԻԹԷՆ

ՄԻՄԻԱՅՆ 15 ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

Մայքրլ Արլէնի (Տիգրան Գուլումճեան) այնչափ փնտռուած եւ հռչակ ճանած «*Կանանչ գըլխարկը*» գիրքը, որուն գինն է մէկուկէս տոլար: (37.5 ֆրանք), կր ծախենք 25 ֆրանքի:

Դիմել *Յառաջ* գրատուն, G. Tzerikiantz, 13 Rue des Dominicains, Marseille.

WAGRAM AUTO

75 Av. de Wagram
63 Av. Gde. Armée
149ter Bd. Villette,
84 Rue de l'Aqueduc

Արտօնագիր՝ Թուրիստ 150, քամիոն 220, մոթօ-սայլ 100, թաքսի 50, մասն. դաս 15, մեքեն. դաս ձրի:

EMPIRE Միւզիք-Հոլ՝ 37 Av. Wagram

ALLIANCE FRANÇAISE

101 Bld. Raspail, Paris

Գործն. վարժ. Ֆրանսերէնի: Ֆրանսերէն լեզուի գարնանային դասընթացքը կըսկսի յայսմ 1: Ամէն շաբաթ 16 ժ: գործն. դաս եւ հայերէնէ — ֆրանս. թարգ. 17 դասախօս, 1 գեղարուեստական պտոյտ: Ամիսը 150 4 ամսական 475: Միայն դասախոսութեանց հետեւողներու կը տրուին մասնաւոր քարտեր, ամսական 75 ֆ.ի: Շաբաթը 5 անգ. դասընթացք, Բշ. Դշ. Դշ. եշ, Ուր. ժ. 20—22: Դշ.ի դասընթացքը յատկացուած է վաճ. Ֆրանսերէնի: Ամսական 100 ֆր., 4 ամս. 325: Մանրամասնութեանց համար դիմել տնօրէն Robert Dupouey 101 Bld. Raspail, Paris (6)

ՄԻԱՅՆ 200 ՖՐ. ԱՄՍԱԿԱՆՈՎ

Դուք կարող տիրանալ ձեր փափաքելի տան կամ վիլլային, նոյնպէս ամառավճարներով:

Մանրամասնութիւններու համար դիմեցէք՝

"ՏԱՐԱՍՈՎ - ՏԷՐ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ - ԲԷԳԶԱԴԵԱՆ"

Հայկական գրասենեակը՝ 18 Rue Chaussée d'Antin, *Մէթրօ* Opéra *կամ* Chaussée d'Antin, *առէն օր ժամը 10—12 եւ 3—6 իսկ կիրակի ժամը 10—12:*

Կիրակի օրերը կարելի է դիմել նաեւ Հայոց նեցիին դիմացի Café-Rest. 22 Rue Jean Goujon *ժամը 10—12 Պ. Տարասովի, իսկ կէսօրէ վերջ ժամը 2—6 Մէվրան* (Grand du Nord*էն) հողաբաժիններու տեղը ընկերութեան գրասենեակը Տէր Պ. Աբրահամեանի:*

Շաբաթ և կիրակի օրերը ժամը 4—6 կարելի է դիմել Boulogne, 87bis Bld. de la République *Պ. Տ.Բէզդզաեանի:*

Հողաբաժիններ կան՝ Goussainville, Sevran, Verrières, Combe la Ville Ozoire, Epinay s/Orge, Elisabeth ville, Bois d'Arsy, Antony Enghien, Rambouillet.

ԱՌԱՆՑ ՈՐ ԵՒ Է ՎՃԱՐՈՒՄ

ՁՐԻՒԱՒՈՐ կ'ուղեկցինք ձեզ հողաբաժինները ցոյց տալու համար: Բոլոր բացատրութիւնները հայերէն:

ALLO, ALLO

Tél. TRUDAINE 81 07

Այս է թիւը մեր թէլէֆոնին

ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՁԷՆԱԶԵԱՆ ԻԵ ԳԱՍԱՆՃԵ

8, Rue de Chateaudun, PARIS (9e)

Métro Cadet, Peletier եւ Notre Dame de Lorette ի խ

VELEDIAN & ZINN

ESCHENHEIMER ANLAGE 22

FRANKFURT A. M.

ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆ.— Ծխախոտ, չոր պտուղներ, ընտանի եւ վայրի մորթեր, եւայլն:

ԱՐՏԱԾՈՒԹԻՒՆ.— Նոր եւ գործածուած մեքենաներ, երկաթ, կաշեղէն, եւայլն:

ՁԱՇԱՐԱՆ ԵՓՐԱՏ

14 Rue François Garcin, 14, LYON

Պատիւ ունինք յայտնարարելու մեր յարգելի յաճախորդներուն Լիոնահայ ամբողջ երիտասարդութեան թէ մեր ճաշարանը իր կերակուրներով, մաքրութեամբ եւ անթերի սպասարկութեամբ ձեռք է Լիոնահայութեան միակ կեդրոնավայրը:

Եթէ կ'ուզէք հոգ տանիլ ձեր առողջութեան, փութացէք անդամ ըլլալ մեր ճաշարանը համոզուելու համար: Ժողովրդական Տէր եւ Տնօրէն

ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ եւ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵ

Գ. ԹԷՔԷՐԵԱՆ

փաստաբան Պոլսոյ Պառոյէն, վաւերացեալ հիշուական անդամ Société des Comptables (E. C. F.),

150 Rue du Fbg. St. Denis, Paris. Téléphone: Trudaine

ԿԸ ՍՏԱՆՁՆԵՄ այցելու տոմսարակալութիւն փոքր ամսավճար

ԿԸ ԿԱՏԱՐԵՄ Régistre du Commerce, Patente, Chiffre d'affaires*ի*, Bénéfices Commerciaux*ի* եւ Impôts sur le revenu *գործողութիւններ:*

Աւելուր. ընկերութիւններ կը կազմեմ եւ կը լուծեմ:

Կրնամ ձեզ ղերծ պահել Chiffred'Affaires*ի եւ* BénéficesCommerciaux*ի տուքքերէն եթէ արհեստաւոր էք. զոր օրինակ* Lapidaire, Sertisseur, monteur de bijoux, lingère, *շապկագործ, ժամագործ, գիրկշակար, աստղագործ, եւայլն, պայմանաւ որ ձեզմէ եւ ձեր տանիքի անդամներէն զատ միայն մէկ գործաւոր եւ մէկ apprenti ունենաք:*

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE

ՀԱՅԵՐԷՆ
ՅՈՒՆԱՐԷՆ
ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

Phonos & Disques
Columbia
REGISTERED TRADE MARK

18 ՖՐ. 18 ՖՐ.

H. ARTINIAN, 26 28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil. 69
Մեր փաքներու ճոխ մէթերանոցին մէջ կր գտնուին նաեւ ամէն վաճառանիշէֆոնոներ.—DECCA, COLUMBIA, PATHÉ, POLYDOR, NIRONA, DIAMOND, եւն.: Գիները՝ *120, 180, 300, 450, 525, 750, 800, 1000* եւ մինչեւ *2,800* նպարեղէններուն լաւը, ժողովրդ. գիներով: Բաց է ամէն

ՖԱՍՏԱԲԱՆ ԳՐ. ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ (ԳՐԻՄԻԹԷԼ)

Contentieux Général, (Accidents) R. C. Seine 423631

Հասցէ՝ 72 Rue de Ménilmontant, Paris (XX)

Հեռաձայն Ménilmontant 96-74

Ամէն տեսակ դատական եւ վարչական գործեր եւ պաշտօնական գրութիւնք, դիւրամատչելի պայմաններով:

ՓՈՂՈՑԻ ԱՐԿԱԾԻ ԴԱՏԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ, ԱՌԱՆՑ ԿԱՆԽԱՎՃԱՐԻ:

Ընդունելութեան ժամեր, առաւօտ 9.30էն 10.30, կէսօրէ վերջ 2-3, իրիկուան 7էն 8.30:

Մէթրօ՝ Ménilmontant *եւ* Martin Nadaud. *Թրամուէյ 5 եւ 26, Օթօպիւս* BC, BG, O *եւ* Q.

ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՐՑԸ

— Տիկին մը ո՞ւր կրնայ գտնել վերջին նորաձեւութիւններով, ամենասիրուն, ամենատկուն եւ միեւնոյն ատեն անժրցելի գիներով, պատրաստ կամ չափու վրայ ժետաքսէ եւ բուրդէ զգեստեղէններ, ժանթօ, գլխարկ, ներքնազգեստ (lingerie) *եւայլն:*

— Տիկ. Ա. ՊՈՒՏԱԿԵԱՆի «ՄԱՏԼԷՆ» հայ վաճառատունը անկասկած, 33 Rue des Dames, Métro Rome *կամ* Clichy.

Մուտքը ազատ է ամէն օր մինչեւ 8, կիրակի մինչեւ 2:

ՁԵՓՈԹԵԼ ՈՒՐԻՇՆԵՐՈՒ ՀԵՏ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ

ՍԻՐԱԿԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

15 RUE DE LA HUCHETTE, PARIS (5)

ՄԷԹՐՕ՝ ՍԷՆ ՄԻՇԷԼ — MÉTRO: ST. MICHEL

Հաժեղ փաքլավաներ, Թէլ քատայիֆ, օքմա, եուֆգա, ինչպէս և ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆՆԵՐ

Բարեկենդանի առթիւ

ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՐՑԸ

— Տիկին մը ո՞ւր կրնայ գտնել վերջին նորաձեւութիւններով, ամենասիրուն, ամենատկուն եւ միեւնոյն ատեն անժրցելի գիներով, պատրաստ կամ չափու վրայ ժետաքսէ եւ բուրդէ զգեստեղէններ, ժանթօ, գլխարկ, ներքնազգեստ (lingerie) *եւայլն:*

— Տիկ. Ա. ՊՈՒՏԱԿԵԱՆի «ՄԱՏԼԷՆ» հայ վաճառատունը անկասկած, 33 Rue des Dames, Métro Rome *կամ* Clichy.

Մուտքը ազատ է ամէն օր մինչեւ 8, կիրակի մինչեւ 2:

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

38 Rue Rochechouart Մէթրօ Cadet *և* Anvers Autobus J. JB.

Tél. TRUDAINE 56 - 58

Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ Աղիքի հիւանդութիւնները ցաւուկ յարկաբաժին Վէներական եւ Մորթի հիւանդութեանց

ULTRA - VIOLET *ճառագայթներով կը դարմանէ Ոսկորի, ջղային, Արեան հիւանդութիւնները եւ ցօղացաւ:*

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր:

ՄԵԿՆՈՒՄԻ

ՄԵԿՆՈՒՄԻ պատճառաւ վարձու է դիւրամատչելի պայմաններով, 120 քառ. մեդր տարածութեամբ մեծ աշխատանոց մը, 2 սրահ եւ 1 սենեակ բակութեան համար: Ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, վերելակ՝ բեռի համար: Ամէն յարմարութիւն դերձակի, կօշկակարի, գորգավաճառի, եւայլն: Պայմ 13 տարի: Մանրամասնութիւններու համար դիմել՝ Պ.Ջ.Աբէլեանի 226, Rue Lafayette, Paris (10).

ՀԱՑԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ

MAISON JOLIVET

17 Rue St. Lazare (Rue St. Georges*ի* անկիւնը)

Nord-Sud: N. D. de Lorette, Թէլ. Trudaine 24.83

ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ՏԱՓՈՒԿ

Երբ կ'ուզէք առանց վտանգի նիհարնալ, գործածեցէք հացի տեղ մեր մասնաւոր եղանակով պատրաստած GRESSIN JOLIVET *հացերը:*

Ուտիլ խաշխաշով, շուշմայով, ճապուտով եւ քիմիոնով պատրաստուած հացեր:

Փարիզի մէջ ապսպրանքները կը յանձնուին բնակարան Ներկայ կտրօնը ներկայացնողին հարիւրին 15 զեղչ

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Ցէր եւ Ցնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Ակնաբոյժ գէտը կ'ընդունի Դշ., Չշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քիթ կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19:

ԳՕՏԻ ՏՈՒՆ

Ամէն օր՝ գառնուկի միսով խորոված, լուլա - քէպապ եւայլն Օրքէստր Թառիստ Ժորժի դեկավարութեամբ: Բաց է մինչեւ առաւօտ ժամը 2:

23 Rue Huchette — Métro: St. Michel

ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ

O. M. OHANESSSIAN

Marque déposée MELKON

Եթէ կ'ուզէք ճաշակել արեւելեան համեղ անուշեղէններ, փնտռեցէք ամէն տեղ միայն MELKON *վաճառանիշով՝ Լոքում, փաքլավա, քատայիֆ, հէլվա, եւայլն:*

25 Rue Vilin, Paris (20e) — Հեռաձայն Menil. 69—15

ODEON COLUMBIA

Ցիեզերահռչակ Քոլոմպիա եւ Օտէոն վաճառանիշով հայերէն, յունարէն, Թուրքերէն փաքներու ճոխ տեսակներ եւ փորթաթիֆ կրամաֆոններ: Եւրոպական եւ արեւելեան նպարեղէններու ճոխ մեծերք աժան գիներով կը գտնուին

ՀԱՅԿ. ՄԵԾ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՄԷՋ

ԳԱՅԻՇԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

150 Rue Moncey, LYON

Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ վաճառում

ՀԱՅԵՐԷՆ ԳՐՈՂ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ (Հաստատուած 1923ին)

CABINET V. YARJANIAN

Հասցէ՝ 5 rue du Cardinal Mercier, PARIS (9e)

Tél. CENTRAL, 97-39 *եւ* 96.70

Կը ստանձնէ պատժական, քաղաքային եւ առեւտր. դատեր *պաշտպանելով ֆրանսացի հանրածանօթ պաշտօնակիցներու հետ, վարչական եւ հիւպատոսարանական գործերու արագ հետապնդում: Արկածի դատերու մասնաւոր ճիւղ, առանց կանխավճարի: ՅՐԱՆՍԱ մտնելու համար, ձեռնհաս իշխանութիւններէ արտօնագրի ստացում: (ԱՅԻՏԱՎԻՅ): Քաղաքային ամուսնութեան արագ գործողութիւն: Վիզա ամէն երկրի համար:*

Գաւառներէն եւ արտասահմանէն եղած դիմումներուն կը պատասխանուի անմիջապէս: Խորհրդակցութիւնները ձրի են:

Դիմել ամէն օր, 9էն 12 եւ 2էն 7, բացի Կիրակիէ

«ԿՈՎԿԱՍ» ՃԱՇԱՐԱՆ

Ամէն օր՝ գառնուկի միսով խորոված, լուլա - քէպապ եւայլն Օրքէստր Թառիստ Ժորժի դեկավարութեամբ: Բաց է մինչեւ առաւօտ ժամը 2:

23 Rue Huchette — Métro: St. Michel

ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ

O. M. OHANESSSIAN

Marque déposée MELKON

Եթէ կ'ուզէք ճաշակել արեւելեան համեղ անուշեղէններ, փնտռեցէք ամէն տեղ միայն MELKON *վաճառանիշով՝ Լոքում, փաքլավա, քատայիֆ, հէլվա, եւայլն:*

25 Rue Vilin, Paris (20e) — Հեռաձայն Menil. 69—15

ODEON COLUMBIA

Ցիեզերահռչակ Քոլոմպիա եւ Օտէոն վաճառանիշով հայերէն, յունարէն, Թուրքերէն փաքներու ճոխ տեսակներ եւ փորթաթիֆ կրամաֆոններ: Եւրոպական եւ արեւելեան նպարեղէններու ճոխ մեծերք աժան գիներով կը գտնուին

ՀԱՅԿ. ՄԵԾ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՄԷՋ

ԳԱՅԻՇԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

150 Rue Moncey, LYON

Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ վաճառում

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub. St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone : NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
4
ՄԱՐՏ
1930
4 MARS 1930

Ջ. ՏԱՐԻ Թիւ 1202 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԿՈՏՐԵԼ _ ԹԱՓԵԼԷ ՅԵՏՈՅ

Ձափազանց ուշագրաւ լուր մը կը հաղորդէ Մոսկուայի հեռագրական գործակալութիւնը, մարտ 2 թուականով։

Ստալին խորհրդային մամուլին մէջ հրատարակեր է շրջաբերական-յօդուած մը, ուր, գնահատելով հանդերձհաւաքական գիւղատնտեսութեան յաջողութիւնը, կը պատուիրէ շատ չտարուիլ ձեռք բերուած արդիւնքով։

Մինչեւ փետր. 20 հաւաքուած տեղեկութեանց համաձայն, գիւղական տնտեսութեանց աւելի քան 50 առ 100ը համայնացուած է Խորհրդային Միութեան մէջ։ Իսկ գարնանացանի սերմնցուի հաւաքումը ապահովուած է 90 առ 100 համեմատութեամբ (36 միլիոն կենդիներ)։

Ճի՞շդ են այս թիւերը։ Այդ չէ կարեւորը։ Բոլշեւիկները այնքան վարպետ են վիճակագրութեան մէջ որ, թուանշաններուն ալ ճառ խօսիլ կուտան իրենց փառքին համար, ոտքի վրայ քուն բերելու աստիճան։

Այս հեռագրին մէջ, ամէնէն ուշագրաւ կէտը այն է որ, Ստալին անհրաժեշտ կը գտնէ գգուշացնել իր ընկերները։ Քաշել անոնց սանձր, եւ խոհեմութեան խրատներ տալ։

Այսպէս, նկատելով որ՝ ձեռք բերուած յաջողութեան վրայ, շատ մը ընկերներ կ'ուզեն մէկ հարուածով լուծել «սոցիալիզմ կառուցելու» (միշտ կառուցելո՛ւ) բոլոր խնդիրները, կարմիր իշխանաւորը կը պահանջէ ուժգնօրէն պայքարիլ անոնց դէմ։ Բոլոր անոնց դէմ որ չեն ըմբռներ թէ հարկ է ամրապնդել ձեռք բերուած յաջողութիւնները եւ դանոնք օգտագործել յառաջիկային համար։

Այստեղ վրան-բաց սուտ մը գլորելով, Ստալին կ'ուզէ համոզել թէ հաւաքական տնտեսութեան յաջողութիւնը կը պարտին... «ինքնաբեր, յօժարակամ» շարժումի մը։ Հետեւաբար, պէտք չէ բռնութեան դիմել կամ արկածախնդրական փորձեր կատարել։

Եւ քիչ մը աւելի խորանալով խոհեմութեան ճամբուն վրայ, կը յորդորէ «մանաւանդ ուշադրութիւն ընծայել յետամնաց շրջաններուն, ուր նպաստաւոր պայմաններ չկան անմիջապէս հաւաքական տնտեսութիւններ կազմակերպելու»։

Ամբողջ յորդորականին մէջ, միայն այս նախադասութիւնը մէկ հատոր ճառ կ'արժէ։ Թէեւ, այս ճշմարտութիւնը շատ կանուխէն յայտարարեց Դարալագեազի հայ գիւղացին, իր կոպիտ սրատեսութեամբ.

— «Էշով սոցիալիզմ կառուցել չի կարելի»։

Հեռագրական լուրէն կարելի չէ իմանալ թէ որո՛ւ կ'ակնարկէ Ստալին։ Յետամնաց, խաւարակուռ, նոյնիսկ միջնադարեան շրջաններ շատ կան անծայրածիր Ռուսաստանի սահմաններուն մէջ։

Բայց, իր խօսքը կատարելապէս կը պատշաճի կովկասի, այլ մանաւանդ մեր ժրաջան հայրենիքին, ուր մարդիկ տակաւին չեն կրնար զանազանել գոմն ու բնակարանը։

Արդ, այն օրէն ի վեր որ հրաման արձակուեցաւ «հարուածային կարգով» յառաջ տանելու հողագործութեան համայնացումը, հայ «մանագէտները» սկսան սրարշաւ ասպատակել Հայաստանի նահապետական գիւղերուն մէջ։ Փետրուարի կիսուն արդէն կ'աւետէին մեծ յաջողութիւններ։ Երեւանի գաւառը դարձած էր յառաջապահը «կոլխոզ»ի (հաւաքական տընտեսութիւն), 59,000 տնտեսութեանց գոնէ կէսը համայնացնելու առաջադրութեամբ։

Նոյն արշաւը վաղարշապատի մէջ, ուր առաջին առթիւ որոշուեցաւ առանց այլեւայլի գրաւել 37 «կուլակ»ներու արտերը, տուները, այգիները, գործիքները եւն.։ Ախտայի մէջ, 6600 տնտեսութիւններէն 3500ը համայնացուած էին, համաձայն վերջին տեղեկագրի մը։ Աշտարակի, Կոտայքի եւ ուրիշ վայրերու մէջ ալ՝ նոյն թափով կը շարունակուի «կառուցումը»։

Տակաւին առիթ կ'ունենանք լրիւ թուանշաններ ներկայացնելու բուն իսկ աղբիւրէն, Երեւանէն, պարզելու համար ամբողջ ողբերգութիւնն ու զաւեշտը այս նոր արշաւանքին։

Ահաւասիկ պատմութիւնը Ղուրդուղուլուին,— նախնական՝ իր անունին պէս— որուն 44 գիւղերէն տասնին մէջ անասնապահ ֆիւրտեր կը բնակին։ «Այս վերջինները կարելի չէ եղած համայնացել, որովհետեւ հողին չեն կապուիր»։

Ինչէ՞ն յառաջ կուգայ Մոսկուայի վարիչներուն նոր սթափումը, այնքան իշխանասէր հրամաններէ յետոյ։

Ինչո՞ւ այս խոհեմ նահանջը՝ գաղտնի շրջաբերականներէ, խմբական ոչնչացումներէ, թուրքիկ խուժքեր, նոյնիսկ կարմիր բանակը շարժման մէջ դնելէ յետոյ։

«Կուլակ»ներու աղաղակները լսուցունքնե՞ր են որ երկիւղի մատնեցին Մոսկուան, թէ փլուզումը աւելի շուտ սկսաւ քան կառուցումը։

Լէնին քաջութիւնն ունէր իր սխալները խոստովանելու, մանաւանդ նամակներու կամ ճառերու մէջ։ Եւ առաջ մը հասցուցին իր յաջորդները, 1929ին։

Ստալին, աւելի սահմանափակ եւ կամակոր, պիտի ունենա՞յ այդ առաքինութիւնը։ «Կոլխոզ»ին տեղ «նովխոզ»ի երթը ճամբա՞ն կ'ուզէ հարթել, թէ տխուր ռազմախազ մը կը փորձէ։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

Ի՞ՆՉ Է ՄԵՐ ՈՒԶԱԾԸ

«Հայրենիք» դիտել կուտայ խմբագրականիմբմէջ (11 փետր.)։

— «Եթէ ոչ-դաշնակցական թերթերը քիչ մը աւելի ուշադիր եղած ըլլային մեր ըսածներուն եւ գրածներուն վերաբերմամբ, ապահովաբար մինչեւ այժմ հասկցած պիտի ըլլային, թէ ինչո՞ւ՝ ընդունելով հանդերձ ներկայ Հայաստանն իբրեւ կորիզ մեր գոյութեան՝ մենք այսուհանդերձ պայքար կը մղենք հոն հաստատուած խորհրդային կառավարութեան դէմ։ Եւ եթէ քիչ մը աւելի յուշ եւ անաչառ ոգիով մտիկ ընէին, պիտի տեսած ըլլային, որ՝

Առաջին, մեր պայքարը խորհրդային կառավարութեան դէմ *գէնքի* պայքար չէ, այլ *գաղափարական* պայքար է, որ շատ սովորական եւ շատ օգտակար նկատուած բան մըն է բոլոր քաղաքակիրթ երկիրներու մէջ։

Երկրորդ՝ տարիներ շարունակ մենք եղած ենք եւ այժմ ալ կը մնանք *լոյալ* ընդդիմադիրի դերին մէջ, ոչ կը դաւենք խորհրդային կառավարութեան դէմ եւ ոչ ալ կը մասնակցինք ուրիշներու դաւադրական ձեռնարկներուն։

Երրորդ՝ տարիներու ընթացքին մենք որ եւ է հայ կուսակցութենէ աւելի նիւթական օժանդակութիւն ըրած ենք խորհրդային Հայաստանին՝ աղէտներու ատեն թէ վերաշինական նպատակներով։ Բայց եթէ այսուհանդերձ յաճախ խստօրէն քննադատած ենք խորհրդային կառավարութեան գրգռիչ եւ քանդիչ ընթացքը, այդ չի նշանակեր երբեք, թէ մենք դէմ ենք եղած ներկայ Հայաստանի վերաշինութեան։

Չորրորդ՝ դարձն ճշմարտութիւնը ներկայ Հայաստանի մասին մենք աւելի օգտակար սեպած ենք արտասահմանի հայութեան հաւար քան գեղեցիկ սուտը. որովհետեւ գիտենք որ ճշմարտութիւնը, որքան ալ թանձր ծածկես, հազար ու մի ձանապարհներով ի վերջոյ երեւան պիտի գայ եւ չախչախէ արհեստական կերպով ստեղծուած պատրանքները ու առաջ բերէ խորունկ, չափազանց քայքայիչ յուսախաբութիւններ։

Այսպէս թէ այնպէս, եթէ մեր հակառակորդները մեր գործիչներէն ոմանց ճառերուն կամ մեր գրողներէն ոմանց յօդուածներուն մէջ սկսած են տեսնել ու գնահատել կարգ մը մտքեր, զոր մինչեւ այժմ չեն տեսած ու գնահատած, այդ կը նշանակէ թէ վերջապէս իրենց աչքերն ալ, սկսած են բացուիլ։»

ԴԷՊՔ ՄԸ ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

Կիրակի օր Մարսիլիա, փարք Պորէլլիի մէջ ձիարշաւ տեղի կ'ունենար, երբ արդիւնքին մասին վէճ մը ծագեցաւ հանդիսականներուն միջեւ ձիշդ ինչպէս պատահած էր վէնսէնի մէջ քանի մը շաբաթ առաջ։ Բազմաթիւ մարդիկ՝ ցանկապատերէն անցնելով, փորձեցին յարձակիլ կազմակերպիչներուն վրայ, սակայն ոստիկան-զինուորներ ետ մղած են գանոնք։ Եւ ասոր վրայ ջղագրգիռ ժողովուրդը կրակի տուաւ կարգ մը խրձիթներ, ցանկապատեր եւայլն։

Վնասն է 300,000 ֆրանք։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Թուրքեւհայերգ հաւատածագիրը

Թալէզի Պոլսոյ Թղթակիցը կը հեռագրէ.—

Պաշտօնապէս կը հաղորդուի թէ Էնկիւրիի հելլէն դեսպանը Աթէնքէն արտօնութիւն ստացած է ստորագրելու բնակչութեանց փոխանակութեան վերաբերեալ համաձայնագիրը։ Այս համաձայնութեան հետեւանքով հաւանական է որ լուծուի Ազգերու Դաշնակցութեան խառն Յանձնաժողովը։

Հիմա Էնկիւրիի մէջ բանակցութիւններ պիտի սկսին՝ կնքելու համար հելլէնեւթուրք բարեկամութեան, իրաւարարութեան եւ առեւտրական դաշնագիրներ։

Թուրք գաղթականներու տեղաւորումը

Թուրք գաղթականներու տեղաւորման ընդհանուր տնօրէն Շաձի Մէհմէտ պէյ հետեւեալը յայտարարած է «ձիւմհուրիյէթ»ի.

— Մեզի հետ մասնաւոր քաղաքային քննիչներն ալ կ'աշխատին որ գաղթականներու տեղաւորման խնդիրը մինչեւ յունիս վերջանայ։ Կուսակալութիւններէն առնուած տեղեկութիւններու համաձայն, գաւառներու մէջ տեղաւորման եւ հողային բաժանման գործերը լրացած են եւ գաղթականները բոլորովին ինքնաբաւ դարձած։ Միայն Պոլսոյ, Իզմիրի, Սամսունի պէս քանի մը տեղեր, ուր մեծ թիւով գաղթականներ բնակեցուած են, դեռ չեն աւարտած կարգ մը կնճռոտ գործեր։

Յարդ կալուած եւ հող բաժնուած է 27,000 գաղթականներու իրրեւ սեփականութիւն եւ 400,000 գաղթականներու՝ փոխատուութեան ձեւով։ Գաղթականներուն իրենց առնելիքին փոխարէն Անատոլուի մէջ կուտանք ինչ որ գտնենք, իսկ Պոլսոյ մէջ՝ կալուած եւ հող։

Երբ տեղաւորման գործերը աւարտին, չեմ գիտեր թէ բնակութեան գործերը Ազգային կալուածներու վարչութե՞ն պիտի փոխանցուին թէ բնակութեան դրամատուն մը պիտի ստեղծուի։

Արտասահմանէն, մասնաւորապէս Պուլկարիայէն գաղթականներ կը շարունակեն հասնիլ։ Առայժմ հնդրոյ առարկայ չէ զանգուածային կերպով գաղթականներ բերել տալը։

Թուրքեւսերպ վէճը կարգադրուած

Պելկրատի Թրքական դեսպան Հայտար պէյ իր պաշտօնատեղին վերադառնալէ առաջ Պոլսոյ մէջ կարգ մը յայտարարութիւններ ըրած է Թուրքիոյ Եուկոսլաւիոյ յարաբերութիւններուն մասին։ Ինչպէս յայտնի է, երկու երկիրներու միջեւ առկախ մնացած էր Սերպիոյ Թրքապատկան կալուածներու գրաւման խնդիրը։ Դեսպանը յայտարարեց թէ ստիկա կարգադրուած է ու կալուածներուն վրայ դրուած «հաճգ»ը վերցուած է։ Այս կարգադրութենէն պիտի օգտուին միայն քաղաքին մէջ կալուած ունեցողները, որովհետեւ Եուկոսլաւիոյ հողային օրէնքին համաձայն, հողերը պետական սեփականութիւն եղած են։ Թուրք կառավարութեան դիմումին վրայ Եուկոսլաւ կառավարութիւնը համաձայնած է արժէքին համեմատ հատուցում կատարել հողատէրերուն։ Շահագրգռուող անձերուն յայտարարագիրներ ղրկուած են որոնք մինչեւ Մայիս պիտի լեցուին եւ կառավարութեան միջոցով պիտի ներկայացուին։ Դեսպանը յոյս կը յայտնէ որ սեպտեմբերին պիտի սկսի հողատէրերուն հատուցումներուն բաժանումը։

Թուրքեւսերպ յարաբերութիւնները բնական վիճակի մէջ կը գտնուին, ըսած է դեսպանը։ Կալուածական գործեր կարգադրուելէ վերջ, երկու երկիրներուն միջեւ առեւտրական դաշնագիր մը պիտի կնքուի։

Թարհէօի երկրորդ դահլիճը

Պ. Անտրէ Թարհիէօ շաբաթէն կիրակի լուսնալիք գիշերը կազմեց դահլիճը, երկար բանակցութիւններէ վերջ։

Այս դահլիճը կը բաղկանայ 18 նախարարներէ եւ 15 փոխնախարարէ, այսինքն փետրուար 17ին տապալած դահլիճէն 5 անդամ աւելի։ Ասկէ զատ ստեղծուեցաւ զբօսաշրջութեան (Թուրիսմ) բարձր-կոմիսարի նոր պաշտօն մըն ալ, իբրեւ լրացուցիչ մաս նախարարութեան։ Այնպէս որ նոր նախարարութիւնը 34 անդամ ունի։ Նորաստեղծ նախարարութիւններն են՝ Պիւտճէի նախարարութիւնը, զոր հաստատեց Քեմիլ Շոթան, եւ Հանրային առողջութեան նախարարութիւնը, յետոյ ստեղծուեցան չորս նոր փոխ-նախարարութիւններ։ Ասոնցմէ ամենէն կարեւորն է Ազգային Տնտեսութեան փոխ-նախարարութիւնը, որ պիտի զբաղի ապրուստի սղութեան վերաբերեալ եւ այլ հարցերով։ Թարհիէօ վերահաստատեց ելմտական փոխ-նախարարութիւնը, նոյնպէս ստեղծեց պիւտճէի փոխ-նախարարութիւն մը։ Նոր դահլիճին անդամներէն 20 հոգի այս կը կազմէին Թարհիէօի տապալած դահլիճէն՝ Պրիան, Մաժինօ, Լօրան Էյնաք, Փէրմէն Մարթէն (այժմ Պիւտճէի նախարար), Փիէթրի, Ձլանտէն եւայլն։ Նոր նախարարներէն յիշենք Ռաուլ Փէրէն (գաւառական), Տիւմէնիլը (ծովային), Փիէռ Լաւալ (աշխատանքի) եւայլն։ Առաջին անգամ նախարար կ'ըլլայ Փօլ Ռէյնօ (ելմտական)։

Նոր դահլիճի անդամներէն 21ը փաստաբան են, 4ը պաշ-

(Ուրիշ դարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ԱՆԱՏՈԼՈՒԻԷՆ ՔՇՈՒԱԾ ԹՇՈՒԱՌՆԵՐՈՒՆ

ՑԱՆԿ 37

Պասրայէն, Ց. Վ. Յոհաննէսի միջոցաւ	340.—
36րդ ցանկին գումարը	47,182.15
Ընդհ. գումար	47,522.15

... Խմբագիր

ՊԱՍՐԱ, 16 Փետր.— Հայաշունչ թերթիդ միջոցով տեղեկացած ըլլալով մեր ազգակիցներուն եւ հոգեհատորներուն թշուառութեանը, եւ մտքիս վրայ կրած ըլլալով նոյն տառապանքը, չեմ կրնար անտարբեր մնալ ու չմիանալ այն ազնուասիրտ ազգակիցներուս, որոնց գնահատելի նուիրատուութիւնները պարբերաբար կ'արձանագրէք «Յառաջ»ի սիւնակներուն մէջ։

Ուստի կը փութամ ներփակել երեք հարիւր քառասուն (340) ֆրանքնոց գումար մը, զոր հաւաքած եմ քանի մը ծանօթներէս.— Յովհ. Յոհաննեան 63, Տիկին Արեւալոյս Յոհաննեան 45, Պ. Աբգար Սարգիսեան 63, Պ. Ադամ Աստուրեան 63, Պ. Վահան Աճէմեան 45, Պ. Գարեգին Ղազարեան 36, Պ. Կարապետ Թորոսեան 25։ (Տես վերը)։

Յովհաննէս Վ. Յոհաննեան
(Ատափազարցի)

50,000 ԵՒՍ

Պատասխանելով իրեն եղած առաջարկին, Պ. Գալուստ Կիւլպէնկեան 50,000 ֆրանք յանձնած է գաղթականներու տեղաւորման ներկայացուցիչ Պ. Լընայլի։ (Բացի Հանգանակիչ կեդր. ցանձնախումբին յանձնած 50,000էն)։

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԳԱՂԹԱԿԱՑԱՆՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՎԵՐՆԱՆ

Պէյրութի «Լիսան Իւլ Հալ» թերթը կը գրէ.—

Մեր լրատուն պաշտօնական աղբիւրէ մը ստուգած է որ Մարզպանութեան առողջապահական բաժնի տնօրէնութիւնը որոշած է գարանթինայի Հայերը հեռացնել այդ շրջաններէն եւ անոնց հիւղակները քանդել, որովհետեւ այդ գաղթակայանները ընդհանուր առողջութեան տեսակէտով շատ վնասակար են։ Մարզպանութիւնը հող պիտի տայ բնակելու համար։ Արդէն Էշրեֆիէի մէջ երկու գետիններ գնուած եւ տուներ շինուած են. երկու գիւղեր ալ հաստատուած են Ալէվիներու երկրին մէջ եւ գիւղացիներուն սկսած են երկրագործական գործիքներ տալ։

Տէր Զօրի շրջաններուն մէջ մեծ թիւով Հայեր տեղաւորուած են։ Մարզպանութիւնը մասնաւոր ջանք կը թափէ որ Հայերը այդ շրջանները հաստատուին եւ հոդին կապուին։ Այս կերպով Հայերը այլեւս տեղացիներուն նախատինքէն ու մրցակցութենէն ազատ պիտի ըլլան։

ՀԱՅԱԴԷՏ Ն ՄԱՌ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԱԾ

Մասնաւոր աղբիւրէ մը կ'իմանանք թէ՝ հայագէտ պրոֆ. Նիկոլա Մառ, որ համաշխարհային հաւաբաւ կը վայելէ, բանտարկուած կը մնայ Լէնինգրադի մէջ, մերժած ըլլալով Աստուծոյ եւ կրօնի դէմ հրապարակաւ արտայայտուելու առաջարկը։

Մանրամասնութիւններ կը պակսին։

ԷՅՖԷլԻ ԿԱՏԱՐԸԼՔ

Վաղը, Զորեքշաբթի իրիկուն Էյֆէլի աշտարակի անթելի կայքէնէն Օր. Հ. Թորոսեան կ'երգէ Արթ. Պարթեւեանի «Նոր Երգեր»էն «Ես որ մեռնիմ», Դիշերային, Օրօր, եւ Սիրերգը և ուրիշ ժողովրդական երգեր։

ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ ՉԿԱ

Ծրագրած նոր հարկերի, տուգանքների եւ տուրքերի մասին։

Ինչպես հայտնի է, Ֆինանսների նախարարությունը ներկայացրել էր կառավարությանը նոր հարկերի, տուգանքների եւ տուրքերի մասին մի օրինագիծ, որի համաձայն 1924 թվականի հունվարի 1-ից պետք է գանձվեին հետեւյալ հարկերը, տուգանքները եւ տուրքերը։

Ինչպես հայտնի է,

...ամանաւոր աշխատանք կը կա...
...տարուի ինչպէս գործարաննե...
...րուն, նոյնպէս գիւղերուն մէջ,
...Այսպէս հաւաքական տնտեսու...
...թեան զանազան մարմինները
...պատմանագրութիւն կնքած են
...գիւղերու արհեստաւոր բան...
...րները ղրկելու գործարան
...կամ հանքահորերը։

ՍՈՑԻԱԼԻԶՄԸ ԸՂՈՒՐԴՈՒՂՈՒԼԻՆ

Հայաստանի կառավարութիւնն

...ալ բուռն պայքարի սկսած է գիւ...
...ղերու մէջ, հաւաքական արդիւ...
...նաբերութեան նպատակով համայ...
...նացնելու համար հողերը։ Երեւա...
...նի մէջ մասնաւոր խորհրդակցու...
...թեան մը ընթացքին, որուն միակ
...օրակարգն էր Ղուրդուղուլիի շր...
...ջանը, տեղեկագրերները կը հաս...
...տատէին թէ աշխատանքները սկը...
...սած են արդէն շրջանին 8 գիւղե...
...րուն մէջ։ Փ. Շահրիար, Քեալագ...
...եարխ, Ուրմալու եւ Աղջարի գիւ...
...ղերուն հողերը համայնացուած
են։ Շրջանը ունի 44 գիւղ, որոնց
10ին մէջ անասնապահ ֆիւրտեր
կը բնակին։ Այս վերջիններուն կա...
...րելի չէ եղած համայնացնել,
որովհետեւ հողի չեն կապուիր։
Քուէգուրկ եւ Տարուստ գիւղա...
...գիները մէկդի թողլով, շրջանը
ունի 5,800 տուն, որոնց հողերը
պիտի համայնացուին։ Սակայն
դեռ կան խումբ մը գիւղեր, ո...
...րոնց հողերը համայնացնելը շատ
դժուար պիտի ըլլայ։ Դժուարու...
...թեան պատճառներն են Տարուստ
գիւղացիներու ցոյց տուած հակա...
...ռակութիւնը եւ տպագրած թռուց...
...իկները։ Նոյնպէս անոնց պար...
...տեզները, որոնք համայնացուած
հողերու մէջ մխուած են։ Օրէն...
...քը թոյլ չի տար, առանց տէրերուն
համաձայնութեան, համայնա...
...ցնել այդ հողերը։

Խորհրդակցութեան ներկանե...
...րը առաջարկեցին, որ մասնաւոր
օրէնք մը հրատարակուի համայ...
...նացնելու համար հողերը անխտիր,
առանց տէրերու համաձայնու...
...թեան խնդիր հանելու մինչ այդ,
գոնանալ մասնակի համայնացու...
...մով։

Որոշուեցաւ հող տալ բոլոր
գիւղացիներուն։ Անոնք որ չեն
կրնար հող ստանալ իրենց շրջա...
...նէն, պիտի տեղափոխուին ուրիշ
գիւղերու մէջ, ուր տրամադրելի
հող կայ։

Որոշուեցաւ նոյնպէս քիւր...
...տերն ալ մտցնել անասնաբուծա...
...կան հաւաքական արդիւնաբերու...
...թեան մէջ, համայնացնելով ա...
...նասունները։

Միջոցներ ձեռք առնուեցան,
որպէսզի գիւղացիները, համայ...
...նացումէն առաջ, չկարենան ծա...
...խել կամ մորթել իրենց անասուն...
...ները (Խորհրդ. Հայաստան, 7
Յունուար)։

ԴԱՂՈՒԹԷ ԴԱՂՈՒԹ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՅԵՏՈՅ ՁԱՄԲԱՑ ԵԼԷՔ

Պուէնոս Այրէսէն ձէք Մա...
...դաքեան կը գրէ Պէէնքի «Նոր
Օր»ին (14 փետր.)։

«Այտտեղի վիճակը շատ գէշ
է. մարդ բոլորովին առանձին
կը զգայ ինքզինքը։ Ոչ բարե...
...կամ, ոչ ազգական երեսդ չեն
նայիր։ Մի եւնոյն քաղաքին մէջ
կ'ապրիս ու տարի մը չես տես...
...ներ ազգականդ։ Ոեին կը գոր...
...ծեն շոգեն։ Գործակալները այս
կողմերը Հայ դրկելով։ Աւելի
լաւ է 15 տրախմի շահիլ Յու...
...նաստանի մէջ, քան թէ հոս
2 փէզօ։ Անգործութիւնը սոս...
...կալի է։ Տարուան ութը ամիսը
գործ չկայ, օրը 12-13 ժամ
կ'աշխատին բանուորները։ այ...
...տեղին հետ բաղդատելով Յու...
...նաստանը դրախտ է։ Ով որ
կ'ուզէ անձնասպան ըլլալ կամ
անօթի մեռնիլ թող հոս գայ։
Ծիքսէն եւ միւս գաղթակայան...
...ներէն վերջերս եկած Հայերը
տեսայ, շուարեր ւնացեր են,
չեն գիտեր թէ ինչ պիտի ընեն։
Կեանքիս մէջ այսքան յուսա...
...հատական պահեր չեմ տեսած։
ոչ հարցնող կայ ոչ հետաքր...
...քրուող, բոլորը ցիրուցան կ'ըլ...
...լան, 7-8 տարի առաջ գործ
շատ կայ եղեր, բայց հիմա
տագնապ։

Հոգին սիրեմ Ծիքսին. ո՞ւր է
անոր ջուրը, օդը, ընկերական
ու ընտանեկան կեանքը, բնաւ
նեղութիւն չէի քաշեր, գոնէ
բարեկամի կարօտը չունէի, հոս
շուրջդ մէկը չես գտներ, բոլորը
իրենց իւղով կը տապկուին։ մի
հաւատաք ինչ որ կ'ըսեն այս...
...տեղի կեանքի մասին։ վստահ
եղիր որ եթէ 10 հազար հայ
կայ Պուէնոս Այրէսի մէջ, 9950ը
անօթի եւ թշուառ վիճակի
մէջ են։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԲՆԱԿՉՈՒԹԻՒՆԸ

Սուրիոյ ֆրանսական մարզ...
...պանութեան վիճակագրութեան
համաձայն, Լիբանանի հանրա...
...պետութեան սահմաններուն մէջ
իւրաքանչիւր քառակուսի քիլո...
...մեդրի վրայ կը բնակի 75 հոգի,
Ալեվիներու երկրին մէջ՝ 34, Հէպէլը
Տրիւզի մէջ՝ 12, Սուրիոյ մէջ՝ 10
հոգի։

Այս վիճակագրութիւնը ցոյց
կուտայ թէ՝ իր տարածութեան
հետ բաղդատելով, Սուրիա շատ
քիչ բնակչութիւն ունի։ Հալէպի
«Ցօղրու եօլ»ը դիտել կուտայ թէ
ընդարձակ տարածութեամբ բա...
...րեբեր հողեր պարապ կը մնան։
Եթէ, կ'ըսէ, Սուրիան ալ Լիբա...
...նանի չափ բնակչութիւն ունե...
...նայ, այն ատեն երկրին հասոյթ...
...ները անհամեմատ պիտի աւել...
...նան։

*** Լիբանանի մէջ՝ բնակչու...
...թեան 40 առ հարիւրը անուս
եւ տգէտ են, Սուրիոյ մէջ՝ 77,
Հէպէլ Տրիւզի մէջ՝ 93, Ալեվի...
...ներու երկրին մէջ՝ 85 առ հա...
...րիւրը։

ՕՏԱՐ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱՐԳԻԼՈՒԱՄ

*1836 Մայիս 21ի ֆրանսական օրէնքին համաձայն, օտարական...
...ները արտօնուած չեն վիճակահա...
...նութիւններ սարքել Ֆրանսայի
մէջ, առանց մասնաւոր արտօնու...
...թեան։ Օրէնքը պատիժ կը սահ...
...մանէ բոլոր անոնց, որոնք ազդի,
ձանուցումի եւ այլ հրատարա...
...կութեանց միջոցով հանրութեան
կը հաղորդեն այս կարգի վիճա...
...կահանութիւններու գոյութիւնը
կամ կը դիւրացնեն տոմսակներու
վաճառումը։*

*Վերջերս զանազան անձեր օ...
...տար վիճակահանութեանց տոմսեր
կամ ազդեր ստացած են, կարգ
մը թերթեր ալ նման վիճակա...
...հանութիւններու մասին յայտա...
...րարութիւններ հրատարակած ըլ...
...լալով, ներքին նախարարութիւնը
պաշտօնական զեկոյցով մը ազ...
...դարարութիւն կ'ուղղէ բոլոր օտար
կազմակերպութեանց՝ զգուշանալ
վիճակահանութիւն սարքելէ ա...
...ռանցարտօնութիւն ստանալու։*

*Ընասատողները ոչ միայն
տուգանքի պիտիենթարկուին, այլ...
...եւ 15 օրէն մինչեւ 3 ամիս բան...
...տարկութեան պիտի դատապար...
...տուին։*

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԽԱՌԷՆ

ԿԵԱՆՔԸ ՇԱՍԻ ՄԷՋ

*ՇԱՍ, 22 Փետր.— Այս գիւ...
...ղաքաղաքը ունի խոշոր երկաթի
գործարան մը, ուր կ'աշխատին
1500-2000 գործաւորներ։ փոքր
թիւ մը կը կազմեն Հայերը, ո...
...րոնք եկածեն 1925էն ի վեր։ Մեծ
մասը կը կազմեն Հաճընցիները
եւ յետոյ Խարբերդցիները, ո...
...գնահատուած են իրենց աշխատա...
...սիրութեամբ։*

*Գործարանը շինել տուած է
գետնայարկ տուներ, երկու սեն...
...եակով բաղկացած, որոնք կը տրա...
...մադրուին միայն իր աշխատա...
...ւորներուն համար։ Ամէն տուն
ունի 15 քառ. մեդր պարտէզ,
որմէ կը ստանայ կանանշեղէնները։
Աւելի բազմանդամ ընտանիքնե...
...րու համար կը տրամադրուին ա...
...ւելի մեծ, 40 քառ. մեդր պար...
...տէզներ։ Օրական 8 ժամուան աշ...
...խատանքէն յետոյ բանուորները
միջոց կ'ունենան իրենց պարտէզ...
...ները մշակելու։ Աշխատանքի ժա...
...մերն են առտուան 6էն 2, 2էն
10 եւ 10էն 6։ Գործարանը ոչ
մէկ ատեն պարապ կը մնայ։
Բանուորներուն համար շինել
տուած տուները 7 վայրկեան հե...
...ռու կը գտնուին, դէպի արեւելք
ընդարձակ դաշտի մը մէջ, ինչ որ
շատ նպաստաւոր է, մանաւանդ
ընտանիք ունեցողներուն համար։
Օդը շատ մաքուր է եւ առողջ։*

*Ինչպէս ըսի, Շասի Հայերուն
մեծամասնութիւնը կը կազմեն
Հաճընցիները, իսկ երկրորդ՝ Խար...
...բերդցիները։ Փոքրաթիւ են ա...
...մուրիները։ Իւրաքանչիւր 4 անձի
համար տրամադրուած է մէկ
սենեակ ամսական չնչին գումարով
մը, ածուխը եւ փայտը մէջն ըլ...
...լալով։ Վճարումներն են ժամը 3
ֆրանք պարզ գործաւորին։ Օրա...
...կան 45 ֆրանք առնողներ կան,
գործին համեմատ։ Գործաւորնե...
...րուն համար տրամադրուած է
ճաշարան մը, ուր կանխիկ կը ճա...
...շեն մինչեւ իրենց դրամ ստանալը,
կամ 15էն 15ը վճարելով։ 1926-
27 տագնապի օրերուն այս գոր...
...ծարանը ոչ միայն մարգչարձակեց,
այլեւ գործաւոր կ'ընդունէր, մա...
...նաւանդ Հայերը։ Հիմա որ դարձ...
...եալ շատ մը քաղաքներէ գործա...
...զրկութեան լուրեր կը հասնին,
Շասը դարձեալ միեւնոյն վիճակն
ունի եւ ամէն շաբթուան սկիզբ...
...ները գործաւորներ կ'ընդունի։ Ըն...
...տանիք ունեցողներուն համար
դժուար է տունի տեսակէտով, բայց
ամուրի երիտասարդներուն նպաս...
...տաւոր է։*

*Եթէ կը գտնուին Հայրենա...
...կիցներ, որոնք անգործ են, թող
դիմեն Շասի գործարանը, մինչեւ
որ իրենց վայրին մէջ գործերը
վերսկսին։ Տանուկները, 40 հոգի,
կը յաճախեն ֆրանսական դպրոց...
...ներ եւ քանի մը տարիէն իրենց
մայրենի լեզուն կորսնցնելով,
պիտի ձուլուին։ Միթէ՞ չեն լսեր
Հարուստները, գաւառներէն եւ
քաղաքներէն Հասնող ձայները...։*

Նշան Յովհաննէսեան

ԳՆԱՀԱՏԵԼԻ ՃԻԳԵՐ

*ՄԱՐՍԷԼ, 23 փետր.— Մար...
...սէյլի եւ արուարձաններու մէջ
ապրող կեսարացի Հայրենակիցնե...
...րուս միջեւ միութիւն եւ գործակ...
...ցութիւն հաստատելու առաջա...
...դրութեամբ, առաժամեայ ցանձ...
...նախումբ մը Հայրենակցա...
...կան անդրանիկ ժողովին հրաւիրած
էր բոլոր կեսարացիները, կիրակի
օր, Սալոն Էսփանեօլի մէջ։ Օրա...
...կարգն էր 1. կեսարիոյ եւ շրջ...
...Հայրենակցական Միութեան կազ...
...մութիւն։ 2. վարչութեան ընտրու...
...թիւն։ Նախագահին բացման խօս...
...քէն վերջ՝ լուեցաւ ցանձնախում...
...բին մէկ ամփոփ տեղեկագրու...
...թիւնը։ Ցետոյ բեմ հրաւիրուեցան
Պ. Ա. Արաբեան, որ նկարագրեց
ահ ու սարսափի համայնակուլ
յորձանքէն կոտորուած կեսարիանեւ
իր ինքնատիպ, աշխատասէր ժո...
...ղովուրդը։*

*Բանախօսը շեշտեց թէ կեսարա...
...ցիները ա՛չ միայն եղած են ճար...
...պիկ առեւտրականներ, այլեւ գիրն
ու գպրոցը քաջալերողներ։ Ցիշեց
Ս. Կարապետի վանքը եւ անոր
կողքին կանգնած Հոյակապ վար...
...ժարանը, որ՝ոչ միայն կեսարիոյ,
այլ ամբողջ փոքր Հայքի Համար
լոյսի վառարան մը եղած էր։ Կոչ
ուղղեց ներկաներուն, որ առանց
կուսակցական յարանուանական
խորութեան, փարին սոյն գեղեցիկ
գործին, որուն անմիջական նպա...
...տակը պիտի ըլլայ փրկել մանուկ...
...ները այլասերումէ, կրթել զա...
...նոնք Հայեցի առողջ դաստիարա...
...կութեամբ, օգնել կարօտեալնե...
...րուն, մանաւանդ Թուրքիայէն
Սուրիա քշուած մեր եղբայրնե...
...րուն։ Ապա ընտրուեցաւ երեք
ամսուան Համար վարչութիւն
մը Հետեւեալներէ.— Պ. Պ. Զի...
...նարեան, Գազազեան եւ Ա. Խան...
...զատեան, որոնց աւագ պարտակա...
...նութիւնը պիտի ըլլայ մշակել
կանոնագիր-ծրագիրը, եւ կազմա...
...կերպել բազման Հանդէս մը։*

*Միրգերով լի երկու ապակեայ
անօթներ գատ գատ աճուրդի դր...
...ուելով, առաջին աճուրդը բարձ...
...րացաւ 423 ֆրանքի, զոր շահե...
...գաւ Պ. Ց. Ատուբեան, իսկ երկ...
...րորդը բարձրացաւ 185ի եւ շահե...
...ցաւ Պ. Ց. Մալխասեան։ Ընդհ.
գումար 608 ֆրանք Հայթայթ...
...ուած՝ միայն ժողովականներէն,
որոնց թիւն էր երեսուն եւ չորս
Հոգի։*

*Այս առթիւ կոչ կ'ուղղեմ
կեսարիոյ եւ շրջանի Հայրենա...
...կիցներուն, որ թեւ թիկունք
Հանդիսանան նորակազմ Միու...
...թեան, տրամադրելով իրենց
բարոյական ու նիւթական օժան...
...դակութիւնը։*

Հ. Տէր Բարսեղեան

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Հ. Մ. Ը. Մ. ՎԻԷՆ

*Վիէն, 24 փետր.— Հ. Մ. Ը. Մ. Վիէնի մասնաճիւղի ֆութ...
...պոլի Ա. խումբը, այս կիրակի
23 փետրուարին իր լաւագոյն
կազմով Montellimar պիտի մեկ...
...նէր բարեկամական մեծ մրցում
մը կատարելու համար, իսկ
երկրորդ խումբը մեր դաշտին
վրայ պիտի մրցէր Վիէնի Ami...
...cale Laïque-ի Ա. խումբին հետ։*

*Բայց շաբթուան վերջին օ...
...րերուն Lyon-ի Ligue-էն նամակ
մը կը ստանանք ու կը տեսնենք
ինքնութիւնը մեր մրցումը ձգել ու կա...
...տարել ախոյեանական այն
մրցումը, որ երկու շաբաթ առաջ
տեղի պիտի ունենար Լիոնի
հունդար, իտալացի, լեհ եւ չեխ
խառն խումբին դէմ, որուն յաղ...
...թած էինք ժամանակին։*

*Խաղը կը բանայ մեր երկ...
...րորդ խումբը Amicale Laïque-ի
դէմ։ Լաւ խաղարկութենէ մը
վերջ Հ. Մ. Ը. Մ. յաղթական
կ'ելլէ 2ի դէմ 0ով։*

*Ժամը ճիշդ 2ին սկսաւ առա...
...ջին մրցումը։*

*Նախ Հ. Մ. Ը. Մ. դաշտ ե...
...լաւ ծափեր խլելով հանդիսա...
...տեսներէն, որոնց թիւը 6-700ի
կը հասնէր։ Ցետոյ Հունգարա...
...ցիները դաշտ ելան նոյնպէս
ծափեր խլելով։*

*Մրցումը սկսաւ նախ Հունգ...
...արացիներու յառաջապահնե...
...րուն յարձակումով։ Անոնք առա...
...ջին վայրկեանէն իսկ սկսան նե...
...ղել մեր բերդը։ Բայց մեր տղա...
...քը ի դերեւ հանեցին անոնց
խաղերը, իրենց արթնութեամբ
եւ ճարտարութեամբ։ Առաջին
կիսախաղը լրացաւ Հ. Մ. Ը. Մ.
1, իսկ Equipe Hongrois de
Lyon 0։*

*Երկրորդ խաղամասը սկսաւ,
Հ. Մ. Ը. Մ.ի յառաջապահներու
յարձակումով։ Տաք խաղարկու...
...թիւն երկու կողմէ։*

*Բուռն ճիգերէ յետոյ, Հունգ...
...արացիները զայրացած՝ յառաջ
խոյացան եւ վիրաւորեցին մեր
բերդապահը (Յակոբ), որ քաշ...
...ուեցաւ եւ սահպուեցանք տասը
հոգիով խաղալ։*

*Քառորդ ժամ եւս զօրաւոր
յարձակումներ, ուժգին հար...
...ուածներ, երկու կողմէն ալ՝
բայց ի զո՛ւր։ Խաղը վերջացաւ
1ի դէմ 1ով։ Յաջորդով՝ քանի
մը տող եւս, եւ մեր խումբին
լուսանկարը։*

Ահարոն Տիգրանեան

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՃՇԴՈՒՄ ՄԸ

*ՄԱՐՍԷԼ.— Յառաջի 1194թիւին
մէջգիւտ Մխիթարեան կը գրէր.—
«Ափիոն Գարահիսարի մէջ 400 ըն...
...տանիք մահմետական իսլամացած
ըլլալով տարագրութենէ վերծ մնա...
...ցած էին։ Զինադադարէն վերջը
ամբողջութեամբ վերադարձան։»*

*Որպէս տեղացի եւ աւելի ի...
...րապեկ խնդրին, կ'ուզէի ճշդել թէ
այդ 400 ընտանիքը ըլլալով գին...
...ուորի եւ մաս մըն ալ արհեստա...
...ւորի ընտանիք, վերջին պահուն
կեդրոնէն տրուած հրամանի մը
համաձայն դերծ մնացին տեղա...
...հանութենէ։ Սակայն յետոյ ա...
...մէնքն ալ բռնի իսլամացուած են,
միշտ դրդումովը տեղացի ջոջ իթ...
...իհատականի մը, Ագ Օսման
զատէ Իզզէթի, որ իր քանի մը ար...
...բանեակներով պատճառ եղած էր
աքսորին, (որովհետեւ տեղացի
Թուրքերուն մեծամասնութիւնը
կողմնակից չէր)։ Այլապէս Ափիոն...
...ցին ալ պիտի մնար իր տեղը, ինչ...
...պէս իր գրացի կուտինացին։*

*Գալով յարգելի յօդուածա...
...գրին այն մտքին թէ իսլամա...
...նալը այդ միջոցին նուազագոյն
չարիքն էր, բոլորովին համաձայն
եմ։*

Յ. Ս.

''ՅԱՌԱՋ,,Ի ԹԵՐԹՕՆԸ — 3 —

ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ՅՈՒՇԵՐԸ

Ընկերս խանութ չունէր, փա...
...խաւ. իսկ ես խանութ ունէի,
չէի կրնար փախչիլ, որովհետեւ
կը վախնայի ինձ վրայ հաս...
...տատուէր։

*
**

Երկրորդ օրը եկան, ինձ ձեր...
...բակալեցին, տարան Թապուր...
...Աղասիին ներկայացուցիչին։ Ընկե...
...րոջս չկրցան գտնել։ Թապուր...
...Աղասին ըսաւ ինծի.

— Դուն ո՞վ ես, օր ցերեկով
250 մարդով կը յարձակուես
այս մարդու վրայ, խանութը կը
թալանես, քիթ ու պռունգն էլ
կ'արիւնոտես։

— Բոլորովին զրպարտութիւն
է, ես չեմ ընդունիր։ Վարդապե...
...տը ինծի ուղարկեց, ես գացի,
բարեւ ըրի եւ ըսի թէ՝ վարդա...
...պետը կ'ըսէ խանութը գոցէ։
Նա ինծի ալ, վարդապետին ալ
ակաւ քիքրել եւ արշինն էլ վեր...
...ցրեց, ուզեց ինծի զարնել։ Եթէ
Համբարձում Թէլլէզեանը չմտ...
...նէր եւ չօգնէր, ես մարդը սպան...
...նած կ'ըլլար դիս։ Երբ սա զազ...
...ահը բարձրացաւ դիս զարնե...
...լու, արշինը ընկաւ շալւարը,
ինքը վայր ընկաւ՝ քիթը արիւն...
...ուաւ,— հիմա ի՞նձ վրայ կը գոչէ։

Թուրքն ալ եկաւ, որուն կան...
...չած էին իբրեւ վկայ։ Նրան
հարցուցին եւ նա ըսաւ.

—Ես ներս մտայ, էս մարդը կը
հարցնէր՝ թօփը քանի՞ ղրուշ
կ'արժէ. ես ուրիշ բան չտեսայ։

— Ապա, այդ հրամանը Ա...
...ռաջնորդը տուած չըլլա՛յ... այն
ժամանակ յանցաւորը պատիժ
կը կրի։

Միւթեսարիֆ փաշան եւ Ա...
...ռաջնորդ ներս մտան սենեակ։
Բողոքագիրը տուին միւթեսա...
...րիֆ փաշային։ Նա ալ նոյն հար...
...ցերը տուաւ։ Ես կրկին ըսի թէ՝

— Առաջնորդի հրամանով գա...
...ցեր, ըսեր եմ էդ բաները էս
մարդուն։

Մէյ մըն ալ ինծի դարձաւ եւ
ըսաւ.

— Դուն տուե՞ր ես այդպիսի
հրաման։

Բայց նա կարմրելով, հակա...
...ռակ սպասածիս, ըսաւ.

— Ես ո՛չ այս մարդը կը
ճանչնամ, ո՛չ այդպիսի հրաման
եմ տուած։

Ես բարձրացայ, մի ոտքս ա...
...ռաջ դրի եւ ձեռքս ուղղելով դէ...
...պի Առաջնորդը, ըսի նրան հա...
...յերէն.

— Ինչո՞ւ կ'ուրանաս որ, դուն
չէի՞ր որ էդ հրամանը տուիր.
կ'ուզես դիս կորսնցնե՞լ։

— Ո՛չ քեզ կը ճանչնամ, ո՛չ
այդպիսի հրաման տուած եմ։

Միւթեսարիֆ փաշան եւ Ա...
...ռաջնորդ ներս մտան սենեակ։
Բողոքագիրը տուին միւթեսա...
...րիֆ փաշային։ Նա ալ նոյն հար...
...ցերը տուաւ։ Ես կրկին ըսի թէ՝

— Առաջնորդի հրամանով գա...
...ցեր, ըսեր եմ էդ բաները էս
մարդուն։

Միւթեսարիֆը հարցուց Ա...
...ռաջնորդին, որ դիմացն էր նս...
...տած.

— Դուն տուե՞ր ես այդպիսի
հրաման։

Բայց նա կարմրելով, հակա...
...ռակ սպասածիս, ըսաւ.

— Ես ո՛չ այս մարդը կը
ճանչնամ, ո՛չ այդպիսի հրաման
եմ տուած։

Ես բարձրացայ, մի ոտքս ա...
...ռաջ դրի եւ ձեռքս ուղղելով դէ...
...պի Առաջնորդը, ըսի նրան հա...
...յերէն.

— Ինչո՞ւ կ'ուրանաս որ, դուն
չէի՞ր որ էդ հրամանը տուիր.
կ'ուզես դիս կորսնցնե՞լ։

— Ո՛չ քեզ կը ճանչնամ, ո՛չ
այդպիսի հրաման տուած եմ։

Միւթեսարիֆը սաստիկ բար...
...կացաւ եւ ըսաւ.

— Տարէ՛ք դրան բանտը ձը...
...գեցէք.— իսկ Խաչիկին ըսաւ.—
դու գնա՛, որդի, գործիդ։

*
**

Ինձ բանտարկեցին։ 13 օր
մնալուց յետոյ բանտը, ինձ կան...
...չեցին միւթեսարիֆի քով։ Նա
երկար ու բարակ հարց ու փորձ
ըրաւ ի՛նչ որ տեղացի ես, ի՞նչ
արհեստի տէր եւայլն, եւայլն,
մի քանի թուղթ մրոտեց ան...
...պէտք հարցերով «սէն տէ էր...
...մէնի ասկեարի՞ մի սին (դուն ալ
Հայոց գինուո՞ր ես)»։

Դրանից վերջը նրա օգնա...
...կանը ըսաւ.

— Հալըր էֆէնտիմ, ասկեար
դէյիլ, պաշ չավուշ դուր, քի
բէօյլա բիր ամրլարդա բուլուն...
...ուշ, իքի իւզ քիշի իլէ սահաթ
պէշ պուչուք սուլարընդա պու
ատասընդն տիւքեանընդը պասմըշ
վէ պու գաղար ժալընդը թալան
էտիպ գաչըրմըշ (Զէ, պարոն,
սա հասարակ գինուոր չէ. սա
չիճանապետ է, որ այդպիսի չան...
...դուկն հրաման ըրած՝ 200 հո...
...գիները ա՛չ միայն եղած են ճար...
...պիկ առեւտրականներ, այլեւ գիրն
ու գպրոցը քաջալերողներ։ Ցիշեց
Ս. Կարապետի վանքը եւ անոր
կողքին կանգնած Հոյակապ վար...
...ժարանը, որ՝ոչ միայն կեսարիոյ,
այլ ամբողջ փոքր Հայքի Համար
լոյսի վառարան մը եղած էր։ Կոչ
ուղղեց ներկաներուն, որ առանց
կուսակցական յարանուանական
խորութեան, փարին սոյն գեղեցիկ
գործին, որուն անմիջական նպա...
...տակը պիտի ըլլայ փրկել մանուկ...
...ները այլասերումէ, կրթել զա...
...նոնք Հայեցի առողջ դաստիարա...
...կութեամբ, օգնել կարօտեալնե...
...րուն, մանաւանդ Թուրքիայէն
Սուրիա քշուած մեր եղբայրնե...
...րուն։ Ապա ընտրուեցաւ երեք
ամսուան Համար վարչութիւն
մը Հետեւեալներէ.— Պ. Պ. Զի...
...նարեան, Գազազեան եւ Ա. Խան...
...զատեան, որոնց աւագ պարտակա...
...նութիւնը պիտի ըլլայ մշակել
կանոնագիր-ծրագիրը, եւ կազմա...
...կերպել բազման Հանդէս մը։

Մի քանի օր անց, Ասլանը ինձ
ասաց, որ Ամերիկա գնալու հա...
...մար ամէն բան պատրաստ է։
Ես ուրախացայ, որ վերջապէս
պիտի ազատուէի այդ ահաւոր
տեղից։ Ասլանը ինձ ասաց, որ
ինքն էլ է գնալու Ամերիկա։ Ես
ուրախացայ, որ ընկեր կ'ունենամ
ճանապարհին։

Ասլանը ինձ ասաց, որ ինքը
ամերիկացի է, ծնուել է Ամերի...
...կայում, ուր ապրել է 20 տարի։
Ասլանը ինձ ասաց, որ ինքը
ամերիկացի է, ծնուել է Ամերի...
...կայում, ուր ապրել է 20 տարի։
Ասլանը ինձ ասաց, որ ինքը
ամերիկացի է, ծնուել է Ամերի...
...կայում, ուր ապրել է 20 տարի։

— Ձէ, էֆէնտիմ, էս տղան
էդ բաներուց խապար չէր։ Գնա,
զաւակս, մի քանի օրէն ես քեզ
կ'ազատեմ։ Դէ՛ն, եկուր, ստորա...
...գրէ ըսածներուդ։

Ես չհամաձայնեցի ստորա...
...գրել ըսելով.

— Ես ձեզ չեմ հաւատար, ես
ի՞նչ գիտնամ, դուք ինչեր գրած
էք. տաճկերէն չեմ գիտեր, որ
կրնամ կարդալ։ Կ'երթամ դուր...
...սէն փաստաբան մը կը բերեմ,
կարդացնել կուտամ.— աւել,
պակաս գրած էք՝ չեմ ստորա...
...գրեր։

Բերի փաստաբան մը, կար...
...դաց, տեսայ աւելի ոչինչ չկա...
...գրած, ստորագրեցի։ Ինձ նորէն
փոխադրեցին բանտը։ Հոն կը գտ...
...նուէին նաեւ իմ խառապ ընկեր...
...ներէն մէկ քանիսը, որոնք մաս...
...նութեամբ բանտարկուած էին։

*
**

27 օր մնալուց վերջ դուրս ե...
...կայ բանտէն, շնորհիւ այն բա...
...նի, որ եօթ ոսկի Սանդուխ Էմի...
...նիի (հայ պաշտօնեայ մը) ձեռ...
...քով կաշառք տուի զանազան
պաշտօնեաներու և հայրս էլ ե...
...րաշխաւոր կանգնեց։ Ազէնի մու...
...հաքէմէ (իսկական դատավա...
...րութիւն) յետոյ պիտի ըլլար։

(Շար.)

տօնեալ, 2ը լրագրող, 2 գործարանատէր, 2ը հավալսարանի փրօֆէսէօր, 1ը բժիշկ, 1ը գիւղատնտես, 1ը նախկին նաւապետ։

Երեսփոխանական ժողովին մէջ 13 խմբակներ կան. ասոնցմէ 9ը ներկայացուցիչներ ունին նոր դահլիճին մէջ։ Դուրս մնացածներն են՝ ընկերվարականները (100 երեսփոխան), համամիաւարները (10), ֆրանսացի հանրապետական-ընկերվարականները (14) եւ անկախներու խմբակը (39), ասոնցմէ դուրս կան 11 երեսփոխաններ, որ ո՛չ մէկ խմբակի կը պատկանին։ Ցետոյ կան արմատական-ընկերվարականները (113 երեսփոխան), որոնք նոյնպէս ընդդիմադիրի դիրքին մէջ պիտի մնան, հակառակ անոր որ Թարտիէօի դահլիճին մաս կը կազմեն իրենցմէ երկու հոգի՝ Տիւմէնիլ (ծովային նախարար) եւ Ֆալքոզ (հանր. շինութեանց փոխ-նախարար)։

Թարտիէօ շաբաթ օր արմատական-ընկերվարականներու խմբակցութեան նախագահ էրիօն կանչելով, անոր առաջարկած էր փոխ-վարչապետի եւ զատական նախարարի պաշտօնը. ասկէ զատ մէկ մէկ նախարարական պաշտօն կ՛առաջարկէր Տալատիէի ու Շօթանի, եւ ուրիշ երկու արմատական-ընկերվարականներու, երկու ալ՝ փոխ-նախարարութիւններ։ Ծորհրդարանական խմբակը այս առաջարկները քննելով, մեծամասնութեամբ որոշեց մերժել զանոնք։

Նոր դահլիճը խորհրդարանին առջեւ պիտի ներկայանայ վաղը՝ չորեքշաբթի։ Նախարարական յայտարարութեան մէջ ամէնէն կարեւոր մասերը պիտի կազմեն ելմտացոյցի քուէարկութեան խնդիրը եւ Լոնտոնի խորհրդաժողովը։

Երեք կարմիր երեսփոխան վտարուած

Ֆրանսայի հավայնավար կուսակցութեան մէջ տարիներէ ի վեր ծայր տուած տագնապը դեռ չէ վերջացած։ Փարիզի թա, դապետական ժողովի վեց անդամներուն ծանօթ «ելոյթ»էն յետոյ, հիմա ալ նոր ցնցում մը տեղի կ՛ունենայ։ Մոսկուայի հրամանով, կուսակցութենէն վտարուած են երեք համավնավար երեսփոխաններ՝ Փիքմալ, Տէզոպլէն եւ Տէօպլէ։

Վտարուած է նաեւ 14րդ թաղամասի թաղապետական ժողովի անդամ Սալում, որ վերջին հավայնավար թաղապետական խորհրդականն էր։ Անոր յանցանքը այն է որ ներկայ եղած էր իր թաղի գեղեցկութեան թաղուհիին թագադրութեան հանդէսին։

Այսպէս կը թափին մէկիկ մէկիկ։ Այսուհետեւ երեսփոխանական ժողովին մէջ պիտի մնան միայն 7 համավնավար երեսփոխաններ։

Բոլշեւիկեան ներքին փոխադարձութիւն

Խորհրդային կառավարութիւնը որոշած է 3 միլիառ րուբլի ներքին նոր փոխառութիւն մը կնքել։ Նոր փոխառութեան բաժնեթուղթերը պիտի կրնան փոխանակուիլ նախորդ փոխառութեանց պարտաթուղթերով։

Գործարաններու բանուորները պիտի բռնադատուին արձանագրուիլ նոր փոխառութեան։ Պարտաթուղթերու փոխարժէքը վար պիտի դրուի իրենց օրավարձերէն։

Կանեփի վերջնագիրը փոխարքային

Ահմէտապատէն կը հեռագրեն թէ կիրակի իրիկուն Կանտի մասնաւոր սուրհանդակի մը միջոցաւ վերջնագիր մը ղրկեց Հնդկաստանի փոխարքայ լորտ Իրվինի։ Կանտի ութ օր պայմանաժամ կուտայ իր պայմանները ընդունելու համար, որմէ վերջ անհնազանդութեան պաքարը պիտի սկսի։ Կանտի իր «բանակատեղին» հաստատած է Սապարմաթի-Աշրամի ընծայարանին մէջ։ Առաջին շարժումը պիտի սկսի Կուժերաթի շրջանին մէջ։ Եթէ Կանտի ձերբակալուի, իրեն պիտի յաջորդէ գլխաւոր աջակիցը՝ Փաթէլ։

Վերջերս Փաթէլ հաւաքոյթի մը մէջ ճառ մը խօսելով ըսաւ.

— Քանի մը օրէն աշխարհի պատմութեան մէջ աննախընթաց կռիւ մը պիտի ծագի։ Անոնք որ մահէն կը վախնան, ուխտի թող երթան, անոնք որ մեծ հարստութիւններ ունին, օտար երկիր թող ապաստանին։

Ալմազեանի շուրջ

Ինչպէս գրեցինք, վերջին պահուն Թուլոնէն եւ Րէնսէն երկու նամակներ հասած էին՝ յայտնելով թէ Ալմազեանի անունով յայտնութիւններ պիտի ընեն։

Թուլոնէն կը հաղորդեն որ, նամակագիրը՝ ժան Տէփորթ խելագարին մէկն է, որ յաճախ նման նամակներ կը գրէ եւ երեւակայական պատմութիւններ կը ստեղծէ։ Տեղւոյն դատական իշխանութիւնը այս իմաստով տեղեկագիր ղրկեց Փարիզ՝ հարցաքննիչ դատաւորին։

Գարնանացանքը Ռուսիոյ մէջ

Մոսկուայի հրամանով, երկրագործական ճիւղերու մէջ աշխատող ժամանակէտներէն 100ին 90ը գօրակոչի ենթարկուած են՝ ամբողջ երկու ամիս աշխատելու համար հաւաքական տնտեսութեանց մէջ՝ գարնանացանքի առթիւ։

Օրթոտոքս եկեղեցիներու համաժողովը

Ուրբաթ օր Աթէնքի մէջ բացուեցաւ Պալքաններու օրթոտոքս եկեղեցիներուն եւ երիտասարդ քրիստոնեաներու համաժողովը։

Եուկոսլաւ պատուիրակութիւնը պահանջեց որ Ամնորոցի վանքը ինքնավար ըլլայ եւ հոն հաստատուի դպրոց մը, զոր պիտի կառավարեն Քրիստոնեայ Ընկերակցութեան կողմէ նշանակուած ուսուցիչներ։ Ռումանացի եւ պուլկար պատուիրակները ուժ տուին այս առաջարկին։

Մէկ միլիոն ընկերվարական Գերմանիոյ մէջ

Գերման սոցիալ-դեմոկրատ կուսակցութիւնը պաշտօնապէս կը ծանուցանէ թէ առաջին անգամ ըլլալով իր արձանագրուած եւ վճարող անդամներուն թիւը կ՛անցնի մէկ միլիոնը։

Յունուարին ընկերվարական կուսակցութիւնը իր մէջ կը հաշուէր 1,021,000 անդամ, որոնց 218,000ը կիներ։

Գործազրկութիւնը Ամերիկայի մէջ

Հանրապետական ծերակուտական Սմիթ Պրուքհարտ առաջարկ ներկայացուց 50 միլիոն տոլարի վարկ մը քուէարկել՝ գործ տանելու համար Մ. Նահանգներու մէջ գործազրկութեան առթիւ ստեղծուած ծանր վիճակին։

Ներկայիս 3.6 միլիոն անգործներ կան Ամերիկայի մէջ։

"ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18,, ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՓԱՐԻԶ.— 8 Մարտ Շաբաթ գիշեր

Salle Voltaire*ի սրահը, 21 Rue Odéon, Odéon թատրոնի դիմացը*

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ, ԵՐԴ ԵՒ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻԻՆ

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն

ԼԻՈՆ.— 8 Մարտ Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Գ. Թաղապետարանի սրահը։

Կը խօսի՝ Ընկ. ՎԱՀԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

13 Ապրիլ կիրակի իրիկուն ժամը 8.30ին, Théâtre Albert 1er 64 Rue du Rocher, Métro Gare St. Lazare.

Փարիզահայ Տրամաթիք դերաս. խումբը

Նախաձեռնութեամբ ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆի

կը ներկայացնէ՝ **„ՀԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐ"Ը**

կը խնդրուի բոլոր միութիւններէն նկատի ունենալ այդ թուականը

ԵՐԵԿՈՅԹ ԱՆԻԷՌ-ՊՈՒԱ-ՔՈԼՈՆՊԻ ՄԷՋ

Զ. Ե. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

8 Մարտ Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ առաւօտ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ ԵՒ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Անդրէասի եւ շրջ. հայր. միութեան կողմէ այս կիրակի ժամը 2.30ին 40 Rue de Belleville ճաշարանին վերնայարկը։ Կը նախագահէ Պ. Ե. ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ։ Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները եւ համակիրները։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

9 Մարտ Կիրակի իրիկուն, Albert 1er *Թատրոնը*, 64 Rue Rocher

(Métro: St. Lazare et Rome)

Պոլսէն նոր ժամանած դերասան *Պ. ՎԱՀՐԱՄ ՊԱԼՃԻՃԵԱՆ*

կը ներկայացնէ՝ պրիէօի **ՍԻՄՕՆԸ**

Մասնակցութեամբ Պ. ՇԱՀԱԹՈՒՆԻԻ

եւ փարիզահայ լաւագոյն ուժերու

Քօվէտի մը մէկ արարով Պ. ԿԱՎՈՇ-ԹՕԼԱՅԵԱՆԻ կողմէ

Գիները՝ 25, 15 եւ 10 ֆրանք։ Նախօրօք տոմսերը ապահովել «կավոշ»ի խմբագրատունէն եւ բոլոր հայկական ճաշարաններէն։

ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆ ՓԱՓԱՋԵԱՆ

10 Rue des Lombards, Paris (4)

Մէթրօ՝ Chatelet *եւ* Hôtel de Ville

ԱՅՐԵՐՈՒ ԵՒ ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ

Մաքուր աշխատանք եւ անվրդովելի գին։ Կը ծախենք քուփոն տոկուն կերպասներ՝ խիստ ժամանակներով։

Մէկ այցելութիւն բաւ է տեւական յաճախորդ ըլլալու համար

ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Թ. ՄԵԾԱՏՈՒՐԵԱՆ

31 Ave. des Gobelins, Paris (13) *Մէթրօ՝* Gobelins

Արեւելեան եւ եւրոպական նպարեղէններ՝ լաւ եւ աժան

Ապսպրանքները կը յանձնուին տուները

ՄԵԿՆՈՒՄԻ պատճառաւ վարձու է դիւրամատչելի պայմաններով, 120 քառ. մեդր տարածութեամբ մեծ աշխատանոց մը, 2 սրահ եւ 1 սենեակ բնակութեան համար։ Ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, վերելակ՝ բեռի համար։ Ամէն յարմարութիւն դերձակի, կօշկակարի, գործավաճառի, եւայլն։ Պոյլ 13 տարի։ Մանրամասնութիւններու համար դիմել՝ Պ. Չ. Աբէլեանի 226, Rue Lafayette, Paris (10).

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ – POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ՑԷՐ ԵՒ ՑՆՕՐԷՆ՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բաց է ամէն օր, ուր չատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ՛ընդունի Գշ., Երկ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

ՁԱՁԱՐԱՆ ԵՓՐԱՏ

14 Rue François Garcin, 14, LYON

Պատիւ ունինք յայտարարելու մեր յարգելի յաճախորդներուն եւ Լիոնահայ ամբողջ երիտասարդութեան թէ մեր ճաշարանը իր համեղ կերակուրներով, մաքրութեամբ եւ անթերի սպասարկութեամբ դարձած է Լիոնահայութեան միակ կեդրոնավայրը։

Եթէ կ՛ուզէք հոգ տանիլ ձեր առողջութեան, փութացէք անգամ մը այցելել մեր ճաշարանը համոզուելու համար։ Ժողովրդական գին։

Տէր եւ Տնօրէն

ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ եւ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

Հ. Ց. Դ. ԴՊՐՈՑ

9րդ. ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ

Այսօր երեքշաբթի 60 Rue des Ecoles, Chope Parisienne.

Ա. ժամ 9—10՝ Ծրագի պարագասուի Ս. ԴԻՒԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ։

Բ. ժամ 10—11 Հ. Յ. Դ. պատմութիւն ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻ։

Հ. Ց. Դ.

Դ Ա Ի Ա Ռ

Լիոնի Կայծակ խումբի ընկերական ժողովը՝ վաղը իրիկուն ժամը 8.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին։

Լիոնի Համազասպ խումբի ժողովը այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8ին Բէնտիրեանի ճաշարանը։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Ներկայանալ անդամատեսրով։

EMPIRE Միւզիք-Հոլ՝ 37 Av. Wagram

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Հայագործ LA GARDE

1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)

Téléphone-Trudaine 95.21

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանումը արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, չերմախիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապոռաթուառ։ Ազեամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 կիրակի 9—12։

La Maison Samand

«PHOTOGRAPHE»

16 Rue Geoffroy Marie

Կը փափաքի ունենալ հայ տղայմը 15.17 տարեկան որպէս սորվող։

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H. STEPHAN

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Զ. Ե. Ո. Միութեան Պուա - ֆոլոնպլի մասնճ. ժողովը՝ վաղը երեքշաբթի 8.30ին՝ 79 Rue des Cordelières, Պուա ֆոլոնպլ։

ՀԱՆԴԷՍ ՍԷՎԻԻ ՄԷՋ

Այսօր երեքշաբթի 9 Rue de Théâtre տեղի կ՛ունենայ թատերական հանդէս մը՝ կազմակերպուած Սեվրի Սամուէլ Մուրատեան ժարանի սաներէն։ Ներկայացումները կը սկսին ժամը 8.30ին։ Մուտքը ազատ է։ Հրաւիրատոմսեր կարելի է ստանալ ճաշարանէն եւ խմբագրատունէն եւ տպարանէն։

ՄԱՆՕԹ.— Փոխադրութիւնը մրջոցներ. Métro Pte. St. Cloud յետոյ հանրակառք թիւ 9 մինչեւ Sèvres։ Քարտէսը ղրկուած է ամէն տան։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Վարդան Իմացնել՝ Կարապետեանի, 4 Rue Avenues, Paris (13).

— Երզնկացի Ծաղիկ ճանեան կը փնտռէ իր աղջիկները՝ Արեւալոյս, Սիսէ Ադամեանեան, որոնք տարագրութեան մէջ ոչնչացած են։ Խարբերդցի Մարգոս Ադամեան կը խնդրէ իմացնել՝ Օննիկ Ադամեան 128 Str. Regola, Brailla, Roumanie։ Կը խնդրուի արագ ժամանել Թերթերէն արագ։

— Կը փնտռուի Ներսէս Գարամուսալ Կիւմիւշեան, որ երկար առաջ կը գտնուէր Պէյրութ. Ալեքսանեան մրցութեան մէջ։ Թղթակցէր իր քրոջ Աղաւնիի, վուշեանի հետ (ծնեալ Կեանեան)։ Իմացնել իր քոյր Վահէ Զավուշեանին, Dunoir, Lyon, (Rhône), Կը խնդրուի սուրիահայ Թերթերէն արտատպել։

— Կը փնտռեմ Գոչ Հիսարեան (Գասապա) Հօրաքրոջս որդին Տիրոս Դարբինեան, հօր անունը Պետրոս, մօր անունը Գոհար 1922ին կը գտնուէր Պէյրութ (Պոլիս) արհեստանոցի մը։ Չափահաս որբերու հետ էր Գորֆու եւ անկէ փոխադրուեցաւ Գավալա։ 1925ին Սէրէզ (Ֆրանսա) կը գտնուէր, այժմ գիտեր իր ուր գտնուիլը։ Իմացնել՝ Souren Ghougasian, Verdun, Issy les Moulineaux (Seine) France։

Կը խնդրուի յունահայ Թերէն արտատպել։

— Եալովայի քաղաքի տիկին Մուշիկ Քէլամեան կը փնտռէ իր եղբօրորդին պետ Գէորգեան որ 1922ին նաճ է Նիս եորք։ Իմացնել՝ Rue Armand Lepin, Bellombes, (Seine), France։

Կը խնդրուի ամերիկահայ Թերթերէն արտատպել։

— Կը փնտռեմ եղբօրս փոքր-Արմտանցի (Քուրդ) Ազամ 26 եւ վահան Չաքիա, 24 տարեկան, հօր անունը Օգիտոս, մօր անունը Գրիտ լուր տուողին 30 հազար ֆրանք պարգեւ կայ։ Կը խնդրուի սուրիահայ Թերթերէն արտատպել։ Իմացնել՝ Ռուբունի, 22, rue du Vieil Abreuvoir, St. Germain en Laye (Seine) France.

Մ Ե Ծ Ա Ծ Ա Ձ Ա Գ Ո Ր Ծ Ա Ր Ա Ն

ENTREPRISE GENERALE DE MENUISERIE

Մեր ատաղձագործարանը օժտուած՝ վերջին նորաձեւութեամբ բոլոր մեքենաներով, կը պատրաստէ շինութեան վերաբերեալ ամէն տեսակ կազմածներ։ Դուռ, պատուհան, սանդուխ, տախտակամած, վառատան ցուցափեղկեր, եւայլն։

Մեր սկզբունքն է շինել ամէն բան տոկուն եւ ամէն քսակի համեմատ դիւրամատչելի պայմաններով։

Դիմել անձամբ կամ նամակով ԱՐՍԷՆ ԽՏՇԵԱՆի՝ 5 Rue de Paris, CLAMART, (Seine).

Դ Ո Յ Ո Ւ Թ Յ Ա Ս Ե Ր Ն Ո Տ Ո Վ Ա Գ Ո Յ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

Կ. ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

ՄԱՍԻՍ ԳՈՉԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

57A Rue Nationale, MARSEILLE

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԹԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub. St.-Martin
PARIS (10e)
MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone: NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
5
ՄԱՐՏ
1930
5 MARS 1930

Ջ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1203

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԽՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՀԱՆԳՍՏԱՑԱՆ ԱՐԴԵՕՔ

Անցեալ օր, կը հաղորդէինք թէ առենէ մը ի վեր դադրած Անատոլուի հայկական բեկորներուն արտագաղթը:

— «Զրոյց կը շրջի թէ գիւղաբնակ ֆիւրտերը, աշխատող բանվորներէ զրկուած ըլլալով, նահանգներու կեդրոնները դիմած են, ապագային իրենց մօտ վերադարձնեն *մրապա* (ծառայ) Հայերը, եւ առավարութիւնը, ֆիւրտերուն հետ խնդիր չունենալու համար, տիպուած է տեղի տալ: Որով կեդրոնները համախմբուած Հայերը արդարներ են իրենց տեղերը»: («Եփրատ», 15 փետր.):

Ուրիշ տեղեկութեան մը համաձայն, կառավարութիւնը նաեւ արգիլած է արտագաղթը, իրեն յատուկ պատճառներով:

Ամէն պարագայի մէջ, վերջերս նոր գաղթականներ հասան երեւար Հալէպի եւ Գամբրլըի շրջաններուն մէջ:

Այս տեղեկութիւնը անշուշտ մեծ գոհունակութեամբ ընդունուած է «ողջամիտ»ներու շրջանակին մէջ, քանի որ ազգային մեծ հոգէ մը,— հինգ-տասը հազար ֆրանք հաւաքելու բեռ մը հագուստ-կապուստ ղրկելու տադտուկէն...

Ի՞նչ տեղը կար աւելորդ աղմուկ հանելու քանի մը տասնեակ «մուհաճիր»ներու համար, որոնք 1915էն ի վեր կ'ապրին Թուրքիոյ խորերը, իբրեւ մշակ Թուրք եւ քիւրտ պէկերու: Ոմանց հիմա նորէն երթան իրենց աղաներուն քով, հոգ չէ, ծանրէն ալ վար գնով մը, իբրեւ «մրապա», եւ փառք տան Ալլահին:

Այդպէս չէ՞ր երէկ՝ —«Քիւրտ աղայի տան մէջ կ'աշխատէի, կինս ալ այդ մարդուն տան մէջ հաց եփելով կը զբաղէր»: կամ, աւելի պատկերագարդ.

— «Երկար տարիներէ ի վեր մենք մշակներն ենք եղած քիւրտ աղաներու, չոր հացի համար աշխատողներ: Մենք նոյն իսկ տէրը չէինք մեր անձին: «Մէթրուքէ» էինք: Առանց մեր արժէքը հարցնելու, աղաները մեզ կը ծախէին իրարու եւ ամէն օր մը մենք կ'իմանայինք, որ մեր նախկին աղան մեզ ծախեր է ուրիշի մը: Կ'երթայինք շարունակելու մեր աշխատանքը նոր աղայի հաշուոյն»:

Այսպէս, ուրեմն, կը վերահաստատուի «իրաց վիճակը», և երթերը այլեւս առիթ չեն ունենար լեղապատառ ճիչեր արձակելու:

Այլեւս ձայն ալ չի լսուիր Անատոլուի խորերէն, եւ Բարեգործականը կրնայ հանգիստ յօրանջել, կանոնաւորապէս վճարելով իր պաշտօնեաներուն թոշակը:

Մանաւանդ որ, ոչ մէկուն կինն ու աղջիկը Քիւրտի եւ Թուրքի երես կը տեսնէ այս պողոտաներուն վրայ, որպէսզի արիւնը դառնայ եւ գլուխը ըմբռնէ, վերջապէս, հետեւեալ օրօքին իմաստը.

— «Քիւրտ աղայի տան մէջ կ'աշխատէի. կինս ալ այդ մարդու տան մէջ հաց եփելով կը զբաղէր...»

Զեզի՛ կ'ուղղենք այս հարցումը, պարոնայք ռայկավարներ:

Հանգի՞ստ էք հիմա, որ այսպէս կամ այնպէս ողջ մնացած արտագաղթներ իրենց կիներով եւ աղջիկներով կը վերադառնան Թուրք եւ քիւրտ աղաներու «ղօնախ»ները, իբրեւ «մրապա», որ մը հացի համար:

... Մի մեղադրէք, ընկերներ եւ քաղաքացիներ, մեր այս նուր ակնարկին համար:

Երկուան պատմութիւն է տակաւին,— երբ արտագաղթին առաջին լուրերը կը հասնէին, մեր անարժան հակառարդները այնպիսի վայնասուն մը փրցուցին, որ կարծէք թէ ազգային աղէտ մը կը վրդէր, հազարաւոր մարդիկ զրկելով երանաւէտ կեանքի մը բարիքներէն: Հազար լեղի խառնուած էր 1915ի հալածողներուն կերած պատառ մը հացին: Անուն չունէր — չունի — անոնց պարտադրուած կեանքը: «Կեա՞նք է աս, կե՞ս Մնօ»:

Եւ սակայն, մենք ենք պատասխանատուն, որ ձգեցին հեռացան...

Քրտական շրջան էին Խարբերդն ու Տիգրանակերտը, եւ նեւսբար... Ու բնականաբար...

Բայց ահա նոյն պատմութիւնը Սեբաստիայէն:

երեք տարիէ ի վեր, քթէ բերնէ կը բերէին, արդէն: Իսկ մա, ձեռք առած են այնպիսի միջոցներ, որ մնացող Հայերը պրահատ ձգեն հեռանան: Ոչ իսկ արտօնութիւն՝ քաղաքէն ւղ երթալու (նախապէս՝ ճիշդ հակառակն էր): Դեռ աւելին, շրջականերէն ալ հաւաքած եւ քաղաքին փողոցները նեած են, դատապարտելով անգործութեան եւ անօթութեան:

Եւ ահա միեւնոյն պատմութիւնը հայկական կաժ քրտանն շրջաններէ փարսախներով հեռուէն, կեսարիայէն եւ նիայէն: Շարժման մէջ ղրուած են բոլոր միջոցները, որպէսզի ւսահատին, ձգեն-հեռանան, առանց ետեւ նայելու: (Տես լուրու բաժինը):

կեա՞նք է այս, Ռէս Մնօ՛..

Բայց հանգստացի՛ր: Այլեւս չեն երեւար կարաւաններ՝ ուրիոյ սահմանին վրայ: Եւ եթէ հեռացողներ կան, անոնք նց շունչը կ'առնեն Պոլիս, կայաններու մէջ:

Այնպէս որ, ոչ արցունք, ոչ ալ մերկութիւն կամ անօթութիւն կը տեսնես:

Եւ կրնաս լայնաբերան հայհոյել քեզի ծուռ նայողին, համը կամ «Յայտնութիւնք»ը ձեռքդ:

Այս չէ՞ր ուզածդ...

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿ ՄԸ

Յունաստանի անկախութեան հարիւրամեակին առթիւ, Աթէնքի «Նոր Օր»ը կը գրէ (23 փետրուար).

— «Յունաստանի անկախութեան հարիւրամեակը հանդիսաւորապէս տօնելուհամար կազմուած կառավարական յանձնախումբը իր աշխատութիւնները լրացուցած է:

Ցօնախմբութիւնները պիտի սկսին Մարտին ու պիտի տեւեն ամիսներ, մասնակցութեամբ օտար երկիրներու: Մասնաւոր պատուիրակութիւններ պիտի գան Անգլիայէն, Ֆրանսայէն, Իտալիայէն: Օտար նաւաբաժիններ պիտի խարսխեն յունական ջուրերու մէջ, տօնելու համար Թուրք բարբարոսութեան դէմ տարուած քաղաքակրթական յաղթանակի մը հարիւրամեակը:

Յունաստան անկախ հռչակուեցաւ՝ որքան իր գաւակներուն դիւցազնական ոգորումին, նոյնքան Եւրոպայի բերած գործօն օժանդակութեան շնորհիւ:

Պէտք է նշել սակայն որ Եւրոպան տեղէն անգամ չպիտի շարժէր, եթէ Հելլէնները յեղափոխութեան կայծով բունկած, կեանքի ու մահուան կռիւի մէջ չնետուէին: Թրքական խուժաններու կողմէ կոտորուելէ, ֆալածուելէ, սովի ու թշուառութեան ենթարկուելէ յետոյ է որ Եւրոպացիները միջամտեցին ի նպաստ Հելլէններուն:

Կը պատմուի թէ 1830 թուականներուն՝ Միսոլոնկիի եւ Աթէնքի փողոցներուն մէջ միայն հազմանդամներ կը թափառին եղեր, մատնուած յետին ծայր թշուառութեան: Անկախութեան կռիւներուն բոլոր այրերը զոհուեր են, քաղաքներն ու գիւղերը ամայացնելով:

Որքա՜ն փոխուած է Յունաստանի դիմագիծը հարիւր տարուայ ընթացքին. 1830ին մէկ երկու նահանգի մէջ սեղմուած Յունաստանի սահմանները, այսօր Էվրոս հասած եւ ժողովուրդը վեցապատկուած է:

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՆՈՐ ԱՐԾԱԹ ԴՐԱՄՆԵՐ

Պէյրութի մէջ Սուրիոյ կառավարութեան պետ Շէյխ Թաճէտտին Էֆէնտիի նախագահութեամբ ժողով մը տեղի ունեցած է, որուն ներկայ գտնուած են Սուրիոյ ելմտական նախարար ձէմիլ պէյ, վասըգ պէյ, Պէյհում պէյ եւ Ֆրանսական մարզպանութեան կողմէ Պ. Լաւասըրը: Որոշուած է անմիջապէս շրջաբերութեան հանել նոր սուրիական արծաթ դրամներ, որոնցմէ բաւական մեծ գումար մը արդէն հասած է Պանք տը Սիրի: Բայց նկատելով որ օսմանեան արծաթ դրամները ամբողջ Սուրիայէն հաւաքելու համար ն՝րկայտրամադրելի գումարը բաւականաչափ չէ, ժողովը որոշեց մրնչեւ երեք ամիս կէս միլիոն ոսկինոց նոր արծաթ դրամներ եւս պատրաստել տալ. ժողովուրդին քով գտնուող արծաթ դրամները որոշ սակի մը համաձայն պիտի հաւաքուին:

Միեւնոյն ժողովին մէջ Սուրիոյ կառավարութիւնը պահանջած է իր մաքսատան բաժինը, յատկացնելու համար երկրագործական եւ շինարարական բազմաթիւ պէտքերու: Մարզպանութիւնը խոստացած է 1 միլիոն ոսկի տրամադրել երկրագործութեան եւ ջրաբաշխութեան համար եւ 1 միլիոն ոսկի ալ՝ Դամասկոսի եւ Հալէպի շինարարական աշխատութեանց համար՝ իբրաքանչիւր քաղաքի քաղաքապետութեանց միջոցաւ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Գիւղացիները կը փախչին կարմիր դրախտէն

Թայմզի վարշաւայի թղթակիցը կը հեռագրէ.

Շաբթուան վերջը արեւելեան սահմանագլուխէն ստացուած լուրերը ոչ մէկ կասկած կը ձգեն թէ հաւաքական տնտեսութիւններ ստեղծելու մասին խորհրդային իշխանութեանց ձեռք առած միջոցները կը ստիպեն ռուբէն են ուկրաինացի մեծ թիւով գիւղացիներ Թողուլ իրենց օճախները եւ ապաստան փնտռել լեհ սահմանագլուխին մօտերը:

Մինչեւ երեքշաբթի միայն գիւղացիական 30 խումբեր ներկայացած էին լեհ սահմանապահներուն՝ ըսելով թէ Ռուսիայէն փախած են՝ հաւաքական տնտեսութեանց մէջ չմտնելու համար: Զինուորական եւ քաղաքային իշխանութիւնները զգուշութիւններ ձեռք առին: Լեհևռուս սահմանը 900 մղոն երկայնութիւն ունի եւ դժուար է առաջքն առնել խուժումի մը: Սահմանագլուխի պաշտօնեաները հրահանգ տուին հարցաքննել փախստականները եւ խստիւ հսկել որ զանգուածային ներխուժումներ տեղի չունենան:

Հասած առաջին գիւղացիները նախատեսած էին թէ իրենց պիտի հետեւին ուրիշ շատեր: Այս գուշակութիւնը իրագործուած է արդէն: Ուրբաթ օր սահմանն անցան 100 հոգի: Խուժումին առաջքը կարելի չէ եղած առնել, հակառակ խորհրդային սահմանապահներու ձեռք տուած միջոցներուն: Միւս կողմէ Ռուսիայէն փախչելու դժուարութիւնները այնքան շատ են որ դժուար թէ մեծ թիւով մարդիկ կարենան սահմանն անցնիլ: Ամէն հաւանականութեան առջեւ, լեհ իշխանութիւնները կը մտածեն կայաններ հաստատել այն գաղթականներուն համար, որոնք Լեհաստանի մէջ ազգական կամ բարեկամ չունին:

Ի՞ՆՉ ԿԸ ՊԱՏՄԵՆ ՓԱԽՍՏԱԿԱՆՆԵՐԸ

Փախստականներուն մեծ մասը սահմանն անցած է հիւսիսէն, Ճիզնա եւ Տրուժա քաղաքներու մէջտեղէն: Այստեղ սահմանագլուխը կը կազմէ Ցվինա գետը, որ սառած է,ու գաղթականները կ'անցնին սառոյցի վրայէն: Այս կէտէն փախչող առաջին խումբը եղած է Նովոտոնի ընտանիքը, բաղկացած 20 հոգիէ, մէկ մասը մանուկներ եւ երկու երախաներ: Ասոնք բարգաւաճ ագարակ մը ունէին Հացիշէի մէջ, սահմանէն չորս մղոն դէպի ներս: Ուրբաթ օր որոշեցին փախչիլ, երբ իմացան թէ յաջորդ օրը իրենց կալուածը պիտի գրաւուի եւ իրենք ալ իբրեւ կուլակ հաւանաբար Սիպերիա պիտի աքսորուին: Ճամբայ ելան վեց կառքով եւ վեց ձիով, միասին առնելով միայն իրենց լաւագոյն հագուստները եւ խոզաճարպի ու հացի մթերք մը: Ուրիշ ամէն բան իրենց ետեւ Թողուցին:

կենսամթերքը փակեցին խոզանոցին մէջ,. շտեմարաններու դուռները կղպեցին ու սենեակներէն մէկուն մէջ վառած լամբար մը Թողուցին, այն տպաւորութիւնը տալու համար թէ իրենք դեռ ներսն են: Որոշած էին տեղւոյն վրայ սպաննել եթէ առանձին պահակներու հանդիպէին, իսկ եթէ աւելի մեծ թիւով պահակ ելլէր իրենց դիմացը, երեք չորս հոգի ետեւ պիտի մնային եւ իրենց կեանքին գնով Թող պիտի տային որ միւսները ապահով անցնին:Բախտաւոր գտնուեր են, որովհետեւ շնորհիւ ձիւնամրրիկին եւ մշուշին, յաջողեր էին իրենց կառքերը քշել սառոյցի մէջէն և կէսգիշերուան մօտ մտնել լեհական սահմանէն ներս: Երբ հասան դիմացի եզերքը, կանգ առին ու գոհաբանական աղօթքներ ըրին:

Ընտանիքին պետը՝ 80ամեայ ծերունի մը, ըսաւ թէ Զեկայի գործակալները ցուցակագրած էին մանուկները,զանոնք համաչափ դպրոցներ ղրկելու համար: Երբ յայտնած էր ասոնց թէ ինք երբեք չուզեր բաժնուիլ իր Թոռներէն, սպառնացած էին Սոլովեան կղզիները ղրկել զինքը:

Ցոյն գաղթականներուն ընդոծը

Ինչպէս գրեցինք, Յունաստան ապաստանած անատոլուցի գաղթականները գրգռուած վիճակի մէջ կը գտնուին եւ կը բողոքեն հելլէնեւթուրք համաձայնագրի կնքման դէմ, առարկելով որ, այդ համաձայնագրին որոշ կէտերը կը վնասեն գաղթականական շահերուն: Գրեցինք նաեւ թէ Աթէնքի մէջ գումարուած հաւաքոյթի մը ընթացքին քուէարկուած է բողոքի բանաձեւ մը, որ պատուիրակութեան մը միջոցով յանձնուած է վէնիզէլոսին: Վարչապետը բանաձեւը կարդալէ վերջ, ըսած է պատուիրակներուն·

— «Լոզանի մէջ, փոխանակութեան համաձայնագիրը ստորագրած միջոցիս ալ դուք հեռագիրներով ու յուշագիրներով բողոքեցիք եւ ըսիք որ ձեզ կը ծախեմ: Ես սակայն, ձեզ մտիկ չըրի եւ ստորագրեցի համաձայնագիրը, որովհետեւ հաշուեցի որ այդպէս պէտք էի ընել: Հիմա ալ կուգաք նորէն դուք, երէկուան բողոքները և պահանջները կը ներկայացնէք:Ես նորէն մտիկ չպիտի ընեմ ձեզ եւ պիտի կատարեմ այն ինչ որ կը կարծեմ թէ պէտք է կատարել»:

Մարց ճի ցոյցերը

Բոլշեւիկները ամիսներէ ի վեր բուռն քարոզութիւններ կ'ընեն՝ վաղը հինգշաբթի մեծ ցոյցեր կատարելու համար աշխարհի բոլոր կարեւոր կեդրոններուն մէջ, գործադրկութեան առթիւ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՁԱՅՆ ՄԸ ՍԵԲԱՍՏԻԱՅԷՆ

ՔԱՂԱՔԸ ԿԵՑԻՐ, ԱՆՕԹԻ ՄԵՌԻՐ

ԼՈՒԱՌԷ, 3 մարտ.— Ամիսէ մը ի վեր Սեբաստիայէն Ֆրանսա հասած են երկու ընտանիքներ, որոնց տեղեկութիւնները կը փութամ հաղորդել «ցառաջ»ի:

Մօտաւորապէս երեք տարիէ ի վեր տնտեսական ծանր տագնապի մը մատնուած են Հայերը: Մանաւանդ ներկայիս կառավարութիւնը սոսկալի մրջոցներ ձեռք առած է, որպէսզի Հայը երբեք չկարենայ գործը շարունակել, եւ Ճարահատ, իր կալուածն ալ ձգելով հեռանայ երկրէն: Իսկ քաղաքին մէջ գործ չկայ, եւ քաղաքէն գիւղ երթալու ալ արտօնութիւն չեն տար:

Նաեւ քաղաքի շրջակայ բոլոր գիւղերէն խեղճ ու կրակ Հայեր բերած քաղաք լեցուցած են անասունի պէս: եւ քաղաքէն գործի համար դուրս ելլողը անմիջապէս ձերբակալելով կը բանտարկեն մէկ-երկու ամիս, յետոյ կ'արձակեն 10-15 ոսկի տուգանք առնելով: Մէկ լծասքով երկրին վարիչները առանց օրէնքի իրենց մաղձը կը թափեն Հայերու գլխուն: Հազիւ հարիւրին 25ը գէշ-ազէկ կ'ապրին, իսկ մնացեալները չոր հացի մը կարօտ են: Շատ քիչեր արհեստով կը զբաղին: Մեծ-մասը հողագործ են, ջաղացպան եւն·:

Գ. Պ.

ՀԱՅԵՐԸ ԳՈՆԻԱՅԻ ԷՐԷՅԼԻՒՐԻ ՄԷՋ

Վերջերս էրէյլիէն Պէյրութ ժամանած Հայ մը հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ տեղւոյն հայութեան կացութեան մասին.

— Թուրք կառավարութիւնը կեսարիոյ եւ Գոնիայի շրջաններուն մէջ ալ սկսած է այնպիսի ընթացք մը բռնել, որ ստիպուին հոն մնացած Հայերը լքել իրենց տուները եւ հեռանալ: Էրէյլիի մէջ վերջերս Թուրք պաշտօեայի մը տունը լատիներէն տառերով գրուած եւ ջամբէրթէնեան ստորագրուած նամակ մը կը նետուի, որով սպառնալիքներ կը Թափուին անոր անձին, ընտանիքին եւ հարստութեան դէմ: կառավարութիւնը Հայերուն վերագրելով հեղինակութիւնը սոյն նամակին, կը սկսի հարցաքննութեան կանչել Հայերը եւ բանտով ու ծեծով կը չարչարեն զանոնք: Ի վերջոյ ջամբէրթէնեան ժամանակ մը անլուր տառապանքներու ենթարկուելէ վերջ ազատ կ'արձակուի:

Էրէյլիի եւ Գոնիայի շրջաններուն մէջ մնացող փոքրաթիւ Հայութիւնը զգուած տիրող գոյավիճակէն, մտադիր է գաղթել:

ԼՈՒՆԱՉԱՐՍԿԻ ՇՆՈՐՀԱԶՈՒՐԿ

Ո՛վ է տեւական ու անժահ սովետական դրախտին մէջ: Ոչ ոք գիտէ: Տրոցկի, Բուխարին եւ Զինովիեւ մէկ օրէն միւսը շնորհազրկուեցան եւ մահկանացու դարձան: Ահա Լունաչարսկին, Լուսաւորութեան նախկին գործավար, ապագայապաշտ գրող, Լէնինի մօտիկ բարեկամ, որ շնորհազուրկէ այժմ:Ատենմը իր որոշումները,գիրքերը և խօսքերը ոսկի կ'արժէին:

Այսօր Պրավդա (28 դեկտ. 1929) կը գրէ եւ կը ցաւի, որ «ամէն կողմ տակաւին կ'երեւին Լունաչարսկիի գիրքերը, զորս պէտք չէր երբեք հրատարակել»: *Եւ «ինչ որ պէտք չէր Թողուլ հրատարակել» խորագրին տակ կը քննադատէ Լունաչարսկիի մէկ գիրքը, ուր նախկին գործավարը կը նկարագրէ իր պատրտները Վոլկայի շրջանին եւ Սիպերիոյ մէջ, «կարճ տողերով, Լզայիին ոճով»:*

ՈՒՍՈՒՑԻՉԻ ԱՇԽԱՏԱՎԱՐՁԸ

Ուսուցչական աշխատավարձի հարցը մեր հանրակրթական դպրոցի ամենաարդիական հարցերից մեկն է։ Ուսուցչական աշխատավարձի հարցը ոչ միայն նյութական, այլև բարոյական մեծ նշանակություն ունի։ Ուսուցչական աշխատավարձի հարցը ուսուցչի հեղինակության հարց է։ Ուսուցչական աշխատավարձի հարցը ուսուցչի հեղինակության հարց է։ Ուսուցչական աշխատավարձի հարցը ուսուցչի հեղինակության հարց է։

ԼԻՒ-ԲԻՇԿԱԿԱՆ

ՋՐԱԲՈՒԺՈՒԹԻՒՆԸ

Ջրաբուժութեան օգտակարութիւնը քիչ թէ շատ ծանօթ է մեզմէն մարմնին մաքրութիւնը մեզմէն ապահով եղանիքն է լաւագոյն առողջութեան մը։

Ժողովուրդներու բարքերուն մէջ մուտք գտած առողջապահական օրէնքներն ու ջրաբուժական եղանակները մեծ դեր կատարած են մարդոց առողջութեան եւ երկարակեցութեան մէջ։

Մարդկութեան մեծ ազէտները՝ ժանտախտը, քօլէրան եւ բծաւորութիւնը դարէ մը ի վեր գրեթէ բոլորովին անհետացած են քաղաքակիրթ երկիրներէն, շնորհիւ քաղաքներու եւ փողոցներու մաքրութեան, կոյուղիներու շինութեան, առողջապահական եւ բժշկական հաստատութիւններու հիմնարկութեան, բաղնիքներու եւ լողարաններու գոյութեան, խմելու ջուրերու մաքրութեան եւլն։

Հեռու չէ այն ժամանակը երբ մարդիկ բոլորովին աղտոտ միջավայրի եւ անմաքուր վիճակի մը մէջ կ'ապրէին։

Միջին դարու մէջ քաղաքներու փողոցները չափէ աւելի աղտոտ էին, եւ զուրկ առողջապահական ամէնէն տարրական պայմաններէն։ Ամէն տեսակ աղտեղութիւններ փողոցները կը թափուէին, եւ ոչ օք մտքէն կ'անցներ վերնելու զանոնք, բացի խոզերէն, որոնք ազատ համարձակ կ'երթեւեկէին փողոցներու մէջ, իրենց ամենօրեայ սնունդը ճարելով այդ աղտեղութիւններէն։

Այսպէս, փողոցներու, տուներու եւ բնակիչներու անմաքրութիւնը զօրաւոր ազդակ մըն էր համաճարակներու տարածման, որոնք տաք օդերուն ա՛լ աւելի պատճառներ հանգամանք մը կ'առնէին, երբ քաղաքի մը մէջ ժանտախտ ծագէր, հապարնեով գոհ կ'երթային համաճարակին։

1348ին սեւ ժանտախտը Ֆրանսայի բնակչութեան գրեթէ մէկ երրորդը փճացուց։ Ուրիշ համաճարակի մը ատեն, փարիզի մէջ երեք ամսուան ընթացքին 100,000է աւելի ժողովուրդ բնաջինջ եղաւ։

Ընմաքրութիւնը միայն աղքատներուն յատուկ չէր։ Հարուստ եւ ազնուական դասի պատկանող անձեր ալ նուազ հոգածու էին իրենց մարմնին մաքրութեան։

Մարկօ Թագուհին, որ հանճարանօթ էր իր գեղեցկութեամբ եւ հրապոյրներով, եւ իրը զարգացած եւ ուսեալ կին՝ հիացում կը պատճառէր ֆրանսական արքունիքը այցելող օտար նախարարներուն, շաբաթը անգամ մը միայն խնամք կը տանէր իր ձեռքերուն մաքրութեան։

Ուրիշ պալատական անուանի տիկին մը ա՛յնքան աղտոտ կը պահէր իր մազերը, որ կարծես թէ վրան փոշի ցանած էին։ Լուդովիկոս ԺԴ-ի արքունի պալատականները առանց բացառութեան աներեւակայելի աղտեղութեան մը մէջ թաղուած էին։

Մարի Անթուանէթի հետեւորդ տիկիններէն մէկը երբ պարտէզի մը մէջ կը շրջագայէր, աւազանի մը մէջ տեսնելով կարապներու լոգանքը, բացագանչեց.— «Ո՜հ, ո՛րքան կ'ուզէի անոնց տեղը ըլլալ. արդեօք ո՛րչափ հաճելի է ամբողջ մարմինն վրայ զգալ ջուրին շոյանքը, կամ վճիտ ջուրի մը մէջ խորասուզուիլ»։

Մարմինը մաքուր եւ առողջ պահելու լաւագոյն միջոցը լոգանքն է, որ կրնայ ըլլալ պաղ, գաղջ եւ տաք։ Պաղ ջուրի լոգանքը խթանող ազդեցութիւն մը ունի, գաղջ ջուրի լոգանքը հանդարտեցուիչ է, իսկ տաք ջուրինը տկարացնող։

Լոգանքի ջուրը ո՛րքան պաղ ըլլայ, այնքան աւելի բարերար ազդեցութիւն մը առաջ կը բերէ ենթականերուն վրայ, բացի տկարակազմերէն, ծերերէն կամ այն հիւանդներէն, որոնք պաղէն սոսկում կը զգան, կենդանական անբաւարար ջերմութիւն ունին, անարիւնութենէ կը տառապին կամ ջղային են։ Ադպիսիներուն նայիր ի սկզբան կը թելադրէ գաղջ ջուրի լոգանք, մանաւորապէս ձմրան եղանակին տաք սենեակներու մէջ։

Նայիի մեթոտով կը դարմանուին գրեթէ բոլոր ջղային տկարութիւնները, ինչպէս նաեւ բազմաթիւ հիւանդութիւններ՝ որոնք անբուժելի նկատուած են։

ՀՐԱՉԵԱՑ ՏԻՐՈՍԿԻ

ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱՑ

Ֆրանսացի Հողագործ մը, 103 տարեկան, որ դեռ չէ դադրած մշակելէ իր հողը, պատուոյ Լէգէոնի նշան ստացաւ։ Այս առթիւ թերթ մը կը հրատարակէ հետեւեալ գուգակը, որ կը ներկայացնէ հարիւրամեայ ծերուկը։

1891ին Օտեսայի մէջ կ'ապրէր Կրիլցէնքօ, 117 տարեկան, միշտ քաջակազմ։ Դիւանագէտ վենեանքուր 103տարեկան էրերը մեռաւ։ Լիւքսէմպուրկի մարքիզուհին մեռաւ 100 տարեկան, երկու փաստաբաններ՝ 111 տարեկան։ Լուդովիկոս ԺԴ-ի պալատականներէն երկու Հոգի 100 եւ 114 տարեկան էին եւ միշտ գործի վրայ։ Վիրաբոյժ Փոնսի 100 տարեկան էր, երբ դեռ վիրաբուժական գործողութիւն կը կատարէր։ Կոմս տը պէթիւ մեռաւ 105 տարեկանին։ Ֆոնթընէլ՝ 100 տարեկան։ Եւ ուրիշ շատեր։

Եւ բնախօսները կ'ըսեն.«Մարդիկ կը սպաննուին, եւ ոչ թէ կը մեռնին»։Եւ կ'աւելցնեն թէ մարդիկ կրնան ապրիլ մինչեւ 150 տարեկան։ Երբ Թովմաս փար մեռաւ, 152 տարեկան էր։ Դիպուածը գոյց տուաւ, որ ներքին գործարանները բոլորովին առողջ էին։ Իր տղաքը նոյնպէս երկարակեաց էին, մէկը մեռաւ 125 տարեկան, միւսը 126 տարեկան։ Պերթըլօ կը յիշէ ուղեւոր Ջըլահէյը, որ ամուսնացաւ՝ երբ 70 տարեկան էր, զաւակ ունեցաւ եւ մեռաւ 120 տարեկան։

ՊՈԼՍՈՅ ԱՋԳ. ՀԻԻԱՆԴԱՆՈՑՆ ԱԼ ՁԵՐ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ԿԸ ՍՊԱՍԷ

ԿՈՉ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

ՊՈԼԻՍ.— Մօտաւորապէս մէկ դարու անցեալ ունեցող ազգին միակ Գթութեան Ցարկը, Սուրբ Փրկչի Ազգային հիւանդանոցը, ամէն տեսնէ աւելի տնտեսական ու մատակարարական դժուարին ու տագնապալի կացութեան մը մատնուած է ներկայիս, եւ իր գոյութիւնը կարենալ շարունակելու համար կը կարօտի հանրային օժանդակութեան։

Ազգային հիւանդանոցը ծանօթ է ամէնուն։

Ամէն հայ գիտէ թէ ան ինչ փրկարար դեր կատարած է իր հիմնարկութենէն ի վեր, արդիական ամէն առաւելութիւններով օժտուած իր յարկաբաժիններուն մէջ բուժելով եւ պատսպարելով նիւթական անձկութեան մէջ տուայտող աղքատ հիւանդները, ծերերն ու անկարները, անօթ, անպաշտպան խլեակները, ժտքի եւ աչքի լոյսէ զրկուածները եւ ազգային վաղեմի աշխատաւորները։

Հինէն ի վեր իր կոչումը առաւելապէս արդարացնող Ազգին Տունը միշտ ալ կարօտ եւ արժանի եղած է մեր բարեսէր հասարակութեան, մասնաւորապէս ծանօթ բարերարներուն եւ ընդհանուր կերպով թրքահայ ժողովուրդին օժանդակութեանը։

Նոյնիսկ այնպիսի շրջաններու, երբ պետական կարեւոր նպաստներ տեղի կ'ունենային և գաւառահայութիւնը ամէն առեն աջակցութեան իր բաժինը կը բերէր, Ազգային Հիւանդանոցը իր նկատելի բացը ունեցած է, եւ բացառիկ բարեգործութիւններով ունուիրատուութիւններով միայն մնացած է կանգուն, հետզհետէ ներկայանալի ու գոհացուցիչ պայմաններու մէջ։

Այսօր սակայն, ոչ միայն այդ յատկացումներն ու աջակցութիւնները դադրած են, այլեւ օրէ օր կալուածական եւ այլ տուրքերու յաւելումով, ապրուստի ազութեան ու տնտեսական տագնապներու հարկադրանքին առջեւ ստեղծուած է կացութիւն մը, որ լրջօրէն կը ժտահոգէ ազգային մարմինները։

Պոլսահայ գաղութին ուժերէն, կարելիութիւններէն վեր է մինչեւ ակը ստանձնել նիւթական հոգը շուրջ 500 հիւանդ ու պատսպարեալ պարունակող այս հաստատութեան, որ կը ժամակարարուի տարեկան մեծածախս պիւտճէով մը, որուն 20,000 թրքական ոսկին բաց կը մնայ միշտ, թափուած ջանքերուն հակառակ։ Ասոր վրայ վերջերս աւելցաւ տարեկան 5000 թրքական ոսկիի կալուածական անակնկալ տուրքի մը վճարման ստիպողականութիւնը։

Ահա այս բացառիկ պարագաներուն մէջ, պարտք կը ծանրանայ մեր վրայ դիմել արտասահմանի հայութեան, խնդրելով որ իր տեւական հոգածութեանը առարկայ դարձնէ Ազգին Տունը, անոր գոյութեան պահպանման նախանձախնդիր։

Ներկայիս Հիւանդանոցին մէջ կը պատսպարուին ու կը դարմանուին դժուելեան, կաթեկցութեան ու խնամքի արժանի հարիւրաւոր ազգայիններ։

Ասկէ զատ, կարող ժամանադէտներէ բաղկացած բժշկական մարմնի մը գործօն եւ անձնուէր ծառայութեամբը Ազգային Հիւանդանոցը նախանձելի եւ պատուաբեր անուն մը, դիրք մը ապահոված է մեր իրականութեան մէջ եւ օտար նմանօրինակ հաստատութիւններու շարքին։

Արտասահմանի հայութեան բարեսիրական զգացումները ծանօթ են ամէնուն։ Ուստի, լիայոյս ենք որ մեր այս կոչը պիտի ունենայ իր բարերար արդիւնքը, ժողովուրդին ամէն խաւերուն մէջ արթնցնելով զոհողութեան եւ ազգասիրութեան ոգին հանդէպ Ազգին զթութեան բազմակարօտ Ցարկին։

Վստահ ենք որ մեր ակնկալութիւններն ու յոյսերը պիտի իրականանան, գաղութահայ կեդրոններու մէջ մանաւանդ, ուր փափաքելի է որ հաւաքական ձեռներեցութեամբ ժամանդակութեան գործին, ազգային մարմիններու եւ մասնաւոր բարեսէրներու նախաձեռնութեամբ օժանդակ մարմիններ կազմուին ու լծուին աշխատութեան, օրինակ ունենալով Պոսթոնն ու Փաղատելֆիան, ուր Հիւանդանոցի օգնութեան սիրելի եւ անյետաձգելի պարտականութիւնը դրուած է տեւական եւ ապահով գետնի մը վրայ։

Հոգաբարձութիւն Ս. Փրկչի Ազգային Հիւանդանոցի՝ ատենապետ՝ Արթ. Գ. Մաղաքեան, ատենադպիր՝ Ս. Երկանեան

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԿԵԱՆՔԸ ՏՂՍԻՆԻ ՄԷՋ

ՏՂՍԻՆ, 18 փետր. (Սեփ. Թղթ.).— Ս. Ա՛հարոնեանի գրական քառասնամեայ գործունէութեան յոբելեանը տօնելուհամար, հոս եւս ցանձնախումբ մը կազմուեցաւ 13 Հոգիով։ փետր. 23ին ժողովի հրաւիրուած էին վեց Հայր. միութիւնները, կ. Խաչի մասնաճիւղը, Հ. Մ. Հ. Մ., Ս. Դ. Հնչակեան մասնաճիւղերը եւ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը։ Հրաւիրուած էին նաեւ Հ. Ընդրէաս վրդ. Պօտուրեան, պ. պ. Յակոբ Ցապաղեան, Վահան Մոմճեան, պարէտ կիւլէսեան ու Յակոբ Գարաեան։ Վերջինը գործի րերումով ձեր չէր կրցած ներկայ ըլլալ, իսկ Ս. Դ. Հնչակեան մասնաճիւղը եւ խարբերդի Հայր. Միութիւնը ոչ ներկայ էին եւ ոչ պատասխանած իրենց ուղղուած կոչին։

Ցօբելեանի ժողովրդական ցանձնախումբը կազմուած է հետեւեալներէ.— Հ. Պօտուրեան պատուակալ նախագահ, պ. պ. Վահան Մոմճեան՝ ատենապետ, Յակոբ Ցապաղեան՝ փոխ-ատենապետ, Վահան Հիւսեան՝ ատենադպիր, Նշան Շիրինեան՝ փոխ-ատենադպիր, պարէտ կիւլէսեան՝ գանձապահ եւ Ադամ Սարգիսեան՝ հաշուապահ։ Խորհրդականներ՝ պ. պ. կարապետ կակոյեան, Յովհաննէս Լէյլէկեան, Գուրգէն Պօյաճեան, Նահապետ քէշիշեան, Մեսրոպ Պայըներեան եւ տիկին Ովաննա Պօտուրեան։ Ցայտնութիւն մաղթելով Ցանձնախումբին, կը յուսանք թէ ամէն ջանք պիտի թափէ մեծ շուքով մը տօնելու յոբելեանը։ Վստահ ենք նոյնպէս որ Ցէսինը գաղութը պիտի գիտնայ իր առատաձեռնութեամբ նպաստել գրական ֆոնտին։

* * * Հ. Ց. Դ. կոմիտէն, սրահի չգոյութեան պատճառով, ինչպէս «Պաշնակցութեան Օր»ը, փետր. 18ի տարեդարձն ալ ստիպուեցաւ տօնել սեղմ շրջանակի մէջ։ Բանախօսութենէն վերջը ունեցանք ընկերական ժողով, ուր մեր շարքերուն միացան մէկերիտասարդ նոր ընկեր եւ մէկ ալ հին ընկեր։

* * Վերջին ժամանակներս յաճախադէպ գարձած ըլլալով կուլուրը եւ անկարգութիւնները, քաղաքապետութիւնը որոշած է մօտերս պահականոց մը բանալ ճիշդ S.L.S.A. գործարանին դիմացը, ուր կեդրոնացած է ժողովուրդը (քաղաքապետարանը եւ ոստիկանատունը գործարանէն 30 վայրկեան հեռու կը գտնուին)։ Կ'ըսուի նաեւ թէ վէնքի համար խուզարկութիւններ պիտի ըլլան։

* * Ջմիւռնիոյ նահանգային Հայր. Միութիւնը կը պատրաստուի իր բացման հանդէսը կազմակերպել մարտ 23ին S.L.S.A. գործարանի սրահին մէջ։ Կը թելադրենք բոլոր Միութիւններուն, որ տոյն թուականը նկատի առնեն։

Վարդ-Պատրիկ

ԿՈՉ ՑԱՐՕՑՑԻՆԵՐՈՒՆ

Մեր Հալէպեցական Միութեան ընդհ. ժողովը օրակարգի խնդիրներէն յետոյ, նկատի առաւ բազմանդամ ընտանիքի հայր երկու հայրենակիցներու ծանր վիճակը եւ անոնց յատկացնելով գանձին մէջ ունկցած դումարին կէսը, ձեռնարկեց հանգանակութեան նոյն նպատակի համար։

Նորընտիր վարչութիւնս հարկ տեսաւ հետեւեալ կոչը ուղղել հայրենակիցներուն։

Հինգ տարի է որ մեր Միութիւնը գոյութիւն ունի Փարիզի մէջ։ Իր հիմնադրութեան ժամանակ անդամներու թիւը 16 էր եւ ներկայիս ալ 20էն աւելի չէ, մինչդեռ մեր թիւը Փարիզի մէջ 50ի կը հասնի։ Ատոր պատճառը ատեն մը կը վերագրէինք անգործութեան, որուն պատճառով շատերը դիւղեր քաշուած էին, իսկ ներկայիս այդպիսի պատճառ մը չունինք. եւ ոչ ալ խտրութիւն դաշնակցականի եւ հակադաշնակցականի, լուսաւորչականի կամ կաթոլիկի միջեւ։ Ուրեմն այլեւս պատճառ չունինք հեռու մնալու իրարմէ։ Սիրելիներ, մենք իրրեւ անհատ ոչինչ կը ներկայացնենք այս օտար երկնքի տակ, ուժը հաւաքականութեան մէջ է։ Միթէ՛ք ուրեմն, արի արանց որդիք Տարօնոյ, Յ. Դ. նորընտիր վարչութեան կազմն է.—

Ատենապետ՝ Լօրիս Պոյուեան, ատենադպիր՝ Լեւոն Ցոնիկեան, գանձապահ՝ Յարեթ Յարութիւնեան։ Նամակ գրել ատենադպիրի հասցէով.— Լ. Տօնիկեան 12, Rue Elie, Gentilly (Seine).

''ՅԱՌԱՋ,,Ի ԹԵՐԹՕՆԸ — 4 —

ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ՅՈՒՇԵՐԸ

Ինդիրն այդպէս թողնելով, Պոլիս եւ սկսեցի թօփխանէն աշխատել։ Ամբողջ տարի մը սուլթան Ազիզի շինել տուած Տօլմա Պաղչային վեր Մալկա աշխատի ըսուած տեղը հրացանաձգարան շարելու տեղեր շինեցինք հող կը գտնուի թուրքաց կառավարութենան ամբողջ ռազմաթերքը)։

Այդ տարին զօրքերը չորս հինգ անդամ գողացան զործիքներս։ Միւս կողմից՝ լրտեսներով լեցուն էր ամբողջ թօփխանան։ Ամէն օր կը տեսնէինք, որ լրտեսները մէկ դռնից կը մտնէին մեր աշխատած տեղը, միւս դռնէն դուրս կուգային։

Հոն կ'աշխատէին 75 հայ։ Բայց բոլորին դուրս արին, մնացինք երեք հոգի։ Ինձի ալ մի տան անգամ այդ տարուան ընթացքին ըսին.

— Գնա՛ւ ու, գնացիր երկիր, քան մըն ալ դուն արիր էնտեղ։

Առհասարակ, կառավարչական շրջաններուն, ուր կը զբաղուէին հայ ծառայողներ, պաշտօնեաներ, բոլորին դուրս արին։

Ամբողջ տարուան վարձը ստացած էի. մնացել էր միայն 440 ղրշ.։ 100 ղրուշ կերաւ թօփխանա նստող ինձ ծանօթ դարմադամը։ 340 ղրուշ հանեց ու տուաւ ինծի։ 11 արծաթ տուի, անցագիր հանեցի, որ այնպէս արժէ կէս ոսկի եւ դուրս եկայ, գացի Ռումանիա։

* *

1884ին դուրս եմ եկած հայրենի քաղաքիցս, բայց կրկին վերադարձած եմ։ Դրանից յետոյ կրկին դուրս եկած ու վերադարձած եմ, իսկ երրորդ անգամ դուրս գալուս՝ ա՛լ չեմ վերադարձել։ Հինգ տարի Պոլիս, Ռումանիա մնացած եմ, իսկ երկու անգամ երկիր ժամնելուս թափառած եմ ութեւկէս տարի։

Մասունի առաջին կռիւը եղած է 1894ին, ուր կը գտնուէր Հաժբարձում Պօյաճեանը (որը թէ քրդերուց եւ թէ հայերուց կը կոչուէր Մուրատ էֆէնտի), Նրա հետ ընկերները եղած են Գէորգ Զաւուշ (Պռանաց գաւառի Մկտինք գիւղացի), Հեղինցի Պօղոսը, Մշոյ դաշտեցի Բօլօզ Յովհաննէսը, կարապետ՝ վանի գաւառից, Հաճի՝Մասունցի, Սեւնեքէրիմ՝ Ալեքսանդրապոլից եւ էլի մի Մասունցի տղայ։ (Սեւնեքերիմը կռուի ժամանակ ժահով մեռած է)։

94ի աշունը Ալաարէսցի(Մուշ) Մելքոնի առաջնորդութեամբ Մասուն գնացած են Աշոտ-Թաթուլը (*) եւ Ապրօն (Մկրտիչ Սահակեան), որոնք իրաքանչիւր Մասունցուն տասը-տասը դրուշ ցրուած են։ Ապրօն անցաւ Կովկաս, իսկ Թաթուլը՝ Ախլաթ կազմակերպութեան,

Հրայր (Արմենակ Ղազարեան), Տաժատեանի և Մուրատի ընկերը ըլլալով՝ 93 եւ 94ի մէջ անցած է Կովկաս։ Կոտորածի ժամանակ եղած է Ռումանիա՝ Սուլինա քաղաքում։ Հոն կազմակերպած է. Սուլինա, Կալաց եւ Պրայիլա գտած է իրեն համար 50 հոգի, բոլորն ալ լաւ երիտասարդ ընկերներ։ Սրանք բոլորն ալ, ոմանք անձնական, ոմանք էլ կազմակերպութեան միջոցներով անցած են Բաթում, այնտեղից Ղարս, որտեղից խումբը երկիր պիտի անցնէր 95ի Մայիս ամսին։

(*) Սասնոյ ապստամբութենէն եւ կոտորածէն անմիջապէս յետոյ էր, որ Թաթուլ եւ Ապրօ, Հ. Յ. Դաշնակցութեան կողմէ, անցան Սասուն՝ տանելով իրենց հետ կովկասի մէջ հաւաքուած գումար մը՝ կարօտ բնակչութեան բաժնելու համար։ 1894ի Սասնոյ ապստամբութիւնը նախապատրաստուած էր Մուրատի եւ Մ. Տաժատեանի կողմէ, որոնք երկուքն ալ լիուլի կը վայելէին Դաշնակցական մարմիններու եւ ընկերներու օժանդակութիւնը։

ԽՄԲ.

Խմբի անցնելը զանազան պատճառներով ուշացաւ մինչեւ Յուլիսի վերջերը։ Որոշուած էր, որ Յուլիսին 26 տղայ անցնի, գլուխ ունենալով երկու ժամանակաւոր տասնապետներ՝ երկուսն ալ Ղզլաղաճցի. մէկի անունն էր Աստուր, միւսինը՝ Օվօ։ Այս տասնապետները և գտնուած զինուորներս ոչ մի փորձառութիւն չունէինք կեանքի մէջ։ Բայց տասնապետներն աւելի անփորձ էին, քան զինուորները։ վալաղնին էր Սաֆօ՝ Խնուսի Խըրթ գիւղից։ Մեր այդ 26 հոգուց հաւաքեցին չորս ու կէս տաճկական ոսկի փող եւ բոլորին տուին տասնապետներու տրամադրութեան տակ՝ վեց ոսկի իբր ճանապարհածախս։

Մեր մեկնելուց առաջ ժողովը որոշեր էր, որ 12 օրէն պէտք է անցնէինք Հրայրի, Թաթուլի եւ Սերոբի խմբերը։

Կարդացէք և Տարածեցէք

ՅԱՌԱՋ

Ֆրանսայի մէջ ալ հաւայնավար պաշտօնաթերթերը երկար առենէ ի վեր այս ուղղութեամբ պրոպագանդ կը մղէ։ Նոյնիսկ փողոցներու մէջ հաւայնավար թռուցիկներ կը ցրուեն՝ հրաւիրելու աշխատաւորները մասնակցիլ կատարուելիք ցոյցերուն։

Նիւ Եորքէն կը հեռագրեն թէ՝ կիրակի օր ոստիկանութեան եւ հաւայնավարներուն միջեւ իսկական ճակատամարտ մը մղուած է, հետեւեալ պայմաններուն տակ։

Հաւայնավար կուսակցութեան ձախ թեւին պատկանող խմբակ մը Եունիըն Սքուէրի մէկ սրահին մէջ ժողով կը գումարէր, երբ մօտ քսան ծայրայեղ հաւայնավարներ սրահէն ներս մտնելով սկսան դուրս վտարել ներկաները։

Երկու խմբակներուն միջեւ կռիւը կատաղի եղաւ։ Անձի եւ նիւթի մեծ կորուստ տրուած էր արդէն, երբ ոստիկանութիւնը միջամտեց՝ զատելու համար կռուող եղբայրները։ Երբ ոստիկանները տեսան այս վերջինները, մոռնալով իրենց կռիւը՝ մէկ ճակատ կազմեցին հասարակաց թշնամիին դէմ, սակայն ոստիկանները շնորհիւ իրենց գաւազաններու ճարտար գործածութեան, տիրապետեցին ռազմաճակատին։ Հաւայնավար շարքերուն մէջ մեծ թիւով գլուխներ պատռուեցան։ Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց հինգ հոգի։

Միւս կողմէ կը հաղորդեն թէ Պրուքսէլի զէնքի մթերանոցէն գողցուած են տինամիթի 80 փամփուշտներ, կը վախցուի թէ գողցողներն են հաւայնավարները, որոնք պատրաստութիւններ կը տեսնեն արիւնալի դարձնելու համար հինգշաբթիի ցոյցերը։

ՓԱՐԻԶԻ ԻՆՔՆԱՇԱՐԺԵՐՈՒՆ ԴԱԴԱՐԸ

Վաղուան ցոյցերուն առթիւ ինքնաշարժի վարիչներու սէնտիքան որոշած է ժամը 14—18 դադրեցնել աշխատանքը։

Անգլերէն առեւտրական դաշնագիր

Թուրգի Պոլսոյ Թղթակիցը կը հեռագրէ մօտը 2 Թուականով.

Երէկ Էնկիւրիի մէջ ստորագրուեցաւ առեւտրական եւ նաւարկութեան դաշնագիր մը։ Թուրքիոյ կողմէ ստորագրեց Զէքիաի պէյ, Թուրք պատուիրակութեան նախագահը, Անգլիոյ կողմէ՝ դեսպան Սըր Ճորճ Քլարք։

Դաշնագրին հիմն է ամէնէն նպաստաւորեալ ազգի պայմանը. տեւողութիւնն է հինգ տարի։

Առաջին անգամն է որ Թուրքիա եւ Անգլիա այսպիսի դաշնագիր մը կը կնքեն։ Այս դաշնագրին հաւաձայն, անգլիական առանձնաշնորհեալ նոր ընկերութիւններ չեն կրնար կազմուիլ, միայն թէ գոյութիւն ունեցող անգլիական «Լիմիթըտ» ընկերութեանց իրաւունքները կը պահպանուին։

Առեղի ողողումներ Ֆրանսայի մէջ

Օրերէ ի վեր Ֆրանսայի կեդրոնական եւ հարաւ-արեւմտեան մասերուն մէջ տեղացող տեղատարափ սաստիկ անձրեւները մեծ աղէտ մը առաջ բերին։ Արեւելեան-Պիրէնեան, Վառ, Թառն-է-Կառոն, Թառն, Լա Քորէզ, Հօթ Վիէն եւ Հօթ-Կառոն նահանգներուն մէջ բազմաթիւ գետեր յորդեցան՝ ողողելով լայնատարած շրջաններ։ Ողողումը զարհուրելի հասեմատութիւններ առած է Թառն գետի երկայնքը։ Այս գետը արտակարգ բարձրացում ունեցաւ։ Վերջին անգամ 1805ին է որ աննախընթաց կերպով բարձրացած էր, իսկ այս անգամ 1805ինէն քանի մը մեդր աւելի բարձրացած է։ Մոնթօպան, կայեաք, Պէտարիէօ քաղաքները կազէ և ելեկտրականութենէ զրկուեցան։ Երկաթուղիի բազմաթիւ գիծեր անանցանելի դարձան։

Փարիզ-Օրլէանի երկաթուղիի ընկերութիւնը ստիպուած է Լիմոժէն անդին Մոնթօպան եւ Թուլուզ գացող կառախումբերու ճամբան փոխել։

Հէրօ նահանգին մէջ ողողումը աղէտի փոխուեցաւ։ Պէզիէ կազէ եւ լոյսէ զրկուեցաւ։ Նոյնպէս կը պակսի ըմպելի ջուրը։ Բանջարանոցները ամբողջովին ողողուելով փճացան։ Շատ մը կէտերու վրայ ամէն կարգի երթեւեկը դադրեցաւ։

Սէն'ի էքիէնի եւ Վօքլիւզի շրջանին մէջ եւս ծանր ողողումներ առաջ եկան։

Միջերկրականեան շրջանին մէջ օդը անձրեւոտ է եւ աղէտներէ կը վախցուի։

Մինչեւ հիմա 32 հոգի խեղդուած են։

Սերպ ուսանող մը սպանուած

Երկուշաբթի առաւօտ ժամը 6.10ին Սէն-Տիաման փողոց թիւ 24 պանդոկին մէջ պառկած տեղը սպաննուեցաւ 28 տարեկան սերպ ուսանող մը՝ Ժոզէֆ Վէրներ։ Սպանիչները՝ երկու հոգի, հինգ ձեռք ատրճանակ պարպեցին գոհին վրայ, յետոյ փախան։ Ուսանողին սենեակէն գտնուած են Ալի Քալպէ Իսմայիլ անունով թուղթեր։

Քննութիւնը հաստատեց թէ Վէրներ համայնավար լրտես էր եւ սպաննուած է սերպ ազգայնականներու կողմէ։

ՄԷՆ ՄԻՇԷԼԻ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՈՒՆ

Սէն-Միշէլի կրպակը այրած բլլալով, ժամանակաւորապէս «ՅԱՌԱՋ»ը կը ծախուի վարդերեսեան նպարավաճառատունը, 1 bis rue Hautefeuille եւ Carrefour de l'Odéonի կրպակը։

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՁԱՁԱՐԱՆ ՓԼՈՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ — Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՁԵՐ ԿՕՇԻԿՆԵՐԸ ԳՆԵԼԷ ԱՌԱՋ

ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ ՁԱԿՈՐԻՏԵՍ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

ՅՈՒՆԱԿԱՆ կօշիկի գործարանը

18 Rue MONCEY, 18 Lyon

Փլաս տիւ Փոնի մօտ

Հայերու համար հարիւրին 20 զեղչ

"ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18,, ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՓԱՐԻԶ.— Այս Շաբաթ գիշեր Salle Voltaire*ի սրահը, 21 Rue Odéon, Odéon թատրոնի դիմացը Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ կը խօսին՝ Լ. ԶՈՐՄԻՍԵԱՆ, ԹԱԴ. ՄԵՏԱՍՈՒՐԵԱՆ, ԱՇՈՏ ԱՐԾՐՈՒՆԻ եւ Ս. ՏԷՐ-ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ։

երգ, նուագ եւ արտասանութիւն

Սրահի ծախքի համար մուտք 2 ֆրանք

ԼԻՈՆ.— Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Գ. Թաղապետարանի սրահը։

կը խօսի՝ ԸՆԿ. ԱՇՈՏ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՍԱՐՍԷԼ.— Հրայր խումբին կողմէ։

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ Սալ տը Նօսի մէջ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Մ. ՄԻՆԱՄԵԱՆ ԱՆԹԱԿՄԻՏԷԻՆ կողմէ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին

148 Rue Villeneuve Քաղաքապետարանի սրահը՝ կը ներկայացուի

"ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ,,

ԵՒ ԼԵԶՈՒ ԶԳԻՏՆԱԼՈՒՆ ՎՆԱՍՆԵՐԸ (գաւեշտ)

Կը մասնակցի Պ. Գ. ՄԱՆՏԻԿԵԱՆի նուագախումբը

ԵՐԵԿՈՅԹ ՌՈՍՏՈՄ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ԿՈՂՄԷ

Ի ՊԱՏԻՒ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ

16 Մարտ կիրակի իրիկուն ժամը 8.30էն—11.30 Chalet Edouard կը խնդրուի նկատի ունենալ այդ թուականը

ԵՐԵԿՈՅԹ ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Շավիլի երկ. երիտասարդ. Միութեան կողմէ

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Սալ Փաթէյնի Սինէմայի սրահը

Բանախօսութիւն, արտասանութիւն, երգ, նուագ և հայկական պար

ԵՐԵԿՈՅԹ ԱՆԻԷՌ-ՊՈՒԱ-ՔՈԼՈՆՊԻ ՄԷՋ

Ջ. Ե. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ առաւօտ

Պուա Քոլոնպի թաղապետական սրահներուն մէջ Rue des Halles

Կը նախագահէ Պ. Ա. ՇԱՀԱՆԹՈՒՆԻ

Կը ներկայացուի Շիրվանզադէի «ԶԱՐՈԳԻ»Ն

Դեղարուեստական ճոխ բաժին, ճաշ պանդ, հայկական եւ եւրոպական պարեր։ Պիւֆէ՝ ժողովրդական գիներով։

Մուտք այրերու 7.30, կանանց 5 ֆրանք

Հ. Յ. Դ. ԴՊՐՈՑ

10րդ. ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ

Վաղը հինգշաբթի 60 Rue des Ecoles, Chope Parisienne.

Ա. ժամ 9—10՝ կազմ. կոնսներ Ս. ՏԷՐ-ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ։

Բ. ժամ 10—11 Հ. Յ. Դ. պատմութիւն ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻ։

Հ. Յ. Դ.

ԳԱԽԱՐ

Լիոնի կայծակ խումբի ընկերական ժողովը՝ այս իրիկուն ժամը 8.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին։

Լիոնի Համազասպ խումբի ժողովըվաղը հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8ին Ռէնթիրեանի ճաշարանը։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Ներկայանալ անդամատետրով։

Լիոնի Քեռի խումբի ժողովը՝ այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Գրադարանը։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Ներկայանալ անդամատետրով։

Լիոնի Քրիստափոր խումբի դասախօսական ժողովը՝ այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Գրադարանի սրահը։ Կը խօսի Գ. Գալֆայեան։ Նիւթ՝ հոսանքներու տարբերութիւնը եւ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ կոմիտէն կը ծանուցանէ թէ Մարսէյլի մէջ կազմուած է «Դրօշակի» տարածման յանձնախումբ հետեւեալ ընկերներէ, Յ. Ուլուսեան, Յ. Խանոյեան, Մ. Պըժեան։ «Դրօշակի վերաբերեալ բոլոր խնդիրներու համար, պէտք է դիմել յիշեալ ընկերներուն։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ջ. Ե. Ո. Միութեան Անիէռ-Պուա-Քոլոնպի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս երեկոյ ժամը 8.30ին՝ 79 Rue des Chambards, Պուա Քոլոնպ։

ՀՐԱՒԻՐ

Ա. Ահարոնեանի Յոբելինական յանձնախումբերու եւ վարչութեան ժողովը՝ վաղը Հինգ. շաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին 71 Ave. Kléber.

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

— Կը փնտուի Առաքել Վարդեան։ Իմացնել՝ Զաքար Կարապետեանի, 4 Rue de deux Avenues, Paris (13).

Վառնու է սէն Թ'Ուէնի մէջ յարկաբաժին մը, երեք սենեակ կահաւորուած, խոհանոց, մառան, ջուր, կազ եւ ելեկտրականութիւն։ Տարեկան վարձք՝ 3850։ կարասիները գնել պայման է։ Դիմել՝ Պ. Գարապօղոսեանի, 100 Ave. Michelet, (St. Ouen)։ Մէթրօ՝ Cligncancourt.

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԱՌԻԹԷՆ

ՄԻՄԻԱՅՆ 15 ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

Մայքըլ Արլէնի (Տիգրան Գույումճեան) այնչափ փնտուուած եւ հռչակ հանած «Կանանչ գլխարկը» գիրքը, որուն գինն է մէկուկէս տոլար։ (37.5 ֆրանք), կը ծախենք 25 ֆրանքի։

Դիմել Յառաջ գրատուն, G. Tzerikiantz, 13 Rue des Dominicains, Marseille.

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Ամբատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, լերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապոռաթուառ։ Ազճամիտ եւ արագ խորհրդակցութիւն ամէն օր 9—12, 2—8 կիրակի 9—12,

EMPIRE Միզիք-Հոլ՝ 37 Av. Wagram

La Maison Samand
«PHOTOGRAPHE»
16 Rue Geoffroy Marie

կը փափաքի ունենալ հայ տղայմը 15.17 տարեկան որպէս սորվող։

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant H. STEPHAN

ՅԱՒԱԳՈՅՆ ՊԱՏԵՒՈՒԹԻՒՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԵՒ ԻՏԱԼԻՈՅ ՀՐԱՊԱՐԱԿՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ ԳՈՐԾԵԼ ՈՒԶՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Հայ առեւտրական տուներու մասնաւոր դիւրութիւնները

ՀԱՄՊՈՒՐԿ - ԹՐԻԷՍԹԷ

S. HAGOPIAN
Rathaus Str. 27
HAMBOURG I
(Allemagne)

V. HAGOPIAN
Cassella Postale 516
TRIESTE
(Italie)

ՆԵՐԱԾՈՒՄ - ԱՐՏԱԾՈՒՄ
ԳՈՄԻՍԻՈՆ

ՆԵՐԱԾՈՒՄ.— Ջոր պտուղներ եւ արմտիք, պղպեղ, մուշտակեղէն, մորթ, բուրդ, այծամազ, քիթըէ (adragante), խէժ (gomme), ծխախոտ, աֆիոն, եւայլն։ Բերքեր եւ ֆաբրիքներ, գաղթավայրերու եւ արեւելեան երկիրներու տադրութիւններ։

ԱՐՏԱԾՈՒՄ.— Մբեքենաներ, գործիքներ, ամէն տեսակ ապրանքներ եւ գործարաններու արտադրութիւններ։

ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ

O. M. OHANESSSIAN

Marque déposée MELKON

Եթէ կ'ուզէք ճաշակել արեւելեան իսկական համեղ անուշեղէնները, փնտռեցէք ամէն տեղ միայն MELKON վաճառանիշով։

քուէ, փաքլաւա, քատայիֆ, հէլվա, եւայլն։

25 Rue Vilin, Paris (20e) — Հեռաձայն Menil. 69—

ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՍՏԷ

PASDOURMADJIAN FRÈRES

VILLA MON PLAISIR — ST. MITRE — ST. JEROME
R. C. 78858 — MARSEILLE

Կեսարական ամենաընտիր ապուխտի եւ երշիկի ամէնէն հին տունը որ Ֆրանսայի եւ արտասահմանի յաճախորդներէն ստացած ապացոյցները օրին եւ խնամքով կը գործադրէ։

ՄԱՓՈՒՐ ԱԺԱՆ ԵՒ ՀԱՄԵՂ

ՁԱՁԱՐԱՆ ԵՓՐԱՏ

14 Rue François Garcin, 14, LYON

Պատիւ ունինք յայտարարելու մեր յարգելի յաճախորդներուն Լիոնահայ ամուրի երիտասարդութեան թէ մեր ճաշարանը իր կերակուրներով, մաքրութեամբ եւ անթերի սպասարկութեամբ դասած է Լիոնահայութեան միակ կերդրոնավայրը։

Եթէ կ'ուզէք հոգ տանիլ ձեր առողջութեան, փութացէք անդամ մը այցելել մեր ճաշարանը համոզուելու համար։ Ժողովրդական գիներ։

Տէր եւ Տնօրէն
ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ եւ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ Տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երկ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE

ՀԱՅԵՐԷՆ

ՅՈՒՆԱՐԷՆ

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

POLYDOR

Phonos & Disques
Columbia

REGISTERED TRADE MARK

18 ՖՐ. — 18 ՖՐ.

H. ARTINIAN, 26 28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-85

Մեր փաքներու ճոխ մթերանոցին մէջ կը գտնուին նաեւ ամէն վաճառանիշէֆոնոներ.—DECCA, COLUMBIA, PATHÉ, POLYDOR, NIRONA, DIAMOND, եւն.։ Գիները՝ 120, 150, 300, 450, 525, 750, 800, 1000 եւ մինչեւ 2,800 ֆր. Նպարեղէններուն լաւ, ժողովրդ. գիներով։ Բաց է ամէն օր

ՄԵԾ ԱՏԱՂՁԱԳՈՐԾԱՐԱՆ

ENTREPRISE GENERALE DE MENUISERIE

ՓԱՅՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Է

Մեր ատաղձագործարանը օժտուած՝ վերջին նորածեւութեամբ բոլոր մեքենաներով, կը պատրաստէ շինութեան վերաբերեալ ամէն տեսակ կազմածներ, դուռ, պատուհան, սանդուխ, տախտակամած, վաճառատան ցուցափեղկեր, եւայլն։

Մեր սկզբունքն է շինել ամէն բան տոկուն եւ ամէն քսակի համեմատ դիւրամատչելի պայմաններով։

Գիմել անձամբ կամ նամակով ԱՐՍԷՆ ԽՏՇԵԱՆի 5 Rue de Paris, CLAMART, (Seine).

ԴՈՅԶԱՅՍՓՇՆՈՑՆ ԱԳՄ

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub. St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone: NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
6
ՄԱՐՏ
1930
6 MARS 1930

Ջ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1204 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԱՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՆՓԱՌՈՒՆԱԿ ՆԱՀԱՆՋԸ

Տակաւին աչքի առջեւ չունինք այն շրջաբերական-յօդուածը, որով Ստալին երեւութապէս գոհունակութիւն յայտնելով, կոլեմնութեան խրատներ կուտայ իր կամակատարներուն, հասարակական տնտեսութեան արկածալի ձեռնարկին առթիւ։

Բայց ունինք նոր տեղեկութիւններ։

Փարիզի ձախակողմեան թերթերը, համաձայնաւար «Իւմանիթէ»ն ալ միասին, շատ հաւանօտ հաղորդած էին Մարտ 2ի հեռագիրը։ Մինչդեռ Լոնտոնի թերթերուն հրատարակութիւնը աւելի որոշ գաղափար կուտայ նոր կացութեան մասին։

Չափազանց այդ լուրերուն, չարաչար ձախողած է Ստալինի նոր ձեռնարկը, բռնի «կոլլեկտիվացումը», ինչպէս կը կոչեն զանք։

Կարմիր միապետը կը փորձէ ծածկել այդ ձախողանքն ու նոր անփառունակ նահանջը, աւետելով թէ 25,000,000 գիւղական տնտեսութիւններուն արդէն կէսը մտած են հասարակական տնտեսութեանց մէջ։ Իրականութիւնն այն է որ, արտաքին այդ յաջողութեան մէջ իսկ է իր ձախողանքը։

Ստալին դատապարտելի կը գտնէ «Թուղթէ ծրագիրներով հասարակական հողագործութիւն հաստատել շրջաններու մէջ որ հողի հասարակական մշակութիւնը չի կրնար զոյութիւն ունենալ եւ ուր անջատ գիւղական տնտեսութիւնները շատ աւելի նպաստաւոր են»։

Ու կը խոստովանի թէ, Թուրքեստանի մէջ գիւղացիները տնտեսատուր են հասարակական տնտեսութեանց մէջ մտնել։ Բռնի, «զինու զօրութեամբ եւ առուներուն ջուրը կտրելու սպառնալիքով»։ Եւ գաղտնիք չէ որ, ամէն տեղ ալ գիւղացիները տեղի տուած են պարզապէս վախնալով անօթի մնալու, ապրուստի բոլոր միջոցներէն զրկուելու հեռանկարէն։ (Վաղը կը հրատարակենք թղթակցութիւն մը, որ սեղմ գիծերով կը պարզէ թէ ի՛նչ ահաբեկիչ միջոցներ կը գործադրուին, «ճեպընթաց սոցիալիզմը» իրականացնելու համար կովկասի մէջ)։

Ինչ որ իրականացած է, մինչեւ այսօր, գլխաւորաբար զուտ համայնավարական կազմակերպութիւններէ կը բաղկանայ։ Անհատական ամէն ստացուածք աւարի տրուած է։ Այս իրողութիւնը տեսնելով, շատեր հասարակական տնտեսութեանց մէջ մտնելէ առաջ խելք ըրած են ծախել իրենց ստացուածքը, սպասելով որ պետութիւնը լծկան, գործիք, սերմնացու եւլն. հայթայթէ։ Մինչդեռ նոր «կոլխոզ»ներէն (հասարակական տնտեսութիւն) շատերը ոչ լծկան ունին, ոչ ալ ո՛ր եւ է գործիք՝ հողը մշակելու համար։ Եւ որովհետեւ ամէն չարիքէ բարիք մը կը ծնի, այս խափանարար ընթացքին շնորհիւ ալ... միսը առատացած եւ ժանգած է, քանի որ անհամար անասուններ մորթուած են։

Կը հետեւի թէ՝ Գիւղը նորէն յաղթած է քաղաքին։

Կեանքի անագորոյն պահանջները ի դերեւ հանած են «Թուղթէ ծրագիրները», եւ Ստալին արդէն բռնած է նահանջի ճամբան։ Հետեւելով Լէնինի տնտեսական նոր քաղաքականութեան (Նէփ), պիտի փորձէ հասարակական տնտեսութեան նոր քաղաքականութիւնը։ Արդէն իսկ «արտել»ի դրութիւնը կը համարուի միակ օրինաւոր եւ գործնական ձեւը, ներկայ պայմաններուն մէջ։

Այս դրութեան համաձայն, «արտել»ին կը պատկանին երկրագործական մեքենաները, լծկան կենդանիները, սերմնացուն եւ ներդազործ անասունները. իսկ բնակարանները, պարտէզները, հոդերը, հաւերը եւ կաթնատու կովերը կը մնան անհատ գիւղացիներու սեփականութիւնը։

Հարց է թէ, ապաւինելով այս հին դրութեան, խորհրդային իշխանութիւնը պիտի կրնա՞յ կանխել ահաւոր աղէտը։

Երբ «Նէփ»ը հաստատուեցաւ (1921), նախկին Ռուսաստանը այնքան ուժասպառ չէր, տակաւին, թէ տնտեսապէս եւ թէ ֆիզիքապէս։

Անկէ ի վեր, եւ տարուէ տարի աւելի լայն համեմատութեամբ յառաջ գնաց ներքին կազմալուծումը։ Սպառեցան պատրաստ, «մթերուած» հարստութիւնները։ Աղքատացաւ երկիրը։ Եւ ամէն տարի գիւտեր կ'ըլլան, արհեստական միջոցներ կը հնարուին, եղածը կանգուն պահելու համար։

Ուրիշ բան չեն ապացուցաներ պարբերական «մոպիլիզացիա»ները՝ մասնաւորապէս տնտեսական ճակատի վրայ։ Եւ հացի, ալիւրի, սերմնացուի, բամպակի, գետնախնձորի, խաղողի եւ ամէն տեսակ պաշարներու «մթերումները», բռնագրաւումները՝ «հարուածային կարգով» (ստիպողաբար), այլեւ «հարուածային զօրարամասերով» (Թուրքիկ խումբ, շրջուն ջոկատ)։ Ցակաւին չենք յիշեր ներքին յարաճուն փոխադրութիւնները եւ բազմազան տուրքերը, որոնք ամէնէն առաջ աշխատաւոր զանգուածներուն, բուն չունեւորը կը քաշեն։

Հիմա, «կոլխոզ»ն ու «սովխոզ»ն ալ, գոնէ այնքան որքան գործադրուեցան մինչեւ այսօր, նոր եւ աւելի ահաւոր անդունդը բացած են, որուն առջեւ դժուար թէ դիմանան ստալինեան բոլոր շանթերն ու շանթարգելները։

Այս բոլորը պիտի յանգին տեւականացնելու պատերազմական վիճակը, որ ահա կը տեւէ 1917էն ի վեր, անընդհատ պարզելով, շնչահեղձ դարձնելով 150 միլիոն ժողովուրդ։

Կա՞յ տարբերութիւն իրական պատերազմին եւ Ռուսաստանի ներկայ վիճակին միջեւ։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՆՈՐ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ

Պէյրութի «Հայ Ճեմարան»ին բացման առթիւ, որուն ծրագիրը հրատարակած ենք այսօր, «Ցուսաբեր» կը գրէ վեր. 21ի խմբագրականով.

— «Մեծ գործ չէ Թերեւս, սակայն նաեւ դիւրին գործերէն չէ օտարութեան մէջ, դժնդակ պայմաններու տակ, ապաւինած բացառաբար խումբ մը մարդոց նիւթական ու բարոյական գերագանց զոհողութեան, հիմը դնել հայկական երկրորդական վարժարանի։ Եթէ դիւրին ըլլար, ապա մեր «ազգասէր» հարուստները՝ իրենց միլիոններով, բարեգործականը՝ իր վարթամ պիտոյէով եւ «ազգը»՝ իր հոգեւոր առաջնորդներով, իշխանութեամբ եւ մեծարժէք ստացուածքով վաղուց պատած կ'ըլլային ցեղասպան ձեմարաններու ամբողջ ցանցով մը մեր բոլոր գաղութները։ Այսօր այս ցանցի փոխարէն, մենք մէկ հատիկ տիպար երկրորդական վարժարան իսկ չունինք։ Ընեւորին գաղափա՛րը պակսեցաւ, իսկ գաղափարունեցողինդրամը. եւ գաղութահայութիւնը կեր դարձաւ օտար լիսէներու, գոլէճներու եւ ճամալսարաններու։

Այս պայմաններու տակ մենք անկարող ենք պարծանքով չյիշատակել անյայտ եւ անծանօթ անուններ այն խումբ մը ճշմարիտ Հայերու, որոնք իրենց սրտաբուխ եւ առատաձեռն զոհողութեամբ Հայկական Մշակոյթի այս գեղեցիկ փարոսը վառեցին Լիբանանեան Հանրապետութեան կուրծքին։

Օտարութեան մէջ եւ դարերու ընթացքին հիմնապէս մաշեցան մեր ցեղային առաքինի բարքերը։ Անցած են այն օրերը, երբ մեծահարուստ Հայը ամբողջ տաճար մը կը կառուցանէր եւ անոր վրայ ի՛ր անունը քանդակելու փոխարէն, յուզիչ ու զմայլելի հպատակութեամբ կը գրէր.— «Վասն յիշատակի եւ փրկութեան ամենայն Հայոց, զորոց գանուանս Ցէր գիտէ»։

Այսօր «ազգ»ին մոմակալ մը զոհողն իսկ կ'ուզէ որ իր անունը ոչ միայն Ցէրը, այլ եւ Հայայն ազգը իմանայ, աշխարհէ աշխարհ։»

ՀԱՐԻՒՐԱՒՈՐՆԵՐ ՋՈՂ՝ ՈՂՈՂՈՒՄԻՆ

Ֆրանսայի ոդոդեալ գաւառներէն Հասած լուրերը շատ սեւ գոյներով կը ներկայացնեն կացութիւնը։ Գիշերը Թումբ մը պայթեցաւ Մուասաքի (Պառն-է-կարոն նահանգ) մէջ, սոսկալի աղէտ մը առաջ բերելով։ Կ'ըսուի Թէ մօտ Հարիւր Հոգի խեղդուեցան։ Բայց այս լուրը չէ Հաստատուած։ Ասկէ զատ բազմաթիւ տուներ փլան եւ բնակիչները Մնացին փլատակներու տակ։ կացութիւնը ծանր է մասնաւորապէս Մոնթօպանի եւ Մազամէի շրջանին մէջ, ուր կամուրջներ եւ տուներ փլած են։ Վիմիւրի մէկ գործարանին մէջ բանուորներ ջուրերէ պաշարուած են։ Մոնփէլիէի շրջանին մէջ այգիներ ոդոդուած են։ Ագատարար աշխատանքներու ընթացքին մեռան մէկ սպայ, երկու ենթասպայ եւ չորս զինուորներ։ Բուռն կերպով առաջ կը տարուի ազատարար աշխատանքը, սակայն նաւակները բաւարար չեն։ Մոնթօպան եւ Ագէն բոլորովին կղզիացած են։ Մոնթօպանի մէջ 20 տուները փլան։

կառավարութիւնը որոշեց 30 միլիոն ֆրանքի վարկ մը պատրաստել ստիպողաբար ի նպաստ տլէտեալներուն։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Կարմիր դրահտեհն փախչողները

Վարշաւայէն կը հեռագրեն «Թայմզ»ի մարտ 3 թուականով.

Լեհական սահմանագլուխի իշխանութեանց պաշտօնական ժէկ զեկոյցին համաձայն, ցարդ խորհրդային Ռուսիայէն Լեհաստան ապաստանած փախստականներու թիւն է 4.500։ Անշուշտ կան ուրիշներ, որոնք սահմանն անցած են՝ առանց սահմանային պահականոցները ներկայանալու, սակայն կարելի չէ հաշուել անոնց թիւը։

Չի յուսացուիր որ ուրիշներ փորձեն սահմանն անցնիլ, բացի այն պարագայէն երբ աւելի զօրաւոր դրդապատճառ մը մղէ գիւղացիները ժահր աչք առնել։ Փախստականներէն շատեր սպանուած են՝ դեռ լեհական սահմանը չհասած։ Զեկան ա՛յնքան աւելցուցած է սահմանապահները շատ մեծ բախտ պէտք է ունենալ կարենալ ճեղքելու համար շղթան, որ արդէն իսկ առորական ժամանակ բաւական սեղմ է։

Սահմանային շրջաններուն մէջ հասարականացումը դեռ իր նախնական փուլին մէջ է։ Այդ կողմերը այցելող համալնավար մարմինները գիւղական հասարքոյթներ կը կազմակերպեն, կը յայտնեն հասարակական տնտեսութեանց կազմութիւնը, կը բացատրեն այն պարտաւորութիւնները զորս կատարելու պիտի ստիպուին գիւղացիները եւ այն պատիժները որոնց պիտի ենթարկուին անսաստողները. այս առիթը կ'օգտագործեն՝ վերջնապէս քանդելու համար կուլակները, որոնք մշակութեան եղանակը չկամած պիտի աքսորուին Սիպերիա, իսկ ըմբոստները՝ Սոլովեան կղզին։

Եթէ գանգուածային արտագաղթ պատահի, առիկա տեղի պիտի ունենայ ապրիլին կամ մայիսին, երբ ձմրան անգործութենէն վերջ, պիտի սկսին հողային աշխատանքները, ու գիւղացիները, որ զրկուած պիտի ըլլան հողին վրայ իրենց ուղղակի շահերէն, պիտի ստիպուին աշխատիլ բոլշեւիկներուն համար։ Եթէ ներխուժում տեղի ունենայ, լեհ իշխանութիւնները պիտի պարտաւորուին պատսպարելի փախստականները, ու հասնաբար պիտի խնդրուի նաեւ Ազգերու Դաշնակցութեան աջակցութիւնը։ Տեղական իշխանութիւնները արդէն նիւթապէս կ'աջակցին ազգական կամ բարեկամ չունեցող գաղթականներուն, որոնք բոլորն ալ կը հասնին խեղճուկրակ վիճակի մէջ։

∴ Նոյն Թերթի Րիկայի Թղթակիցն ալ կը հեռագրէ Թէ քանի մը շաբաթէ ի վեր «կուլակ»ներ կը հասնին Լաթվիոյ եւ Էսթոնիոյ սահմանները, բայց չեն ընդունուիր և ետ կը ղրկուին։ *Այս պատճառաւ ալ մեծ է Թիւը այն փախստականներուն որոնք կը սպասնուին բոլշեւիկներուն կողմէ։*

Կարմիր պրոպագանդը արտասահմանի մէջ

Մոսկուայէն կը հեռագրեն.— Գ. Միջազգայինի գործադիր մարմնի նախագահութիւնը (Իկկի) փակեց իր խորհրդաժողովը՝ քննելէ յետոյ Անգլիոյ, Իտալիոյ, Գերմանիոյ եւայլ երկիրներու մէջ գործադրուելիք, խռովութիւններ եւ յեղափոխական շարժումներ առաջ բերելու կարելիութիւնները։ Խորհրդաժողովը մասնաւոր ուշադրութեան առարկայ դարձուց Պոլիտի մէկ տեղեկագիրը՝ Անգլիոյ եւ գաղթավայրերուն մէջ համաձայնաւար պրոպագանդ ընելու մասին։

«Իկկի»ն նոր հրահանգներ ղրկեց Անգլիոյ մէջ գործող իր գործակալներուն, թելադրելով որ մարտ 6ի հինգշաբթի օրը (այսօր) մեծ թիւով մարդիկ հանեն փողոցները, մասնակցելու համար Գ. Միջազգայինին կողմէ կազմակերպուած «Գործագրկութեան Օր»ուան ցոյցերուն։ Գործակալները պիտի բացատրեն Թէ ինչպէս աւելի ազդու պէտք է դարձնել ցոյցերը. անոնք պիտի պարզեն Անգլիոյ տնտեսական դժուարութիւնները, աւելցնելով որ ի՛նչքան լաւագոյն պայմաններ կը տիրեն խորհրդային Միութեան մէջ...

Հրահանգին մէջ կ'ըսուի Թէ ցոյցեր պէտք է կատարուին նաեւ ընդդէմ Երնկի ծրագրին, անգլ. գաղթավայրերու վրայ ամերիկեան ծրագիրներուն, խորհրդային միութեան դէմ պատերազմական պատրաստութեանց, պարտքերու խնդրին մէջ Չէնտըրսընի բռնած դիրքին եւ խորհրդային միութեան մէջ կրօնականներու պրոպագանդին։

Նման հրահանգներ ղրկուած են ուրիշ երկիրներ ալ, շեշտելով սակայն Թէ Անգլիոյ մէջ կատարուելիք ցոյցերը շատ աւելի կարեւոր նշանակութիւն պէտք է ունենան։

Դանիոյ խորհրդարանին առջեւ

Երէկ կէսօրէն վերջ Թարտիէօի երկրորդ դահլիճը ներկայացաւ խորհրդարանին առջեւ։ Երեսփ. ժողովին մէջ նախարարական յայտարարութիւնը կարդաց վարչապետը, իսկ Շերակոյտին մէջ՝ դատական նախարար Ռասուլ փերէ։ Ընթերցուէն յետոյ, երեսփոխանական ժողովին մէջ տեղի պիտի ունենար վիճաբանութիւն։ Զորս հարցապնդումներ ներկայացուած էին, առաջինը Պլումի, Ռընօտէլի եւ Ֆրոսարի կողմէ՝ յանուն ընկերվարական խմբակցութեան, երկրորդը՝ էրիօի կողմէ՝ յանուն արմատական ընկերվարականներուն, երրորդը Քաշէնի կողմէ՝ յանուն համայնավարներուն, չորրորդը Անտրէ Պրըթոնի կողմէ՝ յանուն Ֆրանսացի ընկերվարականներուն։ Առաջին երեքը՝ նոր կառավարութեան ընդհանուր քաղաքականութեան մասին, չորրորդը՝ անոր կազմութեան, նախարարներու եւ փոխնախարարներու Թիւին մասին։

(Լուրերու դարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ԱՆԱՏՈԼՈՒԷՆ ՔՇՈՒԱԾ ԹՇՈՒԱՌՆԵՐՈՒՆ

ՑԱՆԿ 38

Անիէռ Պուա Քոլոնպի հանգանակութեան Գ. գումարը	583,50
Լանսէյի հանգանակութիւնը	400.—
Գումար	983.50
37րդ ցանկին գումարը	47,522.15
Ընդհ. գումար	48,505.65

* * *

... Խմբագիր

Լիանսէյ.— «Յառաջ»ը օրը օրին կը հաղորդէ Սուրիա ապաստանած հայ գաղթականներու վիճակը։ Գաղութիս մէջ ալ կազմեցինք հանգանակիչ մարմին մը չորս անհատներէ, (երկու գաշնակցական, մէկ հնչակեան եւ մէկ չեզոք) եւ անմիջապէս հանգանակութեան ձեռնարկեցինք։ Ամէնքն ալ սիրայօժար իրենց մասնակցութիւնը բերին, բացի քանի մը հատ կուսակցամոլներէ։ Ներփակ կը ստանաք, 400 ֆրանք (տես վերը)։ Գաղութիս փափաքն է որքան կարելի է շուտ ուղարկել իր նպատակին։ Թէեւ փոքր է այս գումարը, բայց ամէնքս ալ աշխատաւորներ ենք գործարանի մէջ։ փոքրիկն Մանուկ Ջարացեան ինքզինքը գրկելով մէկ շաբթուան շոքոլայէն, մեզի յանձնեց տասը ֆրանք։

Հանգանակիչ Մարմին

ԱԼՄԱՋԵԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Մարդու եւ քաղաքացիի իրաւունքներու պաշտպան Լիկան, որ սկիզբէն ի վեր բողոքած է Ալմազեանի բանտարկութեան եւ ամբաստանուելուն դէմ, կազմակերպած է հրապարակային նոր հաւաքոյթ մը, որ տեղի պիտի ունենայ վաղը՝ ուրբաթ իրիկուն ժամը 8 30ին Սոսիէթէ Սավանթի սրահին մէջ, 8 Rue Danton. Պիտի նախագահէ փրոֆ. վիկտոր Պաշ, Լիկայի նախագահը. պիտի խօսին Ալպէռ Պայէ՝ անդամ կեդրոնական կոմիտէի, փաստաբաններ Ցրլէփին եւ փիէռ Լէօվէլ, ինչպէս նաեւ ընկերվարական երեսփոխան ժիլ Իւրի։

ՄԻԻՈՒ ՎԿԱՆ ԱԼ ԽԵԼԱԳԱՐ

Ինչպէս կը յիշուի, Թուլոնէն զատ Ռէնսէն ալ նամակ ուղղուած էր դատական ոստիկանութեան՝ իբրեւ Թէ աննպաստ վկայութիւններ տալու համար Ալմազեանի մասին։ Դատական ոստիկանութեան կողմէ պ. Նիքոլ առջի օր Ռէնսերթալով ճարցաքննեց նամակագիրը կօթիէ տը Ռուա, որ բանտարկուած է։ Մարդը բոլորովին մտացածին բաներ պատմեց պ. Նիքոլի, որ փարիզ վերադարձին, հարցաքննիչ դատաւոր Մաթիֆասի տեղեկագիրը ներկայացուց այս ուղղութեամբ.

*. երէկ կէսօրէ վերջ Ալմազեան կրկին ներկայացաւ պ. Մաթիֆասի առջեւ։ Հայ դերձակը ճրաժարեցաւ վերաքննութեան ենթարկելէ ճարցաքննիչ դատաւորին որոշումը, որով կը մերժէր ժամանակաւորապէս ազատ արձակել զինքը։

ՄԵԴՐԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹԻՒՆ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ

Մոսկուայի Գործավարներու Խորհուրդը որոշած է 1930ի վերջը բոլորովին ջնջել գործաճութիւնը ռուսական ճին չափերու եւ կշիռներու՝ փութ, վերստ, արշին, եւայլն։ Խորհրդային Միութեան բոլոր ճանրային վարչութիւններն ու ճաստատութիւնները պիտի գործածեն մեդրական դրութիւնը։

"ԻՆՉՈ՞Ւ ԿՈՒԳԱՆ ՄԵԶԻ,,

Գաղթական պաւժանները փոխանակ նօսրացնելու մեր շարքերը, կը խտացնեն։ Փոխանակ տկարացնելու կը զօրացնեն մեզ։ Գաղթային առաջին տասնամեակը խորունկ հայրենաբաղձութեամբ հագակած է նոր-սերունդը։ Մեր նոր-սերունդը որու լիշողութեան մէջ դեռ թարմ է հրդեհուած հայրենիքը։ Տասնամեակ մը չէ, տասնամեակներ անհրաժեշտ են այդ սերունդի մոռքէն, լիշողութենէն հեռացնելու համար հուրի եւ սուրի, արիւնի եւ արցունքի, կոտորածներու յաճախանքը։

Դեռ երէկ էր կարծես որ մենք մեր արտերուն եւ դաշտերուն մէջ յոյսերով եւ արեւներով կը ծագկէինք։ Դեռ երէկ էր կարծես որ անիրաւ մրրիկը զարկաւ մեր ցեղը, ցրուեց չորս ծագերուն։ Այսօր ալ մրրիկը յաղթական կը զոռայ մեր ականջներուն մէջ խժալուր աղմուկով։

Մեր ցեղը պանդխտած է, ու քանի կ'երկարի այդ շրջանը, այնքան իրաւ եւ իրական կը դառնայ, մեր հինաւուրց ժողովրդական երգին իմաստը. «Ղարիբին կերած հացն է հարամ, Ղարիբին կերած հացն է հարամ»։ Եւ ի՜նչ դարիբութիւն պիտի ըսէր Ակնունին։ Ղարիբութիւն չէ մէկի, հազարի, տասը հազարի, դարիբութիւնը ամբողջ ազգի մը, «Արեւմտահայութեան»։ Ղարիբութիւն չէ, Զարհուրանք է։

Այսպիսի պայմանի, այսպիսի նոր միջավայր չի՛ կրնար միջին ճամբայ, միջակութիւն ստեղծել, Չի՛ կրնար բարեխառն քաղաքացիներ ստեղծել։ Կը ստեղծէ, կրնայ ստեղծել երկու տիպեր։ դաշնակցական եւ հակադաշնակցական։ Այսինքն չհամակերպող ու չհանդուրժող, եւ համակերպող ու հանդուրժող։ Գաղթական պայմաններու տակ այս երկու տարբերն ալ իրենց օժանդակներն ու զինակիցները ունին։ Չհանդուրժող բանակի զինակիցը ենթակայական է, ցեղային աննիւթ ու անձեւ, հրեղէն հոգին է, հակառակորդին դաշնակիցը ժամանակն է, հարթիչ գլանը, որ սպաննելով, ճզմելով ազգային ոգին, պիտի պատրաստէ աշխարհաքաղաքացիներ։

Այս կացութեան իբրեւ սահմանաւորում գործածուած բնորոշումը՝ դաշնակցական եւ հակադաշնակցական, գիտեմ ոմանց հաճար՝ չգայնացնող եղաւ։ վիճելի եղաւ։ Իրերու երկաթէ տրամաբանութեամբ բացարձակապէս ճիշդ է բնորոշումը։ Միայն թէ անհրաժեշտ է լայնցնել դաշնակցականի իմաստը։ Զանց առնենք երէկը՝ իր փառքերով եւ վրիպումներով, ի՞նչ բան է այսօր Դաշնակցութիւնը.— Ազգային-քաղաքական ուրոյն մէկ հասկացողութիւն. առողջ ըմբռնում ազգային շահերու, ձգտում՝ ազգային բարօրութեան, պայքար յանուն հայրենիքի վերականգնումին։ Միայն հասկացողութիւնը արժէք չունի, Դաշնակցութիւնը ոչ միայն ազգային - քաղաքական - ընկերային տեսութիւն է, այլ յանուն այդ տեսութեան մէկ զօրեղ կազմակերպութիւն։ Տեսութիւնը զօրեղ է որովհետեւ կոթնած է զօրաւոր կազմակերպութեան մը, կազմակերպութիւնը հզօր է որովհետեւ, քաղաքական-ազգային առողջ տեսութեամբ մը կը սնանի եւ կ'ուռճանայ։

Այս է ուղեգիծը Դաշնակցութեան։ Ընկերվար դաշնակցականին համար դուցէ դուրեկան չլինի, չովէն կամ ֆաշիստական թուի։

Ոչ մէկը, ոչ միւսը։ Ազգային շահն ու ազգային բարօրութիւնը հեռուէն կամ ժամէն մարդկութեան շահերուն չընդհարեէն զատ, ընդհանրութեան շահին սատար կը հանդիսանայ։ Եթէ ներկայ ընկերվարութեան աչքին, ժողովուրդի մը հայրենիքին վերացումը քրէական յանցանք է, ապա ուրեմն ուրիշ ժողովուրդ մը՝ որուն հայրենիքը ինկած է օտար լուծի տակ, անոր վերականգնումին աշխատիլը արդէն զուտ ընկերվարական գործ է։ Հետզհետէ մէջս կ'արմատանայ այն համոզումբեղ օրին մէկը մեր դատը ժամանակակից ընկերվարութեան եւ ժողովրդավար հոսանքներու դատը պիտի դառնայ։

Դաշնակցութիւնը այսօր, կը ներկայացնէ հայ ժողովուրդի ինքնապահպանութեան բնազդի հետ, պետականութեան բնազդը։ Շնորհիւ մեր ժողովուրդի ամէնուն յատնի յառաջադէմ բնազդին, Դաշնակցութեան այդ ձգտումները նախնական ձեւով ի յայտ չեն գար, այլ քաղաքակիրթ մարդկութեան ամէնէն յառաջադէմ, ամէնէն խիզախ գաղափարներուն հետ զուգահեռ կը քալեն։ 15—20 տարի առաջ, Թերեւս կար շրջան, կային խորհողներ, որոնց համար ազգութեանց դատը յետադիմական դատ էր։ Բայց պատերազմի հրոյստ փորձառութիւններէ յետոյ եւ յետ պատերազմի նորագոյն գաղափարներու յաղթական երթին առջեւ, ազգային ազատագրական շարժումները, ինչպիսի ձեւերու մէջ ալ դրուած ըլլան, խորապէս հետաքրքիր են եւ ազնուական յուզում կը պատճառեն մտածող մարդուն։ Այս պայքարին արձագանգ կրակը ընդհանրութեան մէջ այնքան համակող է, որ դրեթէ ձնը (պայքարի) նկատի չառնուիր, այլ խորքը։ Ուրիշ խօսքով, ազատագրութեան շարժումի դեկավարները ի՛նչ տարրեր են, նոր գաղափարներ իւրացուցա՛ծ մարդիկ են թէ ոչ հին խորհողութեան ներկայացուցիչներ են, զուրկ է նշանակութենէ։ կարեւորը այդ չէ, կարեւորը այն է որ անազատ ժողովուրդ մը զէնքի, սուրի կը դիմէ իր անկախ կեանքը ձեւակերպելու հաճար։ Եւ ժողովուրդները պատմական իրերու ճնշումով զէնքի եւ սուրի պիտի դիմեն— հոգ չէ թէ շարժման վարիչները ովքե՞ր են — ցորչափ իրաւունքի եւ արդարութեան գործի հաճար, իրաւախօսը՝ միջազգային անգիր օրէնքներով, երկար դարերու աւանդութիւններով՝ սուրն է։ Անազատ ժողովուրդներու ծոցին մէջ ապստամբութեան, հուրի և սուրի քաղաքականութեան պաշտպաններն են առաջին հերթին դժգոհ՝ իրենց քաղաքականութենէն։ Բայց, այսպէս է աշխարհի օրէնքն ու կարգը։ Իրաւազուրկ սարուկը չէ որ օրէնքէ դուրս պիտի հռչակէ զէնքն ու սուրը, երբ իր ստրկութեան մահիճը ստրկացնողի կողմէ կը պատրաստուի սուրի իրաւունքով։

Երբ լաւագոյն ու լայնագոյն խորհող տարրը կը հաճակրի ազատութեան համար կռուող բանակի դատին առանց նկատի առնելու այդ կռուի պարագրուխրները, ծագումը, դասակարգը, ընկերային հասկացողութիւնները, պարզ կ'ըլլայ մէկ ճշմարտութիւն, որ ազգային-ազատագրականշարժումներըպէտք էնահատրուինընկերայինդասակարգային պայքարներուն. որովհետեւ, որքան ժամանակ որ ժողովուրդ մը իր սահմաններուն մէջ վճռապետութեան, գերիշխանութեան իրաւունքի չէ տիրացած. չի կրնար բնականոն կերպով ընկերային խնդիրներ առաջադրել եւ բանաւոր կերպով լուծել։ Նախեւառաջ ժողովուրդը պիտի դառնայ վճռապետ, գերիշխան. անկախ, այդ իրաւունքներուն տիրացումէն, պիտի ծագին պարտականութիւններ եւ իրաւունքներ՝ գերիշխանութեան իրաւունքները բաժնելու ժողովուրդի բոլոր զաւակներուն անխտիր։ Անկախութեան արեգակի ջերմութեամբ միայն ժողովուրդներու մշակոյթը կը բարգաւաճի, բարգաւաճող մշակոյթը կը բանայ դաշտը բոլոր այն հեռանկարներուն, որոնք զանգուածներու մէջ կը ստեղծեն և՛ ձգտում և՛ իտէալ աւելի բարձր, աւելի բարդ ընկերային կեանքի ձեւերու, կառուցուածներու։

Այս հաստատուած ճշմարտութենէն մեկնելով էր որ վերը ըսի, թէ մեր գաղթական պայմանները, գաղթային նոր միջավայրը չի կրնար միջին ճամբայ, միջակութիւն, գաղջ տարրեր ստեղծել։ կը ստեղծէ մէկ ծայրի կամ միւս ծայրի տիպարներ։ Ի վերջոյ չէզոքութիւնը պիտի վերջանայ։ Ահա կը տեսնենք որ ազգային ինքնապահպանութեան բնազդի հետ, պետականութեան բնազդը։ Շնորհիւ մեր ժողովուրդի ամէնուն յատնի յառաջադէմ բնազդին, Դաշնակցութեան այդ ձգտումները նախնական ձեւով ի յայտ չեն գար, այլ քաղաքակիրթ մարդկութեան ամէնէն յառաջադէմ, ամէնէն խիզախ գաղափարներուն հետ զուգահեռ կը քալեն։ 15—20 տարի առաջ, Թերեւս կար շրջան, կային խորհողներ, որոնց համար ազգութեանց դատը յետադիմական դատ էր։ Բայց պատերազմի հրոյստ փորձառութիւններէ յետոյ եւ յետ պատերազմի նորագոյն գաղափարներու յաղթական երթին առջեւ, ազգային ազատագրական շարժումները, ինչպիսի ձեւերու մէջ ալ դրուած ըլլան, խորապէս հետաքրքիր են եւ ազնուական յուզում կը պատճառեն մտածող մարդուն։ Այս պայքարին արձագանգ կրակը ընդհանրութեան մէջ այնքան համակող է, որ դրեթէ ձնը (պայքարի) նկատի չառնուիր, այլ խորքը։ Ուրիշ խօսքով, ազատագրութեան շարժումի դեկավարները ի՛նչ տարրեր են, նոր գաղափարներ իւրացուցա՛ծ մարդիկ են թէ ոչ հին խորհողութեան ներկայացուցիչներ են, զուրկ է նշանակութենէ։ կարեւորը այդ չէ, կարեւորը այն է որ անազատ ժողովուրդ մը զէնքի, սուրի կը դիմէ իր անկախ կեանքը ձեւակերպելու հաճար։ Եւ ժողովուրդները պատմական իրերու ճնշումով զէնքի եւ սուրի պիտի դիմեն— հոգ չէ թէ շարժման վարիչները ովքե՞ր են — ցորչափ իրաւունքի եւ արդարութեան գործի հաճար, իրաւախօսը՝ միջազգային անգիր օրէնքներով, երկար դարերու աւանդութիւններով՝ սուրն է։ Անազատ ժողովուրդներու ծոցին մէջ ապստամբութեան, հուրի և սուրի քաղաքականութեան պաշտպաններն են առաջին հերթին դժգոհ՝ իրենց քաղաքականութենէն։ Բայց, այսպէս է աշխարհի օրէնքն ու կարգը։ Իրաւազուրկ սարուկը չէ որ օրէնքէ դուրս պիտի հռչակէ զէնքն ու սուրը, երբ իր ստրկութեան մահիճը ստրկացնողի կողմէ կը պատրաստուի սուրի իրաւունքով։

Երբ լաւագոյն ու լայնագոյն խորհող տարրը կը հաճակրի ազատութեան համար կռուող բանակի դատին առանց նկատի առնելու այդ կռուի պարագրուխրները, ծագումը, դասակարգը, ընկերային հասկացողութիւնները, պարզ կ'ըլլայ մէկ ճշմարտութիւն, որ ազգային-ազատագրականշարժումներըպէտք էնահատրուինընկերայինդասակարգային պայքարներուն. որովհետեւ, որքան ժամանակ որ ժողովուրդ մը իր սահմաններուն մէջ վճռապետութեան, գերիշխանութեան իրաւունքի չէ տիրացած. չի կրնար բնականոն կերպով ընկերային խնդիրներ առաջադրել եւ բանաւոր կերպով լուծել։ Նախեւառաջ ժողովուրդը պիտի դառնայ վճռապետ, գերիշխան. անկախ, այդ իրաւունքներուն տիրացումէն, պիտի ծագին պարտականութիւններ եւ իրաւունքներ՝ գերիշխանութեան իրաւունքները բաժնելու ժողովուրդի բոլոր զաւակներուն անխտիր։ Անկախութեան արեգակի ջերմութեամբ միայն ժողովուրդներու մշակոյթը կը բարգաւաճի, բարգաւաճող մշակոյթը կը բանայ դաշտը բոլոր այն հեռանկարներուն, որոնք զանգուածներու մէջ կը ստեղծեն և՛ ձգտում և՛ իտէալ աւելի բարձր, աւելի բարդ ընկերային կեանքի ձեւերու, կառուցուածներու։

Այս հաստատուած ճշմարտութենէն մեկնելով էր որ վերը ըսի, թէ մեր գաղթական պայմանները, գաղթային նոր միջավայրը չի կրնար միջին ճամբայ, միջակութիւն, գաղջ տարրեր ստեղծել։ կը ստեղծէ մէկ ծայրի կամ միւս ծայրի տիպարներ։ Ի վերջոյ չէզոքութիւնը պիտի վերջանայ։ Ահա կը տեսնենք որ ազգային ինքնապահպանութեան բնազդի հետ, պետականութեան բնազդը՝ մեր շարքերուն կը զինուորագրէ բազմաթիւ երիտասարդներ։ Այս չի նշանակեր սակայն որ նոյնքան եւ աւելի թիւով երիտասարդներ չեն զինուորագրուիր պարտասրահներու, ուր կամաց-կամաց կը ձուլուին, կը նոյնանան միջավայրին հետ՝ ստեղծելով միւս ծայրը՝ աշխարհաքաղաքացիները։

Ինչո՞ւ կուգան մեզի։ Այս արդէն խիստ երկար ու փափուկ խնդիր է։ Թէեւ կը թուի ինծի որ վերը պատասխանեցի այս հարցումին։ Կուգան մեզի այն տարրերը որոնք հայ քաղաքացիի խմորը ունին, որոնք իրերու լաւ մարդեր՝ 20րդ դարու մէջ չեն ուզեր անորոշ ազգութեան պատկանիլ, որոնք չեն ուզեր անհայրենիք, «հայմաթլոս» ըլլալ։ Ամէն մէկ մարդու սրտին մէջ հպարտ առիւծ մը պառկած է կ'ըսեն։ Աւելցնենք. ամէն մարդու հոգիին մէջ քաղաքացի մը քնած է, երբ անհատը հրապարակաւ կը նահատուի եւ կը ստրկացուի, մեծագոյնի անհեսանելի հրանիւ. Թերէն քաղաքացին կը զարթնու եւ իր բնական իրաւունքներու պաշտպանութեան ի խնդիր, բնազդաբար կ'երթայ թեւ ու թիկունք ըլլալու այն ժողովրդութեան, որ չի հաշտուիր իր ազգն ու ծագումը ժուժի, անոշութեան մէջ թողուլ «ընկեցիկի» մը պէս, այլ պայծառ ճակատով կը կանգնի բոլորի դիմաց, իբրեւ որոշ, պայքարող եւ դարաւոր ազգի զաւակ։ Կուգան մեզի՝ մեր ազգային դիմադրութեան ճակատը պողպատելու, այն բազմապիսի ներքին կամ արտաքին ազդակներու դէմ, որոնք իրարու հետ դաշինք կապած կ'ուզեն մեր ազգութիւնը անորոշ պահել, մեզ անհայրենիք թողուլ եւ մեր ազգի ու հայրենիքի գաղափարը խաւարով խեղդել, ապացուցանելու համար որ մենք անորոշ ազգութեան կը պատկանինք։ Միջազգայնօրէն ճորտացնելով մեզ, բոլորին ծառայի դերին մէջ պիտի մնանք, առանց քաղաքացիութեան պատուոյ իրաւունքին։ Այս կացութիւնն է անհանդուրժելի, ու այս կացութիւնն է որ փոխանակ նօսրացնելու, կը խտացնէ մեր շարքերը։ Որոնք այսօր, անտարակոյս աւելի պատրաստակամութիւն ունին նուիրուելի քան Թերեւս երէկ։ Փարիզի կարմիր Թերթն է՝ «երեւան» որ շպրտեց մեր երեսին այս անարգանքը, նախատինքը՝ «Հայմաթլոս», անհայրենիք, անորոշ ազգութիւն»

Անտէր ենք ու լքուած բոլորէն, այս անտիրութիւնն ու լքուածութիւնը կը լկէ նոր սերունդը։ Մութի մէջ խարխափել կուտայ նոր սերունդին։ Ճանապարհ, ելք փնտռել կուտայ։

Ո՛ւր է ելքը։ Ո՛ւր է ճանապարհը...։

Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՁԱԿԱՏԻՆ ՎՐԱՅ ՈՉ ՄԷԿ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ

պերլինէն կը հեռագրեն թէ Ռէմարքի այս գիրքը, որ այս օրերուս երեք հայերէն թերթեր կը թարգմանեն իբրեւ թերթօն, արգիլուած է Թուրբէնկէն մտցնել։ Թուրբէնկէն անկախ նահանգ մըն է Գերմանիոյ մէջ։ Արգելքի հրամանը տուող նախարարը կ'ուզէ վերջ տալ խաղաղասիրական քարոզներուն։

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՏԱԳՆԱՊԸ-ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԻԻՆ

Այսօր, 6 Մարտ, Համայնավարները ցոյցեր կազմակերպած են ամէն կողմ, գործազրկութեան տագնապին առթիւ, որ շատ ծանր համեմատութիւններ առած է մասնաւորապէս մեծ երկիրներու, Անգլիոյ, Գերմանիոյ, Մ. Նահանգներուն եւ Իտալիոյ մէջ։

Մէկդի դնելով Հարցին քաղաքական մասը, քաղուածաբար կը ներկայացնենք իւրաքանչիւր երկրի ներքին պատկերը, թուանշաններով եւ վերլուծումներով։

Լեգէոններ կը կազմեն գործազուրկները աշխարհի մէջ։ Եթէ մոռցնենք բոլորը, Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ անոնց Թիւը կը հասնի 17 միլիոնի,ինչպէս կը հաստատէ վիճակագրութիւն մը, որ կատարուած է 1930ի յունուարին։ Եթէ այս Թիւին վրայ աւելցնենք Չինաստանի, Հնդկաստանի եւ այլ երկիրներու գործազուրկներուն Թիւերը, կ'ունենանք 50-60 միլիոններոց բանակ մը։ Այսքան մարդ՝ կաթսայ օրուան մը հացի։

Ահա այս բանակին է, որ կոչ կ'ուղղէ Սէնտիքալական կարմիր Միջազգայինը։

Համաձայն այս կոչին, 6 Մարտին համաշխարհային ցոյց մը պիտի կազմակերպեն աշխարհի չորս ծագերէն բոլոր բանուորները, բողոքելու համար գործազրկութեան պատճառներուն դէմ։ Օրուան կարգախօսնէ. «Գործազուրկներու եւ բանուորներու պայքարի միութիւն»։ Այդ Օրը ցոյց պիտի տայ Թէ բանուորներու բանակը «կրնայ կազմել (եւ պէտք է կազմէ) ամենամեծ յեղափոխական ուժը»։ Ահա այդ ուժին կ'ուզէ կրթնիլ Սէնտիքալական կարմիր Միջազգայինը, ոչ անշուշտ բողոքելու համար գործազրկութեան պատճառներուն դէմ, այլ,ինչպէս իր սովորութիւնն է, դանազան երկիրներու վարչաձեւերուն հանդէպ պայքարի առիթ ստեղծելու համար միայն։

Արդարեւ կարելի չէ ուրանալ գործազուրկներու բանակին ուժի մեծութիւնը, որքան ալ մրացած ըլլան անոնք, կամ բաժնուած՝ զանազան երկիրներու մէջ։ Որովհետեւ,նոյնիսկ առանձինն երկրներու մէջ, «գործազուրկներու պայքարի միութիւնը» կրնայ սարսեցնել քաղքենիներու ամուր դաշնակցութիւնը եւս պատնէշ դրամատիրութեան կարծես յաւէտ ամենազօրութեան։

Ատիկա ցոյց տալու համար, ներկայացնենք քանի մը երկիրներու գործազուրկներու Թիւը։

Նախ Անգլիան։

Վիճակագրութիւն մը ցոյց կուտայ, որ գործազուրկներու Թիւը օրէ օրէ կ'աճի Անգլիոյ մէջ։ Արդէն կը հասնի 1,500,000ի, այսինքն 400,000 աւելի նախորդ տարուան Թիւէն։ Ահա Թէ ինչո՛ւ գործազրկութեան հարցը կը ճնշէ բրիտանական ընկերային ու քաղաքական կեանքին վրայ։

Ինչո՞ւ կ'աճի Անգլիոյ գործազուրկներուն Թիւը։ Պատճառները պարզ են.— պատերազմէն յետոյ բրիտանական գաղթապետութիւնները դադրեցան շահաստան ըլլալէ այնչափով,որ էին առաջնայնատեն գադրեցաւ նաեւ գաղթը դէպի այս երկիրները։ Օրինակի համար, պատերազմէն առաջ Աւստրալիա ամէն տարի կ'ընդունէր 55,000, եւ փոխանակ 100,000 անգլիացի գաղթականի 1928ին այդ երկիրները միասին ընդունեցին միայն 48,000 հոգի։ Զախողեցա՛ւ ձեռնարկը պահպանողականներու եւ աշխատաւորականներու, որոնք դէպի գաղթապետութիւնները կ'ուզէին փոխադրել մայր երկրին գործազուրկները։ Այսօր վրայ աւելցուցէք բնակչութեան աճումը, որ կատարուեցաւ 1914էն ասդին, Թիւը 41,714,000էն բարձրնալով 44,375,000ի։

Գործազրկութեան այս տագնապը ծանրացաւ մասնաւորաբար այս վերջին տարիներուն։ Պոլտուին, Թոմա, լորտ Միլքէթ կը կարծէին Թէ արդի ճարտարուեստը(ինքնաշարժերու, քիմիական նիւթերու, արուեստական մետաքսի, մետաղագործութեան, էլեկտրական գործիքներու պատրաստութիւն) պիտի կրնար գործ հայթայթել բոլոր անոնց, որոնք աշխատանք կը խնդրէին։ Ի՜նչ յուսախաբութիւն, երբ տեսնուեցաւ որ, 4 տարուան ընթացքին, վերոյիշեալ ճարտարուեստի 5 ճիւղերուն մէջ գործածուած բանուորներուն Թիւը աւելի քիչ էր, քան Թիւը այն հանքագործներուն, որոնք գործազրկութեան դատապարտուած էին նոյն շրջանին։

Թոմայի հսկայածաւալ աշխատանքներու ծրագիրը, Ազգերու Դաշնակցութեան ցոյց տուած լուծումները ոչ մէկ յաջողութիւն բերին գործազրկութեան դարմանումին։

Եւ Թշուառութիւնը հասաւ իր ծայր աստիճանին։ Բանուորական կազմակերպութիւններու հրատարակած տեղեկութիւններու համաձայն, շատեր անօթի ճնշին։ Ոչ գործ, ոչ ալ օգնութիւն։ «Հայր մը, որ 4 զաւակներ ունի, կը ստանայ նպաստ մը որուն կէսը պէտք էր տալ վարձքի։ Տղաքը մարկարինով հաց կուտէին, ոչ գիւետ, ոչ ալ կօշիկ կը հագնէին»։ 400 000 գործազուրկներ, ծեր կամ հիւանդ, ի զուր կը սպասէին բարեգործական գրասենեակներու դուռներուն առջեւ։

Այսքան Թշուառութիւն պիտի բաւէր անշուշտ ատելութեամբ լեցնելու Անգլիոյ բանուորներուն սիրտը։ Եւ միացնելու յանուն իրենց դատին սէ պայքարին։ կազմակերպուելու եւ պահանջ դնելու։ Այդպէս էր, որ անոնք գրեցին իրենց բանակին Թիւը Լոնտոնի պողոտաներուն վրայ։ Արդարեւ պատմական են այն արշաւները, զորս անգլիագի գործազուրկները կատարեցին Լոնտոնի վրայ։ Առաջին արշաւը տեղի ունեցաւ 1922ին. 2,000 գործազուրկներ, մեկնելով Գլասգովէն, ամիս մը շարունակ քալելէ յետոյ, մտան Անգլիոյ մայրաքաղաքը՝ ահ ու սարսափ պատճառելով Լոնտոնի պահպանողական տարրերուն։5 տարի ետքկրկնուեցաւ նոյն արշաւը։ Այս անգամ կալլէսի երկրին հանքագործներն էին, որ ոտքի կ'ելլէին եւ կը քալէին Լոնտոնի վրայ, հակառակ ամէն արգելքի, զոր կը պատճառէին զանազանկազմակերպութիւնները։Եւ կատարուեցան ուրիշ երկու արշաւներ եւս, մէկը Ետիմպուրկի գործազուրկներուն կողմէ (հոկտեմբեր 1928), միւսը բովանդակ Անգլիոյ գործազուրկներուն կողմէ (24 փետր. 1929)։ Այս վերջին արշաւը, Լոնտոն համախմբելով գործազուրկները, ահաւոր ցոյց մը կազմակերպեց Թրաֆալկար Սքուէրի մէջ։

Նման, եւ Թերպատկառելի ցոյց մըն է կ'ունենայ այսօր, համար զանազան ամԹիւններով,— օժանդակ դէմ որ կառավարութիւն ճարտարարուեստի բուն, ռաճիկներու նուդէմ, որուն ենԹարկուբանուորները, եօԹաշխատանքի օրուան մի եւ քաղաքական ուրիշ բու դէմ։

Ցաջորդով կը ներկգերմանիոյ գործազուժը, ցոյցերը եւ պ

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅԵՐՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ԹԷՅԱՅԵՂԱՆ

Փարիզի ՊարսկահայուԹիւնը (կազմուած դեկտ. 17ին), անցեալ երեկոյեան ժամը 9։30 մակերպել էր իր առաջին սեղան-վրոյցը «Ֆլորիանի վերնայարկում։

Ներկայ էին բազերիտասարդ պարսկահայպէս նաեւ պարսկահայերաժիշտ. երգահան պատմագրեան եւ Օմմի Թարգմանիչ պ. Լեոպ։

ՎարչուԹեան նախագ Վարդան Ցովհաննէսեան յայտարարելով ԹէՀայոց, նախ տեղեկուԹիվարչուԹեան ընԹացքի տանքներուն եւ այյայտնեց, որ ընկերակհանգիպումները աւելի եւ լայն հիմքերի վրդրուն։

Ցետոյ խօսք տրուդասախօս Արամ Մորի գրոյցի նիւԹն էր, «տանի բարենորոգչական եւ հայ գաղուԹը»։

Դասախօսը հայներկայերեց վերջին ակում պարսկաստանի տարաւած բարենորոգչաժումը կեանքի դանազանբնագաւառներում, այն ձիգը, փած է պարսիկ մտաւորԹիւնն ու կառավարութիկրնաւատական գրուԹիներնելու, դարձնելով նրանցած ու մխաձոյլ միԹիւն։ Ապա յիշեց այն կան ազդեցուԹիւնը, որբարենորոգչական այդ շհայկական կեանքի վրա

ԴասախօսուԹիւնից ղան հարցումներ եւ վիԹիւններ։

Լեւոն Մեսրոպ.— երբում դեռ տիրում է հոտական. գիւղատիրական Թիւնը, դատելով արտաուոյԹներից՝ կարելի՞ է համարել բարենորոգչաժումը։

Աղոտ պատմագրեանտաքին այդ փոփոխուԹհիմնական համարել էհանքի որ աւելի հիմնական ներում պարսկաստանը նոյն պարսկաստանը։

Պատասխանելով եղասիրական մաԹիւ հարցումներին եւյայտնած մտքերին, դաեզրակացրեց —

— «Ինչպիսի բնոյԹնալու լինի պարսկաստանի ունեցող բարենորոգչաժումը, ինչպիսի քաղաքափոխուԹիւններ էլ տեղի յետագայում, այնուամենմեզ համար կենսական կուԹիւն ունեցող մի երչպիսի փոխուի։ Դա պարգաւնական կառավարութ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՆՐԱՀԱՎԱՔԸ ՊԱՐԻԶՈՒՄ

Պարիզի հայ գաղութի կազմակերպած հանրահավաքը տեղի ունեցավ Մայիս 12-ի երեկոյան ժամը 8-ին, Մեծ Օփերայի դիմաց գտնվող հրապարակում։ Ներկա էին 12 հազար հոգի։ Ընդունելության հանդիսավոր տեսարան էր։ Հրապարակի ամբողջ տարածությունը ծածկված էր հայկական եռագույն դրոշներով։ Ամենուրեք ծածանվում էին նաև Ֆրանսիայի դրոշները։ Ամբիոնի վրա, որ կանգնեցված էր Օփերայի դիմաց, ներկայացուցիչներ էին ուղարկել Ֆրանսիայի կառավարությունը, Ազգերի Լիգան, Ֆրանսիայի Ազգային Ժողովը, Սենատը, Պարիզի քաղաքապետարանը, Ֆրանսիայի Ազգային Գրադարանը, Ֆրանսիայի Ազգային Կոնսերվատորիան, Ֆրանսիայի Ազգային Օպերան, Ֆրանսիայի Ազգային Կոմեդի Ֆրանսեզը, Ֆրանսիայի Ազգային Ակադեմիան, Ֆրանսիայի Ազգային Գիտությունների Ակադեմիան, Ֆրանսիայի Ազգային Գեղարվեստների Ակադեմիան, Ֆրանսիայի Ազգային Գիտական Հետազոտությունների Կենտրոնական Գրասենյակը, Ֆրանսիայի Ազգային Գիտական Հետազոտությունների Կենտրոնական Գրասենյակի Գիտական Հետազոտությունների Կենտրոնական Գրասենյակը, Ֆրանսիայի Ազգային Գիտական Հետազոտությունների Կենտրոնական Գրասենյակի

Թերթս մամուլը դրուած պահուն վիճաբանութիւնները չէին սկսած դեռ։ Ամէն պարագայի, լոյս կար թէ թարտիէօի դահլիճը վատահութեան քուէ պիտի ստանայ։

Ո՛վ սպաննեց ուրախ ուսանողը

Երէկ գրեցինք թէ երկուշաբթի առաւօտ երկու անծանօթներու կողմէ իր սենեակին մէջ սպաննուեցաւ ժողէֆ վէբներ անուն երիտասարդ մը, որ միեւնոյն ժամանակ կը կոչուէր նաեւ Իսմայիլ Ալի Քալպէ։ Լսուեցան քանի մը վկաներ, որոնք նոյն առտուն երկու հոգիի փախչիլը տեսած էին պանդոկի փողոցին մէջ։

Սպաննուած երիտասարդին սենեակէն գտնուեցան բազմաթիւ թուղթեր, որոնք կը քննուին։ Գտնուեցաւ դեկտեմբերին ղրկուած նամակ մը՝ Իտա վէբներէրի կողմէ, որուն մէջ կար 3000 տինար։ Կը կարծուի թէ այս կինը իր հոմանուհին էր։ Յետոյ գտնուեցան 1929 դեկտ. 26ի թուակիր Պելկրատի եւ Զաղրէպի թերթեր, որոնց մէջ կը խօսուէր թագաւորին հաւատարիմ խրուանթ պատուիրակութիւնը Զաղրէպէն Պելկրատ փոխադրող կառախումբը օդը հանելու ծրագրին մասին։ Կը կարծուի թէ ինք ալ մասնակից եղած է այդ դաւադրութեան։ Վէբներ ինքզինքը կը կոչէր լրագրող-ուսանող, բայց ո՛չ մէկն էր, ո՛չ ալ միւսը։ Սենեակէն կօշկակարի գործիքներ գըտնուած են։

Կասկած չկայ որ այս ոճիրը գործուած է քաղաքական նպատակներով։ Փարիզի եուկոսլաւ դեսպանատունը կը հաստատէ թէ վէբներ համայնավար էր, բայց վերջերս մտադիր էր դաւաճանել իր կուսակցութեան եւ կարգ մը գաղտնիքներ երեւան հանել։ Այդ պատճառով ալ վերջերս երկու եուկոսլաւ համայնավարներ ղրկուած էին Փարիզ՝ լուսաբանելու համար գայն։ Ֆրանսական եւ եուկոսլաւ ոստիկանութիւնը միասին կ'աշխատին՝ գաղտնիքը լուսաբանելու համար։

Մակեդոնացիները կը գործեն

Պելկրատ, 4 Մարտ.— Փիրոթէն կը հաղորդեն որ երէկ իրիկուն ժամը 8.30ին, այն պահուն երբ քաղաքին մէջ շրջագայութիւնը շատ մեծ է, երկու անծանօթներ Ագգային պանդոկի մէկ պատուհանէն չորս ռումբ նետեցին Քորսոյի վրայ, ուր խաղադօրէն կը պտտէին քաղաքի բնակիչները։ Պայթիւններն ահռելի եղան։ Վիրաւորուեցան պանդոկի սրճարանը նստող 9 հոգի եւ 16 անցորդներ։ Վիրաւորները տարուեցան հիւանդանոց, ուր վար դրուեցան ութ հոգի։ Անոնցմէ մէկը՝ թերթեղագործ Միթիչ՝ մեռաւ գիշերը։

Այս եղեռնափորձին հեղինակները՝ առաջ եկած խուճապէն օգտուելով, յաջողեցան փախչիլ, ուղղուելով դէպի պուլկար սահմանագլուխ։ Կարգ մը նշաններ ցոյց կուտան թէ անոնք ծպտուած պուլկար քոմիթէճիներ էին։

ԵՂԲԱՅՐԱՍՊԱՆ ԿՌԻԻԶ

ՍՈՖԻԱ, 4 մարտ.— Հրապարակագիր Վասիլ Փուտէֆ եւ երիտասարդ մը որ անոր կ'ընկերանար, սպաննուեցան։ Փուտէֆ իր երիտասարդութենէն ի վեր մասնակցած էր մակեդոնական կռիւներուն։ Վերջերս կը վարէր «Վարտար» թերթը, որ բուռն պայքար մը կը մղէ Միխայլոֆի խմբակին դէմ։

Քննութեանց հետեւանքով ձերբակալուեցան երեք հոգի։

Ռակովսկիի թշուառութիւնը

Ինչպէս կը յիշուի, Փարիզի նախկին խորհրդային դեսպան Ռակովսկի, ասկէ քշուելէ վերջ, շնորհազուրկ եղած էր նաեւ Ստալինի կողմէ, որ զայն աքսորած էր Սիպերիա՝ իբրեւ տրոցկիական։

Ստոյգ տեղեկութեանց համաձայն, Ռակովսկի մալարիայէ կը տառապի եւ սրտի հիւանդութիւն ունի։ Բժիշկները յանձնարարած են որ կովկաս երթայ օդափոխութեան համար, սակայն քաղաքական բիւրօն մերժած է։ Ներկայիս իր կնոջ հետ կ'ապրի Պառնաուլի մէջ, ուր զերոյէն 40 50 աստիճան վար ցուրտ կ'ընէ։ Քանիցս նուազումներ ունեցած է։ Ասկէ զատ պատճական աշխատանքը, որուն ձեռնարկած էր, ընդհատած է եւ Ստալին հրաժարած է կտրել անոր տրուած պարէնը։

Արաբիոյ կուիւները

Երուսաղէմէն կը հեռագրեն թէ Անգլացիները օդանաւեր եւ զրահապատ ինքնաշարժներ ղրկած են՝ վէհապիներուն դէմ, որոնք Անդրյորդանանի հողէն ներս արշաւած էին։ Կռիւներու ընթացքին 11 Անդրյորդանանցիներ սպաննուած են։

Զօր. Կուտեպովի շուրջ

Փարիզ հասան երեք Լեթոնացիներ, որոնց վրայ մեծ յոյս դրուած էր՝ Կուտեպովի գաղտնիքը պարզելու համար։ Երկու Րիկացի վաճառականներ, կասկածած էին Անթուան Լայց անուն 23 տարեկան իրենց մէկ հայրենակցին վրայ, որ յունուար 31ին Փարիզէն Րիկա վերադարձած էր՝ երեք ամիս Ֆրանսայի մայրաքաղաքը Ծնալէ յետոյ։ Կասկածելով որ յիշեալը կրնայ մատ ունենալ Կուտեպովի առեւանգման գործին մէջ, երկու վաճառականները օր մը գինովցուցած էին Լայցը եւ անկէ կարգ մը խոստովանութիւններ առած։

Լեթոնացի վաճառականները կը յուսային այդպիսով շահիլ կէս միլիոնի վարձատրութիւնը։ Փարիզեան ոստիկանութիւնը խիստ հարցաքննութեան ենթարկելով Լայցը, հաստատեց թէ անիկա ոչ մէկ լուր ունի առեւանգումի գործէն, միայն թէ անցածները 20,000 ֆրանքի կեղծ չէք մը ստորագրած ըլլալով, բանտ ղրկուեցաւ իբրեւ խարդախ։

ՄԵԾ ԱՏԱՂՁԱԳՈՐԾԱՐԱՆ

ENTREPRISE GENERALE DE MENUISERIE

ՓԱՅՏԱՐԱՆ ՄԷՋ

Մեր ատաղձագործարանը օժտուած՝ վերջին նորաձեւութեամբ բոլոր մեքենաներով, կը պատրաստէ շինութեան վերաբերեալ ամէն տեսակ կազմածներ, դուռ, պատուհան, սանդուխ, տախտակամած, վաճառատան ցուցափեղկեր, եւայլն։

Մեր սկզբունքն է շինել ամէն բան տոկուն եւ ամէն քսակի հաշուեմատ դիւրամատչելի պայմաններով։

Դիմել անձամբ կամ նամակով ԱՐՍԷՆ ԽՏՃԵԱՆի, 5 Rue de Paris, CLAMART, (Seine).

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԱԳԱՅ

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչի Փարիզի «Մանուկներու Պաշտպանութիւն» ժամանաճիւղի տարեկան պարահանդէսը 15 Մարտ Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30էն մինչեւ առաւօտ վիքթոր Հիւկօի սրահներուն մէջ, 46 Rue St. Didier, մէթրօ՝ Trocadéro եւ Boissière։ Դեղարուեստական ճոխ բաժին։ Մուտք 15 ֆրանք

ԵՐԵԿՈՅԹ ԱՆԻԷՌ-ՊՈՒԱ-ՔՈԼՈՆՊԻ ՄԷՋ

Զ. Ե. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ առաւօտ Պուա Քոլոնպի թաղապետական սրահներուն մէջ Rue des Halles

կրնախագահէ Պ. Ա. ՇԱՀԱԹՈՒՆԻ

կը ներկայացուի Շիրվանզադէի «ԶԱՐՈԳԻ»ն

Դեղարուեստական ճոխ բաժին, ճազ-պանտ, հայկական եւ եւրոպական պարեր։ Պիւֆէ՝ ժողովրդական գիներով։

Մուտք այրերու 7.50, կանանց 5 ֆրանք

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ ԵՒ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Անդրէասի եւ շրջ. հայր. միութեան կողմէ այս կիրակի ժամը 2.30ին 40 Rue de Belleville ճաշարանին վերնայարկը։ Կը նախագահէ Պ. Ե. ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ։ Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները եւ համակիրները։

«ՅԱՌԱՋ» *Կը ծախուի 170 Bld. Mageuta (Սինէմա LMXORի առջեւի կրպակը)։*

Հ. Յ. Դ. ԴՊՐՈՑ

10րդ. ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Այսօր հինգշաբթի 60 Rue des Ecoles, Chope Parisienne.

Ա. ժամ 9—10՝ կադմ. կառնոններ Ս. ՏԻՐ-ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ։

Բ. ժամ 10—11 Հ. Յ. Դ. պատմութիւն ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻ։

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ

Պելվիլի *Ռոստոմ* ենթակոմիտէի ժողովը՝ վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին «Ռոստոմի» սրահը։ Կը խօսի՝ Մ. Դուլումճեան։

ԳԱՒԱՌ

Լիոնի Համազասպ խումբի ժողովը այսօր հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8ին Քէնտիրեանի ճաշարանը։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Ներկայանալ անդամատետրով։

Լիոնի Քեոի խումբի ժողովը՝ վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Դրադարանը։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Ներկայանալ անդամատետրով։

Լիոնի Քրիստափոր խումբի դասախօսական ժողովը՝ վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Դրադարանի սրահը։ Կը խօսի Գ. Գալֆաեան։ Նիւթ՝ Հոսանքներու տարերքութիւնը եւ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը։

Լիոնի Կուկունեան խումբի ժողովը՝ վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 262 Rue Duguesclin, Դրադարանի սրահը։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Մարսէյլի Պատանեկան միութեան ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 2ին 63 Rիւ տը լա Բէփուպլիք, Դրադարան Ընթերցասրահին մէջ։

Լիոնի Պատ. Միութեան անդամները ստիպողական ժողովի կը հրաւիրուին այսօր-հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8ին Հ. Յ. Դաշնակցութեան Դրադարանը։ Բացակայողները պատասխանատուութեան կ'ենթարկուին։

Պոմոն-Սէն Փիւլիէն (Մարսէյլ) Զաւարեան խումբի ժողովը այս կիրակի ժամը 3ին ընկ. Պաղտասարեանի բնակարանը։ Բացակայ ընկերները պատասխանատուութեան կ'ենթարկուին։

Տէսինի կոմիտէի ընկ. ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի իրիկուն ժամը 5.30ին Քաֆէ Ժարտէնի մէջ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՀՐԱՒԻՐ

Ա. Ահարոնեանի Յոբելինական յանձնախումբերու եւ վարչութեան ժողովը՝ վաղը Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին 71 Ave. Kléber.

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՃԱՇԱՐԱՆ ՓԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՒՆ ՓԱՓԱՋԵԱՆ

10 Rue des Lombards, Paris (4)

Մէթրօ՝ Chatelet *եւ* Hôtel de Ville

ԱՅՐԵՐՈՒ ԵՒ ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ

Մաքուր աշխատանք եւ անմրցելի գին։ Կը ծախենք քուփոն տոկուն կերպասներ՝ խիստ ժամանգիներով։

Մէկ այցելութիւն բաւ է տեւական յաճախորդ ըլլալու համար

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆօՐԷՆ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Այս կիրակի իրիկուն, Albert 1er *թատրոնը*, 64 Rue Rocher (Métro: St. Lazare et Rome)

Պոլսէն նոր ժամանած դերասան *Պ. ՎԱՀՐԱՄ ՊԱԼԸՐՃԵԱՆ*

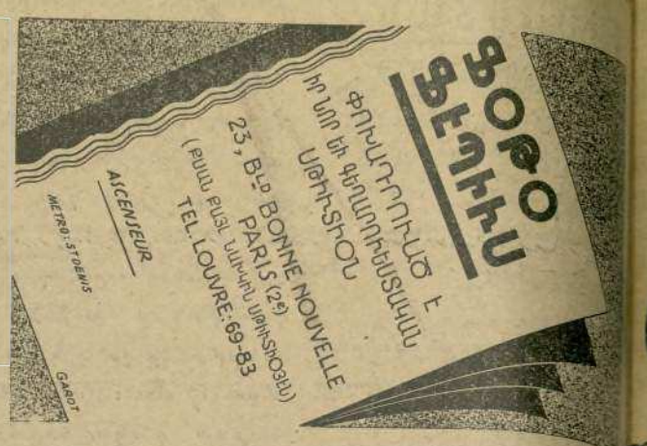
կը ներկայացնէ՝ պրիէօր **ՍԻՄՕՆԸ**

Մասնակցութեամբ Պ. ՇԱՀԱԹՈՒՆԻԻ

եւ փարիզահայ լաւագոյն ուժերու

Քօմէտի մը մէկ արարով Պ. ԿԱՎՈՕՇ - ԹՕԼԱՅԵԱՆի կողմէ

Գիները՝ 25, 15 եւ 10 ֆրանք։ Նախօրօք տոմսերը ապահովել «կավուշ»ի խմբագրատունէն եւ բոլոր հայկական ճաշարաններէն։

VELEDIAN & ZINN

ESCHENHEIMER ANLAGE 22

FRANKFURT A. M.

ՆԵՐԱՅՈՒԹԻՒՆ.— Ծխախոտ, չոր պտուղներ, ընտանի եւ մորթեր, եւայլն։

ԱՐՏԱՅՈՒԹԻՒՆ.— Նոր եւ գործածուած մեքենաներ, երկաթ, կաշեղէն, եւայլն։

ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՐՑԸ

— Տիկին մը ո՛ւր կրնայ գտնել վերջին նորաձեւութեան ամենաճիրուն, ամենատոկուն եւ մրիւնոյն առեն անմրցելի գիներով, պատրաստ կամ չափու վրայ մետաքսէ եւ բուրդէ զգեստներ, ժանթօ, գլխարկ, ներքնազգեստ (lingerie) եւայլն։

— Տիկ. Ա. ՊՈՒՏԱԿԵԱՆի «ՄԱՏԼԷՆ» հայ վաճառատունը կասկած, 33 Rue des Dames, Métro Rome կամ Clichy. Մուտքը ազատ է ամէն օր մինչեւ 8, կիրակի մինչեւ

ՇԱՆՕԹ ՍԱՓՐԻԶ ԵՒ ՎԱՐՍԱՅԱՐԴԱՐ

ԱՐԾԱԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ ԵՒ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵ

կը ծանուցանեն իրենց յարգոյ յաճախորդներուն, բարեկամներուն եւ ծանօթներուն իրենց նոր խանութին բացումը որ տեղի կ'ունենայ վարտ 10ին։

24 Rue St, Lazare PARIS (9e) բակին մէջ

Լիլայի ճաշարանին մօտը։ Արուեստի ամենավերջին կատարելագործութեամբ, քուփ, մանիքիւր, օնտիւլասիոն։

Փաքուր եւ արագ սպասարկութիւն։

ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ՄԻԱԿ ՀԱՅ ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆԸ

ԵԶԵԿԻԷԼԵԱՆ - ԳՐԱԹԼԵԱՆ

46 Rue Servient, Lyon, (angle de l'Avenue de Saxe)

Չափու վրայ արանց եւ կանանց ճաշակաւոր հագուստներ կը շինենք անմրցելի գիներով։

295 ՖՐԱՆՔ

Մէկ փորձ վիայն, բաւական է մեր տեւական յաճախորդ դառնալու։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

EMPIRE Միւզիք-Հոլ՝ 37 Av. W

Զ. Ե. Ո. Մխիթեան Փարիզի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամ-անդամուհիները այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Ֆլորիայի մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։

ԵՐԵԿՈՅԹ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Քէսերէկի Հայր. միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին կողմէ այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Մալոն Սբ. Անեոլի մէջ։ Խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն։ Կը ներկայացուի՝ «ՇՈՂՈՔՈՐԹԸ» զաւեշտ։ Մուտք՝ 7 եւ 5 ֆրանք։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, Լերմամիզ.) եւ վարիւթ։ Մասն. լապոռաթուառ։ Ընդամէնը եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 կիրակի 9—12։

ԲԺՇ. ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

10 Rue Beaugrenelle, Paris (15)

ՄԷԹՐՕ՝ Beaugrenelle

Միգանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւններ եւ ֆրանկախտ։ Ամէն օր ժ. 10—12 եւ 3 9։ կիր. եւ տօն օրեր 10 12։

La Maison Samuel
«PHOTOGRAPHE»
16 Rue Geoffroy M...
կը փափաքի ունենալ հայ...
15.17 տարեկան որպէս...

ALLIANCE FRANÇA...
101 Bld. Raspail, Paris
Գործն. վարժ. Ֆրան...
Ֆրանսերէն լեզուի գրաւ...
դասընթացքը կրկսկսի այս...
1։ Ամէն շաբաթ 16 ժ. ...
դաս եւ հայերէնէ —...
թարգ. 17 դասախօս. 1...
րուեստական պտոյտ։ Ամ...
4 ամսական 475։ Միայն ...
խօսութեանց հետեւողներ...
տրուին մասնաւոր քարտ...
սական 75 ֆ.ի։ Շաբաթը ...
դասընթացք. Բշ. Գշ. Դշ. ...
ժ. 20—22։ Դշ.ի դասընթ...
յատկացուած է վաճ. Ֆ...
րէնի։ Ամսական 100 ֆր.,...
325 Մանրամասնութեանց ...
Դիմել տնօրէն Robert Du...
101 Bld. Raspail, Paris (6...

Վարձու է սէն Թ...
մէջ յարկա...
ժին մը, երեք սենեակ կա...
ուած, խոհանոց, մառան...
կազ եւ ելեկտրականութիւ...
րեկան վարձք՝ 3850. կարող...
գնել պայման է։ Դիմել՝ ...
բալօղոսեանի, 100 Ave. ...
chelet, (St. Ouen)։ Մէթրօ ...
gnancourt.

ՖՐԱՆՔ ԵՒ ՌՈՒԲԻ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

A. REDSKY, Place Contresc...
(76 r. Cardinal Lemoine)...
կիւնը)։ Օթոպիւս՝ S., Թրամուա...
47, 82, 83, 85։

Արեւելեան ամէն կարգի նշ...
ղէններ, թրքական սուրճ, ...
քաշխովալ, սեւ եւ կարմիր խո...
պուլղուր, տուրմա, չեվա, լա...
փաքլավա, օշի, վոտկա, բոմ...
եւայլ, շամփանիա եւ ամէն կ...
գինիներ։ Գիները մատչելի։ ...
եւ մաքուր։ Տունը կը յատկ...
Շեն. Gobelins 51-52։

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDI...
208bis, Rue Lafayette Paris

Le Gérant H. STEPHAN

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շ.	40 շ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub. St.-Martin
PARIS (10e)
MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÉS
Téléphone: NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ
7
ՄԱՐՏ
1930
7 MARS 1930

Զ. ՏԱՐԻ Թիւ 1205

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԿՈՂՆԱԿՈՎ ԵՒ ՋՈՒՐԸ ԿՏՐԵԼՈՎ...

Թերթերը կը շարունակեն կտոր կտոր տալ Ստալինի ծաղր շրջաբերականին ջանազան հատուածները, հաւաքական տնտեսութեան գործադրման առթիւ:

Սպասելով, միշտ, բուն բնագրին, յիշենք մէկ-երկու յատկանշական խօսքեր եւս:

Կը թուի թէ կուսակցութիւնը խելքը թոցուցած, գինովցած է: Ստալին չի ծածկեր որ հաւաքական տնտեսութեան «անպատեհի» յաջողութիւնը «զարձուցած է շատ մը ընկերներու գլուխը: Մինչեւ կը կարծեն թէ կրնան ամէն բան ընել եւ ամէն ազատութիւն վայելել անպատիժ»:

Յետոյ, ուր հեգնութիւններ եւ սլաքներ կ'արձակէ: Դիտել տուած թէ շատ մը ընկերներ հաւաքական տնտեսութեան նուիրուած են եկեղեցիներու կոչնակները հնչեցնելով: Կարծես նոյնիսկ կ'ուզեն— «Տեսէք ո՛րքան յեղափոխական ենք»: Իսկ բուն պատճառը միայն մեթոտ եղած է ամէն տեղ: «Շեպընոյ սոցիալիզմ»ի անխելք ասպետները դիմած են զինուորական ուժի եւ կտրած են առուներուն ջուրը, ինչպէս յիշեցինք երէկ: Սպառնալիք՝ բանտարկելու, աքսորելու կամ անօթի ձգելու, հինչեւ որ գլուխ ծռէ գիւղացին:

Երբ այսքանը կը խոստովանի կարմիր միապետը, կարելի երեւակայել թէ քանի՛ անգամ աւելի ահաւոր է եղած ահ ու սարսափը, յանուն Մարքսի եւ Լենինի: Իրականին մէջ՝ յուն ափ մը խելագարներու:

Ստալինը ինք զգաստութեան կը հրաւիրէ այն ընկերները որոնք «առժամապէս կորսնցուցած են իրենց խելքը, ողջմտութիւնը», եւ կը յանձնարարէ սթափիլ ու փոխել գործելու ձեւերը, եթէ չեն ուզեր վիժեցնել հաւաքական տնտեսութեան ծրագիրը:

Իսկ որո՞ն է այն ուժը որ զգաստութեան պիտի հրաւիրէ կրեմլինի մէջ բազմած գոյնզգոյն ծանծաղամիտները, կսկծալով Ստալինէն:

Ո՞րն է աւելի մեղապարտ,— հրամայող իմաստո՞ւնը, միամիտ ծածան իշխանաւո՞րը, թէ հրամանակատար չէկիստը կամ գործիչը, ոստիկանը կամ զինուորը, որոնք տգիտաբար գազան արձած են իրենց նմաններուն հանդէպ: «Մարդը մարդուն գայլ»:

Կարդացէք այսօրուան Թղթակցութիւնը՝ Կովկասի մէջ կատարուած գործողութիւններու մասին, եւ կրնանք որոշ գաղափար կազմել թէ ի՛նչպէս է կազմակերպուած ամբողջ արշաւանքը: «Պէտք է լինել տեղերում, տեսնել, լսել ու ... սարսափել»:

Հրամանը տրուած է առանց նկատի առնելու ո՛րեւէ տեսական հանգամանք: Ո՛ր եւ է պարագայ, մշակոյթ կամ ցեղ: Մինչեւ այսինչ օրը, այսինչ ժամուն...»: Ոչ մէկ առարկութիւն: «Ամէն օր, եթէ չասենք ամէն ժամ, բոլոր շրջաններում պիտի ունենում աքսորներ, գնդակահարութիւններ եւ այլն: Վրանցից շատ քիչերի մասին է գրւում խորհրդային թերթերում: Հետևելու եւ որոշ թիւեր տալու հնարաւորութիւն չկայ»:

Եւ դեռ ուրիշ պերճախօս պարագայ մը.

— «Ցեղերում գործող պատժական խմբերը իրենց գործն են տեսնում, բոլորովին անկախօրէն. եւ որեւէ կեդրոն չկայ որ հաշուի առնէ թէ օրինակ Հայաստանում օրական քանի մարդ է սպանում կամ ընչազուրկ դառնում յանուն «ձեպընոյ սոցիալիզմ»ի:

Արդի՞ւնքը.— Պատասխանը փնտռեցէք Ստալինի նոր շրջաբերականին մէջ:

Տակաւին կարելի է հաշուել թէ ի՛նչ աստիճան կամ ի՛նչ չափով «յաջող» կը համարուի կատարուած արշաւը: Բայց այսօր դեռ չեն պակասիր փաստեր, «կոլխոզ»ին հետ մղուած, անոր հետ կապուած ուրիշ պայքարներու ձախողման մասին:

Այսպէս, «Փրավտա», Մոսկուայի կեդր. օրկանը, կը գրէր հետ. 14ին, սերմնացուի հաւաքման (սերմֆոնտ) գլուխին վերեւ.

— «Ուկրայինան, Չիւսիսային Կովկասը, Ստորին Վոլգայի շրջանը եւ Ուրիմը սեւը ցանկը պիտի արձանագրուին»:

Իսկ փետր. 19ին, դիտել կուտար թէ Ուրիմը, Ստորին Վոլգան, Չիւսիսային Կովկասը չեն գործադրած կեդրոնական կոմիտէի հրամանը, թէ Ուրալի, Սիպերիոյ, Անդրկովկասի մէջ հրմնացուի հաւաքումը այնքան դանդաղ կ'ընթանայ որ, չերաշտաւորեր տրուած հրահանգներուն գործադրութիւնը:

Փետրուար 20ը վերջին պայմանաժամն էր, եւ կառավարութիւնը 100ին 41 կը ցուցնէր ընդհանուր հաւաքումը: Իսկ «Հայաստան» (23 փետր.) մեր երկրին մէջ հաւաքուած հացահատիկի պաշարը կը հաշուէր միայն 100ին 35 (102,051 միլիոն փութ): Ինչ որ կը նշանակէ սնանկութիւն:

Ուրիշ ելքի կրնա՞ր յանգիլ շարժում մը, որ կը ճգնի «սոցիալիզմ կառուցել» եկեղեցիներու կոչնակներ հնչեցնելով, «տավուլ զուռնա» զարնելով, առուներուն ջուրը կտրելով եւ բանակն իսկ ասպարէզ քշելով:

Կարելի՞ էր սպասել ուրիշ վախճան, երբ համայնավարները իրենք անգամ ըմբոստացած են շատ մը պարագաներու մէջ, կուսակցութենէն հրաժարելով, հրամանները անտեսելով եւ ի հարկին սպառնալով:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՄԻԱՄԻՏ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ

«Ասպարէզ» վերլուծելով «Երեւան»ի յունուար 10 թուակիր հոչակաւոր խմբագրականը կը հարցնէ (7 փետր.).

— «Սակայն կարելի՞ էր արդեօք հարց տալ թէ՝ եթէ այդքան զբաղած են մեր կոմիսարները, եւ չեն կրնար զբաղիլ գործութիւններու վիճակով, ինչո՛ւ ամէն տարի քանի մը անգամ մեծածախս պատուիրակութիւններ կը ճամբեն արտասահման, գործակալներ կը պահեն հայկական բոլոր կեդրոններուն մէջ եւ իրենց քիթը կը խոթեն գաղութահայ ամէն ձեռնարկի մէջ: երբ հարցը կը վերաբերի գաղութահայութեան դրամները քաշելու, կոմունիստական մնամէջ ձաւերով գլուխ արդուկելու, կոմիսար էֆէնտիները շատ առատ ժամանակ ունին, բայց երբ կարգը գայ արտասահմանի հայութեան իրենց տալիք աջակցութեան — նոյնիսկ բարոյական աջակցութեան — ժամանակ չեն ունենար:

Բայց լսենք դեռ ուրիշ առակ:

«Գաղութահայր պահանջկոտ է, առանց իր վրայ դրուած բարոյական պարտականութիւնը կատարելու»: կարելի էր իմանալ թէ այդ ի՛նչ բարոյական պարտականութիւն է որ գաղութահայը թերացեր է կատարելու: Ամէն անգամ որ շինարար գործի մը համար դրամ է պահանջուեր, անխնայօրէն տրուեր է: ամէն անգամ որ երկրի համար մասնագէտներ հն ուզուեր, տասնի փոխարէն 20 30 թեկնածուներ են ներկայացեր: իսկ ինքը հայկական իշխանութիւնը ի՞նչ է ըրեր գաղութահայութեան համար: կրնա՞յ ցոյց տալ իր ամէնէն աննշան մէկ գործը յօգուտ գաղութահայութեան:

Ո՛չ, պարոններ, այս բոլորը դատարկ եւ անիմաստ փաստարկութիւններ են: իրականութիւնը այն է որ մուսթաֆա քէմալի *խաթրը* ձեզ եւ ձեր մեծաւորներուն համար շատ աւելի մեծ կարեւորութիւն ունի քան գաղութահայութեան ամէնէն կենսական շահերը: Այս է մերկապարանոց ճշմարտութիւնը, ուրիշ ամէն առարկութիւն սոսկ ծամարտակութիւն է:»

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ

«Րիզոսփասթիս» համայնավար Թերթին նախկին խմբագիր Հաճիանասթասիու մերկացումներու նոր շարք մը սկսած է այս անգամ «փաթրիս»ի մէջ: փետր. 24ի թիւին մէջ ամբողջ սիւնակ մը նուիրած է յաճախ միևնոյն անունով հայ համայնավարի մը գործունէութեան մասին թրակիոյ շրջանին մէջ: Կ'ըսէ թէ ձեռք բերուած գումարները գործածուած են համայնավարական պրոպականդի, համաձայն խորհրդային դեսպանատան ցուցմունքներուն: Յօդուածագիրը կը գրէ նաեւ հետեւեալ տողերը. «Աթէնքի մէջ ճանչցայ դեսպանատան պաշտօնեաներէն Արամ Գագուրեանը որ ինձմէ խնդրեց ստանձնել խորհրդային դեսպանատան հայերէն պաշտօնաթերթ «Ցաղթանակ»ի հրատարակութիւնը»:

ՇԻՒԱԿՈՅԻ ՄԱՓՐԱԳՈՐԾՈՒՄԸ

Շիքակօ Ամերիկայի Աըշակաւանը, ուր ամէն օր տասնեակներով ոճիրներկրգործուին, մաքրագործուելու վրայէ: Անցեալ շաբթու վերջը, ոստիկանութիւնը ձերբակալեց 814 կասկածելիներ, որոնց 185ը յոռի անցեալի տէր եւ դատապարտուած չարագործներ:

Մաքրագործումի աշխատանքը կը տեւէ մէկ ամիսէ ի վեր եւ ցարդ ձերբակալուած են շուրջ 5,000 հոգի:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«Կարմիր Օր»ուան ցոյցերը արգիլուած

Ինչպէս կը նախատեսուէր, վարչապետ եւ ներքին նախարար Թարտիէօ արգիլեց «Մարտ 6»ի առթիւ հաժայնավարներու կողմէ կատարուելիք ցոյցերը գործարաններու եւ փողոցներու մէջ: Վարչապետը հրաման տուաւ ոստիկանական տեսչին ամէն միջոց ձեռք առնել՝ ցոյցերը արգիլելու եւ կարգը պահպանելու համար: Ինչպէս գրեցինք, ինքնաշարժի վարիչներու սէնտիկան որոշած էր իբրեւ ցոյցի մասնակցութիւն՝ աշխատանքը դադրեցնել ժամը 14—18: Հրահանգներ տրուեցան արձանագրել անունները բոլոր այն վարիչներուն, որոնք չաշխատելով հանդերձ, փողոցներու մէջ կը կենան պարապ կառքերով՝ խճողում առաջ բերելու եւ երթեւեկը դժուարացնելու նպատակով: Այդպիսիներու «թաքսի» վարելու արտօնագիրը ետ պիտի առնուի:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՄԷՋ

Լոնտոնի մէջ հաժայնավարները մեծ պատրաստութիւններ տեսած էին գործազրկութեան դէմ ցոյց ընելու համար: Ցուցարարները գացին Մէնշըն Հաուս, ուր ճառեր խօսեցան: Ցոյցեր տեղի ունեցան նաեւ կարգ մը գործարաններու մէջ:

Պերլինի մէջ 10,000 ոստիկաններ շարժման մէջ դրուեցան՝ հաժայնավար ցոյցերն արգիլելու համար: Չեծեալ ոստիկանութիւնը կը հսկէր կարգապահութեան: Մեծ թիւով ինքնաշարժներ եւ հեծանիւներ դրուած էին ոստիկանութեան տրամադրութեան տակ:

Էսթոնիոյ մայրաքաղաք Րէվալի մէջ առիի առաւօտ ժամը 4ին յանկարծ միջնաբերդի էլեկտրական սուլիչները, եկեղեցիի զանգակները և նաւահանգիստին մէջի շոգենաւերը սկսան սուլել: Ասիկա փորձ մըն էր՝ ազգային պաշտպանութեան բոլոր ուժերը շարժման մէջ դնելու համար՝ բոլշեւիկեան որեւէ ցոյցի դէմ: Քանի մը վայրկեանի մէջ, զինուորական պահեստներն ու կաժաւոր քաղաքապահները իրենց զէնքերով դիրք բռնած էին որոշուած կէտերուն վրայ, մասնաւորապէս նամակատան մօտերը: Այդ պահուն սպայակոյտի պետ եւ հազարապետ մը ինքնաշարժով կ'անցնէին: Փողոցի մը անկիւնը՝ պահակ մը ուզեց կեցնել կառքը, որ ժտիկ չըրաւ: Ասոր վրայ կամաւորները համազարկի ձեռնարկեցին՝ սպաննելով հազարապետը եւ ծանրապէս վիրաւորելով սպայակոյտի պետը:

Միւս բոլոր երկիրներուն մէջ ալ նախազգուշական խիստ միջոցներ ձեռք առնուեցան:

Փրակայի մէջ ոստիկանութիւնը խուզարկեց համայնավար կուսակցութեան գրասենեակները եւ կարգ մը համայնավարներու բնակարանները: Ձերբակալուեցան 18 վարիչներ, որոնց տունէն կարգ մը դատական փաստաթուղթեր գտնուած էին: Մարտ 6ի ցոյցերը արգիլուեցան: Գաւառական երկու համայնավար թերթեր խափանուեցան:

Վատահութիւն Թարտիէօի դահլիճին

Ազգային նիստ մը յետոյ, Թարտիէօի դահլիճը 263ի դէմ 316 քուէով վստահութիւն ստացաւ (53 ձայնի մեծամասնութիւն): Փողովինակիզբը զանազան ցոյցեր կատարուեցան: Մասնաւոր ցոյցի առարկայ դարձաւ ծովային նախարար Տիւմէնիլ, արժատական-ընկերվարական, որ առանց իր խմբակցութենէն արտօնութիւն խնդրելու Թարտիէօի դահլիճին մէջ մտած էր կուսակցութենէն: Ընկերվարական նորընտիր երեսփոխան Թոնըլիէի մուտքը համակրական ծափերով ողջունուեցաւ: Վարչապետ Թարտիէօ նախարարական յայտարարութիւնը կարդացած ատեն քանիցս թշնամական բացագանչութիւններ եղան ընդդիմադիրներուն կողմէ, եւ նախագահ Էդուարտ Ռուիսոն քանիցս միջամտեց երեսփոխաններն ի կարգ հրաւիրելու համար:

Հարցապնդումներու շարքը բացաւ ընկերվարական Ֆրոսար: Աչակողմը այնքան աղմկեց որ, նախագահը ստիպուեցաւ երկու անգամ ընդհատել նիստը: Ֆրոսար խստիւ քննադատեց դահլիճին կազմը, նախարարներուն թիւը եւ ծրագրին որոշ կէտերը: Ցետոյ հետզհետէ խօսեցան Տալիմիէ եւ Էրիօ՝ արմատական ընկերվարականներուն կողմէ, Ֆրանքլէն-Ռույեռն, համայնավար Քաշէն, ընկերվարական Րընօտէլ:

Վարչապետը բեմ բարձրանալով պաշտպանեց իր ներկայացուցած ծրագիրը: Ըսաւ թէ անհրաժեշտ է նախ քուէարկել ելմտացոյցը, վերաքննութեան ենթարկել տուրքերը, գործադրել ընկերային ապահովագրութիւնները, ու վերջացնել միջազգային բանակցութիւնները: Այս նուազագոյն ծրագիրը իրագործելու համար անհրաժեշտ է տեսակ մը քաղաքական զինադադար, այդ սկզբունքով ճամբայ ելած է եւ կազմած հանրապետական դահլիճ մը, հիմնուելով 1928ի խորհրդարանային ընտրութեանց արդիւնքին վրայ:

Աղմուկներու մէջ կատարուեցաւ քուէարկութիւնը եւ ընդունուեցաւ ձախ արմատական երեսփոխաններու ներկայացուցած վստահութեան բանաձեւը:

Անատոլի աղէտը չպիտի պատահէր կոր...

Զօր. Քոնտիլիս յօդուածաշարք մը սկսած է հրատարակել «Իմէրիսիոս Թիփոս»ի մէջ Անատոլուի աղէտի մասին: Զօրա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՐՑՈՒՄԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

փարիզի ռամկավար պաշտօնաթերթը (5 մարտ), իրատարակութեան տուած է երկար նամակ մը, յանուն «փալամաթցայի Ազգ. Արամեան վարժարանի հոգաբարձութեան», որուն ոչ անդամները ծանօթ են մեզի, ոչ ալ իրաւասութիւնները:

Նամակին գլխուն սարքուած խորագիրը կը բացատրէ ամէն բան.— «փալամաթցայի մանկապարտէզին դրամը դեռ փարի՛զ կը մնայ»:

ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ.—

1. փալամաթցայի մանկապարտէզին պատմութիւնը եւ լուսանկարը մեզի հաղորդած էր հին ծանօթ մը, առեւտրական, պ. Տիրան Գասպարեան (փաթրաս), որուն միջոցաւ կը մատակարարուին փարիզի Տիկնանց Միութեան եւ բարեգործականի նպաստները:

2. «Յառաջ»ը կոչ ուղղեց իր ընթերցողներուն, գոցելու մանկապարտէզին մէկ տարուան բացը, 2000 Ֆրանք:

3. Հանգանակութենէն գոյացաւ 4211 Ֆրանք (տես Յառաջ 17 դեկտ. 1929):

Յառաջը իրաւունք ունէր մատակարարելու այս գումարը, ամսէ ամիս դրկելով 150—200 Ֆրանք (2000ի սահմանին մէջ), եւ մնացեալը յատկացնելով ուրիշ երեք չքաւոր դպրոցներու (Էյիոն, Բիրկոս եւ փաթրաս), ինչպէս առաջարկուած էր:

Մինչդեռ, հագիւ հանգանակութեան ձեռնարկած, եւ չունենալով չէքի ապահով հասցէ, վուճացինք երկու անգամէն պ.ց. Գասպարեանի միջոցաւ դրկել 1200 Ֆրանք (5 եւ 11 դեկտ. 1929):

Այս առաքումէն յետոյ, մանկապարտէզին շուրջը վէճ մը ծագած ըլլալով, լրացուցիչ տեղեկութիւններ պահանջեցինք եւ, համաձայն փալամաթցայի դպրոցականաց յանձնախումբի, հոգեւոր հովիւ Ղեւոնդ քհ. Տ.Ղուկասեանի, յունահպատակ Հայերու Միութեան, Շ. կ. խաչի եւ Շ. Ց. Դաշնակցութեան տեղական կազմին հաւաքական եւ պատճառաբանեալ նամակին, մնացեալ չէքերը փոխադրեցինք պ. Յակոբ Տէր Ղուկասեան (Ատենապետ Գաղթ. յանձնախումբի):

Այս առթիւ մեզի ուղղուած նամակներուն պատասխանն ալ տուած ենք նոյն հասցէներով:

«Յառաջ»ը հարիւր հազարներու գործառնութիւններ ունեցած է հրապարակաւ եւ կ'ունենայ տակաւին: Բայց առաջին անգամ է որ կը հանդիպի այսքան սմսեղուկ ակնարկի մը:

«Ապագայ» Թող պարտք սեպէ հրատարակել նաեւ այս պատասխանը (Մամուլի օրէնք, 1881):

ՆՈՐ ԵՐԱՇՏ

Գրած էինք թէ Գոնեայի նահանգին մէջ նոր երաշտի մը վախը կայ, անձրեւ եւ ձիւն եկած չըլլալով մինչեւ հիմա: Գոնեայի Թերթերը կը գրեն թէ դաշտային գիւղերը երկար ատենէ ի վեր ջուրի կարօտը կը քաշեն եւ ստիպուած են այս եղանակին իսկ լիճերու եւ գետերու ջուրերը արտերը վազցնել: Բայց եւ այնպէս, Զարշամպա գետակն ալ ցամքած է: Եթէ գարնան բաւարար չափով անձրեւ չգայ, երաշտը գլուխ ցցած պիտի ըլլայ:

ՁԵՒՈՍԼՈՎԱՔԻՈՑ նախագահ Թոմաս Մազարիքի ծննդեան 80ամեակը կը տօնուի այսօր:

ՄԱՐՏԻՐՈՍՆԵՐԻ ՅՈՒՇԱՐԱՆԸ

«ԱՄՈՒՍ»Ը ԼՈՒՏՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՀԱՅ ՊԱՏԿԵՐԱՍՐԱՑ

Լուսանկարչական փաստաթղթերը պատմում են ոչ միայն հայ ազգային գործիչների, այլև ռուս հասարակական ու պետական մարդկանց մասին, որոնք ապրել ու ստեղծագործել են Հայաստանում։ Ահա այդ լուսանկարներից մի քանիսը։

Ռուս հանրահայտ գրող Ա. Պ. Չեխովը Երևանում հյուրընկալվել է Ալեքսանդր Թամանյանի տանը։ Նկարում Չեխովը նստած է աջից երկրորդ աթոռին։ Ձախից առաջինը Թամանյանն է։

Ռուս նշանավոր գրող Մաքսիմ Գորկին Երևանում հանդիպել է հայ գրողների հետ։ Նկարում Գորկին նստած է աջից երրորդ աթոռին։ Ձախից առաջինը Ալեքսանդր Շիրվանզադեն է։

Ռուս նշանավոր գրող Վ. Վ. Վերեսաևը Երևանում հանդիպել է հայ գրողների հետ։ Նկարում Վերեսաևը նստած է աջից երրորդ աթոռին։ Ձախից առաջինը Ալեքսանդր Շիրվանզադեն է։

Ռուս նշանավոր գրող Ա. Ի. Կուպրինը Երևանում հանդիպել է հայ գրողների հետ։ Նկարում Կուպրին

ՀԱՅԱՍՏԱՆԱՅՔԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԹԵՏՐՈՒԱՐ 18ի ՊԻՏԵԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՊԻՏԵԱՆՈՒԹԻՒՆ.— 1924էն պիտեանքորը կը տօնէ ի յիշատակ 18ի Փետրուար 18ը, օրմոտագութեան ծանուցած էր Փրանսայի միւս մասերուն մէջ, տակաւին քանի մը շաբաթ առաջ:

Այս տարի տուր կազմակերպած էր Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» կեդրոնամիութէն, երկակ օր: Կոկիկ հանդիսութիւն մը հաւաքուած էր Պէրինոյի սրահը: Բացումը ընկերուհի Ճաւարշ Մխսաքարեան, մէկ վայրկեան յոտնկայս հանդիսականը, դրօշակի հրաւիրելով ներկաները, օրուան պատիւ յիշատակի եւ անյայտ հերոսներուն: «Կո՞ւր աւեն մը երբ մեր հայրենակիցները մեզի չէին ազատագրեր» ըսաւ ան փոթ. 1ի փառքը: Հայդուկը կ'ուրանան: Միայն Դաշնակցութիւնն որ պարտականութիւնը կը սեպէ բարձր պահել յիշատակը այս ժողովուրդի մարտիկներու, ինչպէս տագնապներուն ու սոգերուն:»

Ընկեր Հայկ Գրիգորեանի երգչախումբ երգերէն յետոյ, խօսք առաւ օրուան բանախօսը ընկեր Ազատ Արծրունի, որ ժանրաժանօրէն պարզեց բոլոր անգուդարձերը, նոր կեանքի իշխանութեան նենգութիւններ ու վայրագութիւնները, որոնք վճռական դեր կատարեցին Ազգերու ընթացքին: «Հայ կուսակիցները իրենք իրենց ձեռքով պատրաստած էին փետրուար 18ը եւ տիրող բռնութիւնը կ'ապացուցանէ թէ փետր. 18ը կը շարունակուի տակաւին» գ. պատգամաւորը ներկայացուց Օտեանի «Զարգացող Արեւելք Արեւմուտքի» առաջին ազդարարը եւ ուրիշ գուարճալի կտորներ: Ապա ելոյթ ունեցաւ վարուժանի «Նաւասարդը», «Վահագնը»: Երեկոյեան ընկերներ Հրաչ եւ Նուպար Արտասանեց ընկեր Մաճառեան Ս. Զարոնեանի «Ցարգանք քեզի, մեներգեց պ. Փաստրմաձեան: Կրկին բեմ հրաւիրուեցաւ պ. Պալեպանեան եւ արտասանեց «Օգոստինամակը» եւ պատասխանը: Ընկ. նախագահը կանուխ մեկնած ըլլալով, հանդէսը փակեց ընկ. Բենօ, շնորհակալութիւն յայտնելով ներկաներուն եւ բոլոր մասնակցողներուն:

Հ. Հանտալեան

ԹՈՒՐՔԻԱ

(Շարունակ. Թուրք Թերթերէն)

ՕՏԱՐ ԴՐԱՄԻ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐԸ

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԿԱՐԵԼԻ Է ՕՏԱՐ ԴՐԱՄ ՂՐԿԵԼ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

ԵԼմտեան գործավարութիւնը նոր կանոնագիր մը պատրաստած է այն պայմաններուն մասին, որոնցմով կարելի է օտար դրամ ստանալ: Կանոնագիրը կը թղկանայ 19 յօդուածէ: Ա. Բ. եւ Գ. յօդուածները կը ճշդեն թէ թուրքէն ապրանք բերել տուողները պարտաւոր են Սակարանի կոմիսարութեան յանձնել անհրաժեշտ փաստաթուղթերը եւ ատոնց հիման վրայ ստանալ անհրաժեշտ չափով «քամպիօ» (օտար դրամ):

Չորրորդ յօդուածը «թրանզիթ»ին կը վերաբերի: Երբ հարկ է վճարել եկած ապրանքին մէկ մասը կամ ամբողջութիւնը, պէտք եղած օտար դրամը կը գտնուի: Միայն թէ դրամատուն մը պէտք է երաշխաւորէ թէ որոշ ժամանակի մը ընթացքին այդ դրամը արտասահմանէն թուրքիա պիտի ներածուի:

Հինգերորդ յօդուածին համաձայն, արտասահմանի ընկերութեանց թուրքիոյ մասնաճիւղերը երբ չարկ տեսնեն օրինական շահը կամ շահաբաժինը արտասահման դրկելէ պէտք է սակարանի հակակշռող մարմինին ներկայացնեն իրենց կեդրոնի վարչական ժողովէն վաւերացեալ տեղեկագիրը եւ յարակից թուղթերը:

Վեցերորդ յօդուածը կը վերաբերի արտասահման ճամբորդել ուզող թուրք եւ օտար անհատներուն: Անոնք պէտք է հակակշռող մարմինին ներկայացնեն իրենց անցագիրը, վիզաները, իսկ եթէ կ'ուզեն ուսման հետեւիլ, վարժարանին տնօրէնութեան մէկ վկայագիրը, վաւերացուած թերքական հիւպատոսարանէ մը:

Այս թուղթերուն վրայ, ենթակային կը տրուի 60 սդերլին՝ երթուդարձի ծախքերուն համար, ինչպէս նաեւ 30 սդերլին առաջին ամսուան ապրուստի համար:

Ճամբորդելու համար գացողներն ալ պէտք է ներկայացնեն բժշկական տեղեկագիր, ինչպէս նաեւ իրենց երթալիք սանաթորիոմէն տրուած հաշուեցոյց մը, ուր մանրամասնօրէն նշանակուած ըլլան բոլոր ծախքերը:

Առեւտրական նպատակով ճամբորդողներն ալ պէտք է Առեւտրական սենեակէն վկայագիր առնեն եւ իրենց անգագրին հետ միասին ներկայացնեն հակակշռող մարմինին: Բացի երթուդարձի համար տրուած 60 սդերլինէն, ասոնք իւրաքանչիւր ամսուան համար 60 սդերլին պիտի ստանան:

Գալով Ամերիկա եւ Ս. Յարգոյն Արեւելք մեկնողներուն, ասոնք մի՛սյն ճամբու ծախք պիտի առնեն:

Միւս կողմէ, ասկէ առաջ ուսումի, բուժումի կամ ուրիշ նպատակով արտասահման գացողները, մինչեւ 30 ապրիլ պէտք է պատրաստեն անհրաժեշտ թուղթերը եւ ներկայացուցչի մը միջոցաւ յանձնեն հակակշռող մարմինին, որ յանձնառագիր մը կ'առնէ իւրաքանչիւր ներկայացուցչէն եւ կուտայ պէտք եղած օտար դրամը: Հակառակ պարագային, թուրքիան օտար դրամ չի ղրկուիր արտասահման գտնուողներուն:

Թուրքիա գտնուող օտար մասնագէտները կրնան իրենց ամսականին երկու երրորդին չափ սդերլին ստանալ եւ ղրկել իրենց ընտանիքներուն:

15րդ յօդուածը կը խօսի այն թուրք եւ օտար անձերու մասին, որոնք արտասահման կը բնակին եւ կ'ուզեն ստանալ այստեղի իրենց կալուածներուն հասոյթը: Այսպիսիները իրենց պաշտօնական ներկայացուցչին միջոցաւ պէտք է հաղորդեն հակակշռող մարմինին. — Ի՞նչպէս եւ ի՞նչ պատճառով մեկնած են թուրքիայէն, ո՞ւր կը բնակին ներկայիս եւ ինչո՞ւ, ի՞նչ է ընտանիքի անդամներու թիւը, ի՞նչ կալուածներ ունին թուրքիա եւ ո՞րքան է անոնց հասոյթը, եւ վերջապէս ո՞րքան դրամ կ'ուզեն:

Այս բոլոր ծանօթութիւնները անհրաժեշտ վաւերաթուղթերով միասին, պէտք է յանձնուին հակակշռող մարմինին, որուն յանձնարարութեան վրայ դրամատուները կուտան ուզուած դրամը:

Թերթի, գիրքի, գործիքի եւ նման ապսպրանքներու համար, դրամատուները կրնան տալ ուղակի մինչեւ 5 սդերլին, երբ համազում գոյացնեն որ պահանջը իրական է:

ԹՈՒՐՔ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՁԵՏԵՂՈՒԻՄԸ

Ձետեղման գործերը փութով աւարտելու համար, ատենէ մը ի վեր պոլիս կը գտնուին ներքին գործավարութենէն քննիչ մարմնի նախագահ՝ Մուսթաֆա Ասիֆ եւ զետեղման ընդհ. տնօրէն Հաճի Մէհմէտ պէյերը: Խոլոր կուսակցութիւններէն ամէնէն աւելի պոլիսը ետ մնացած է այս գործողութեանց մէջ: Պատճառն ալ այն է որ ուրիշ նահանգներ ղրկուելիք բազմաթիւ գաղթականներ այնտեղ գործի տէր եղած են եւ կառավարութեան դիմելով խնդրած՝ որ պոլիս թողուին, որովհետեւ հակառակ պարագային մեծ վնասներու պիտի ենթարկուին:

Հաճի Մէհմէտ եւ Մուսթաֆա Ասիֆ ներկայիս պրաշած են այս գաղթականներուն դիրքը ճշդելու եւ զետեղման համար վերջնական կարգադրութիւններ ընելու: Գործը փութով առաջ կը տարուի, որովհետեւ նոր ելմտագոյցին մէջ վարկ չկայ զետեղման գործերուն համար եւ տնօրէնութիւնը պիտի ջնջուի:

ԹՈՒՐՔԻ ՄԸ ՀԱՄԱՐ ԿՈԹՈՂ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄԸ

«Ճիւմհուրիյէթ» կը գրէ թէ Նիւ Եորքի մէջ կոթող մը կանգնուած է ի յիշատակ անթելի պաշտօնեայ Սէլիմ Ֆուատ պէյի, որ 1924ին Սեւ ծովու մէջ ընկղմած ամերիկեան «Քըրէյճըս» շոգենաւին մէջ կը ծառայէր եւ մինչեւ վերջին վայրկեանըէր հեռացած գործիքին գլուխէնեւ խեղդուած էր: Ամերիկեան ապահովագրական ընկերութիւնը 20.000 ական տոլար հատուցում տուած է շոգենաւին բոլոր կոհերու ընտանիքներուն: Ասկէ զատ Սէլիմ Ֆուատի եղբօր ամսական 100, եղբօր ընտանիքին ու աղջկան 40 տոլար թոշակ յատկացուած է:

ԹՈՓԱԼ ԻՍՄԱՅԻԼ ՀԱԳԳԸ

Իթթիհատի պարենաւորման դիկտատոր Թոփալ Իսմայիլ Հագգը փաշա վերջերս Պոլիս եւ Էնկիւրի այցելելէ վերջ, Եւրոպա դարձած էր: Վերջին Թղթատարով հասած թուրք թերթերը կը գրեն թէ Թոփալը կրկին Պոլիս գացած է:

Կը կարծուի թէ թուրքիոյ ելմտական նեղ կացութեան պատճառաւ, Էնկիւրիի վարիչները պէտք տեսած են օգտուիլ անոր Նիւթական եւ կազմակերպչական կարողութիւններէն:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Հ. Մ. Ը. Մ.

Վարչութիւնս կը ծանուցանէ թէ սկաուտական ծանձախումբը կազմակերպած ըլլալով շաբաթական դասախօսութիւններ, ցօթը. Նորայր (8 rue Buffault, Paris 9e) անձնուիրաբար ստանձնած է առողջապահական դասընթացքը՝ բոլոր սկաուտ խմբապետներուն եւ առաջնորդներուն, ամէն հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, 90 rue d'Hauteville, Paris:

Հետզհետէ տեղի պիտի ունենան ազգային պատմութեան եւ աշխարհագրութեան, ինչպէսնաեւ տնտեսագիտութեան դասընթացքներ:

Իսկ սկաուտական դասախօսութիւնները կը շարունակուին առաջնորդութեամբ ազգային ընդհ. սկաուտապետ պ. Գ. Ցաւրբեանի:

վարչութիւն

ՑԵՍԻՆ.— կիրակի կէսօրէ յետոյ տեղի ունեցաւ U. S. Décines (Ա.) եւ Հ. Մ. Ը. Մ. խառն խաղերուն մրցումը: Խաղը սկսաւ ֆրանսագիներուն յարձակումով, բայց հինգ վայրկեան յետոյ Հ. Մ. Ը. Մ. կը շահէր առաջին նշանակէտը:

Երկրորդ կիսախաղին ֆրանսացիները ամէն գնով կ'աշխատէին գէթ հաւասարցնել եւ նշանակէտ մըն ալ շահելով, խաղը վերջացաւ 1—1:

Ն. Պօտուրեան

ՈՉ ԱՌԱՋ, ՈՉ ԵՏ

«ԱՐԳԻԼՈՒԱԾ Է ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՐԹԱԼ» ԿԸՍԷ ՌՈՒՍ ՀԻՒՊԱՏՈՍԸ

Անդրէասի (Շ. Գարահիսար) Հայր. Միութիւնը հետեւեալ նամակը ստացած է Տրապիզոնէն, փետր. 11 թուականով.

— «Սիրելի հայրենակիցներ, հայրենիքի մէջ զրկուելով բոլոր իրաւունքներէն, երեսի վրայ ւինացած էինք. չէինք գիտեր ինչ ընել. միշտ մեզի կը ստահեցնէին թէ, կրնաք երթալ Հայաստան կամ Յունաստան: Իսկ մենք ալ խաբուելով ճամբայ ելանք մեծ մասամբ պզտիկներով, 19 հոգի, հկանք Տրապիզոն: Հայաստան երթալու համար ռուս հիւպատոսին դիմեցինք, պատասխանեց թէ արգիլուած է Հայաստան երթալ: Ահաւասիկ չորս ու կէս ամիս է որ կը սպասենք, ունեցածնիս հատցուցինք, մեզի չորս հոգի կ'աշխատին: Յանձն առինք ետ երթալ, բայց այս անգամ ալ թոյլ չեն տար որ վերադառնանք: Վերջին ծայր նեղուած ենք, Պոլսէն զրամ եկաւ առաջնորդարանին: Սեբաստացիները բաժնեցին, խնդրեցինք որ մեզի ալ օգնեն, մերժեցին, ըսելով թէ այդ զրամը միայն Սեբաստացի բեկորներու համար եկած է: Փոքրիկներուն լաց ու կոծը ինչո՞վ կրնանք կտրել, քանի որ ուզածնին հաց կամ կերակուր է: Ձեր անմիջական օգնութեան կը կարօտինք: Եթէ մինչեւ մէկ ամիս օգնութեան չհասնինք, խեղդուած ենք:»

(Ստորագրութիւններ)

Ուրիշ նամակ մը կ'իմացնանք թէ մաս մը բեկորներ ալ կիրասոն կը սպասեն, վերջին ծայր թշուառութեան մէջ:

Տասնեակ մը Շ. Գարահիսարի հայրենակից. Միութիւնները կանչ. Ո՞ր օրուան կը սպասեն: Մինչեւ ե՞րբ այսպէս անջատ անջատ պիտի քալեն: Ութ տարիէ ի վեր, ըսի ըսաւներով ու «նայեդեո կեանքեր կը կորսուին: Անհրաժեշտ է որ տասնեակ մը Միութիւնները հասկացողութեան գան եւ գործի ձեռնարկեն: Անդրէասի Հայր. Միութիւնը կրկին ինքն իր մէջ թէկյասեղան մը պիտի սարքէ, ի նպաստ Տրապիզոնի ղժբախտ բեկորներուն:

«Յառաջ»ը մեզի առաջնորդ:

ցարութիւն ֆէֆէլեան

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ԶԱՒԻԿԻ ՏԷՐ ՄԱՐԴԸ

Ամերիկայի ճօրճիա նահանգին մէյքըն գիւղին մէջ կ'ապրի կոկիկ հողագործ մը, որ այս տարի պիտի համրէ իր 71րդ գարունը: Բայց ասով ամէն բան ըսած չենք ըլլար իրեն մասին: Ա.յս հողագործը, որ ճօն պիսլի ներդաշնակ անունը կը կրէ, Տպարտ հայրն է ոչ սակաւ քան քառասուն զաւակներու: Ցասնըւութը տարեկան էր՝ ամուսնացաւ տանըեօթը տարեկան օրիորդի մը հետ, եւ երբ այս իր առաջին կինը մեռաւ, արդէն իսկ իրեն համար ծնած էր քսանեւչորս արու եւ էգ ընձիւղներ: Բայց ճօն պիսլի կը փափաքէր աւելի բազմանդամ ընտանիքի մը, որովհետեւ 47 տարեկան հասակին երկրորդ ամուսնութիւն կնքեց ծագկատի կնոջ մը հետ, որ այսօր տակաւին իբր անոր սրտահատորը կապուած է իրեն եւ մինչեւ հիմա տասնեօթը երկունք լուծած է: Ամէն պարագայի մէջ, քառասունն ալ չեն ապրիր: Չորս երկուօրեակները իրենց ծնելէն քիչ ետքը մեռան: Այսօր մինեւնոյն օջախին շուրջ հաւաքուած են միայն տասը զաւակ, որովհետեւ մեծերը մեծ մասամբ արդէն ամուսնացած են, երբ պզտիկները լոյսին կը բանային հետզհետէ իրենց աչքերը: Զիսսինք թոռներուն վրայ: Ինքն ալ ճօն պիսլի այլեւս անոնց համբանքը չի գիտեր...: Նոյնիսկ իր զաւակներուն անուններուն գժուարաւ կը յիշէ, ամէնքն ալ հոս հոն գրուած են, ովկիանոսէ ովկիանոս ամանք կ'ապրին Գալիֆորնիա, ուրիշներ Գլորիտա, ամանք նիւ Եորք եւ ո՛վ գիտէ դեռ ո՛ւր: ճօն պիսլի՝ հայր, մեծ-հայր եւ թոռնահայր՝ երկար առեղծուածներ ի վեր ոեւէ յարաբերութիւն չունի այլեւս անոնց հետ: Անցեալները խեղճ մարդը շատ զարմացաւ երբ լրագրող մը խնդրեց իրմէ իր զաւակներուն անունները թուել: կամաց կամաց սկսաւ.— «Լուտնա, Էլիս, Լուիզ, Պէաթրիս, Գըրթիս, Գերլըթըն, Գլէօ, ճօն, Ուիլի, Թոմաս, Գլոտիա...»: Միշտ կը սխալէր, կը կենար, եւ վերջապէս յիշողութիւնը բոլորովին խաբեց զինքը: Բայց տիկին պիսլի, վերջին նորածինը գիրկը, կրցաւ օգնութեան հասնիլ, անշուշտ իր ունեցած տասնըեօթնին մասին:

Խեղճուկ հողագործ մըն է միշտ պիսլին, բայց աշխարհի մէջ ուրիշ ոչ մէկ բան—ըսաւ—կրնայ մոռցնել տալ իրեն իր որդեճոխութիւնը: Այսօր տակաւին անտրտունջ ինք իր աշխատութեամբ կը ճարէ իր հացը: Եւ յոգնութեան ու աշխատութեան միայն կը պարտի իր կեանքին նոյնիսկ հիմակուան գեղեցկութիւնը:

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

Հ. Յ. Դ. ՊԱՏ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՏԷՍԻՆ, 2 մարտ.— Նախորդ թղթակցութեանս մէջ գրած էի թէ ջանքեր կը թափուին հոս եւս կազմելու Հ. Յ. Դ. պատանեկան միութիւն մը:

Ուրախ եմ յայտնելու որ Հ. Յ. Դ կոմիտէի այս ուղղութեամբ տարած աշխատանքները յաջողութեամբ պսակուեցան: Փետր. 28ին 13 վաղուան պատանիներ, իրենց օրուան գործարանային տաժանելի աշխատանքէն վերջը, քովքովի գալով կը կազմեն Հ. Յ. Դ. պատանեկան միութիւն Տէսինի մասնաճիւղը, կ'ընտրեն իրենց առաջամեայ վարչութիւնը եւ կը սկսին եռանդուն գործունէութեան մը, յարաբերութեան մտնելով Հ. Յ. Դ Մարսէյլի պատ. միութեան հետ: Ցառաջիկայ կիրակի յայտարարած են իրենց անդրանիկ ընդհ. ժողովը, ընտրելու համար մնայուն վարչութիւնը եւ գծելու իրենց գործունէութեան ծրագիրը: Ցարատեւութիւն մաղթելով նորակազմ պատ. միութեան, կը յուսամ որ իրենց վրայ դրուած յոյսերը եւ պարտականութիւնները յաջողութեամբ պիտի կրնան իրականացնել, կանգ չառնելով ո՛չ մի խոչընդոտի եւ դժուարութեանց առջեւ:

***

Խարբերդի Հայր. Միութիւնը ամիսներէ ի վեր անգործութեան դատապարտուած է, թէեւ մեծ թիւով խարբերդցիներ կան հոս: Ազգային որեւէ հարցի կը պատասխանատուութեամբ: Հասեստի աղբիւրէ կը լսեմ թէ մտադրութիւն կայ վերջնապէս լուծելու միութիւնը: Պատճառներուն ծանօթ չեմ: Ներելի՞ է այսպիսի ընթացք մը խարբերդցիներուն համար, որոնք նիւթապէս ալ չէն վիճակ ունին, մինչ անդին ուրիշ միութիւններ կը կազմուին:

Բարձր Հայքի երիտասարդութիւնը, որ նոյնպէս ուշագրաւ թիւ մը կը կազմէ, կ'իմանամ թէ մօտերս պիտի հաստատէ Բարձր-Հայքի Հայր. Միութեան Տէսինի մասնաճիւղը:

վարդ-պատրիկ

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԼՐԱՏՈՒ

Օր. Լուիզ Ադապէկեան վաղը՝ շաբաթ գիշեր Ecole Supérieure de P. T. T.էն պիտի երգէ հետեւեալ 4 կտոր Mélodieները. Je t'aime (Massenet), Aubade (Leoncavallo), Villanelle (Eva dell'Acqua), Toloméo, air d'Elisa, (Handel).

ՆԿԱՐԻԶ ՇԻԼԹԵԱՆ

Մեզի կը տեղեկացնեն թէ Պրիւքսէլի Գեղարուեստի Պալատը սարքած է ցուցահանդէսը նկարիչ Շիլթեանի գործերուն: Ցուցահանդէսը կը տեւէ երկու շաբաթ 8—20 մարտ: Պիտի ցուցադրուին 40 նոր նկարներ, ինչպէս նաեւ նկարիչին այն գործերը, զոր գնած են Պրիւքսէլի Արդի Արուեստի եւ Փարիզի Լիւքսէնպուրկի թանգարանները:

ԵՐԱԺԻՇՏ ՏԻՐԱՆ ԱԼԵՔՍԱՆԵԱՆ

Երաժշտական քննադատ Էմիլ Վիլէրմոզ, «Էքսէլսիոր»ի մէջ (3 մարտ 1930), խօսելով շաբաթեան նուագահանդէսներուն մասին, գնահատանքի տողեր կը նուիրէ երաժիշտ Տիրան Ալէքսանեանի, որ կը վարէր Ecole Normale de Musiqueի երրորդ նուագահանդէսը:

«Դանօթի է այս հմայեստ ու աշխատասէր արուեստագէտին արժանիքը: Անիկա թանկագին ծառայութիւններ մատոյց երաժշտութեան: Դանօթի է նոյնպէս որ այս ընտիր թաւջութակահարը իր գործիքին ամէնէն ուշագրաւ տեսարաններէն մէկն է: Գրած է, երաժշտութեան մասին, մանկավարժական գիրք մը, որ բարձր արժէք մը ունի: Ալիքեան գործիքն անշուշտ լաւ կը ճանչնար այն, որուն, իբրեւ նուիրուած աշխատակից, կը վստահէր իր նուագախումբը ղեկավարելու հոգը: Անիկա արժանի մատներու յանձնեց իր գուպը:

«Արդարեւ, նուագումը կատարուեցաւ չափազանց խնամքով: Տիրան Ալէքսանեան, երաժշտապետի պատուանդանին վրայ, «եթեւնալու» գուգամոլութիւնը չունի երբէք: Անիկա նուագախումբը կը վարէ բծախնդիր ուշադրութեամբ մը, առանց սին պչրասիրութեան: Իր ձախ ձեռքը,—ձեռք մը որ սովորաբար քիչ կը փորձուի դերասանութիւն ընել,— լրջութեամբ կը հետեւի աջ ձեռքին պատշաճ գուցումին, հակադիր կողմէն: Չկրցայ մտիկ ընել Մոցարտի Pariser Symphonieն, սակայն, Kinder_Todtenlieder'ի ընկերակցութեան պահուն, ունիմն ունեցայ գնահատելու իր երաժշտական յատկութիւնները»:

ԱՒԵՏՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Ամիսներէ ի վեր առեւտրականն հրապարակը կայուն վիճակ մը կը ներկայացնէ: Գլխաւոր պատճառ կը նկատուի ամերիկեան յաճախորդներուն սպասողական դիրքը:

Ամերիկեան կառավարութիւնը չքեւէարկեց տակաւին ժաքսային օրէնքի փոփոխութիւնը, որուն համաձայն ներածուած ապրանքներուն վրայ, (մանաւորաբար թանկագին քարերուն) 10 առհարիւր գեղչ մը կը նախատեսէր: Այս է նաեւ պատճառը որ հակառակ սովորական տարիներու, գնորդներ չեն ներկայանար: Զբօսաշրջիկներ ալ չեն գար հին աշխարհէն նորը: Մեծ պահքին առաջին երեքշաբթին չտեսնուած տեսակ մը անտարբերութեամբ անցաւ: Ապագայի անորոշ վիճակը պատճառ է առհասարակ բոլորին վրայ եւ մեծ ու պզտիկ առեւտրականներ կը խուսափին իրենց սովորական ժամացներէն եւ հաճոյքներէն:

ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻՆ

փոխան ծաղկեպսակի ի յիշատակ Ալեսիս Այէմեանի, հարիւր ֆրանք կը նուիրէ եէմէնիճեան ընտանիքը:

Կը խնդրուի սատնալ խմբագրատունէն, համապատասխան ընկալագրով:

վարը փաստաթուղթերով կ'ապացուցանէ թէ աղէտը չպիտի պատահէր, եթէ իր պատրաստած ծրագիրը գործադրուէր։

Ինչպէս յայտնի է, զօրավար Քոնտիլիս, աղէտէն առաջ կը գտնուէր Պոլիս, ուր կազմած էր կամաւորական գունդեր, գրաւելու համար Նեղուցներու եզերքները։ Գրաւումը պիտի ըլլար հաւանութիւնով Անգլիացիներուն, որոնք զօր. Քոնտիլիսի խոստացած էին տրամադրել ռազմանիւթ եւ հրացան։

Անգլիացիներու հաւանութիւնը ստանալէ յետոյ, գօրավարը կը մեկնի Փարիզ, տեսակցելու Վէնիզէլոսի հետ, որ կը թելադրէ իրեն ուղղակի յարաբերիլ Սեւրէի հետ։ Բայց Քոնտիլիս նկատի ունենալով, որ Իզմիրի բարձր-կոմիսարը անհաւասարակշիռ մէկն էր, դիմումէ չի կատարեր եւ իր ծրագիրը կը պարզէ ընդհանուր սպարապետ զօր. Փափուլասին, յայտնելով թէ պէտք է ապստամբել կառավարութեան դէմ, եւ կենալ բանակին գլուխը։ Այս նպատակաւ Պոտոսաքի ղրամ ալ ղրկեր է Իզմիր։

Բայց այս ծրագիրը, կը գրէ զօր. Քոնտիլիս, ձախողեցաւ, որովհետեւ Սեւրէիրատիս Աթէնքի կառավարութիւնը տեղեակ պահած է անցուդարձէն, որուն հետեւանքը եղաւ սպարապետ Փափուլասի պաշտօնանկութիւնը։

Հաւասկան տեսութիւնը

Պաշտօնական թիւերու համաձայն, 1929ին կուլակներու կողմէ վճարուած տուրքը կը հասնի աւելի քան 100 միլիոն րուբլիի, գրեթէ կրկինը 1928ին գանձուածին (56 միլիոն)։ Տուրքերը գանձուած են ա՛նքան խստիւ որ ելմտացոյցին մէջ նախատեսուածէն 30 միլիոն րուբլի աւելի եղած են։

Վերջին պաշտօնական վիճակագրութիւններու համաձայն, 108,800 հաւաքական տնտեսութիւններ կազմակերպուածեն88 միլիոն հեկտար տարածութեամբ հողի վողի վրայ, որ կը ներկայացնէ գիւղացիական բոլոր տնտեսութեանց 100ին 53ը։ Անասուններուն 100ին 42ը համախնացուած են։

Ողողումները իսկական աղէտ մը դարձած

Հարաւային գաւառներէն հասած նոր լուրեր կարծուածէն աւելի ծանր կը ներկայացնեն կացութիւնը։ Ողողումները իսկական աղէտի մը համեմատութիւններն են առած։ Աղէտին մեծութիւնը պիտի հասկցուի՝ երբ ջուրերը քաշուին բոլորովին։ Բացի Հօթ-կարոն նահանգէն, միւս վայրերու մէջ գետերու յորդումը սկսած է դադրիլ։

Սարսափելի լուրեր կը հասնին Թառն-է-կարոն նահանգէն, ուր հարիւրներով կը հաշուեն զոհերու թիւը։ Կ'ըսուի թէ միայն Մուասաքի մէջ փլատակներու տակ ճնշացածներու կամ ջուրէն քշուելով խեղդուածներու թիւը 200ի կը հասնի։ Աւելի քան հազար տուներ փլած են՝ իրենց տակ ծածկելով բազմաթիւ դիակներ։

Թառն նահանգին մէջ տեսարանը յուսահատական է։ Գետերուն ողողուած են և դագաղները կը քշուին ջուրերէն։

Կարոն գետը երեք օրէ ի վեր կը շարունակէ բարձրանալ, սարսափի ենթարկելով մանաւանդ Լա Ռէոլի շրջանը։ Վիլմիւրի (Հօթ-կարոն) մէջ, ուր ջուրերը իջած են, 130 տուներ փլան. հինգ հոգի փլատակներուն տակ ճնշելով մեռան։

Հանրօգուտ շինութեանց նախարար Փէռնօ՝ Մոնթօսան գնաց անձամբ հսկելու համար օգնութեան գործին։ Աղէտեալներուն անմիջական օժանդակութիւններ եղան։

Մուասաքը աւերակներու կոյտ մը դարձած է։ Բոլոր տուները փլած են։ Հոս հոն կը տեսնուին կարասիի կտորներ։ Սենեկալցի զինուորներ կը հսկեն աւերակներուն վրայ, թոյլ չտալով որեւէ մէկուն մօտենալ։

Մուասաքի մօտ Պորտօ-Սէթ երկաթուղագիծին մեռաղեայ կամուրջը ջուրերէն քշուած է։

Վիճակագրութեան մը համաձայն, Մուասաքի մէջ փլած են 500 տուներ, մեռած՝ 150 հոգի, օգնութեան կարօտ աղէտեալներ՝ 2000 հոգի։ Նոյն շրջանի գանազան գիւղերուն մէջ ալ տուներ փլած եւ մարդիկ մեռած են։ Շատ տեղեր աղէտը պատահած է գիշերանց։ Երբ մէկ կողմէ հեղեղանման անձրեւ կուգար, տուները պաշարուած են ջուրերով. քանի մը բնակարաններու փլուզումը ընդհ. խուճապ առաջ բերած է եւ շատեր խեղդուած են ջուրերուն մէջ։

Թուլուզէն կը հեռագրեն թէ Վիլմիւրի մէջ թառն գետի պատճառած փլատները խիստ մեծ են։ 4000 հոգինոց մեծ աւան մը այլեւս աւերակոյտ մըն է. ջուրերուն մէջէն կը ցցուին քարեր, կղմինտրներ ու գերաններ։ 130 տուներ փլած են։ Մեռելներու թիւը կարելի չէ եղած ճշդել։ Փողոցները անանցանելի դարձած են։ Տեղ տեղ ջուրը 3 մեդր բարձրութիւն ունի։ Օդանաւեր սաւառնեցան աղէտեալ շրջանին վերեւ՝ կացութիւնը քննելու համար։

Քարքասոնի շրջանին մէջ քանի մը գործարաններ քանդուեցան եւ բազմաթիւ տուներ փլան։ Նիւթական կորուստը մեծ է։

Թղթատարն ու հեռագրական հաղորդակցութիւնները մեծապէս տուժած են։

Թուրքեւհելլէն համաձայնութիւնը

Ինչպէս գրեցինք, փոխանակութեան հարցերու մասին տարիներէ ի վեր տեւող բանակցութիւնները վերջացած եւ բոլոր կէտերու շուրջ համաձայնութիւն գոյացած ըլլալով, Վէնիզէլոս հեռագրով հրահանգած է Յունաստանի Էնկիւրիի ներկայացուցիչ Փոլիխրոնիատէսի որ ստորագրէ Թուրքեւհելլէն համաձայնագիրը։

Հիմա բանակցութիւններ պիտի սկսին առեւտրական, բարեկամութեան եւ իրաւաբարական դաշնագիրներ կնքելու համար։

Երկու հելլէն ծովային սպաներ պիտի երթան Էնկիւրի՝ նաւային հարցերու մասին բանակցելու համար Թուրք ժամանակէտներուն հետ։ Ինչպէս կը յիշուի, Յունաստան եւ Թուրքիա նաւային հաւասարութիւն կ'ուզեն ունենալ։

Կլէոպրէի տղան մեռած

Անգլիոյ Ազգային կուսակցութեան վարիչ եւ Անգլիոյ մեծանուն վարչապետ հանգուցեալ կլէոսթընի տղան, լորտ կլէոսթըն մեռաւ երէկ առաւօտ Ուէլրի (Անգլիա) իր բնակարանին մէջ։ 78 տարեկան էր եւ ժառանգորդ չի ձգեր։

"ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18,, ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

Փ Ա Ր Ի Զ. — Վաղը Շաբաթ գիշեր Salle Voltaire*ի սրահը*, 21 Rue Odéon, Odéon *թատրոնի դիմացը*

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ

կը խօսին՝ Թ. Մեծատուրեան, Լ. Զօրմիսեան եւ Ս. Տէր Թովմասեան։

Սրահի ճախքի *համար մուտք 2 ֆրանք*

ԼԻՈՆ.— *Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Գ. Թաղապետարանի սրահը։ կը խօսի՝ Ընկ. Ա. Արծրունի։*

ՍԱՐՍԷԼ.— *Հրայր խուժքին կողմէ։*

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ Սալ տը Նոսի մէջ կը խօսին ընկերներ Լ. Նաիրցի եւ Վ. Համբարձումեան

ԿՐՈՆՈՊԼԸ.—*Այսկիր.ժ.ը2.30ինՀայոցկէղեցին*15A Rue Bayard *կը խօսի՝ ընկ. Ա. Արծրունի։* *Գեղարուեստական բաժին*

Ս. ՇԱՄՈՆ.— *Այս կիր. ժամը 2ին, Հ.Յ.Դ. ակումբին մէջ։*

ՊՈՒՒՎԱՐ ՕՏՏՕ (Մարսէյլ).— *Հ. Յ. Դ. ենթակոմիտէի կողմէ։ Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին Պար վէնսանի մէջ, Շրմէն տը լա Մատրակ։*

կը նախագահէ՝ Ընկ. Բ. Միլտոնեան

կը խօսի՝ Ընկ. Ա. Աբոյեան

ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԱՆԻԷՌ-ՊՈՒԱ-ՔՈԼՈՆՊԻ ՄԷՋ

Հ. Ե. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ առաւօտ

Պուա Քոլոնպի թաղապետական սրահներուն մէջ Rue des Halles

կընախագահէ Պ. Ա. ՇԱՀՕԱԹՈՒՆԻ

կը ներկայացուի Շիրվանզադէի «ՁԱՐ ՕԳԻ»Ն

Դեղարուեստական ճոխ բաժին, ճաշ-պատ, հայկական եւ եւրոպական պարեր։ Պիւֆէ՝ ժողովրդական գիներով։

Մուտք այրերու 7.50, կանանց 5 ֆրանք

«ԾԱՌԱՋ» *կը տեղափոխի 170* Bld. Magenta *(Մինէմա* LUXOR*ի առջեւի կրպակը)։*

ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ԲԵԿՈՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հինգ պատանիներս (Գ. Դանիէլեան, Ա. Ափորեան, Կ. Դանիէլեան, կիւլպէնկ Դանիէլեան եւ Մ. Կարիպեան) կատարեցինք հետեւեալ հանգանակութիւնը.— *Մ. Կարիպեան, Վ. Կարիպեան, Գ. Դանիէլեան, Ա. Ափարեան, Վ. Սուքիասեան, Բ. Աղճաեան, Ա. Դադարեան, Յ. Կարիպեան, Զ. Սերոբեան, Մ. Ճանճիկեան, Կ. Դանիէլեան, Կ. Դանիէլեան, Ա. Հիւսեան, Ի. Սաթլըճեան, Դ. Կարիպեան, Յ. Կարիպեան, Հ. Պէզպէճեան, Գ. Մուճէրէթեան 10ական, Մ. Դանիէլեան, Ի. Կարիպեան, Յ. Փափազեան, Օ. Կարիպեան, Ե. Պալճեան, Ա. Աբրահամեան, Ֆ. Փափազեան 5ական, Ե. Կարիպեան 2, նաեւ մէկ ֆրանք տուաւ 70 տարեկան Տիկին Հոռոմ Թորոսեան որ Թուղթ հաւաքելով կ'ապրի։ Զորս տարեկան պզտիկ Եսթեր Կարիպեան մեր դրամ հաւաքելը տեսնելով եղբօրը ըսաւ, «քեզ պէյիկ տամ դուն ալ դրամ տուր որ ես ալ հանգանակիչներուն տամ» եւ 2 ֆրանք ստանալով մեզ յանձնեց։ Գումար 220 ֆր.։* (Տես ցառաջ 24 Յունուար)։

Գատէմ գիւղի հայր. միութենէն (Լիոն).— *Դ.. Պաղտասարեան 50, Գալաճանեան եղբարք 50, Փոքրիկն Յարութիւն Մարկոսեան 30, (իր մէկ ամսուան կաթի դրամէն), Ե. Նաւօեան 25, Պ. Մաթիկեան 25, Թ. Վարդանեան 25, Ն. Փիլիպպոսեան 25, Յ. Հայթայեան, Տիկ. Բ. Հերոյեան, Յ. Ուլուհոճեան20ական, Ս. Զախաժեան 20, Ե. Փաշուկեան, Ա. Մարկոսեան, Պ. Տիրացուեան, Ե. Հերոյեան 15ական, Գ. Տօնապետեան, Յ. Ղարիպեան, Մ. Յովհաննէսեան, Պ. Բլունկեան, Ե. Գրիգորեան 10ական, Ոմն, Գ. Մարգարեան, Մ. Մարտիրոսեան, Ոմն 5ական, Յ. Տէր Մինասեան 10, գումար 450 ֆրանք։* (Տես ցառաջ 4 փետրուար)։

Թուլոնի ցանկը (նախաձեռնութեամբ ցարութիւն վանէսեանի.— *Տ. Վանէսեան 20, Փ. Քիւլիեան 15, Հ. Ագէհիրլեան, Ս. Սարաֆեան, Ս. Սինանեան, Գ. Առաքելեան, Մ. Սաղլիեան 0. Գըլըճեան, Ա. Գըլըճեան, 0. Սամուէլեան. Գ. Տօնէլեան, Հ. Ջատէեան, Հ. Ենկիպարեանց, 0. Առաքելեան 10ական՝ Մ. Գազանճեան, Գ. Ագեան, Հ. Վանէսեան, Նաշիտ, Գ. Ենկիպարեանց, Սարաֆեան, Ալպէրեան, Հ. Ալիքսանեան, Ն. Անտոնեան, Լ. Թէլֆիեան, Ե. Մըխթարեան 5ական, Ս.Եզկիւլեան 15, գումար 235։* Տես ցառաջ 5 Փետր.։

Ցանկի.— *«Յառաջ»ի ղրկուած է 200, մնացածը ծախսուած է զգեստեղէններու փոխադրութեան։*

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— կը փնտուի եալաքտէրէցի (Գարամուսալ) Սեդրաք կիւմիւշեան, որ երկու տարի առաջ կը գտնուէր Պէյրութ եւ ետքը Ալէքսանդրիա կը թղթակցէր իր քրոջ Ադաւնի Զաւուշեանի հետ (ծնեալ կիւմիւշեան)։ Իմացնել իր քեռայրին Վահէ Զաւուշեանի, 35 Rue Dunoir, Lyon, (Rhône), France.

կը խնդրուի սուրիահայ Թերթերէն արտատպել։

կը փնտռեմ Գոչ Հիսարցի (Սեբաստիա) *ֆօրաքրոջս որդին Մարտիրոս Դարբինեան, իսկ անուն՝ Պետրոս, մօր անուն՝ Փամպուխ.* 1922ին կը գտնուէր Պէյլէր Պէյի (Պոլիս) արհեստանոցը, 1924ին *Լափաիաս որբերու հետ մեկնած* է Գորֆու եւ անկէ փոխադրուած Գավալա։ 1925ին Սէրէզ (Յունաստան) կը գտնուէր, այժմ չենք գիտեր իր ուր գտնուիլը։ *Իմացնել՝* Souren Ghougasian, 99 Av. Verdun, Issy les Moulineaux (Seine) France։

կը խնդրուի Յունաիայ Թերթերէն արտատպել։

— *կը փնտռուի Յակոբ Լիւլէճեան 24 տարեկան, հօր անուն՝ Աստուածատուր, մօր անուն՝ Սրբուհի, 5 տարի առաջ հաստատուած էր Ֆիլիպէ։ Երկու տարիէ ի վեր լուր չկայ իր մասին։ Իմացնել՝ Մ. Լիւլէճեանի,* 76 Grand' Rue. Gap, (H. M).

— *կը փնտռուի Ֆրանսական բանակի կամաւորներէն Յակոբ Գրիգորեան (բուն անունը Յակոբ Նազարեան) որ 1928ին Փարիզէն մեկնած է գաւառ։ կը կարծուի թէ այժմ կը գտնուի Մարսէյլ կամ շրջակաները։ Իմացնել՝ իր մօր Տիկ. Սրբուհի Նազարեանի,* 16 Rue Blanqui, Paris (13e)։ *Ճշգրիտ լուր տուողին նուէր։*

— *կը փնտռուի Բալուի Աբթուխան գիւղէն Գրիգոր Պապոեան, որ կը կարծուի թէ այժմ Լուսիա կը գտնուի։ Իր հասցէն կամ իր մասին տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել իր որդւոյն Միքայէլ Պապոեանի,* Usine de Gromelle, St. Saturnin les Avignons, (Vaucluse), France:

կը խնդրուի արտատպել։

— *Տիկին Ադաւնի Վառեկեան կը փնտռէ իր հայրը Մխսա, մայրը Դշխուհի, եղբայրները՝ Գէորգ, Պետրոս, Սեդրաք, Վահրամ, քոյրերը Արաքսի, Փայլիկ, որոնք քնիկ կիւմիշխանէի Ալան Թաղէն ըլլալով տարագրուած էին, եւ անկէց իվեր աւէլ լուր չկայ անոնցմէ։ Լուր տուողին նուէր։ Իմացնել Տիկ. Ա. Վառեկեանի,* 11 Rue Rubisson Paris (20).

— *կը փնտռուի Երզնկացի Թորոս Օղլէնց աղջիկը Հռիփսիմէ (Արշակ Ման կեանի կինը) եւ իր զաւակները, Արաքսի, Մանուկ եւ Գրիգոր որոնց 1920ին Խարբերդ ըլլալը կը հաստատուի։ Իրենց մասին տեղեկութիւն ունեցողներէ կը խնդրուի իմացնել իր փեսային Շակ Մածիկեանի* Str. Crisian No. 40, Constantza, Roumania.

ԵՐԵԿՈՅԹ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Քէսիրիկի Հայր. միութեան Մարսէյլի ժամանակաւորին վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Սալոն Սբանեալի խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն կը ներկայացուի «ՇԻՆԱՐԱՐ» զաւեշտ։ Մուտք եւ 5 ֆրանք։

ՄԻԱՅՆ 200 ՖՐ. ԱՄՍԱԿԱՆՈՎ դուք կարող տեղեկանալ ձեր վիճակի հողաբաժնին-Փարիզի շրջակաները, ուր կրնաք քնել ձեր ոտքերով։ Նոյնպէս ամսավճարներով։

Մանրամասնութիւններու համար դիմեցէք՝

«ՏԱՐԱՍՈՎ - ՏԷՐ ՕՐԲԱՇԱՄԵԱՆ - ԲԷՋԱԴԵԱՆ»

Հայկական գրասենեակ՝ 18 Rue Chaussée d'Antin, Métro Opéra *կամ* Chaussée d'Antin, *ամէն օր ժամը 10—12 եւ 3—7, իսկ կիրակի ժամը 10—12։*

Կիրակի օրերը կարելի է դիմել նաեւ Հայոց եկեղեցիին դիմացի Café-Rest. 22 Rue Jean Goujon *ժամը 10—12 Պ. Տարասովի, իսկ կէսօրէ վերջ ժամը 2—6 Մ[illegible]* du Nord*էն) հողաբաժիններու տեղը ընկերութեան գրասենեակը Տէր Պ. Աբրահամեանի։*

Շաբաթ և կիրակի օրերը ժամը 4—6 կարելի է դիմել Boulogne, 87bis Bld. de la République *Պ. Տ.Բէշպաղեանի։*

Հողաբաժիններ կան՝ Goussainville, Sevran, Verrières, Combe la Ville, Ozoire, Epinay s/Orge, Elisabethville, Boissy d'Arsy, Antony, Enghien, Rambouillet.

ԱՌԱՆՑ ՈՐ ԵՒ Է ՎՃԱՐՈՒՄԻ

ՉՐԱՒԱՐ կ'ուղեկցինք ձեզ հողաբաժինները ցոյց տալու համար։ Բոլոր բացատրութիւնները հայերէն։

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐ

ՀԱՃԱՐԱՆ ՖԼՈՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ ՍԷն Միշէլ — Հեռաձայն Littré 34—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԱՌԻԹԷՆ

ՄԻՄԻԱՅՆ 15 ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

Մայքըլ Արլէնի (Տիգրան Կիւլիւմճեան) այնքափ փնտռուած եւ հռչակ հանած «*Կանանչ գլխարկը*» գիրքը, որուն գինն է մէկուկէս տոլար։ (37.5 ֆրանք), կը ծախենք 25 ֆրանքի։

Դիմել *Յառաջ* գրատուն, G. Tzerikiantz, 13 Rue des Dominicains, Marseille.

«ԿՈՎԿԱՍ» ՃԱՇԱՐԱՆ

Ամէն օր՝ գառնուկի միսով խորոված, լուլա - քէպապ եւ օրքէսար Թառիստ *ջորժի* դեկավարութեամբ։ Բաց է մինչեւ առաւօտ ժամը 2։

23 Rue Huchette — Métro: St. Michel

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Ցէր եւ ցնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Շբ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

կամ շրջակաները։ Իմացնել՝ իր մօր Տիկ. Սրբուհի Նազարեանի, 16 Rue Blanqui, Paris (13e)։ *Ճշգրիտ լուր տուողին նուէր։*

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, *մէթ. Շաթլէ։ Աչքի եւ նոր մեթոտով դարմանում արատաւոր կանանց մորթի, արիւնի եւ վէնէրական հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, մոմիկ.) եւ վարիսի։ Մասն. լաբորատուար։ Ախտաճանաչութիւն եւ արագ հրդակցութիւն ամէն օր 9—12, կիրակի 9—12։*

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵ ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵ

Շաղագործ LA GARDE
1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)
Téléphone-Trudaine 95.21

EMPIRE Միգիք-Շոլ՝ 37 Av. Wagram

IMPRIMERIE - MASSIS - EDITION
208bis, Rue Lafayette Paris (10e)
Le Gérant H. STEPHAN

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	»
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	»
ԻՏԱԼԻԱ	.	250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub. St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone : NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ
8
ՄԱՐՏ
1930
8 MARS 1930

Ջ. ՏԱՐԻ Թիւ 1206

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՀԱՑ, ԼՈՅՏ, ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ

Ձախողեցաւ կարմիրներուն կազմակերպած վերջին ցոյցը (Մարտ 6), համաշխարհային գործազրկութեան առթիւ, ինչպէս կը նախատեսուէր:

Ամէն տեղ ալ, եւ մանաւանդ միջազգային աշխարհակալութեան գլխաւոր մայրաքաղաքներուն մէջ, կառավարութիւնները լարած էին ոստիկանական-կարգապահական բոլոր ուժերը, ապատաժրական ո՛ր եւ է շարժում խեղդելու համար: Այն աստիճան որ, «Լը Փոփիւլէր», Ֆրանսայի ընկերվարական պաշտօնաթերթը, սրամտութեամբ դիտել կուտար երէկ, ոստիկաններով լեցուած պատկերի մը տակ.

— «Ահա թէ ի՛նչ տեսարան կը ներկայացնէին, երէկ, փարիզի փողոցները, ոստիկաններ՝ ամէն կողմ, իսկ ժամայնավարներ՝ բնա՛ւ: «Համանիթէ»ի կոչին ոչ ոք ետեւեցաւ բացի ոստիկանութենէն, որ փողոց իջաւ, բայց նոյն իսկ առիթ չունեցաւ քանի մը բռնութեանց դիմելու:»

Եւ սակայն, «կարմիր օրուան» մը այս ձախողանքը, կռմինտէրնի նոր պարտութիւնը չեն ժխտեր չարիքին գոյութիւնը: Չեն ապացուցաններ երանաւէտ վիճակ եւ գոհունակութիւն՝ աշխատաւոր բազմութիւններուն համար:

Ընդհակառակն: Չարիքը շատ աւելի խոր է քան կ'երեւայ: Եւ ճիշդ այս խորութիւնը, ծանրութիւնն է որ թոյլ չի տար անձնատուր ըլլալ անխորհուրդ խոյանքներու, որովհետեւ անկարելի պիտի դառնայ նահանջը: Եւ յետոյ, ոչ մէկ երաշխաւորութիւն կայ թէ բոլորը պիտի հետեւին իրարու, եթէ «առաջի» պոռան մէկ երկրի մէջ եւ գրոհ տան դէպի փողոցները: Դէպի զրաժատիրութեան դիրքերը:

Ապացոյց՝ համայնավարական ցնցումը, որ պալթեցաւ միայն Ռուսաստանէն, Եւ այնտեղ ալ մնաց, հակառակ բոլոր շաւդրական ձեռնարկներուն եւ դժգոհութեան, ըմբոստացման տիեզերական եւ յարաճուն ալիքին:

Շատ խոր է եւ սուր՝ տագնապը, եւ կառավարութիւնները ի զուր մեզմացուցիչ կարկտաններ, կիսամիջոցներ կը փորձեն: Բայց անոնց յաջողութեան գլխաւոր պատճառը այն է որ, համայնավարները այս խնդիրն ալ վերածեր են քաղաքական «չանթաժ»ի, կուսակցական ճամարտակութեան դրաժգլուխի: Եւ ատով իսկ, աւելի վնաս քան օգուտ կուտան աշխատաւոր բազմութիւններու դատին:

Մարտ 6ի ցոյցին առթիւ պատրաստուած վիճակագրութեան մը համաձայն, արդէն իսկ 17 միլիոն անգործներ կան քան ծանօթ երկիրներու մէջ:

Այսպէս. Մ. Նահանգներ՝ 5-6 միլիոն, Գերմանիա՝ 3 միլիոն 500,000, Անգլիա՝ 1,500,000, Իտալիա՝ 800,000, Աւստրիա՝ 400,000, Լեհաստան՝ 400,000, Չեխոսլովաքիա՝ 400,000, Հունգարիա՝ 300,000, Պուլկարիա՝ 200,000, Եուկոսլաւիա՝ 200 հազար, Ռումանիա՝ 150,000, Ճափոն՝ մէկ միլիոն եւն.: Մեր ցանկին վրայ, բախտաւոր է միայն Ֆրանսան, որ ծանր տագնապ մը անցուց 1926-27ին, եւ կ'ունենայ Թուլութեան շրջաններ, բայց ոչ այն վիճակը որ տարիներէ ի վեր կը տեւէ Անճլ Բրիտանիոյ եւ Գերմանիոյ մէջ: Վիճակ մը որուն մատնուեցան, վերջերս, նաեւ Մ. Նահանգները: Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը (ամերիկեան) խորհրդարանին ղրկած տեղեկագիր մը մէջ կը հաղորդէր թէ գործազրկութիւնը «վտանգաւոր կէտ»ին հասած էր փետրուարին, ապրուստէ զրկելով կազմակերպուած բանուորութեան 22 առ 100ը (կարգ մը ճիւղերու մէջ, մինչեւ 43 առ 100): Եւ երեսփոխան մը առաջարկեց որ կառավարութիւնը տասը միլիոն տոլերլին քուէարկէ, օգնութեան հասնելու համար: «Միլիոններ անօթի են առատութեան կեդրոնի մը մէջ եւ դեռ չեն կրնար յոյս ունենալ յաջորդ աշխատանք կամ աւելի երկար ժամանակի մը համար:»

Ուրեմն, հացի պայքարն է որ կը դժուարանայ, կը սաստկանայ ամէն կողմ Մեծ Պատերազմէն ի վեր, իբրեւ հետեւանք անհրաժեշտ վերիվայրումներու:

Անշուշտ, չարիքին բուն արմատը կը գտնուի տիրող կարգ ու սարքին մէջ: Աշխատանքի շահագործման, միջազգային աշխարհակալութեան եւ դրամատիրական բռնակալութեան մէջ:

Բայց, ի՛նչ օգուտ կրկնել այս ճշմարտութիւնը, երբ անգուածները իրենք տակաւին պատրաստ չեն, ուժ չունին արտաղրելու իրենց կամքը: Երբ իշխանութեան տիրացած կռմինտէրնականները անգամ, այնքան զգուշութեամբ կը քայլեն գլուխը քարին գարնելով:

Հաց, լոյս եւ ազատութիւն երգեցին միլիոնաւոր բանուորներ, սերունդէ-սերունդ: Ու պէտք է երգեն դեռ երկար ժամանակ, իրարանչիւր շրջանի հետ լայն ճեղքեր բանալով դէպի կռմինտէրնական յաղթանակը:

Հաց, լոյս եւ ազատութիւն՝ մինչեւ անգամ բանուորական-գիւղացիական արքայութեան մէջ, ուր նոյնքան ծանր է, եթէ ոչ աւելի ահաւոր, գործազրկութեան տագնապը: Արդարեւ, իրենց վիճակագրութեամբ, 675,000 անգործ կը համրէին 1924ին, 2,293,000 հոգի՝ 1929 Յունուարին: Եւ այս դեռ կազմուած, սէնդիկայի անդամներուն հաշիւն:

Հաց, լոյս եւ ազատութիւն՝ աւելի քան երբեք:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՊՈԼԻՍՆ ԱՆԴԱՄ ԿԸ ՄԵՂԱԴՐԷ

«Ժամանակ», Պոլսոյ պահպանողական օրկանը, նկարագրելով Եւրոպայի թեւին անկերպարան վիճակը, կը նկատէ (28 փետր.).

— «կարելի չըլլարկազմակերպութիւն մը տալ եւրոպահայ Թեմերն, ուր կիրքն է որ կը գործէ, քան ողջմտութիւնը: Ուծացումի, օտարացումի, ամէնէն աւելի ենթակայ հայութիւն մը անկազմակերպ կը մնայ, իւրաքանչիւր խմբակցութիւն գաղթականներու, ըստ բախտի կը գործէ, բայց գոյութիւն չունի կեդրոնական սպմին մը որ կարէ աշխատութիւնները, թերները լրացնէ, եւ հոգ տանի կանոնաւորապէս նոր սերունդին կրթութեան: Ամէն օր որ կ'անցնի, կորուստ մըն է անհագիս, ապդարմանելի: Շատ հաւատ չընծայենք պարբերաբար լսուած լաւատես լուրերուն:

Եթէ գործի մէջ յաջողածները կան, եթէ փայլուն դիրքեր ունեցող հասած անձեր կան մանաւանդ նախկին գաղթականներէ, այսինքն երկար ատեն եւրոպական ոստանները հաստատուած ազգայիններու մէջ, բայց անդին ստուար մեծամասնութիւն մը, մանաւանդ նոր գաղթականներէն, երիտասարդներ եւ երիտասարդուհիներ, աչքելի կացութեան մը ենթարկուած են եւ կը փնտռեն հիւանդութիւններէ: Եկած նամակներ տխուր գոյներով կը ներկայացնեն ասոնց վիճակը: Իսկ աւելի մատաղ սերունդը հետզհետէ կ'ուծանայ ազգութենէն եւ իր լեզուն իսկ կը մոռնայ: Ո՞ր մարմինն է որ քիչ շատ պիտի հետաքրքրուի այս գործերով:

Իրաւ է որ հրշաշքներու դարը անցած է, բայց ներկայ անկերպարան վիճակն ալ աններելի է եւ դատապարտելի անհոգութիւն մը ցոյց կուտայ: Հատուածական աշխատութիւնները չեն գօրեր նուլումի վերահաս վտանգին դէմ, ընդհակառակն հզօր ձիգ մը պէտք է:»

ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Ռումանիոյ մէջ ալ հանգանակութեան ձեռնարկուած ըլլալով, առաջին առթիւ հաւաքուած է 120,000 լէյ:

Այս գումարէն 100 ստերլին փոխադրուած է ուղղակի Հալէպի առաջնորդարանը:

ԹՈՒՐՔԻԱՅ ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

«Քան» կը գրէ.— Էնկիւրիի մէջ ելմտական նախարարին եւ Թուրք օտար դրամատուններու խմբակցութեան մը միջեւ կատարուած բանակցութեանց հետեւանքով, այս վերջինը որոշեց 500,000 Թրքական ոսկի տրամադրել օտար դրամ գնելու համար: Նոյնքան դրամ պիտի յատկացնէ նաեւ Թուրք կառավարութիւնը:

Դրամատուններու այս խմբակցութեան նպատակը Թրքական Թղթադրամը վերարժեւորել չէ, այլ պահպանել իր ներկայ գինին վրայ:

Պոլսոյ ելմտական շրջանակներուն մէջ գոհունակութեամբ կ'արձանագրեն գանագան օտար դրամատուններու ընծեռած այս աջակցութիւնը՝ Թուրքիոյ ելմտական վերականգնումին համար: Աւելցնենք որ չորեքշաբթի օր Թրքական դրամը նոր անկում մը ունեցաւ Լոնտոնի ֆրապարակին վրայ: Մէկ անգլիական ոսկին կ'արժէր 1100 դրուշ, մինչ նախորդ օրը 1090 դրուշ էր:

ՊԱՊՐ ժառանգը է մօտ օրէն կարգ մը անտիպ վաւերաթուղթեր հրատարակութեան տալ Ռուսիոյ կրօնական հալածանքներուն մասին:

ՕՐ ԸՍՏ ՕՐԻՆ

ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐՈՒ ԱՂԷՏԸ

700 ՀՈԳԻ ՄԵՌԱՒ -- 2500 ՏՈՒՆ ՓԼԱՒ

100 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ ԱՂԷՏԱՒԱԼՆԵՐՈՒՆ

Քանի օրերը կ'անցնին ու չուրերը կը քաշուին ա՛յնքան մէջտեղ կ'ելլէ աղէտին մեծութիւնը:

Բոլոր Թերթերը աղէտին վայրը դրկած են թղթակիցներ, որ վայրկեանը վայրկեանին սրտաճմլիկ պատմութիւններ կը հաղորդեն՝ ողողեալ շրջանին մէջ պարզուած տխուր տեսարաններու մասին:

Հանրօգուտ շինութեանց նախարարէն յետոյ, աղէտեալ շրջանները կ'այցելեն նաեւ Հանրապետութեան նախագահ Պ. Կասթոն Տումէրկ եւ վարչապետ Թարտիէօ: Անոնք մասնաւոր կառախումբով այս առաւօտ ժամը 7ին պիտի հասնին Աժէն, ուսկից ինքնաշարժով հետզհետէ պիտի այցելեն Մուասաք, Մոնթօպան, Վիլմիւր, Թուլուզ, Սէն-Սիլփիս, Լաւօր, Քասթրը, Մազամէ եւ Քարքասոն: Գիշերը պիտի անցընեն կառախումբին մէջ: Կիրակի առաւօտ ալ պիտի այցելեն Քարքասոնի եւ Պէզիէի միջեւ գտնուած աղէտեալ շրջանները: Յետոյ Պէզիէէն երկաթուղիով պիտի երթան Թուլուզ ու երկուշաբթի առաւօտ ժամը 8ին պիտի վերադառնան Փարիզ:

Պ. Տումէրկ իր անձնականէն 20,000 ֆրանք նուիրեց աղէտեալներուն:

Երեսփ. ժողովին մէջ նախագահ Ֆէրնան Պուիսոն ճառ մը խօսելով խորհրդարանին համակրանքը յայտնեց աղէտեալներուն եւ կոչ ուղղեց երեսփոխաններուն որ անհրաժեշտ վարկը քուէարկեն անոնց օգնութեան փութալու համար: Ելմտացոյցի նախարար Ժէրվէն-Մարթէն մասնակցեցաւ նախագահի խօսքերուն, աւելցնելով որ կառավարութիւնը որոշած է գործնական համակրանք յայտնել աղէտեալներուն:

Կառավարութիւնը որոշած էր 30 միլիոն ֆրանքի գումար մը յատկացնել աղէտեալներուն: Ելմտական յանձնաժողովը այդ գումարը բարձրացուցած էր 80 միլիոնի: Վարչապետ Թարտիէօ ըսաւ թէ կառավարութիւնը հակառակ չէ ատոր: «Տասներկու նահանգներ աղէտի ենթարկուած են. Թառն-է-Կառոն, Մոնթօպան եւ Մուասաք ամէնէն շատ վնասուած են: Դեռ կարելի չէ հաշուել մեռելները· վիրաւորները չեն մաքրուած: Բայց կան հերոսութիւններ, որոնց առջեւ մարդ պէտք է գլուխ ծռէ: Նման աղէտի մը պահուն նիւթական ճիգը չի բաւեր· աղէտեալ բնակիչներուն պէտք է յայտնել ազգին համերաշխութիւնը:»

Յետոյ համաձայնութիւն գոյացաւ 100 միլիոն ֆրանքի բարձրացնել աղէտեալներուն յատկացուելիք գումարը: Երէկ առաւօտ քուէարկուեցաւ այս վարկը:

Ողողեալ շրջանին համար մարթէորիտ յայտարարուեցաւ:

Ճշգրիտ տեղեկութիւններ չկան դեռ կորուստներու մասին: Սակայն գրեթէ ստոյգ կը նկատուի թէ առնուազն 400 հոգի մեռած են Մոնթօպանի եւ Մուասաքի շրջանին մէջ: Միւս շրջաններն ալ հաշուելով, գումարը կը հասնի 700 հոգիի: Միջոցներ ձեռք առնուած են աղէտեալները պատսպարելու եւ կերակրելու համար: Ներկայիս ողողումները կը շարունակուին Կարոնի շրջանին մէջ: Փլած տուներու թիւը կը հասնի 2500ի:

Կառոն գետը յանկարծ յորդելով եզերքի քաղաքներուն ու գիւղերուն մեծ վնասներ հասցուց, մանաւանդ Լոթ-է-Կառոն եւ Ժիրոնտ նահանգներուն մէջ: Ագատարար աշխատանքները փութով առաջ կը տարուին:

Հաւատական statistiques

Երէկ գրեցինք թէ՝ ըստ Մոսկուայի պաշտօնական հեռագրական գործակալութեան, 80 միլիոն հեկտար հողամասի վրայ 108,800 հաւաքական տնտեսութիւններ հաստատուած են արդէն:

Հաւաքականացման մէջ առաջին տեղը կը գրաւեն կեդրոնական երկրագործական շրջանը, Պաշքիրին եւ հիւսիսային կովկասը: Ամբողջ խորհրդային միութեան համար իբրեւ սերմնացու տրամադրելի է 48,000,000 կենդինար ցորեն, որուն 39 միլիոն կենդինարը հայթայթուած են հաւաքական տնտեսութեանց կողմէ:

Գարնանացանքի համար ամբողջ խորհրդային միութեան մէջ պիտի կազմակերպուին մեքենաներու եւ տրակտորներու յատուկ 5733 կայաններ, 90,000 տրակտորներով:

Կառավարութեան կողմէ ղրօշի տակ կանչուած են բոլոր գիւղատնտեսներն ու հոգագործութեան մասնագէտները՝ հաւաքական տնտեսութեանց մէջ ցանքի գործերուն օժանդակելու համար: Ասոնցմէ 100ին 80ը արդէն իսկ գաւառ մեկնած են:

Ռուսիոյ կրօնական հալածանքները

Անգլիոյ երեսփոխանական ժողովին մէջ, պատասխանելով քանի մը հարցումներու, Չէնտերսըն յայտարարեց թէ ստացած է Մոսկուայի անգլիական դեսպանին տեղեկագիրը՝ խորհրդային միութեան մէջ կատարուած կրօնական հալածանքներուն մասին: Նախարարը մերժեց յայտնել թէ դեսպանը ինչ կերպով կատարած է իր քննութիւնները, մերժեց նաեւ հրա-

(Լուրերու դարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ԱՆԱՏՈԼՈՒԻԷՆ ՔՇՈՒԱԾ ԹՇՈՒԱՌՆԵՐՈՒՆ

ՑԱՆԿ 39

Գ. Տիւզեեան, փրնեւ	100.—
38րդ ցանկին գումարը	48,505.65
Ընդհ. գումար	48,605.65

***

ՄՄԲ.— Այս գումարէն մինչեւ փետր 24 կեդր. ցանձնախումբին յանձնած ենք

41,000 ՖՐԱՆՔ.

Երէկ յանձնեցինք 7000 ֆրանք եւս: Ընդհ. գումար՝

48,000 ՖՐԱՆՔ:

ԲԵԿՈՐՆԵՐՈՒ ՏԵՂԱՒՈՐՈՒՄԸ

Հալէպի «Եփրատ»ը կը գրէ թէ խնամատարական ենթայանձնաժողովը գումարում մը ունեցաւ, որուն ներկայ էին նաեւ օրիորդները Եէփէ, Էէնսըն, Պիւլ եւ Բոպըրթս: Յայտնի եղաւ որ հաստատուելիք գիւղին վայրին մասին տեսակէտներու տարբերութիւն մը կայ խնամատարական մարմնոյ եւ ագգերու դաշնակցութեան ներկայացուցչին միջեւ. այս մասին տեսակցութիւններ տեղի կ'ունենան եւ յուսալի է որ շուտով կարելի ըլլայ հարթել հարցը եւ խօսքէն գործի անցնիլ:

Այս պատճառաւ վեր. Շիրաճեան դեռ չէ մեկնած գաղթըշրջի շրջանը:

Ժողովը նկատի առաւ գաղթականներու դպրոցական տարիք ունեցող 200ի մօտ մանուկներու հարցը եւ որոշեց երեք կրթական յարկեր հաստատել, մին ագապա թաղը, ուր գիշերային դասընթացքի համար որբերուն լիկան վարձած է շէնք մը, գոր սիրայօժար կը տրամադրէ ցերեկեայ դասաւանդութեանց, երկրորդը՝ Մէյտանի նորահաստատ հայ գիւղի ջ. ո. միութեան սրահի մէջ, յուսալով որ միութիւնը պիտի ուզէ զայն տրամադրել այս ազգօգուտ ձեռնարկին, երրորդին վայրը եւ շէնքը տակաւին որոշած չէ: Որ. եէփէն ազնուաբար կը ստանձնէ առաջինին համար 25 ոսկիի գումար մը յատկացնել մինչեւ աբձակուրդ, երկրորդին ծախքը պիտի հոգայ խնամատարական ենթայանձնաժողովը, իսկ երրորդին համար տակաւին կարելի եղած չէ կարգադրութիւն մը ընել: Որ. եէփէն յատկացուց նաեւ 5 ոսկի՝ քանի մը գաղթական արհեստաւորներուն պէտք եղած գործիքներու գնման համար:

ԼՈՅՏ ՏԵՍԱԼ

"ԴՐՕՇԱԿ,, Ի

Թիւ 3 (1930 մարտ).— Վիտօշի խորհուրդը, (*Խմբ.*), կազմակերպիչ ոգին (*Մ. Վարանդեան*), Աղէտաւոր մայը (*Լ. Ակնունի*), Օտար Հորիզոնների տակ (*Շաբիք*), Ա. Աիպարոնեանի յոբելեանին առթիւ, —«Գաղաքացի երգիչը» (*Ռ. Մեւեան*), Ա. Աիպարոնեան ցեղափոխութեան դրօշին տակ (*Կ. Սասունի*). Սեւ գարեցի Սաքոյի ինքնակենսագրութիւնը, Աւալիանու աիաբեկումը (*Բենօ*): Թուրքիոյ շուրջ,— «Շամատարածը Հայաստանի մէջ (*Հայմաթլոս*)»:

Սկիզբը՝ Ռ. Միքայէլեանի վիճակագրական լուսանկարը (*Մահուան 25ամեակին առթիւ*): Տարեկան բաժնեգինը 25 ֆրանք կամ 2 տոլար: Շատավաճառ՝ 2.50 ֆր.:

ԾԱՆՐ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԷՋ

Ո՛Վ ՈՐ ԿՐ ՊԱՇՏՊԱՆԷ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏԵՍԱԿԷՏԸ, ՍԵՒ ՅԱՆԿԸ Կ՛ԱՆՑՆԻ.— ԻՆՉՈ՞Ւ ԱՍՊԱՐԷԶԸՆ ՓՇՈՒԵՑԱՆ Ս. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ, Ա. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏՆԵՐ.— ՂԱՐԱԲԱՂԻ ԲԱՒՏԸ ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ՅԱՆՁՆՈՒԱԾ Է ԱԴՐԲԷՋԱՆԻ ԲԱՐԻ ԿԱՄՔԻՆ

(Մասնաւոր թղթակցութիւն «Յառաջ»ի)

«Արտասահմանում ապրող մեր երջանիկ հայրենակիցները, ով գիտէ թերևս մեզ բոլորովին մոռացութեան տուին։ Այսպէս է եղել Ղարաբաղի ժողովուրդի բախտը»։

Այսպէս է վերջացնում բարեկամս Վարանդայի շրջանի X գիւղից գրած նամակը։

Թողնեմ իմ բարեկամիս տխուր նամակը, եւ ես դրեմ ձեզ մեր կացութեան մասին։

Ղարաբաղը թէ միշտ եւ թէ այժմ բաժնուած է մի քանիշրջանների, 1) Ջաւանշիր, 2) Գիւլիստան, 3) Խաչէն, 4) Վարանդա եւ 5) Դիզակ։ Բոլշեւիկեան տիրապետութեան օրից մինչեւ գոնէ այսօր, մեր գաւառական շրջանները այնպէս են իրարից կտրուած եւ առանձնացած, ինչպէս կովկասը Պարսկաստանից, կամ կովկասը Եւրոպայից։ Մենք չգիտենք ինչ կայ եւ ինչ է տեղի ունենում, մեր հարեւան Ջաւանշիրի շրջանում, ինչպէս մեր հարեւան Վարանդայի շրջանում չգիտեն ի՞նչ է կատարւում մեր Խաչէնի շրջանում։ Սահմանները եւ թէ Ղարաբաղի գեղեցիկ լեռներն ու ձորերը չեն որ մեր շրջանները բաժանել են իրարից, այլ մեր անհարազատ իշխանութեան ստեղծած ժղձանքը, գիւղական կոմբջիները կոմսոմոլները եւ գաղտնի լըրտեսների ցանցը, որ ահ ու սարսափի է մատնել մեզ։

Դիզակի շրջանից Վարանդա գնացող թշուառ հայ գիւղացին ապահով չէ, թէ նա նորից պիտի վերադառնայ իր տունը, որքան էլ նա ճդնէ ապացուցանելու, որ նա իր անձական գործով է գնացել, այլ ոչ հակաբոլշեւիկեան կամ հակակառավարչական գործով,

Եւ այդ պատրուակով անչափ մարդիկ քշեցին և աքսորեցին Ռուսաստանի խորերը. օրինակները մէկ չեն եւ ոչ հարիւր, որի շնորհիւ մեր գիւղական տնտեսութիւնը քայքայւել է, մեր մտաւորական երիտասարդ ուժերը սպառւել, որոնցից շատերը աքսորւած, իսկ մնացած մասն էլ սարսափի տակ գնացած պատրւակներով հեռացել իր հայրենի օջախից դէպի Հիւսիսային Կովկաս, Անդրկասպեան երկիր եւ դէպի Պարսկաստան։

Ղարաբաղի գիւղական մտաւորական համեստ ուսուցիչներին եւ գաղափարական յեղափոխականներին ու հայդուկներին այժմ փոխարինել են Բագուից եւ Թիֆլիսից եկած ալաւերած ու անբարոյական կոմսոմոլները։ Հարազատ հայրերն անգամ դառնացած սրտով անիծում են իրենց անառակ զաւակներին։ Դիզակի շրջանում տեղի ունեցած մի շարք խայտառակութիւնների մասին, որի առթիւ իր ժամանակին գրել եմ ձեզ, ահա ինչ է գրում ինձ իմ բարեկամը.— «Երբեք, երբեքչէի կարծում, թէ Ղարաբաղը, որ ծնեց Դումանին ու Վարդանին և Վանի Արամին ու Վանի Իշխանին, նա պիտի ծնէր և այս վիժւածք, վարձկան չեկիստներին ու լրտեսներին, որոնք ամօթ ու նախատինք պիտի պատճառեն Ղարաբաղի հպարտ հայութեան»։

Մեր բողոքներն ու խնդիրները թէ Երեւան, Բագու, Թիֆլիս, մնացին անհետեւանք և «բանուորա-գիւղացիական» խորհրդային իշխանութիւնը բոլոր նեղելի եւ աններելի միջոցներով ստիպեց մեզ ենթարկւելու Ադրբէջանի իշխանութեան, կատարած լինելու համար Տաճկաստանի բարի ցանկութիւնը, ինչպէս արտայայտել է Բագուի թիւրք կոմունիստներից մէկը, առանց քաշւելու։

5—6 տարիէ որ մեր բոլոր շրջաններում կազմւած է գիւղացիական միութիւններ, որոնց նպատակն է Ղարաբաղի 150 հազար հայութիւնը կապել մայր երկրի—Հայաստանի հետ։ Միութիւնները իրենց ճիւղերը ունին կովկասի բոլոր վայրերում։

Նոցա աշխատանքները դուր չեկաւ մանաւանդապէս Բագուի եւ Թիֆլիսի թիւրք եւ վրացի կոմունիստներին, որոնց թւում է թէ «Հայերը դիտաւորեալ նպատակներով կամենում են Հայաստանը ուժեղացնել», աւելացնելով.—«Մա կոմունիստների մտածողութիւն չէ, սա Դաշնակի մտածողութիւն է»։ Այսպէս է ասել Բագուի թիւրք կոմունիստներից մէկը, Բագուում ապրող Ղարաբաղցի բանւորների հայ ներկայացուցիչներին։

Լսենք թէ Թիֆլիսում ի՞նչ են ասել վրացի կոմունիստները։

— «Ղարաբաղի խնդիրը մեզ յոգնեցրել է, մենշեւիկները եւ դաշնակները այդ խնդրով շատ են զբաղւել, մենք զբաղւելու ոչինչ չունենք։ Ղարաբաղի մեր ընկերները պէտք է լաւ իմանան որ խորհրդային մեծ միութեան մէջ մի Հայաստան կայ, Արարատեան Հայաստանը, նրանից բացի, ոչինչ գոյութիւն չունի եւ նման խնդիրներով ամօթ է մեր ընկերներին զբաղւել։

1929 թւի սկիզբներին մեծ աշխատանքներկատարեցին Ղարաբաղի հայ գիւղացիութեան բուռն ցանկութիւնը իրագործելու համար, Ադրբէջանի կառավարութեան մէջ պատասխանատու պաշտօններ եւ կուսակցական մեծ դիրք ունեցող Հայերը, յատկապէս Զանգեզուրցի Լիւռն Միրզոյեան եւ Շուշեցի Նազի Դովլաթեանը։

Իսկ Երեւանի, թէ կառավարութեան մէջ եւ թէ կուսակցութեան շարքերում, նոյն ուղղութեամբ մեծ աշխատանք թափեցին Ղարաբաղի հարցին յաղող ելք տալու, նոյնպէս երկու աղեղնիկ անձնաւորութիւններ, բժիշկ Ս. Համբարձումեան եւ Աշոտ Յովհաննիսեան (երկուսն էլ Շուշեցիներ)։ Վերջինս որքան էլ չեկիստի հոգեբանութիւն ունէր, սակայն այս խնդրի մէջ լաւ դիրք էր բռնած։

Վերոյիշեալ չորս անձնաւորութիւնների մասին թերեւս լսած լինիք, որ նոքա այս կամ այն պատճառով եւ դանազան պատրւակներով քշեցին եւ հեռացրեցին ասպարէզից, իբրեւ «դաշնակ մտածողներ...»։

Ղարաբաղից գնացած գրութիւնների եւ Երեւանում ապրող մի շարք կոմունիստների դիմումների շնորհիւ, Երեւանում յաճախ տեղի են ունեցել սեղմ ժողովներ, ուր դրւել է Ղարաբաղի խնդիրը, գլխաւորապէս 1928 թւի վերջերին եւ 1929 թւի սկիզբներին։ Նիւթեր ունիմ այդ ժողովների մասին լրիւ տեղեկութիւններ տալու, սակայն ձեզ հասցնելու հնարաւորութիւն չկայ։ Այստեղ բերեմ միայն Ս. Համբարձումեանի հետեւեալ յայտարարութիւնը, որ տեղի է ունեցել կառավարութեան շէնքի սենեակներից մէկում, ուր եւ մասնակցել են Երեւանում ապրող Ղարաբաղցի կոմունիստներից հինգ հոգի։

— Ընկերներ, յայտարարել է բժիշկ Համբարձումեանը, Ղարաբաղի խնդրի շուրջ մօտ 6-7 տարի է որ շարունակ մեր կառավարութեան դռները կը ծեծեն, Ղարաբաղի գիւղացիութեան բողոքը ու ցանկութիւնը մեր կողմից ոչ բաւարարւեց եւ ոչ էլ ուշադրութեան առնւեց։ Որքան էլ այդ խնդրի, համար մեզ «Դաշնակ» համարէք բայց փաստը մնում է փաստ, որ Ղարաբաղի հայութեան պահանջը միանգամայն տեղին է եւ արդարացի։ Եւ վերջապէս այդ է պահանջում եւ ներկայ փոքրիկ Հայաստանի շահը որ Ղարաբաղի հայ գիւղացիութիւնը կապւած լինի մեզ հետ։ Այստեղ խօսք եղաւ հաղորդակցութեան մասին. զարմանալի բան. բաւական է մի քանի ժամուց ճանապարհ կամ խճուղի եւ կամ երկաթուղի կառուցանել Բայազիտի շրջանից Ղարաբաղի ծոցը, այն է Ջաւանշիր եւ ամէն ինչ վերջացած է. իսկ եւ իսկ այդ մենք կարող ենք, երբ ցանկանանք եւ այլն...

Աշոտ Յովհաննիսեանի յայտարարութիւնը.

—Սաքօի (Համբարձումեանի) յայտարարութիւնը այստեղ ծիծաղ առաջ բերեց. Թէ ինչո՞ւ, ծիծաղողները թող պատասխանեն։ Իսկ ես պիտի աւելացնեմ, որ եթէ խօսքը վերաբերւում է արգելքներին աշխարհագրական դիրքին, որոնք ծախսերի հետ կապւած են, ես եմ, որ պիտի ծիծաղիմ նման առարկողներին։ Եթէ մենք մեր դրամների ծայրը հասցնում ենք մինչեւ Ջինաստան եւ Անգլիայի խորքերը, կարծում եմ որ մեր սեպհական երկրի համար կարող ենք մի քանի ժամւայ երկաթուղի անցկացնել եւ մեր երկրի ծայրագաւառները միացնել ու չէն դարձնել. այո, ես եմ որ պիտի ծիծաղիմ ձեր առարկութիւնների վրայ, որովհետեւ մենք աւելի շատ խօսում եւ դրում ենք քան թէ գործ ենք կատարում եւայլն։

Իր ժամանակին Երեւանում տեղի ունեցող այս խորհրդակցութիւնները մեծ ոգեւորութիւն առաջ բերին թէ Երեւանում եւ թէ Ղարաբաղի գիւղացիութեան մէջ, սակայն ոչ մի արդիւնք չեղաւ։

Ոչ մի արդիւնք, որովհետեւ Բագուն եւ Թիֆլիսը դէմ են,իսկ Մոսկուան նման «հասարակ եւ յիմար խնդիրներով չի զբաղւում։ «Ապա ուրեմն ու մինչեւ այսօր ինչպէս եւ դուք գիտէք Ղարաբաղի բախտը յանձնւած է Ադրբէջանի թիւրք կոմսոմոլներին եւ կոմբջիջներին, որոնք ունենալով իրենց ձեռքի տակ մի քանի վարձկան եւ ալլասերւած հայ չեկիստներ, նրանց միջոցաւ կառավարում են Ղարաբաղը։

Սակայն այդ վարձկանների օրերն էլ համրւած են, որովհետեւ այդ առթիւ Բագուի մի շարք կարեւոր ժողովներում արդէն յայտնւած է եւ ծրագրւած է, որ Ղարաբաղը պէտք է ազատել դաշնակներից եւ ուղարկել այնտեղ մեր վստահելի թիւրք կոմունիստ ընկերներից։

ԱՐՑԱԽԵՑԻ

ՁԱՄԲՈՐԴՈՂ ՆԵՐՈՒԻԹԻՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Այս անունով ընկերութիւն մը կազմւած է փարիզի մէջ։ Արդիական մարդը գռնապան մը չէ, պէտք է ճամբորդէ երկիրէ երկիր։ Գրականութիւնն ալ այժմ ճամբորդութեանց հնորհիւ է, որ կը ճոխանայ։ Բայց դժւար է ճամբորդել։ Այս պատճառաւ ֆրանսայի գրագէտները ընկերութիւն մը կազմած են, հետեւելով անշուշտ օտարներուն, որոնք նման բազմաթիւ ընկերութիւններ ունին։ Ընկերութեան նպատակը պիտի ըլլայ ֆրանսացի երիտասարդութիւնը ճամբորդութեան դրկել օտար երկիրներ, ուսումնասիրելու համար բոլոր ազգերը։ Այս ընկերութեան նախագահն է քլօտ ֆարէր, փոխ-նախագահ՝ փօլ Մորան։ Վարչութեան կ՛անդամակցին բազմաթիւ գրողներ եւ մտաւորականներ, պլնուա, Ցուվէրնա, Վալէրի եւ ուրիշներ։

կարդացէք և տարածեցէք ՅԱՌԱՋը

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

ԱՐԴԻ ՄԵԾ ՔԱՂԱՔՆԵՐԸ

Այժմէական հարց մըն ալ այս։

Եւրոպական մեծ քաղաքները, պատերազմէն յետոյ, ձգտում մը ունին փոխելու իրենց դիմագիծը։

Ի՞նչ է քաղաքը։

Ապահովաբար ոչ ոք խորհած է այդ մասին։ Մանաւանդ մենք, որ կուգանք Թուրքիայէն, ուր քաղաք եւ գիւղ այնքան ալ տարբեր նշանակութիւն չունէին։ Եւրոպայի մէջ քաղաքը ունի իր դիմագիծը, իր կեանքը եւ իր յատկանիշները։ Եւրոպական քաղաքը շինուած է հելլենական քաղաքակրթութեան կամ, եթէ կ՛ուզէք, հանրապետութեան վարանին համաձայն որ ծանօթ է cité grecque անունով։ Այդ քաղաքը ունէր երկու նպատակ,—պատերազմ եւ շուկայ։ Քաղաքը շինուած էր կռուելու եւ պաշտպանուելու ամէն յարմարութիւններով։ Եւ իր շուկան այն հրապարակն էր, ուր կը ցուցադրէր միտքին ու ստամոքսին բոլոր անհրաժեշտութիւնները։

Ինչպէս հելլենական հին արուեստը, ժանրանկարչային բան մը ունէր նաեւ այդ քաղաքը։

Արդի քաղաքակրթութիւնը, սակայն, հետզհետէ անոր կուտայ տարբեր արուեստի մը դրոշմը, զանգուածեղ (massif, monumental) նկարագիրը մը։ Եւ ատիկա թերեւս պահանջն իսկ է արդիական քաղաքին, որ հելլենական ձեւով՝ թանգարան կամ մթերանոց մը ըլլալէ աւելի, անտառ մըն է մեքենաներու եւ գործարաններու։

Յաճախ այս թերթին մէջ կը տպուին քաղաքաշինութեան (urbanisme) նոր ձգտումներ, որոնք կը փոթորկեն ֆրանսացի ճարտարապետներու ուղեղը։ Ճարտարապետութիւնը խորունկ եւ բարդ արուեստ մըն է, այնպէս որ ոտանաւորի դիրք մը աննշան կէտ մըն է՝ բազդատմամբ այդ միւս խոր ստեղծագործութեան։ Հսկայ կամուրջներ իրարու կը կապեն ոչ միայն գետերը, այլ նաեւ նեղուցներու ափերը։ Բարձրաբերձ տուներ կը թուին «երկինքը քերել»։ Փարիզի մէջ, ամէն օր փողոց մը կը փորուի, եւ մէկ օրէն միւսը տանիքներ կը կախուին երկինքէն։ Գրուեցաւ արդէն այստեղ թէ ճարտարապետները ի՛նչ նոր յատակագիծեր պատրաստած են ստեղծելու համար նոր Փարիզ մը։

Դէպի ո՛ւր կը ձգտի քաղաքներու այս ճարտարապետութիւնը, «Ամերիքանիսմ» կը պատասխանեն շատեր։ Ոմանք ապազայապաշտ ոճին յաղթանակին կը վերագրեն այս շարժումը։ Ինչ ալ ըսուի, իրողութիւնը այն է, որ Փարիզի մեծ վաճառատունները դիմագիծ կը փոխեն աստիճանաբար։ Կորսուած են կլոր ու քնքուշ գիծերը, իրենց տեղը տալով երկար ու բիրտ գիծերուն։ Գոթական մթնշաղ պատուհաններուն տեղ՝ լայնալիճ պատուհաններ։

Եւ քաղաքը «ճանկ կը նետէ» իր բոլորտիքը, ինչպէս կ՛երգեն բանաստեղծները։ Արմատ արձակելով հողին մէջ, ստորերկրեայ շէնքեր կը հաստատէ։ Նորակայաններ կը շինուին՝ ճամբորդելու հաւար երկինքէն։ Արդարեւ վաղուան քաղաքը կը պահանջէ հաղորդակցութեան նոր օրինակ միջոցներ, կայան՝ օդանաւերու, կայան՝ շոգեկառքերու։ Փողոցներու շինութիւնը եւս բարդ է հիմա, ինքնաշարժներու եւ հանրակառքերու երթեւեկին հաւար։ Արդէն քաղաքի մը կեանքը կը յատկանշուի իր հաղորդակցութեան միջոցներով, որոնք տարածութիւնը եւ հեռաւորութիւնը կը կտրեն կարճ ժամանակի մէջ։

Ահա այս հոգերն ունին արդի ճարտարապետները, եւ բազմաթիւ են գիրքերը, ինչպէս նաեւ օրաթերթերը, որոնք կը խօսին արդիական քաղաքներու շինութեան մասին։ Երեւանի մէջ եւս ժանդագէտներ կը զբաղին մայրաքաղաքին նոր յատակագիծին պատրաստութեամբ, արդիական փողոցներու եւ այլ անհրաժեշտութիւններու մասին։ (Այդ առթիւ մշակուած հին ու նոր ծրագիրներուն պիտի անդրադառնանք միտք եւ արուեստի մեր բաժնին մէջ։) Վանդի, Աստուածաշունչի բառով, երկրի բնակչութիւնը կ՛աճի՝ հակառակ սովին, պատերազմին ու հիւանդութիւններուն։ Եւ մարդիկ, օրէ օր տնտեսական հոգերէ աւելի նեղուած՝ քաղաք կը վազեն գիւղերէն։

Վիճակագրութիւն մը ցոյց կուտայ, որ 1866ին գիւղերու եւ ագարակներու մէջ հին մարդոց հարիւրին 51ը, 1911ին՝ հարիւրին 40ը, 1921ին՝ հարիւրին 38ը կը տեսնուի, որ գիւղերը կը պարպուին։ 1846ին Ծրանսայի գիւղերու բնակչութեան թիւն էր 26,600,000, իսկ 1921ին՝ 21 միլիոն։

Նախ ագարակներն են, որ կը պարպուին։ Շատեր ատիկա կը վերագրեն դպրոցի, նամակատունի, վաճառատունի հաղորդակցութեան պահանջներուն։ Եւ գիւղերն ալ պարպուելով, խճողուած կ՛ենթարկուին քաղաքները։ Նիս 1921ին ունէր 155,839 բնակիչ, 1926ին՝ 184,441։ Մարսէյլ 1921ին՝ 586,341, 1926ին՝ 652,196։ Կրընոպլի մէջ այդ 5 տարուան ընթացքին աւելցաւ 7,000, Տիժոնի մէջ՝ 6,000, եւայլն։ Դիտել կը տրուի, թէ Փարիզ գերեզման մըն է, որ շատ մարդ կը թաղէ։ Արդարեւ 35,000 բնակիչ կորսնցուցած է Փարիզ, բայց իր նահանգին մէջ աւելցած է 251,989 բնակչութիւն։ Մեծ քաղաքները, դիտուած է որ, կ՛ուռին իրենց եզերքներէն։ Պորտոյի արուարձաններուն մէջ եւս 15,472 բնակիչ աւելցած էր վերջին մարդահամարին։

Ծրանսայի հաւար քաղաքներու այս շարժումը կը ներկայացնէ նոր հոգ մըն ալ։ Հաղորդակցութեան միջոցները, ճիշդ է, դիւրութեամբ քաղաք կը փոխադրեն Ծրանսայի գիւղացիները։ Սակայն անոնց տեղը կը լեցնեն օտարականները։

Ճամբորդութիւնը, հիմա, թէ վտանգ մըն է եւ թէ օգուտ մը։ Վտանգ մը, որովհետեւ կը խանգարէ երկրին բնակչութեան հաւասարակշռութիւնը։ Գիւղն ու հողագործութիւնն էր, որ երկրին կը կապէին մարդիկ։ Քաղաքը անոնց կուտայ ճամբորդելու, հեռանալու ամէն դիւրութիւն։ Կը կարծէք թէ միայն տնտեսականհոգե՞բննպատճառը այս ճամբորդութեանց։ Ապահովաբար ոչ։ Որովհետեւ գիւղերէն կը հեռանան ոչ միայն ագարակտները, այլ նաեւ հողատէրերը։ Աւելի հաճոյք, աւելի վայելք կայ քաղաքին մէջ։ Այստեղ քաղցր է կեանքը։ Այսպէս կը մտածեն անոնք։ Դարուն անհանգիստ ոգին է, երբեմն, որ ճամբայ կը հանէ գիւղացիները։ Եւ ֆրանսացի ժողովրդագիրները կը հարցնեն.— «Ի՞նչպէս դադրեցնել այս գաղթը, որ կը նմանի ովկիանոսներու ձուկերուն ճամբորդութեան։ Քաղաքը ոչ միայն չի կրնար հանդուրժել այս յարաշարժ բազմութիւններուն այլ նաեւ կը սաստկացնէ հիւանդութիւնը։ Աւելի լաւ է, ուժ տալ գիւղաշինութեան, ամէն առաւելութիւն տալով գիւղական կեանքին։ Ապահինքն, փոխանակ քաղաքներ շինելու այնպէս, ինչպէս կը շինուին, շինել գիւղեր եւ գիւղերու ցանցեր։ Կան, որ սակայն հեգնանքով կ՛ըսեն թէ ֆրանսական արդի քաղաքները պարզ գիւղեր են ամերիկեան քաղաքներու մօտ։ Եւ ուրիշներ ալ կ՛ըսեն թէ արագութիւնն ալ սահման մը ունի, եւ քաղաքներու մեծութիւնը չի կրնար՝ արագութեան ամէն միջոցներով՝ հարթել դժուարութիւններուն։

Ուրեմն, թող կանգ առնեն այլեւս քաղաքներու սա շինութիւնները։ Դէպի գի՛ւղ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆՑՈՒԴԱՐՁ

Անգեալները Թերթերու մէ երեւցած լուր մը շատերու աչքէն աննշմար անցաւ։ Ամերիկացին Լենինականի մէջ հաստատեց գիւղատնտեսական վարժարան մը որ աշակերտ կ՛ընդունի կովկոլոր կողմերէն։

Ահա հաստատութիւն մը, կոչուած է գնահատելի ծառայութիւն մը մատուցանելու հայրենի երկրին։ Ամերիկացին նախ ինքնաշարժ արօրներու նմուծումով եւ յետոյ Ամերիկան երկսեռ գիւղատնտեսներու առքումով եւ այժմ ալ գիւղատնտեսական վարժարանի մը հաստատումով, կ՛ուզեն արդիականացնել Հայաստանի երկրագործութիւնը։ Եւ այս ձեռնարկը շատ աւելի օգտակար է քան որոշ նոցներն ու ապաստանարանները։

Ցարերու ռէժիմին մասնակարգութեամբ, կովկասի ղովուրդներուն մէջեւ հայ գիւղացիութեան մէջ աւելի տգէտ մնացած ընդհանրապէս գիւղատնտեսական վարժարանը, որուն աշակերտուն ստուարագոյն մասը չոբաններն են, պիտի կրնայ օգտակար մը կատարել հայ գիւղացիութեան մէջեւ, գիւղատնտեսութեան գիտական կեանքը, որքան տնտեսական նոյնքան ընկերային սակէտներով։

Այսպէս հայ գիւղացին, որ նկարագրին եւ քաջութեան բիւրն իր հողն է, առյաւէտ կուռած պիտի մնայ իր գիւղին պիտի չգաղթէ քաղաքներու դէպ նրապոյրներէն։

* * *

Եւ արեւմտեան Հայաստանի քրտաթոռ Հայերը շարան շարան կը գաղթեն Սուրիա։ Բոլորն երկրագործներ են։ Գիւղի բազմաչներ։ Իրենց միակ երկիրկ մը լծկան եւ արօրմ պիտի քարի մարդիկ։ Պայքարան եւ պիտի պայքարին բնութիւնները եւ պիտի պարտադրեն մուլ հողերն անգամ արտադրել։ Եւ արտադրելու առատորէն։ երբեք ապերախտ եղած չէ։ բարիքը կը փոխարինէ տասնքսանով։

Ուրախալի է ըսել թէ այ հին զեկավար շրջանակներ, մէկ օրէն խոստացած են գաղթականները կապել հողին անոնցմէն հաստատել երկրագործական գաղութներ։ Երկրի գործէին արագօրէն եւ իմաստուն կերպով։

Վերջապէս Եփրատի եւ պուրի միջեւ գտնուած հողամաս օժտուած է նաեւ արգասաբերութեան ուժով։

Այս առթիւ միտքս կուգ փոքր դրուագ մը։ Հայկական բագրութեան շրջանին, օր պոլիս երկրագործական նախարութեան հայ պաշտօնատարներ սենեակին մէջ կը հանդիպ գերման մասնագէտի մը, Հալէպէն գառնալով գովքը հիւսէր Եփրատի եւ խոպ միջեւ գտնուող բարեբեր հո

Ինչպէս կը տեսնուի, հայ այսպէս կը դառնայ սովորական հին պայքարը գիւղին ու քաղաքին միջեւ։

Այստեղ երկու տեսակէտ կարելի է հաշտեցնել՝ քանի որ գիւղ ու քաղաք եւասարապէս վայելեն յառաջմութեան բարիքները։ Երբ քաղաքը աճի, եւ գիւղը տկնայ, շատ բան կը կորսնցնէ կիրը։

շԱՒԱ

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

27 ՆՈՐԸՆԾԱՆԵՐ ԱԼ ՄԵՐ ՔԱՂԱՔԷՆ

ՈՒՍՏՈՒՃՈՒՔ, 1 մարտ (Սեփ. թղթ.)։— Ֆելիպպէն, Սոֆիայէն, Պուրկազէն, Խասքովոյէն ու Վառնայէն վերջ, ահա կարգը Ռուսճուքին եկած է։ Այստեղ ալ, մեր քաղաքը երիտասարդներ, անխմբուած երիտասարդներ, անհաղթելի հաւատքով ու սիրով կը սպասէին այն օրուան, երբ իրենց հնարաւորութիւն պիտի տրուէր մտնել Դաշնակցութեան շաքերուն մէջ։

Դաշնակցութեան տեղական կոմիտէին նախաձեռնութեամբ, փետր. 26ի գիշերը, ժամը 8.30ին ազգային վարժարանի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ ընկերական հանդիպում մը, ուր 27 երիտասարդներ ներկայացան խոստանալու երդումը։

Ժամը 9ին, սրահը լիքն էր արդէն։ Բոլորին ալ աչքերուն առջեւ պատկերանար խորհրդաւոր պահեր մը։ Բեմին առջեւ, սեղանի մը վրայ դրուած էր քրիստոսի կիսանդրին, իսկ քովը՝ Հ. Ց. Դաշնակցութեան զինանշանը։ Սեղանին ճակատն ի վար ծածկուած էր Դաշնակցութեան դրօշը։ Բեմին վրայ, իրենց աչքերը հին գլուխներով ու խրոխտ նայուածքով տեղ գրաւած էին քանի մը վեթերան ընկերներ, որոնք քաղաքական դառն դէպքերու հետեւանքով, եկած ու բնակութիւն հաստատած էին այս օտար հորիզոնին տակ։

Ընկեր ընկերուհիներու կողմէ երգուած «Մշակ բանւոր»էն վերջ, ընկ. Ս. Ղազիկեան բացուած յայտարարեց հանդիպումը եւ քանի մը խրախուսիչ խօսքեր ուղղելով երիտասարդ թեկնածուներուն, բեմ հրաւիրեց առաջին բանախօս ընկեր Թորգոմ Հէքիմեանը։ Ընկերը իր հանելէ վերջ 1915ի մեծ եղեռնէն վերջ, հալածական ու ցիրուցան ժողովուրդին մասին կիսանդրին, իսկ քովը՝ Հ. Ց. Դաշնակցութեան զինանշանը։ Սեղանին ճակատն ի վար ծածկուած էր Դաշնակցութեան դրօշը։ Բեմին վրայ, իրենց աջերը հին գլուխներով ու խրոխտ նայուածքով տեղ գրաւած էին քանի մը վեթերան ընկերներ, որոնք քաղաքական դառն դէպքերու հետեւանքով, եկած ու բնակութիւն հաստատած էին այս օտար հորիզոնին տակ։

Ընկեր ընկերուհիներու կողմէ երգուած «Մշակ բանւոր»էն վերջ, ընկ. Ղազիկեան բացուած յայտարարեց հանդիպումը եւ քանի մը խրախուսիչ խօսքեր ուղղելով երիտասարդ թեկնածուներուն, բեմ հրաւիրեց առաջին բանախօս ընկեր Թորգոմ Հէքիմեանը։ Ընկերը իր հանելէ վերջ 1915ի մեծ եղեռնէն վերջ, հալածական ու ցիրուցան ժողովուրդին մասին

կիսանդրին, իսկ քովը՝ Հ. Ց. Դաշնակցութեան զինանշանը։ Սեղանին ճակատն ի վար ծածկուած էր Դաշնակցութեան դրօշը։ Բեմին վրայ, իրենց աջերը հին գլուխներով ու խրոխտ նայուածքով տեղ գրաւած էին քանի մը վեթերան ընկերներ, որոնք քաղաքական դառն դէպքերու հետեւանքով, եկած ու բնակութիւն հաստատած էին այս օտար հորիզոնին տակ։

տարակուսեան տալ այդ տեղեկագրին պարունակութիւնը, այն հիման վրայ թէ ատիկա կրնայ ստեղծել նախընթաց մը, որ դէմ է հանրային շահին։

Չէնտըրսըն աւելցուց թէ շաբաթուս երեսփոխանական ժողովին պիտի հաղորդէ՝ «Սպիտակ Տետրակ»ի ձեւին տակ՝ թարգմանութիւնը 1929 ապրիլ 8ի հրամանագրին, որով կանոններու կ'ենթարկուի կրօնքը Ռուսիոյ մէջ։ Քանի մը երեսփոխաններ հարցուցին թէ ինչո՞ւ կը մերժէ հրատարակութեան տալ դեսպանին տեղեկագիրը, ու պահանջեցին որ գոնէ ամփոփ գեկոյց մը տայ անոր պարունակութեան մասին։ Չէնտըրսըն պատասխանեց թէ իր առաջին յայտարարութեան վրայ աւելցնելիք բան մը չունի։

Իտալիոյ զինուորական ուժը

Իտալական բանակին մէջ որոշ բարեկարգութիւններ պիտի ըլլան։ Պատերազմական եւմտացոյցին առթիւ պատրաստուած տեղեկագրին առաջին մասին մէջ կ'ըսուի թէ զինուորները այսուհետեւ նուազագոյն ծանրութիւնը պէտք է կրեն իրենց վրայ, ճնացեալ առարկաները, որոնք անպայման պէտք չեն, պիտի բեռցուին զինուորական մարմիններուն կցուած զանազան փոխադրական միջոցներուն վրայ։ Զինուորական ծառայութեան պայմանաժամը պիտի զեղչուի, նկատելով որ ֆաշիստ երիտասարդութեան կազմակերպութեան հետեւանքով զինուորները դրօշի տակ կանչուած ատեն արդէն զինուորական յատկացեալ կրթութիւն ստացած կ'ըլլան։

Զարկ պիտի տրուի լեռնային թեթեւ հրետանիի զօրացման, նոյնպէս պիտի ուժեղացուի օդանաւորդութիւնը, որ կարգ մը պակասներ ունի դեռ։

Տեղեկագրին երկրորդ մասը նուիրուած է Ֆրանսայի եւ Եուկոսլաւիոյ զինուորական եւմտացոյցներու մանրակրկիտ քննութեան։ Մասնաւոր գլուխ մը յատկացուած է Իտալիոյ սահմանակից Նիսի ամրացեալ շրջանին։ Տեղեկագիրը կ'աւելցնէ.

«Ապագայ պատերազմները, շատ աւելի քան վերջին համաշխարհային պատերազմը, պիտի ըլլան ժողովուրդներու պատերազմներ եւ գոյութեան պայքար։ Հետեւաբար տրամաբանական է որ իւրաքանչիւր պատերազմիկ օգտուի իր բոլոր ուժերէն՝ սկիզբէն իսկ խորտակելու համար թշնամի երկրին կենսական երակները. ուրեմն, անհրաժեշտ է որ գործակցին ցամաքային եւ ծովային բոլոր ուժերը. այդ ալ անկարելի է եթէ խաղաղութեան ժամանակէն չկազմուի միօրինակ մտայնութիւն»։

Տեղեկագիրը կը վերջանայ, ըսելով որ ֆաշիստ վարչաձեւը կրցած է իրագործել այդ միութիւնը։

Մարs 6ի ցոյցը ձախողած

Ինչպէս կը նախատեսուէր, Մարտ 6ի առթիւ բոլշեւիկներու կազմակերպած ցոյցը ձախողեցաւ եւ Փարիզի մէջ կեանքը ընթացաւ խաղաղ կերպով։ Կարմիր վարիչները իրենց ընկերներուն տուած էին զանազան հրահանգներ, շինութեանց բանուորները գործադուլ պիտի ընէին, որպէսզի ցոյցեր կազմակերպեն փողոցներու մէջ, գործարանի բանուորները ձեռնածալ պիտի նստէին եւ ցոյց պիտի կատարէին դուրս ելլելու պահուն, ինքնաշարժի վարիչները իրենց կառքերով դիրք պիտի բռնէին կարեւոր քառուղիներու վրայ՝ երթեւեկը անկարելի դարձնելու համար։ Այս երեք հրահանգներն ալ գրեթէ չգործադրուեցան եւ ծրագրուած նպատակին կարելի չեղաւ հասնիլ։

Կոչին պատասխանեցին միայն ստորերկրեայ երկաթուղիի բանուորները։ Կէսօրէն վերջ հրապարակային հաւաքոյթ մը տեղի ունեցաւ Կրանժ-օ-Պել փողոցի սրահին մէջ։ Ներկաները՝ մօտ 2000 հոգի, հաւաքոյթէն վերջ ուղղուեցան դէպի Փլաս Քոնպա, ուր փոքրիկ ընդհարում մը ունեցան ոստիկաններուն հետ։ Պուլվար տը Պէլվիլի վրայ եւս 400 համախոհներ բախեցան ոստիկանութեան հետ։ «Իւմանիթէ» կ'ըսէ թէ 52 համախոհներ ձերբակալուեցան։

Գաւառներու մէջ նոյնպէս ամէն ինչ խաղաղ անցաւ։

ԿՈՒԻՆԵՐ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՄԷՋ

Պերլինի մէջ բոլշեւիկները իրենց դիմադրութեան կեդրոնը հաստատած էին Նէօյքոլն եւ վէստինկ թաղամասերուն մէջ։ Սակայն ոստիկանները ցրուեցին զանոնք։ Ամէնէն մեծ թափօրը 400է աւելի համախոհ չէր պարունակեր։ Մէկ ոստիկան սպաննուեցաւ։ Ցուցարարներէն եօթը հոգի ծանրապէս վիրաւորուեցան։ 200 հոգի ձերբակալուեցան։

Նիւ Եորքի մէջ Եունիըն Սքուէրի հրապարակը հաւաքուեցան 60,000 անգործ համախոհները, որոնք ուզեցին քալել դէպի քաղաքապետարան, բայց ոստիկանութիւնը արգիլեց, քանիցս զէնք պարպելով։

Ուաշինկթընի մէջ աղմկալի անկարգութիւններ պատահեցան նախագահի պալատին՝ Սպիտակ Տան շուրջերը։ Ոստիկանութիւնը արտասուաբեր ռումբեր գործածեց՝ ամբոխը ցրուելու համար։

Սպանիոյ մէջ ալ ամէն ինչ խաղաղ անցաւ։ Միայն Պիլպաոյի մէջ խումբ մը բանուորներ թափօր կազմած ցոյցեր բերին փողոցներուն մէջ։

Լոնտոնի մէջ 2000 ցուցարարներ Լոնտոնի Աշտարակին մօտ բացօթեայ միտինգ մը գումարեցին։ Ոստիկանութիւնը միջամտեց եւ հինգ հոգի վիրաւորուեցան։

Վիեննայի, Ազգերի, Պուքրէշի, Փրակայի եւ Եւրոպայի ուրիշ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ թեթեւ ցոյցեր միայն տեղի ունեցան։

Մահ ծովակալ Ֆոն Թիրփիցի

Միւնիխէն հեռագիր մը կը հաղորդէ մահը Գերմանիոյ նախկին ծովային նախարար ծովակալ Ալֆրէտ Ֆոն Թիրփիցի, 81 տարեկան հասակին մէջ։ Վիլհելմ Բ. կայսրը զինքը ծովային նախարար նշանակած էր 1897ին, ու Ֆոն Թիրփից գրեթէ քսան տարի (մինչեւ 1916 մարտ) պահեց այդ պաշտօնը։ Իր օրով է որ Գերմանիա ունեցաւ ուժեղ նաւատորմ մը, Անգլիոյ մտահոգութիւն պատճառելու աստիճան։ Մեծ պատերազմին սկիզբը Ֆոն Թիրփից համաձայն էր որ գերման մարտանաւերը բաց ծով ելլեն եւ նաւամարտ մղեն թշնամի նաւատորմին հետ, սակայն ծովային սպայակոյտը հակառակ էր այդ գաղափարին։ Այս տարակարծութիւնը պատճառ եղաւ որ 1916ի գարնան անիկա հրաժարի։ Այնուհետեւ շարունակեց խառնուիլ քաղաքական պայքարներու։ Հրատարակած է իր «Յիշատակներ»ը եւ «Քաղաքական վաւերաթուղթեր»։

"ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18,, ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

Փ Ա Ր Ի Զ. — Այսօր Շաբաթ գիշեր

Salle Voltaire*ի սրահը, 21 Rue Odéon, Odéon թատրոնի դիմացը*

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ

կը խօսին՝ Թ. Մեծատուրեան, Լ. Զորմիսեան եւ Ս. Տէր Թովմասեան։ *Գեղարուեստական բաժին*

Սրահի ծախքի համար մուտք 2 ֆրանք

ԼԻՈՆ.— Այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Գ. Թաղապետարանի սրահը։ կը խօսի՝ Ընկ. Ա. Արծրունի։

ՍԱՐՍԷԼ.— Հրայր խումբին կողմէ։

Այս իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ Սալ տը Նոսի մէջ կը խօսին ընկերներ Լ. Նաիրցի եւ Վ. Համբարձումեան

ԿՐՈՆՈՊԼԸ.Վաղը կիր.ժ.ը2.30ինՀայոցեկեղեցին15A Rue Bayard կը խօսի՝ ընկ. Ա. Արծրունի։ *Գեղարուեստական բաժին*

Ս. ՇԱՄՈՆ.—Վաղը կիր. ժամը 2ին, Հ.Յ.Դ. ակումբին մէջ։

ՊՈՒԼՈՒԱՐ OSSO (Մարսէյլ).— Հ. Յ. Դ. ենթակոմիտէի կողմէ։ Վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին Պար Վէնսանի մէջ, Շրմէն տը լա Մատրակ։

Կը նախագահէ՝ Ընկ. Բ. Միլտոնեան

Կը խօսի՝ Ընկ. Ա. Աբոյեան

ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԱՆԻԷՌ-ՊՈՒԱ-ՔՈԼՈՆՊԻ ՄԷՋ

Հ. Ե. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ առաւօտ

Պուա Քոլոնպի թաղապետական սրահներուն մէջ Rue des Halles

կընախագահէ Պ. Ա. ՇԱՀԱԹՈՒՆԻՆ

Կը ներկայացուի Շիրվանզադէի «ՉԱՐ ՈԳԻ»Ն

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, ճաշ պանդ, հայկական եւ եւրոպական պարեր։ Պիւֆէ՝ ժողովրդական գիներով։

Մուտք այրերու 7.50, կանանց 5 ֆրանք

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Ս. ՄԻՆԱՄԵԱՆ ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻՆ կողմէ

Վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին

148 Rue Villeneuve *Քաղաքապետարանի սրահը, Կը ներկայացուի*

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ԵՒ ԼԵԶՈՒ ԶԳԻՏՆԱԼՈՒՆ ՎՆԱՍՆԵՐԸ (գաւեշտ)

Կը մասնակցի Պ. Գ. ՄԱՆՏԻԿԵԱՆի նուագախումբը

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ ԵՒ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Անդրէասի եւ շրջ. հայր. միութեան կողմէ վաղը կիրակի ժամը 2.30ին 40 Rue de Belleville *ճաշարանին վերնայարկը, Կը նախագահէ Պ. Ե. ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ։ Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները եւ համակիրները։*

«ՅԱՌԱՋ» *Կը ծախուի 170* Bld. Magenta *(Մինէմա* LUXOR*ի առջեւի կրպակը)։*

Հ. Յ. Դ.

Փ Ա Ր Ի Զ

Իսի լէ-Մուլինօի Վոժեան խումբի ժողովը՝ վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 9ին 164 Ave. Verdun, *Իսի-լէ-Մուլինօ։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկայանալ անդամատեսրով։*

ՍԷՆ Թ'ՈՒԱԹուան (Մարսէյլ) «Ընկեր Կարօ» խումբի ժողովը՝ վաղը Կիրակի ժամը 4ին, ընկ. Յովհաննէս Վարոյեանի բնակարանը։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Մարսէյլի Իշխան ենթակոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Արամ, Ազբիւր Սերոբ, Եփրեմ խան, Շամազասպ եւ վարդգես խումբերու բոլոր ընկերները, վաղը Կիրակի ժամը 3ին, սովորականհաւաքատեղին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Ներկայանալ անդամատեսրերով։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչի Փարիզի «Մանուկներու Պաշտպանութիւն» ժառանգաւորի ընդհ. ժողովը վը՝ վաղը Կիրակի ցերեկ ժամը 3ին, 71 Ave. Kléber. Անդամներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՄԵԲԱՍՏԱՀԱՅԵՐՈՒ Նահանգային Միութեան ընդհ. ժողովը վաղը Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, տոքթ. Ա. Պողոսեանի բնակարանին մէջ, 36 Rue Bellefond, Paris (9e)*։ Կը խնդրուի բոլոր անդամներէն ներկայ գտնուիլ։*

ՏԷՍԻՆի Եազղատի եւ շրջականերու Հայր. Միութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ անդամ եւ ոչ անդամ բոլոր հայրենակիցները վաղը Կիրակի ժամը 2ին, 13 Սիթէ տը Շըմէնտրֆէր։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

MONDE

Միջազգային մեծ շաբաթաթերթ՝ գրական, գեղարուեստական, գիտական եւ ընկերային տեղեկութեանց

Տնօրէնն՝ H. Barbusse. վարիչ մարմին՝ A. Einstein, M. Gorki. Upton Sinclair, M. Ugarte, M. de Unamuno, M. Marhardt, Léon Werth.

Կը հրատարակուի ամէն ուրբաթ։ Գինն 1.50 ֆրանք, տարեկան բաժնեգին 50 ֆր., վեցամսեայ՝ 25 ֆրանք *(Ծրանսայի համար)։*

Չքի նմոյշ մը կը ղրկուի ուզողին։

Հասցէ.— Administration de «Monde», 50 Rue Etienne Marcel, Paris (2e).

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Ֆրանսական բանակի կամաւորներէն Յակոբ Գրիգորեան (բուն անունը Յակոբ Նազարեան) որ 1928ին Փարիզէն մեկնած է գաւառ։ Կը կարծուի թէ այժմ կը գտնուի Մարսէյլ կամ շրջակաները։ Իմացնել՝ իր մօր Տիկ. Սրբուհի Նազարեանի,

ՀԱՐՍՆԻՔԷՆ ԱՌԱՋ

Չեր բոլոր պէտքերը եւ նուէրները գտնեցէք՝ 6էն մինչեւ 15 մարտ

Ծրանսահայ գնողներուն՝ քաթալոկներ կը ղրկենք։

ԲԱՆ. թիւ 1. Մահճակալներ, 2. կոպներ, 3— խոհանոցի սպասներ, 4. կարի մեքենաներ, 5. երեխաներու կառքեր, 6. վառարաններ, 7. հեծելանիւներ, 8. ֆոնոկրաֆներ, 9. գրեատեղէն եւն.։

Հետեւ եւս վայրերու հայրենակիցները քիմին տեղական գործակալներուն։ ԼԻՈՆ՝ *ՍԱԱԹՃԵԱՆ, 18* Rue Jamen, Grand Guilure (Rhône) *կամ Բշ. Դշ. Եշ. Ուր. ժամը 7—9 երեկոյ,* 262 Rue Duguesclin, Lyon.

ՎԱԼԱՆՍ՝ Պ. ԳԱՍԵԱՆ ԳԷՈՐԳ, 4 Rue Balthazar Baro.

ՏԻՄԻՆ՝ Պ. Գ. ՍԵԹԹԱՆ, Cité du Parc 23, Maison Plaisance.

ՏՐԱԿԻՆԵԱՆ՝ Պ. ՔԷՓՃԵԱՆ, 1 Rue Vieille Halle,

ՊՈՒԼԷՆ՝ Պ. ՋԻՒՄՊԻՒԼԵԱՆ, Tailleur, Rue de la Mairie.

Կ'ուզուի դեռ՝ Ծրանսայի ուրիշ հայաշատ վայրերու մէջ, նոր տեղական գործակալներ։ Պայմաններու համար գրել՝

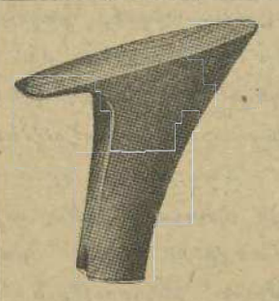
G. Badouhassian, 16 Bld. des Italiens, Marseille.

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ցէր եւ ցնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

ՓԱՅՏԷ ԿՐՈՒՆԿՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ԿՐՈՒՆԿՆԵՐ՝ ՄԱՐՍԻԼԻԱԿԱՆ

LOUIS XV *ՄԱՆՏԱԼՆ*

կաշիով եւ առանց կաշիի

Խիստ չոր փայտ

JUSTINESY

Place des Baumes, St. Antoine, MARSEILLE

Քոմիսիոն եւ արտադրում

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՀԱՃԱՐԱՆ ՖԼՈՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ *Հեռաձայն Littré 38-43*

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, *մէթ. Շաթլէ։ Աչքի եւ նոր մեթոտով դարմանում ամէն եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէնէրական հիւանդութեանց (Ֆրանկոֆոն, մամիզ.) եւ վարիսի։ Մասնաւորաբար։ Ազճամիտ եւ արտաքին հրդեհագուեցիկ. ամէն օր 9—12, կիրակի 9—12։*

ՖՐԱՆՔ ԵՒ ՌՈՒՄ ՆՈՏԱՐԱՎԱՃԱՌՈՒԹԻՒՆ

A. REDSKY, Place Contres (76 r. Cardinal Lemoine) *կիւնը)։ Օթոպիւս՝ S., թրամ. 47, 82, 83, 85։*

Արեւելեան ամէն կարգի նշանագրեր, թրքական սուրհ., պաշտօնական թղթակցութիւն, սեռ եւ կարմիր խոշոր պուլդուր, տոլմա, հելվա, փաքլաւա, օղի, վոտկա, բոտիլներ, շամփանեա եւ ամէն տեսակ գինիներ։ Գինիները մատչելի գներով եւ մաքուր։ Տունը կը յանձնարարէ Հեռ. Gobelins 51-52։

ԲԺԻՇԿ. ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

10 Rue Beaugrenelle, Paris

Մէթրօ՝ Beaugrenelle

Միզանցքի, փրոստատի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւններ եւ ֆոտօ-կախտ։ Ամէն օր ժ. 10—12, 3 9։ կիր. եւ տօն օրեր 10—12։

ՍԱԿԱՐԱՆ

7 Մարտ 1930

	ԴՐԱՄՆԵՐ	
Սթերլին,		L. St.
Տոլար,		Dollar
Մարք	100	Mark
Թրք. թղթ.		L. Trq.
Թրք. ոսկի		» » or
Մէճիտիէ		Médjidié
Լէվա	100	Léva
Տրախմի	»	Drachme
Լիր	»	Lire
Պելժ. ֆր.	»	Fr. Belge
Ջուից.	»	Fr. Suisse
Լէյ	»	Leï
	ԱՐԺԵԹԱՒԹՂԱՅԻՆ	
Եգ. ֆր. Ֆոնս.		I Cr. Fonc. Eg.
	» II	»
	» III	»
Թուրքի երկթղ.		Lots turcs

EMPIRE *Տիգիթ-Շօլ՝* 37 Av. V...

IMPRIMERIE - MASSIS - E...
208bis, Rue Lafayette Pa...

Le Gérant H. STEPH...

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Վաղը Կիրակի իրիկուն, Albert 1er *Թատրոնը,* 64 Rue Rocher

(Métro: St. Lazare et Rome)

Պոլսէն նոր ժամանած դերասան *Պ. ՎԱՀՐԱՄ ՊԱԼԸՔՃԵԱՆ*

կը ներկայացնէ՝ պրիէօր **ՍԻՄՕՆԸ**

Մասնակցութեամբ Պ. ՇԱՀԱԹՈՒՆԻԻ

եւ փարիզահայ լաւագոյն ուժերու

ֆօյէտի մը ՄԷԿ արարով Պ. ԿԱՎՈՇ - ԹՕԼԱՅԵԱՆԻ կողմէ

Գիները՝ 25, 15 եւ 10 ֆրանք։ Նախօրօք տոմսերը ապահովել «կավոշ»ի խմբագրատունէն եւ բոլոր հայկական ճաշարաններէն։

ՀԱՐԱՉ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շ.	40 շ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»		»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub. St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone : NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ
9
ՄԱՐՏ
1930
9 MARS 1930

Ջ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1207

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՆԳԻՏԱՑ ԱՆՊԷՏ...

Օրուան մարտակոչն է — Անկի՛ Մայքըլ Արլէն։

Անուղղայ պատուելի մը — պսակաւո՛րը — առաջին քարը գլորեց, եւ հասկցող-չհասկցող զինուորագրուեցան, սրտառուչ բարեմտութեամբ մը։

«Մեռա՛նք-կո՛րանք»։ Կատարեալ Ազգային Աղէտ։ Եթէ ոչ «չէրիաթ»։

«Փառք ու պարծանք»ը, որուն տողավարձն ու հարսնիքն անգամ ներշնչում, գլխու պտոյտ կուտային երէկ, արդէն դարձեր է «շունէն ալ ցած»։ (Այս վերջինը՝ դժբախտաբար գաղնակցական խմբագրի մը բերնով)։

Գիտակցաբար ուշացուցինք այս «երկու խօսքը», սպասելով որ կը սթափին, վերջապէս, աժան ազգասիրութեան դռնապանները (Փարիզի մէջ), գիտակից կամ «լողաց» դաժախազները, եւ կը նօսրանայ մթնոլորտը։

Ընդհակառակն։ Առաջին խաչակիրը արդէն դարձեր է ազգային հերոս, շնորհաւորութիւններ ստանալով մինչեւ...Պոլսէն։ Եւ յառաջ եկած է այնպիսի ժխոր մը, որ ամէն բանէ առաջ մեր գրական-գեղարուեստական մակարդակին և դրամագլուխին անանկութիւնը կ'ապացուցանէ։

Կա՛մ այն է որ, մինչեւ այսօր ալ, խաչակիր ասպետները չեն տեսած Մայքըլ Արլէնի վիպակին բնագիրը։ Կա՛մ անգլիերէն չեն գիտեր։ Կամ գրականութիւնը կը շփոթեն ազգային բարապանութեան հետ։

Եւ կամ, հասկցած են իրենց սխալը, բայց, անգամ մը նժոյգին վրայ նետուած ըլլալով, անպատուութիւն կը համարեն վար իջնել։ Առանց նկատելու որ, նժոյգը ինք խրտչելով տաղտկալի բեռէ մը, կրնայ մէկ անգամէն գլխիվայր նետել։

Մենք նորէն առաջին ենթադրութեան կը հակինք — չեն տեսած բնագիրը կամ չեն կարդացած ամբողջական թարգմանութիւնը։ Եւ, մէկ բառ միայն, սա գրգռիչ, անարգ «պոռնիկը» — այն ալ ծուռ թարգմանուած — վառեր է գլուխները, եւ տո՛ւր թէ կուտաս...

Հեռո՛ւ մեզմէ՝ Մայքըլ Արլէնը պաշտպանելու ո՛ր եւ է տրամադրութիւն։

Իր ցեղային օտարացուժէն աւելի, որ իր մեղքը չէ — այսուհետեւ հազարներով պիտի ձուլուին — խորթ կը թուի մեզի իր մշակած գրականութիւնը։

Ահաւասիկ թանկագին տաղանդ մը, որ թուխսի կը նստի, կը քրտնի եւ կը ծափահարուի գրական-գեղարուեստական վայելք, ընթացիկ ապրանք հայթայթելով մեծ քաղաքներու ազնուապետական սալոններուն։ Տաղանդ մը, որ կը փնտռուի իբրեւ ջերմանոցի ծաղիկ, իբրեւ շփացած զաւակը միջազգային, այլ մանաւանդ անգլեսաքսոն «հայ լայֆ»ին։

Բայց, ո՞վ իրաւունք տուաւ հրապարակի աղմկարարներուն, անգէտին կամ չափազանց բանգէտին — անարգել, վարկարեկել, խաչել մէկը՝ առանց հասկնալու թէ «բանը ինչումն է»։

Մայքըլ Արլէնի ո՞ր մահացու մեղքին համար՝ այս վայրէնութիւնն ու անճոռնի կանչերը։

Ի՞նչ կիրք է այս, յուսախաբութեան, դառնութեան հզօր ճիչի մը առթիւ, որ այնքան խորապէս, հոգ չէ թէ վայրենօրէն կը վերլուծէ, կը խտացնէ այս ժողովուրդին դարաւոր պատմութիւնն ու անասելի տառապանքը։

Անգլիերէնը հայերէնի թարգմանելէ յետոյ, արդեօք լուսաբորչական, լրագրական հայերէնի՞ ալ թարգմանենք հետեւեալ խօսքերը.

— «...Ո՛վ Հայաստան, ո՛վ անգեղեայ դարպասող, նուաստացած այսօր մէկ, վաղը միւս աշխարհիկալին առջեւ...

«...Փեղնելովդ, (եթէ մեռած ըլլայիր) կրնայ՝ ըլ հետաքրքրաշարժ դիակ մը դառնալ։ Բայց ողջ՝ տաղտուկ մըն ես ամէնուն եւ բեռ ի քու զաւակներուդ համար։

«...եւ քսաներորդ դարը աւելի պակաս պէտք ունի քեզի քան անցեալ են նախընթաց դարերը։

«...Աշխարհ ձանձրացած է քեզմէ, չե՞ս տեսներ։ Արեւմուտքի ժողովուրդները, քծնելով հրէութեան ուժին առջեւ, այլեւս անկարող են ո՛րեւէ հաճոյք քաղելու քեզ մեղքնալէն։ Անոնք ձանձրացած են քու քրիստոնէութենէդ, քու չարդերէդ, քու տրտունջներէդ, քու գոյութենէդ»։

Լուտա՞նք, հայհոյա՞նք է այս, թէ շղթայազերծ պոռթկում, անզօր կատաղութիւն։ Վայրագ, բարբարոս ցասում։ Յորդահոսան կիրք՝ ըմբռնացման։

Ուրացո՞ւմ է թէ ոդր։— «Զայն հառաչանաց հեծութեան ազգի՝ ողբոց ազգակի»։

Կրնաք ձեր ուզածին չափ սեւցնել Մայքըլ Արլէնը. համարել փառամոլ, կամ ինքնիրմով ուռած «ինօպ» մը։

Բայց, իրաւունք չունիք ձեր ուզածին պէս քակելու ազգային պատկերի մը հիւսուածքը, գունաւորելով բառերը քմածին մեկնութիւններ տալով։

Եթէ փորձենք պաղարիւն ըլլալ, եւ մանրել այս գրական տողը, կրնանք երկու բառի մէջ ամփոփել կռուախնճոյր հատուածը.

— Այսպէ՛ս կը նայի քու վրայ Եւրոպան, ջախջախուած, անճար եւ հալածական ժողովուրդ։ Զե՞ս տեսներ...

Զե՞նք տեսներ, ամէն օր, եւ օրուան բոլոր ժամերուն...

Շ.

ՕՐ ԸՍՏ ՕՐԻՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՍՈՒԳԻ ՕՐ
Ի ՑԻՇԱՏԱԿ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՈՂՈՂՈՒՄԻ ՁՈՀԵՐՈՒՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄԵԾ ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հետզհետէ երեւան կ'ելլէ ադէտին մեծութիւնը։ Ցասներկու նահանգներու գլխուն պայթած այս աննախընթաց ադէտը արձագանգ գտած է ամբողջ Ֆրանսայի մէջ, որ զոհերուն հանդէպ իր համակրութիւնը ցոյց կուտայ նիւթական եւ բարոյական ձեռնարկներով։

Երէկ գրեցինք թէ խորհրդարանը 100 միլիոն ֆրանքի վարկ մը քուէարկեց իբրեւ առաջին օգնութիւն։ Ի հարկին նոր վարկեր պիտի քուէարկուին։ Ասկէ զատ Ֆրանսերէն Թերթերու ազգային դաշնակցութիւնը՝ միացած պանք տը Ֆրանսի հետ, ձեռնարկած է համազգային հանգանակութեան մը։ Արդէն իսկ մեծ գումարներ սկսած են հաւաքուիլ, նախարար, երեսփոխան, դրամատուն եւ առեւտրական կը փութան իրենց օգնութիւնը հասցնել ադէտեալներուն։

Հանրապետութեան նախագահն ու վարչապետը արդէն իսկ հասած ըլլալով ադէտին շրջանը, կացութիւնը կը քննեն տեղւոյն վրայ եւ բարոյական քաջալերութիւն կը տանին ադէտեալներուն։

Վերակոյտը որոշեց Ազգային Սուգի Օր հռչակել այսօրը (կիրակի)՝ ի յիշատակ ողողումի զոհերուն։

Օտար պետութիւններն ալ կը մասնակցին Ֆրանսայի այս սուգին։ Բացի ամէն կողմէ հասած ցաւակցական պաշտօնական հեռագիրներէն, նիւթական աջակցութիւններ ալ կ'ըլլան։ Առաջին օգնութիւնը հասաւ Հռոմէն. Մուսոլինի եւ Պապը մեծ գումարներ կը տրամադրեն ի նպաստ անտուն անտէր բազմութիւններուն։

Դեռ անկարելի է ստուգել մեռածներու թիւը։ Մուասաքի հարիւրաւոր զոհերէն միայն 72ին ինքնութիւնը կարելի եղած է ճշդել։ Դիակները դրուած են եկեղեցիի սալայատակին վրայ, միւս կողմէ իրարու վրայ դիզուած են դագաղները որոնք կը հասնին հետզհետէ եւ որոնց քանակը անբաւարար է դեռ։

Մոնթօպանի մէջ մաքրագործումի աշխատանքները աճագին դժուարութիւններ կը ներկայացնեն։ Ցարդ քսան դիակներ հանուեցան, սակայն դեռ քանինե՛ր կը մնան փլած հարիւրաւոր տուներուն տակ։

Գիւղերու մեկուսացած տուներուն մէջ ամբողջ ընտանիքներ բնաջինջ եղած են՝ յանկարծակիի եկած ըլլալով։ Մոնթօպանի շրջանին մէջ 3,000 կենդանիներ մեռած են, իսկ փլած տուները հազարներով կը հաշուուին։ 10,000 հոգի առանց ապաստանի մնացած են։

Մեծ թիւով զինուորներ գիշեր ցերեկ կ'աշխատին ազատարար գործին։ Վտանգուած տուներու մէջէն հարիւրաւորներ ազատուելով ապահով վայրեր տարուեցան։

Ջոհերու յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի շատ յուզիչ կերպով։ Ամէն տեղ մեծ բազմութիւն մը կը հետեւի մեռելակառքերուն ու երեսփոխաններ եւ ծերակուտականներ դամբանական կը խօսին։

*** LE FOYER ֆրանսահայ Թերթը հանգանակութիւն մը բացած է աղէտեալներուն համար։ Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

Կալինին ուրիշ բան կ'ըսէ...
«ՀԱՒԱՔԱԿԱՆԱՅՈՒՄԸ ԱՆԳՈՒՈՒԹ Է՝ ԲԱՅՑ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ»

Խորհրդային միութեան նախագահ Կալինին Սեւ Հողի շրջանի պաշտօնեաներուն առջեւ ճառ մը խօսելով, բացատրեց թէ ինչո՛ւ կառավարութիւնը վճռած է առաջ տանիլ հաւաքականացման իր ծրագիրները, հակառակ ահռելի եւ չնախատեսուած դժուարութեանց, որոնց կը բախի գործադրութեան ընթացքին։ Կալինին ըսաւ.

— կառավարութիւնը շատ լաւ գիտէ թէ «կուլակ»ներու բնաջնջումին հետեւանքով անհատները զարհուրելի տառապանքներու կ'ենթարկուին, սակայն այդ բնաջնջումը անդառնալիօրէն մաս կը կազմէ մեր ծրագիրներուն։ Ու թէեւ անգութ, բայց բացարձակապէս անհրաժեշտ է ատիկա։ Ասիկա տեսակ մը ապահովագրական գումար է, որ պէտք է վճարուի այժմ, ապագայ ապահովութիւն ձեռք բերելու համար։ Եթէ կուլակները ընդունուին հաւաքական տնտեսութեանց մէջ, անոնք պիտի խանգարեն ամէն ինչ։ Ուստի պէտք է անոնց օձիքէն բռնել եւ քշել։

Կալինին ըսաւ թէ մարդիկ անսիրտ կամ վրիժառու պիտի որակեն զիրենք, բայց վստահօրէն կ'ապահովցնէ թէ՝ համայնավարները շատ աւելի փափուկ սիրտ ունին քան ուրիշները... եւ թէ իրենք ալ խորապէս կը զգան այն ցաւը զոր կը պատճառեն։ Ուրիշներ պիտի ըսեն թէ՝ գիւղացիները տնտեսութեանց մէջ կը քշուին հակառակ իրենց կամքին։ Ճիշդ է թէ անոնք ուրիշ ելք չունին, բայց ատիկա իրենց ապագայ բարօրութեան համար է։ Անհրաժեշտ է շեշտել թէ գիւղերը հիմա կը փորձեն իրական յեղափոխութիւն մը, որուն նմանը ցարդ չէին տեսած եւ որ ամբողջովին կը փոխէ գիւղացիներու կեանքը։ Անոնք պէտք է հասկնան թէ՝ կառավարութեան համար ո՛րքան դժուար է իրագործել այս մեծ գործը համբերատար կերպով։ Անոնք պէտք չէ ծուլօրէն սպասեն ծալլուած ձեռքերով, այլ գործակցին կառավարութեան։ Անոնք պէտք է նաեւ նկատի առնեն միջազգային կացութիւնը եւ պատրաստուին պատերազմին համար, որ անպայման պիտի գայ։ Կուլակներու բնաջնջումը կարեւոր մէկ մասն է այս պատրաստութեանց, որովհետեւ շատ վտանգաւոր պիտի ըլլար այս թշնամիներն ունենալ կարմիր բանակին եռեւը։

ԽՄԲ.— Կալինինի այս ճառը ուշագրաւ հակապատկեր մը կը կազմէ Ստալինի յայտարարութեանց հետ, որոնցմէ հատուածները հրատարակեցինք։ Ստալին կ'ընդունէր որ բունի միջոցներ կը գործածուին՝ ստիպելու համար գիւղացիները մտնել հաւաքական տնտեսութեանց մէջ, բայց կ'աւելցնէր թէ այսպիսի մեթոտներ վտանգաւոր են եւ կրնան խանգարել ամբողջ շարժումը։

.·. Բոլշեւիկեան ամենավերջին սահմանումի համաձայն, «կուլակ» կը կոչուին այն գիւղացիները, որ ունին երեք կով կամ անոնց համապատասխանները՝ խոզի, ոչխարի կամ հաւերդէնի ձեւին տակ։

Ի՛նչպէս կ'իրագործեն ծրագիրը

«Կրասնայա կազէտտա» կը գրէ թէ Մոսկուայի մօտակայ շրջանի մը տեղական համայնավար կազմակերպութիւնները հաւաքեցին իրենց բոլոր անդամները, ըսին անոնց թէ գօրաշարժի ենթարկուած են, սուրբերով գինեցին ու գիւղերը ղրկեցին զանոնք՝ ստիպելու համար գիւղացիները որ հաւաքական տնտեսութեանց մէջ մտնեն։ Գիւղացիները կարծելով որ եկողները աւազակներ են, չարաչար փախուստի մատնեցին զանոնք։

Կարմիր զինուորներն ալ կը փախչին

Հեռագրի մը համաձայն, կարմիր բանակէն 20 զինուորներ՝ իրենց սպային հետ միասին սահմանապահէն անցած եւ Լեհաստան ապաստանած են։ Անոնք պահականոց երթալով յայտնած են թէ փախած են՝ որովհետեւ ժամանակ մը է վեր սնունդը բոլորովին անբաւարար է։ Ասկէ զատ չէին ուզեր զէնդակ պարպել այն գիւղացիներուն վրայ, որոնք կը հակառակին իրենց գոլքերու դրաւման։

Պատերազմի ճարտարարուեստները

Խորհրդային կառավարութիւնը հրաժարեց բոլոր պատերազմական նիւթերու ճարտարարուեստները միացնել միակ կազմակերպութեան մը մէջ, որ պիտի կոչուի «Համամիութենական Պետական Միացեալ Պատերազմական Ճարտարարուեստ»։ Այս կազմակերպութեան մէջ պիտի մտնեն թնդանօթի, դնդացիրի, ռումբի և այլ ռազմանիւթի թրքստները։ Նոր կազմակերպութեան տնօրէն անուանուեցաւ Ուրիվածկի, փոխ-տնօրէններ՝ Բուդնիակ եւ Նայման։ Նոյնպէս պիտի միացուի օդանաւի ճարտարարուեստը՝ տնօրէն ունենալով Միխայլոֆը։

Ալմազեան ամբաստանիչ ատեանին առջեւ

Հարցաքննիչ դատաւոր Պ. Մաթիֆաս վերջապէս աւարտեց իր գործը եւ դերձակ Միքայէլ Ալմազեանը ղրկեց ամբաստանիչ ատեանին առջեւ, զայն ամբաստանելով իբրեւ կամովին մարդասպանութիւն գործող— առանց կանխամտածածի եւ իբրեւ գող։

Ամբաստանիչ ատեանը բոլոր թուղթերը քննելէ վերջ միայն պիտի որոշէ թէ Ալմազեան պէ՞տք է դատուի եղեռնագործ Ատեանին առջեւ թէ ոչ։ Հայ դերձակը ծրագրած է ամբաստանիչ ատեանին դիմել՝ ժամանակաւորապէս իր ազատ արձակումը պահանջելու համար։ Փաստաբան Ժան Շառլ-Լէկրան իր բոլոր տաղանդը ի գործ կը դնէ՝ Ալմազեանի վրայ ծանրացած ամբաստանութիւնները վերջնապէս ջրելու համար։

Որո՞նք կ'օգնեն Թուրքիոյ

«Թան» կը գրէ.— Յայտնի է թէ դրամատուներու խմբակ մը առաջարկած է օգնել Թուրք կառավարութեան՝ պաշտպանելու համար Թրքական դրամը։

Այս առթիւ կազմուած դրամատուներու խմբակցութեան մաս կը կազմեն՝ Իշ Պանքասըն, Երկրագործական Դրամատունը, Պանք Քոմէրսիալը, Պանք տը Սալոնիկ, Պանքօ տի Ռոմա, Տէօյչէ Օրիէնթ Պանք, Տէօյչէ Պանք, Պանք Հոլանտէզ, Պանք Ֆրանսեզ տէ Փէյի տ'Օրիան եւ Ամերիքըն Էքսփրէս։

Միւս կողմէ Պոլսէն կը հաղորդեն «Հավաս»ի գործակալութեան թէ ելմտական նոր կարգադրութիւն մը առաջարկուած է Թուրք կառավարութեան, Շուէյտական Քրոյկէր խմբակին կողմէ։ Այս վերջինը կը պահանջէ լուցկիի մենաշնորհը Թուրքիոյ մէջ 50 տարուան համար, փոխարէնն կ'առաջարկէ 50 միլիոն տոլարի փոխատուութիւն մը ընել։

Տրուած ըլլալով այս առաջարկին կարեւորութիւնը, խորհուրդ ուսումնասիրութեան պիտի ենթարկուի։

.·. Թուրք կառավարութիւնը որոշեց արտածումի մրցանակներ տալ վաճառականներուն, քաջալերելու համար արտածումը եւ ամրապնդելու Թրքական դրամը։

Ցաւալի միջադէպ մը

Ուրբաթ իրիկուն ժամը 7.15ին «Ոռնա» կօշիկի գործարանին (206 rue Lafayette) մէջ պատահեցաւ ցաւալի միջադէպ մը։ Գործարանի նախկին աշխատաւորներէն Պ. Բենիամին Հաճի Մանուկեան 22տարեկան, որ վերջերս ճամբուած էր, ատրճանակով յարձակեցաւ արհեստանոցիգլխաւոր վարպետ Պ. Կարապիս Գոիրեանի վրայ, զոր կը նկատէր հեղինակը իր ճամբուելուն։ Պ. Գոիրեանէն եւ վերք մը ստացաւ, որովհետեւ դռնապանը յաջողեցաւ շուտով անշարժութեան մատնել Բենիամինը, որ երեք գնդակ արձակելէ վերջ, անհետացաւ։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ՇԱՐԼԷՐՈՒԱՅի (Պելճիքա) մէկ ածխահանքին մէջ կրիզու մը պայթեցաւ։ Ցասներկու հանքագործներ մեռան եւ տասը՝ վիրաւորուեցան։

ՏՈՒՔԹ. ՇԱԽԹ՝ Հայխսպանքի տնօրէնը յայտնեց թէ կը հրաժարի Գերմանիոյ պետական դրամատան տնօրէնութենէն։ Այս լուրին վրայ, Պերլինի լսակարանին մէջ արժեթուղթերը անկում ունեցան։ Հրաժարումը կը վերագրուի զանազան պատճառներու։

Անկիւնի կազինոն վերաբանալու առաջարկը 200 դէմ 385 ձայնով մերժուեցաւ երեսփոխան. ժողովին կողմէ։ 1920 յուլիս 31ի օրէնքով բախտախաղերը արգիլուած են փարիզէն մինչեւ 100 քիլոմեդր հեռաւորութեան վրայ։ Կառավարութիւնը կ'ուզէր փոխել այս օրէնքը եւ *պաքարա*յի սրահները մտնելու տուրք նշանակել 500 ֆրանք։

ԸՆԹԵՐՑՈՂԻՆ ՅՈՒՇԱՑԵՑՐԸ

ԿԱԹԻԼ ՄԸ ԱՐՑՈՒՆՔ

Գերմանացի երիտասարդ գրագէտ, Էրիխ Մարիա Ռեմարքի գրքին յաջողութիւնը գերազանցելու բոլոր փորձերն անօգուտ անցան: Անոր գրքին յատնութիւնը, սիրտերէ ու հոգիէ արձակուող կրակի իբրեւ հաժազարկ, նոյնքան անակնկալ եղաւ, որքան՝ երեւութական հանդարտութեան ու խաղաղ անկիւնի մը մէջ արձակուող հրազէնի մը պայթիւնը:

Պատերազմի գրականութիւնը տուեր էր իր լաւագոյն գործերը, ստորագրուած առաջնակարգ հեղինակներու կողմէ, մանաւանդ, Զինադադարէն անմիջապէս յետոյ, երբ անոնցմէ շատերը, մարդոց մեծ ուրախութիւններուն եւ նոյնքան մեծ տրտմութիւններուն առթած գինովութեան ու թմրութեան մէջէն, զրեթէ աննշմար կը մնային:

Միլիոնաւոր ընթերցողներ, հիւանդագին, կարելի է ըսել տաքերային թափով ու հետաքրքրութեամբ կարդացին սակայն Արեւմտեան ճակատին վրայ ոչ մէկ նորութիւն հատորը:

Իրա՞ւ, արեւմտեան ճակատին վրայ ոչ մէկ նորութիւն կար, բանակները հետաքրքրող իրա՞ւ արիւն չէր հոսեր, ոտքեր չէին փուներ, ձիակներ չէին փուներ, եւ հետո՛ւն, լափող հրդեհի մը ծուխը չէր բարձրանար դէպի կապոյտ հորիզոնները . . . : Իրա՞ւ էր, որ խաղաղ գիւղեր ու քաղաքներ չէին կործանիր, եւ մարդկային խաղաղ բազմութիւններ տեղ ու բնակութիւն չէին փոխեր...Իրա՞ւ էր, որ թշնամի զինուորներ կոկորդ կոկորդի, դաշոյն չէին շողացներ ու արիւնի մէջ թաթխեր...:

Եւ սակայն զինուորական պաշտօնական տեղեկատուութիւնը կը յայտարարէր.— Արեւմտեան ճակատին վրայ ոչ մէկ նորութիւն...:

Այս վերնագիրն իսկ հեգնութեան ու կեղծիքի կենդանի վկայութիւն մըն է, զոր երիտասարդ հեղինակը կը դրոշմէր իր գրքին ճակատը: Բովանդակ պատմութիւնը դարաւոր սուտի ու կեղծիքի, որուն ներկայացուցիչները կրցեր են խեղդել մարդկային հոգիին աղաղակներն ու բողոքի ճիչերը:

Ի՞նչէն էր սակայն գրքին յաջողութեան գաղտնիքը առհասարակ: Պատերազմո՞ւն վերագրելու էր, թէ՞ հրատարակչական տուներու ծանուցանելու արուեստին:

Դիւրին վէպերու սովորական ընթերցողներու հանդիստը չխռովենք: Ռեմարքի գիրքը արժանացաւ նաեւ գնահատութեանը բազմաթիւ գրագէտներու, մտածողներու եւ արուեստագէտներու, որոնք ընդունած չափանիշներէն տարբեր կշիռով մը կը փորձէին կշռել Ռեմարքի գիրքը:

Հոգիի մը տուայն էր, ենթակայօրէն գրի առնուած: Հեղինակը մէկն էր անոնցմէ, որոնք կամաւոր կերպով կեցուցեր էին իրենց սրտին բաբախումը. զգայարանքներուն պաշտօնը ամլութեան դատապարտեր էին, չտեսնելու, չլսելու, մանաւանդ չզգալու համար:

Հակառակ պարտադրուած կարգապահութեան ու համակերպութեան սակայն, հեղինակին հոգին ու միտքը, զգայուն ապակիի մը պէս, ամէն բան տպաւորեր էին: Մեքենական անգիտակից աշխատանք մը տեղի ունեցեր էր: Արտաքին աշխարհի բոլոր զարհուրանքները իրարու վրայ կուտակուեր էին, պատկերներ ու տեսարաններ տեղ բռներ էին հաժախնապատկերին վրայ, որուն կտաւը մարդկային հոգին ու միտքն էր:

Արիւն արցունք, հրդեհ ու աւերակ, ճիչ ու աղաղակ, կարօտութիւն ու ցաւ, արհամարհանք ու հալածանք, նահանջ ու յարձակում, բարբարոսութիւն ու անասնացում տարրերն էին արիւնոտ հաժախնապատկերին: Այն բոլորը վերջապէս, որ մեր հասկցած քաղաքակրթական արժէքներուն ու սովորական տրաժաբանութեան սահմաններուն մէջ չէին կրնար տեղաւորել...:

* * *

Ենթակայական զգայութիւններու շտեմարան մըն է ուրեմն Արեւմտեան ճակատին վրայ ոչ մէկ նորութիւն հատորը: Այն մէկ զինուոր իր կեանքն ու պատկերը կը գտնէ անոր մէջ, ա՛յնքան հարազատ, կենդանի, պատկերաւից: Սխալ է ենթադրել, թէ գիրքը քիչ մը շատ գերժանական է: Ընդհակառակն, հոն չնչուած են հայրենիքի, ազգութեան ու կրօնի սահմանները: Ազգայնական չիղերը լարուած չեն երբեք: Հեղինակը ազատ ու անկախ կը զգայ ինքզինքը յաճախ խոստովանելու նոյնիսկ թշնամիին առաւելութիւնները: Ամէն բանէ առաջ հոն կը դիմաւորենք մարդ էակը, որ անուն, պատուանշան, դրօշակ ու զինանշան չունի: Բոլոր հորիզոններուն տակ մարդկային տարրն է, որ զինուորական խիստ կարգապահութեան մը շղթաներուն տակ կը կորնչցնէ իր նկարագրին զօրաւոր գիծերը:

Հեղինակը կը դիտէ ամէն բան, տրամաբանելէ առաջ: Տրամաբանութիւնն ու խորհրդածութիւնը կը հետեւին դիտողութեան, եւ հիմնական մասը չեն կազմեր իր գործին: Չէ՞ որ ճշմարիտ արուեստագէտը նուազագոյն չափի մը կը վերածէ տրամաբանութիւնն ու ձգտումը:

Ռեմարք արուեստով կը քալէ իր ճամբան, հակառակ անոր որ այդ ճամբան, չըսելու համար իր նիւթը, փորձութեան կը մատնէ շատ անգամ արուեստագէտը, աւելի դիւրին յաղթութիւններու համար: Ընթերցողները իրենց հոգիէն փրցուած այս էջերը բնազդով կը թերթատեն, որովհետեւ՝ այս գործին մէջ իրենց հոգին ու սիրտը կը խօսին:

Ուրիշ ի՞նչ ժառանգութիւններ կ'ուզէիք որ ունենար հեղինակը: Եթէ ոչ տալ պատերազմին հետ կապուած ներքին, անտեսանելի կեանքի մը ժամերամասնութիւնները, որոնք՝ մարդիկը յառնեսութեան կը տանին, կամքերը կը կործանեն, նկարագիրները կը ջախջախեն, եւ հոգիները աւերակի կը վերածեն...:

Զգայուն հոգի մը ունի Ռեմարք. անոր գիրքը կը վկայէ թէ գնդակներէն վերապրող սերունդը ի՞նչ վիճակի ժառանգացաւ, հաւատքի ու բարութեան կայծը մարելով իր մէջ:

Ջախջախուած սերունդի մը վկայաբանութիւնն է ան, որ ալլասիրութեան համար կը փորձէ բանալ մարդոց սիրտերը: Մարդ արարածն է, որ կը տանջուի ու կը մաքառի իր գոյութեան համար: Զարհուրելի մեկամզումներ մը կը ճաւալի շուրջդ քանի կը դարձնես էջերը: Երբ ոտքը մը կը պայթի, զինուորին անյոյս պայքարը կը զգաս, կաթենալ ապրելու եւ տեւելու համար: Կեանքն ու արեւը օր մը աւելի վայելելու ծարաւէն կը տառապին բոլորը:

Հաշտութեան, ծննդավայրի և անշուք խրճիթներու ծուխին տաքուկ կարօտն է, զոր կ'երգէ Ռեմարք, ա՛յնքան զգայուն ու տխուր շեշտով:

Կը պատմէ շատ բնական ու պարզ: Այէնէն ծանր հարցերը նկատի կ'առնէ, առանց վարդապետական խորհրդածութիւններու կը համոզէ ընթերցողը, եւ ժառանգելու կը մղէ: Ոչ միայն ժառանգելու, այլ կեանքին զանազան երեւոյթներուն մասին փիլիսոփայել կը վարժեցնէ:

Կ'ըսէ ճշմարտութիւններ, որոնց գոյութիւնը մինչեւ այդ պահը աննշան կարծուած, և անծանօթ մնացած էր:

Այս գրքին գտած ընդունելութիւնը խորունկ դաս մըն է բոլոր անոնց համար, որոնք կ'արհամարհանք ընթերցողներուն պահանջները: Յոգնած ու տառապող մարդկութիւնը, արուեստը ու գրականութիւնը կը պահանջեն այն ամէնը, որ իր սրտին կը խօսին, որ կը պատմեն ճշմարտութիւններու մասին, իրեն հասկնալի ու մատչելի արուեստով ու լեզուով: Մարդկութիւնը ուրեմն իրաւունքն ունի հեղինակներուն մօտ փնտռելու անկեղծութիւն, համոզում ու հաւատք, ալլասիրութիւն եւ բարութիւն, կարեկցութիւն և գութ, որոնք հէքեաթներու մէջ միայն կը պահեն այլեւս իրենց գոյութիւնը:

Պարզութիւնը եւ ժողովուրդին հոգիէն փրցուած ճշմարտութիւններն էին, որ սիրելի դարձուցին այս գիրքը: — Մօր մը խօսակցութիւնը պատերազմի դաշտէն վերադարձող իր գաւկին հետ, նկարագրութիւնը սենեակի մը, որուն երիտասարդ բնակիչը կանուխէն լքեր էր զայն, եւ մեկներ, եւ երբ արձակուրդով կը վերադառնայ, արդէն հասակ առած, տրտում խորհրդածութիւններու կը տանի զինքը: Խօսակցութիւնը քաղաքներուն մէջ ապացոյց մարդոց հետ, որոնք երկկուան փառքերուն վրայ վախով կը գուշգուրան, կայսեր ընդունելութիւնը բանակին մէջ, երբ զինուորներուն նոր զգեստ կը բաժնուի հանդիսաւոր զօրանոցքի մը համար, տակաւին յուզիչ՝ մարդկայնօրէն յուզիչ խօսակցութիւնը, որ տեղի կ'ունենայ հանդիսաւոր զինուորի մը հետ կամ իր գաւկին մահը իմացող վշտահար մօր մը ցաւագին հարցումները՝ ուղղուած պատերազմէն վերադարձող զինուորի մը, որ ականատես եղեր է ընկերոջ մահուան տխուր դալարումներուն...:

Այս բոլորէն վեր, ընթերցողը կը զգայ խղճահարութեան ու ներողամտութեան ալիքին բարձրանալը սիրտերու մէջ, որ կը համակէ: Կայ տակաւին ժառանգ սարսափին ու անոր հոգիներու մէջ բացած անբուժելի վէրքին տառապանքը. վախը, որ կը գրաւէ հոգիները, եւ արցունքի տաք կաթիլներ կը հոսեցնէ դալկահար, վիրաւոր ու փշրեալ թաթաւ այտերէն վար...:

Այսպիսի պահերուն է, որ մարդ արարածը ալլասէր կը դառնայ, կը սիրէ նոյնիսկ իր թշնամին, ձեռք կը կարկառէ ա. նոր ու գիտակցօրէն ատել կը սկսի պատերազմին հաժայնաւոր ուրուականը:

Ա՛յստեղ է ահաւասիկ գաղտնիքը Ռեմարքի գրքին յաջողութեան:

Մարդկային ճակատագիրը նոյնն է ամէն տեղ եւ բոլոր ատաղերու տակ: Երանի՛ այն հեղինակին, որուն գրքին էջերը կը թրջուին կաթիլ մը արցունքով...:

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ՌՈՄԱՆԹԻՍՄԻ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ

Բ.

Ռոմանթիսմը հաժադրութիւն (synthèse) մըն է զանազան ազդեցութիւններու, ներքին թէ արտաքին, որոնց կարեւորագոյններն են հիւսիսի գրականութիւնները, Արեւելքը և Ռուսօ:

Արեւելքը.— Louis Reynaud ժամանակակից գրականութեան տաղնապը կը վերագրէ վիպական շարժուժի անգլեւզերժան ծագումին միայն:

Ֆրանսական գրականութիւնը իր պատմութեան ամէնէն անկարգ շրջաններուն, պահած է իր դասական դիմագիծը, իր ազգային նկարագիրը, պայծառ տեսարաններու, մաքուր հորիզոններու ճաշակը: Ամէն շրջաններու մէջ, պայծառութիւնը եւ յստակութիւնը կը մնան անոր յատկանիշները:

Հիւսիսի գրականութիւնները կը բերեն նախնական, վայրի բանաստեղծութեան մը նորութիւնը, բայց անոնք չունին արեւ, լոյս եւ գոյն:

Շաթօպրիան Ֆրանսայի կը ծանօթացնէ արեւի երկիրներ, Սպանիա՝ զոր վիպականները Արեւելք կը նկատեն, բայց մանաւանդ Յունաստանը՝ որ իր անկախութեան պատերազմով խանդավառած էր ժառանգական Եւրոպան:

Վիպական սերունդը սակայն 1660ի դասականներուն պէս չի դիմեր կշիռի եւ չափի հայրենիքին, արուեստներու եւ դպրութեանց աստուածներու խորհուրդին: Ան կը խանդավառուի ձեւերու, գոյներու եւ արեւի Յունաստանով, կը փնտռէ անոր ներժութիւնը, «փալիքարիա»-ները, աւերակները: Վ. Հիւկոյի «Les Orientales»ը կը բերէ բանաստեղծական այս նոր ձեւերու եւ գոյներու նժոյշները, որոնց լաւագոյնները պիտի տան ետոյ Պառնասեանները:

Այս արեւելեան «տէքոր»ին մէջ ռոմանթիսմը կը ժողնայ իր անգլեւզերժան ծագումը, սկովտական լիճերու, Թէյմզի և Հեննոսի ժառախառը: Արեւելքի ներժութիւնը կը փարատէ հիւսիսի մշուշը:

Ռուսօ.— Անգլեւզերժան գրականութիւնները պատրաստած էին սերունդ մը որուն տրամադրութիւնները աւելի պիտի քաջալերուին Ռուսոյի իմաստասիրական յայտնութիւններով:

Ռուսօ իր մահէն վերջը մանաւանդ կը ներկայանայ սուրբի մը լուսապսակով, կը ստեղծէ խանդավառ շարժում մը որ Ֆրանսայէն կը փոխանցուի ամբողջ Եւրոպայի: Իրմանվիլի մէջ Ռուսոյի դամբանին շուրջը, ծառերու վրայ, քայլարներու մէջ կը փորագրուին բազմաթիւ արձանագրութիւններ, եւրոպական բոլոր լեզուներով:

Ռոմանթիկ Գերմանիան կը յափշտակուի Ռուսոյի միստիկ իմաստասիրութիւնով: Բանթ, կ'ըսէ Սթրովսկի, կարդաց Ռուսօն եւ հասկցաւ այն պահուն երբ կը քանդէր հին բնազանցականը եւ կը զգար նոր մը շինելու անհրաժեշտութիւնը: «Աւելորդ է ծանրանալ այն անհաշուելի հետեւանքներուն վրայ զոր ունեցաւ Բանթի. կողմէ Ռուսոյի վարդապետութեան որդեդրումը: Ու յետոյ, երբ գերմանի իմաստասիրութիւնը պիտի մտնէ Ֆրանսա իր հետ պիտի բերէ Ռուսօն, գեղեցկօրէն այլափոխուած»:

Ռուսօ բանաստեղծ է եւ իմաստասէր: Իբրեւ բանաստեղծ բարերար ազդեցութիւն մը պիտի ունենայ ֆրանսական գրականութեան վրայ:

Ան կ'ընդարձակէ արտաքին աշխարհի սահմանները, բնութեան մէջ կը գտնէ թաքուն եւ խորհրդաւոր գեղեցկութիւններ, գոյն, ձայն, բոյր, որ արհամարհած էր դասական սերունդը. կը ճոխացնէ բանաստեղծութիւնը քնարերգական նոր thèmeերով, Ցսը, Բնութիւնը, Սէրը, Աստուած:

Անոր այս յեղաշրջումին կ'ընկերանայ լեզուի եւ ոճի յեղաշրջում: Բառերը դուռ թուրբանական նշաններ չեն այլեւս, արտայայտելու համար գաղափարներ, ուժգին ու շփոթ, որոնք դիս ձգեցին անբացատրելի խռովքի մը մէջ»: Այս հոգեկան տագնապի միջոցին Ռուսօ ունեցաւ իր աստուածային յայտնութիւնը, իր իմաստասիրականտեսիլքը.— Բարի կը ծնի մարդը, ընկերութիւնը կ'ապականէ զայն. պէտք է վերադառնալ բնութեան որպէսզի յարութիւն առնէ ազատ մարդը, բնութեան մարդը: Ռուսոյի գործերը, ընկերաբանութիւն, մանկավարժութիւն, վէպ, գրական ուսումնասիրութիւն, բոլորը կը կազմեն տրամաբանական շարք մը այս լաւատես վարդապետութեան:

Բնական բարութեան այս նոր կրօնքը պիտի յեղաշրջէ դասական արուեստի խորքն ու ձեւը:

Դասականները յոռետես էին մարդկային բնութեան մասին, ինչպէս յոռետես էր քրիստոնէութիւնը.— Մարդը բարի չէ ծնիր, անոր բնական հակումները, առանց խիստ disciplineի մը հակակշռին, կը ստեղծեն միայն քաոս, անիշխանութիւն:

Դասական շրջանի բոլոր նշանախօսքերը. «սիրեցէք բանականութիւնը», «ատելի է ևսը» ցոյց կուտան Տէքարթի դարուն իմաստասիրական ուղղութիւնը: Այդ մեծ դարուն տեսաբանները, որոնք գտած էին «բանականութիւնը լաւ առաջնորդելու եղանակը», պիտի սահմանեն առողջ արուեստի մը «կանոնները» որոնց պիտի ենթարկուի արուեստագէտը:

Ռուսօ սակայն մարդկութեան կը բերէ նոր հաւատքի մը հանդանակը, նոր աւետարան մը որ կ'արդարացնէ բնազդական կեանքը, մարդկային բնական ձգտումները, կիրքը, սէրը, զորս կը նկատէ աստուածային ներշնչումներ:

Այս նոր կրօնքին ազդեցութեան տակ կը զօրանայ «Ես»ի պաշտամունքը, կը զարգանայ անհատապաշտ գրականութիւնը:

Ռոմանթիկ բոլոր վէպերն ու թատերգու իւները կը յորջորջուին հերոսի մը անունով, Werther, René, Delphine, Corinne, Adolphe, Indiana, Valentine,—Hernani, Antony, Chatterton, Ruy Blas եւն., որովհետեւ անոնք կ'աստուածացնեն հերոսի մը ևսը, անհատականութիւնը:

Այս տխուր հերոսները կ'արդարացնեն իրենց սէրը, կիրքը որ, կը բխի աստուածային աղբիւրէ: «Տէ՛ր, կ'ըսէ Ռընէ, դո՛ւն, դուն ստեղծեցիր զիս ինչպէս որ եմ եւ դուն միայն կրնաս զիս հասկնալ»: Բայց ընկերութիւնը իր օրէնքներով, իր բարքերով կը կաշկանդէ այս անհատականութիւններու անժեղ արտայայտութիւնը, որովհետեւ իր դեհիկ քաղքենիի ժառանգութիւնով անկարող է հասկնալու հերոսներու հոգեբանութիւնը: Ու այսպէս, առանձին ու լքուած, անոնք կը զգան ապրելու ձանձրոյթը: Այս բարոյական առանձնութիւնը ծնունդ կուտայ հոգեկան անբուժելի հիւանդութեան մը, յոռետես ու մելամաղձոտ, որուն «le mal du siècle» անունը տրուեցաւ:

Այս բարոյական միստիսիզմէն աւելի ծանր հետեւանքներ պիտի ունենայ գեղեցկագիտական միստիսիզմը.— աստուածները կը ներշնչեն արուեստագէտը: Հին Հելլէններու այս հաւատքը կը վերակենդանանայ Ռուսոյի յաջորդ սերունդներուն մէջ, ձեւ ու ժարմին կ'առնէ գերմանի իմաստասիրութեան ազդեցութեան տակ:

1660ի դասական դպրոցը թուաբանական հաւասարութիւնով մը կուտար իր գեղեցկագիտական տեսութիւնը.— քնութիւն = ճշմարտութիւն = բանականութիւն:

Ռոմանթիսմը կը փոխէ այս տարազին երրորդ եզրը.—

քնութիւն= ճշմարտութիւն= ներշնչում.—որովհետեւ չընդունելի կանոններ.— բանականութեան հակակշիռը, ներշնչումը աստուածային է, հետեւաբար անսխալական: «Մեզի կը կրկնեն, հետեւեցէք կանոններուն, հին վարպետներուն. ինչո՞ւ... ցոյցը լոյսին արժէքն ունի Արբանեակը որ անդադար դառնայ մեր երկրին շրջանին մէջ հաժարժէ՞ք է կեդրոնական եւ ստեղծագործ աստղին ամբողջ բանաստեղծութեան Վիրգիլիոս Հոմերոսի լուսեղ միայն»: (Cromwellի յառաջաբան):

Հանճարին ներշնչումը հանդուրժեր գրական քննադատութեան. «պէտք է հրապարակագրութիւններու, դերմելի միտք քննադատութենէն եւ դունիլ գեղեցկութիւններու ու բեղուն քննադատութիւն» (Cromwellի յառաջաբան):

Աստուածները ներշնչումը շնորհեն միայն ընտրեալ բանաստեղծներու որոնք վրայ պիտի քարոզեն գեղեցկին պաշտամունքը. բանտեղծները, կ'ըսէ Վ. Հիւկոյ գեր են որոնք ժողովուրդը կ'առաջնորդեն դէպի Բեթղեհեմ: Ու այս տեսութեան հետեւանքով վիպական գրականութիւնը մէջ կը ծնի մարգարէներու, գերու, առաքեալներու, մեծներու սերունդ մը:

Խորհրդանշան մըն է (Christon բանաստեղծը A. de Vigny հաժանուն թատերախաղին խորհրդանշան մըն է նոյն նակին Մովսէսը, հաժեստ մը, յետոյ նոր կրօնքի ռաքեալը:

Հիւանդութիւնը տարածէ, կը վարակէ նոյն շրջանի լոր արուեստագէտները, վիսան, բանաստեղծ, երաժշտ Stendhal. Balzac, Gautier, lioz, Flaubert, բոլորը կ'ժարհեն գոհէիկ քաղքենիի նոր տափակ կենցաղը նախընտրեն իրենց «փղաշտարակ»ներուն լուսվութիւնը:

Ժողովրդավար եւ աղկան ռոմանթիսմը հետզհետ դառնայ ազնուապետական գումներով դպրոց մը:

Գրական ու գեղեցկական այս վատառողջութիւնները կը վարկաբեկեն մանթիսմը որ այնքան խվատութիւն ստեղծած է ծնունդի օրերուն: Վիպական ժանրէն, կ'ըսէ Ժաք Մարիթունաւորած է մեր գրականութիւնը որ մեծ դժուարպիտի ունենայ վերստին լու հաժար իր դասական ջութիւնը, որովհետեւ մեր հոգիներուն մէջ հրբնական մեղքի սպիները, րակենդանացուց անիշխութեան եւ թուլութեան թիւնները որոնք կը քանմեր մէջ»: Ռուսօ է այն ողջ գրականութեան պախառուն, կ'եղրակացնէ Thérive, ան է առաջինը բոլոր գրագէտներուն, լաւ կը զգան ու գէշ կը ձեն»,

* * *

Վէրքին ախտաճանչըրած են ժամանակակից դատները. անհատական միայն ծգտումի մասին ուրարու կը հանդիպին Ռուսանգլեւզերժան գրականութիւններ:

ԱՐԱՔՍԻ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ՀԱՅ ՀՈՒՇԱՐՆԵՐԸ

Ո՞վ ըսաւ թէ նիւթ կը պակսի գրագէտներուն: Գեղեցիկ մը ահա. ի՞նչպէս կը բանանք Լեւոն Խաճանեան հետաքրքրական այս նիւթին նուիրած յօգուած մը «Նոր Օր»ի մէջ կ'ուսումնասիրէ հայ հոգեբոյժները (Ակնունի, Շահրիկեան, եւ խօսելու ձեւերը: Դժբախտաբար Խաճանեան այս նիւթին մէջ չէ: Անհրաժեշտ է լրջութիւն մանաւանդ իր նիւթը անգիտելու ճարտարութիւն: Ֆրանսա մը եւս, Շաւլ Շասէ, գեղեցկասիրութիւն մը ունի հայ քաղաքագէտներու գրական ոճին մասին հեղինակը խոր վերլուծումներ ենթարկած է հոգեբոյժներու տայայտութեան եղանակներուն դրոս կը կապէ բնախօսութեան

ԿԱՍԿԱԾ ՍՏԱՀԱՆՈՑ ԻՐ ՊԱՐԿԱՍԱՆՔ

(Պատմվածք)

Իրը հետաքրքրական պատմություն, ուրիշների համար գուցե ոչ մի նշանակություն չունեցող, բայց ինձ համար շատ թանկագին մի հուշ, որ ես ուզում եմ պատմել ընթերցողներին, ինչպես որ պատմում եմ ընկերական մի շրջանակում, ուր ես ինձ զգում եմ ազատ, ինչպես ձուկը ջրի մեջ։

Ես ծնվել եմ 18 տարի առաջ, Ղարաբաղի մի գյուղում, որի անունը ես չեմ ուզում հիշել։ Ես ունեցել եմ մի հոյակապ մանկություն, որ անցել է ծնողներիս հետ, մեր գյուղի ամենագեղեցիկ տեղերում։ Ես ունեցել եմ մի հոյակապ դաստիարակ, որ ինձ սովորեցրել է սիրել ամեն ինչ գեղեցիկ, ամեն ինչ վեհ, ամեն ինչ ազնիվ։ Ես ունեցել եմ մի հոյակապ ուսուցիչ, որ ինձ սովորեցրել է ատել ամեն ինչ ստոր, ամեն ինչ անազնիվ։ Ես ունեցել եմ մի հոյակապ ընկեր, որ ինձ սովորեցրել է ընկերասեր լինել։ Ես ունեցել եմ մի հոյակապ ընկերուհի, որ ինձ սովորեցրել է սիրել։

Ես ունեցել եմ մի հոյակապ հայրենիք, որ ինձ սովորեցրել է սիրել հայրենիքը։

Ես ունեցել եմ մի հոյակապ ժողովուրդ, որ ինձ սովորեցրել է սիրել ժողովրդին։

Ես ունեցել եմ մի հոյակապ ապագա, որ ինձ սովորեցրել է հավատալ ապագային։

Ես ունեցել եմ մի հոյակապ ներկա, որ ինձ սովորեցրել է ատել ներկան։

Ես ունեցել եմ մի հոյակապ անցյալ, որ ինձ սովորեցրել է սիրել անցյալը։

Ես ունեցել եմ մի հոյակապ ամեն ինչ, որ ինձ սովորեցրել է սիրել ամեն ինչ։

Ես ունեցել եմ մի հոյակապ ոչինչ, որ ինձ սովորեցրել է ատել ոչինչը։

Ես ունեցել եմ մի հոյակապ ամեն ինչ և ոչինչ, որ ինձ սովորեցրել է սիրել ամեն ինչ և ատել ոչինչը։

Ես ունեցել եմ մի հոյակապ ոչինչ և ամեն ինչ, որ ինձ սովորեցրել է ատել ամեն ինչ և սիրել ոչինչը։

Ես ունեցել եմ մի հոյակապ ամեն ինչ և ոչինչ, որ ինձ սովորեցրել է սիրել ոչինչը և ատել ամեն ինչը։

Ես ունեցել եմ մի հոյակապ ոչինչ և ամեն ինչ, որ ինձ սովորեցրել է ատել ոչինչը և սիրել ամեն ինչը։

Ես ունեցել եմ մի հոյակապ ամեն ինչ և ոչինչ, որ ինձ սովորեցրել է սիրել ամեն ինչ և ատել ոչինչը։

Ես ունեցել եմ մի հոյակապ ոչինչ և ամեն ինչ, որ ինձ սովորեցրել է ատել ամեն ինչ և սիրել ոչինչը։

Ես ունեցել եմ մի հոյակապ ամեն ինչ և ոչինչ, որ ինձ սովորեցրել է սիրել ոչինչը և ատել ամեն ինչը։

Ես ունեցել եմ մի հոյակապ ոչինչ և ամեն ինչ, որ ինձ սովորեցրել է ատել ոչինչը և սիրել ամեն ինչը։

Ես ունեցել եմ մի հոյակապ ամեն ինչ և ոչինչ, որ ինձ սովորեցրել է սիրել ամեն ինչ և ատել ոչինչը։

Ես ունեցել եմ մի հոյակապ ոչինչ և ամեն ինչ, որ ինձ սովորեցրել է ատել ոչինչը և սիրել ամեն ինչը։

Ես ունեցել եմ մի հոյակապ ամեն ինչ և ոչինչ, որ ինձ սովորեցրել է սիրել ոչինչը և ատել ամեն

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Ս. ՄԻՒԱՄԵԱՆ ենթակոմիտէին կողմէ

Այսօր կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին

148 Rue Villeneuve *Քաղաքապետարանի սրահը կը ներկայացուի*

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

38 Rue Rochechouart մէթրօ Cadet և Anvers Autobus J. JB.

Tél. TRUDAINE 56 - 58

Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ *Աղիքի* հիւանդութիւնները ցատուկ յարկաբաժին *վէներական* եւ *Մորթի հիւանդութեանց*

ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ *Ոսկորի*, ջդային, արեան հիւանդութիւնները եւ ցօղացաւ:

կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր:

ALLO, ALLO

Tél. TRUDAINE 81 07

Այս է թիւը մեր թէլէֆոնին

ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՃԷՆԱՋԵԱՆ ԻԵ ԳԱՍԱՆՃԵԱՆ

8, Rue de Chateaudun, PARIS (9e)

Métro Cadeth, Peletierh եւ Notre Dame de Lorettեh խիստ մօտ

ՄԻԱՅՆ 200 ՖՐ. ԱՄՍԱԿԱՆՈՎ

Դուք կարող անյապաղ տիրանալ ձեր ապրանքներուն Հողաբաժինին-Փարիզի շրջակաները, ուր կրնաք շինել ձեր տունը նոյնպէս ամսավճարներով:

Մանրամասնութիւններու համար դիմեցէք՝

" ՏԱՐԱՍՈՎ - ՏԷՐ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ - ԲԷԳԶԱԴԵԱՆ "

Հայկական գրասենեակը՝ 18 Rue Chaussée d'Antin. *Մէթրօ* Opéra *կամ* Chaussée d'Antin, *ամէն օր ժամը 10—12 եւ իսկ կիրակի ժամը 10—12:*

Կիրակի օրերը կարելի է դիմել նաեւ Հայոց նեցիին դիմացի Café-Rest. 22 Rue Jean Goujon *ժամը 10—12 Պ. Տարասովի, իսկ կէսօրէ վերջ ժամը 2—6 Սէվրան* du Nord*էն) Հողաբաժիններու տեղը ընկերութեան գրասենեակը Տէր Պ. Աբրահամեանի:*

Շաբաթ և կիրակի օրերը ժամը 4—6 կարելի է դիմել Boulogne, 87bis Bld. de la République *Պ. Տ. Բէզդզեանի:*

Հողաբաժինները կան՝ Goussainville, Sevran, Verrières, Combe la Ville, Ozoire, Epinay s/Orge, Elisabethville, Rambouillet, d'Arsy, Antony, Enghien, Rambouillet.

ԱՌԱՆՑ ՈՐ ԵԻ Է ՎՃԱՐՈՒՄ

ՁՐԻՒԲԱՐ կ'ուղեկցինք ձեզ հողաբաժինները ցոյց տալու համար: Բոլոր բացատրութիւնները հայերէն:

VELEDIAN & ZINN

ESCHENHEIMER ANLAGE 22

FRANKFURT A. M.

ՆԵՐԱՇՈՒԹԻՒՆ.— *Ծխախոտ, չոր պտուղներ, ընտանի եւ մորթեր, եւայլն:*

ԱՐՏԱՇՈՒԹԻՒՆ.— *Նոր եւ գործածուած մեքենաներ, երկաթ, կաշեղէն, եւայլն:*

ՓԱՍՏԱԲԱՆ

ԳՐ. ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ (ԳՐԻՄԻԹԼ

Contentieux Général, (Accidents) R. C. Seine 423631

Հասցէ՝ 72 Rue de Ménilmontant, Paris (XX)

Հեռաձայն Ménilmontant 96-74

Ամէն տեսակ դատական եւ վարչական գործեր եւ պրոնական գրութիւնք, դիւրամատչելի պայմաններով:

ՓՈՂՈՑԻ ԱՐԿԱԾԻ ԴԱՏԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ, ԱՈՐ ԿԱՆԽԱՎՃԱՐԻ:

Ընդունելութեան ժամեր, առաւօտ 9.30էն 10.30, կէսօրէ վերջ 2-3, իրիկուան 7էն 8.30:

Մէթրօ՝ Ménilmontant *եւ* Martin Nadaud, *Թրամուէյ 26, Օթոպիւս* BC, BG, O *եւ* Q.

ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Թ. ՄԵԾԱՏՈՒՐԵԱՆ

31 Ave. des Gobelins. Paris (13) *Մէթրօ՝* Gobelins

Արեւելեան եւ եւրոպական նպարեղէնները՝ լաւ եւ աժան

Ապսպրանքները կը յանձնուին տուները

ԿՈՎԿԱՍ» ՃԱՇԱՐԱՆ

Ամէն օր՝ գառնուկի միսով խորոված, լուլա - քէպապ եւ օրքէստր ճաշիստ ժորժի դեկավարութեամբ: Բաց է միայն առաւօտ ժամը 2:

23 Rue Huchette Métro: St. Michel

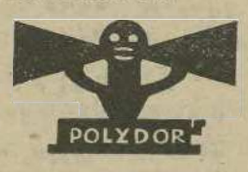
ՀԱՅԵՐԷՆԻ ՅՈՒՇԱՐԱՆ

ՀԱՅԵՐԷՆ

ՅՈՒՆԱՐԷՆ

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

Columbia

REGISTERED TRADE MARK

18 ՖՐ. 18 ՖՐ.

H. ARTINIAN, 26 28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-85.

Մեր փլաքներու ճոխ մթերանոցին մէջ կր գտնուին նաեւ ամէն վաճառանիշէֆոնոները.—DECCA, COLUMBIA, PATHÉ, POLYDOR, NIRONA, DIAMOND, եւն.: Գիները՝ *120, 180, 300, 450, 525, 750, 800, 1000* եւ մինչեւ *2,800* ֆր. Նպարեղէններուն լաւը, ժողովրդ. գիներով: Բաց է ամէն օր:

ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՐՑԸ

— Տիկին մը ո՛ւր կրնայ գտնել վերջին նորաձեւութիւններով, ամենասիրուն, ամենատոկուն եւ միեւնոյն ատեն անսպրցելի գիներով, պատրաստ կամ չափու վրայ մետաքսէ եւ բուրդէ զգեստեղէններ, ժանթօ, գլխարկ, ներքնազգեստ (lingerie) *եւայլն:*

— Տիկ. Ա. ՊՈՒՏԱԿԵԱՆի «ՄԱՏԼԷՆ» հայ վաճառատունը անկասկած, 33 Rue des Dames, Métro Rome *կամ* Clichy.

Մուտքը ազատ է ամէն օր մինչեւ 8, կիրակի մինչեւ 2:

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԱՒՏԻԹԷՆ

ՄԻՄԻԱՅՆ 15 ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

Մայքրլ Արլէնի (տիգրան Գուլումճեան) այնչափ փնտռուած եւ հռչակ հանած *«Կանանչ գլխարկը»* գիրքը, որուն գինն է մէկուկէս տոլար: (37.5 ֆրանք), կր ծախենք 25 ֆրանքի:

Դիմել *Յառաջ* գրատուն, G. Tzerikiantz, 13 Rue des Dominicains, Marseille.

ՄԵԾ ԱՏԱՂԶԱԳՈՐԾԱՐԱՆ

ՀԱՅԵՐԷՆ ՄԷՋ

ENTREPRISE GENERALE DE MENUISERIE

ՀԱՅԵՐԷՆ ՄԷՋ

Մեր ատաղձագործարանը օժտուած՝ վերջին նորագոյն մեքենաներով, կը պատրաստէ շինութեան վերաբերեալ ամէն տեսակ կազմածներ, դուռ, պատուհան, սանդուխ, տախտակամած, վաճառատան ցուցափեղկեր, եւայլն:

Մեր սկզբունքն է շինել ամէն բան տոկուն եւ ամէն քսակի հաշեմատ դիւրամատչելի պայմաններով:

Դիմել անձամբ կամ նամակով ԱՐՍԷՆ ԽՏՃԵԱՆի, 5 Rue de Paris, CLAMART, (Seine).

ԴՈՅԱՋԱՅՍՏՇՈՒԹՅՈՒՆ ԱԳԱ

ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՒՆ ՓԱՓԱՋԵԱՆ

10 Rue des Lombards, Paris (4)

Մէթրօ՝ Chatelet *եւ* Hôtel de Ville

ԱՅՐԵՐՈՒ ԵՒ ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ

Մաքուր աշխատանք եւ անսպրցելի գին, կը ծախենք քուփոն տոկուն կերպասներ՝ խիստ ժամանդիներով:

Մէկ այցելութիւն բաւ է տեւական յաձախորդ ըլլալու համար

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE

MAISON VARTERESSIAN

1bis Rue Hautefeuille, *Մէթրօ* St. Michel

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէններ

Ջոր պտուղներ, լաքէրտա, երշիկ, ապուխտ, եւայլն

ԱՄԵՆԱԼԱՒ ՄԱԲՈՒՐ ԱԺԱՆ

Մասնաւոր սպասարկութիւն բնակարաններու համար

կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէն

ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ

O. M. OHANESSSIAN

Marque déposée MELKON

Եթէ կ'ուզէք ճաշակել արեւելեան համեղ անուշեղէններ, փնտռեցէք ամէն տեղ միայն MELKON վաճառանիշով՝ *Լոքում, փաքլաւա, քատայիֆ, հէլվա, եւայլն:*

25 Rue Vilin, Paris (20e) Հեռաձայն Menil. 69—15

ՁԵՐ ԳՆՈՒՄՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ

ՁԱՓՈԹԵԼ ՈՒՐԻՇՆԵՐՈՒ ՀԵՏ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ

ՍԻՐԱԿԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

15 RUE DE LA HUCHETTE, PARIS (5)

ՄԷԹՐՕ՝ ՍԷՆ ՄԻՇԷԼ — MÉTRO: ST. MICHEL

Համեղ փաքլաւաներ, թէլ քատայիֆ, լոքում, եուֆկա, *ինչպէս նաեւ*

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆՆԵՐ

Բարեկենդանի առթիւ

ՀԱՒԱԲՈՑԾՆԵՐՈՒՆ

ԵԹԷ կը փափաքիք հաւերը առատ ածեն, ժեծնան, շուտ պարարտ չ հիւանդանան, անոց հին մեթոտներու ետեւ

Համեստ դրամագլխո

ծացուցիչ շահ մը ապահովելու համար փութացէք կարդալ դատնտես Ց. ՇԷրիտճեանի պատկերազարդ «ՀԱՒԱԲՈՒՄ

Գիրքը: Գին՝ 25 ֆրանք. Դիմել՝ հեղինակին 18, Villa des Roses, Colombes (Seine), պալենց գրատուն կամ Գեւոնեանի՝ «Ցո խմբագրատունը:

Մեծաքանակ գնողին գոհացուցիչ զեղչ:

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Ցեր եւ ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-60

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը քննուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի եւ ջէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Ջրի կորդի ու ռեկտոնի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԾԸ ամէն օր ժամը 9էն 19:

ՀՐԱՇՔ ԳԵՈՐԳԵԱՆ եւ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ՇԱՆՕԹ ՍԱՓՐԻՋ ԵՒ ՎԱՐՍԱՅԱՐԴԱՐ

կը ծանուցանեն իրենց յարգոյ յաձախորդներուն, բարեկամներուն եւ ծանօթներուն իրենց նոր խանութին բացումը որ տեղի կ'ունենայ մարտ 10ին:

24 Rue St, Lazare PARIS (9e) բակին մէջ

Լիլայի ճաշարանին մօտը: Արուեստի ամենավերջին կատարելագործութեամբ, քուփ, մանիքիւր, օնտիւլասիոն:

Մաքուր եւ արագ սպասարկութիւն:

ԿԱՐԵԻՈՐ ՀԱՍՑԷ

PASDOURMADJIAN FRÈREŞ

VILLA MON PLAISIR ST. MITRE — ST. JEROME

R. C. *78858* MARSEILLE

Կեսարական ամենաընտիր ապուխտի եւ երշիկի ամէնէն հին տունը որ Փրանսայի եւ արտասահմանի յաձախորդներէն ստացած ապսպրանքները օրին եւ խնամքով կը գործադրէ:

ՄԱԲՈՒՐ ԱԺԱՆ ԵՒ ՀԱՄԵՂ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթր. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, լերմարիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լապոռաթուառ: Ախտճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 կիրակի 9—12,

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Այսօր կիրակի իրիկուն, Albert 1er *Թատրոնը*, 64 Rue Rocher

(Métro: St. Lazare et Rome)

Պոլսէն նոր ժամանած դերասան *Պ. ՎԱՀՐԱՄ ՊԱԼԸՔՃԵԱՆ*

կը ներկայացնէ՝ Պրիէօի **ՍԻՄՕՆԸ**

Մասնակցութեամբ Պ. ՇԱՀԱՆԹՈՒՆԻԻ

եւ փարիզահայ լաւագոյն ուժերու

Քօմէտի մը մէկ արարով Պ. ԿԱՎՈՇ - ԹՕԼԱՅԵԱՆի կողմէ

Գիները՝ 25, 15 եւ 10 Ֆրանք

ԱՐԹԱԿ ԳԵՈՐԳԵԱՆ եւ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

կը ծանուցանեն իրենց յարգոյ յաձախորդներուն, բարեկամներուն եւ ծանօթներուն իրենց նոր խանութին բացումը որ տեղի կ'ունենայ մարտ 10ին:

24 Rue St, Lazare PARIS (9e) բակին մէջ

Լիլայի ճաշարանին մօտը: Արուեստի ամենավերջին կատարելագործութեամբ, քուփ, մանիքիւր, օնտիւլասիոն:

Մաքուր եւ արագ սպասարկութիւն:

WAGRAM AUTO

75 Av. de Wagram

63 Av. Gde. Armée

149ter Bd. Villette,

84 Rue de l'Aqueduc

Արտօնագիր՝ Թուրիստ 150, քամիոն 220, Լոճօ-սայտ 100, Թաքսի 50, մասն. դաս 15, մեքեն. դաս ձրի:

ՁԱՅՆ ՏՈՒՐ ՀԱՅՈՑ ՄԱՐԴՈՒ

ԱՐԾԱԿ ՓԱՓԱՋԵԱՆ

EMPIRE Միւզիք-Հոլ՝ 37 Av. Wagram

ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ՋԷՆԻ

կը բացատրէ անցեալը, կ'ապագային մէջ, կը գուշակէ ապագան, ըստ ձեռքի գիծերուն, աստղերու եւ քարտերու: Ամէն օր (Կիր.ն ալ մէջը) ժ. 3—7, բացի Երէ. 62 Ruede la Rochefoucauld բակին խորը, Բ. յարկ, աջ կողմ. Métro *և* Nord-Sud: Pigalle.

L'ATELIER VOLPONE

Փոխն ի փոխ

LA FEMME SILENCIEUSE

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H. STEPHAN

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԹԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շ.	40 շ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»		»
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub. St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS

Téléphone : NORD 67-23

R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
11
ՄԱՐՏ
1930

11 MARS 1930

Ջ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1208

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Թրանսաալի ազգային աղէտը

Նախարարութեան նախագահն ու վարչապետը աղէտի շրջանները այցելելէ վերջ, երէկ առաւօտ մասնաւոր կառախումբով Թրպաղթան փարիզ: Անոնք շփման մէջ մտան ժողովրդական մարմիններուն հետ եւ տեղւոյն վրայ քննեցին աղէտին մեծութիւնն ու լսեցին ազատարարական ձեռնարկները: Քաջալերական ու գնահատական խօսքեր ըրին բոլոր անոնց, որոնք աղէտեալները ազատելու համար ոեւէ ծառայութիւն ըրած էին:

Ինչպէս գրեցինք, կիրակի օր Ազգային Սուգի Օր հռչակած էր ամբողջ Ֆրանսայի մէջ: Այս առթիւ բոլոր պաշտօնատուները կէս դրօշակ պարզեցին: Շատ տեղեր մէկ վայրկեանի լռութիւն պահուեցաւ: Թատրոններն ու Սինէմաները թէեւ փակուեցան, բայց անոնց կիրակի օրուան հասոյթներուն մեծ մասը յատկացուեցաւ աղէտեալներու օգնութեան գործին:

Ազգային հանգանակութիւնը, որուն նախաձեռնարկ եղած էին Պանք տը Ֆրանսը եւ Ֆրանսական Թերթերու ազգային գործակցութիւնը, մեծ ընդունելութիւն գտած է արդէն և կատարուած գումարներ կը հասնին: Այս առթիւ հրատարակուած ցուցակի մը մէջ կ'ըսուի.

— Անհաղթելի ազգ մը սուգի ենթարկեց Ֆրանսան: Քաղաքներու զոհ դարձած ընդարձակ մէկ մասը ազգային երկրին, որ դեռ երէկ մասնաւորապէս արգասաբեր հողի մը վրայ կը տարածէր կենդանի եւ գործունեայ կեանք մը: Ողողումի կոյր ուժերը, քանդելով թումբ եւ արուեստի գործեր, փճացնելով քաղաք ու գիւղ, աւերշտկելով դաշտ ու արտ, ամէն տեղ իրենց հետ տարած են աւեր ու մահ:

Կոչը յիշեցնել կ'ըսէ որ աղէտը հարիւրաւոր զոհեր եւ հարիւրաւոր միլիոնի նիւթական կորուստներ պատճառած է, իրրեւ անմիջական հետեւանք ունենալով թշուառութիւն եւ անգործութիւն: Միայն պատերազմի ատեն է որ աղէտ մը այսքան աւեր կը գործէ: Քանդուած օջախները, յուսակտուր ծերերը, կիներն ու երախաները, անգործ աշխատաւորները առատ եւ անմիջական օգնութիւն կը պահանջեն:

Իրրեւ եզրակացութեան կոչը կ'ըսէ.

Բոլորը, մեծ ու պզտիկ, հարուստ ու աղքատ, առանց կուսակցական նկատումներու, պիտի լիշեն թէ իրենք Ֆրանսացի են, թէ միայն այդ հանգամանքն ունին, եւ թէ այսօր պէտք է օգնել թշուառութեան մատնուած Ֆրանսացիներուն:

∴ Կիրակի գիշեր հայկական թատրոնին մէջ 1281 հանգանակուեցաւ ներքոյներէն, ի նպաստ աղէտեալներուն:

Պոլսոյ ցոյներուն կալուածները

ԵՏ ՊԻՏԻ ՏՐՈՒԻՆ

Աթէնքէն կը հաղորդեն թէ թուրքեւհելլէն համաձայնագրին ամենակարեւոր տրամադրութիւններէն մէկն ալ սա է որ Պոլսոյ ցոյները եւ Թրակիոյ Թուրքերը «էթապլի» պիտի նկատուին եւ բոլոր քաղաքացիներու յատուկ իրաւունքները պիտի վայելեն:

Ասկէ զատ Պոլսոյ ցոյներուն գրաւուած կալուածները ետ պիտի տրուին:

Օսմանեան անցագրով մեկնողներու խնդիրը կարգադրուած է ըստ Թրքական տեսակէտին, այսինքն երբեք Թուրքիա չպիտի կրնան վերադառնալ եւ հատուցում պիտի ստանան հելլէն կառավարութեան կողմէ:

Թուրքիոյ պետական դրամատունը

Էնկիւրի 10 մարտ.— Թուրք պետական դրամատունը պիտի գործէ անանուն ընկերութեան մը ձեւին տակ, 25 միլիոն Թրքական ոսկի դրամագլուխով:

Հանրային պարտքի պատուիրակները, որոնք Պոլսէն Էնկիւրի կը մեկնին, այսօր երկուշաբթի առաջին հանդիպում մը պիտի ունենան ելմտական գործավարին հետ, որ պիտի պարզէ կառավարութեան տեսակէտները:

Կառավարութիւնը, որ Թղթադրամը ամրապնդելու համար կը ջրկռս ձեռք առած միջոցներուն լաւ արդիւնքները տեսաւ, կը ծրագրէ մեղմացնել դրուած խիստ միջոցները:

Նախակրթութիւնը եւ ոչ-թուրք դպրոցները

Նախակրթութիւնը միայն Թուրք վարժարաններու մէջ կատարուելու մասին կարգադրութիւն մը չէ եղած դեռ, կը կոչէ «փոլիթիք»: Այս խնդիրը կարեւորութեամբ պիտի քննուի պրոցական մեծ արձակուրդին միջոցին: Եթէ բաւարար չափով դպրոց կարելի ըլլայ ապահովել, հաւանական է որ այս անգամ որոշում մը տրուի:

Այս խնդիրը կապ չունի փոքրամասնութեանց դպրոցներուն հետ:

Կաւճի կոչը Հնդիկներուն

Գոմպէյէն կը ֆեւագրեն Թայմզի.—

Կանոն յայտարարեց թէ չորեքշաբթի (վաղը) առաւօտ 100 կամաւորներու գլուխը պիտի անցնի: Կը յուսայ թէ քաղաքացիական անհնազանդութեան քարոզիչները պարզ կերպով կ'ուրներ պիտի ստանան իրենց հայրենակիցներէն: Իրենց ուղղութիւնը է այծի կաթ, չամիչ եւ օրական երեք լիմոն, գիւղերը պէտք է մաքուր պահուին, եւ բնակիչները պէտք է հագնին միայն տեղական ապրանք: Իւրաքանչիւր գիւղ կանտիի պէտք է հաւորդէ իր բնակչութեան թիւր, պարիաներու, դպրոց յաճախող աշակերտներու, հիւսուածեղէնի «դէզկեահ»ներու թիւր, ամէն ամիս ծախուած կերպասեղէնի քանակը: Նոյնպէս մանրամասնութիւններ պիտի ուղէ հօտերու քանակութեան, հողերու տարածութեան, անոնց համար վճարուած տուրքին մասին: Նաեւ տեղեկութիւններ պիտի քաղէ ոգելից ըմպելիի գործածութեան մասին:

Կանտի պիտի ճամբորդէ Նատիատի, Անանտի եւ Պորսատի ճամբով մինչեւ Պատլափուր, Շամպէլի ծոցին վրայ, ուր պիտի հասնի մէկ շաբաթէն: Կրանտի կը զարմանայ թէ ինչո՛ւ ձերբակալուած է իր փոխանորդը՝ Վալլապհէյ Փաթէլ, եղբայրը Օրէնադիր ժողովի նախագահին: Պոմպէյի մէջ կազմակերպուած հաւաքոյթի մը ընթացքին, ճառախօսները իրենց համակրանքն յայտնեցին Փաթէլի եւ ըսին թէ իր դատապարտութիւնը նոր մղում մը պիտի տայ կրանտիի կողմէ ձեռնարկուած պայքարին:

Փաթէլ ձերբակալուեցաւ անոր հետամտութեան, որ հակառակ ոստիկանական արգելքին, խօսք առած էր հրապարակային հաւաքոյթի մը մէջ: Բանտարկուելէ առաջ, Փաթէլ պատգամ ազիր մը ուղղեց Պուժէրաթի բնակիչներուն, ըսելով որ իր ձերբակալութիւնը պէտք է ուրախութեամբ ընդունուի, որովհետեւ ատիկա սկզբնաւորութիւնն է կռիւին: Եթէ կանտի ձերբակալուի, Փաթէլ կը հրաւիրէ գիւղերու պաշտօնեաները հրաժարիլ զանգուածային կերպով, հողագործները՝ քաշել իրենց ազգականները կառավարական պաշտօններէ, հնդիկ փաստաբանները՝ բոյկոտի ենթարկել դատարանները եւ ժողովուրդը՝ դադրեցնել տուրքերու վճարումը:

∴ Կալկաթայէն հեռագրի մը համաձայն, անգլ. կառավարութիւնը մտադիր է Լոնտոն կանչել կանտին, անոր հետ տեսակցելու համար:

Ֆաշիստ Մեծ Խորհուրդը

Իտալիոյ խորհրդարանին առջեւ ներկայացուեցաւ նոր օրինագիծ մը, որ սահմանադրական տեսակէտով մեծ կարեւորութիւն ունի: Ըստ այս օրինագծին, Ֆաշիստ Մեծ Խորհուրդը թագաւորին եւ խորհրդարանին հաւասար իրաւունքներ պիտի ունենայ սահմանադրական բոլոր օրէնքներու մէջ: Ֆաշիստ Մեծ Խորհուրդին անունը պիտի յիշուի բոլոր օրէնքներու յառաջաբանին մէջ, ըսելով թէ անոր հաւանութիւնն առնուած է: Այս նախադասութեան պիտի յաջորդէ թագաւորին անունը եւ Մերակոյտի ու երեսփ. ժողովին կողմէ վաւերացուած ըլլալը:

Նոյն օրինագիծը կը տրամադրէ նոյնպէս որ թագաւորին կողմէ ստորագրուած բոլոր օրէնքները քուէի ստորագրութիւնները պիտի կրեն նաեւ վարչապետին՝ իրրեւ կառավարութեան պետի, եւ պատկան նախարարներուննը:

Տարակոյս չկայ որ այս օրինագիծը պիտի ընդունուի, կ'ըսէ «Տէյլի Թելկրաֆ»ի Թղթակիցը:

Մայիս Մէկի պատրաստութիւնները

Մոսկուա հրամաններ տուած է արդէն Եւրոպայի եւ Ամերիկայի համայնավար կուսակցութեանց՝ որ Մայիս Մէկին ամէն կողմ փողոցներու մէջ ցոյցեր կատարուին ի նպաստ պրոլետարներու դիկտատորութեան: Այս շարժումը վարելու համար կազմուած է մասնաւոր մարմին մը:

Տոքթ. Նանսէն հիւանդ

Օսլոյէն կը հեռագրեն թէ Տոքթ. Ֆրիտեոֆ Նանսէն, Ազգերու Դաշնակցութեան գաղթականներու բարձր կոմիսարը, սրունքի յօդացաւէ կը տառապի եւ գրեթէ երկու շաբաթ անկողին պիտի մնայ: Առողջական ընդհանուր վիճակը գոհացուցիչ է:

Արեւելեան ճեպընթացը գիծէն ելած

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ արեւելեան ճեպընթացը Լաւիայի մօտ, Սթիրֆաքայի և Լիանոքլատիի միջեւ գիծէն դուրս ելաւ: Վայրաշարժը բեռնակառքը եւ մէկ վակոն տապալեցան: Երկաթուղիի պաշտօնեայ մը մեռաւ: Կառախումբին վարիչը, կին մը եւ ոստիկան մը ծանրապէս վիրաւորուեցան. ուրիշ հինգ հոգի թեթեւ վէրքեր ստացան:

Գիծին մաքրագործումը դժուարութիւններ կը ներկայացնէ՝ տապալած վայրաշարժի ծանրութեան պատճառով:

Ալպէր Թոմա, Աշխատանքի Միջազգային Գրասենեակին նախագահը, որ Սոֆիայէն Աթէնք գացած էր, ստիպուեցաւ ընդհատել իր ճամբորդութիւնը եւ Լամիա կը մնայ:

Գերման երեսփոխան մը ձերբակալուած

Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութիւնը շաբաթ գիշեր փլէն-Սէն-Տընիի մէկ սրահին մէջ հրապարակային մեծ հաւաքոյթ մը կազմակերպած էր, «Կարմիր Օրուան հաշուետուութիւնն ընելու համար: Հակառակ կազմակերպիչներու կողմէ ձեռք առնուած նախազգուշական բոլոր միջոցներուն, ոստիկանութիւնը տեղեկացած էր թէ հաւաքոյթին մէջ խօսք պիտի առնէ գերման երիտասարդ երեսփոխան մը: Գաղտնի ոստիկաններ գացին հաւաքատեղին՝ հսկելով սրահի բոլոր ելքերուն վրայ:

Երբ հաւաքոյթը աւարտեցաւ եւ լոյսերը մարելէ վերջ կանները դուրս կ'ելլէին սեղմուած շարքերով, ոստիկանները ձերբակալեցին իրենց փնտռածը, Հայլեսթակի երեսփոխան Հանս Քոլվիցը, Գ. Միջազգայինի պատուիրակը Գերմանիոյ մէջ, որ ճառ խօսած էր: Ոստիկանատուն տարուելով, երեսփոխանը խոստովանեցաւ թէ առանց անցագրի Ֆրանսա մտած էր: Խոստովանեցաւ նաեւ թէ հինգշաբթի կրանժ-օ-Պելի մէկ հաւաքոյթին մէջ ալ խօսած էր:

Ներքին նախարարը արտաքսումի հրամանագիր մը ստորագրեց եւ Հանս Քոլվից անմիջապէս սահմանէն դուրս հանուեցաւ:

ՄԱՄՈՒԼ

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Հայրենիք դիտել կուտայ խմբագրականի մը մէջ (20 փետրուար.)

— «Թուրք-Թաթար գործիչները մասնաւորապէս զգոյշ են ռուս հասարակութեան հետ: Եւ ատիկա հասկնալի է միանգամայն. որովհետեւ իրենց գլխաւոր հաշիւները Ռուսիոյ հետ են եւ իրենց շահը կը պահանջէ որ ըստ կարելւոյն երկար ատեն ռուս ղեկավար շրջանակները մութին մէջ մնան հայաթուրականական ծրագիրներու մասին:

Ջարեւանդի գրքին ռուսերէն հրատարակութիւնը հրապարակ բերած է ծիդդ այն մտքերը, ձգտումներն ու փաստերը, զորս Թուրք գործիչները պիտի ուզէին գաղտնի պահել ռուս հանրութենէն:

Անոնք հարկաւ կը հասկնան, որ դիւցազինները երեխաներ չեն եւ դժուար է ամէն բան պարտկել «գրական» կամ «բանասիրական» անմեղ բացատրութիւններով: Ատոր համար է Թերեւս, որ ակամայ քաղաքական պզտիկ խոստովանութիւն մըն ալ կ'ընեն: Խոստովանութիւն մը որ խիստ յատկանշական է:

Այսպէս, ռուս հասարակութեան իր տուած բացատրութեաց ընթացքին «Թուրք Եուրտու»ի խմբագիր Իսհակով կ'ըսէ.

«Որպէս միակ անկախ պետութիւն՝ Թուրքիա պէտք է իր վրայ վերցնէ զանազան երկիրներու մէջ ապրող Թուրքերու ազգային մշակոյթի պաշտպանութիւնը թէ՛ Ազգերու Լիկայի եւ թէ՛ Եւրոպայի հանրային կարծիքին առջեւ: Ան պէտք է նախաձեռնութիւն ցոյց տայ այդ ուղղութեամբ, որպէս զի Թուրք ցեղերը չզրկուին փոքրամասնութեանց իրաւունքներէն: Պէտք է դիւանագիտական միջոցներ ձեռք առնուին Թուրք ցեղերու ռուսացման դէմ Ռուսիոյ մէջ, պարսկացման դէմ Պարսկաստանի մէջ, աֆղանացման դէմ Աֆղանիստանի մէջ, չինացման դէմ Չինաստանի մէջ:»

Շարկաւ, նոյն իսահակով եւ իրենց կուսակից Թուրք գործիչները չպիտի ուզէին երբեք, որ որեւէ օտար ուժ կամ մարմին հետաքրքրուէր եւ իր վրայ վերցնէր Թուրքիոյ մէջ մնացած ոչ Թուրք փոքրամասնութեանց իրաւունքներու պաշտպանութիւնը: Իրաւունքներ, որոնք ոեւէ ուրիշ երկրէ աւելի Թուրքիոյ մէջ պաշտպանուելու պէտք ունին:

Արդ՝ ի՞նչ տրամաբանութեամբ ու ի՞նչ երեսով Թուրք գործիչները կ'ուզեն իրաւունք տալ Թուրքիոյ՝ պաշտպանելու Ռուսիոյ, Պարսկաստանի, Աֆղանիստանի եւ Չինաստանի մէջ ապրող Թուրք-Թաթար ցեղերը:»

ՆՈՐ ՕՐԱՑՈՅՑ

Միջազգային Օրացոյցի Միութիւնը Ամերիկայէն դիմում կատարած է Պոլսոյ Առեւտրական Սենեակին, նոր օրացոյցի իր ծրագիրը առաջարկելով: Այս Միութիւնը ծրագրած է որ շաբաթը 7 եւ ամիսը 28 օր ըլլայ: Միեւնոյն ատեն տարին 13 ամիս ունենայ եւ շաբաթը երկուշաբթիէն սկսի: Այս հաշուով, ամէն ամսուան առաջին, ութերորդ, տասնեւհինգերորդ և քսաներկուերորդ օրերը կիրակի պիտի հանդիպին: Նոր օրացոյցով, տարին 364 օր կ'ըլլայ եւ օր մըն ալ մեծ տօնի օր պիտի ըլլայ, «Խաղաղութեան Օր» անունով:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲՈՑՆ ՄԸ ՔԱՆԴՈՒԱԾ

ՀԱՋԱՐ ՀՆԶՈՒՆ ՈՍԿԻ ՎՆԱՍ

Թել Ապեատ (Սուրիա) 27 փետր. — Փետրուար 23ին, կիրակի, ժամը 4ին սկսաւ տեղատարափ անձրեւ մը, կարկուտով խառն, եւ տեւեց մինչեւ 26, չորեքշաբթի ցորեկ անընդհատ:

Անձրեւը այնքան սաստիկ էր որ բոլոր տուները գրեթէ փլան: Միայն Հայերուն կրած նիւթական վնասը կը հասնի մօտաւորապէս 1000 ֆինչուն օսմանեան ոսկի: Ժողովուրդը փլատակներուն մէջ մնաց, ցուրտին եւ բուքին անպատսպար վիճակի մէջ: Բարեբախտաբար անձի կորուստ չկայ: *Անմիջական օգնութիւն եթէ չհասցուի, կը վախցուի համաճարակ հիւանդութիւններէ:* Բոլոր ազգային ժարմիններուն լուրջ նկատողութեան կը յանձնենք մեր այս թշուառ վիճակը:

Կը խնդրենք «Յառաջ»էն Թարգմանը հանդիսանալ մեր ցաւերուն:

Թել Ապեատի հայ հասարակութեան ներկայացուցիչ *Ա. Աբգարեան*, Ուսուցիչ՝ *Ա. Փալչակ*

Ց. Գ. Վարժարանին յարակից երեք սենեակները փլան:

∴ Մասնաւոր նամակէ մը կը քաղենք նաեւ հետեւեալ տեղեկութիւնները.— Գաղուեթը նոր հաստատուած պահուն, շինած է իր տունը պարզ հողէ աղիւսով եւ վրան ալ դարձեալ գմբէթաձեւ, աղիւսով: Եթէ վրան զրնկով գոցուած ըլլար, այսքան վնաս չպիտի պատճառէր: Գիւղացին շուարած է: Եթէ փոխատուութեամբ օժանդակութիւն մը ըլլայ, գիւղացին կրնայ երկու տարուան մէջ վճարել:

ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԻՒՆԸ

ԳԱՐՆԱՆ ՆՈՐ ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐ ԿԸ ՍՊԱՍՈՒԻ

«Ազդակ»ի Թղթակիցը կը հաղորդէ Հալէպէն (26 փետր.).

— Շատ հաւաստի աղբիւրէ կը տեղեկանամ թէ Դամբլուը այս վերջերը հասնող 10-12 ընտանիքներ ամբողջութեամբ կողոպտուած եւ մերկացուած են: Ասկէ զատ նախապէս հոն հասնողներու մէջ թշուառութիւնը հետզհետէ կը ծաւալի: Կեդրոնական Խնամատարութեան կողմէ ղրկուած բժիշկը եւ պաշտօնեան օրն ի բուն կ'աշխատին, քահանային հետ միասին, ժողովուրդը մխիթարելու, քննելու, դարմանելու:

Կը շեշտուի աւելի կարեւոր գումարով, դեղօրայքով եւ հագուստներով օգնութեան հասնելու եւ յետագայ ամէն կերպ թշուառութիւն և հիւանդութիւն կանխելու եւ գաղթականները հողին տէր դարձնելու անյետաձգելի պէտքը:

Թուրքիայէն եկած զանազան նամակներ շատ սրտաճմլիկ կը նկարագրեն վիճակը այն բոլորին, որոնք դեռ սահմանէն անդին կը մնան ու մինչեւ գարուն մնալու և ապասելու դատապարտուած են: Հարկ չկայ հոս անդամ մըն ալ կրկնելու թէ կեդրոնական Խնամատարութիւնը եւ իր օժանդակը պարտաւորուած են ամէն տեսակի աշխատանք թափել յետագայ ամէն հաւանական թշուառութեանց եւ հիւանդութեանց դէմ հիմակուընէ գործնապէս պատրաստ ըլլալու համար, քանի որ գարնան նոյնքան եւ աւելի Թուով նորեկներ պիտի ունենանք, բաղդատաբար շատ աւելի Թշուառ ու կարօտ վիճակի մէջ:

ԻՆՉՈ՞Ւ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ Կ'ԸԼԼԱՆ

Ուրեմն, գաղութներու մէջ մեր ապրած պայմանները, ազգային տեսակէտով մեզմէ զօրաւոր պատճառներու դէմ ծաւալուն դժգոհութեան մը մայրն են։ Պատճառներ, որոնք անորոշ ժամանակով կասեցուցած են մեր վերածնութեան գործը, պատճառներ որոնք օր ըստ օրէ լուրջ սպառնալիքի կերպարանքը կ'առնեն իրենց յաջողցուցած կասումը, վերջնական քայքայման փոխելու համար։

Ա՛յսպիսի պայման, ա՛յսպիսի ժամանակաշրջան չի կրնար չզրել անհատը բողոքի։ Չի՛ կրնար միայն միապաղաղ ու հակերպող տրամադրութիւններ ստեղծել։ Որքան ալ մեր առաքինի ժողովուրդը՝ իր խառնուածքով կացութիւններու վատթարացումին դիմանալու, հանդուրժելու տրամադիր ըլլայ, իսկապէս արեւելեան ինքնագոհութեամբ Յոբի համբերատարութեամբ թէ՝ աւելի դէշը կայ, «տեսնե՛նք վաղը՝ ինչ կ'ըլլայ»։

Այդպիսի ժտածուն՝ բացարձակապէս նախնական է։ Այսպէս կարող է մտածել քաղաքակրթութեան սանդղաժատին նոր ոտք դրած կամ դեռ չբրած կիսավայրենին, երբեք քաղաքակիրթ մարդը որ մարդկային բարձր կեանքի ճաշակը ունի եւ աւելի բարձրին տենչանքը։

«Տեսնենք վաղը ինչ կ'ըլլայ» գոնէ Հայուն աշխարհահայեացքը չի կրնար ըլլար, պէտք չէ ըլլայ, մեր յիսնամեայ վերածնական պատմութենէն յետոյ։

Կեանքի ցած աստիճան մը կայ որմէ անցած է մարդը եւ բարձրագոյն աստիճան մը որուն կը ձգտի։ Բարձրագոյն կէտին մարդը կը հասնի՞ թէ՝ այդ ձգտումը տեւականապէս կը շարունակէ մարդկային կեանքի հերոսներգութիւնն ու ողբերգութիւնը կերտել, մնալով միշտ անհասանելի, մի՛շտ գեղեցիկ։ Այդ չգիտենք, բայց գիտենք որ եթէ մարդը անդամ մըն ալ վերադառնայ իր անցած շրջանին, նորէն կանգնի կեանքի ցած աստիճանին վրայ, պէտք է ենթադրել որ ալ կեանքը անհանդուրժելի կը դառնայ. ապրիլը իր հաւն ու հրապոյրը կը կորսնցնէ, ու վեհատիպ ու վեհ կեանք տեսած մարդը՝ սրբազան յուսահատութեամբ՝ փոխանակ ապրելու տռամբ՝ կը կերտէ զայն, ժպտերես քամելով ժոլեխինդի բաժակը։ Ընդհանրացնելով այս երեւոյթը՝ պարագան նոյնն է նաեւ ազգանհատի համար։

Դիտեցէ՛ք ձեր շուրջը եւ պիտի տեսնէք ձեզ շրջապատող ծաւալուն դժգոհութեան ալիքը։ Դիտեցէք մեր աշխատաւորութիւնը գործատան մէջ, գործատունէ դուրս, պիտի զգաք, լսէք անոր սրտին անդօր զարկոցը. դիտեցէք գաւառը՝ պիտի տեսնէք մեր ժողովուրդին ապրած տռամբ։ Թաւալ կուտայ կեանքը օտարութեան մէջ, թռչունը իր գողգոջը կը շարունակէ, առուակն իր կարկաչը, ոչինչ կայ նոր, ոչինչ կայ արտասովոր մեր կեանքին մէջ, այնպէս չէ՞։ Մըտէ՛ք սակայն մեր ժողովուրդի ծով հոգիին մէջ, հոն վիշտը նստած է ծամածուռ երեսով, մեր ժողովուրդը մտախոհ, լուրջ, ցաւագին դարձած է։ Հոգը նստած է անոր հոգիին վրայ։ Իր զարհուրելի ցաւին անխօս բեռնակիրը դարձած է աշխարհէ աշխարհ. լեզու տուէք անոր, քարերն անգամ չեն դիմանար, ա՛յ նէնէմներ երգող տղաներ։

Դիւրի՞ն բան է հայրենիք մը կորսնցնել, յուղթի արտեր, ծաղկաւէտ դաշտօրայք կորսնցնել, կապոյտ երկինք, բարձր սարեր, ցած խրճիթներ, զուլալ ջուրեր կորսնցնել։ Բազմադարեան մշակոյթ, յիշատակարաններ կորսնցնել։ Հաւաքական ստեղծագործութիւն կորսնցնել։ Մարդկային սիտքը միշտ մտացած է բնական աղէտները. արդէն մոռցած ենք Շիրակի աղէտը, երկրաշարժը։ Մարդկային միտքը հաշտուած է նոյնպէս ժամանակի ընթացքին, զոհերու շատութեան հետ, որքան ալ շատ ըլլան անոնք։ Բայց, չի հաշտուիր, չի կրնար հաշտուիլ հայրենիքի կորուստին հետ։ Հրեայի դէպ բացարձակապէս նիւթապաշտ ժողովուրդ մը ահա 2000 տարի է չէ հաշտուած Պաղեստինի կորուստով, կամ 2000 տարիներու ընթացքին շատ բաներու հետ հաշտուած է, շատ բաներու հաժակերպած է, սակայն Լացի Պատի կորուստին չի հաշտուիր. Երուսաղէմի կործանումը խորհրդանշող այդ կանգուն պատի գաղափարը՝ դարերէ ի վեր հրէութեան հետ կը պտտի աշխարհէ աշխարհ՝ իբրեւ իրենց ցեղային զուլումի նոր տապանակ ուխտին։

Մե՞նք, այն ալ 20րդ. դարուն, քանդ դար յետոյ պիտի հաշտուինք, պիտի հաժակերպինք մեր երեսաղէմի կործանումին, մեր Լացի Պատին, ազգերու յարութեան և հայրենիքներու վերակառուցման այս լուսաւոր դարաշրջանին։

Բնական աղէտները շուտ կը մոռցուին, կամ կը մոռցուին, բայց, մարդակերպներու պատճառած աղէտները չեն մոռցուիր։ կը մոռցուին ժամանակի մը հետ, յետոյ վայրկեանը հնչեցուն պէս աւելի ասստիկ թափով զգացուելու համար։

Զինադադարին, գրեթէ մոռնալու վրայ էինք մէկ միլիոնը, որովհետեւ անոնց սուղ արեան գինը կը նկատէինք մեր ստացածը։ Վերջին դէպքերը խլեցին նաեւ մեր ստացածը։ Անկէ յետոյ, մէկ միլիոնը եղերականօրէն թարմացաւ մեր մէջ։ Գաղութներու տարաղիր զանգուածները տարուէ տարի, աւելի երկիւղածութեամբ կը սգան Ապրիլ 24ը, որովհետեւ, այդ օրը մեր պահանջի համար լիաբուռն վճռեցինք, վճարը կորաւ, պահանջը մնաց նոյն կապոյտ թռչունը։ Ուրեմն՝ մենք մոռցուելիքի հետ անդամ հաշտուած չենք տակաւին, ո՛չ մնաց չմոռցուելիքը, հայրենիքի կորուստը։

Աշխարհ միայն նիւթական օրէնքներով չի կառավարուիր, կամ պէտք չէ կառավարուի։ Աշխարհը կը կառավարուի նաեւ բարոյական օրէնքներով կամ պէտք է որ կառավարուի։ Տնտեսական ազդակները չեն միայն անհատին կեանքը վարող, առաւել ազգերու կեանքը վարող, բարոյական վեհիմաստ սկզբունքներ կան, որոնք տնտեսական ազդակներէն աւելի հզօրապէս կը շարժեն զանգուածները, եւ այդ երկրորդ կարգի ազդակներու դումարով է որ կը կերտուի ժողովուրդներու պատմութիւնը։ Կ'արժէ՞ արդեօք ապրիլ միայն տնտեսական-նիւթապաշտական օրէնքներով ապրող երկրի մը մէջ։ Չոր, չուկայիկ սկզբունքներու տակ, որոնք սանձահարելով մարդկային հոգիի թռիչքները, կեանքը կը վերածեն տափակ անապատի մը։ Կեանքը բնութեան ամէնէն մեծ շնորհն է։ Այո, սակայն, առանց օժանդակ գաղափարի մը, մարդ անհատը կը մղէ չափազանց եսասիրութեան։ Բնութեան մեծագոյն շնորհը հասարակաց հայրենիքն է, ուր մարդ արարածը, իր նոյնպէս բնատուր մեծ պարգեւը՝ կեանքը՝ պիտի արժեցնէ ինքնիրեն եւ ուրիշներու բարիքին համար։ Հայրենիքի գաղափարը մեծ է ու զարմանահրաշ, որովհետեւ, ամէն մարդ առիթը ներկայանալուն պէս բնութենէն ստացած մեծագոյն շնորհը տրամադրած, նուիրած է հայրենիք-շնորհին։ Այսպէսով է որ, անհամար սերունդներու զոհաբերութեամբ է որ հայրենիքը յաւիտենական դիմիէ շնորհը դարձած է, ու հայրենիքը նիւթական իր բոլոր զարդերէն մերկանալով վեհագոյն բարոյական հասկացողութիւնը մնացած է, անաղարտ ինչպէս չինչ եթեր, կախարդական ինչպէս մէկ ոլիմպական աստուածութիւն։

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԿԸ ԾԻՒՐԻՆ ՈՒ Կ'ԻՑՆԱՆ

ՔՍՏՄՆԵԼԻ ՊԱՏԿԵՐ ՄԸ ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԱՆՔԷՆ

Ընթերցո՛ղ, ուշադիր կարդա՛ այս յօդուածը, տեսնելու համար թէ՝ եղբայրդ ինչպէ՞ս կը փճանայ «Լոյս քաղաք»ին՝ փարիզի մէջ։

Հիւանդութիւններուն ամենազարհուրելին, թոքախտը մտեր է փարիզի Հայերուն մէջ եւ անընդհատ մանգաղին տակ կ'իյնան երիտասարդներ երկու սեռէն։ Ոստիկան Համոզուիս թէ՝ որքան տարեկան Մեռած Հայեր

1926	116	որուն՝
1927	98	»
1928	128	»
1929	150	»
	492	»

Սոյն վիճակագրութիւնը գոյց կուտայ թէ՝ փարիզի մէջ զանազան հիւանդութեամբ մեռնող Հայերուն 100ին 20ը թոքախտի զոհն է, ինչ որ ահաւոր թիւ մը կը կազմէ եւ կը նշանակէ թէ՝ 100 մեռածին 80ը կը կազմեն սրտի, շաքարախտի, ստամոքսի, լեարդի, պլիքի, կաթուածի, ծերութեան, թունաւորումի, թոքատապի, արկածի եւն, հետեւանքով մեռածները։ Երկու սեռն ալ ենթակայ է այս աւերիչ հիւանդութեան, բայց մեր վիճակագրութենէն կը տեսնուի, որ վերոյիշեալ 101 զոհերէն 68ը այր է, 33ը կին, ինչ որ կը նշանակէ թէ այրերու թիւը կիներու թիւին կրկինէն աւելի է։ Դարձեալ մեր վիճակագրութիւնը կը գուգնէ թէ այս հիւանդութիւնը մասնաւորապէս ընտրած է մատաղ տարիքներ, թէեւ չափահասներուն ալ այցելած է, ինչ որ կ'երեւի ստորեւ դրուած պատկերէն։ Այսպէս մեռած են.—

16	տարեկանէն	4	հոգի
18	»	5	»
19	»	4	»
21	»	9	»
22	»	8	»
25	»	6	»
26	»	8	»
27	»	7	»
28	»	4	»
29	»	2	»
30	»	5	»
32	»	4	»
33	»	2	»
36	»	3	»
38	»	2	»
47	»	2	»

Թոքախտը մնացեալ տարիքներուն կա՛մ բնաւ չէ այցելած, կա՛մ 1ով եւ կամ 2ով իյած է իր զոհերը։ Այսպէս» 15,31,37,40

Կորուստը զոր ունեցանք, անչափելիօրէն մեծ է, հազար համար թելերով կապուած ենք մեր մեծ կորուստին։ Կորսնցուցած ենք զայն թէեւ արեւի տակ, սակայն կը կրենք մեր հոգիներուն մէջ։ Զայն նորէն ունենալու գաղափարը կրնայ անհատնում ժամանակներ ոգեւորել մեզ։ Նորէն ունենալու, կրկին տիրանալու գաղափարը կրնայ բարձունքէ բարձունք տանիլ մեզ, անհունօրէն խոշորցնել մեր ցաւը, մեր ցասումը։ կրնայ վեհօրէն խաչակիրը դարձնել մեզ մեր ուխտին։

Ու քանի աշխարհը այսպէս պիտի երթայ, քանի՛ մեր վէրքը վէրք պիտի մնայ, քանի մեր կարօտը կարօտ պիտի մնայ, քանի ժողովուրդները իրենց երկիրներուն, տուն-հայրենիքներուն մէջ պիտի ստեղծագործեն, իսկ մենք օտարութեան մէջ ավանանք, պիտի շարունակենք մնալ յեղափոխականներ, պատերազմի եւ յետպատերազմի նոր տուեալներով անդամ մըն ալ ու վերջնականօրէն համոզուած որ «միայն զէնքով կայ Հայոց փրկութիւն...»

Ահա թէ ինչո՞ւ յեղափոխական կ'ըլլան...։

Մ. ԴՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

25 ԱՄԵԱԿ

Ցառաջիկայ Մարտ Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութիւնը պիտի տօնէ իր ամեակը։

Մինչեւ 1905 թուականը Ֆրանսայի մէջ կային ընկերվարական զանազան հատուածներ, իրարմէ զատուած տնտեսական փոքրիկ տարակարծութիւններով։ Այս անջատ խումբերը 1905 թուականին միացան եւ ստեղծեցին ընկերվարական միասնական կուսակցութիւնը, որ չէր կրնար ներկայացնել մէջը, ո՛չ ալ միացեալ ճակատ Միջազգայինի մէջ։

Այս վերջինը պաշտօնապէս կը պահանջէր որ ընկերվարական կազմակերպութիւնները ունենան յայտնի գործիչ էմիլ Վանտերվէլտ՝ տեղեկագիր մը պատրաստել Ֆրանսայի ընկերվարական հատուածներու վէճերուն վերաբերեալ։ Վանտերվէլտ 1904ի Միջազգայինի Ամստերտամի համաժողովին ներկայացուցած տեղեկագիրը, որ կը վերաբերէր հետեւեալ խոսքերով.

«Ընկեր կ'ըսէ, ընկեր կ'ըսէ, բայց մի՛շտ ընկեր չէ։ Ընկեր մի՛շտ ընկերական չէ։ Ընկեր մի՛շտ բարեկամ չէ։ Ընկեր մի՛շտ եղբայր չէ։ Ընկեր մի՛շտ ընկեր չէ։ Ընկեր մի՛շտ ընկեր չէ։ Ընկեր մի՛շտ ընկե

ՊԱՐՏԱՎՈՐ ՄԱՐԴԻԿ ՄԱՐԴԻԿՅԱՆԻ ՀԱՐՑԱԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

Ինչպես հայտնի է, Մարդիկ Մարդիկյանը մեղադրվում է հանրային գույքի հափշտակության, կաշառք վերցնելու, պաշտոնեական լիազորությունները չարաշահելու և պաշտոնեական կեղծիքներ կատարելու մեջ։ Նա մեղադրվում է նաև հանցավոր խմբի կազմակերպման և ղեկավարման մեջ։

Մարդիկ Մարդիկյանի գործով նախաքննությունն ավարտվել է։ Նրա մեղադրական եզրակացությունը ներառում է 120 հատոր։ Գործում առկա են 1000-ից ավելի վկաների ցուցմունքներ։ Մարդիկ Մարդիկյանի գործով հարցաքննվել են 150 վկաներ։ Նրա գործով կատարվել են 7 փորձաքննություններ։ Մարդիկ Մարդիկյանի գործով ձեռնարկվել են 100-ից ավելի հետաքննական գործողություններ։ Նրա գործով կատարվել են 7 ստուգումներ։ Մարդիկ Մարդիկյանի գործով ձեռնարկվել են 100-ից ավելի հետաքննական գործողություններ։ Նրա գործով կատարվել են 7 ստուգումներ։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ «ՌՈՍՏՈՄ» ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ

Ի ՊԱՏԻՒ ԱԻԵՏԻՍ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ

(իր ցոբելեանին առիթով)

Այս կիրակի իրիկուն ժամը 8.30էն 11.30, Chalet Edouardի սրահին մէջ, 91—93 Rue Manin, 31—33 Ave. Secrétan):

ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱԶԱՆԴԷՍ

ՄԵՒԱՍՏԻՈՅ ԴԱԻՐԱ ԳԻՒՂԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

ի նպաստ Դաւրա գիւղի կարօտեալներուն

22 Մարտ Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Salle Harolaի *մէջ 3 Rue La Vieuville, Paris (18e), Nord Sud. Abbesses.*

կը ներկայացուի՝ «ՉԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ» *գաւեշտը*

Հոյակապ եւ եւրոպ. պարեր, սրցում թանկօի եւ Պօսթոնի, Պուֆֆ ժողովրդական գիներով: Տոմսեր՝ 10 եւ 7.50 ֆրանք:

Այանթաղէնըլլալովտարագրուած էին, եւ անկէց իվեր ոեւէ լուր չկայ անոնցմէ: Լուր տուողին նուէր: Իմացնել Տիկ. Ա. Վահեկեանի, 11 Rue Bisson Paris (20).

Հ. Ց. Դ. ԴՊՐՈՑ

10րդ. ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Այսօր երեքշաբթի 60 Rue des Ecoles, Chope Parisienne.

Ա. ժամ 9—10՝ կազմական կանոններ ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ԹՈՎ. ՄԱՍԵԱՆ,

Բ. ժամ 10—11՝ Հ. Ց. Դ. Պատմութիւն ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻ:

ԿԸ ՓՆՏՌԻԻ

— Կը փնտռուի Ֆրանսական բանակի կամաւորներէն Յակոբ Գրիգորեան. (բուն անունը Յակոբ Նազարեան) որ 1928ին Փարիզէն մեկնած է գաւառ: Կը կարծուի թէ այժմ կը գտնուի Մարսէյլ կամ շրջակաները: Իմացնել՝ իր մօր Տիկ. Սրբուհի Նազարեանի, 16 Rue Blanqui, Paris (13e): Ճշդրիտ լուր տուողին նուէր:

— Կը փնտռուի Երզնկացի Թորոս Օղլէնց աղջիկը Հռիփսիմէ (Արշակ Մանուկեանի կինը) եւ իր զաւակները, Արաքսի, Մանուկ եւ Գրիգոր որոնց 1920ին Խարբերդ ըլլալը կը հաստատուի: Իրենց մասին տեղեկութիւն ունեցողներէ կը խընդրուի իմացնել իր փեսային Արշակ Մածիկեանի Str. Crisiana, No. 40, Constantza, Roumanie.

— Կը փնտռուի Բալուի Արթուխան գիւղէն Գրիգոր Պապոեան, որ կը կարծուի թէ այժմ Ռուսիա կը գտնուի: Իր հասցէն կամ իր մասին տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել իր որդւոյն Միքայէլ Պապոեանի, Usine de Gromelle, St. Saturnin les Avignons, (Vaucluse), France:

Կը խնդրուի արտասահմանեան թերթերէն արտատպել:

— Կարնեցի վահէ Նարինեան կը փնտռէ Սեբաստացի Յովհաննէս Գըզըրեան: Կը կարծուի թէ կը գտնուի Մարսէյլ կամ շրջակաները: Իմացնել «Յառաջ»ի:

— Յարութիւն Պուռնազեան կը փնտռէ իր եղբայրները Յովհաննէս եւ Գեղամ Պուռնազեաններ, որոնք Շ. Գարահիսարի ապստամբութենէն լետոյ աքսորուած են իրենց մօր հետ: Այժմ պիտի ըլլան 18 եւ 20 տարու: Իմացնել «Յառաջ»ի: Ճշգրիտ տեղեկութիւն տուողին նուէր:

—Կը փնտռուին Գարապօղազցի Շմայեակ ձէօվէրտեան, 20 տարեկան, հօր անուն՝ Խնկո, մօր անուն՝ Թուրվանտա տարագրութեան միջոցին յանծնուած է Ուրֆայի եկեղեցին. Ենոփիա, Միւշկիւնագ, Դեդխի ձէօվէրտեան (այս վերջինը առեւանգուած է Թել Ապեատի շրջանի Արաբներու կողմանէ), հօր անուն՝ Ոսկիան, մօր անուն՝ Ընիկ: կաթնուկ, հօր անուն Դանիէլ, մօր անուն Շալաճ: Իմացնել Ադապազ Պարսամեանի, 32 Jules-Gevelot, Issy-les-Moulineaux, Seine, France.

Կը խնդրուի Սուրիահայ Թերթերէն արտատպել:

— Կարնեցի վահէ Նարինեան կը փնտռէ Սեբաստացի Յովհաննէս Գըզըրեան: Կը կարծուի թէ կը գտնուի Մարսէյլ կամ շրջակաները: Իմացնել «Յառաջ»ի:

— Յարութիւն Պուռնազեան կը փնտռէ իր եղբայրները Յովհաննէս եւ Գեղամ Պուռնազեաններ, որոնք Շ. Գարահիսարի ապստամբութենէն լետոյ աքսորուած են իրենց մօր հետ: Այժմ պիտի ըլլան 18 եւ 20 տարու: Իմացնել «Յառաջ»ի: Ճշգրիտ տեղեկութիւն տուողին նուէր:

—Կը փնտռուին Գարապօղազցի Շմայեակ ձէօվէրտեան, 20 տարեկան, հօր անուն՝ Խնկո, մօր անուն՝ Թուրվանտա տարագրութեան միջոցին յանծնուած է Ուրֆայի եկեղեցին. Ենոփիա, Միւշկիւնագ, Դեդխի ձէօվէրտեան (այս վերջինը առեւանգուած է Թել Ապեատի շրջանի Արաբներու կողմանէ), հօր անուն՝ Ոսկիան, մօր անուն՝ Ընիկ: կաթնուկ, հօր անուն Դանիէլ, մօր անուն Շալաճ: Իմացնել Ադապազ Պարսամեանի, 32 Jules-Gevelot, Issy-les-Moulineaux, Seine, France.

Կը խնդրուի սուրիահայ Թերթերէն արտատպել:

Կը փնտռուի նաեւ Նգոլու Պարսամեան եւ իր երեք զաւակները, Ռուբէն, Ալեքսան, Հռիփսիմէ որոնք Արաքկիրի շրջանին մէջ առեւանգուած են: Փիւրտերու կողմանէ: Իմացնել՝ Ադապազ Պարսամեանի վերի հասցէին:

— Տիկին Ադաւնի Վառեկեան ծնեալ (Ճգնաւորեան) կը փնտռէ իր հայրը Միսաք Ճգնաւորեան, մայրը Դշխուհի, եղբայրները Գէորգ, Պետրոս, Սեդրաք, Վահրամ Հայրապետ, քոյրերը Արաքսի, Փսիլիկ, որոնք քսենիկ կիւմիշխանի

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Յովհաննէս Բուրոյեան շնորհակալութիւն կը յայտնէ երկու Արաբկիրցի երիտասարդներու, Ս. Միխալեանի եւ Ա. Բուլիկեանի, որոնք իր հիւանդութեան ընթացքին այցելութիւն տալով մխիթարութիւն եւ օժանդակութիւն ցոյց տուին:

Կ'ուզուի կարող հաշուապահ մը, քաջածանօթ ֆրանսերէնի եւ անգլերէնի, ինչպէս նաեւ տոմարակալութեան: Դիմել՝ Kazazian et Yazidjian, 40 Bld. Bonne Nouvelle, Paris (10e).

Վարձու է սէն Թ'ուէնի մէջ յարկաբաժին մը, երեք սենեակ կահաւորուած, խոհանոց, մառան, ջուր, կազ եւ ելեկտրականութիւն: Ցարեկան վարձք՝ 3850: կարասիները գնել պայման է: Դիմել՝ Պ. Գաբալօղոսեանի, 100 Ave. Michelet, (St. Ouen): Մէթրօ՝ Clignancourt.

Վարձու է ոչ կահաւորուած սենեակ մը եւ խոհանոց մը, Յրդ յարկ փողոցի վրայ: Դիմել՝ Պ. Նշանեանի, 1 Rue du Docteur Lucas Championnier, Paris (13e), *Մէթրօ* Italie.

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Հացագործ LA GARDE
1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)
Téléphone-Trudaine 95.21

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, *մէթ.* Շաթլէ: Ամէրտ. եւ նոր մեթոտով դարմանումէ արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմատիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լապօռատուար: Ազձամիտ եւ արագ խորհրդակցութիւն. ամէն օր 9—12, 2—8 կիրակի 9—12:

EMPIRE Սիգիթ-Զօլ՝ 37 Av. Wagram

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՀԱԻԱՔՈՒՄ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Շատ կը խնդրենք հագուստ նուիրողներէն իրենց կապոցները յանձնել 90 Rue Stanislas-Torrents, կարմիր Խաչի հերթապահին, որ այնտեղ պիտի ըլլայ.— Երկուշաբթի ժամը 10—12, 2—4, Հինգշաբթի 2—4, կիրակի 10—12:

Ա. Ե. Կ.Խ. Մասնճ.ի վարչութիւն

ՍԱԿԱՐԱՆ

10 Մարտ 1930

ԴՐԱՄՆԵՐ			Ֆր.
Սթերլին,		L. St.	124.24
Տոլար,		Dollar	25.55
Մարք	100	Mark	610.—
Թրք. Թղթ.		L. Trq.	11.93
Թրք. ոսկի		» » or	111.—
Մէճիտիէ		Médjidié	7.20
Լէվա	100	Léva	18.62
Տրախմի	»	Drachme	33.25
Լիր	»	Lire	133.85
Պելժ. Ֆր.	»	Fr. Belge	71.12
Ջուից.	»	Fr. Suisse	493.—
Լէյ	»	Leï	15.20
ԱՐԺԵԹԱԹՂԹ			
Եգ.Ֆր.Ֆոնս.		I Cr. Fonc. Eg.	2105.—
»		II »	1480.—
»		III »	1470.—
Թուժալի երկթղ.		Lots turcs	82.50

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant H. STEPHAN

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչի Փարիզի «Մանուկներու Պաշտպանութիւն» ժամնաճիւղի տարեկան պարահանդէսը 15 Մարտ Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30էն սկսեալ առաւօտ վիքթոր Հիւկօի սրահներուն մէջ, 46 Rue St. Didier, մէթրօ՝ Trocadéro եւ Boissière, Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Մուտք 15 ֆրանք

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԱՌԻԹԷՆ

ՄԻՄԻԱՅՆ 15 ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

Մայքըլ Արլէնի (Տիգրան Գույումճեան) այնչափ փնտռուած եւ հռչակ հանած *«Կանանչ գըլխարկը»* գիրքը, որուն գինն է մէկուկէս տոլար: (37.5 ֆրանք), կը ծախենք 25 ֆրանքի:

Դիմել *Յառաջ* գրատուն, G. Tzerikiantz, 13 Rue des Dominicains, Marseille.

ՁԵՐ ԳՆՈՒՄՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ

MAISON VARTERESSIAN

1bis Rue Hautefeuille, Մէթրօ St. Michel

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէնները Ջոր պտուղներ, լաքէրտա, երշիկ, ապուխտ, եւայլն.

ԱՄԵՆԱԼԱՒ ՄԱՔՈՒՐ ԱԺԱՆ

Մասնաւոր ապահարկութիւն բնակարաններու համար կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէն

ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆ ՓԱՓԱՋԵԱՆ

10 Rue des Lombards, Paris (4)

Մէթրօ՝ Chatelet եւ Hôtel de Ville

ԱՅՐԵՐՈՒ ԵՒ ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ

Մաքուր աշխատանք եւ անժրցելի գին: կը ծախենք քուրփոն տոկուն կերպասներ՝ խիստ ժամանակներով:

Մէկ այցելութիւն բաւ է տեւական յաճախորդ ըլլալու համար

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

Կ. ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

ՄԱՍԻՍ ԳՈՇԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

57A Rue Nationale, MARSEILLE

ՕԹԷԼ "ԼԻՒՔՍ,, ԱԼԷՆՊԻ ՓՈՂՈՑ, ՊԷՅՐՈՒԹ

Տէր եւ Տնօրէն Մ. ԹՈՒՐԻԿԵԱՆ

Հայկական այս պանդոկը հիմնուած է Պէյրութ, նոր եւ գեղեցիկ շէնքի մը մէջ բոլորովին մաքուր եւ շքեղ կահաւորութեամբ, օժտուած առանձին գրադարանով, մասնաւոր բաղնիքով եւ էլեքտրականութեամբ:

Իր անթերի սպասարկութեան, խիստ մաքրութեան, հանդստութեան պայմաններու շնորհիւ արդէն իսկ «ՕԹԷԼ ԼԻՒՔՍ»ը դարձած է Ամերիկայի, Եւրոպայի, Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ հայ ճամբորդներու միակ ժամադրավայրը: Հաճելի միջավայր, դիւրամատչելի գին:

ՀԱԻԱԲՈՑԾՆԵՐՈՒՆ

Եթէ կը փափաքիք որ ձեր հաւերը առատ ածեն, շուտ մեծնան, շուտ պարարտանան, չհիւանդանան, անօգուտ է ձին մեթոտներու հետեւիլը:

Համեստ դրամագլխով գոհացուցիչ շահ մը ապահովելու համար փութացէք կարդալ գիւղատնտես Ս. Շէրիտճեանի պատկերազարդ «ՀԱՒԱԲՈՒԻՒԹԻՒՆ» գիրքը: Գինն՝ 25 ֆրանք. Դիմել՝ հեղինակին 18, Villa des Roses, Bois-Colombes (Seine), պալենց գրատուն կամ Գեւոնեանի՝ «Յառաջ»ի խմբագրատունը:

Մեծաքանակ գնողին գոհացուցիչ զեղչ:

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE

ՀԱՅԵՐԷՆ

ՅՈՒՆԱՐԷՆ

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

POLYDOR

Phonos & Disques
Columbia

REGISTERED TRADE MARK

20 ՖՐ. 20 ՖՐ.

H. ARTINIAN, 26-28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-85.

Մեր փայաքներու ճոխ մթերանոցին մէջ կը գտնուին նաեւ ամէն վաճառանիշ ֆոնոներ.—DECCA, COLUMBIA, PATHÉ, POLYDOR, NIRONA, DIAMOND, եւն.: Գիները՝ *120, 180, 300, 450, 525, 750, 800, 1000* եւ մինչեւ *2,800* ֆր. Նպարեղէններուն յաւր, ժողովրդ. գիներով: Բաց է ամէն օր:

ՀԱՅԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ

MAISON JOLIVET

17 Rue St. Lazare (Rue St. Georgesի անկիւնը)

Nord-Sud: N. D. de Lorette, Թել. Trudaine 24.83

ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ՏԱՔՈՒԿ

Երբ *կ'ուզէք առանց վտանգի նիհարնալ, գործածեցէք հացի տեղ մեր մասնաւոր եղանակով պատրաստած* GRESSIN JOLIVET *հացերը:*

Ուսինի *խաշխաշով, շուշմայով, ճապուռով եւ քիմիոնով պատրաստուած հացեր:*

Փարիզի մէջ ապսպրանքները կը յանձնուին բնակարան ներկայ կարօնը ներկայացնողին հարիւրին 15 զեղչ

ՄԵԾ ԱՑԱՂԶԱԳՈՐԾԱՐԱՆ Է

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱՁԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշել Հեռաձայն Littré 34—43

Արեւելեան եւ եւրոպական իսնամուած կերակուրներ

ՖՕՔՍ ՖԼԷՒԻՍ

ՓՈՒՏՐՈՒԱԾ Է ԻՐ ՆՈՐ ԵՒ ԳԵՂԱՊԱՏԿԵՍՏԱԿԱՆ ՍՏԱՏԻՏՕՆ

23, Bld BONNE NOUVELLE PARIS (2e)

(ԲԱՑԱ ԲԱՅԻ ՍՏԱՏԻՏՕՆԻՆ)

TEL. LOUVRE. 69-83

ASCENSEUR

METRO: ST DENIS

GARIOT

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

38 Rue Rochechouart Մէթրօ Cadet և Anvers Autobus J. JB

Tél. TRUDAINE 56 - 58

Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ *Աղիքի հիւանդութիւններ* ցատուկ յարկաբաժին *Վէներական* եւ *Մորթի հիւանդութեանց*

ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ *ոսկորի*, ջղային, Ափեան հիւանդութիւնները եւ ցօդացաւ:

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր:

ՉԹՓՈԹԵԼ ՈՒՐԻՇՆԵՐՈՒ ՀԵՏ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ

ՍԻՐԱԿԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

15 RUE DE LA HUCHETTE, PARIS (5)

Մէթրօ՝ Սէն Միշել — MÉTRO: ST. MICHEL

Համեղ փաքլավաներ, Թել քատայիֆ, լօքմա, եուֆկա, *ինչպէս*

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆՆԵՐ

Բարեկենդանի առթիւ

ՁԱՁԱՐԱՆ ԵՓՐԱՏ

14 Rue François Garcin, 14, LYON

Պատիւ ունինք յայտարարելու մեր յարգելի յաճախորդներուն և Լիոնահայ ամբողի երիտասարդութեան թէ մեր ճաշարանը իր համով կերակուրներով, մաքրութեամբ եւ անթերի սպասարկութեամբ դարձած է Լիոնահայութեան միակ կերդրոնավայրը:

Եթէ կ'ուզէք հոգ տանիլ ձեր առողջութեան, փութացէք անդամ մը այցելել մեր ճաշարանը համոզուելու համար: Ժողովրդական գիներ:

Տէր եւ Տնօրէն

ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ եւ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

Գ. ԹԷՔԷՐԵԱՆ

փաստաբան Պոլսոյ Պառոյէն, վաւերացեալ հաշուակալ, անդամ Société des Comptables (E. C. I.),

150 Rue du Fbg. St. Denis, Paris. Téléphone: Trudaine 76-43

ԿՂ ՍՄԱՆՁՆԵՄ այցելու տոմարակալութիւն փոքր ամսավճարով

ԿԸ ԿԱՏԱՐԵՄ Régistre du Commerce, Patente, Chiffre d'affaires*ի*, Bénéfices Commerciaux*ի* և Impôts sur le revenu*ի գործողութիւններ:*

Առեւտր. ընկերութիւններ կը կազմեմ եւ կը լուծեմ:

Կրնամ ձեզ զերծ պահել Chiffred'Affaires*ի եւ* BénéficesCommerciaux*ի տուրքերէն երբէք արհեստաւոր էք, զոր օրինակ* Lapidaire, Sertisseur, monteur de bijoux, lingère, *շապկագործ, ժամադործ, գերձակ, կօշկակար, առաղձագործ, եւայլն, պայմանաւ որ ձեզմէ եւ ձեր ընտանիքի անդամներէն զատ միայն մէկ գործաւոր եւ մէկ* apprenti *ունենաք:*

ՇԱՆՕԹ ՍԱՓՐԻԶ ԵՒ ՎԱՐՍԱՅԱՐԴԱՐ

ԱՐՇԱԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ ԵՒ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Կը ծանուցանեն իրենց յարգոյ յաճախորդներուն, բարեկամներուն եւ ծանօթներուն իրենց նոր խանութին բացումը որ տեղի կ'ունենայ մարտ 10ին:

24 Rue St, Lazare PARIS (9e) բակին մէջ

Լիլայի ճաշարանին մօտը: Արուեստի ամենավերջին կատարելագործութեամբ, քուփ, մանիքիւր, օնտիւլասիոն:

Մաքուր եւ արագ սպասարկութիւն:

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ Տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԾը ամէն օր ժամը 9էն 19:

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	•	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub. St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS

Téléphone : NORD 67-23

R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
12
ՄԱՐՏ
1930

12 MARS 1930

Ջ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1209

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

"ՆԵՐՔԳՈՐԾԺՈՂՈՎՈՒՐԴ,, ԱԼ...

Քանի մը անգամ առիթ ունեցանք բացատրելու թէ ի՛նչ պէտք է իրարու յաջորդէին Խորհրդային Միութեան «անկախ», «ինքնավար» հանրապետութեանց իրաւունքները:

Առաջին օրէն, երբ խորհրդային լուծը պարտադրուեցաւ, կովկասի մէջ եւ ամէն տեղ, Մոսկուան իրեն վերապահեց արտաքին քաղաքականութիւնը, բանակը, նաւատորմը, դրամը, ելեմտացոյցը, մաքսը, տուրքերը, արտաքին եւ ներքին առեւտուրը, հաղորդակցութիւնները, թղթատարն ու հեռագիրը:

Միւս գործավարութիւնները թէեւ իրական արժէք չեն ներկայացներ, բայց մեացին անուանապէս, իբրեւ աժան գոհացում տեղական հայրենասիրութեան:

Կը թուի թէ այդքանն ալ շատ էր, եւ, անցեալ աշունէն իվեր, կը գործէ մկրատը: 1929 Նոյ. 19ին, հրամանագրով մը չկրնացան ազգային հանրապետութեանց հողագործական գործավարութիւնները: Դեկտ. 4 թուակիր հեռագիր մը կը հաղորդէր Հայաստանի, Խրիմի եւ Պաշկիրի հանրապետութեանց դատական գործավարութեանց չկրնալուը: «Անելիք» չունի, նաեւ կրթական գործավարութիւնը:

Այժմ դուք հաշուեցէք թէ ի՛նչ մնաց անդին, իբրեւ ստորգելի անկախութեան, նոյն իսկ պարզ ինքնավարութեան:

Եւ ահաւասիկ նոր մկրատ մը:

«Խորհրդային Հայաստան»ի մէջ, հանդիսաւոր վերնագրով մը, կը պահանջուի «լուծարքի ենթարկել ներքգործժողկոմատը» հաշուեյարդարի ենթարկել, լուծել ներքին գործերու գործավարութիւնը»:

Կ'ուզէ՞ք իմանալ պատճառները: Արտատպենք, բառ առ բառ, եւ թող հասկցողը բացատրէ չհասկցողին.

—«Բանգիւղտեսչութեան կողմից ձեռնարկուած մի շարք աշխատանքների վերակառուցման աշխատանքները, բղխելով ներկայ շրջանի հիմնական խնդիրներից, պահանջում են մաքսիմալ ուշադրութեամբ ուսումնասիրել ապարատի աշխատանքի դրուածքը, համապատասխան փոփոխութիւններ մտցնել գործող հրահանգների մէջ, որոնք կարող են ապահովել ապարատի աշխատանքի դրական կողմերի պահպանումը եւ բացասական կողմերի վերացումը, ինչպէս նաեւ

ՍԵՐ ՀԱՅԵՐԵՆԱՓԱՌ ԿԵՐԵՎ ՊՈՒՐԱՀԱՆ

ՊՈՐԵՎ "ԱՋ ԵՒՐ ՁԱՅՆ" ԱՏԱՆԿ

«Հայաստանի կոլտնտեսական վիճակին հետ ծանոթանալու» ճամփորդության հետևանքով տպագրված գործերից «Հարսնացու» վիպակը, որ հրատարակվել է 1939 թ., ամենից ավելի ուշադրության է արժանացել։ Ինչպես հայտնի է, այդ վիպակի հեղինակ Ռուբեն Զարդարյանը ծնվել է Ղարաքիլիսայում, ուսանել է Երևանի պետական համալսարանում, ապա ավարտել է Մոսկվայի գրականության ինստիտուտը։ Նա հեղինակ է մի շարք պատմվածքների, որոնցից մի քանիսը տպագրվել են «Գրական թերթում»։ Ռ. Զարդարյանի «Հարսնացու» վիպակը ներկայացնում է Ղարաքիլիսայի կոլտնտեսական կյանքի մի հատվածը։ Հեղինակը ցանկացել է ցույց տալ, թե ինչպես է փոխվում կոլտնտեսական գյուղի մարդկանց կենցաղը, նրանց հոգեբանությունը, ինչպես է ծաղկում կոլտնտեսական տնտեսությունը։

Վիպակի գործողությունները տեղի են ունենում Ղարաքիլիսայի կոլտնտեսական գյուղերից մեկում։ Գյուղի կոլտնտեսականները ամառվա տոթ օրերին հավաքվում են կալում, որպեսզի հնձած հացը կալսեն։ Կալսելու ընթացքում նրանք զրուցում են, վիճում, ծիծաղում, երգում։ Հեղինակը հմտորեն է նկարագրում կալսելու ընթացքը, կալսողների տրամադրությունները, նրանց միջև ծագած վեճերը։ Կալսելու ընթացքում ծագում է վեճ նաև Ղարաքիլիսայի կոլտնտեսության նախագահ Ալեքսանի և կոլտնտեսական Մարոյի միջև։ Ալեքսանը Մարոյին մեղադրում է նրանում, որ նա ամուսնանալով կոլտնտեսական Գրիգորի հետ, ուզում է հեռանալ կոլտնտեսությունից։ Մարոն պատասխանում է, որ ինքը չի ուզում հեռանալ կոլտնտեսությունից, որ ինքը ամուսնանում է սիրելի մարդու հետ։ Ալեքսանը Մարոյին հանդիմանում է նաև նրանում, որ նա ամուսնանում է Գրիգորի հետ, որովհետև նա ունի ձի, կարող է ձիով գնալ հարսանիքի։ Ալեքսանը Մարոյին հանդիմանում է նաև նրանում, որ նա ամուսնանում է Գրիգորի հետ, որովհետև նա ունի ձի, կարող է ձիով գնալ հարսանիքի։

Ալեքսանի և Մարոյի միջև ծագած վեճը ավարտվում է նրանով, որ Մարոն ասում է Ալեքսանին, որ ինքը ամուսնանում է Գրիգորի հետ, որովհետև նա ունի ձի, կարող է ձիով գնալ հարսանիքի։

Վիպակի հերոսներից մեկը Գրիգորն է։ Նա ունի ձի, որով գնում է հարսանիքի։ Գրիգորը ամուսնանում է Մարոյ

ը Դաշնակցութեան խօսքը քարոզեց։

«Ջանգեզուրի մէջ. 1920 Յուն աշնան երբ բոլշեւիկները պատրաստեցին Հայաստանի խորհրդայնացման անդաստիներ վճռեցին խորհրդային Ռուսիոյ Ընդհանուր Ընդհանուր Շիրինեանը՝ հեղկոմներ ղրկել տուած էին վճռի գանկը Ընդհանուր բազուկները, առարկեցին որ այդ գանկն ու բազուկներն ունեցող դիակները ընդունակ են Ռուսիոյ յարութիւն առնելու՝ ժամանակ ու գործելու Հ. Յ. Դաշնակցութեան համար։

«Այո՛. Ռուֆայէլներու լեզուներ, վճռանները գանկեր, Արշակներու բազուկները կան ու կ՚ունենան պայքարելու համար բոլշեւիկ-քէմալական արիւնոտ հակակութեան դէմ։ Հզօր է Դաշնակցութեան գանկը, ազգու է անոր լեզուն եւ հուժկու անոր բազուկը՝ կերտելու համար Ազատ եւ Անկախ Հայաստանի փառաւոր արշալոյսը»։

Յետոյ խօսեցաւ ընկ. Յակոբ Տէր Յակոբեանը.

«Փետրուարի 18ը հայ ժողովուրդի երկու դեղեցիկ յատկանիշներն ցայտուն արտայայտուած է. ա) նրա ազատասիրութիւնն է, իսկ բ) նրա անկախասիրութիւնը։

«Հայ ժողովուրդի նորաստեղծ անկախութիւնն ու ազատ Հայաստանը խորտակուեց այն ազգի ձեռքով, այսինքն Ռուսի ձեռքով, որի հետ մենք Հայերս դարեր շարունակ կապել էինք մեր ազատութեան եւ անկախ հարկինք ստեղծելու յոյսը։ Ռուս բոլշեւիկներին միացան նաեւ հայ բոլշեւիկները եւ կարմիր չեկիստները եւ ձեռք ձեռքի տալով քէմալական բռնակալութեան հետ խորտակեցին մեր ազատ ու անկախ հայրենիքը։ Չնայած այն հանգամանքին, որ հայ ժողովուրդը դարեր շարունակ երազել էր ռուսական հովանին ու պաշտպանութիւնը, բայց այդ նոյն ժողովուրդը հպարտ ու հուժկու կեցուածքով ծառացաւ ռուսական մահասփիւռ Չեկայի կռիւների դէմ եւ կերտեց Փետրուարեան համաժողովրդական ապստամբութիւնը, որ մեր նորագոյն պատմութեան հոյակապ էջերից մէկն է»։

Բանախօսը պատկերացնելով դաղութներու ներկայ վիճակը, ծանրացաւ նաեւ Ամերիկայի հայոց արդի կացութեան վրայ, լիշեց տխուր կողմերը, առաջարկեց.

Ա) Ուժ տալ Համազգայինին Մարմնի մը գաղափարին իրականացման։

Բ) Բարձր պահել մեր կրթական, մշակութային եւ ազգային բոլոր հիմնարկութիւնները ոգին մեր մտաւոր եւ իմացական գոյութեան հիմնաքարերը կը կազմեն եւ

Գ) Համախմբուիլ Հ. Յ. Դաշնակցութեան դրօշին տակ, որ միակ կ՚առաջնորդէ դէպի ազգային լիտակ ուղին, դէպի ազատ հայրենիքի գաղափարի իրականացումը։

Նուագախումբը ընկ. Երուանդ Մարտիրոսեանի դեկավարութեամբ նուագեց ազգային ոգեշունչ եղանակներ, իսկ ընկ. Գրիգորեանը լուծամով նուագեց «Հայաստան»ը, որ մեծ տպաւորութիւն ձգեց ներկաներուն վրայ։

Ընկ. Երուանդ Մարտիրոսեանը լուծակի վրայ նուագեց «Մուկնիկը»։ Երգին յաջող նուագը քաջալերեց եղանակը այնքան որ տպաւորութիւն թողուցին, նաեւ արտակարգ բուռն ծափերով եւ խնդրանքով լուծամը նուագեց նաեւ Սայեթ Նովայի «Մէկ խօսք ունիմ միմիայն» երգը, նոյնքան լարի ու տպաւորիչ։ Օրիորդներ Ասիկ և Աննիկը նուագի ժամանակ երգեցին «Մայր Հայաստան» երգը։ Ցաւուր պատշաճի տեղեկութիւններ ըրին՝ տիկին Արշալոյս Մելիք-Բաղդասարեան, Օրիորդներ՝ կալծուհի, Հանդիսը սկիզբն ունեցաւ ժամը 8 ն.ա. եւ տեւեց մինչեւ ուշ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔՆԵՐԸ

Լաւ տեղեկութիւններ չկան Հայկական քաղաքներու շինութեան եղանակներուն մասին։ Ի՞նչպէս կառուցուած էին Հայկական մայրաքաղաքները։ Մեծ բան մը չենք գիտեր։ Օրագեան (Եգիպտոս) կարգ մը տեղեկութիւններ կուտայ այդ մասին, հետեւելով եւրոպացի հեղինակներու ուսումնասիրութեան։

Քանի մը տարի առաջ, Երեւանի մէջ եւս կը խօսէին արդի մայրաքաղաքին վերաշինութեան մասին։ Երեւան շինուած է պարսկական ոճով։ Սակայն այդ ոճը չի համապատասխաներ արդի պահանջներուն ու ճաշակին։ Ու կ՚առաջարկուէր Երեւանին տալ շրջանակի, իսկ փողոցներուն՝ շառաւիղի ձեւ։ Այսպէսով, կը պնդեն թէ կարելի պիտի ըլլայ անհետացնել փողոցներու փոշին, պաշտպանուիլ հովէն, եւայլն։

Ցօդուածագիր մը, վերջերս, «Խ. Հայաստան»ի մէջ կը խօսի «գիւղատնտեսական քաղաք»ի մը յատակագիծին մասին։ Քաղաքաշինութեան այդ ձգտումը կը յիշեցնէ քսենոփոնի նկարագրութիւնը Հայոց պատմական տուներուն մասին, որոնք «գետնափոր էին, բերանները ջրհորի բերնի նման, եւ ուր կը բնակէին մարդիկ իրենց անասուններուն հետ»։

Արդի կեանքը եւս ունի գիւղատնտեսական պահանջներ, եւ մարդիկ, որքան ալ ընդարձակ քաղաքներու մէջ բնակին, միշտ պիտի ունենան իրենց անասունները եւ հողի աշխատանքներ։

Այդ պայմանները լաւագոյն եղանակով լրացնելու միջոցն է քաղաքին տալ գիւղատնտեսական ագարակի մը երեւոյթը։ Հին քաղաքները պարտիզաձեւ էին, որովհետեւ քաղաքի կեանքը այդպէս կը պահանջէր։ Վաղուան քաղաքը պէտք է ըլլայ գիւղատնտեսական քաղաք մը։

Այս վերջին ձեւը ճարտարապետական նկարագիր չունի, այլ կը հիմնուի հողերու համայնագման քաղաքականութեան վրայ։

Քաղքենի կեանքը մեկուսացուցած էր բնակարանները. ընդհակառակն աշխատաւորական կեանքը կը պահանջէ հաւաքական բնակարան։ Այս ձեւը հիմնապէս կը փոխէ բնակարաններու խոհանոց, բաղնիք եւ այլ բաժանումները։

Ինչպէս քաղաքին, նոյնպէս բնակարաններուն ձեւը մեծապէս կ՚ազդեն բնակիչին վրայ։ Այսպէս կ՚ըսուի թէ մեծ հրապարակներն են, որ յեղափոխական ոգի արթնցուցած են մարդոց մէջ։ Դարձեալ բնակարաններ կան, որ վատ կամ լաւ ազդեցութիւններ ձգած են մարդոց վրայ։ Այս տեսակէտով, պէտք է փոխել նաեւ դպրոցները։ Ամէն դպրոց պէտք է համապատասխանէ աշակերտներու հասակին ու կրթական մակարդակին։ Պիտի փոխուի նաեւ պարտէզներու ձեւը, որ յատուկ է քաղքենի երկիրներու բոմանթիկ կամ տպաւորապաշտ ճաշակին։ Հին պարտէզները նեղ ու մեկուսի կածաններ ունէին, Հանգիստ վայելելու համար իշխանուհիներու սէրը։ Նոր պարտէզները պիտի մշակուին ու ծաղկազարդուին արձակ դաշտի մը պէս։

Կլիման եւս կ՚ազդէ բնակարաններու շինութեան ձեւին վրայ։ Այսպէս ճակոնները երկու տանիք կը շինեն իրենց տուներուն վրայ, պաշտպանուելու համար տաքութեան դէմ։ Նոյնպէս ցածլիկ կը շինուին բնակարանները, վախնալով երկրաշարժներէ։ Հայաստանի տաք կլիման եւս կը պահանջէ տուները պաշտպանել ջերմութեան եւ երկրաշարժի դէմ։ Շէնքերը պիտի ըլլան ճկուն ու թեթեւ, ոչ միայն ուղղահայեաց, այլ նաեւ հորիզոնական ուղղութեամբ երկար, երկայրկ կամ եռայարկ։ Ճոճճատեղի վայրերուն մէջ, բոլոր բնակարանները շինել սիւներու վրայ։

Ընդուշտ պէտք չէ մոռնալ առողջապահական պահանջները։ Այդ տեսակէտէն, լաւագոյնն է շէնքերուն մէջ աւելցնել բացօթեայ բաժիններ, բաց սանդուխներով, բաց տանիքներով։ Փողոցներուն տալ դովութիւն եւ շուք շարք շարք ծառերով։

ՉԻՆԱԿԱՆ ՌԱԶՄԱՁԱԿԱՏԻՆ ՀԱՄԱՐ

Երեւանի «Կոմունալ» դրամատունը, 100 րուբլի նուիրելով Հեռաւոր Արեւելեան Բանակին վիրաւոր եւ հիւանդ մարտիկներուն (չինական ռազմաճակատ), հրաւէր կը կարդայ Պետական եւ Գիւղատնտեսական ղրամատուններուն հետեւիլ իրեն։

Նոյն նպատակին 100 րուբլի նուիրեցին Ճուտիներուվարչութիւնը եւս։ Հրաւէր կը կարդայ Հայ Ջրտնտեսութեան։

Լէնինականի Քաղաքային Խորհուրդը եւս 345 րուբլի նուիրելով հրաւէր կը կարդայ Հիւանդանոցի Տան, Արթիկ-Տուփի Վարչութեան, և բազմաթիւ ուրիշ հաստատութիւններու (Խորհրդային Հայաստան, 26 փետր.)։

ՄԻՍԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Գրեցինք թէ Երեւանի ժողովուրդը դժգոհ է ծախուած միսէն։ «Խորհրդային Հայաստան», իր աշխատակից քժիշկներէն եւ խմբագիրներէն խումբ մը կազմած, քննութիւն կատարեց առնարանին մէջ։

Այդ քննութիւնը ցոյց տուաւ որ առողջապահական ոչ մէկ նախազգուշութիւն ձեռք առնուածէ, ժաքուր պահելու համար միսերը։

Երեւանի առնարանը միս կը ստանայ Ելենովկայէն, Հիւսիս. Կովկասի, նոյնպէս քաղաքին սպանդանոցէն։

Ելենովկայէն փոխադրուած միսերը կը դնուէին ցեխի մէջ։ Իսկ Հիւս. Կովկասէն փոխադրուած միսերը կը հոտէին։

Ծախու հանուած էին հիւանդ ոչխարի միսեր։ Դեկտեմբերի ընթացքին կատարուած քննութիւնը ցոյց տուած էր, որ վակոն մը միս հոտած եւ աւրուած է։ Այդ միսը խնամքով պահուած կը մնար, որովհետեւ սառնարանին վարիչը, ոուս Մալավիէվ հոտած չէր համարեր։ Այս վարիչը այնքան ինքնիշխան կը թուի, որ ճաւերը է սառնարանին բժիշկը, մերժեր է բժշկական քննութիւնը։

Նոյն վիճակին մէջ կը գտնուէին ձուկերը։

Սառնարանը միս կը հայթայթէր ոչ միայն Երեւանի, այլ նաեւ... Հիւսիս. Կովկասի։ Արդ, սառնարանին միսերուն 30—40 առնարիւր հաժեմատութեամբ կարեւոր մէկ մասը Հիւսիս. Կովկասն է, որ կը ղրկէ Երեւան։ Եւ Երեւանն է, որ, յետոյ, միս կը հայթայթէ Հիւսիս. Կովկասի։

Միսերն ալ ճաւբորդութեան մէջ, ի՛նչ լաւ բան։

«Խորհրդ. Հայաստան»ի քննութեան հետեւանքով, սառնարանը առնուեցաւ առողջապահական հսկողութեան տակ։ Կազմուեցաւ նոր Յանձնախումբ մը, որ իր կարգին երեւան հանեց ուրիշ թերութիւններ։ Ժանդոտ կեռերէն միս կախել, մաքուր միսերը խառնել հիւանդ միսերուն։

ԵՐԵՒԱՆԻ ԿԱՌԱՎԱՐԱՏՈՒՆԸ

Գործաւարներու Խորհուրդը որոշած է կառավարատուն մը շինել Երեւանի մէջ։ Շինութեան յանձնախումբին կ՚անդամակցին Մ.թ. Զալեան, Գ. Հանէսօղլեան, Ա. Եսայեան, Ասլան եւ Կ. Հալաբեան։

Կառավարատունը պիտի գըրաւէ թաղի մը մէջ լայն տարածութիւն մը։ Պիտի ունենայ առանձին բաժիններ 20 հաստատութիւններու համար, ուր պիտի աշխատին 1000 հոգի, 15 առեւտրական - արդիւնաբերական տուներ, ուր պիտի աշխատին 5000 հոգի, գործակցական կազմակերպութիւններ, ուր պիտի աշխատին 500 հոգի։

Շէնքը պիտի ունենայ 140 հազար խորանարդ մեդր եւ պիտի արժէ 3,080,000 րուբլի։ Շինութեան համար պիտի գործածուի արթիկ-տուֆի արթիկ-տուֆ։ Տան յատակագծին պատրաստութիւնը մրցումի դրուած է։

Յանձնախումբը քննութիւններ կը կատարէ անհրաժեշտ միջոցներու, ինչպէս նաեւ վայրին մասին։

Շինութիւնները պիտի սկսին օգոստոսին։

ԼԱՏԻՆԱՑՄԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

ԳԱՂՏՆԻ ՀՐԱՀԱՆԳ ՄԸ ԵԻ

ԱԹԷՆքի Նոր Օրը, որմէ շրջաբերական մը արուտպեր էինք երէկ, փետր. 28ի ճաժարով կը հրատարակէ հետեւեալ գաղտնի հրահանգը,—

Այս հրահանգին կարեւորութիւնը ըմբռնելու համար պէտք է յիշել որ Լէոն ժգ. պապը ժամանակին ուրիշ հրովարտակ մը հանած էր, որով արեւելքի եկեղեցիներու արժանիքը վեր առնելէ յետոյ. կուտար կարգ մը որոշումներ անոնց գոյութեան պահպանման համար, խիստ պատիժներ տնօրինելով այն կրօնականներուն դէմ որոնք արեւելքցիները ծիսավոխութեան պիտի մղէին։

Ս. ԺՈՂՈՎ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ
Բրօթօքօլի Թիւ 1310/28
(Գաղտնի)

ՀՐԱՀԱՆԳ

Տարբեր կողմերէ, մանաւանդ Եւրոպայէ եւ Ամերիկայէ մեր Ս. ժողովոյն ստէպ խնդրանքեր կը ներկայանան, որոնք ըստ կանոնական օրադրքի 98րդ. յօդուածի կը խնդրեն ծիսափոխութեան արտօնութիւն։ Ընդհանրապէս նշմարուած է թէ արեւելեան ծէսէ լատին ծէսը անցնելու փափաքը մեծ է։

Առաքելական նուիրակները եւ պատուիրակները այս խնդրանքները ներկայացնելու ատեն, ըլլայ բերանացի կամ գրաւոր, չատագովեց պատեհութիւնը եւ անհրաժեշտութիւնը, ընդառաջ երթալու խնդրանքներուն։

Հաւատացեալներու պէտքերուն աւելի դիւրաւ հասնելու եւ երբ հարկը պահանջէ արագօրէն գործելու եւ աւելի սերտ խաղաղութիւն մը պահելու նպատակաւ տարբեր ծէսի հաւատացեալներու միջեւ, Ս. Ժողովս լուրջ քննութենէ վերջ, բաղձալով միասին որոշում մը տալ, Ա. քահանայապետի հաւանութեամբ, հաստատութեամբ որոշ՝նց որ առաքելական պատուիրակներու եւ նուիրակներու իշխանութիւն տրուի արեւելեան ծէսէ լատին ծէսը անցնելու արտօնութիւն տալու։

Արարողութիւն կամ ծէս փոխելու կանոնական պատճառ կը համարուի

1) Նոր ժանելիք ծէսին մէջ դաստիարակուած ըլլալը։

2) Եթէ բնակութիւն հաստատած վայրին մէջ դժուարութիւն ունենայ իր բուն ծէսին եկեղեցի յաճախելու կամ եթէ եկեղեցի չկայ։

3) Եթէ իր ծէսին պատկանող կաթողիկէ վարժարան չկայ։

4) Որպէսզի ընտանիքին մէջ միօրինակութիւն ըլլայ։

5) Եթէ արեւելքի մէջ լատին կրօնաւորական հաստատութեան մէջ մտնէ։

6) Լատին կղերանոցներու մէջ դաստիարակուած ըլլալը։

7) Իր ծէսին ժամերը և պահքերը պահելու դժուարութիւն կամ անկարելիութիւնը։

8) Ապառնի կնոջ փափաքին գոհացում տալը, եթէ կինը պահանջէ։

Հրովարտակը կը յանձնարարէ որ խմբովին ծիսափոխութիւններ չըլլան, որպէսզի աչքի չզարնէ եւ աղմուկ չյարուցուի։ Ու կը պահանջէ որ ամէն տարի տեղեկութիւն տրուի ծիսափոխութեան մասին։ ԿԱՐՏԻՆԱԼ ՄԵՆԶԻՐՕ (քարտուղար), ՉիՔՈՆԵԱՆի (փոխ քարտուղար)։

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

Ա. ԱԻԵՏԻՍ ԱՉԱՐՈՆԵԱՆԻ ՅՈՐԵԼԵԱՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

Պուքրէշի մէջ ալ կազմուած է Յանձնաժողով մը տօնելու համար Ա. Ահարոնեանի գրական գործունէութեան 40ամեակը։ Յանձնաժողովին նախագահն է առաջնորդ Յուսիկ արք., գործադիր ժարմինի նախագահը՝ Տոքթ. Ա. Տիրացեան, քարտուղարը՝ Ս. Գագանեան։ Գործադիր ժարմինը իր փետր. 28ի նիստին մէջ որոշած է.—

Յոբելինական հանդէսը կազմակերպել Յունաց ղպրոցի դահլիճին մէջ, ապրիլ 6ին։

Դիմել Պուքրէշի երեք թերթերու խմբագրութիւններուն որ այսուհետեւ Ահարոնեանի գործերէն հատուածներ տան՝ հանրութիւնը մօտէն ծանօթացնելու համար յոբելեարի գրականութեանը։

Թերթերուն տեղեկութիւններ հաղորդել շարունակ գործադիր ժարմնի աշխատանքներու մասին։

Սուրիոյ գաղթականներու օգտին կատարուող հանգանակութիւնը չխանգարելու համար նիւթական ձեռնարկներ ընել մարտ 15էն սկսեալ։

Յոբելեարը արժանաւորապէս հայութեան ծանօթացնելու համար, դասախօսութիւններ կազմակերպել Ուսանողութեան, Աշակ. Միութեան եւ հասարակութեան համար։

Դիմել գաւառի բոլոր թաղական ժարմիններուն յոբելինական յանձնախումբեր կազմելու համար։

ՁՈՒԿԵՐՆ ԱԼ ԿԸ... ԽՕՍԻՆ

Մինչեւ հիմա կը կարծուէր թէ ձուկերը չեն կրնար խօսիլ, որովհետեւ, կ՚ըսէ հէքեաթը, տիեզերածնութեան օրերուն, երբ բոլոր կենդանիները Աստուծոյ ներկայացեր են, ձուկերը ժողցեր են լեզու ուզել։ Եւ սովորութիւն է ըսել «ձուկի պէս լուռ»։ Ընդհակառակն, ձկնաբանները կը պնդեն թէ ձուկերն ալ կը խօսին։ Մասնաւորաբար անուշ ջուրերու ձուկերը, իշխանձուկն (carpe) ու խարակածուկը (goujon)։ Ձկնորսներն ալ կը վկայեն, որ այս ձուկերը, ջուրէն հանուած պահուն, կ՚արձակեն քաղցր մրմունջ մը, որ իրենց մահուան երգն է թերեւս։

Ձուկեր կան, որ լեզուաձեւ մասեր ունին իրենց բերնին մէջ եւ կրնան այդ մասնիկով արտաբերել յօդաւոր ձայներ։ Եւ դեռ ձուկեր ալ կան, որ շրթներունին Փոդոշը (Morue) ունի լեզու մը, որ բաւական մեծ է և սուղ կը ծախուի։

Միւս կողմէ, գետերու ձուկերը գանազան ձեւեր ունին իրարու խօսելու, բարեւ մը տալու, վէճ ու ժողով ընելու։ Վտակներ կան, ուր ձկնորսութիւն երբեք չէ կատարուած։ Առաջին իսկ կարթով, կրնանք ձուկ որսալ։ Արձաթ ողկոյզի մը նման կը կախուին ձուկերը ձեր կարթին ծայրէն։ Անգամ մըն ալ նետեցէք կարթը։ Այլեւս չէք կրնար ձուկ բռնել։ Ո՛ւր գացին ձուկերը։ Ապահովաբար մէկը միւսին ըսաւ եւ փախան։

Խաչաձուկը (grondin), զոր Ֆրանսացիները ժամանակին կկու-ձուկ կ՚անուանէին, կ՚երգէր ու կը խօսէր պահ մը առեն ջուրէն հանուելէ յետոյ։ Մինչեր կրականի մէջ ձկնորսները յաճախ կ՚որսան փոքրիկ ձուկեր, որոնք դեղնօրակ եւ նարինջէ գոյն աչքեր ունին։ Այս ձուկերը երբ ջուրէն հանուին, այնպիսի սաստիկ ձայներ կը հանեն, որ կը զարմացնեն ձկնորսները։ Այդքան փոքրիկ բերան մը եւ այդքան ուժեղ ձայն։ Փորթուկէզները խողաձուկ կ՚անուանեն, որովհետեւ ձայնը կը լիշեցնէ խոզը։ Միծեռնաձուկերն ալ կը սուլեն՝ երբ վեր կը նետուին ջուրին մակերեսէն։

Ոմանք կը պնդեն թէ այս ձայները արդիւնք են օդի վերջին պաշարին, որ դուրս կ՚ելլէ անոնց շնչական գործարանէն։ Եւ սակայն ձկնաբանները կը հաստատեն, որ իրապէս շատախօս ձուկեր ալ կան։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԵՐՋՆԿԱՅԻՆԵՐՈՒՆ

Չեռնարկած ենք հրատարակելու հատոր մը նուիրուած Երզընկայի քաղաքի ու գաւառի հին եւ նոր պատմութեան, այս առթիւ կազմելով նաեւ խմբագրական մարմին մը։ Որպէսզի ամբողջական գործ մը կարելի ըլլայ պատրաստել, կը խնդրուի վերապրող բոլոր Երզնկացիներէն աջակցիլ սոյն ձեռնարկին, մեր հասցէին ղրկելով Երզնկայի քաղաքին եւ գաւառին հետ առնչութիւն ունեցող նիւթեր. պատմական, եկեղեցական, ազգագրական, տնտեսական ազգային կեանք, տեղահանութիւն, ռուսական շրջանի գրաւումը եւ կռիւները, ազգային առեւտրական դէմքերու կենսագրութիւններ, լուսանկարներ, ձեռագիրներ եւն.։ Ղրկուած պատկերներ եւ ձեռագիրներ, յետագային ընդօրինակուելէ յետոյ կը վերադարձուին իրենց հասցէներուն։

Նոյնպէս կը փափաքինք անհրաժեշտօրէն ունենալ բոլոր վերապրող հայրենակիցներուն անունները եւ հասցէները, որոնք հատորի վերջին բաժնին մէջ պիտի հրատարակուին, հայրենակիցներուն առ ի դիւրութիւն։

Հատորը լուշարձան մը պիտի ըլլայ, ձօնուած մեր նահատակներուն։ Կը սպասենք որ ամէն հայրենակից պատասխանէ մեր հրաւէրին նոյնիսկ քանի մը տողով։

«Նոր Օր» հրատարակչականը վեց տարուան ընթացքին լոյս ընծայած է երեսուն հատոր գրքեր։ Նոր ձեռնարկը, շուտով հրատարակելու համար կը խնդրուի հայրենակիցներէն սոյն սրաւէրին փութով պատասխանել։

«Նոր Օր» հրատարակչականը կապուած է Ամերիկայի Ս. Ժողովոյն ընդհանուր Ընդհանուր Շիրինեանին։ Նուագախումբը նուագեց ազգային ոգեշունչ եղանակներ, իսկ ընկ. Գրիգորեանը լուծամով նուագեց «Հայաստան»ը, որ մեծ տպաւորութիւն ձգեց ներկաներուն վրայ։

Ընկ. Երուանդ Մարտիրոսեանը լուծակի վրայ նուագեց «Մուկնիկը»։ Երգին յաջող նուագը քաջալերեց եղանակը այնքան որ տպաւորութիւն թողուցին, նաեւ արտակարգ բուռն ծափերով եւ խնդրանքով լուծամը նուագեց նաեւ Սայեթ Նովայի «Մէկ խօսք ունիմ միմիայն» երգը, նոյնքան լարի ու տպաւորիչ։ Օրիորդներ Ասիկ և Աննիկը նուագի ժամանակ երգեցին «Մայր Հայաստան» երգը։ Ցաւուր պատշաճի տեղեկութիւններ ըրին՝ տիկին Արշալոյս Մելիք-Բաղդասարեան, Օրիորդներ՝ կալծուհի, Հանդիսը սկիզբն ունեցաւ ժամը 8 ն.ա. եւ տեւեց մինչեւ ուշ։

ՄԻՏՔ ԵԻ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՕՐ. ԼԻՏԻ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Մարտ 3ին Օր. Լիտի Տէմիրճեան նուագահանդէս մը տուաւ մեր քաղաքի Թատրոնին մէջ, որ լեցուած էր խուռն բազմութեամբ։ Տոմսերը սպառած ըլլալով շատեր դուրսը մնացին։ Արուեստասէր Հայերը ալ փութացած էին քաջալերել Ազգանականար հայուհին։ Նուագահանդէսը անցաւ շատ յաջող, հիացում պատճառելով հանդիսականներուն։

Պահ մը սիրտս ուրախութեամբ լեցուեցաւ, որովհետեւ հայուհի մըն էր որ իր տաղանդով կը փառաբանուէր Եւրոպայի սրտին վրայ։ Իսկ յետոյ աչքերս թրջեցան, խորհելով թէ չունինք մեր ազգանականարհեստագործական ու ծափահարուէին արտասիսկ տաղանդները...։

Ն ՏԷՐ ԿՈՒՄՏԵԱՆ

կարդացէք և Տարածեցէք ՅԱՌԱՋը

մըն է եւ թէ այդ բանին համար լուրջ պատճառներ պէտք են։ Հարցաքննիչ դատաւորները՝ երբ վստահ չեն ամբաստանեալի մեղաւորութեան մասին, ատիկա գնահատելու հոգը պէտք չէ ձգեն երդուեալ դատաւորներու, այլ իրենք իսկ տան որոշումը՝ համաձայն իրենց հոգիին ու խղճին։ Կ'աւելցնէ թէ ինք չի վախնար խնդրին եղեռնադատ Ատեանի առջև հանուելէն։ ընդհակառակն։ Սակայն «իմ և ձեր պարտականութիւնն է, առանց պատճառի, նոյնիսկ 24 ժամ չերկնցնել արգելափակումը անմեղի մը, որ ձերբակալուած եւ հետապնդուած է առանց փաստի, ֆրանսական քաղաքացիի մը, որ ամուսնացած է եւ հայր՝ չորս զաւակներու»։

Վերջացնելով կը պահանջէ չեղեալ համարել Ալմազեանի դէմ բացուած ամբաստանութիւնը եւ ազատ արձակել զայն։

*** Թերթի մը համաձայն, Ալմազեան պիտի ղրկուի եղեռնադատ Ատեանին առջեւ, ուր պիտի դատուի Մայիս 7—8։

Իտալիոյ օդանաւային ուժը եւ Ֆրանսա

«Ճոռնալէ տ'Իտալիա» երկար յօդուած մը կը նուիրէ Իտալիոյ օդանաւային ուժին, որուն եզմտացոյցը այս օրերս պիտի քննուի խորհրդարանին կողմէ։ Կ'ըսէ թէ Նրւթական միջոցներու նեղութեան պատճառաւ, Իտալիոյ օդանաւային ուժը շատ աւելի տկար է քան Ֆրանսայի, Իուսիոյ եւ Եուկոսլաւիոյ ուժերը։ Պէտք է հաշուի առնել նաև որ Եուկոսլաւիոյ օդանաւերը Ֆրանսականներուն լրացուցիչ մասը կը կազմեն։

Իտալիա վերջին հինգ տարիներու ընթացքին ծախսած է միայն 2 միլիառ 238 միլիոն։ Այս գումարը շատ քիչ է, մանաւանդ երբ նկատի առնենք որ Ֆրանսայի պէս ուրիշ պետութիւնները ալ մեծ զարկ կուտան օդային սպառազինութեանց քաղաքականութեան։ Ֆրանսայի զինուորական օդանաւային ուժը, կ'ըսէ «Ճոռնալէ տ'Իտալիա», կը գլէ կ'անցնի իտալական, անգլիական եւ ռուսական օդանաւային ուժերը։ Ասիկա մտածել պէտք է տայ Իտալիան։

Ամանուլլահ Իտալիա կը դառնայ

Հռոմ, 10 մարտ.— Աֆղանիստանի նախկին թագաւորը Պոլսոյ եւ Պրինտիզիի ճամբով Հռոմ հասաւ այս առաւօտ։ Դիւանագիտական շրջանակներու մէջ զանազան մեկնութիւններ կը տրուի այս անակնկալ վերադարձին։ Կ'ըսուի թէ Ամանուլլահ առաջմ հրաժարած է իր հայրենիքը վերադառնալէ եւ վերստին ձեռք ձգելէ գահը, ինչպէս ծրագրած էր Մուսթաֆա Քէմալի հետ համաձայնութեամբ։ Ամանուլլահ այս անգամ աֆղանական դեսպանատան մէջ չպիտի նստի, ինչպէս նախապէս, այլ Օրացիօ փողոցի գեղեցիկ մէկ ապարանքին մէջ, զոր գնեց վերջերս։

*** Ամանուլլահի խորթ եղբայր Սէրտար Ազին Խան եւ նախկին առեւտրական պատուիրակ Ապտիւլ Հաքիմ Խան, որոնք անցեալ ամիս ձերբակալուած էին իբրեւ դաւադիր, Պիրմանիա աքսորուեցան։

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱԹԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ սէն միշէլ — Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՄԵԾ ԱՏԱՂԶԱԳՈՐԾԱՐԱՆ

ENTREPRISE GENERALE DE MENUISERIE

ՓԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԲԱՑԱ

Մեր ատաղձագործարանը օժտուած՝ վերջին նորամեուելութեամբ բոլոր մեքենաներով, կը պատրաստէ շինութեան վերաբերեալ ամէն տեսակ կազմածներ, դուռ, պատուհան, սանդուխ, տախտակամած, վաճառատան ցուցափեղկեր, եւայլն։

Մեր սկզբունքն է շինել ամէն բան տոկուն եւ ամէն քսակի հաւեմատ դիւրամատչելի պայմաններով։

Դիմել անձամբ կամ նամակով ԱՐՍԷՆ ԽՏՇԵԱՆի, 5 Rue de Paris, CLAMART, (Seine).

ԴՆՈՂ ԶՕՍՓՈՇՆԱՏՆ ԱԳՈ

ՀԱՒԱԲՈՑԾՆԵՐՈՒՆ

Եթէ կը փափաքիք որ ձեր հաւերը առատ ածեն, շուտ մեծնան, շուտ պարարտանան, չհիւանդանան, անօգուտ է ձին մեթոտներու հետեւիլը։

Համեստ դրամագլխով գոհացուցիչ շահ մը ապահովելու համար փութացէք կարդալ գիւղատնտես Ս. Շէրիտճեանի պատկերազարդ «ՀԱՒԱԲՈՒԾՈՒԹԻՒՆ» գիրքը։ Գինը՝ 25 ֆրանք. դիմել՝ հեղինակին 18, Villa des Roses, Bois-Colombes (Seine), կամ Գեւոնեանի՝ «ցառաջ»ի խմբագրատունը։

Մեծաքանակ գնողին գոհացուցիչ զեղչ։

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գ., Ե. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

Ա Ն Ո Ւ Շ Ա Վ Ա Ճ Ա Ռ

O. M. OHANESSSIAN

Marque déposée MELKON

Եթէ կ'ուզէք ձաշակել արեւելեան համեղ անուշեղէններ, փնտռեցէք ամէն տեղ միայն MELKON վաճառանիշով՝ Լոքում, փաքլաւա, քատայիֆ, հէլվա, եւայլն։

25 Rue Vilin, Paris (20e) — Հեռաձայն Menil. 69—15

Կ'ուզուի կարող հաշուապահ մը, քաջածանօթ ֆրանսերէնի եւ անգլերէնի, ինչպէս նաեւ տոմարական գործառնութեան։ Դիմել՝ Kazarian et Yazidjian, 40 Bld. Bonne Nouvelle, Paris (10e).

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H. STEPHAN

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմատիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լաբորատուար։ Ներճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12։

EMPIRE Միգիք-Շոլ՝ 37 Av. Wagram

ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչի Փարիզի «Մանուկներու Պաշտպանութիւն» ժամնաճիւղի տարեկան պարահանդէսը Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30էն սկսեալ առաւօտ վիրթոր չիրկօի սրահներուն մէջ, 46 Rue St. Didier, մէթրօ՝ Trocadéro եւ Boissière։ Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Մուտք 15 ֆրանք

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ «ՌՈՍՏՈՄ» ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ

Ի ՊԱՏԻՒ ԱՒԵՏԻՍ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ

(իր ցոքելեանին առիթով)

Այս կիրակի իրիկուն ժամը 8.30էն 11.30ն Chalet Edouardի *սրահին մէջ, 91—93* Rue Manin, 31—33 Ave. Secrétan։

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

ՋՈՒԹԱԿԱԶԱՐ ՖԻԼԻՊ ԱՂԱՋԱՐԵԱՆԻ

ԱՅՍ ԻՐԻԿՈՒՆ ԺԱՄԸ 9ԻՆ

Salle Erardի մէջ 13 Rue du Mail, մէթրօ՝ Sentier

Տոմսերու գին՝ 25, 20, 15 եւ 10 ֆրանք

ԱՊՐԻԼ 11-24Ի ՍԳԱՏՕՆԸ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ջ. Ե. Ո. Միութեան Վալանսի մասնաճիւղին։ Պիտի հրաւիրուին տեղւոյս բոլոր կազմակերպութիւնները։ Կը խնդրուի նկատի ունենալ այդ թուականը։ Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

13 Ապրիլ կիրակի իրիկուն ժամը 8.30ին, Théâtre Albert 1er 64 Rue du Rocher, Métro Gare St. Lazare.

Փարիզահայ Տրամաթիք Թատերախումբը

Նախաձեռնութեամբ ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆԻ

*կը ներկայացնէ Լ. ՇԱՆԹԻ «*ՀԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐ*»Ը*

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐԳԱՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ՀԱՅԿ ԱՃԷՄԵԱՆԻ

ՀԱՑՈՑ ՀԱՑՐԻԿ

«ՆՈՒԱԳՈՂ ՎՇՏԻՑ ՀԱՅՐԵՆԵԱՑ ՀԱՑՈՑ»

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՏՈՐ, ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

(Հայր Սիմոն Երեմեան - Ատրուշանի Յառաջաբանով)

Բազմաթիւ լուսատիպ պատկերներով եւ գունաւոր շապիկով։ Անտիպ էջեր, յուշեր, նամակներ, դէմքեր եւ դէպքեր եւայլն։ Մեծածաւալ հատոր, էջ՝ 858։

Ատրպատականի Հայոց թեմական տպարան, Թաւրիզ։ Գինն է՝ Պարսկաստան՝ 20 դրան, Ֆրանսա՝ 50 ֆրանք, Անգլիա եւ գաղութներ՝ 9 շիլին, Ամերիկա՝ 2 տոլար 50 սէնթ։ Ձամբու ծախքը ստացողի հաշուոյն։ Ստանալու համար դիմել՝ Haik Adjémian, Tauris, (Perse).

Հ. Ց. Դ.

Լիոնի *Պատ. միութեան ընդհ. ժողովը՝ վաղը Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Գրագարանի սրահը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։*

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՄՏԱՇՈՒՄՆԵՐ

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Գրեց՝ Ն. Հանգոյց

(*Մատենաշար Դրօշակ թիւ 68*)

Տպ. Փարիզ, 1930, Գին 5 ֆր., Ամերիկա 25 սէնթ։ Դիմել Լուսն Թաղէոսեանի, 71 Ave. Kléber, Paris (16).

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Ֆրանսական բանակի կամաւորներէն Յակոբ Գրիգորեան (բուն անունը Յակոբ Նազարեան) որ 1928ին Փարիզէն մեկնած է գաւառ։ Կը կարծուի թէ այժմ կը գտնուի Մարսէյլ կամ շրջակաները։ Իմացնել՝ իր մօր Տիկ. Սրբուհի Նազարեանի, 16 Rue Blanqui, Paris (13e): Ճշգրիտ լուր տուողին նուէր։

— Կը փնտռուի Օր. Ազապի Պօշնակեան որ 1926ին Յունաստանէն փոխադրուած է Ֆրանսա։ Իր վերջին հասցէն էր՝ Chez Mr. Beylerian, Joyeuse, Ardèche: *Այժմ իրմէ լուր չկայ։ Իմացնել՝ Սահակ Պօշնակեանի,* Fontafi par Genouillac, No. 19, (Charente),

— Կը փնտռուի Բալուի Արթուխան գիւղէն Գրիգոր Պապոեան, որ կը կարծուի թէ այժմ Հուսիա կը գտնուի։ Իր հասցէն կամ իր մասին տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել իր որդւոյն Մինքայէլ Պապոեանի, Usine de Gromelle, St. Saturnin les Avignons, (Vaucluse), France:

— Կը խնդրուի արտասահմանեան թերթերէն արտատպել։

— Կարնեցի վահէ Նարինեան կը փնտռէ Մեքաստացի Յովհաննէս Գըզըրեան։ Կը կարծուի թէ կը գտնուի Մարսէյլ կամ շրջակաները։ Իմացնել «Յառաջ»ի։

— Յարութիւն Պուռնազեան կը փնտռէ իր եղբայրները Յովհաննէս եւ Գեղամ Պուռնազեաններ, որոնք Շ. Գարահիսարի ապստամբութենէն յետոյ աքսորուած են իրենց մօր հետ։ Այժմ պիտի ըլլան 18 եւ 20 տարու։ Իմացնել «Յառաջ»ի։ Ճշգրիտ տեղեկութիւն տուողին նուէր։

—Կը փնտռուին Գարապօղազցի Հայկակ Հէօվէրտեան, 20 տարեկան, հօր անուն՝ Թոկօ, մօր անուն՝ Թուրվանտա տարագրութեան միջոցին յանձնուած է Ուրֆայի եկեղեցին. Ենոփիա, Միւշկիւնագ, Գեղիսի Հէօվէրտեան (այս վերջինը առեւանգուած է Թէլ Ապեատի շրջանի Արաբներու կողմանէ), հօր անուն՝ Ոսկիան, մօր անուն՝ Անիկ։ Կաթնուկ, հօր անուն Դանիէլ, մօր անուն Հալաճ։ Իմացնել Ադապազ Պարսամեանի, 32 Jules-Gevelot, Issy-les-Moulineaux, Seine, France.

Կը խնդրուի Սուրիահայ Թերթերէն արտատպել։

Կը փնտռուի նաեւ Նազլու Պարսամեան եւ իր երեք գաւակները, Ռուբէն, Անահատամ, Հռիփսիմէ որոնք Արաբկիրի շրջանին մէջ աւեւանգուած են ֆիւրտեղու կողմանէ։ Իմացնել՝ Ադապազ Պարսամեանի վերի հասցէին։

— Տիկին Ազաւնի Վառեկեան ծնեալ (Ճգնաւորեան) կը փնտռէ իր հայրը Միսաք Ճգնաւորեան, ժայրը Դշխուհի, եղբայրները Գէորգ, Պետրոս, Սեդրաք, Վահրամ Հայրապետ, քոյրերը Արաքսի, Փալիկ, որոնք քրնիկկիւսիշխանէի Ալանթաղէնըլլալովտարագրուած էին, եւ անկէց իմաց ոեւէ լուր չկայ անոնցմէ։ Լուր տուողին նուէր։ Իմացնել Տիկ. Ա. Վառեկեանի, 11 Rue Bisson Paris (20).

ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է

Ա. Ալթարոնեանի յոբելեանական յանձնախումբերու ուրբաթ իրիկուան ժողովը։

ALLO, ALLO

Tél. TRUDAINE 81 07

Այս է թիւը մեր թելեֆոնին

ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՁԷՆԱԶԵԱՆ ԻԵ ԳԱՍԱՆՃԵԱՆ

8, Rue de Chateaudun, PARIS (9e)

Métro Cadet, Pelletier եւ Notre Dame de Lorette

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԱՌԻԹԷՆ

ՄԻՄԻԱՅՆ 15 ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

Մայքըլ Արլէնի (Տիգրան Գույումճեան) այնչափ փնտռուած եւ հռչակ հանած «*Կանանչ գլխարկը*» գիրքը, որուն գինն է մէկուկէս տոլար։ (37.5 ֆրանք)՝ կր ծախենք 25 ֆրանքի։

Դիմել *Յառաջ* գրատուն, G. Tzerikiantz, 13 Rue des Dominicains, Marseille.

ՁԵՐ ԳՆՈՒՄՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ

MAISON VARTERESSIAN

1bis Rue Hautefeuille, մէթրօ St. Michel

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէններ

Ջոր պտուղներ, լաքերտա, երշիկ, ապուխտ, եւայլն

ԱՄԵՆԱՎԱՃԱՌ ՄԱԲՈՒՐ ԱԺԱՆ

Մանաւոր սպասարկութիւն քնակարաններու համար

Կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէ

«ԿՈՎԿԱՍ» ՁԱՇԱՐԱՆ

Ամէն օր՝ գառնուկի միսով խորովածք, լուլա - քէպապ եւայլ։ Օրքէստր Թառիստ Ժորժի դեկավարութեամբ։ Բաց է մինչեւ առաւօտ ժամը 2։

23 Rue Huchette — Métro: St. Michel

ODEON — COLUMBIA

Տիեզերահռչակ *Ռոլոժպիա* եւ *Օաէոն* վաճառանիշով ձայնասկաւառակներ, յունարէն, թուրքերէն փլաքներու ճոխ տեսակներ *փորթաթիֆ* կրամաֆոններ։ Եւրոպական եւ արեւելեան նպրեղէններու ճոխ մթերք աժան գիներով կը գտնուին

ՀԱՅԿ. ՄԵԾ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՄԷՋ

ԳԱՅԻՇԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

150 Rue Moncey, LYON

Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ վաճառում

ԾԱՆՕԹ ՍԱՓՐԻԶ ԵՒ ՎԱՐՍԱՅԱՐԴԱՐ

ԱՐՇԱԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ ԵՒ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

կը ծանուցանեն իրենց յարգոյ յաճախորդներուն, բարեկամներուն եւ ծանօթներուն իրենց նոր խանութին բացումը որ տեղի կ'ունենայ ժարտ 10ին։

24 Rue St, Lazare PARIS (9e) բակին մէջ

Լիլայի ձաշարանին մօտը։ Արուեստի ամենավերջին կատարելագործութեամբ, քուփ, մանիքիւր, օնտիւլասիոն։

Մաքուր եւ արագ սպասարկութիւն։

ՁԱՇԱՐԱՆ ԵՓՐԱՏ

14 Rue François Garcin, 14, LYON

Պատիւ ունինք յայտարարելու մեր յարգելի յաճախորդներուն Լիոնահայ ամուրի երիտասարդութեան թէ մեր ձաշարանը իր համալիր կերակուրներով, մաքրութեամբ եւ անթերի սպասարկութեամբ դասած է Լիոնահայութեան միակ կեդրոնավայրը։

Եթէ կ'ուզէք հոգ տանիլ ձեր առողջութեան, փութացէք անդամ մը այցելել մեր ձաշարանը համոզուելու համար։ Ժողովրդական գիներ։

Տէր եւ Տնօրէն

ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ եւ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

Գ. ՃԷՔԷՐԵԱՆ

փաստաբան Պոլսոյ Պառոյէն, վաւերացեալ հաշուակալ, անդամ Société des Comptables (E. C. I.),

150 Rue du Fbg. St. Denis, Paris. Téléphone: Trudaine 76-

ԿԸ ՍՏԱՆՁՆԵՄ այցելու տոմարակալութիւն փոքր ամսավճարով։

ԿԸ ԿԱՏԱՐԵՄ Régistre du Commerce, Patente, Chiffre d'affaires, Bénéfices Commerciaux եւ Impôts sur le revenu գործողութիւններ։

Առեւտր. ընկերութիւններ կը կազմեմ եւ կը լուծեմ։

Կրնամ ձեզ զերծ պահել Chiffre d'Affaires եւ BénéficesCommerciaux *տուրքերէն եթէ արհեստաւոր էք, ինչ օրինակ* Lapidaire, Sertisseur, monteur de bijoux, lingère, *շապկագործ, ժամագործ, պերճկոշկակար, առաղձագործ, եւայլն, պայմանաւ որ ձեզմէ եւ ձեր տանիքի անդամներէն զատ միայն մէկ գործաւոր եւ մէկ* apprenti *նեննաք։*

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub. St.-Martin
PARIS (10e)

Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS

Téléphone : NORD 67-23

R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
13
ՄԱՐՏ
1930

13 MARS 1930

Զ. ՏԱՐԻ Թիւ 1210

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՓՈԹՈՐԿԱՑՈՑԶ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԸ

Հաժաձայն Ազգ. Համագումարի որոշումներուն, հնդիկ ազգայնականները հարիւրաւոր ցոյցեր կազմակերպեցին Յունուար 26ին, բացարձակ անկախութիւն պահանջելով:

Միեւնոյն առեն, հրահանգուեցաւ Հնդկաստանի օրէնսդիր ժողովի անդամներուն որ հրաժարին, իբրեւ բողոք բրիտանական տիրապետութեան դէմ:

Այս երկու ձեռնարկները յառաջաբանն են ամբողջ ծրագրի մը, որ պիտի գործադրուի հետզհետէ: Բուն պայքարը պիտի սկսի այսուհետեւ: Աւելի ճիշդ, սկսաւ երէկ իսկ, երբ Կանտի, փիլիսոփայ յեղափոխականը, գլուխն անցած իր հաւատարիմներուն, Ահմէտապատէն ճամբայ ելաւ դէպի կառավարական պահանջները: Հարիւր հազար համակիրներ բարեւի կեցած էին իր ճամբուն վրայ: Միւս կողմէ, քսան հազար հաւատարիմներ նաիրնթաց իրիկուն հանդիսաւորապէս աղօթեցին Սապարմաթի գետակին չորցած անկողնին մէջ, «Սուրբ»ին յաջողութեան համար:

Վախ կար որ ճամբայ ելած ժամուն իսկ ձերբակալուի Կանտի, ինչպէս եղաւ իր տեղակալը, ընդդիմացած ըլլալով արգելքի մը: Կը թուի թէ բրիտանական իշխանութիւնը առ այժմ չուզեր գահավիժիլ դէպքերը, եւ պիտի սպասէ ուխագնացութեան կամ ցոյցերու ելքին:

Իրագեկներ կը հաղորդեն թէ դէպի աղահանքերը ճամբորդութիւնը պիտի տեւէ մօտաւորապէս տասն օր, տաժանելի պայմաններու մէջ, որովհետեւ օդը սարսափելի տաք է այդ շրջանին մէջ:

Ճամբորդութեան գլխաւոր նպատակն է կազմակերպել կրաւորական դիմադրութեան կոիւը, դադրեցնելով աղի տուրքին վճարումը, իբրեւ մէկ միջոց: Միւս մարտական — բայց ոչ զինեալ — միջոցներն են չգործակցիլ բրիտանական իշխանութեանց, հրաժարիլ բոլոր պաշտօններէն, մերժել դատական կոչնագիրները եւն: Մէկ խօսքով՝ ոչ մէկ բոնի միջոց: Այլ միայն անհնազանդութիւն:

Վերջին համագումարէն յետոյ, Կանտի հրապարակաւ պարզելով իր տեսակէտները, կը յայտարարէր.

— «Մեր դիրքը պիտի ըլլայ քաղաքացիական կոիւ՝ առանց արիւնահեղութեան: Դէպքերու ընթացքը կախում ունի բրիտանական կառավարութենէն: Մեր պահանջն է բացարձակ անկախութիւն: Մենք Բրիտանիայէն: Ակռէ պակաս բան չենք ընդունիր... Պայքարը շատոնց սկսած է: Երկրին բոլոր մասերուն մէջ կը տեսնէք միլիոնաւոր այրեր եւ կիներ որոնք կը մանեն եւ կը հիւսեն: Վերջ ի վերջոյ այս ճիգը պիտի յանգի Մեծն Բրիտանիոյ ճարտարագործական տիրապետութեան դադարման:

Իր զինակիցներէն մէկն ալ կը շեշտէր, միեւնոյն առիթով.

— «Մենք մարդկութեան եւ Աստուծոյ դէմ ոճիր կը նկատենք աւելի երկար ենթարկուիլ լուծի մը որ արդէն աղետ մը եղած է մեր երկրին համար: Կ'ընդունինք, սակայն, թէ ազատութիւն ստանալու ամէնէն ազդու միջոցն է երբեք չդիմել բռնութեան»:

Ուրեմն, հնդիկ ազգայնականները կը յուսան Հնդկաստանը բրիտանական լուծէն փրկել առանց բռնութեան, «քաղաքացիական անհնազանդութեամբ», ինչպէս կը կոչեն իրենք: Կանտի մարմնացումն է այս վարդապետութեան, որուն առաջին քարոզիչն եղաւ Տոլստոյ,— Զարին չարով չդիմադրել:

Բայց հարցը վարդապետութեան մասին չէ, այլ նոր եւ անհեղ փոթորիկի մը, որ կ'ոռնայ Ասիոյ խորերէն: Այս անգամ Հնդկաստանէն:

Կանտիէն դժգոհներ ալ կան: Եթէ կ'ուզէք՝ ալ եւ ձախ հոսանքներ:

Առաջինները՝ ընդհանրապէս իսլամներ եւ հնդիկ ազատագան, քաղքենի տարրեր՝ արկածախնդրութիւն կը համարեն փիլիսոփային բռնած ճամբան եւ կը նախընտրեն ուղղակի բռնակցիլ բրիտանական կառավարութեանհետ և միջին ելքմը գտնել, մինչ միւսները կանտին կը մեղադրենմէկ ֆաքիր է, միամիտ է կամ դաւաճան՝ ազգային դատին:

Առաջին հոսանքին ուժ կուտայ, անշուշտ, Անգլիան, որքեւ գերիշխան կայսրութիւն: Երկրորդին ետին կանգնած է Մոսկուան, որ կը փորձէ ծիծաղելի դարձնել կանտին, մինչդեռ միլիոնաւոր Հնդիկներ անոր աչքերուն կը նային:

Ուրեմն, Հնդկաստանն ալ կը խլրտի քանի մը ուղղութեամբ, խորունկ մտահոգութիւն պատճառելով Լոնտոնի, ուր կու տարի է ի վեր նոր սահմանադրութեան մը հիմքերը կը շինեն:

Այսպէս կամ այնպէս, հունտերը ցանուած եւ աչքերը յառած են: Որքան ալ փիլիսոփայ եւ վերացական համարի կանտին, իր ետեւէն կը քաշէ անհամար միլիոններ, որոնք պատրաստ են կոիւը շարունակելու եւ զարգացնելու տարբեր ուղղութեամբ:

Անցեալ շաբթու, մտերմական այլ վճռական նամակ մը գրելով փոխարքային, հնդիկ փիլիսոփան դիտել կուտար.

— Բռնութեան կուսակիցները գետին կը շաիին եւ իրենց ուժը զգացնեն: Անվիճելի եւ անխախտ հաւատք ունենալով ոչ-բռնութեան արդիւնաւորութեան մասին: Մեղք կը համարեմ աւելի երկար սպասել... կրնաք ի դերեւ հանել իմ ծրագիրս, ձերբակալելով ինծ, բայց տասնեակ հոգարաւորներ պատրաստ են գործը շարունակելու կարգապահ եղանակով մը:

Այսպէս եւ աւելն տեղ, երբ հարցը հայրենիքի եւ ազատութեան մասին է:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐՆ ԱԼ ԿՌՕՒԱԽՆՁՈՐ

Հալէպի «Եփրատ»ը (ռաժկավար), կը գրէր Փետր. 19ի խմբագրականով.

— «Մինչեւ հիմա Սուրիա ապաստանածներուն ընդհանուր թիւն է 3,500, որոնցմէ 2000ը՝ Հալէպ, իսկ մնացածները՝ Գամըշլը, Հասիչէ եւ շրջակաները կը գտնուին:

Ասոնց ամէնքն ալ նպաստի կարօտ չեն. շատեր, այսպէս թէ այնպէս, կը ճարեն իրենց ուտեստը եւ կը բնակին՝ աճապարանքով եւ սակաւածախս միջոցներով շինուած հիւղակներու մէջ: Աւերդոջ նպաստընկալներն են հոս՝ Հալէպի մէջ՝ 150 հոգի, որոնց բնակարան եւ ամենօրեայ ապուր կը հայթայթուին. իսկ Գամըշլըի մէջ 50 ընտանիք տեւական խնամքի եւ օգնութեան կը կարօտին:

Երբ ա՛յս է կացութիւնը, մեղք չէ՞ որ օգնութեան կոչերը ըլլան մրնչեն Ամերիկայի մեր հայրենակիցները, որոնք ծանրաբեռնուած են արդէն Նուպարաշէնի հանգանակութեամբ, որ պէտք է շարունակուի եւ արդիւնաւորուի առանց ընդհատումի եւ առանց նուիրատուներու ուշադրութիւնը այլուր դարձնելու:»

Նոյն թերթը կը գրէ փետր. 26ի Թիւին մէջ.

— «Քանի մը շաբաթ առաջ Գամըշլըի շրջանը մեկնող ցանկաժողովի անդամներէն ցեր բաբկէն Հայը Բշ. առաւօտ քաղաքս վերադարձաւ: Ցեր Հայրը կը յայտարարէ թէ պատրաստուած է գաղթականներու մանրամասն ցուցակ մը ու նշանակուած են անուն, մականուն, տարիք եւ ծննդավայր: Գամըշլըի մէջ բնակողները 1500ի մօտ են որոնց կարեւոր մասը Թշուառութեան մատնուած է. վեց ամսուան ընթացքին մեռած են մօտ ու պզտիկ 243 հոգի. հիւանդութիւնները, մասնաւորաբար «մալարիա»ն, բոլոր սաստկութեամբ ճարակած են. ժողովուրդին հարիւրին 95ը այս վերջին հիւանդութեամբ վարակուած է:

«Ցեր Հայրը կ'ըսէ թէ առնուած տեղեկութեան հիման վրայ, կացութիւնը մօտէն քննելու համար: Աղէտին այսքան անակնկալ եւ մեծ ըլլալուն պատճառները կը քննուին:

Մինթօպանի մէջ 6500 հոգի առանց ապաստանի մնացած են: Փլատակներուն տակէն դիակներ կը հանուին ամէն օր:

Մյուս կողմէ հանգանակութիւնները կը շարունակուին: Արդէն հաւաքուած է շուրջ 10 միլիոն Ֆրանք: Ջանազան քաղաքներ իրարու հետ մրցումի ելած են՝ որդեգրելու համար աղէտեալ շրջաններ:

ՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Անգլիոյ երեսփոխանական ժողովին մէջ, առջի օր Մաքտոնըլտի աշխատաւորական կառավարութիւնը փոքրամասնութեան մէջ մնաց, երբ վիճաբանութիւն տեղի կ'ունենար ածուխի նոր օրինագիծին մասին, վստահութեան խնդիր յարուցուած չըլլալով, կառավարութիւնը չտապալեցաւ:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐԸ

Ողողեալ շրջաններէն նոր մանրամասնութիւններ կը հասնին սղէտին մասին: Ֆրանսական բոլոր թերթերը մասնաւոր թղթակիցներ ղրկած են տեղւոյն վրայ, կացութիւնը մօտէն քննելու համար: Աղէտին այսքան անակնկալ եւ մեծ ըլլալուն պատճառները կը քննուին:

Ցոնթօպանի մէջ 6500 հոգի առանց ապաստանի մնացած են: Փլատակներուն տակէն դիակներ կը հանուին ամէն օր:

Միւս կողմէ հանգանակութիւնները կը շարունակուին: Արդէն հաւաքուած է շուրջ 10 միլիոն Ֆրանք: Ջանազան քաղաքներ իրարու հետ մրցումի ելած են՝ որդեգրելու համար աղէտեալ շրջաններ:

ՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Անգլիոյ երեսփոխանական ժողովին մէջ, առջի օր Մաքտոնըլտի աշխատաւորական կառավարութիւնը փոքրամասնութեան մէջ մնաց, երբ վիճաբանութիւն տեղի կ'ունենար ածուխի նոր օրինագիծին մասին, վստահութեան խնդիր յարուցուած չըլլալով, կառավարութիւնը չտապալեցաւ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ստալին եւ «հաւատակրօն»ը

«Թան կը գրէ.— Ստալինի յոդուած — ուքազին ամբողջական բնագիրը ցոյց կուտայ թէ ներկայիս խորհրդային վարիչ շրջանակներու մէջ իրական խառնաշփոթութիւն մը կը տիրէ: Պարզելէ յետոյ հողային տնտեսութեանց հաւաքականացման «յաղթութիւնը», Ստալին դիտել կուտայ թէ այս յաղթութիւնները վտանգաւոր կողմ մը ունին, մանաւանդ երբ անոնք տեղի կ'ունենան անակնկալ կերպով: Կ'աւելցնէ թէ «անոնք գլխու պտոյտ կը պատճառեն ու մարդիկ կը սկսին կորնցնել չափի եւ իրականութեան զգացումը, կը գերագնահատեն իրենց ուժերը եւ կը ստորագնահատեն հակառակորդնեըուները»: Մէկ խօսքով Ստալին կը ծառանայ վտանգաւոր եռանդին դէմ ստորադաս պաշտօնեաներուն, որոնք ամէն միջոց կը գործածեն հաւաքական տնտեսութեանց մէջ մղելու համար գիւղացիները, առանց նկատի առնելու այն վտանգը որ առաջ կուգայ այս ձեւով իրարու մօտեցնելէ զժգոհները, որոնց ցարդ ցրուած ըլլալը կը դիւրացնէր անոնց տիրապետութիւնը:

Միւս կողմէ Ստալին կը ծառանայ բռնի միջոցներու գործածութեան դէմ: «Կարելի չէ հաւաքականացում պարտադրել բռնի ուժով, ատիկա չիմար բան պիտի ըլլար եւ յետաշրջական»: Կը լիշէ օրինակը կարգ մը շրջաններու, ինչպէս Թուրքեստան, ուր տեղական բոլշեւիկները չեն վարանած զինեալ ուժ գործածել, նոյնիսկ սպառնալ ջուրէ եւ գործուած ապրանքներէ զրկել այն գիւղացիները, որոնք կը պահեն հողի անհատական շահագործման դրութիւնը: Ստալին «ենթասպայի քաղաքականութիւն» անունով կը յատկանշէ այս գործողութիւնները եւ կը յայտարարէ թէ այս սպառնալիքները «անվայել» են:

Ստալին նոյնպէս կը դատապարտէ կարգ մը շրջաններու մէջ տեսնուած այն գործելակերպը, որով գիւղացիները կը պատրաստուին միացնել իրենց բնակարանները, իրենց հասնոցները եւայլն: Մէկ խօսքով, Ստալին կը բողոքէ գիւղերու մէջ անհատական սեփականութիւնը բոլորովին ջնջելու գաղափարին դէմ:

Նոյնպէս կը դատապարտէ հակակրօնական ծայրայեղութիւնները:

Ստալինի սովորութիւնն է յանկարծ դատապարտել ինչ որ նախապէս կը ջատագովէր, սակայն ընդհանրապէս ատիկա կ'ընէ պարագաներու ճնշումին տակ, ու պարագաներն են որ ստիպած են զինքը դադրեցնել հաւաքականացումէ: Դիտելի է նաեւ որ հաւաքականացման նպատակը միայն կուլակներու ջնջումը եւ անոնց գոյքերուն բաժանումը չէ, անիկա ունի նաեւ գիւղատնտեսական օգտակարութիւն մը, զոր զօրավար Թուքաչեվսկի ի վեր կը հանէր այս օրերս՝ յայտարարելով թէ հաւաքականացումը «նոր խարիսխ մը կը ստեղծէ զանգուածներու սպառազինութեան համար»: Արդարեւ, մարդոց եւ ձիերու կեդրոնացումը հաւաքական տնտեսութեանց մէջ՝ խորհրդային զինուորական վարիչներուն համար կը ներկայացնէ հաւանական գօրաշարժ մը դիւրացնելու առաւելութիւնը:

Պալքաններու մէջ

Անցած իրիկուն երկու օտարականներ Սթրումիցայի մէջ սրճարանի մը մօտեցան: Անոնցմէ մէկը կոնակէն ատրճանակով սպաննեց պահակ-ոստիկանը, իսկ միւսը ոտքմբ մը նետեց սրճարանէն ներս, ուր շատ յաճախորդներ կային: Վիրաւորուեցան 15 հոգի, 4ը ծանր կերպով: Փախուստի պահուն, ահաբեկիչները կորսնցուցին չորս ոտքմբ, ատրճանակ մը եւ գլխարկ մը: Ոտքմբի պահարանին վրայ արձանագրուած էին Մակեդոնական յեղափոխական կոմիտէին սկզբնատառերը:

*** Պուլկարեւսերպ միայուն յանձնաժողովը եուկոսլաւ կառավարութեան փափաքին վրայ, նիստ գումարեց Ցարիպրոտի մէջ եւ քննեց Քոչանայի, Փիրոթի, Բրիվայի, Փալանքայի եւ Սթրումիցայի մէջ գործուած ոճիրները, որոնց հեղինակները Պուլկարիայէն եկած եւ հոն վերադարձած են: Որոշուեցաւ թղթածրարը ղրկել պուլկար կառավարութեան եւ խնդրել անկէ որ այսուհետեւ արգիլէ նման ոճիրներու կրկնութիւնը:*

Ալմազեանի գործը կրկին պիտի քննուի

Ինչպէս գրեցինք երէկ, ամբաստանեալ առեանը երեքշաբթի օր նիստ գումարեց՝ նախագահութեամբ խորհրդական Կալաթօ-Մարինոյի: Երբ հարցաքննիչ դատաւոր Մաթիֆաս իր քննութիւնները աւարտեց, ընդհանուր դատախազ Տոնա-Կիկ թղթածրարը յանձնեց Պ. Կօտէլի, պատուիրելով որ զայն քննէ ուշադիր եւ առարկայօրէն ու որոշում մը տայ: «Որովհետեւ, աւելցուց, եթէ որոշենք թէ դերձակ Ալմազեան ենդհնադատ Ատեանին առջեւ պէտք է ելլէ, այն ատեն երդուեալ դատաւորներուն առջեւ դուք պիտի պաշտպանէք ամբաստանագիրը:»

Ընդհանուր դատախազ կօտէլ խղճամիտ քննութեան ենթարկեց թղթածրարին հազարումէկ մանրամասնութիւնները, ու ամբաստանեալ ատեանին առջեւ երկարօրէն պարզեց խնդիրը: Իրրեւ եզրակացութիւն, պահանջեց որ Ալմազեանի մասին

(Ուրիշ դարունակութիւնը կարդայ Դ. էջ)

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

Հնդկաստանէն հասած վերջին տեղեկութեանց համաձայն, երէկ չորեքշաբթի սկսաւ քաղաքացիական անհնազանդութեան շարժուձը, գլխաւորութեամբ Կանտիի, որ արդէն 50,000 կուսակիցներ համախմբած է կուժրաթի մէջ: Կը սպասուէր սակայն որ ազգայնական վարիչը ձերբակալուի: Փունճապէն ալ քազմաթիւ քաղաքական գործիչներ պիտի հասնին կուժրաթ: 20,000 հոգի Սապարմաթի գետին եզերքը հաւաքուեցան, ամբողջ գիշերը աղօթելով Կանտիիհամար:

ՊՈՒՆԿՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐԳԻԼՈՒԱԾ ԹԻՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Թրքական կառավարութիւնը մասնաւոր կանոնագրով մը կ'արգիլէ պոնկութիւնը:

Այս առթիւ ներքին գործոց վարութիւնը հետեւեալ շրջաբերականը ղրկած է, իբրեւ լրացուած կանոնագրին, որուն մասնամանութիւնները պիտի հրատարակենք առանձին.—

— «Կանոնագրի գործադրութեան պահուն, ամէն բանէ առաջ պէտք է նկատի ունենալ հայրենակիցներու եւ թրքական օրէնքներու պաշտպանութեան տակ ապրող օտարներու ազատութիւնն ու արժանապատուութիւնը: Հետեւաբար, ոչ մէկ ատեն պէտք է բնաւրարել որեւէ անհատի պատիւն ու ազատութիւնը, եւ բնակարանի մը անձեռնմխելի հանգամանքը, որքան ատեն որ շօշափելի յանցանք մը գործուած չէ: Պէտք է առաւելագոյն ուշադրութիւնը ընծայել այս ուղղութեամբ: Արգիլուած է բացարձակապէս բնակարան մը խուզարկել ապօրինի կերպով, եւ պէտք է դատարանի յանձնել անմիջապէս այդպիսի ընթացքի մէջ գտնուողները:

Անմիջապէս կը կախակայուի եւ օրինական հետապնդման կ'ենթարկուի այն պաշտօնեան, որ պոնկութեան դէմ պայքարած պահուն չարաչար կը գործածէ իր դիրքն ու պարտականութիւնը.»

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՆՈՐ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐԸ

Երկաթուղիներու ընդհանուր տնօրէնը Հաշըմ պէյ հետեւեալ յայտարարութիւնները կ'ընէ լրագրողներուն.

— Նոր երկաթուղին յունիսին Սվազ պիտի հասնի: Մարտ 10էն սկսեալ, քէօթահիայէն մինչեւ 89րդ քիլոմեթր պիտի սկսուի բանիլ նոր գիծ մը, իսկ 1931ին մինչեւ քէօթահիա եւ պալըքէսիր պիտի երկարի:

Ֆեվզի փաշա նորակառոյց երկաթուղին գալ տարի մինչեւ Մալաթիա պիտի հասնի: Այս տարուան կէսին մինչեւ ջանղըրը պիտի բանի:

Ներկայիս բանող երկաթուղիներու ընդհանուր երկարութիւնը 2600 քիլոմեթր է: Գիծերուն հասոյթը ո՛չ միայն ծախքը կը գոցէ, այլ եւ կը բաւէ պարտքերու մասնավճարները հատուցանելու: 1934ին, երկաթուղիներու երկայնութիւնը 3507 քիլոմեթրի պիտի հասնի: Շուէտ ապսպրած ենք 100 վայրաշարժ եւ 1500 վակոն, որոնք լիուլի պիտի բաւեն: Ապսպրանքներուն մէկ մասը հասած է: 200,000 փայտէ «Թրավէրս» ապսպրեցինք, որ գարնան պիտի հասնի: Այս «Թրավէրս»ները տեղական փայտէ պիտի շինուին:

Երկաթուղիներու ընդհանուր պաշտօնէութեան թիւը 8000 է: Ասոր հազարին երեսունը կը կազմեն օտարմասնագէտները: Աստիճանաբար պիտի իջեցնենք այս համեմատութիւնը:

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՏԱԳՆԱՊՆԵՐԸ

Թարտիէօի երկրորդ դահլիճն ստացաւ իր վստահութեան քուէն 53 ձայնի մեծամասնութեամբ։ Որ եւ է հաւանական նութիւն չկայ թէ այս մեծամասնութիւնը կրնայ յառաջիկային աւելնալ։ Ընդհակառակն պակսելու հաւանականութիւններ շատ կան, քանի որ ընկերվարական եւ արմատական երկու մեծ կուսակցութիւնները զօրաւոր ընդդիմութեան տրամադրու իւններ ցոյց կուտան եւ առիթ չպիտի փախցնեն տապալելու դահլիճը։

«Յառաջ»ի ընթերցողները հետաքրքրութեամբ հետեւեցան անշուշտ կառավարական վերջին անցուդարձերուն։ Թարտիէօի նախորդ դահլիճը միայն մէկ ձայնի տարբերութեամբ ինկաւ, երբ նախարարապետն ինք հիւանդ էր եւ բացակայ։ Անոր յաջորդող Նօթմանի դահլիճը հազիւ կազմուած՝ խորհրդարանի հետ առաջին շփումին իսկ տապալեցաւ։

Նախարարական այս տագնապներուն պատճառով մօտ երեք շաբաթ յետոյ Լոնտոնի մէջ գումարուած նաւային սպառազինութեանց կրճատման միջազգային Յանձնաժողովը կը ձգձգէր իր խորհրդակցութիւնները, սպասելով Ֆրանսայի ներկայացուցիչներուն։ Ֆրանսայի պետական ելմտացոյցը որ դեկտեմբեր 21ին պէտք էր քուէարկուէր եւ նոր օրէնքով մը յետաձգուեցաւ մինչեւ մարտ 31, տակաւին կը սպասէ եւ ապահովաբար հարկ պիտի ըլլայ դոնէ մէկ ամսական առժամեայ ելմտացոյց մը քուէարկել։

Պատերազմէն առաջ արդէն Ֆրանսան կը մեղադրուէր իր նախարարական անհաստատութեան համար։ Դժբախտաբար պատերազմն ալ ոչինչ փոխած է կուսակցական անողոք պայքարներէն, որոնց կը զոհուի յաճախ երկրին ընդհանուր շահը։ Քաղաքական եւ տնտեսական կացութիւններն այնչափ սերտօրէն կապուած են իրարու, որ երկրի մը ելմտական վիճակը կարելի է որոշապէս դուշակել՝ անոր քաղաքական կացութեան վրայ հիմնուելով. հաւելի մը նման հարազատօրէն կ'անդրադարձնէ մէկը միւսին վիճակը։

Հանրութիւնը որ շատ բան չի հասկնար քաղաքագէտներու վէճերէն եւ մանաւանդ զանազան կուսակցութեանց ծրագիրներու յաճախ աննշան տարբերութիւններէն, անզօր է դարմանը մը գտնելու այս ցաւալի կացութեան։ Շատ դժուարին պարագաներու մէջ է միայն որ կուսակցականները կը յաջողին համաձայնիլ ընդհանուր ծրագրի մը շուրջ որոշ պայմանաժամի մը համար, պայմանաւ որ զօրաւոր անձնաւորութիւն մը ըլլայ առաջարկողը։ Այսպէս՝ Փուանքարէ կրցաւ 1926էն 1929 զսպել կուսակցական կիրքերը, մինչդեռ Թարտիէօի վերջին առաջարկը առժամեայ «գործի դահլիճ» մը կազմելու համար՝ ակներժուեցաւ էրիօի կողմէ։

Մեծամասնութիւն ունենալու համար Թարտիէօ ստիպուեցաւ նոր միջոցներու դիմել։ Նախ եւ առաջ նախարարական աթոռներու թիւը բարձրացուց 34ի, ինչ որ նախընթաց չունի։ Երբ վստահութեան քուէի խնդիր ծագի, բնականաբար նախարարներու բարեկամները կը քուէարկեն ի նպաստ եւ այժմեան խորհրդարանին մէջ, ուր բացարձակ մեծամասնութիւն չկայ, քանի մը ձայներու ապահովութիւնը մեծ կշիռ ունի։ Ետսանք թէ Թարտիէօի առաջին դահլիճը մէկ ձայնի տարբերութեամբ ինկաւ։ Ասկէ զատ իր ծրագրին մէջ անցուց շատ մը օրէնքներ որոնց դէմ էր նախապէս, ինչպէս տուրքերու զեղչումը, պատերազմիկներու կենսաթոշակը եւայլն։

Նախարարներու քանակը կատարեալ հազարներով ինքնաշարժներ կ'արձակեն գիշեր ցերեկ մուխ ու շոգի, անշուշտ օդը կը լեցնեն խիստ վնասակար տարրերով, որոնք թոյն են հարաւի եկող ժողովուրդին, մանաւանդ հայերուն համար։ Փարիզի օդին մուխով յագեցած ըլլալուն մասին գաղափար մը կազմելու համար, բաւական է ուշադրութիւն ընել հագէն վերջ բերնէն դուրս եկող մաղասին (խուխ) սեւութեանը։

Արդ, հայերը ըլլալով նաեւ անվարժ հիւսիսի խիստ կլիմային — արդէն այդ տեսակէտով ալ փարիզը այնքան նպաստաւոր չէ իրենց համար։

Բժիշկներ կը պոռան անդադար, որ մասնաւորապէս հիւանդներ կամ կասկածելի առողջութիւն մը ունեցողներ փարիզէն հեռու գիւղեր, երթան կամ գաւառներէն փարիզ չգան։ Բայց նիւթական անկարելիութիւններ յաճախ կը ստիպեն որ փարիզացին չատեր։

Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութեան կարմիր խաչի Մասնաճիւղը այստեղ թանկագին դեր մը կը կատարէ, ընդհանուր հիւանդներու եւ մասնաւորապէս թոքախտաւորներու ձրի դեղ, դարման եւ իր կարողութեան ներած չափով նիւթական օգնութիւններ ընելով։ Բայց իր միջոցներուն անձկութեանը պատճառով չի կրնար ծով պէտքերուն գոհացում տալ։ Կը մնայ ուրեմն, որ օգնութեան հասնի հարուստ Միութիւն մը՝ ահաւոր աղէտին հետեւանքները կանխելու համար։ Ո՞ր օրուան պիտի սպասուի ուրեմն։ Անգործ դարձած միլիոնները արժէք չունին այս կերպով մահուան դատապարտուած դժբախտ հայերուն համար։ Միլիոնները ճիշդ ժամանակին եւ նպատակին է, որ պէտք է գործածուին։

Վերջացնելէ առաջ, պարտք կը համարիմ արտասահմանի ծնողքներուն յիշեցնել, որ իրենց զաւակները բան սորվելու կամ դրամ շահելու համար փարիզ չղրկեն, եթէ չեն ուզեր օր մը անոնց բարոյական կամ ֆիզիքական կորուստը ողբալ։ Գոնէ թող կարդան այս յօդուածը, իրենց զաւակները փարիզ ղրկելու որոշում տալէ առաջ։

ՅՈՎՀ. Գ. ՊԱՊԻԷՍԵԱՆ

ՖԵՐԹԻԱՆ ԵՒ ՍԻԿԱՒՈՐ

Երկար ատենէ ի վեր վէճ մը ունին ֆրանսացի գրագէտները։ Կրնալի է՞ գրագէտներուն, իրենց տաղանդը գործածել վաճառականական «րէքլամ»ներու խմբագրութեան մէջ։ Կարելի՞ է հաշտեցնել արուեստն ու մամոնան։ Վէճը կը շարունակուի. սակայն խումբ մը գրագէտներ սիկաւոր վաճառատան մը ծախած են իրենց լուսանկարները եւ ստորագրութիւնները, աւելցնելով գովասական երկու տող քերթուած, սիկաւոին մասին։ Միւս կողմէ երիտասարդ գրողները կը յարձակին անոնց վրայ, եւ «սուրեալական» կը կոչեն զանոնք, ուրանալով անոնց արուեստագէտի արժանապատուութիւնը։

Այս առթիւ, գրող մը կ'ըսէ թէ բազմաթիւ գրագէտներ արուեստի տուներ մտած են շնորհիւ նման «րէքլամ»ներու, զորս գրած են իրենց ծառայութեան ընթացքին վաճառատուններու մէջ։ Այս պէս թրիսթան պէռնար կը ծառայէր անուշահոտութեանց վաճառատան մը մէջ։ վաճառատան տէրը գրել կուտար քառեակներ, որոնք ի վերջոյ ուշադրութիւն գրաւեցին եւ անուն շինեցին։

Ի՞ՆՉՊԷՍԿԸ ԾԻԻՐԻՆ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Երեքշաբթի օր, թուանշաններով պարզեցի թոքախտին աւերը Փարիզի մէջ։

Յիշեմ նաեւ քանի մը պարագաներ, որպէսզի աւելի պարզ ըլլան պատճառները։

Երեկոները եւ կիրակի ամբողջ օրը մեր երիտասարդներէն խիստ շատերը փակուած կը մնան սիկաոի ծուխով եւ հարիւրաւոր հոգիներու շունչէն ապականուած սրճարաններու օդին մէջ։ Հոն, անոնք, ծագումը անծանօթ գոյնզգոյն ըմպելիներ կը խմեն՝ յաճախ միքրոպի բոյն՝ ճաթած կամ եղերքը կոտրած գաւաթներով եւ խաղամոլութեամբ՝ իրենց սնունդէն կտրած դրամները անխնայ փճացնելով։ Ես տեսած եմ, որ այդ սրճարաններէն շատերը գաւաթները կը լուան իրենց սովորական աւազանիկին այն մեաւյուն ջուրին մէջ, ուր արդէն ախտաւորներուն գործածած գաւաթները լուացուած են կամ կը լուացուին օրն ի բուն։ Այս կերպով վարակել մէկ գաւաթը կը վարակէ նաեւ հարիւրաւոր մաքուր գաւաթներ, քանի որ նոյն ջուրին մէջ կը մտնեն ամէնքն ալ։ Արդ, սրճարանի մը ապականած օդի այս վտանգին հետ զուգընթաց կը քալէ նաեւ վարակեալ ջուրի մէջ «մաքրուած» գաւաթներու վտանգը՝ նպաստելով ֆրանկախտի եւն., տարածմանն։

Փարիզի օդն ալ իր կարգին կը լրացնէ մատնանշուած չարիքը, փարիզ, ըլլալով ճարտարարուեստական մեծ կեդրոն մը, ուր ներկայիս բուն քաղաքին մէջ հազարաւոր մարդ ու մեծ գործարաններ իրենց երկնասլաց ծխափողերէն գիշեր գերեկ կ'արձակեն մուխ ու շոգի, ինչպէս նաեւ տասնեակ հազարներով ինքնաշարժներ կ'արձակեն գիշեր ցերեկ մուխ ու շոգի, անշուշտ օդը կը լեցնեն խիստ վնասակար տարրերով, որոնք թոյն են հարաւի եկող ժողովուրդին, մանաւանդ հայերուն համար։ Փարիզի օդին մուխով յագեցած ըլլալուն մասին գաղափար մը կազմելու համար, բաւական է ուշադրութիւն ընել հագէն վերջ բերնէն դուրս եկող մաղասին (խուխ) սեւութեանը։

Արդ, հայերը ըլլալով նաեւ անվարժ հիւսիսի խիստ կլիմային — արդէն այդ տեսակէտով ալ փարիզը այնքան նպաստաւոր չէ իրենց համար։

Բժիշկներ կը պոռան անդադար, որ մասնաւորապէս հիւանդներ կամ կասկածելի առողջութիւն մը ունեցողներ փարիզէն հեռու գիւղեր, երթան կամ գաւառներէն փարիզ չգան։ Բայց նիւթական անկարելիութիւններ յաճախ կը ստիպեն որ փարիզացին չատեր։

Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութեան կարմիր խաչի Մասնաճիւղը այստեղ թանկագին դեր մը կը կատարէ, ընդհանուր հիւանդներու եւ մասնաւորապէս թոքախտաւորներու ձրի դեղ, դարման եւ իր կարողութեան ներած չափով նիւթական օգնութիւններ ընելով։ Բայց իր միջոցներուն անձկութեանը պատճառով չի կրնար ծով պէտքերուն գոհացում տալ։ Կը մնայ ուրեմն, որ օգնութեան հասնի հարուստ Միութիւն մը՝ ահաւոր աղէտին հետեւանքները կանխելու համար։ Ո՞ր օրուան պիտի սպասուի ուրեմն։ Անգործ դարձած միլիոնները արժէք չունին այս կերպով մահուան դատապարտուած դժբախտ հայերուն համար։ Միլիոնները ճիշդ ժամանակին եւ նպատակին է, որ պէտք է գործածուին։

Վերջացնելէ առաջ, պարտք կը համարիմ արտասահմանի ծնողքներուն յիշեցնել, որ իրենց զաւակները բան սորվելու կամ դրամ շահելու համար փարիզ չղրկեն, եթէ չեն ուզեր օր մը անոնց բարոյական կամ ֆիզիքական կորուստը ողբալ։ Գոնէ թող կարդան այս յօդուածը, իրենց զաւակները փարիզ ղրկելու որոշում տալէ առաջ։

ՅՈՎՀ. Գ. ՊԱՊԻԷՍԵԱՆ

ԳՈՐԿԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

(ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ)

— Հա՛ց եւ աշխատանք։

Գերմանիոյ մէջ, 1918ին, Զինադադարի օրերուն այս աղաղակն էր, որ կը լսուէր ամէնուն շրթներէն, մասնաւորաբար բանուորին, նոյնպէս ընկերվարական ճառախօսին բերնէն։

«Հաց եւ աշխատանք» խոստացան պաշտօնական եւ պատասխանատու բերաններ։

Խոստումները մնացին և տարիները անցան։ Այսօր Գերմանիոյ մէջ 3,500,000 հոգի են անոնք, որ «հաց եւ աշխատանք» կը պահանջեն։ կը նշանակէ թէ գործազրկութիւնը աճեցաւ՝ հակառակ բարի խոստումներուն։ Եթէ այդ թիւին վրայ աւելցնենք գործազուրկներու ընտանիքներն ալ, կ'ունենանք 10,000,000 բերան, թշուառ, եւ «աւուր հացի կարօտ։ Եւ այս թիւը կը ներկայացնէ Գերմանիոյ բնակչութեան մէկ եօթներորդը։

Որպէսզի պատկերը աւելի իրական դառնայ, ներկայացնենք թշուառութեան բանակին միւս մնացորդները.— 2,900,000 անկարներ, 2,000,000 արկածեալներ։ Ալ չենք յիշեր այն մարդ հասարակները, որոնք փճացան թղթադրամին անկման պատճառաւ։

Հիմա բաղդատութեան դնենք այս թիւերը նախապատերազմեան գործազուրկներու թիւերուն հետ։

Պատերազմէն առաջ, Գերմանիա կը հաշուէր 100,000 գործազուրկներ՝ արդիւնաբերութեան լաւագոյն եղանակներուն, եւ 4 — 500,000 գործազուրկներ՝ տնտեսական տագնապի օրերուն։ Այժմ տարի, ճարտարարուեստը գործի կը կանչէր կէս միլիոն նոր բանուորներ։ Մինչդեռ, երկու տարիէ ի վեր, երբեք մէկ միլիոն վար չէ իջած գործազուրկներու թիւը։

Ի՞նչ է պատճառը։

Երկիրը անդամատուած է եւ կորսնցուցած իր գաղութները։ Ներքին շուկան ցոյց կուտայ սահմանափակ գործունէութիւն։ Գործաւորներուն ոռճիկները կրճատուած են։

Անշուշտ թշուառութեան այս վիճակը հետզհետէ ընդվզումի պիտի մղէր բանուորը։ Ահա թէ ինչո՛ւ փետրուար ամսուան ընթացքին, գերմանացի գործազուրկները կարգ մը քաղաքներու մէջ փողոց ելան աղաղակելու իրենց արդար պահանջները եւ կռուելու հակառակորդ դասակարգին դէմ։ Նման եւ քիչ մը աւելի ուժգին կռիւ մը ըրին անցեալ տարի, մայիս ամսուն, պահանջելով եօթը ժամ աշխատանք եւ ոռճիկի յաւելուած։ Հա՛ց եւ աշխատանք գործազուրկներուն։

* * *

Միացեալ-Նահանգներուն մէջ, ներկայիս գործազուրկներու թիւը կը հասնի աւելի քան 5 միլիոնի։

Ուրեմն, այնտեղ եւս, կանանչ տոլարներու երկրին մէջ, նոյն աղաղակն է, որ կը դողայ։

— Հա՛ց եւ աշխատանք։

Սակայն այս աղաղակին հետ պէտք չէ մոռնալ ձայնը այն միլիոնաւոր բանուորներուն, որոնք, իրենց կարգին, կը պահանջեն ոռճիկներու յաւելուած։ Այս պահանջը հրապարակ դրած է Աշխատանքի Ամերիկեան Դաշնակցութիւնը։

Եւ բանուորներու այս երկու բանակները սպառնական ցոյցեր կը կատարեն, յաճախակի, Ֆիլատելֆիոյ, Տիթրոյթի, Զիքագոյի մէջ։ Ոստիկանութիւնը ցուցարարներուն դէմ կը գործածէ արտասուաբեր կազի ուժանակներ, ցրուելու համար զանոնք։

Պէտք չէ ուրանալ, որ Միացեալ-Նահանգները եւս կը տառապին շուկային անբաւականութենէն։ 1929 տարուան սկիզբը ձգախէժի (քաուչուկ) ապառումը աճած էր 8 առհարիւր հաւեմատութեամբ։ Սակայն Նիւ-Եորքի սակարանին տագնապէն յետոյ, 26 առհարիւր հաւեմատութեամբ նուազեցաւ։ Մինչեւ նոյեմբեր 25 առ հարիւր հաւեմատութեամբ աճեցաւ ինքնաշարժի վաճառումը, յետոյ նուազեցաւ 20 առ հարիւր։ Բամպակի շուկան եւս ցոյց տուաւ նման ելեւէջներ, նախ բարձրացաւ 9 առ հարիւր, յետոյ նուազեցաւ 11 առ հարիւր։ Պողպատի արդիւնաբերութիւնը եւս 50 առ 100 հաւեմատութեամբ տկարացաւ։ Եւ դեռ կը պնդեն թէ 14 առ հարիւր հաւեմատութեամբ նուազում մը եւս պիտի կրէ։ Շինութեանց ճարտարարուեստը եւս, բաղդատմամբ 1923 տարուան, 27 առ հարիւր հաւեմատութեամբ նուազ աշխատանք կատարած է։

Տնտեսական այս ահաւոր տագնապը բնական էր, որ ազդէր կացութեան վրայ, ճիշդ ինչպէս եթէ ծանր քար մը իջնար զգայուն կշիռի մը մէկ նժարին մէջ։

Եւ արդի՞ւնքը,

500,000 գործազուրկներուն պահանջին վրայ կ'աւելնայ կրկնապէս մեծ բանակի մը մէկ ուրիշ արդար պահանջը։

Մէկը կը պահանջէ.

— Հա՛ց, ապրուելու համար։

Միւսը կը պահանջէ.

— Աշխատա՛նք, ապրուելո՛ւ համար։

Եւ սարսափելի է մարգկային աղաղակը, որովհետեւ անօթութիւնն է, որ կը խօսի։ Պարզապէս ապրելու բնազդն է որ ասպարէզ կ'իջնէ։

Քաղաքականապէս տնտեսապետական ասպարէզին նուիրուած, նոյն ատեն ճարտարարուեստի մոլուցքին մէջ բռնուած մարդիկ պարտաւոր են մտիկ ընելու այդ ձայնին.

— Հաց եւ աշխատանք։

ՔԱՂՔԱՑԻ

ՀԱՅԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ 275 ԵՒ 20 ՖՐԱՆԿ

Զանազան տեղերէ մեզի ղուած հարցումներուն պատասխանելու համար, անգամ մը եւս կուգանք լուսաբանութիւններ տալ թէ ինչ ձեւով կարելի է կատարել 1926էն 1927 թուականին ինքնութեան թուղթերու համար վճարուած 375 ֆրանքներուն յաւելեալ մասը (275 եւ 20 ֆրանք)։

Ինչպէս կը յիշուի, 1926 երբ ֆրանքը մեծ անկում կառավարութիւնը հաստատեց աղբիւրներ ստեղծելու իր կոտութեան մէջ 68 եւ 10 ֆրանքի փոխարէն 375 եւ 40 ֆրանք բարձրացուցած էր օտարներու ինքնութեան թուղթերու (1926 օգոստոս 31 օրէնքով) զատ 1926 դեկտ. 19ի օրէնքով ինքնութեան թուղթերու երկու տարիէն մէկ պղղուեցաւ։

Օտար պետութեանց վրայ, 1927 մարտ 26ի ծանր բեռը թեթեւցուեցաւ 375 ֆրանքը եղաւ 100, 20, իսկ մէկ տարի պայմաժամը բարձրացաւ երկուքի օգոստոս 3էն մինչեւ 1927 26 մեծ թիւով օտարականներ որոնց մէջ նաեւ հայերը— եւ 40 ֆրանք վճարած էին ինքնութեան թուղթին։

Արդ, ինչպէս ժամանակին գրեցինք, 1929 օգոստոս 3ի օրէնքով, խորհրդարանը որոշեց բադարձնել 1926ի օրէնքին մաձայն գանձուած 375 ֆրանքներուն աւելիները (275 20 ֆրանք)։ Այդ օրէնքի գործադրութեան եղանակին համար 1930 յունուար 30ին հրապարակուեցաւ կառավարական մանագիր մը։

Ըստ այդ հրամանագրի առարկայ գումարի ետ ստանալու համար պէտք է խնդրագիր ներկայացնել (60ի դրոշմուած թուղթի վրայ) խնդրարկուի ներկայ բնակարանին վայրին նահանգապետին (փարիզի մէջ ոստիկանապետին) եւ ոչ թէ այն նահանգապետին որուն վճարուած էր։ Յիշեալ գումարը — եթէ խնդրարկուն բնակարանը փոխած է այդ թուականէն ի վեր։

Իւրաքանչիւր խնդրագիր պէտք է գրել մէկ հոգիի համար։ Նոյն ընտանիքի անդամներ կրնար մէկ խնդրագրով պահանջել իրենց առնելիքը, այլ մէկը առանձին խնդրագիր պէտք է ներկայացնէ, որովհետեւ ամէն հրամանը պիտի ելմտական պաշտօնատան իւրաքանչիւրին համարձակ։

Վարչական իշխանութիւնը գործը դիւրացնելու համար պիտի տրամադրէ խնդրագրի մէջ պէտք է գրել խնդրարկուի անունէն, մականունէն, արհեստէն եւ ներկայ գտնուած վայրէն, նաեւ թուականի ու ֆրանսայի մէջ։ Անոնք որ սահմանէն մեկնած են, իրաւունք չունին ետ պահանջելու այդ գումարը։

Գալով վճարումին, երեք տարուան կը բնակի սկսի նոյն ընտանիքի անդամներէն կրնար մէկ խնդրագրով պահանջել իրենց առնելիքը, այլ մէկը առանձին խնդրագիր պէտք է ներկայացնէ, որովհետեւ ամէն հրամանը պիտի ելմտական պաշտօնատան իւրաքանչիւրին համարձակ։

Վարչական իշխանութիւնը գործը դիւրացնելու համար պիտի տրամադրէ խնդրագրի մէջ պէտք է գրել խնդրարկուի անունէն, մականունէն, արհեստէն եւ ներկայ գտնուած վայրէն, նաեւ թուականի ու ֆրանսայի մէջ։ Անոնք որ սահմանէն մեկնած են, իրաւունք չունին ետ պահանջելու այդ գումարը։

Ընդ այդ հրամանագրի առարկայ գումարի ետ ստանալու համար պէտք է խնդրագիր ներկայացնել (60ի դրոշմուած թուղթի վրայ) խնդրարկուի ներկայ բնակարանին վայրին նահանգապետին (փարիզի մէջ ոստիկանապետին) եւ ոչ թէ այն նահանգապետին որուն վճարուած էր։ Յիշեալ գումարը — եթէ խնդրարկուն բնակարանը փոխած է այդ թուականէն ի վեր։

Իւրաքանչիւր խնդրագիր պէտք է գրել մէկ հոգիի համար։ Նոյն ընտանիքի անդամներ կրնար մէկ խնդրագրով պահանջել իրենց առնելիքը, այլ մէկը առանձին խնդրագիր պէտք է ներկայացնէ, որովհետեւ ամէն հրամանը պիտի ելմտական պաշտօնատան իւրաքանչիւրին համարձակ։

Վարչական իշխանութիւնը գործը դիւրացնելու համար պիտի տրամադրէ խնդրագրի մէջ պէտք է գրել խնդրարկուի անունէն, մականունէն, արհեստէն եւ ներկայ գտնուած վայրէն, նաեւ թուականի ու ֆրանսայի մէջ։ Անոնք որ սահմանէն մեկնած են, իրաւունք չունին ետ պահանջելու այդ գումարը։

*Գալով վճարումին, երեք տարուան կը բնակի սկսի նոյն ընտանիքի անդամներէն

ԹՈՒՐՔԻԱ

(Շարունակ Թուրք Թերթերէն)

ՆՈՒԻՐԵԻՈՅ ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՑԱԳՆԱՊՐ

Պոլսոյ դրամատուններուն մասին ներկայացուցիչները շատ մասին երկայացուցին կարեւոր ժողով մը գումարեցին Թոմպէյիալէ դրամատան մէջ: Ներկայ մասնակցեին Իշ, երկրագործական, Սելանիկ, Ամերիկեան Էքսփրէս, Տէօյչէ Պանք, Տէօյչէ Օրիէնթ Պանք, Պանքօ տի Ռօմա, Պանք Ֆրանսէզ տէ Լէվանթ տ'Օրիան: Օսմանեան դրամատունը ներկայացուցիչ չունէր, որովհետեւ կատարուելիք քննակցութիւնը մասին, որ պիտի կազմուի «քամպիո»յի գործերը կարգի դնելու համար: Նուրուլլահ Էսատ պէյ, որ կառավարութեան կողմէ ներկայ էր, հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ ժողովին արդիւնքի մասին.

— «Խորհրդակցութեան նպատակն է քննութիւն կատարել այն պարտաններու մասին, որոնցմով կարելի է թրքական դրամը պահել իր ներկայ արժէքին վրայ: Դրամատան տնօրէնները քննեցին հարցը եւ այն եզրակացութեան եկան որ թրքական ոսկիին ներկայ գինը բնականն է: Անոնք միեւնոյն ատեն վճռապէս որոշեցին կազմել ծրագրուած ընկերութիւնը եւ օտար դրամի առուծախով զբաղիլ: Ընկերութեան դրամագլուխը մէկ միլիոն ստերլին պիտի ըլլայ: «Տնօրէնները այս առթիւ ծրագիր մըն ալ կազմեցին: Իմ կարգիս, ես ալ ծրագիր մը պիտի պատրաստեմ: Խորհրդակցութիւններէ յետոյ, երկուքը պիտի հաշտեցնենք իրարու հետ եւ պիտի պատրաստենք միջին ծրագիր մը, զոր Էնկիւրի տանելով ելմտական գործավարութեան պիտի յանձնեմ»:

** Ինչպէս յայտնի է, շահագիտութեան առաջքը առնելու համար, կառավարութիւնը պաշտօնական եւ կիսապաշտօն հաստատութիւններուն դրամատուները ունեցած գումարները քաշելու որոշում տուած է: Դրամատուներէն այս կերպով առնուելիք դրամները կարեւոր գումարի մը պիտի հասնին: Ի մէջ այլոց, Երկրագործական դրամատունը Օսմ. դրամատան մէջ իր ունեցած չորս միլիոն ոսկին քաշած է: Միւս կողմէ, Տէօյչէ Պանքի դրամարկղներուն յանձնուած քանի մը միլիոն ոսկին ալ ուզուած է:

** Հանրային պարտքի ֆրանսական պատուիրակ Տը Քլոզիէր Պոլսոյ մէջ անգլիական պատուիրակ Վայթի այցելած եւ խորհրդակցութիւն ունեցած է: Այս խորհրդակցութեան ներկայ եղած են նաեւ երկու նոր ելմտական հաստատութիւններու տնօրէնները: Ֆրանսական եւ անգլ. պատուիրակները էնկիւրի մեկնած են:

ՀԱԻԿԻՔԻ ԱՌԵԻՏՈՒՐԸ

Հաւկիթի հրապարակը տագնապի մէջ կը գտնուի, մթերքի առատութեան հետեւանքով: Վաճառականները առատ մթերք մը ամբարած էին, խորհելով թէ անգեալ տարուան պէս երկար ձմեռ պիտի ունենանք: Հաշիւը սխալ սխալ ելաւ եւ մթերուած հաւկիթները աւրուելու վտանգին տակ կը գտնուին: Այս կացութեան բերումով, 1440 հատնոց հաւկիթի սնտուկին գինը 38 ոսկիի իջած է: Մէկ հաւկիթն ալ 3 ղրշ.ի կամ 100 փարայի կը ծախուի:

Վերջերս հաւկիթի ապսպրանք եղած է Թրիէսթէէն, եւ յոյս կայ որ այս կերպով տագնապը մասամբ փարատի: Բայց եւ այնպէս չի կարծուիր որ հաւկիթը սղէ, որովհետեւ առատօրէն թարմ հաւկիթ կը հասնի Ցրապիգոնէն, Ինէպոլուէն եւ Ատափազարէն:

«ԵԱՎՈՒԶ» ՆՈՐՈԳՈՒԱԾ

«Եավուզ» տրէտնոթը, որուն նորոգութեան գործը լրացած էր, քանի մը օրէ իվեր փորձեր կը կատարէ Մարմարայի մէջ: «Եավուզ»ի առաւելագոյն արագութիւնը ապահովուած է: Թնդանօթի փորձերն ալ գոհացուցիչ արդիւնք տուած են: Պոլիս հանդիպելով կանգ առած է Հայտար փաշայի առջեւ, յետոյ Իզմիթ վերադարձած:

ԵԻՐՈՊԱՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱԶԸ

Այս շաբաթ գիշեր Վիկտոր Հիւկոյի սրահներուն մէջ տեղի կ'ունենայ Եւրոպահայ կարմիր խաչի տարեկան պարահանդէսը:

Ինչպէս քանիցս առիթ ունեցած ենք շեշտելու, Եւրոպահայ կարմիր խաչը մասնաւորապէս կը կը ջանայ ստանձնել Մանուկներու պաշտպանութիւնը, որքան կը նեղին իր ուժերը:

Այս տարուան պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ ճոխ յայտագրով մը, մասնակցութեամբ ծանօթ արուեստագէտներու (մանրամասնութիւնները տեսնել Դ. էջ):

Կ'արժէ ներկայ ըլլալ այս երեկոյթին՝ հաճելի գիշեր մը անցնելու եւ միաժամանակ բարեգործական ձեռնարկի մը օգնելու համար:

ԿԱՐԴԱՑԻ՞Ր «ԴՐՕՇԱԿ»Ի ՎԵՐՋԻՆ ԹԻՒԸ

— կը ծախուի նաեւ «Յառաջ»ի խմբագրատունը

ԿԵԱՆՔԸ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Զ. Ե. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹԸ

ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՊ.— Շաբաթ գիշեր Զ. Ե. Ո. Միութեան Ա. Նիէռ-Պուաֆոլոնպի մասնաճիւղը կազմակերպած էր իր անդրանիկ բացման հանդէսը, ժամը 9ին երկսեռ ատուար բազմութիւն մը լեցուցած էր թաղապետարանի մեծ սրահը:

Հանդէսը բացուեցաւ «Մեր Հայրենիք»ով, Օր. Ճամպազի նուագախումբին կողմէ, յոտնկայս: Անմիջապէս յետոյ վարագոյրը բացուելով, ժողովուրդը խանդավառութեամբ ծափահարեց ոսկեզօծ երիզներով զարդարուած եռագոյնը, զոր որբերու Միութեան նուիրած էր դերձակ Պ. Անդ. Ալանեան:

Նախագահ Պ. Ա. Շահխաթունեան բացակայ ըլլալով, նախագահեց Պ. Գառնիկ Յովհաննէսեան, որ ըսաւ.— Ափ մը երիտասարդներու ճիգը, կորովի կեցուածքը եւ իրարու քով գալով միութեան մը շուրջ համախմբուիլը արդէն իսկ յաջողութեան նշաններէն մէկն է: Աքսորի, կոտորածի եւ ամէն տեսակ զրկանքներու մէջէն անցած սերունդ մը, որ չունեցաւ իր ոտքը դնելու չափ հող իսկ, ամէն կողմէ յուսախաբ, ահա ինքը իր ուժերուն ապաւինած, կուգայ բաց մը գոցելու, և կազմակերպուած, ճակատ ճակատի չափուելու:

Յետոյ բեմադրուեցաւ Շիրվանզադէի «Զար Ոգի»ն ղեկավարութեամբ դերասան Արմենակ Սարաֆեանի: Խաղը անցաւ շատ յաջող: Մասնաւոր գնահատանքի արժանի էին դերակատար որբերն ու որբուհիները, որոնք առաջին անգամ բեմ կ'ելլէին: Խրիմեան Հայրիկի մեծադիր նկարը ժամերիկեան ածուղի դրուելով գոյացաւ 900 ֆր.: Բոլորն ալ կը մասնակցէին իրենց կարողութեան չափով, մասնաւորապէս Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խումբը, և Հ. Մ. Ը.Մ.Ի վիրորիկ արիները: Նկարը շահեցաւ Պ. Յ. Վէզիրեան: Երեկոյթը փակուեցաւ «Բաժ Փորոտան»ով, եւ ներկաները անցան պարասրահը, ուր մինչեւ առաւօտ շարունակուեցան պարերը: Մանաւանդ երկու տասնեակ երիտասարդներ սեղաններու շուրջ բոլորուած, հայրենաշունչ երգերով եւ բաժակաճառերով կը ստեղծէին խանդավառ մթնոլորտ մը: Շատ մը հայրենակիցներ պարի սրահը թողլով կուգային մտիկ ընելու եւ մասնակցելու սա նոր «խենդ»երու խօսքն ու երգը: Հանդէսը վերջացաւ ընտանեկան տաքուկ մթնոլորտի մը մէջ եւ ժողովուրդը ցրուեցաւ գոհ տպաւորութեան տակ:

Ցակոբ Վէզիրեան

կարդացէք և Տարածեցէք
ՅԱՌԱՋ

ՋԱՅՆԵՐ ԳԱԽԱՌԷՆ

Ա. ԱՂԱՐՈՆԵԱՆԻ ՅՈՐԵԼԵԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

ՎԻԵՆ.— Փափաքելով մեր գաղութին մէջ ալ տօնել ազգային վաստակաւոր գրագէտ բանաստեղծ Ա. Ահարոնեանի գրական քառասնամեայ գործունէութեան յոբելեանը, կազմեցինք յոբելինական յանձնախումբ մը հետեւեալ կերպով.— Յ. Կիրակոսեանատենապետ, Հ. Յակոբեան ատենադպիր, Գ. Թաշճեան գանձապահ, Ս. Ա. բրահեան, Կ. Մալքիսեան եւ Ա. Զագմագեան խորհրդական: Յանձնախումբս հրաւէր ուղղեց առանց խտրութեան բոլոր կազմակերպութիւններուն եւ հայրմիութիւններուն ու չէզոք հայրենակիցներու:

Մեր հրաւէրին պատասխանած էին Ագգ. Միութիւնը, Հ. Մ. Ը. Մ., Զ. Ո. Ե. Մ., Կէմէրկէկի Հայր. Միութիւնը, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, իսկ Մարաշի եւ Եօզղատի Հայր. Միութիւնները իրենց ներկայացուցիչները յայտնելով, կը ցաւէին թէ չպիտի կրնան մասնակցիլ ըստ իրենց ծրագիրը կանոնագրին: Ռ. Ազատական եւ Ս. Դ. Հնչակեան մասնաճիւղերը տարբական բարեկրթութիւնն իսկ ունեցած չէին պատասխանելու մեր հրաւէրին:

Մարտ 9ին մեր առաջին ժողովը գումարելով ընտրեցինք՝ Ա. Հանդանակիչ յանձնախումբ մը՝ Պ. Պ. Սեդրոս Պարոնեան, Ն. Կարապետեան, Ա. Արսլանեան, Կ. Բէչիվանեան, Գ. Թաշճեան և Յ. Կիրակոսեան:

Բ. Հանդէսի յանձնախումբ՝ Պ. Պ. Հ. Յակոբեան, Ս. Արամեան, Յ. Մկրեան, Կ. Գալուստեան եւ Գ. Թաշճեան:

Յանձնախումբները արդէն ձեռնարկած են իրենց աշխատանքներուն: Յոբելեանին թուականը եւ վայրը պիտի յայտարարուի մօտօրէն:

Ի դիմաց վիէնի Յանձնախումբի՝ Ատենապետ Յ. Կիրակոսեան, Ատենադպիր Հ. Յակոբեան:

ՓՈՆ ՏԸ ՇԼՐԻԻԻ.— Ա. Ահարոնեանի գրական քառասնամեայ յոբելեանը տօնելու համար, ձեռնարկուեցաւ գործադիր յանձնախումբի մը կազմութեան:

Գաղութին հայրենակցական Միութիւնները եւ քաղաքական կուսակցութիւնները, ինչպէս եւ անհատ հայրենակիցներ իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը բերին: Միայն Զարսանճագի Հայր. Միութիւնը, նամակով մը կը յայտնէր իր չէզոքութիւնը...

Գործադիր Յանձնախումբին անդամ ընտրուեցան.— Պատուոյ նախագահ՝ Յուսիկ քահանայ, Ատենապետ՝ Պ. Պ. Հաչիկ Գարիպեան, Ատենադպիր՝ Մ. Արագչինճեան, գանձապահ Մ. Հրան Զաթեան, խորհրդականներ Բիւզանդ Գամճեան եւ Լ. Տօնապետեան: Հանդանակիչ մարմնոյ անդամներ են Պ. Պ. Յովհաննէս Դաւիթեան, Ս. Թուրքասեանեան, Կղեմէս Գասապեան, Յ. Բիչակճեան, Գէորգ Գարիպեան, Մինքայէլ Գարիպեան, Գարեգին Քիլարճեան, Մ. Շահինեան եւ Բագրատ Պապեան: Ուրախալի է որ Փոնտըշէրիի գաղութը կրցաւ համերաշխօրէն փարիլ այս գործին, յաջողութիւն մաղթելով գործադիր յանձնախումբին, կը յուսանք թէ ամէն ջանք պիտի թափէ մեծ շուքով տօնելու յոբելեանը, մինեւնոյն ատեն արդիւնաւորելով գրական ֆոնտը:

Թղթակից

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՖՈՒԹՊՈԼ

Կիրակի, 9 մարտ, Հ. Մ Ը.Մ.Ի Փութպոլի խառն խումբը մրցեցաւ Villiers - Cotterets խառն խումբին դէմ եւ մէկի դէմ 6 նշանակէտով յաղթական ելաւ:

Պահեստի խումբը մրցեցաւ C. S. Pussayի Ա. խումբին դէմ եւ 2ի դէմ 3ով պարտուեցաւ:

2b. խումբը մրցեցաւ C. O. Billancourtի Բ. խումբին դէմ եւ 0ի դէմ 4ով պարտուեցաւ:

Ֆ. Թպտունի

ԿԱՏՈՒՆԵՐԸ ԱՆՕԳՈՒՏ

Մինչեւ հիմա սովորութիւն էր կատու բուծանել՝ փճացնելու համար ժուկերը: Իսկ կարդ մը դեղագործներ թունաւոր խիւսեր կը պատրաստէին, եւ գործաբաններ թակարդ կը շինէին:

Գիտուն մը աւելի գործնական եղանակ մը հնարած է հիմա, փճացնելու համար ժուկերը: Այս եղանակը հիմնուած է Տարվինի մէկ դիտողութեան վրայ:

Մուկերը բազմակին են: Եւ բնութիւնը, (թերեւս արու մուկերուն հաճոյք պատճառելու համար) ծնունդ կուտայ աւելի շատ էգ մուկերու, քան արու մուկերու:

Մէլպուրնցի գիտուն մը, Ռոտիէ, նախ թակարդով կ'որսայ խումբ խումբ մուկեր, որոնց էգերը կը սպաննէ եւ արուները կ'արձակէ:

Ժամանակ մը յետոյ, արու մուկերը կնախատէ կը բռնուին: Այն ատեն տարիքոտ մուկերը կը յարձակին երիտասարդ կամ ձագուկ արու մուկերուն վրայ եւ կը սպաննեն: Անշուշտ երիտասարդ մուկերն ալ իրենց կարգին կը յարձակին տարիքոտ ու վաւաշոտ մուկերուն վրայ: Այս ձեւով կարճ ժամանակի մէջ կը չարդուին բոլոր մուկերը: Ռոտիէ, 1915ին, Աւստրալիոյ մէջ քանի մը շաբթուան ընթացքին մուկ մը չթողուց 25,000 հեկտար տարածութեան վրայ: Ճէննինթըն եւս նոյն մեթոտով մաքրագործ: Մանչէսթըրի կենդանաբանական պարտէզը: Քուիչնհակի մէջ եւս նոյն արդիւնքը տուաւ:

Ու նրանց գեղանի կիներն ու մատղաշ քոյրերը՝ ապաւինած իրենց հերոս պաշտպաններին՝ ճնշել են քաղաքում մինչեւ վերջին վայրկեան: Այժմ կայարանի մի անկիւնում, աւելի հանգիստ քան ճնշած բոլոր ժողովուրդը՝ սպասում են: Վերջապէս իրենց համար մի անկիւն կը ճարեն նրանք, որ բարձում են վակոնները պետական ապրանքով:

Շոգեշարժը սուլում է անհանգիստ. պիտի մեկնի՞: Հիմա՞ արդեօք: Իրարանցումն աւելանում է ժողովրդի մէջ:

Հանգիստ սպասող խմբակը յուզւում է. իսկ եթէ մոռացած են իրենք չէ՞ որ «նրանց»ից սպասելի է. չէ՞ որ ագի գործի համար «նրանք» իրենց անձն էլ են մոռանում: Թողնում են իրենց անկիւնը եւ մօտենում վակոններին, փակ վակոններին. այնտեղ է նրանց յոյսը: Միացնում են վերջին վակոնները: Ցանկարծ բացւում է մէկի դուռը:

— Համո՜ն — ուրախացած կանչում է սպասող կանանց խումբը եւ վազում դէպի յոյսի դուռը:

— Շո՛ւտ, նսեմ՛ք, վերջին վակոնն է. այլեւս տեղ չէք գտնի: Ասում է Համոն ու փեր քաշում կանանց դէպի վակոնը: Մինչեւ առաստաղ լցած է վակոնը ապրանքով. տեղ չկայ. Հազիւ են տեղաւորում հարսներն ու աղջիկները գիրկ գրկի, միս մսի: Հապարաւորներ դիմում են դէպի այդ վակոնը,— «տե՛ղ, տե՛ղ»:

Գնացքը սալիս է շարժումի առաջին ցնցումը ու երկաթների ճռինչ տեղաւորուածների սրտին երգն է թուում, ծնագողներին անէծք:

— Նստեցէ՛ք տղերք. մենք կատարեցինք մեր պարտքը. մարուելիքն է գերի ճնալը. դեռ կարող ենք հայրենիքին պէտք գալ:

(Շար.)

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԵՐԶՆԿԱՑԻՆԵՐՈՒՆ

Չեռնարկած ենք հրատարակելու հատոր մը նուիրուած երզընկալի քաղաքի ու գաւառի հին եւ նոր պատմութեան, այս առթիւ կազմելով նաեւ խմբագրական մարմին մը: Որպէսզի ամբողջական գործ մը կարելի ըլլայ պատրաստել, կը խնդրուի վերապրող բոլոր երզնկացիներէն աջակցիլ սոյն ձեռնարկին, մեր հասցէին դրկելով երզնկալի քաղաքին եւ գաւառին հետ առնչութիւն ունեցող նիւթեր. պատմական, եկեղեցական, ազգագրական, տնտեսական ազգային կեանք, տեղահանութիւն, ռուսական շրջանի գրաւումը եւ կռիւները, ազգային առեւտրական դէմքերու կենսագրութիւններ, լուսանկարներ, ձեռագիրներ եւն.: Ղրկուած պատկերներ եւ ձեռագիրները, յետագային ընդօրինակէ կը վերադարձուին իրենց հասցէներուն:

Նոյնպէս կը փափաքինք անհրաժեշտօրէն ունենալ բոլոր վերապրող հայրենակիցներուն անունները եւ հասցէները, որոնք հատորի վերջին բաժնին մէջ պիտի հրատարակուին, հայրենակիցներուն առ իւրաքանչիւրն:

Հատորը յուշարձան մը պիտի ըլլայ, ձօնուած մեր նահատակներուն: Կը սպասենք որ ամէն հայրենակից պատասխանէ մեր հրաւէրին նոյնիսկ քանի մը տողով:

«Նոր Օր» հրատարակչականը վեց տարուան ընթացքին լոյս ընծայած է երեսուն հատոր գրքեր: Նոր ձեռնարկը, շուտով հրատարակելու համար կը խնդրուի հայրենակիցներէն սոյն սրաւէրին փութով պատասխանել:

«Նոր Օր» հրատարակչական ընկերութեան նախաձեռնութեամբ կազմուած խմբ. մարմին. Հասցէ՝ K. Lazian, 20 A. Voulis Athènes.

ՇԱՐԺԸ ԵՒ ԱՐԵՒԸ

Լալման, Ֆրանսական գիտութեանց կաճառին ներկայացուց հաղորդագրութիւն մը, ուր, բազմաթիւ տարիներու ամրան ջերմութեան աստիճանները քննելէ յետոյ, կը հաստատէ թէ յարաբերութիւն մը կայ արեւին ջերմութեան եւ երկրաշարժներու թիւին միջեւ:

Մասնաւորաբար արեւին ազդեցութիւնը կը կատարէ հրաբխային շրջաններու վրայ: Եւ արեւը որքան ուղղահայեաց ըլլայ այնքան սաստիկ եւ յաճախակի կը դառնան երկրաշարժները: Արդէն ուրիշ գիտուն մըն ալ նկատած էր յարաբերութիւնը, որ գոյութիւն ունի արեւին բիծերուն եւ երկրաշարժին թիւին միջեւ:

կարգ մը լրացուցիչ քննութիւններ կատարուին, որովհետեւ հիմակուան ամբաստանութիւններով կարելի չէ եղեռնագործ Ատեանին առջեւ ղրկել զայն։

Քննութեան կարօտ կէտերն են հետեւեալները.

1.ՍտուգելինքնաշարժիվարիչՋլոթիվկայութիւնը,որովհետեւ կարգ մը փաստեր բոլորովին կը ջրեն անոր այն հաւաստումը թէ ոզորենիէ մնտուկը Ալմազեանի խանութէն առած եւ կարմիւ Նոռ տարած է։ 2.— Ստուգել վկայութիւնը գինեվաճառ Մկյէրի, որ կ'ըսէր թէ օր մը Սէն-ժիլ փողոցին մէջ տեսած էր Րիկօտէնը, երբ անիկա կ'ուղղուէր դէպի Ալմազեանի խանութը՝ Ամբաստանող կողմը կ'ըսէր թէ ատիկա ոճիրին օրն էր։ 3.— Քննել թէ ինչո՞ւ ո՛չ Պ. Ամիի եւ ո՛չ ալ փրոֆէսէօրներուն կողմէ չեն տարրալուծուած արեան այն հետքերը, որոնք քննութեան սկիզբը առնուած էին Ալմազեանի տափատին եւ խանութին եռեւի դրան քովի աթոռակին վրայէն (Ալմազեան իր կատուին համար ամէն օր թոք կը կախէր այդ դրան քովէն)։ 4.— Ստուգել Ալմազեանի դրամական աղբիւրները, հասկնալու համար թէ իրապէ՞ս սեպտեմբեր 9էն (ոճիրին օրը) առաջ նիւթական միջոցներ չունէր եւ անկէ վերջ ունեցաւ։

Ամբաստանիչ ատեանը դեռ չտուաւ իր որոշումը այս մասին։ Յաջորդ նիստին պիտի որոշէ թէ նոր քննութիւնը անհրաժե՞շտ է թէ ոչ։ Անհրաժեշտ նկատուելու պարագային, վերաքննիչ ատեանի խորհրդականի մը պիտի յանձնուի այդ պաշտօնը։ Այնպիսի մէկուն որ խառնուած չըլլայ մինչեւ հիմա։

Այս առիթէն օգտուելով, փաստաբան Լըկրան կը պահանջէ դարձեալ, որ ժամանակաւորապէս ազատ արձակուի Ալմազեան, որ հինգ ամիսէ ի վեր բանտն է։

Թուրմ ևաւաստուրը դէպի Մալթա

Թուրք թերթերը կը գրեն թէ լառոչիկայ մայիսին Մալթա պիտի երթայ Թրքական նաւաբաժին մը՝ գլխաւորութեամբ «Եավուզ»ի, փոխադարձ այցելութիւն տալուհամար Միջերկրականի անգլիական նաւատորմին վերին հրամանատար Սըր Ֆրէտերիք Ֆիլտի, որ անցեալ հոկտեմբերին Պոլիս եւ Էնկիւրի գացած էր։

Կեղծ իւիւնուբեան թուղթեր Մարսիլիոյ մէջ

Անցած օր գրած էինք թէ ոստիկանութիւնը Մարսիլիոյ մէջ երեւան հանած է Յոյն մը որ կեղծ ինքնութեան թուղթեր կուտար իր հայրենակիցներուն՝ կարեւոր գումարի մը փոխարէն։

Այս անգամ երեւան հանուած է ուրիշ խարդախութիւն մը, որուն հեղինակները ինքնութեան թուղթեր կը հայթայթէին այն հայ եւ իտալացի աշխատաւորներուն, որոնք Ֆրանսա եկած էին առանց աշխատանքի պայմանագրութեան։ Գործին մեղսակից էր նաեւ Մարսիլիոյ արուարձաններէն փէն-Միրապօի քաղաքապետարանի մէկ պաշտօնեան, որ դրամ կը ստանար թարգմանի մը միջոցաւ։ Տարօրինակն այն է որ այս վերջինը ոստիկանութեան պաշտօնական թարգմանն է եւ վերջերս ինք է որ թարգմանի պաշտօն կը կատարէր կեղծարար Յոյնին հարցաքննութեան ատեն։ Ոստիկանութիւնը կը շարունակէ քննութիւնները եւ նոր մարդիկ պիտի ձերբակալուին։

Ռաշխաթակը ընդունեց երկի ծրագիրը

Երկի ծրագիրը, որուն շուրջ այնքան աղմուկ բարձրացաւ Գերմանիոյ մէջ, մանաւանդ ագգայնականներուն կողմէ եւ որուն վաւերացման մասին վախեր կային, առջի օր երկրորդ ընթերցումով վաւերացուեցաւ։ Դեռ օր մը առաջ մեծամասնութիւն չէր գոյացած ծրագիրը վաւերացնելու համար։ Կառավարութիւնը իր այս յաջողութիւնը կը պարտի Հանրապետութեան նախագահ մարշալ Հինտէնպուրկի, որ գերմանի կաթոլիկ կուսակցութեան նախագահին յայտարարած էր թէ ինք ստորագրութիւնը չպիտի դնէ համաձայնագրի մը տակ, որ խորհրդարանի կարեւոր մէկ մեծամասնութեան քուէները չստանար եւ թէ ի հարկին անհրաժեշտ պիտի ըլլայ նոր հանրաքուէի մը դիմել։

Լոնտոնի խորհրդաժողովը

Ֆրանսական պատուիրակներուն վերադարձէն ի վեր, Լոնտոնի նաւային խորհրդաժողովը վերակենդանութիւն յառացաւ։ Պրիան երէկ հրապարակային յայտարարութիւն մը պիտի ընէր, անգամ մը եւս պարզելով Ֆրանսական տեսակէտը։ Ամերիկա չուզեր նոր յանձնառութիւններ ստանձնել։ Իսկ Անգլիա կը ձգտի Ֆրանսայի վրայ նետել խորհրդաժողովին ձախողութեան ամբողջ պատասխանատուութիւնը ու կը պնդէ որ Ֆրանսա եւ Իտալիա զեղչեն իրենց պահանջները։ Իր յուշագրին մէջ, վարչապետ Թարտիէօ պահանջած էր որ 1936ին Ֆրանսա ունենայ 712000 թոնօ տարողութեամբ նաւատորմ։ Անգլիա կ'ուզէ 600,000 կամ 550,000 թոնոյի զեղչել ասիկա, այսպէս որ Անգլիա Ֆրանսայի կրկնապատիկ ուժն ունենայ։ Սակարկութիւնները կը շարունակուին։

Անգլիոյ ելմտացոյցը

Անգլիոյ 1930-31ի ելմտացոյցը անցած տարուան հետ համեմատելով 55 միլիոն ոսկիի յաւելում մը պիտի ունենայ։ Բանակի ծախքերը 1,500,000 ոսկի պիտի պակսին։ Օդանաւերուն պիտի յատկացուի 17,850,000 ոսկի, այսինքն անցած տարուանէն 890,000 ոսկի աւելի։

Հոլանտա ցորեն չի գներ Ռուսիայէն

Ռոթէրտամի Հոլանտական երկրագործական կոմիտէի կեդրոնական ժարմինը, որուն միջոցաւ ցորեն կը գնուի Հոլանտայի Գիւղացիներու Միութեան հաշուոյն, որոշեց այլեւս ռուսական ցորեն չգնել, արգիլեց նաեւ իր անդամներուն՝ յառաջիկային նման գնումներ ընել։ Այս որոշումը տրուեցաւ, կ'ըսէ Ռիւթէրի գործակալութիւնը, ցորեն ստանալու համար խորհրդային կառավարութեան գործածած մեթոտներուն պատճառով, յետոյ անոր համար որ ցորենի վաճառումէն գոյացած դրամը կը գործածուի արտասահմանի մէջ համապնավար գրգռութիւն առաջ բերելու։ Ներկայիս հոլանտական շուկային մէջ ռուսական հացահատիկի, մանաւանդ գարիի չափազանց մեծ մթերք մը կայ։

ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ա. Ե. Հ. Կ. ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆ» ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30էն մինչեւ առաւօտ վիճթոր Հիւկօի սրահներուն մէջ

46 Rue St. Didier, *մէթրօ՝* Trocadéro *եւ* Boissière

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին *Տիկ. Ազոնց* (երգ), *Օր. Մխրխեանեան* (դաշնակ), *Օր. Աղապէկեան* (երգ), *Պ. Պ. Ա. Շահխաթունի, Դր. Մկհէրեան* (երգ)։

Ընդեղ քապարէ, ռուսական պալէ, հայկական, կովկասեան եւ ռուսական ժողովրդական պարեր ու երգեր, ձազ։ Թաւխտ ժօրժ կը նուագէ մինչեւ լոյս։

ընտիր եւ մատչելի պիւֆէ Մուտք՝ 15 ֆրանք

Տոմսերը կը ծախուին նաեւ «Ցառաջ»ի խմբագրատունը

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ «ՌՈՍՏՈՄ» ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ

Ի ՊԱՏԻՒ ԱԻԵՏԻՍ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ

(Իր ցոբելեանին առիթով)

Այս կիրակի իրիկուն ժամը 8.30էն 11.30։ Chalet Edouard*ի սրահին մէջ, 91—93* Rue Manin, 31—33 Ave. Secrétan:

Կը նախագահէ՝ Պ. ԱՐՏԱՒԱԶԴ ՀԱՆԸՄԵԱՆ

Կը խօսին՝ Պ. Պ. ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻ և Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին Մուտքը ազատ է

Հ. Յ. Դ. ԴՊՐՈՑ

10րդ. ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Այսօր Հինգշաբթի 60 Rue des Ecoles, Chope Parisienne.

Ա. ժամ՝ 9—10՝ Քաղաք. հոսանքներ ԼԵՒՈՆ ՄՕՋԵԱՆ։

Բ. ժամ 10—11՝ Հ. Յ. Դ. Պատմութիւն ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻ։

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ

Անիէր Պուա Քոլոնպի Ջէյթուն ինթակոմիւնէն դասախոսական ժողովի կը հրաւիրէ «Ռոդոյն», «Վիշապեան» եւ «Փոթորիկ» խումբերը վաղը իրիկուն ժամը 8.30ին 79 Rue des Chambards, Պուա Քոլոնպ։

Դ Ա Ի Ա Ն

Լիոնի Պատ. միութեան ընդհ. ժողովը՝ վաղը Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Գրադարանի սրահը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Վիէնի «Բրիստափոր» խումբի ընկերները ժողովի կը հրաւիրուին վաղը ուրբաթ երեկոյ ժամը 7ին Հ. Յ. Դ. ակումբին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԽԱՐԲԵՐԴԻՆԵՐՈՒ Հայր. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ անդամ եւ ոչ անդամ բոլոր հայրենակիցները այս շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին Ֆլօրիա ճաշարանը, 61 Rue Monsieur le Prince։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

Կ'ուզուի կարող հաշուապահ մը, քաջածանօթ ֆրանսերէնի եւ անգլերէնի, ինչպէս նաեւ տոմարակալութեան։ Դիմել՝ Kazazian et Yazidjian, 40 Bld. Bonne Nouvelle, Paris (10e).

Շավիլի մէջ կ'ուզուի կարի վարժ գործաւորուհիներ, դիւրին եւ շաքաւէտ։ Դիմել՝ Օր. Գեղուհի Թագմմեանի, 11bis Rue Julien Certain, Viroflay.

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, *մէթ.* Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապօռաթուառ։ Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 կիրակի 9—12։

EMPIRE Միգիք-Շօլ՝ 37 Av. Wagram

ԲԺՇ. եւ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
10 Rue Beaugrenelle, Paris (15)
Մէթրօ՝ Beaugrenelle

Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց ճիւանդութիւններ եւ Ֆրանկախտ։ Ամէն օր ժ. 10—12 եւ 3 9։ կիր. եւ տօն օրեր 10 12։

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H. STEPHAN

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱՇԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ԼԱԻԱԳՈՑՆ ՊԱՏԵՒՈՒԹԻՒՆ ԴԵՐՄԱՆԻՈՅ ԵՒ ԻՏԱԼԻՈՅ ՀՐԱՊԱՐԱԿՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ ԳՈՐԾԵԼ ՈՒԶՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Հայ առեւտրական տուներու մասնաւոր դիւրութիւններ

ՀԱՄՊՈՒՐԿ-ԹՐԻԷՍԹԷ

S. HAGOPIAN
Rathaus Str. 27
HAMBOURG I
(Allemagne)

V. HAGOPIAN
Cassella Postale 516
TRIESTE
(Italie)

ՆԵՐԱԾՈՒՄ-ԱՐՏԱԾՈՒՄ ԳՈՄԻՍԻՈՆ

ՆԵՐԱԾՈՒՄ.— Ջոր պտուղներ եւ արմտիք, ադիք, մուշտակեղէն, մորթ, բուրդ, այծամազ, քիթրէ (adragant), խէժ (gomme), ծխախոտ, աֆիոն, եւայլն։ Բերքեր եւ հում նիւթեր, գաղթավայրերու եւ արեւելեան երկիրներու արտադրութիւններ։

ԱՐՏԱԾՈՒՄ.— Մեքենաներ, գործիքներ, ամէն տեսակ ապրանքներ եւ գործարաններու արտադրութիւններ։

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԱՌԻԹԷՆ

ՄԻՄԻԱՅՆ 15 ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

Մայքրլ Արլէնի (Տիգրան Կույումճեան) այնչափ փնտռուած եւ հռչակ հանած «*Կանանչ գլխարկը*» գիրքը, որուն գինն է մէկուկէս տոլար։ (37.5 ֆրանք), կը ծախենք 25 ֆրանքի։

Դիմել *Յառաջ* գրատուն, G. Tzerikiantz, 13 Rue des Dominicains, Marseille.

ՄԻԱՅՆ 200 ՖՐ. ԱՄՍԱԿԱՆՈՎ

Դուք կարող էք տիրանալ ձեր փափաքած Հողաբաժինի-Փարիզի շրջակաները։ Ուր կրնաք շինել ձեր առանձնատունը նոյնպէս ամսավճարներով։

Մանրամասնութիւններու համար դիմեցէք՝

'' ՏԱՐԱՍՈՎ - ՏԷՐ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ - ԲԷԳՋԱԴԵԱՆ ''

Հայկական գրասենեակը՝ 18 Rue Chaussée d'Antin. Մէթրօ Opéra *կամ* Chaussée d'Antin, *ամէն օր ժամը 10—12 եւ 3—7, իսկ կիրակի ժամը 10—12։*

Կիրակի օրերը կարելի է դիմել նաեւ Հայոց նկատի ղեկին դիմացի Café-Rest. 22 Rue Jean Goujon *ժամը 10—12 Պ. Տարասովի, իսկ կէսօրէ վերջ ժամը 2—6 Սէվրան* (Gare du Nord*էն) հողաբաժիններու տեղը ընկերութեան գրասենեակը Տէր Պ. Աբրահամեանի։*

Շաբաթ և կիրակի օրերը ժամը 4—6 կարելի է դիմել Boulogne, 87bis Bld. de la République *Պ. Տ. Բէզդիկեանի։*

Հողաբաժիններ կան՝ Goussainville, Sevran, Verrières, Combe la Ville, Ozoire, Epinay s/Orge, Elisabethville, Boissy d'Arsy, Antony, Enghien, Rambouillet.

ԱՌԱՆՑ ՈՐ ԵՒ Է ՎՃԱՐՈՒՄԻ

ՁՐԻԱՒԱՐ կ'ուղեկցինք ձեզ հողաբաժինները ցոյց տալու համար։ Բոլոր բացատրութիւնները հայերէն։

VELEDIAN & ZINN

ESCHENHEIMER ANLAGE 22

FRANKFURT A. M.

ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆ.— Ծխախոտ, չոր պտուղներ, ընտանի եւ վայրի մորթեր, եւայլն։

ԱՐՏԱԾՈՒԹԻՒՆ.— Նոր եւ գործածուած մեքենաներ, երկաթեղէն, կաշեղէն, եւայլն։

ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՐՑԸ

— Տիկին մը ո՞ւր կրնայ գտնել վերջին նորաձեւութիւնն ամենասիրուն, ամենատոկուն եւ մրեւնոյն ատեն անմրցակից գրով, պատրաստ կամ չափու վրայ մետաքսէ եւ բուրդէ զգեստներ, ժանթօ, գլխարկ, ներքնազգեստ (lingerie) եւայլն։

— Տիկ. Ա. ՊՈՒՏԱԿԵԱՆի «ՄԱՏԼԷՆ» հայ վաճառատունը կասկած, 33 Rue des Dames, Métro Rome *կամ* Clichy.

Մուտքը ազատ է ամէն օր մինչեւ 8. կիրակի մինչեւ 2։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

Կ. ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

ՄԱՍԻՍ ԳՈՉԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

57A Rue Nationale, MARSEILLE

ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆ ՓԱՓԱՋԵԱՆ

10 Rue des Lombards, Paris (4)

Մէթրօ՝ Chatelet *եւ* Hôtel de Ville

ԱՅՐԵՐՈՒ ԵՒ ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ

Մաքուր աշխատանք եւ անմրցելի գին։ կը ձախենք քանի մը տոկուն կերպասներ՝ խիստ ժամանակիններով։

Մէկ այցելութիւն բաւ է տեւական յաձախորդ ըլլալու համար։

ՁԵՐ ԿՕՇԻԿՆԵՐԸ ԳՆԵԼԷ ԱՌԱՋ

ԱՅԾԵԼԵՑԷՔ ՋԱԿՈՐԻՏԵՍ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

ՑՈՒՆԱԿԱՆ կօշիկի գործարան

18 Rue MONCEY, 18 Lyon

Փլաս տիւ Փանի մօտ

Հայերու համար ֆաբրիքին 20 գեղչ

ՁԱՁԱՐԱՆ ԵՓՐԱՏ

14 Rue François Garcin, 14, LYON

Պատիւ ունինք յայտարարելու մեր յարգելի յաձախորդներուն եւ Լիոնահայ ամբողջ երիտասարդութեան թէ մեր ճաշարանը իր համեղ կերակուրներով, մաքրութեամբ եւ անթերի սպասարկութեամբ դարձած է Լիոնահայութեան միակ կեդրոնավայրը։

Եթէ կ'ուզէք հոգ տանիլ ձեր առողջութեան, փութացէք անգամ մը այցելել մեր ճաշարանը համոզուելու համար։ Ժողովրդական գիներ։

Տէր եւ Տնօրէն
ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ եւ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Ցեր եւ ցնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը քննամէ ամէն տեսակ նեղքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագետը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագետը ամէն Երեք եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շ.	40 շ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub. St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone: NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ
14
ՄԱՐՏ
1930

14 MARS 1930

Զ. ՏԱՐԻ Թիւ 1211 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԵՐԼՏՉ ՓԷՕՇԿԷՆՉԱՆ ԳԱՅԱ

Բանակցութիւնները կը շարունակուին Թուրքիոյ եւ օտար պահանջատէրներուն միջեւ, Հանրային Պարտքի վճարման, Թրքական դրամի ամրապնդման եւ ուրիշ խնդիրներու կարգադրութեան համար: Օտար պատուիրակները ելք մը չգտնելով Պոլսոյ մէջ, անցան Էնկիւրի, ուր պիտի խօսին ուղղակի կառավարութեան հետ:

Ինչպէս յայտնի է, Թուրքիա կ'ուզէ առժամապէս յետաձգել Հանրային Պարտքի վճարումը (տարեկան 20 միլիոն ոսկի), որպէսզի կարենայ կանգուն պահել իր դրամը, որ վերջիվայր կը թաւալէր անցեալ տարի (Նոյեմբեր դեկտեմբեր): Այս լուրը բնականաբար հաճոյք չպատճառեց օտար պահանջատէրներուն, մանաւանդ Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ սեղանաւորներուն, որոնք մեծագոյն բաժինը կը պահանջեն:

Բարձր սեղանաւորութեան օրկանները մինչեւ այսօր ալ չեն հաւատար թէ Թուրքիա չի կրնար վճարել տարեկան քանի միլիոն ոսկեդրամը, եւ չկամութեան կը վերագրեն «մորալ քորիոն»ի աւաչարկը: Իսկ Թուրք թերթերը, պաշտպանելով կառավարութեան տեսակէտը, կ'ապացուցանեն թէ բարեացակամութիւնը չէ որ կը պակսի, այլ կարողութիւնը:

«Ձունինք որ տանք: Նեղելով, մեր դրամին արժէքը կոտրելով ի՞նչ պիտի շահիք: Ընդհակառակն, օգնեցէք որ մեր դրամը մանր մնայ, երկիրը տնտեսապէս յառաջդիմէ, եկամուտները աւելնան եւ մենք ալ պարտքերը վճարենք»:

Այսպէ՛ս կ'ըսեն Թուրքերը: Եւ եթէ քիչ մըն ալ նեղուին, ճնշուին, պիտի յայտարարեն.

— Զենք վճարեր. հրամեցէք առէք...

Առայժմ, առագաստները խոհեմութեամբ կ'ուռեցնեն: Կը գուշանան յախուռն արտայայտութիւններէ, որովհետեւ, տակաւին լոյս ունին արտաքին օժանդակութեան վրայ: Նոյնիսկ դիմած են օտար, Ֆրանսացի բարձրաստիճան անձնաւորութեան մը բարեխօսութեան, ոչ միայն պայմանաժամ ստանալու, այլեւ մեծագումար փոխառութիւն մը կնքելու համար:

Միւս կողմէ, կը շարունակեն ծրագիրներ որոճալ եւ սեղմումներ կատարել ներսէն: Արդէն իսկ յարդարած են խնայողութեան ճակատ մը, որ տեսակ մը պայքար է օտար ապրանքներու դէմ, դրամը երկրին մէջ պահելու մտահոգութեամբ: Թէեւ իրականին մէջ, տարբեր հետեւանքներ կ'ունենայ. որովհետեւ, օտարներն ալ, իրենց կարգին, Թրքական ապրանքները ետ կը դրկեն (վերջերս Մարսիլիայէն վերադարձուցեր էին ծխախոտներով հաւկիթ):

Խնայողութեան ձեւ մըն է, նաեւ, պոռնկութեան արգելքը յատուկ օրէնքով մը, որ մանաւանդ ուշադրութիւն դրաւած է օտար շրջանակներու մէջ: Բարոյականէն աւելի, տնտեսական մտահոգութիւններ տուն տուած են այս օրէնքին:

Այս բոլոր ամոքիչ, անճար միջոցները կ'ապացուցանեն տագնապին սաստկութիւնը: Եւ օրը օրին եղած կարգադրութիւնները միշտ ալ նոր հոգեր երեւան կը հանեն:

Այսպէս, ամբոխավար Եոնուս Նաատին կ'ողբայ թէ Տրապիզոնի մէջ, դրամատուները հարիւրին քսան տոկոս կը գանձեն: «Վաճառականը կը տեսնէ որ հինգ տարուան մէջ իր դրամագլուխը ձեռքէն կ'ելլէ. իսկ գիւղացին ամբողջովին պարտքի տակ մնացած է»: («Ճիմհուրիյէթ»):

Ուրիշ թերթ մը, «Միլլիյէթ»,նոյնպէս Թունդ քէմալական, կը խոստովանի, բացատրելով պարտքերը վճարելու անկարողութիւնը.

—«Արդիւնաբերութեան ճակատին վրայ տիրող անգործութեան հետեւանքով, ամէն տարի քիչ մը աւելի կը գէշնայ մեր կացութիւնը եւ այդ պատճառով մեր դրամին արժէքն ամէն տարի քիչ մը աւելի կ'իյնայ: Այս անկումը ե՞րբ եւ ո՞ր կէտին վրայ կանգ պիտի առնէ, թէեւ կարելի չէ որոշ բան մը ըսել, բայց դժուար ալ չէ գուշակել այս կացութեան գէշ վախճանը»:

Տակաւին կարելի էր յիշել հարիւրաւոր վկայութիւններ, բոլորն ալ Թրքական աղբիւրէ, հաստատելու համար տագնապին խորութիւնը եւ ընդարձակութիւնը: Հալէպի մեր Թղթակիցը կը գրէր անցեալ օր, հիմնուելով Անատոլուի խորհրդին քաղուած տեղեկութիւններու վրայ.

—«Ժողովուրդին տնտեսութիւնը օրէ օր կը քայքայուի: Առեւտուրը ամէն տեղ կանգ առած է: Հակառակ ասոր, զանազան անուններով եւ ձեւերով տուրքեր կը պարտադրուին եւ կը գանձուին անխնայելով խստութեամբ: Տուրքերու ծանրութեան մասին գաղափար մը տալու համար, կը բաւէ ըսել թէ կառավարութիւնը 3/4ով շահակից է որեւէ ձեռնարկի: Ամէն օր նոր խանութի մը կամ վաճառատան մը փեղկերը կը գոցուին»:

Կը հետեւի թէ, տնտեսական-ելմտական քաղաքականութեան տեսակէտէն, հիմնական տարբերութիւն մը չկայ Երլտրզ Քէօշկէն Զան Գայա:

Նոյն անհաշիւ մսխումներն ու սանձարձակ շռայլութիւնները, նոյն կեղեքումներն ու յարաճուն տուրքերը, եւ պետական, ժողովրդային տնտեսութեան քայքայումը: Եւ նոյն աւարը:

Մ. Քէմալ առայժմ լաւ կը կերակրէ իր բանակն ու պաշտօնեութիւնը— ինչպէս Երլտրզը՝ իր շքախումբը, անձնապահ գունդն ու վալիները:

Բայց, այս ընթացքով, կա՛մ այն է որ արտաքին պարտքերը պիտի ժխտեն, վերջ ի վերջոյ, եւ կամ պիտի վերադառնան «կապիտիւլասիօն»ի օրերուն:

Ամէն պարագայի մէջ, ուշադրութեամբ արձանագրեն ք զեկոյքերը: Անշուշտ,— առանց վարդագոյ երազներ հիւսելու:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԱՊԱԿԵԱՅ ՏՈ՞ՒՆ ԹԷ ԱՊԱԿԵԱՅ ԱՁՔԵՐ

Այս մի քանի ամիսներ առաջ թերթեր միաբերան խաչակրուեցան մը ձեռնարկած են, ի նպաստ Բարեգործականի կեդրոնին, որ վերջերս պաշտօնապէս կ'ողբայ Մխիթեան դրամական անձկութիւնը:

Ծանօթ նպաստընկալները կը կը ճգնին ապացուցանել թէ՝ ծախքերը մեծ չեն, այլ շատ անկարեւոր, եւ պէտք է բազմապատկուին:

Կարդանք Եգիպտոսի պաշտօնաթերթին խմբագրականը («Արեւ», 4 Մարտ).

— «Տարեկան տա՛սը հազար ոսկի ծախք, կ'ըսէ հաշուով: Ա. հագին գումար արդարեւ: Սակայն պէտք չէ մոռնալ գործի՛ն ալ աջակցութիւնը: Եւ մենք չենք վարանիր պնդելու թէ ծախսելու մէջ ցոյց տրուած քաջութիւնը, արժեցնելով անշուշտ ծախսուած իւրաքանչիւր դահի՛կանը, եղած է ամենակարեւոր ուժը՝ գործին զօրացման եւ յառաջացման սատարող:

Միութիւնը իր նպատակով բարեգործական, իսկ բնոյթով, մանաւանդ իր ներկայ իսկայ դրութեան մէջ, տեսակ մը տուր եւ առի ընկերութիւն է եւ ստիպուած՝ կիրարկելու առեւտրական, ելեւմտական արդի մեթոտը, որ է ծախսել՝ կարենալ արտադրելու համար: Եւ եթէ այդ ուղղութեամբ քննադատել ջարկ ըլլայ, մերթ ընդ մերթ բարեգործականը քննադատելի է աւելի քի՛չ ծախսելուն համար քան թէ շատ: Փարիզի կեդրոնին, եւրոպայի, Ամերիկայի եւ Եգիպտոսի շրջանակային մասնաժողովներուն եւ աւելի քան 160 մասնաճիւղերուն պաշտօնէութիւնը շատ համեստ ուժերէ կազմուած է, ըստ այնմ ալ համեստ վճարումներով: Գրեթէ ամբողջ քաղաքակիրթ աշխարհին վրայ տարածուած այս իսկայ ընկերութիւնը, իր փրօփականտին եւ ընթացիկ գործերուն նուիրուած միայն 4—5 գործիչ ունի, որոնց թիւը նոյն իսկ պէտք է բազմապատկուի:

Այդ իսկայ գործերուն վարչութիւնը համապատասխան մեծ ծախքերու կարօտ է բնականաբար, եւ երբ այդպէս կը ստորաբաժանուին ու կը դիտուին իւրաքանչիւր բաժնին ունեցած ծախքերը, գործէ հասկցող ոեւէ մէկուն համար երբեք չափազանցուած պէտք չէ նկատուի կեդրոնական վարչութեան տարեկան 2500, Ամերիկայի շրջանակին՝ 3400 եւ մերձաւոր Արեւելքի (Եգիպտոս) շրջանակին՝ 2200, իսկ ընդհանուր փրօփականտի՝ 1600 անգլիական ոսկիի ծախքերը:»

ՄՈՒՍԹԱՖԱ ՔԷՄԱԼԻ ՊՏՈՅՏՆԵՐԸ

Թուրք հանրապետութեան նախագահը քանի մը օր իմմիր մնալէ վերջ, ճամբայ ելաւ դէպի Ատալիա: Մ. Քէմալ մէկմէկ օր պիտի մնայ Այտըն եւ Ցէնիգլի ու անկէ Ատալիա պիտի երթայ: Հաւանական է որ անկէ ալ Ատանա անցնի ու դարձեալ իզմիր վերադառնայ, քննելու համար Քէվալ փաշա գաւառակին փարատած վայրը գտնուած հիթիթական հնութիւնները:

ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆ մէջ գործազրկութիւնը կ'աւելնայ հետզհետէ: Մարտ 3ին անոնց թիւն էր 1,547,200, այսինքն անցած շաբթուանէն 7935 եւ անցած տարուան նոյն շրջանէն 159,868 աւելի:

ՕՐ ՕՐԻՆ

«Անհնազանդութեան» պատերազմը

Ինչպէս գրած էինք երէկ, չորեքշաբթի առտու արշալոյսին ճամբայ ելաւ հնդիկ փիլիսոփայ կանտի, դէպի աղահանքերը (Պոմպէյի հիւսիսակողմը), կազմակերպելու համար «քաղաքացիական անհնազանդութեան» պայքարը: Մասնաւոր դէպք մը չպատահեցաւ, ինչպէս կը վախցուէր: Միայն կէսօրէն յետոյ, 7000 ուսանողներ ցոյց մը կատարեցին Պոմպէյի մէջ եւ բնդհարեցան ոստիկանութեան հետ: Քանի մը հոգի վիրաւորուեցան:

Անկախութեան պայքարի առաջնորդին կը հետեւէին իր հաւատարիմներէն 79 հոգի: Իսկ հարիւր հազար կուսակիցներ ներկայ էին մեկնումի արարողութեան: Կանտի հրահանգներ տուած է իր հետեւորդներուն, որպէսզի շարունակենպայքարը, եթէ ինք ձերբակալուի: Մուտքը ճամբայ ելած ատեն, ծաղիկներ ցանուեցան, ինչպէս եւ ձի մը եւ ղրամ տրուեցաւ կանտիի: Փիլիսոփան յայտարարեց թէ չուզեր բռնաբարել օրէնքը, բայց ուր որ երթայ, գիւղ թէ քաղաք, քաղաքացիական անհնազանդութիւն պիտի քարոզէ:

Կացութիւնը նկատի առնելով, Պոմպէյի կառավարութիւնը սերտ յարաբերութեան մէջ է կեդրոնական կառավարութեան հետ:

Վերջնապէս վաւերացուցին

Գերմանիոյ խորհրդարանը մարտ 12ին երրորդ եւ վերջին ընթերցումով վաւերացուց Երնկի ծրագիրը, հակառակ ազգայնականներու բուռն ընդդիմութեան: Այս առթիւ ուժեղ ճառ մը խօսելով, վարչապետ Միւլլէր բացատրեց թէ անհրաժեշտ է վաւերացնել հատուցումներու նոր ծրագիրը, որովհետեւ, երկար եւ տաժանելի բանակցութիւններէ յետոյ, անոր ընդունելութեամբ միայն կարելի եղաւ ազատել Հենինոսեան գաւառները: Յետոյ, նոր ծրագիրը առաւելութիւններ կը ներկայացնէ նախորդին վրայ, Գերմանիոյ տնտեսութիւնը ազատելով ապագայի անստուգութենէն: Այս ծրագրին շնորհիւ, արդարեւ մեծ հակակշիռ մը պիտի անհետանայ եւ Գերմանիոյ ելմտական քաղաքականութիւնը կատարեալ անկախութիւն պիտի վայելէ:

Պ. Միւլլէր այս առթիւ շեշտեց թէ կառավարութիւնը ի վիճակի է անխնայ խեղդելու ո՛ր եւ է պետական հարուած, աչքէն ըլլայ թէ ձախէն: Գերման հանրապետութիւնը անխախտ հիման մը վրայ կանգնած է այսօր:

Ծրագիրը քուէարկուեցաւ 192ի դէմ 270 ձայնով:

Գերմանիոյ ազդարարութիւնը Մոսկուային

Տէյլի Թելէկրաֆի Թղթակիցը կը հետագրէ Պերլինէն.—

Հետեւելով Անգլիոյ օրինակին, Գերմանիա յայտնեց թէ խորհրդային կառավարութիւնը պատասխանատու պիտի բռնէ Գ. Միջազգայինի գործադիր մարմնի գործունէութեանց համար:

Ընկերվարական կուսակցութեան քաղաքական տեղեկատու դիւանին հաւաձայն, քանի մը օր առաջ արտաքին նախարար Քուրթիուսի եւ Պերլինի խորհրդային դեսպանին միջեւ խօսակցութիւն մը տեղի ունեցած է Գերմանիոյ մէջ բոլշեւիկեան պրոպագանդի խնդրին մասին:

Կ'ըսուի թէ այս տեսակցութեան ընթացքին արտաքին նախարարը յայտնած է դեսպանին որ «յառաջիկային գերման կառավարութիւնը ոչ մէկ զանազանութիւն պիտի դնէ Գ. Միջազգայինի եւ ռուս կառավարութեան խօսքերուն եւ գործերուն միջեւ: Ռուս կառավարութիւնը պատասխանատու պիտի բռնէ Կոմինտէրնի խօսքերուն եւ գործերուն համար»:

Պաշտօնական «հերքում» մը հրատարակուեցաւ, սակայն ատիկա աւելի շատ կը հաստատէ վերի յայտարարութիւնները:

Եթէ այս սպառնալիքը գործադրուի, կամայն է որ Ռուսիոյ վարիչները պէտք է անմիջապէս փոխեն Գերմանիոյ մէջ ապստամբութիւններ եւ խռովութիւններ գրգռելու իրենց ներկայ ամբողջ քաղաքականութիւնը, կամ երկու կառավարութեանց միջեւ պաշտօնական յարաբերութիւնները վերջին ծայր լարուած վիճակ մը պէտք է ստանան: Ընդհանրապէս անհաւանական չի նկատուիր երկրորդ պատահականութիւնը, որովհետեւ հանրային կարծիքը կը պատրաստուի հրաժարելու «Ռափալլոյի քաղաքականութենէն» (քանի մը տարի առաջ Ռափալլոյի մէջ կնքուած էր գերմանեւխորհրդային դաշնագիր մը):

Սակարկութիւններ Հաւերայիւ Պարտքի շուրջ

«Թան» կը գրէ.— Թրքական պարտաթուղթերու Ֆրանսացի եւ անգլիացի բաժնետէրերու ներկայացուցիչները— Տէ Քլոզէլէր եւ Ուայթ— Էնկիւրիի մէջ երկար տեսակցութիւն մը ունեցան ելմտական գործավարին հետ, որ պարզեց Թուրքիոյ ներկայ ելմտական վիճակը: Երկրորդ տեսակցութիւն մը տեղի ունեցաւ չորեքշաբթի (առջի օր):

Տպաւորութիւնը ընդհանրապէս նպաստաւոր է: Վարչապետ Ըսմէթ փաշա յայտարարած է «Ժամանս Էքոնոմիք եւ Ֆինանսիէր»ի Թղթակցին թէ «կառավարութիւնը վճռած է յարգել պայմանագրութիւնները, սակայն հասոյթներուն նուազելուն եւ Թրքական ոսկիին անկումին պատճառով առաջ եկած տագնապին հետեւանքով, կացութիւնը պիտի պարզէ Պ. Պ. Տէ Քլոզիէրի եւ Ուայթի ու կը յուսայ թէ տագնապին դարման տանելու համար պիտի կրնայ գործնական թելադրութիւններ ստանալ:

(Լուրերու դարունակութիւնը կարդայ Դ. էջ)

ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ԱՆԱՏՈԼՈՒԷՆ ՔՇՈՒԱԾ ԹՇՈՒԱՌՆԵՐՈՒՆ

ՑԱՆԿ 41

Քէսիբիկի Շայր. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին ձանդէսին գուտ հասոյթը, (այս գումարին 100 ֆր.ը Անդրանիկ պէրպէրեանէ)		820.—
Ալճերիայէն (Քէվախ բազաւիճցիներ)		
Ն. Գալուստեան,	Սէթիֆ	100.—
Մհաննէս Գալայճեան,	»	50.—
Եղիա Ալաքելեան	»	40.—
Աշոտ Ալաքելեան	»	10.—
Նշան վ. Պետրոսեան Ս. Ալնս		75.—
Գալուստ Ն. Պետրոսեան Ս. Ալնս		25.—
Գումար՝		1,120.—
40րդ ցանկին գումարը		48,800.65
Ընդհ. գումար		49,920.65

Ա. ԱԶԱՐՈՆԵԱՆԻ ՅՈՐԵԼԵԱՆԸ ՄԱՅԻՍ 10ԻՆ ՍՈՐՊՈՆԻ ՄԵԾ ԱՄՓԻԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

Աւետիս Ազարոնեանի Յորելինական կեդրոնական մարմինը եւ Փարիզի ու շրջակայից յանձնաժողովը ուրախութեամբ կը հաղորդեն ժեղի թէ, ընդառաջ երթալով յայտնուած ցանկութեան, Փարիզի հայասլասքրանի վերատեսչութիւնը, ի պատիւ մեծանուն յորելեարին, Աւետիս Ազարոնեանի, յօժարած է Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնը տրամադրել, տօնելու համար անոր գրական քառասնամեայ բեղուն գործունէութեան յորելինական հանդէսը, իր անունին ու արժանիքին համապատասխան շրջանակի մը մէջ:

Ազատասիրկ այդ առթիւ Սորպոնի վերատեսչութենէն ստացուած նամակին թարգմանութիւնը.

Փարիզ, 4 Մարտ 1930
Ա. Ազարոնեանի
յոբ. ցանձնաժողովի
Պարոն Նախագահին

Պարոն Նախագահ,

Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնը խնդրած էիք ինծմէ, տօնելու համար մեծանուն Հայու մը, Պ. Ազարոնեանի յոբելեանը:

Պատիւ ունիմ ձեզ իմացնել՝ համախորհրդարդ արտաքին գործերու պարոն Նախարարին հետ՝ որուն կարծիքը քիչ առաջ ստացայ, թէ ամէն կերպով տրամադիր եմ ձեզ բաւարարութիւն տալու: Միայն թէ ձեր որոշած օրը սրահը ազատ չըլլալով, չնորհապարտ պիտի մնայ ձեզ եթէ այդ մասին տեսակցեիք Պ. Թէվփորալի հետ, ուրիշ օր մը որոշելու համար:

Ընդունեցէք եւայլն:

Նախօրօք որոշուած օրը, Ապրիլ 6ին, Մեծ Ամփիթատրոնը բռնուած ըլլալով ուրեմն, Յոբելինական յանձնաժողովը պարտաւորուած յետաձգած է Յոբելեանը ՄԱՅԻՍ 10Ի ՇԱԲԱԹ ԴԻՇԵՐՈՒԱՆ:

ՈՂՈՂՈՒՄԻ ԶՈՀԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 11 Մարտ (Սեփ Թղթ.).— Մարսէյլի Ազգ. կեդր. վարչութիւնը իր նիստին մէջ որոշեց ազգ. հանգանակութիւն մը կատարել ի նպաստ Ֆրանսայի հարաւային նահանգներու ողողումի զոհերուն, իսկ կիրակի օր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի: Հայ գաղութը հրաւիրուած է եկեղեցի, ուր պիտի բացուի հանգանակութեան տոմարը:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՍՈՒՐԻԱՅԷՆ

ԼՈՅՍԻ ՆՈՐ ՎԱՌԱՐԱՆ ՄԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

Լ. ՇԱՆԹԻ ՅԱՌԸ «ՀԱՅ ՅԵՄԱՐԱՆ»Ի ԲԱՑՄԱՆ ԱՌԹԻԻ

«ԱՆԱՆՈՒՆ, ԱՆԴԷՄ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԹԱՆ ՈՏՔԻ ՑԱԿ»

ՊԷՅՐՈՒԹ (Մեփ. Թղթ.).— Հոկտեմբեր ամսու վերջերը Պէյրութ հասան երկու ծանօթ ուժեր՝ Պ. Պ. Լեւոն Շանթ եւ Նիկոլ Աղբալեան, հիմնելու համար երկրորդական վարժարան մը Պէյրութի մէջ։ Եւ ահա չորս ամիսներու ընթացքին անոնք հիմնեցին «Հայ Յեմարան»ը, որուն անհամբեր կը սպասէր հասարակութիւնը։ Յեմարանը կը դառնայ լաւագոյն վայրի մը մէջ, երկյարկանի գեղեցիկ շէնքով մը եւ պարտէզով։

Փետրուար 23ին տեղի ունեցաւ Յեմարանին բացումը։ Ժողովուրդէն զատ, ներկայ էին նաեւ պաշտօնական բոլոր մարմիններու ներկայացուցիչները։ Ներկաները հիւրասիրուեցան բաժակ մը թէյով եւ կարկանդակով։ Յետոյ խօսք առաւ հաստատութեան հիմնադիրներէն Պ. Լեւոն Շանթ։ Գրեթէ ամբողջութեամբ կը ներկայացնեմ այդ բովանդակալից բանախօսութիւնը.—

— «Հանրային աշխատանք մըն է, որ կը սկսինք. հանրութեան առջեւ պէտք է խօսուի. ձեր ժէջը, ձեզի հետ, մասամբ ձեզի համար. պէտք էր որ անգամ մը երես երեսի գայինք Պէյրութի հայ հասարակութեան ներկայացուցիչներուն հետ։

Ամէն անհատ իր եսը, անհատականութիւնը ունի եւ որուն շնորհիւ կը տարբերի միւսներէն։ Որքան գօրաւոր ըլլայ մարդուն անհատականութիւնը, այնքան կ'արժէքաւորուի եւ կը բարձրանայ անհատը։ Զօրեղ անհատականութիւն չունեցող մարդիկ կ'ըլլան ժժգոյն եւ տկար։ Նոյնն է նաեւ ժողովուրդներու համար։ Այն ժողովուրդները որոնք ազգային ինքնուրոյն գիծեր, իտէալներ, ըմբռնումներ, քաղաքակրթութիւն եւայլն չունին տկար են եւ դատապարտուած կորսուելու. անհատականութիւնը քաղաքակրթութեան կը ծառայէ եւ ազգային գիծերու պահպանումն ու մշակումը քաղաքակրթութեան ամէնէն բարձր զարգացումն է. ազգայնութիւնը մշակել եւ բարձրացնել մարդկութեան զարգացման ծառայել կը նշանակէ։ Այս ճշմարտութիւնը բնազդօրէն գիտեն բոլորը, կը զգան եւ կը գիտակցին. բայց մեծ ազգերու մօտ ինքնին կը կատարուի այդ. պէտք չունին հոգալու, կարծես թէ չափազանց կը հոգան. ամէն մէկը աւելի շեշտել կ'ուզէ, այդ ոգւով ստեղծագործել կ'ուզէ, հպարտ են բոլոր անոնք որոնք անհատականացած են այս ոգիով, ինչպէս Գերմանացին, Անգլիացին, Ֆրանսացին։ Հպարտ են, ու իրենց հպարտութեան վրայ է կառուցուած իրենց մեծութիւնը։ Ով ինքզինքը չի շեշտեր, չի ճանչնար, ան չի յարգուիր, եւ ով որ իր ուժերուն, շնորհքին գիտակցութիւնը չունի, ան իր անհատականութիւնը չըմբռներ։

Բոլոր դարերու մէջ, ամէն քիչ-շատ քաղաքակիրթ ազգ, աշխատած է պահպանել իր ազգայնութիւնը. Ֆրանսական Մեծ Յեղափոխութենէն սկսած ազգային մեծ գարթօնքի շրջանն է. ամբողջ Եւրոպա ազգային հիմքի վրայ է, իսկ հիմա Ասիան է, որ ազգային դրօշակն է բարձրացուցեր, ու այսպէս բոլորը։ Հետզհետէ անկարելի կը դառնայ քաղաքակիրթ աշխարհի մէջ ապրիլ առանց որոշ ազգային դիմագիծի։ Անանուն, անտէր ժողովուրդները կ'երթան ոտքի տակ։ Ազգութեան ուժեղացմանը ձգտիլ, ըսել է իր անկախութեանը ձգտիլ։ Եւ քաղաքական ազատութիւնը, անկախութիւնը, ինքնավարութիւնը կը տրուի այնքանին, ինչ չափով որ շեշտուած ըլլան ազգային գիծերը, ազգային քաղաքակրթական արժէքը եւ ազգին գիտակցութիւնը, ազգի մը կամքը, իբրեւ ազգային ամբողջական անհատականութիւն մը ապրելու։

Հայ ժողովուրդին համար աւելի անհրաժեշտ եւ աւելի կենսական հարց է դարձած այժմ ազգայնութեան պահպանումը. հողէ եւ պետութենէ զուրկ, ցրուած եւ գաղթական, աւելի կազմակերպուած եւ մշակոյթով բարձր ժողովուրդներու մէջ տարտղնուած, շուտով կը դառնանք անդէմ աշխարհաքաղաքացիներ՝ ամէնէն խեղճը մարդերուն։ Ապազգայնացած Հայը կտրուելով հայ ժողովուրդէն կը մնայ ապազգայնացած մարդ մը, որով հետեւ շատ դժուար է ուրիշ ազգի մը անդամակցիլը։ Այս մեծ վտանգը ամէն Հայու մտքին առջեւն է. մէկը չկայ որ այս հարցերուն վրայ աւելի կամ նուազ խստութեամբ մտածած չըլլայ։ Կը մտածենք ու ճիգեր կ'ընենք դիմադրելու համար. մանաւանդ Զինադադարէն ասդին. բայց սկիզբները շատ լոզնած եւ հացի եատեւէ էինք. երբ քիչ մը կազդուրուեցանք, ամէն տեղ սկսանք դպրոցներ բանալ, մանկապարտէզներ հիմնել եւ զօրացնել մեր ազգայնութիւնը։ Առանց խտրութեան բոլոր յարանուանութիւններն ու բարեգործական միութիւնները նուիրուեցան այս աշխատանքներուն։

Հայ միջնակարգ վարժարան մը հիմնելու գաղափարը ինչպէս շատ-շատերու գաղափարին մէջ եղած է, ինչպէս ընկերոջս Ն. Աղբալեանին գլխուն մէջ եղած է, ե՛ւ իմ մտքին մէջ՝ այն օրէն որ փախստական դարձանք մեր հայրենիքէն, բայց մարմին առաւ մեր գաղափարը երբ կազմուեցաւ Եգիպտոսի մէջ «Հայազգային Ընկերութիւնը», որուն նպատակն է յստակ կերպով աշխատիլ մեր մշակոյթի զարգացման եւ պահպանման, հիմնել դպրոցներ հայ ոգիով, հայցնել ուսուցիչներ ազգային դաստիարակութեամբ, հրատարակել դասագիրքեր բոլոր հայ վարժարաններու համար՝ ժամանակիններով։ Հայազգային Ընկերութիւնը ջերմ ոգեւորութեամբ եւ գործնապէս ձեռք առաւ հայ միջնակարգ վարժարանի մը հիմնարկութեան հարցը հայկական կեդրոնի մը մէջ, եւ դարձաւ այն հիմքը, որուն վրայ կը բարձրանայ այսօր մեր Ճեմարանը։

Երբ գործը մարմին առաւ, դիմեցինք եւ Ամերիկայի Հայ կարմիր Խաչին, որ Յունաստան, Պուլկարիա եւ Հայաստանաւանդամէն կերպ կ'ջակցի մշակութային ձեռնարկներու Պատգ. ժողովը մեր առաջարկը գտնելով իր ծրագիրներուն հետապատասխան, իր եւ մեր նպատակները զուգադիպեցան, ջերմ ընդունելութիւն գտանք, որով եւ մեր գործի մէկ երկրորդ գլխաւոր յենարանն եղաւ Հայ կարմիր Խաչը։

Հոկտեմբերի վերջը ոտք դրինք Պէյրութ, որ հիմա դարձաւ եւ մե՛ր քաղաքը։

Շէնքի վարձուժէն անմիջապէս յետոյ, դիժուս կատարեցինք կառավարութեան, ներկայացնելով տարկ եղած թղթերը, յատակագծերը, դպրոցի ծրագիրն ու ուղղութիւնը։ Փետրուար 8ին բարձր կոմիսար Պ. Է. Փոնսոյի ատորպրութեամբ վաւերացուած եւ օրինականացած է մեր Ճեմարանը։ Իսկ 13ին պաշտօնապէս մեզի յայտնուած Բ. Գոմիսէրութենէն։

Հոս պարտք կայ մեր վրայ հրապարակով մեր շնորհակալութիւնը եւ ուրախութիւնը յայտնելու թէ՛ Ֆրանսական բարձր Գոմիսէրութեան եւ թէ՛ Լիբանանի ազգային կառավարութեան։ Երկու կողմէն ալ միշտ հաւակրանք գտանք, գնահատանք ու պատրաստակամութիւն։ Ուրախութեամբ տեսանք որ թէ՛ մէկը եւ թէ՛ միւսը հայ ժողովուրդին վրայ կը նային, իբրեւ շատ օգտակար տարր մը այս երկրին համար, որ աշխատասէր է եւ ընդունակ, որ կը նպաստէ այս երկրին տնտեսական մշակութային կեանքի զարգացմանը. ահա ասոր համար ալ կը քաջալերեն ամէն մշակութային շարժում։ Եթէ քիչ մը աւելի պակսին մեր ներքին խեղճ ու կրակ վէճերը, քիչ մը աւելի համաձայն ըլլանք ուղղակի յարգանքի կ'արժանանանք։ Բարեկամութիւնը մեծ է, եթէ յարգանքի վրայ է կառուցուած։

Եւ Ճեմարանի վարչութիւնը խորին վստահութիւնը ունի որ իրենց հանդէպ ցոյց տրուած համակրանքին արժանի պիտի ըլլայ եւ ըսեմ ինչո՞ւ. ինչքան հայութեան, այնքան ալ այս երկրի մշակոյթի կեանքին եւ այնքան ալ ֆրանսական քաղաքակրթութեան տարածման պիտի նպաստէ։ Մեր այս հաստատութիւնը մեր դպրոցի գիտական լեզուն եւ գործնական կեանքի կենդանի լեզուն է ֆրանսերէնը, ու բացի ատկէ մեր հոգիին մէջը մեծ է համակրանքը դէպի ֆրանսական մեծ ու ազնիւ ժողովուրդը, ոչ թէ միայն Ֆրանսայի մէջ, այլ եւ հոս։ Իսկ ինչ կը վերաբերի Լիբանանի ժողովուրդին եւ Լիբանանի կառավարութեան՝ Հայը հոգիով սիրած է այս փոքրիկ ասպնջական երկիրը, որուն լեռները մեր լեռներուն յուշերը ունին եւ որուն ծովը արեւմուտքի հետ կը կապէ մեզի։ Մեր այս Ճեմարանին մէջ արաբերէն լեզուն, պատմութիւնը եւ աշխարհագրութիւնը, նոյնպէս անոր գրականութիւնը պիտի աւանդուի լրջօրէն. ո՛չ ձեւի համար, ո՛չ մեզի հիւրընկալած պետութեան հաճելի ըլլալու համար, ո՛չ, այլ որովհետեւ համոզուած ենք որ, պէտք է արաբ լեզուն լաւ ճանչնանք մեր իսկ ապրուստը ճարելու համար եւ էական է կարողանալու համար երկու ժողովուրդներու մէջ բարեկամութիւն հաստատել, դիւրար ճանչնալ. ու ինչքան իրար լաւ ճանչնանք, այնքան իրարու համակրանքին կ'արժանանանք, եւ իրար կը սիրենք։

Հոս աւելորդ չըլլար յիշելը՝ որ Լուս. նախարարութիւնը հետաքրքրուեցաւ քիչ մը աւելի մանրամասնօրէն ծանօթանալ մեր ծրագրին։ Ներկայացուցինք որ եւ արժանացաւ Լուսաւորութեան նախարարութեան գնահատանքին։

Հիմա, ի՞նչ է Հայ Ճեմարանին նպատակը. երկու բան՝ եւրոպական արդի կրթութիւն մը, եւ հայ ազգային ոգին, որ պէտք է ձուլուին իրարու հետ։

(Մնացեալը յաջորդով)

ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ԼՈՐԷՆԻ ՄԷՋ (ՖՐԱՆՍԱ)

Լորէն նահանգին մէջ կատարուած մարդահամարը ցոյց կուտայ, որ օտար բնակիչները աւելի շատ են, քան Ֆրանսացիները։

Մէօրթ-է-Մոզէլ ունի 10 հազար 937 բնակիչ, 4.021ը Ֆրանսացի, 6,916ը օտարական։ Այս վերջիններէն կը պատկանին 20 ազգութիւններու, մասնաւորապէս Իտալացիները՝ 4,665 հոգի, Լեհեր՝ 1470 հոգի։

Թիլ ունի 3,300 բնակիչ, 932ը Ֆրանսացի, 2,368ը օտարական։

Թիւքքէնհեօ ունի 4,226 օտարական, 1,614ը իտալացի, 1,886ը լեհ։

Սոլն ունի 2,494 բնակիչ, 610ը Ֆրանսացի եւ 1,884ը օտարական, (որոնց 1,341ը Իտալացի)։

Հէրսէրանժ ունի 6,240 բնակիչ, 3,963ը օտարական, որոնց 2,197ը Իտալացի եւ 599ը Պելճիքացի,

Հոմէքուր ունի 7,900 բնակիչ, 5,895ը օտարական, որոնց 3,608ը Իտալացի եւ 1,980ը Լեհ։

Լոնկլավիլ ունի 4,628 բնակիչ, 2,534ը օտարական, որոնց 1.820ը Իտալացի, 202ը Լեհ, 173ը Փորթուկէզ։

ԱԿՆԱՐԿ ՄԸ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՎՐԱՅ

Գրեց՝ ՓՕԼ ՇԷՖԷՐ

ՀԱՄԱՁՆԱԳՈՒՄԻ ԱՀԱԶԱՆԴԸ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԳԻՒՂԵՐՈՒՆ ՄԷՋ.— ԱՌԵՒՏՈՒՐԻ ԵՒ ՃԱՐՏԱՐԱՐՈՒԵՍՏԻ ՀԱՒԱՔԱԿԱՆ ԿԱՄ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՅԱՌԱՋԴԻՄՈՒԹԵԱՆ ՈԳԻՆ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ.— ՌԻԿՈՎ ԵՒ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ՀԱԼԱԾԱՆՔԸ.— ԵՒՐՈՊԱ ՊԻՏԻ Է ԽՈՉԸ ՍՈՎԵՏՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ ՈԵՒԷ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԱՄ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ։

Թուր.— Պէրլինէր Թակէպլաթի Մոսկուայի Թղթակիցը, փօլ Շէֆէր, որ խորապէս իրազեկ է խորհրդային արքայութեան անցուդարձին եւ որուն վերադարձը արգիլուեցաւ, ընդարձակ տեսութիւն մը կը հրատարակէ հաւաքական տնտեսութեան ձեռնարկին առթիւ։ կուտանք ամփոփելով։

Մոսկուայէն դարձողներ կ'ըսեն.— «Այսօրուան Մոսկուայի եւ երեք ամիս առաջուան Մոսկուայի միջեւ բաղդատութիւն ընել կարելի չէ, ա՛յնքան փոխուած է կացութիւնը»։ Թերեւս միամիտներ կարծեն թէ իւրաքանչիւր փոխուած է, բայց դժբախտաբար շատ աւելի վատթար եղած է։ Քանի մը օր առաջ անկէց եկող յոյժ արժանահաւատ անձ մը կը յայտնէ թէ Մոսկուա՝ միջազգային հին ու նոր պայմանագրութիւն ոտքի տակ առնելով՝ ինքզինքը բոլորովին տուած է համայնացումի գործողութեան, եւ օտարներէն տուրք գանձելու կեղեքիչ դրութեան մը։ Կարմիր պինուորներ իսկոյն կը տնկուին խանութներուն առջեւ եւ եղածը չեղածը կը կնքեն, հաղիւ պրոլետարական պարէնի մը ձեւով։ Տուրքի համար նոյնիսկ մարդոց կիրակնօրեայ տափատանալ կը կնքեն...։ Եւ այս ամէնը կ'ընեն, որպէսզի փճանան ձեռնարկութիւնները, որոնց հետքերը տակաւին կը մնային հոս ու հոն։

Օտարահպատակները նոր խանութներ բացած էին 1921ին Լէնինի հռչակած անտեսական նոր քաղաքականութեան հրովարտակին համեմատ, որ ծանօթ է նէպ անունով։ Բայց քանի մը տարիէ ի վեր արդէն սկսած էր կեղեքումը որ հիմա կը հասնի իր վերջին ոտնձգութեան։ Եօթը տարուան մէջ Նէպը հետզհետէ կորսնցուց իր քիչ շատ համեմատաբար ազատական դիմագիծը, եւ Ստալինեան վազքը այսօր բոլորովին առաթուր կ'ընէ վերջին հետքն անգամ Նէպի դրութեան։ Եւ մտածե՛լ թէ Գերմանիա Ռափալլոյի մէջ դաշինք կնքած էր Սովետներուն հետ։ Հարցնելը անդամ աւելորդ է թէ ի՞նչ եղաւ այդ դաշինքը։

Անցեալները գերմանացի վաճառականի մը ունեցածները վար դրին կնքեցին եւ 110 րուբլի ձգեցին որ կնոջը հետ Գերմանիա մեկնի։ Հարիւրաւոր Գերմաններ որոնք 1921էն վերջ ուզած էին փոքրիկ գոյութիւն մը հիմնել Ռուսիոյ մէջ, վերջին երկու տարուան մէջ միեւնոյն պարագաներու տակ մեկնած են։

Խորհրդային քաղաքականութիւնը այսպէս ամենաաստիճ արագութեամբ ետ կը դառնայ 1918, 1919 եւ 1920ի «մարտական համայնավարութեան»։ Ինչ որ չի համայնանար, կը փրցուի կ'ալրի։ Եւ ի՞նչ արժէք ունի առնոց հետ Գերմանիոյ ունեցած գաղթային հաւաձախութիւնը։

Բայց Ռուսերուն վիճակը աւելի վատթար է։ Այն խեղճերը գոնէ գաղթելիք տեղ չունին։ Սնանկանալ, անօթի չմեռնելու համերքը ամէն տեղ աւելիհաստակացած են։ Նոյնիսկ առանձնաշնորհեալ օտարականները— դեսպան, թղթակից, ժամանագիտական խորհրդական— սկսած են մտահոգ ըլլալ այս խնդիրներով։ Արդէն ցանցառած քաղքենի դասը թաղուելու վրայ է։ Նէպի հետեւող քաղաքականութեան բերրուժով բազմաթիւ քաղքենի ճարտարագործներ, երկրաչափներ Ռուսիա գացած էին, բայց անոնք հիմա կը հրաւիրուին հաւայնավարական կուսակցութիւններու մէջ մտնել եթէ կը փափաքին մնալ, ապա թէ ոչ՝ պէտք է կապեն բեռները և մեկնին փութով։ Ագատ բժիշկներ եւ իրաւաբաններ պէտք է «ընկերվարականանան»։ Ահա՛ պատկերը.— Իրաւունք ըսուած բանը իր նշանակութիւնը բոլորովին կը կորսնցնէ, բռնութիւնը կ'ածի կը ստուարանայ, որպէսզի ուղղակի ու արագ «ընկերվարականացումը» զգալի ըլլայ. միջին ճամբայ, ուսումնասիրութիւն, փորձ չկայ։ Այսպէս Մոսկուան ա՛յնքան փոխուած է եւ համբէն Ռուսիա ա՛յնքան ճնշուած, բթացած, ամէնէն քաժբախտ ու ազիտալի երկիրը եղած է երկրագունդին վրայ։

Քաղաքներէ դուրս հսկայ գիւղացութիւնը միեւնոյն տառապագին անստուգութեան եւ անտէրունչ տագնապին տակ կը հեծէ։ Մանաւանդ հարաւի կողմերը բայէ ի բաց հրացանի կը բռնուին գիւղացիները որոնք ասկից առաջ հաժայնացումի դէմ արտայայտուեր են եղեր, երբ մարդավարել կերպով հարցուցեր են այն խեղճերուն թէ հաժայնացումի մասին ի՞նչ կը խորհին։ Անուշ լեզու գործածեր են զանոնք ծուղակը ձգելու համար։ Վոլկայի գերմանացեղ գաղթականներ ամբողջ դէմ արտայայտուած են հաժայնացումին։ Այդ գիւղերուն բոլոր բարեկեցիկ ընտանիքները (կուլակ) կիներն ալ մէջը ըլլալով, Հիւսիսային Ռուսիոյ ձմեռնաշունչ անտառներուն մէջ բռնի աշխատութեան դրկուած են։ Պաշտօնապէս հինգ միլիո՛ն է այդպիսիներուն թիւը, որոնցմէ մինչեւ Սախալին դրկուածներ կան։ Բացարձակ հաժայնավարութիւն տանող գիծը կարելի եղածին չափ կ'երկարեն հաժատարած Ռուսիոյ ամբաւութեան վրայ։

Եղանակ մը՝ որ արդէն երկար ժամանակէ ի վեր կը նախապատրաստուէր եւ հիմա մեծ եռանդութեամբ ի գործ կը դնէ իր երազութիւնը։ Կրէմլինի միակ հոգն է այս միջոցիս բուն կացութիւնը ծածկել Արեւմուտքի առջեւ, ցոյց չտալ թէ Լէնինի մեծ Գաղափարը խորտակուելու դատապարտուած է, այլ կարելի եղածին չափ ցանցառօրէն և հատուած առ հատուած դուրս հանել կացութեան վատթար կողմերը։ Մինչեւ հիմա տակաւին ոչ մէկ ըրածին յաջողութեան վրայ պարծենալու տեղ չունի։ Սակայն Կրէմլինն պիտի պարտաւորուի օր մը խօսիլ այս մասին ուեւէ ձեւով։ Մենք լսած ենք որ 70 միլիոն դեսիատին «հաժայնացուած» է, այսինքն ներմանելի ամբողջ մակերեսին գրեթէ հարիւրին 70ը։ Բայց ինչո՞վ մշակել, ո՞ր գործիքներով, ո՞ր դիւրութիւններով, ո՞ր մասնագիտութիւններով։ Անցեալ Սեպտ.ին, երբ ես տակաւին հոն էի, անհնարին կը համարէին պատրաստ գործիքներով 15 միլիոն դեսիատին անգամ արժէքաւորել, մինչդեռ հիմա 70 միլիո՛ն է...։ Անհատները դասալիք եղեր են, փախողը փախած, գաղթողը գաղթած։ Ո՞ւր-կէց ուր պիտի գտնեն ոյժ եւ բազուկ, այդ Համատարածը շէնցնելու համար։ Այս մասին առնուած ամէն լուր ցոյց կուտայ անիշխանութիւն, արտադրութեան անանկութիւն ամէն կողմ եւ որուն ահաւոր չափը չենք գիտեր տակաւին։ Վարանած է խորհրդ. կառավարութիւնը, ի՛նչ ընելիքը չիգիտեր, եւ ովսաննա աղաղակներով միայն կը ջանայ ծածկել իր վախն ու անկարողութիւնը։ Կառավարութիւնը կը գտնուի կազմակերպական անկարելիութիւններու առջեւ եւ անհատական տնտեսութիւններու նախաձեռնութիւնն ալ կ'իյնայ։

Այս ամէնը նոյն իսկ բացորոշ կ'երեւի իրենց սեփական պրոպագանդի լուրերէն։ Ահա՛յ կ'ըլլայ արգիւնքը անմիջական ընկերվարական ցումի քաղաքականութեան։ այլեւս ետ դառնալ չկայ բակներուն մէջէն։

Սովետ կառավարութիւնը պրոպագանդ կ'ընէ եւ միամտին ալ կը հերքէ։ վերջին տարիներու ընթացքին, նշան «մաքուր դասակարգային տիրապետութեան», զոր կրօնական հալածանքները մէջն տեսակ փոխվրէժներ, իսկ ծաղրելի ըլլալու աստիճան հանդուրժելի եւ չարաչար ծածութեան տարաւ, այսօր կը հերքէ...։ Կը յայտարարէ «չի գիտեր ոեւէ դէպք մարդիկ իրեն յանուանքին ճառաւ հալածուած կամ տարկուած ըլլան»։ Ահա՛ տակաւ տրամաբանութիւն ամենատխուր տեսակէն։ Ինչ ըսաւ չի խօսիր դասընթացներու եւ կրօնական հալածանքներու մասին։ Ահա՛ չէ՞ ասիկա։ Միլիոնաւորներն մէն օր ենթարկուած են վտանգին։ Ոիկով կրնա՞յ քել թէ Ռուսիոյ զանազան ժերը պաշտօնատարները (նոյն բոլշեւիկ) քշուեցան իրենց ձէն, որովհետեւ չէին ուզեր չակցիլ հակակրօնային ոեւէ ցերու։ Կրնա՞յ հերքել Ոիկով համալսարանականներու մէջ կատուած... «մաքրագործութիւնները» եւ վռնտուած պաշտօնթիւնը, որովհետեւ խեղճերը րենց ընտանիքներով զանկան արարողութիւններուն նակցած էին եւ կամ կանոնակերպով եկեղեցի կը յաճախէ։ Կրնա՞յ հերքել ադտոտ ու թալէի եղանակը՝ որով ժաները, գիտութեան քրբանտարկուեցան, եւ յետոյ ուցեալ ծովուն ամէնէննոտ ափերը աքսորուեցան, որովհետեւ իրենցսեռնակներուն մէջ արգութիւն կը կատարէին կամ ւանդ քահանաներ կը դարնէին։ 1929ի Մնունդին ծրուն վճռաւորումն ու գնումը դիւեցի՞ն ծանր սպառնալիքով։ Դպրոցներուն մէջ տարուցի՞ն թէ իրենց ծնողները ի՞նչ կը խորհին կրօնքի ժամտօն կը բռնե՞ն, եկեղեցի կ'թա՞ն։ Տակաւին ուրիշ հարցներ։ Ջոր օրինակ.— Ի՞նչ ա՛ն քահանաները որոնց ղեցիները փակուեցան... հարցնել միայն...։ Ձգուեր եկեղեցական կալուածները։ նակից հաժայնքներու քրիստական հաղորդակցութեան ի՞նչ օրէնքներ հրատարակեր — Ոիկով եկեղեցիներու փակմէն առթիւ կ'ըսէ.— «Ասիկա ղաւ ժողովուրդին խնդրանքի վրայ»։ Բայց տակաւին ամչէ՞ր որ ինք ըսաւ բացէ ի բաթէ «գաղթակղութիւն կ'ըլլայ տեսակ պատրուակներ եկեղեցիները փակել», եւ ինք ժողովուրդը չէ՞ր որ կարդքին վրայ կը յարձակ կատաղութեամբ երբ եկեղները զոցել կ'ուզէին։

Ես պատրաստ եմ այս բոլորին նկատմամբ ամէն տեսակ տեղեկութիւններ տալու, եւ ո՛ւր որ կանչուիմ հաւաստել թէ վոլգէր այս «գատափատ» կարմիրներուն բռտութեան եւ գեհենկութեան վրայ աւելի հեղնական եւ արամիտ խօսքեր պիտի ըսէր քան ինչ ըսած է իր գարուն բարեպաշտներուն ներմեռանդութեան դէմ։ Անշուշտ ամէն մարդ, նաեւ իսկ տղայ մը, կրնայ հասկանալ արժէքը այս կամ այն եկեղեցականին կամ խաչակիրին կամ ձեռնհաս յայտարարութեան «սովետները կրօնքը չեն լածեր» եղեր։ Ոիկով իր ինք ալ կը հաւատա՞յ։

ՃԱԿԱՏԱԳՐԱԿԱՆ Է ՊԱՅՔԸ։

Բոլշեւիկ Դրութեան վտանգ շատ մեծ բարձրութեան մը ած է Ստալինեան վարչութեամբ, եւ պէտք չէ ո՛չ տնականներէն եւ ոչ քաղաքագէտներէն օրէն մտանկցիլ այս վտանգին ուեւէ ձեւով։ Կարմիր դրութիւնը ենթարկուած ներքին նեթիւնը —եւ ասիկա մշտա-

ՍԻՐԱՀԱՐՈՒՑ

ՓԱՐՁ ԻՆՔՆԱԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ես ծանօթ եմ Սիրահարուց հետ։ Ան ինձ ներկայացուցած է իր ինքնակենսագրութիւնը, որ ինձ համար հետաքրքրական է։ Ան ինձ ըսաւ, որ ինքնակենսագրութիւնը գրած է ոչ թէ հրատարակելու համար, այլ միայն իր ընտանեաց եւ մտերիմ բարեկամներուն համար։ Ես կը կարծեմ, որ ինքնակենսագրութիւնը գրած է ոչ թէ հրատարակելու համար, այլ միայն իր ընտանեաց եւ մտերիմ բարեկամներուն համար։ Ես կը կարծեմ, որ ինքնակենսագրութիւնը գրած է ոչ թէ հրատարակելու համար, այլ միայն իր ընտանեաց եւ մտերիմ բարեկամներուն համար։

Ես ծանօթ եմ Սիրահարուց հետ։ Ան ինձ ներկայացուցած է իր ինքնակենսագրութիւնը, որ ինձ համար հետաքրքրական է։ Ան ինձ ըսաւ

«Թուրք կառավարութիւնը հակառակ չէ ելմտական վերակազմութեան մը եւ կը նկատէ թէ Պ. Շառլ Ռիսթի (իրաւագիտական համալսարանի վրոֆէսէօր եւ Պանք տը Ֆրանսի Բ. տնօրէն) նշանակումը լուրջ ընդդիմութեան չպիտի բախի։ Եւ սակայն փոխանցման շրջանին կառավարութիւնը ելմտական աջակցութեան պէտք ունի։

«Ինդիրը իր ամբողջութեամբ կը ներկայանայ Լահէյի խորհրդաժողովին մէջ եղած ձեւով. պահանջատէրը պէ՞տք է օգնէ նեղը մնացած պարտականին՝ աւելցնելու համար անոր վճարելու կարողութիւնը։ Թուրքիա պատրաստ է գործակցելու ատոր եւ կը կարծէ թէ կարելի է գտնել եղանակ մը Թուրքիոյ օգնելու, ապահովելով մէկտեղ օսմանեան պարտաթուղթերու բաժնետէրերուն շահերը։»

Ելմտացոյցը խուճարկուած

Երեսփոխանական ժողովը երէկ առաւօտ ժամը 10ին վաւերացուց 1930—31 շրջանի ելմտացոյցը 112ի դէմ 476 քուէով։ Հասոյթի բաժին նախատեսուած է 50,403,229,780 ֆրանք։ Ծախք՝ 50,200,990,116 ֆրանք։ Ուրեմն նոր ելմտացոյցը ո՛չ միայն հաւասարակշռուած է, այլեւ 208,239,664 ֆրանքի լաւելուածական հասոյթ կը նախատեսէ։ Երէկ կէսօրէ վերջ Ծերակոյտը սկսաւ քննել ելմտացոյցը։

Հաւասարակշռական անհանգստութիւնը

Վերջին հեռագիրներու համաձայն, հաւաքական տնտեսութեանց մէջ քայքայումը ծայր տուած է արդէն։ Պաշտօնաթերթ «Պրաւդա» դիտել կուտայ թէ բազմաթիւ «կոլխոզ»ներու մէջ, «հաւաքականացուած» գիւղացիները խնդրած են երկրէն մեկնիլ։ Գիւղի մը մէջ 23 կիներ մեկնումի յայտարարութիւն տուած են։ Բորոգովսկայի մէջ, ուր «հաւաքնացուած» էին 128 գիւղական տնտեսութիւններ, 82 գիւղացիներ լքած են «կոլխոզ»ը։

Ռուս գիւղացիները կը փախչին

Վարշաւայէն կը հեռագրեն թէ Վիլնայի շրջանին մէջ բազմաթիւ ռուս գիւղացիներ սահմանագլուխն անցած են՝ միասին բերելով իրենց արջառը։ Կարմիր Բանակի հետ համախորհուրդ, լեհ իշխանութիւնները ամէն միջոց ձեռք առած են զանոնք պատսպարելու, շրջանի գիւղերուն մէջ տեղաւորելու եւ անոնց անհրաժեշտ բժշկական խնամքները տալու համար։ Լեհ կառավարութիւնը որոշած է ապաստանի իրաւունք տալ անոնց։

Հակակրօնական հալածանքը

Անաստուածներու միութեան կեդրոնական կոմիտէն խորհրդային թերթերու մէջ հրահանգներ կուտայ այն պրոպագանդին մասին, զոր անաստուածները պէտք է կատարեն ամէն տեղ։ Հրապարակային հաւաքոյթներու եւ դասախօսութիւններու միջոցին, անոնք մասնաւոր պէտք է ընեն այն «խաչակրութիւնը, զոր կը պատրաստեն քաղքենի երկիրները»։

Իր անդամներուն եռանդն աւելցնելու համար, կեդրոնական կոմիտէն կը պատմէ թէ Չեկայի գործակալները երեւան հանած են հակայեղափոխական կազմակերպութիւններ։ Իվանովօ-Վոզնոզիէսկի շրջանին մէջ, Չեկան 1929ի դեկտեմբերին երեւան հանած է հակայեղափոխական լայն կազմակերպութիւն մը, գլխաւորութեամբ Եարոսլաւլի եպիսկոպոսին եւ որ ծաւալած էր չորս նահանգներու մէջ։ 1930ի յունուարին Մոսկուայի մէջ երեւան հանուած է նման կազմակերպութիւն մը, գլուխն ունենալով կաթոլիկ քահանայ Կրաֆը։ Աւազարկութեանց ընթացքին գրաւուած են բազմաթիւ նակաբոլշեւիկ գրքոյկներ։

Իրաքի ներքին վարչական տագնապը

Իրաքի վարչապետ Նաճի պէյ Էս-Սուվայիտ դահլիճին հրաժարականը ներկայացուց Ֆեյսալ թագաւորին, որ դեռ չէ տուած իր վերջնական պատասխանը։ Հրաժարումին պատճառն այն է որ, դահլիճը չէր կրցած գործադրել իր ծրագիրը՝ հաժաձայն սկզբունքներուն նախորդ վարչապետ Ասիլ Մուհսին Սա'տունի որ, ինչպէս կը յիշուի, անձնասպան եղաւ անցեալ նոյեմբերին։ Վերջերս տարակարծութիւններ ծագած էին կառավարութեան եւ անգլիական մարզպանին միջեւ։ Դահլիճը կը պահանջէր որ վերջ տրուի պաշտօնին բազմաթիւ վարչական քննիչներու, որոնց շարքին նաեւ ոստիկանապետներ եւ Իրաքի բանակին մէջ ծառայող անգլիացի սպաներ։ Կ'բսուի նաեւ թէ դահլիճի հրաժարման իրական պատճառն այն է որ կառավարութիւնը իր մէջ ընդունած էր ընդդիմադիր կուսակցութենէն եօսին փաշան՝ իբրեւ ելմտական նախարար։ Այս վերջինը իր պաշտօնէն օգտուելով, պաշտօններ բաշխած է բազմաթիւ ընդդիմադիրներու։

Ռուսական երկաթուղիներ

Պաշտօնապէս կը հաստատուի թէ խորհրդային կառավարութիւնը Գերմանիոյ երկաթուղիներու վարչութեան դիմած է, ռուսական երկաթուղիներու վերակազմութեան համար։ Ռուսերը կ'առաջարկեն որ գերման ճարտարագէտներ գործակցին, հինգ նոր գործարաններ հաստատելու եւ մեայուն ճամբաներ շինելու համար։ Ռուսական երկաթուղիներու մեծ մասին վիճակը ողբալի է, գիծերը ժանգոտած եւ անգործածելի դարձած են։

Պարսկական նոր դրամ — Փէհլէվի

Թէհրանէն կը հեռագրեն.— Էնկլիւրի եւ Լոնտոնի պարսիկ դեսպանները Թէհրան կանչուեցան։ Վարչապետը Մէջլիսին ներկայացուց օրինագիծ մը, որով կը նախատեսուի ստեղծել նոր նախարարութիւն մը՝ տնտեսական խնդիրներով զբաղելու համար։

Ելմտական նախարարն ալ ներկայացուց օրինագիծ մը, ոսկեդրամի դրութիւնը ընդունելու եւ այժմու դրամը փոխելու մասին։ Դրամական նոր միաւորը պիտի կոչուի «Փէհլէվի» եւ պիտի ունենայ մէկ անգլիական ոսկիի արժէքը, բաժնուած 20 «րիալ»ի։ «Թուման»ն ու «Ղրան»ը հրապարակէն պիտի վերցուին։

Հ. Աբանաս, հայր գողութեան

Նիսի ոստիկանութիւնը Վիլֆրանշի մէջ ձերբակալեց Դամասկոսի օրթոտոքս առաջնորդ, Հ. Աթանաս Օքէ, Պրազիլիոյ կառավարութեան պահանջով։ Կղերականը ամբաստանուած էր թէ գոհարէղէններ գողցած է Էլէոսի մէջ։ Հայր Աթանաս Սուբիա ծնած ըլլալով, ֆրանսական հպատակ կը համարուի, հետեւաբար կարելի չէ յանձնել Պրազիլիոյ։ Բայց նոր հեռագրի մը համաձայն, Հայր Աթանաս կը փնտռուի նաեւ Պէյրութի մէջ, աբբայարանէ մը կատարուած գողութեան եւ գանազան կեղծարարութեանց համար։ Ուրեմն Պէյրութ պիտի փոխադրուի։

ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ա. Ե. Հ. Կ. ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ

«ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆ» ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 9.30էն մինչեւ առաւօտ

ՎԻՒԹՈՐ ՀՒԿՕի սրահներուն մէջ

46 Rue St. Didier, *մէթրօ՝* Trocadéro *եւ* Boissière

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին *Օր. Պիւլպիւլեան* (երգ), *Օր. Մխիթարեան* (դուէթակ), *Օր. Աղապէկեան* (երգ), *Պ. Պ. Ա. Շահխաթունի, Գր. Մէհտէրեան* (երգ)։

Շքեղ քապարէ, ռուսական պալէ, հայկական, կովկասեան եւ ռուսական ժողովրդական պարեր ու երգեր, ձազ։ Թատիսթ *ժօրժ* կը նուագէ մինչեւ լոյս։

Պ. Ռ. Ջարգարեան կը ղեկավարէ պարերը

Ընտիր եւ մատչելի պիւֆէ Մուտք՝ 15 ֆրանք

Տոմսերը կը ծախուին նաեւ «Յառաջ»ի խմբագրատունը

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ «ՌՈՍՏՈՄ» ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ

Ի ՊԱՏԻՒ ԱՒԵՏԻՍ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ

(Իր ցոբելեանին առիթով)

Այս կիրակի իրիկուն ժամը 8.30էն 11.30՝ Chalet Edouard*ի սրահին մէջ, 91—93* Rue Manin*, 31—33* Ave. Secrétan:

Կը նախագահէ՝ Պ. ԱՐՏԱՒԱԶԴ ՀԱՆԸՄԵԱՆ

Կը խօսին՝ Պ. Պ. ԿԱՐՕ ՍԱՄՈՒՆԻ և Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին Մուտքը ազատ է

Հ. Ց. Դ.

Փ Ա Ր Ի Զ

Անիէռ Պուա Քոլոնպի *Ջէյթուն ենթակոմիտէն ղասախօսական ժողովի կը հրաւիրէ «Ռոպգոյն», «Վիշապեան» եւ «Փոթորիկ» խումբերը այս իրիկուն ժամը 8.30ին 79* Rue des Chambards*, Պուա Քոլոնպ։*

Ալֆորվիլի Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի բոլոր ընկերները վաղը իրիկուն ժամը 9ին 27 Bld. Carnot: Օրակարգ՝ հաշուետուութիւն կարգադիր յանձնախումբի, եւն.։

Գ Ա Ի Ա Ռ

Վիէնի *«Քրիստափոր» խումբի* ընկերները *ժողովի կը հրաւիրուին այսօր ուրբաթ երեկոյ ժամը 7ին Հ. Յ. Դ. ակումբին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։*

ՍԱԼԻՆ ՏԸ ԺՈՒՕի բաբկէն սիւնի խումբի ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 4ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԽԱՐԲԵՐԴՅԻՆԵՐՈՒ Հայր. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ անդամ եւ ոչ անդամ բոլոր հայրենակիցները վաղը շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին Ժլօրիա ճաշարանը, 61 Rue Monsieur le Prince*։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։*

ՈՒՐՖԱՅԻ ՀԱՅՐ. Միութեան ժողովը՝ վաղը իրիկուն ժամը 8.30ին փակէ փրթիճ Յուրսի մէջ։ Մէթրօ Օտէոնի դիմացը։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Լիոն, Գործակալ.— 646.60։
Պուա Քոլոնպ, Մ. Կիւլ.— 107
Լա Սիօթա, Գործ.— 120։
Փարիզ, Լ. Ե.— 35։
Տրակինեան, Ա. Հ.— 170։
Լա Փոնթէ, Թ. Գ.— 35։
Նիս, Յ. Ցաք.— 140։
Իսի լէ Մուլինօ, Ն. Գ.— 35։
Վալանս, Գործ.— 335։
Վիլմոնպլը, Օր. Ն. Ֆ. Մ.— 35։
Լա Պօա, Մ. Ֆ.— 70։
Նէոյեի, Ա. Ֆ.— 70։
Լիոն, Դ. Ք.— 35։
Մարսէյլ, Պատ.— 60։
Մարսէյլ, Գործ.— 836։
Մարսէյլ, Տքր. Ք.— 140։
Ռուան, Յ. Փ.— 35։

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H. STEPHAN

Այսի տիկին Ջարուհի Գրիգորեան եւ զաւակը, տիկ. Մարիամ Գրիգորեան, Պ. Յարութիւն Գրիգորեան, Տէր եւ տիկ. Նազարէթ Ադէմեան եւ զաւակները եւ բոլոր ազգականները սրտի խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, որդւոյն, եղբօր, փեսային եւ ազգականին

ԿԱՐԱՊԵՏ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆՑԻ

դառնադէտ մահը՝ որ տեղի ունեցաւ Մարտ 12ին։ Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր ուրբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին փանթէօն՝ Cimetière Parisienի մէջ։

Յուղարկաւորներէ կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ որոշեալ ժամուն Porte Principaleի առջեւ։

Մահագդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբր այն նկատել։

Գործ կը փնտռէ

լաւ ֆրանսերէն գիտցող եւ հաշուակալութեան տեղեակ լուրջ եւ փորձառու աղջիկ մը պաշտօն կը փնտռէ դիւրամատչելի պայմաններով։ Դիմել՝ Մասիս տպարան 208bis Rue Lafayette, փարիզ։ Tétéphone: Nord 57—82։

ՓՐԱՆՔ ԵՒ ՌՈՒԼԻ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

A. REDSKY, Place Contrescarpe (76 r. Cardinal Lemoineի *անկիւնը*)։ *Օթոպիւս՝* S., *Թրամուէյ՝ 4, 47, 82, 83, 85։*

Արեւելեան ամէն կարգի նպարեղէններ, Թրքական սուրճ, Պրինզա, քաշկավալ, սեւ եւ կարմիր խաւիար, պուլղուր, տոլմա, հելվա, լօքում, փաքլավա, օղի, վոտկա, բոմ, քոնեաք, շամփանեա եւ ամէն կարգի գինիներ։ Գիները մատչելի։ Թարմ եւ մաքուր։ Տունը կը յանձնուի։ Հեռ. Gobelins 51-52։

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Հացագործ LA GARDE
1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)
Téléphone-Trudaine 95-21

Շապիկի մէջ

կ'ուզուինկապի վարժ գործաւորուհիներ, դիւրին եւ շահաւէտ։ Դիմել՝ Օր. Գեղուհի Թագմմեանի, 11bis Rue Julien Certain, Viroflay.

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Ամբատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, կերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապոռաթուառ։ Ազձամիտ եւ արագ խորհրդակցութիւն ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12,

EMPIRE միզպիթ-Շօլ՝ 37 Av. Wagram

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երկ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

ՏՕՔԹՕՐ Մ. Տ. ՆՈՐԱՑՐ

8 RUE BUFFAULT, PARIS (9e)

Շեռաձայն, PROVENCE: 20-
կը խնամէ ներքին եւ կիներու հիւանդութիւնները
կը կատարէ ծննդաբերութիւններ
Կ'ընդունի ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2—7 եւ ժամադրեամբ։ կիրակի եւ տօն օրեր, առաւօտեան ժամը 10—

ՉՇՓՈԹԵԼ ՈՒՐԻՇՆԵՐՈՒ ՀԵՏ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ

ՍԻՐԱԿԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

15 RUE DE LA HUCHETTE, PARIS (5)

ՄԷԹՐՕ՝ ՍԷՆ ՄԻՇԷԼ — MÉTRO: ST. MICHEL

Համեղ փաքլավաներ, Թէլ քատայիֆ, օքմա, եուֆքա, խնկ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆՆԵՐ

Բարեկենդանի առթիւ

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱՁԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ Շեռաձայն Littré 3

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԱՌԻԹԷՆ

ՄԻՄԻԱՅՆ 15 ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

Մայքըլ Արլէնի (Տիգրան Դուզումճեան) այնքափ փնտռուած եւ հռչակ հանած *«Կանանչ գլխարկը»* գիրքը, որուն գինը մէկուկէս տոլար։ (37.5 ֆրանք), կը ծախենք 25 ֆրանքի։

Դիմել *Յառաջ* գրատուն, G. Tzerikiantz, 13 Rue des Minicains, Marseille.

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE

ՀԱՅԵՐԷՆ

ՅՈՒՆԱՐԷՆ

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

Phonos & Disques
Columbia
REGISTERED TRADE

POLYDOR

20 ՖՐ. 20 ՖՐ.

H. ARTINIAN, 26 28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil.
Մեր փայաքներու ձոխ մթերանոցին մէջ կր գտնուին նաեւ ամէն վաճառանիշէֆոնոներ.—DECCA, COLUMBIA, PATHÉ, POLYDOR, NIRONA, DIAMOND, եւն.։ Գիները՝ *120, 150, 300, 450, 525, 750, 800, 1000* եւ մինչեւ *2,800* նպարեղէններուն լաւը, ժողովրդ. գիներով։ Բաց է ամէն

ԾԱՆՕԹ ՍԱՓՐԻԶ ԵՒ ՎԱՐՍԱՒԱՐԴԱՐ

ԱՐԾԱԿ ԳԵՈՐԳԵԱՆ ԵՒ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵ

կը ծանուցանեն իրենց յարգոյ յաճախորդներուն, բոլոր կամներուն եւ ծանօթներուն իրենց նոր խանութին բացուած որ տեղի ունեցաւ ժարտ 10ին։

24 Rue St. Lazare PARIS (9e) քակին մէջ

Լիլայի ճաշարանին մօտը։ Արուեստի ամենավերջին կատարելագործութեամբ, քուփ, մանիքիւր, օնտիւլասիոն։

Մաքուր եւ արագ սպասարկութիւն։

ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ

O. M. OHANESSSIAN

Marque déposée MELKON

Եթէ կ'ուզէք ճաշակել արեւելեան համեղ անուշեղէնները փնտռեցէք ամէն տեղ միայն MELKON վաճառանիշով։ քուփ, փաքլավա, քատայիֆ, հելվա, եւայլն։

25 Rue Vilin, Paris (20e) Շեռաձայն Menil. 69-

ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՍՑԷ

PASDOURMADJIAN FRÈRES

VILLA MON PLAISIR ST. MITRE — ST. JEROME
R. C. *78858* MARSEILLE

Կեսարական ամենաընտիր ապուխտի եւ երշիկի ամէնէն հին տունը Ֆրանսայի եւ արտասահմանի յաճախորդներէն ուտացած ապրանքները օրին եւ խնամքով կը գործածէ։

ՄԱՔՈՒՐ ԱԺԱՆ ԵՒ ՀԱՄԵՂ

«ԿՈՎԿԱՍ» ՁԱՁԱՐԱՆ

Ամէն օր՝ գառնուկի միսով խորոված, լոլա - քէպապ եւայլ Օրքէսար Թառիսա ժորժի դեկավարութեամբ։ Բաց է մինչ առաւօտ ժամը 2։

23 Rue Huchette Métro: St. Michel

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub. St.-Martin
PARIS (10e)
MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone: NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ
15
ՄԱՐՏ
1930
15 MARS 1930

Զ. ՏԱՐԻ Թիւ 1212

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԼՈՆՏՈՆԻ ԱՆԵԼԸ

Շուտով կը լրանայ երկրորդ ամիսը, եւ տակաւին ո՛ր եւ է գործնական ելքի չէ յանգած Լոնտոնի նաւային խորհրդաժողովը:

Ընդհակառակն, վախ կայ որ վիժի անփառունակ արարքեամբ մը:

Բացման ճառերէն եւ փոխադարձ հաւաստիքներէն յետոյ, հինգ պետութեանց պատուիրակները յուշիկ-յուշիկ մէջտեղ բերին իրենց տեսակէտներն ու ծրագիրները: Բոլորն ալ՝ խաղաղութիւնը ապահովելու մտահոգութեամբ...

Երեւան եկաւ որ, Անգլիա եւ Մ. Նահանգները իրարու հետ համաձայնած են գլխաւոր կէտերու մասին, միւս երեքին դէմ ալ ժամաւորապէս ճշդելով: Անոնք պատրաստ էին մինչեւ իսկ առաջարկելու սուզանաւերու ջնջումը, երեւութապէս՝ մարդասիրական տեսակէտներով. իրականին մէջ՝ պարզապէս եսասիրութեամբ: Այդ փոքրիկ այլ մահացու զէնքը ոչ միայն անհրաժեշտութիւն մը չէ իրենց ծովային տիրապետութեան համար, այլ եւ, կրնայ ձնասել այդ աշխարհակալութեան, Ջնջումի ձեռքերու տակ, ինչպէս հաստատուեցաւ վերջին պատերազմի ընթացքին:

Ընդհանուր համաձայնութեան մը գետինը խախտեցաւ, երբ Ֆրանսան եւ Իտալիան որոշապէս յայտնեցին իրենց տեսակէտները:

Առաջինը՝ միշտ ժտահոգ իր ծովեզերքներու եւ գաղթավայրերու ապահովութեան համար, կը պնդէ տարողութեանց զուգարի մը վրայ, որ երբեք հաճելի չէ միւսներուն: Իսկ Իտալիան, առանց որոշ թիւ ըսելու, սկզբունքի խնդիր մը դրած է ժէյեղ,— Ֆրանսայի հաւասար տորմիղ, ի՛նչ տեսակի ալ պատկանին մարտանաւերը, ի՛նչ ձեւ ալ կնքուի համաձայնութիւնը:

Շաբաթներէ ի վեր, կայուն վիճակ ունի խորհրդաժողովը: Տնակ մը քաշքշուք, որուն ժէկ պատճառն ալ Ֆրանսայի նախարարական տագնապն էր: Իր երկրորդ դահլիճը հագիւ կազմած, Թառտիէօ Լոնտոն փութացուց Պոհանն ու միւս պատուիրակները, բայց գործերը քալի մը յառաջ գացած չեն: Ընդհակառակն, խզումի վախեր կան, ինչպէս ըսինք: Փարիզի քաղքենի ժամուլը հիւծակուրնէ կը փորձէ չքմեղացնել Ֆրանսան, մինչ Լոնտոն եւ մանաւանդ Հոով պատասխանատու կը բռնեն Փարիզը:

Լոնտոնի ժամուլը կ'ապացուցանէ թէ Ֆրանսա ոչ միայն չի դիւրացներ նաւային սպառազինութեանց կրճատումը, այլ եւ, իր տարապայման պահանջներով, պատճառ պիտի ըլլայ որ ձախողի խորհրդաժողովը:

Մաժուլին հաղորդուած յիշատակագիրներուն ժէջ, Ֆրանսա իր նաւային ուժը կը ցուցնէր, մինչեւ 1929 դեկտ. 31, հաժագումար 681,808 թոն, իսկ մինչեւ 1936 դեկտ. 31 կը նախատեսէր 724,479 թոն, նոր շինութիւններով եւ բարեփոխումներով:

Արդ, այս գումարը արդէն չափազանցութիւն կը համարուէր միւսներուն կողմէ: Իսկ հիմա մանաւանդ, բուն իսկ Ֆրանսական աղբիւրներու վրայ հիմնուելով, կ'առարկեն թէ Ֆրանսա ոչ թէ 120,000, այլ 240,000 թոն աւելի պիտի ունենայ մինչեւ 1937, ինչ որ կրնայ խախտել հաւասարակշռութիւնը: Որովհետեւ, այդ պարագային, մինչեւ 1936 դեկտ. 31 Ֆրանսայի մարտանաւերուն հաժագումար տարողութիւնը պիտի ըլլայ, կլոր հաշուով, 840,000 թոն: Հետեւաբար եօթը տարուան ժէջ տարբերութիւնը ոչ թէ 43,000, այլ 160,000 թոն, ինչպէս Գերմանիոյ հետ կատարուած բանակցութեանց ընթացքին, այստեղ ալ Ֆրանսացիները յառաջ կը քշեն ապահովութեան խնդիրը: Կը պահանջեն որ կամուրջ երաշխաւորութիւններ տրուին իրեն եւ ապահովութեան նոր դաշտիր մը կնքուի խորհրդաժողովին ժամնակցող պետութեանց ժէջ, եւ կամ բանաւոր չափէ մը աւելի զօհողութիւն չպարտադրուի իրեն:

Այս խնդիրը խորհրդակցութեան առարկայ եղաւ անգլիացի եւ ամերիկեան պետութեանց ժիջեւ, այս շաբթուան ընթացքին, եւ փափկութեամբ ժերժուեցաւ: Ոչ Անգլիա, ոչ ալ Ամերիկա տրաժադիր են իրենց ստորագրութիւնը դնելու ուրիշ որ թուղթի մը տակ, այնքան դաշնագիրներէ եւ ժողովներէ յետոյ:

Ապա ուրեմն, Ֆրանսացիները իրենք զիրենք ազատ կը զգան շարունակելու իրենց նաւային սպառազինութիւնները եւ որ շինութիւնները: «Շատ-շատ, կրնանք դանդաղեցնել մեր նաւային շինութիւնները յառաջիկայ տարիներու ընթացքին, սակայն հրաժարելու ժէկ գլուխէն իսկ նաւային այն ծրագրին որուն ամբողջական գործադրութիւնը ժեզի կը վերադարձնէ, 1936ին, աւելի ապահով եւ աւելի հաստատուն դիրքի ժէջ չունենայ աշխարհը»:

Ահա թէ ինչո՛ւ ժէկ օրէն միւսը կը թանձրանայ յոռետեսութիւնը, եւ Լոնտոնի ժողովը կը համարուի ոչ թէ հանգրուան նաւային սպառազինութիւնները սահմանափակելու, այլ նկնակէտ մը դէպի նոր սպառազինութիւններ:

Իրագէտներ մինչեւ չորս ամիս կը նախատեսէին ժողովին տեւողութիւնը: Սակայն երկու ամիսները անցան ժուլ: Ցոյս կայ որ արգասաւորուի, վերջապէս, երկու ամիս եւս տեւելով: Դժուար է պատասխանել:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՊԵՐՃԱԽՕՍ ԹԻԵՐԸ

«Հայրենիք» դիտել կուտայ այս խորագրով խմբագրականի ժը ժէջ (27 փետր.).

—«Թուրք ԹերԹերէն քաղելով, «Դրօշակ» իր վերջին (փետրուար) համարին ժէջ խիստ հետաքրքրական Թիւեր կուտայ 1921 Թ. մինչեւ 1928 Թիւի վերջը Թուրքիոյ զանազան շրջանները փոխադրուած Թուրք գաղԹականներու վերաբերմամբ:

Կը պարզուի, որ՝ պաշտօնական վիճակագրութեան ժը համաձայն՝ ութ տարուայ ընԹացքին Թուրքիա ընդունած եւ տեղաւորած է ընդամէնը 463,534 Թուրք գաղԹականներ:

Պաշտօնական տեղեկութիւններ չկան, դժբախտաբար, այն ժասին, Թէ վիճակագրութեան ժէջ ցոյց տրուած Թուրք գաղԹականները բոլո՞րն ալ ժնացեր են իրենց յատկացուած տեղերը: Ապահովաբար, ոչ, որովհետեւ, ինչպէս «Դրօշակ» ալ իրաւամբ կը նկատէ, Թուրք ԹերԹերու ժէջ հրատարակուած են բազմաԹիւ փաստեր խմբական վախուսաններու ժասին:

Ասիկա կը նշանակէ, Թէ իրականին ժէջ Թուրք գաղԹականներուն Թիւը Թէ՛ արեւմտեան եւ Թէ՛ ժանաւանդ արեւելեան նահանգներուն ժէջ պաշտօնական վիճակագրութենէն ալ պակաս է:

Ասիկա ցոյց կուտայ, Թէ որքան չնչին է իրենց յօժար կամքով Թուրքիա գաղԹող Թուրք գաղԹականներու ԹիւԸ, հակառակ էնկիւրիի կառավարութեան Թափած ջանքերուն եւ ըրած հրապուրիչ խոստումներուն:

Թուրք պաշտօնական վիճակագրութիւնը այսպիսով կը հաստատէ տարիներ շարունակ մեր կողմէ եւս պաշտպանուած այն տեսակէտը, Թէ՝

Առաջին, էնկիւրի իր տրամադրութեան տակ եղած սահմանափակ միջոցներով չպիտի կարողանայ լեցնել Թուրքիոյ ժէջ ժեծ պատերազմէն ի վեր կրած մարդկային կորուստները,

երկրորդ, էնկիւրի բացարձակապէս անզօր պիտի ըլլայ մանաւանդ լեցնելու հայկական նահանգներու բացարձակ ամայութիւնները, որոնք վախ կը ներշնչեն Թուրք գաղԹականներուն իրենց կատարեալ անապահովութեամբ եւ անստոյգ վիճակով:

Թէ Թուրքիոյ միւս նահանգները խիտ ազգաբնակութիւն ունենային, կարելի էր դեռ սպասել, որ հայկական նահանգները եւս կարճ ժամանակի ժէջ պիտի լեցուէին զանգուածային հոսանքով ժը դէպի ամայի շրջանները: Սակայն, Թուրքիոյ արեւմտեան նահանգներու բնակչութիւնն ալ շատ նօսրացած է: Բաւական է յիշել, որ իզմիրի աղէտիատեն միայն աւելի քան ժէկուկէս միլիոն յոյներ եւ հայեր գաղԹեցին արեւմտեան Թուրքիայէն:

Շարց է ուրեմն, Թէ Թուրքիա այնքան երկար ժամանակ ներքին եւ արտաքին խաղաղութիւն պիտի վայելէ՞, որպէս զի գէԹ բնական աճումով կարենայ լեցնել իր ամայացած նահանգները:

Մարգարէ պէտք չէ ըլլալ, այս հարցին բացասական պատասխան տալու համար:»

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ անդրատլանտեան նաւային ընկ.եան *Փարիզ* շոգենաւին բանուորները գործադուլ ըրած ըլլալով, նաւը չկրցաւ Հավրէն ճամբայ ելլել դէպի Նիւ Եորք, իր 445 ճամբորդներով:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Բեկորներու տեղաւորումը

Հալէպի Խնամատարական կեդր. Յանձնախումբի որոշումով, եւ գիտակցութեամբը հոգատար եւ տեղական կառավարութեանց, Գամբշլը—Հասիճէ մեկնած է վերապատուելի Ահարոն Շիրաճեան, նոր տարագրեալներու համար հաստատուելիք գիւղին տեղը որոշելու աշխատանքներուն մասնակցելու համար: Հետը տարած է դեղօրայք եւ այլ իրեղէններ, որոնց անհրաժեշտութիւնը զգալի դարձած էր վերջերս:

Հինհենպուրկի պատգամագիրը ժողովուրդին

Երնկի ծրագիրը Ռայխսթակին կողմէ վաւերացուելէ յետոյ, ստորագրուեցաւ Հանրապետութեան նախագահին կողմէ: Այս առթիւ Հինտենպուրկ պատգամագիր մը ուղղեց գերման ժողովուրդին, ըսելով Թէ երնկի ծրագիրը ստորագրեց ցաւով, բայց խղճամիտ քննութենէ ժը վերջ, լսելէ ետք անոր կողմնակիցներն ու հակառակորդները: Համոզուած է Թէ՝ հակառակ անոր որ անիկա երկար տարիներով գերման ժողովուրդին վրայ ժեծ բեռ ժը կը դնէ, սակայն բարեւաւաւում մը կը կազմէ՝ բաղդատելով Տօուըսի ծրագրին հետ: «Գիտակից՝ պատասխանատուութեանս հանդէպ Գերմանիոյ եւ իր ապագային, որոշեցի չմերժել զայն, որովհետեւ այդպիսի արարք մը ահագին հակազդեցութիւն պիտի ունենար Գերմանիոյ տնտեսութեան եւ ելեւմուտքին վրայ»:

Նախագահը կը շեշտէ նաեւ Թէ երնկի ծրագիրը պիտի ազատագրէ գրաւուած հողամասը եւ նոր յառաջդիմութիւն մը պիտի նշանակէ: Ծայրայեղ ազգայնականները հանդարտեցնելու համար, Հինտենպուրկ կը յիշէ Թէ իր կեանքն անցուցած է հին բանակին ժէջ եւ հոն սորված է հայրենիքին հանդէպ պարտականութիւն կատարելը՝ առանց հաշուի առնելու իր անձը: Եզրակացնելով, կոչ կ'ուղղէ դադրեցնել ներքին կռիւները եւ աշխատիլ երկրի տնտեսական վերականգնումին համար:

Կարմիր դրախտի փախչողները

Վարշաւայէն կը հեռագրեն.—

Հաւաքական տնտեսութեան առթիւ խորհրդային իշխանութեանց կատարած հալածանքներուն հետեւանքով, բացի ղէպի Ռումանիոյ, Լեհաստանի եւ Լեթոնիոյ սահմանագլուխները քշուած ռուս գիւղացիներէն, մեծ է Թիւը անոնց, որոնք լեհական սահմանագլուխ կ'ապաստանին՝ անոր ամբողջ տարածութեան վրայ՝ Ճիզնոյէն մինչեւ Բրզէժիենից:

Փախստականները սահմանագլուխը կ'անցնին սայլերով կամ բալխիրներով, միասին առած իրենց ընտանիքն ու ինչ որ կրցած են ազատել իրենց գոյքերէն: Եկողները մեծ մասամբ սահմանամերձ շրջաններէն են: Ասոնք լեհական գիւղերու իրենց ազգականներուն մօտ պատսպարուած են:

Կան ալ որ հեռաւոր շրջաններէ կուգան, գինուած ռումբերով եւ հրացաններով ու կը յանձնուին սահմանապահներուն, որոնք գինաթափ ընելէ յետոյ զանոնք, գաւառներու մէջ կը տեղաւորեն: Միւս կողմէ կարմիր բանակէն ջոկատներ ղրկուած են տեղւոյն վրայ՝ սահմանագլուխի պահպանութիւնը զօրացնելու համար:

«Կազէթա Փոլսքա» կէս պաշտօնական ԹերԹը կը գրէ որ եԹէ բոլշեւիկները շարունակեն պետականացնել գիւղացիներու սեփականութիւնները, հետեւանքը պիտի ըլլայ անոնց զանգուածային արտագաղԹը՝ գարնանային աշխատանքներուն առթիւ:

Այն համոզումով Թէ ժողովուրդին եւ պետութեան շահերուն հակառակ չեն ապաստանի իրաւունք եւ պաշտպանութիւն շնորհել սեփականազուրկ փախստականներուն, լեհ իշխանութիւնները դիմեցին աշխատանքի նախարարութեան որպէսզի հասնի անոնց ամէնէն ստիպողական պէտքերուն եւ ժամանակաւոր ապաստան եւ ուտելիք հայԹայԹէ անոնց:

Այս նպատակով կազմակերպուած են մանաւանդ գաղԹականական կայաններ: Սակայն Լեհաստան մինակը չի կրնար ստանձնել նման բեռ մը: Ռուս գաղԹականներու պաշտպան կոմիտէն— որուն նախագահն է ՏոքԹ. Ֆ. Նանսէն— իր ներկայացուցիչին Պ. կալլաԹԹիի տեղեկագրին վրայ յայտնեց Թէ պատրաստ է նիւԹապէս աջակցիլ լեհ իշխանութեանց: Միւս կողմէ, մոնսէնեօր Մարմաճճի, ներքին նախարարին հետ տեսակցելով յայտնեց անոր Թէ Վատիկան իր կողմէ պատրաստ է օգնել լեհաստան ապաստանած ռուս գաղԹականներուն:

«Բուրիէր Զէրվոնի» ԹերԹը կը գրէ Թէ Վարշաւայի ռուս գաղութին ժէջ մեծ մտահոգութիւն առաջ եկաւ այն լուրին վրայ Թէ ռուս տարագիրներու կազմակերպութեանց դիւանաԹուղԹերը գողցուած են Վարշաւայի «Ռուսական Տուն»էն:

Սուրիացիներու կալուածները Թուրքիոյ մէջ

Սուրիոյ ԹերԹերուն հաժաձայն, Թուրք կառավարութիւնը հրահանգ տուած է կուսակալութեանց, պատրաստելու համար կալուածական վիճակագրութիւն ժը, որ բովանդակէ Սուրիացիներուն Թուրքիոյ ժէջ ունեցած բոլոր կալուածներուն քանակն ու արժէքը: Ասիկա նախապատրաստական աշխատանք մըն է այն բանակցութիւններուն համար, որոնք ներկայ ամսուան ընթացքին տեղի պիտի ունենան էնկիւրիի ժէջ:

(Լուրերու դարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ԱՆԱՏՈԼՈՒԻԷՆ ՔՇՈՒԱԾ ԹՇՈՒԱՌՆԵՐՈՒՆ

ցանկ 42

Լիոնի հանգանակութիւնը	3,151.75
Քէշեանի (Իրան) հինգ հայրենակիցներէն	155.—
Վ. Սարքէյ	35.—
Խաչիկ Մելքոնեան	15.—
Օ. Պէրունի	10.—
Գումար՝	3,366.75
41րդ ցանկին գումարը	49,920.65
Ընդհ. գումար	53,287.40

* * *

...խմբագիր

ԼԻՈՆ.— Անատոլուէն քշուած բեկորներու եղբայրական օգնութեան փարիզի կեդր. յանձնաժողովին Թելադրութեամբ, ազգ. կեդրոնական վարչութեան ներաւէրով հոս եւս կազմուեցաւ հանգանակիչ մարմին մը, բաղկացած զանազան հայրենակցական միութիւններէ եւ հոսանքներէ: կոչը եւ ուրիշ մանրամասնութիւններ ատենին հրատարակուեցան *Յառաջի* ժէջ:

Հանգանակութիւնը վերջացած, եւ գոյացած է (3151.75) երեք հազար հարիւր յիսուն ժէկ ֆրանք 75ի գումար մը, զոր կը ղրկենք ձեզ, յանձնուելու համար կեդր. յանձնաժողովին, ինչպէս նաեւ նուիրատուներու անուանացանկը, հրատարակելու համար *Յառաջի* ժէջ:

Ի դիմաց հանգանակիչ յանձնախումբի՝ ատենապետ Ն. Շահտարեւեան, ատենադպիր Լ. Գալեան, գանձապահ Յ. Տէօքմէճեան:

* * *

...խմբագիր

ՔԻՇԵՒՆ, 28 փետր. (օդանաւով). — Այս անծանօթ անկիւնում ապրող հինգ Հայերս մեր ժէջ հանգանակելով 200 դուան, ներփակ Midland Bank Limitedի 420*508334 չէքով ուղարկում ենք *Յառաջին* երկու ստերլին եւ 19 շիլին, որ յիշեալ գումարի փոխարժէքն է: Հաճեցէք գանձել եւ յանձնել կէսը՝ Ա. Ահարոնեան Ֆօնտին իր յոբելեանի առթիւ, միւս կէսը՝ Անատոլուէն քշուած Թշուառներին: (Տես վերը):

Ընդունեցէք մեր անկեղծ հաւակրանքը ձեր արժէքաւոր պրոպագանդի հաւար:

Սէս Յովսէփեան, Արաս Յարութիւնեան, Դրիգոր Վարդանեան, Մելիք Մուգոյեան, Վաղ. Սարգսեան:

ԳՈՂԸ ԳՈՂԷՆ ԳՈՂԱՑԱՒ...

փարիզի Թուրք ընդդիմադիր օրկանը կը գրէ Թէ՝ Պայրամի առթիւ, Մ. Քեմալ փարիզի Թուրք դեսպան ՖեԹհի պէյի ղրկած է Ատանայէն փախած հարուստ Հայու մը ագարակին կալուածագիրները:

«Լքեալ» գոյքերը աւարի տալէ յետոյ, ինչո՞ւ նաեւ նուէր չտալ հաւատարիմներու...

ՔԱՐԱՓԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Ներածուժներու նուազման հետեւանքով, պոլսոյ քարափի ընկերութիւնը տագնապի մատնուած է, եւ գոցած իր մթերանոցներուն ժէկ մասը:

Միւս կողմէ, ընկերութիւնը արձակած է իր պաշտօնեաներուն ժէկ մասը, որոնց ժէջ 60 Թուրքեր կան:

Ընկերութիւնը խնդրած է կառավարութենէն նոր մթերանոցի բացում չպահանջել իրմէ, քանի որ եղածներն ալ աւելի են պահանջէն:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՐՈՒՑԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ԼՈՅՍԻ ՆՈՐ ԿԱՄՈՒՐՋԸ ԵՒ ՊԼԵՏՈՐԻԶ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Լ. ԶՈՒԲՈՎ ԱՆՈՒՆԸ «ՀՈՒՆ ՅԵՂՈՒՄՈՒՆՔ» ԲԱՑՈՒԱԾ ՆՈՒԱԳԻՐ

«ՈՒՆԱՑՈՂ, ՈՐ ՀՈՂԱՏԱՐԱԾՈՒԹԻՒՆ Ի ՎԵՐՓՈՓՈՒՄ ՈՉԻՔԻ ՏԱԿԻ»

(Ի. ՀԱՐՈՒԹԻՒՆԻ ԱՐՑԱՆԻՔԸ)

Լիսկի վարիչը, երբ տեղեկացաւ, որ մեր ձայնը ուղղուած է ուղիղ իր սրտին, ոչ միայն ոչ մի կերպ չցանկացաւ ինքնագոհ ժպիտով ընդունել մեր շնորհաւորանքները, այլ ընդհակառակը, ամբողջ մարմնով դողդողալով, ինչպէս ասում են, ձեռքերը թափահարելով, սկսեց ինձ համոզել, որ ես ոչ մի դէպքում չհրատարակեմ նրա մասին գրուածքը, որովհետև ինքը ամօթից կը մեռնի։ Ես ստիպուած եղայ խոստանալ նրան, որ ես չեմ հրատարակի նրա մասին գրուածքը։

Ես ստիպուած եղայ խոստանալ նրան, որ ես չեմ հրատարակի նրա մասին գրուածքը։

Լիսկի վարիչը, երբ տեղեկացաւ, որ մեր ձայնը ուղղուած է ուղիղ իր սրտին, ոչ միայն ոչ մի կերպ չցանկացաւ ինքնագոհ ժպիտով ընդունել մեր շնորհաւորանքները, այլ ընդհակառակը, ամբողջ մարմնով դողդողալով, ինչպէս ասում են, ձեռքերը թափահարելով, սկսեց ինձ համոզել, որ ես ոչ մի դէպքում չհրատարակեմ նրա մասին գրուածքը, որովհետև ինքը ամօթից կը մեռնի։ Ես ստիպուած եղայ խոստանալ նրան, որ ես չեմ հրատարակի նրա մասին գրուածքը։

(Ի. ՀԱՐՈՒԹԻՒՆԻ ԱՐՑԱՆԻՔԸ)

«ՈՒՆԱՑՈՂ, ՈՐ ՀՈՂԱՏԱՐԱԾՈՒԹԻՒՆ Ի ՎԵՐՓՈՓՈՒՄ ՈՉԻՔԻ ՏԱԿԻ»

Լ. ԶՈՒԲՈՎ ԱՆՈՒՆԸ «ՀՈՒՆ ՅԵՂՈՒՄՈՒՆՔ» ԲԱՑՈՒԱԾ ՆՈՒԱԳԻՐ

ԼՈՅՍԻ ՆՈՐ ԿԱՄՈՒՐՋԸ ԵՒ ՊԼԵՏՈՐԻԶ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՐՈՒՑԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐԻ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱՅԻ ՆԱՄԱԿԱՐԸ

Վերջ, Բ. ԼԱՆՋՈՆ ԲՈՒՐՆԱՐ

Ֆրանսերէնէ թարգմանեց Ա. Ա.

Ա

Ֆրանսական նահանգներէն մէկուն մէջ, Ալէքսանդրիա կոչուած գաւառական քաղաքին մէջ, ուր ես ծնած եմ, ամէն ոք կը ճանչնար զիս։ Ես ալ ամէն ոք կը ճանչնայի։ Ամէն ոք կը ճանչնայի, որովհետեւ ես ալ ամէն ոք կը ճանչնայի։ Ես ալ ամէն ոք կը ճանչնայի, որովհետեւ ամէն ոք կը ճանչնար զիս

Ցոյցեր փրոֆէսօրներուն դէմ

Վերջին օրերս կարգ մը ցոյցեր պատահեցան Փարիզի հասարակական մէջ։ Իրաւաբանական վարժարանի արքայական ուսանողները աղմկեցին ելմտական գիտութեան ուսուցիչ փրոֆ. Կասթոն Ժէզի դասախօսութեան ատեն, անոր ազատամիտ գաղափարներուն համար։

Իսկ բժշկական վարժարանին մէջ քիմիաբանութեան ուսուցիչ փրոֆէսէօր Պլանշրթիէրի դէմ ալ քանի մը անգամ ցոյցեր կատարուեցան անոր համար որ լիշեալը խիստ է քննութեանց մէջ։

Նկատի առնելով որ ցոյցերը կը շարունակուին եւ կարգը կը խանգարեն վարժարանին մէջ, համալսարանի վերատեսչութիւնը որոշեց լիշեալ փրոֆէսէօրին դասերը դադրեցնել մինչեւ մարտ 22 շաբաթ օր։ Պլանշրթիէր Մարսէյլի համալսարանը պիտի փոխադրուի նոյն պաշտօնով։

Պաշարը վիւէզվիլներուն դէմ

Մոսկուայէն կը հեռագրեն.—

«Կոմսոմոլսկայա Պրաւդա» կը պահանջէ խիստ եւ ստիպողական միջոցներ ձեռք առնել իսալա կրօնաւորներուն դէմ, ըսելով թէ ամբողջ խորհրդային միութեան մէջ միւէզվիններ բացէ ի բաց հակառակ են հողագործական տնտեսութեանց համայնացման եւ վտանգաւոր թշնամիներ բանուոր դասակարգին։

Համալսարաններ Վառնայի մէջ

Սոֆիայէն կը հեռագրեն թէ պուլկար ոստիկանութիւնը խուզարկած է Վառնայի բանուորական կուսակցութեան ակումբը եւ ձերբակալած կոմիտէն ամողջութեամբ, ընդամէնը 12 հոգի, որոնց մէջ է նաեւ Ամրամ Կայէֆ, Թաղապետական խորհրդական։

Տիկին Հանօի հացադուլը

Տիկին Մարթ Հանօ շուրջ 15 օրէ ի վեր կը շարունակէ հացադուլը։ Վիճակը ծանրացած ըլլալով, Սէն Լազարի բանտէն փոխադրուեցաւ Քոշէնի հիւանդանոցը։ Տիկինը խնդրագիր մը ուղղեց երեսփ. ժողովին, բողոքելով 1928 դեկտ. 3ին «կազէթ տիւ Ֆրան»ի գրասենեակներուն գրաւման դէմ Պ. Փաշոյի կողմէ առանց դատաւորի հրահանգին։ Խնդրագիրը պիտի քննուի։

ՄԱՆՐ ԼՈՒԲԵՐ

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆի «անհնազանդութեան» պայքարը սկսաւ պիքուլայէն, ուր վայրաշարժի գործարանին բանուորները գործադուլ բրին։ Ոստիկանութիւնը գաւազաններով յարձակեցաւ ցուցարարներուն վրայ, որոնցմէ 50 հոգի վիրաւորուեցան։

ՌԱՅԽՍԹԱԿը աղմկալի նիստ մը գումարեց առջի օր, երբ ներքին նախարարը Սէվէրինկ Հանրապետութեան պաշտպանութեան օրէնքներու վիճաբանութեան առթիւ բուռն ճառ մը խօսեցաւ Թիու ազգայնականներուն եւ կարմիր ֆամայնավարներուն դէմ, որոնք կը ձգտին տապալել հանրապետութիւնը։ Նիստը ընդհատուեցաւ ծայրայեղեան երեսփոխաններու աղմուկին պատճառաւ։

ԱՆԳԼԻՈՑ երեսփ. ժողովին մէջ պահպանողականներու պետը Պոլտուին բուռն կերպով յարձակեցաւ Մաքտոնըլտի կառավարութեան դէմ, որ չէ կրցած առաջքն առնել գործազրկութեան եւ թէ առեւտուրը ծանր վիճակի մը մատնուած է։ Այս առթիւ ներկայացուց բանաձեւ մը, որ մերժուեցաւ 235ի դէմ 308 ձայնով։

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱՁԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ — Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՁԵՐ ԳՆՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ

MAISON VARTERESSIAN

1bis Rue Hautefeuille, Մէթրօ St. Michel

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէններ

Ջոր պտուղներ, լաքէրտա, երշիկ, ապուխտ, եւայլն.

ԱՄԵՆԱԼԱԻ — ՄԱԿՈՒՐ — ԱԺԱՆ

Մանաւանդ սպասարկութիւն քնակարաններու համար

Կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէն

ԹԷՐԶԵԱՆ ԹՐԻՔՈՑԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

17 Rue de l'Equerre, Métro: Buttes-Chaumont

Գործաւորուհիներ կ'ուզուին հետեւեալ ճիւղերուն համար

1. Թրիքոյի ֆինիսէօրներ, սինկէրի մեքենայով, Façon.
2. Թիւ 7 կամ 8 գործիքի վրայ Թրիքօ շինող façonnières.
3. Տնողքին կրնայ ներկայացուած աշկերտուհի մը Թեթեւ աշխատանքի համար։

Թէրզեան հաստատութիւնը *մարթ սէզոն* չունենար եւ լաւագոյն վճարումը կ'ընէ։

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

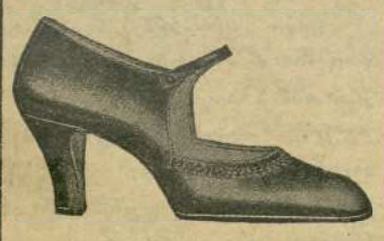
Կ. ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

ՄԱՍԻՍ ԳՈՇԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

57A Rue Nationale, MARSEILLE

ՁԵՐ ԿՕՇԻԿՆԵՐԸ ԳՆԵԼԷ ԱՌԱՋ

ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ ՋԱԿՈՐԻՏԵՍ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒԻ

ՅՈՒՆԱԿԱՆ *կօշիկի գործարանը*

18 Rue MONCEY, 18 Lyon

Փլաս տիւ Փանի մօտ

Հայկերու համար ֆաբրիքին 20 գեղչ

ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ա. Ե. Զ. Կ. ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ «ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆ» ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 9.30էն մինչեւ առաւօտ

ՎԻՒԹՈՐ ՀԻՒԿՕի սրահներուն մէջ

46 Rue St. Didier, *մէթրօ՝* Trocadéro *եւ* Boissière

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին *Օր. Պիւլպիւլեան* (երգ), *Օր. Մխիթարեան* (ջութակ), *Օր. Ազապէկեան* (երգ), *Պ. Պ. Ա. Շահխաթունի, Դր. Մէհտէրեան* (երգ)։

Շքեղ քապարէ, ռուսական պալէ, հայկական, կովկասեան եւ ռուսական ժողովրդական պարեր ու երգեր, ճաշ։ Քառիստ ժօրժ կը նուագէ մինչեւ լոյս։

Պ. Ռ. Զարդարեան կը դեկավարէ պարերը

ընտիր եւ ժատչելի պիւֆէ — *Մուտք՝* 15 ֆրանք

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ *ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ «ՌՈՍՏՈՄ» ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ*

Ի ՊԱՏԻՒ ԱԻԵՏԻՍ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ

(իր ցօբելեանին առիթով)

Վաղը Կիրակի իրիկուն ժամը 8.30էն 11.30, Chalet Edouard*ի սրահին մէջ, 91—93* Rue Manin, 31—33 Ave. Secrétan:

Կը նախագահէ՝ Պ. ԱՐՏԱՒԱԶԴ ՉԱՆԸՄԵԱՆ

Կը խօսին՝ Պ. Պ. ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻ և Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Տիկ. Լ. Գեւոնեան, Օր. Աստղիկ *(երգ)*, Զ. Գարիպեան, Շ. Մաճառեան *(Արտասանութիւն)*, Նուագ եւ անակնկալներ։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՄԱՆՕԹ.— Մէթրօ՝ Bolivar, հանրակառք Թիւ 26 իջնել Պոլիվար։

ԱՊՐԻԼ 11-24Ի ՍԳԱՏՕՆԸ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Զ. Ե. Ո. Միութեան Վալանսի մասնաճիւղին։ Պիտի հրաւիրուին տեղւոյն բոլոր կազմակերպութիւնները։ Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ։

«ՆԱՀԱՏԱԿ ԳՐԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ»

(Ընդհ. հասցէ.— Dr. Krikorian, 126 Fbg. St. Denis, PARIS)

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է — ՌՈՒԲԻԷՆ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆի

Ամբողջական երկերու Ա. հատորը

ԱՐՁԱԿ ԷՋԵՐ ԵՒ ՀԷՔԵԱԹՆԵՐ

(Առաջին հրատարակութիւն Ն. Գ. Բ.ի)

Գեղեցիկ տպագրութեամբ, գեղազարդ կողքով և հեղինակին պատկերով

Գինն է՝ 20 ֆր. (Ֆրանսա եւ գաղութներ, Պալքաններ) եւ 25 ֆրանք—մէկ տոլար (Միացեալ երկիրներ)։ Այս գնով, սահմանափակ թիւով եւ ընտիր թուղթի վրայ Թուագրուած օրինակներ կը ստանան անոնք որ մինչեւ մայիս 30 վերեւի հասցէին կը ղրկեն գրքին փոխարժէքը (չէքով, մանտափոսթով եւայլն)։

ՄԱՆՕԹ.— փափաքողներու կը ղրկուի Ն. Գ. Բ.ի ծրագիրը։

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ

Ալֆորվիլի Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի բոլոր ընկերները այս իրիկուն ժամը 9ին 27 Bld. Carnot: Օրակարգ՝ հաշուետուութիւն կարգադիր յանձնախումբի, եւն.։

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕԻ Զաւարեան ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ վաղամեան, մջօ եւ մուրատ խումբերու վարչութեան անդամները այս իրիկուն 7.30ին, իսի լէ Մուլինօի պիւրօ Թապայի մէջ։

Գանձապահ ընկերները ներկայանան տետրակներով։

ԳԱԻԱՌ

ՍԱԼԻՆ ՏԸ ԺԻՌՕի Բաբկէն Սիւնի խումբի ժողովը՝ վաղը կիրակի ժամը 4ին ծանօթ ճաւաքատեղին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Կ, Խ. Մարսէյլի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամ-անդամուհիները վաղը կէս օրէ վերջ ժամը 3ին, 63 Rue République*։ Օրակարգ՝ զեկոյց Վարչութեան, հանգանակութեան հաշուետուութիւն, Ա. Ասարոնեանի յօբելեանը, եւայլն։*

ԽԱՐԲԵՐԴԻՆԵՐՈՒ Հայր. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղը ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ անդամ եւ ոչ անդամ բոլոր հայրենակիցները այսօր շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին Ժլօրիա ճաշարանը, 61 Rue Monsieur le Prince*։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։*

ՈՒՐՖԱՅի ՀԱՅՐ. Միութեան ժողովը՝ վաղը իրիկուն ժամը 8.30ին ճաֆէ փրեմիէ Յուրսի մէջ։ Մէթրօ Օտէոնի դիմացը։

Գործ կը փնտռէ լաւ ֆրանսերէն գիտցող եւ հաշուակալութեան տեղեակ լուրջ եւ փորձառու անձ մը պաշտօն կը փնտռէ դիւրամատչելի պայմաններով։ Դիմել՝ Մասիս տպարան 208bis Rue Lafayette, Փարիզ։ Téléphone: Nord 57—82։

EMPIRE Միզիք-Հոլ՝ 37 Av. Wagram

MONDE

Միջազգային մեծ շաբաթաթերթ՝ գրական, գեղարուեստական, գիտական եւ ընկերային տեղեկութեանց

Տնօրէն՝ H. Barbusse. վարիչ մարմին՝ A. Einstein, M. Gorki. Upton Sinclair, M. Ugarte, M. de Unamuno, M. Marhardt, Léon Werth.

Կը հրատարակուի ամէն ուրբաթ, Գին 1.50 ֆրանք, տարեկան բաժնեգին 50 ֆր., վեցամսեայ՝ 25 ֆրանք (Ֆրանսայի համար)։

Զրի նմոյշ մը կը ղրկուի ուզողին։

Հասցէ.— Administration de «Monde», 50 Rue Etienne Marcel, Paris (2e).

ՖՐԱՆՔ ԵՒ ՌՈՒԲԻ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

A. REDSKY, Place Contrescarpe (76 r. Cardinal Lemoine*ի* *անկիւնը)։ Օթոպիւս՝* S., *Թրամուէյ՝* 4, 47, 82, 83, 85։

Արեւելեան ամէն կարգի նպարեղէններ, Թրքական սուրճ, Պրինզա, քաշկավալ, սեւ եւ կարմիր խաւեար, պուլղուր, տուլմա, հէլվա, լօքում, փաքլաւա, օղի, վոտկա, րոմ, քոնեաք, շամփանեա եւ ամէն կարգի գինիներ։ Գինները մատչելի։ Թարմ եւ մաքուր։ Տունը կը յանձնուի։ Հեռ. Gobelins 51-52։

Շապիկի մէջ կ'ուզուին կարի վարժ գործաւորուհիներ, դիւրին եւ շահաւէտ։ Դիմել՝ Օր. Գեղուհի Թագրմաեանի, 11bis Rue Julien Certain, Viroflay.

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, *մէթ.* Շաթլէ։ *Ամրատեւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (Ֆրանկախտ, Ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապօռաթուառ։ Ազատիտ եւ արագ խորհրդակցութիւն. ամէն օր 9—12, 2—8 կիրակի 9—12,*

ԲԺՇ. եւ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

10 Rue Beaugrenelle, Paris (15)

Մէթրօ՝ Beaugrenelle

Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւնները եւ Ֆրանկախտ։ Ամէն օր ժ. 10—12 եւ 3 9։ կիր. եւ տօն օրեր 10 12։

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H. STEPHAN

ALLO, ALLO

Tél. TRUDAINE 81 07

Այս է թիւը մեր թէլէֆոնին

ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՁԷՆԱԶԵԱՆ ԻԵ ԳԱՍԱՆՃԵԱՆ

8, Rue de Chateaudun, PARIS (9e)

Métro Cadet*ի*, Peletier*ի* եւ Notre Dame-de Loretteի խաչ

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

38 Rue Rochechouart *մէթրօ* Cadet *և* Anvers Autobus J. JB.

Tél. TRUDAINE 56 - 58

Թօքերու, Սաւաժոքսի, Լեարդի եւ *Ազիքի* հիւանդութիւններու յատուկ յարկաբաժին *Վէներական* եւ *Մորթի հիւանդութեանց*

ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ *Նորի*, ջղային, արեան հիւանդութիւնները եւ ցօդացաւ։

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր։

«ԿՈՎԿԱՍ» ՃԱՇԱՐԱՆ

Ամէն օր՝ գառնուկի միսով խորոված, լուլա - քէպապ եւայլն։ Օրքէստր Թառիստ ժորժի դեկավարութեամբ։ Բաց է մինչեւ առաւօտ ժամը 2։

23 Rue Huchette — Métro: St. Michel

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԱՌԻԹԷՆ

ՄԻՄԻԱՅՆ 15 ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

Մայքըլ Արլէնի (Տիգրան Կիւյումճեան) այնչափ փնտռուած եւ հռչակ հանած *«Կանանչ գլխարկը»* գիրքը, որուն գինն է մէկուկէս տոլար։ (37.5 ֆրանք), կը ծախենք 25 ֆրանքի։

Դիմել *Յառաջ* գրատուն, G. Tzerikiantz, 13 Rue des Dominicains, Marseille.

ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՒՆ ՓԱՓԱՋԵԱՆ

10 Rue des Lombards, Paris (4)

Մէթրօ՝ Chatelet *եւ* Hôtel de Ville

ԱՅՐԵՐՈՒ ԵՒ ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ

Մաքուր աշխատանք եւ անվրդովելի գին։ Կը ծախենք քսոն տոկոսն կերպասներ՝ խիստ աժանգիններով։

Մէկ այցելութիւն բաւ է տեւական յաճախորդ ըլլալու համար։

ԿԱՐԵԻՈՐ ՀԱՍՑԷ

PASDOURMADJIAN FRÈRES

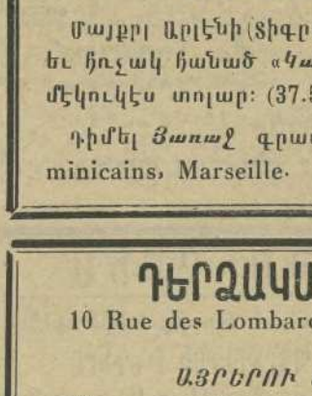
VILLA MON PLAISIR — ST. MITRE — ST. JEROME

R. C. *78858* — MARSEILLE

Կեանքական ամենաընտիր ապուխտի եւ երշիկի ամէնէն հին տուն որ Ֆրանսայի եւ արտասահմանի յաճախորդներէն ստացած ապսպրանները օրին եւ խնամքով կը գործադրէ։

ՄԱՔՈՒՐ ԱԺԱՆ ԵՒ ՀԱՄԵՂ

ՀԱՐՍՆԻՔԷՆ ԱՌԱՋ

Ձեր բոլոր պէտքերը եւ նուէրները գնեցէք՝ 6էն մինչեւ 15 *ամիս*

Ֆրանսահայ գնողներուն՝ քաթալօգներ կը ղրկենք։

ԳԱՄ. Թիւ 1. Մահճակալներ, 2. կոներ, 3—խոհանոցի սպասներ, 4. կարի մեքենաներ, 5. երեխաներու կառքեր, 6. վառարաններ, 7. հեծելանիւներ, 8. ֆոնոկրաֆներ, զգեստեղէն եւն.։

Հետեւ եւս վայրերու հայրենակիցները ներկայացուցիչներ գիմին տեղական գործակալներուն։ Լիմոնի՝ *ՍԱԱԹՃԵԱՆ, 18* Rue Jamen, Grand Quevilly (Rhône) *կամ Բշ. Դշ. Եշ. Ուր. ժամը 7—9 երեկոյ,* 29 Rue Duguesclin, Lyon.

ՎԱԼԱՆՍ՝ Պ. ԳԱՍԵԱՆ ԳԻՈՐԳ, 4 Rue Balthazar Baro.

ՏԵՒՒՆ՝ Պ. Գ. ՍԵՓԵԱՆ, Cité du Parc 23, Maison Plaisance

ՏՐԱԿԻՆԵԱՆ՝ Պ. ՔԻՓՃԵԱՆ, 1 Rue Vieille Halle,

ՊՈՒՂՆ՝ Պ. ՋԻՄՊԻՒԼԵԱՆ, Tailleur, Rue de la Mairie.

Կ'ուզուի գեռ՝ Ֆրանսայի ուրիշ հայաշատ վայրերու մէջ, նոր ատեան գործակալներ։ Պայմաններու համար գրել՝

G. Badouhassian, 16 Bld. des Italiens, Marseille.

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ՑՏԸ եւ ՑՕՐԷՆ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Դշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քիթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն երեք. եւ Շաբաթ օրերը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԻՆ ամէն օր ժամը 9էն 19։

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շ.	40 շ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»		»
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub. St.-Martin
PARIS (10e)
MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone: NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ
16
ՄԱՐՏ
1930
16 MARS 1930

Ջ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1213 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԵՒ ՀԻՄԱ ԾԱՓԱՀԱՐԵՑԷՔ...

Խոստովանինք հրապարակաւ,— այլեւս մեր գրիչը չի զօրանայ ճշգրտօրէն պատկերացնելու Հայաստան աշխարհի այս օրուան վիճակը:

Անզօ՛ր են բոլոր բառերը, նկարագրութեան ձեւերը, ներկայացնելու համար այն ինչ որ տեղի կ՛ունենայ մասնաւորապէս այս տարուան յունուարէն ի վեր, յանուն «սոցիալիզմ»ի:

Աշխա՛րհ մը կը քանդուի յանուն ընկերվարութեան— ի՜նչ հեգնութիւն: Իսկ այդ փլուզումին մէջ մեր հայրենիքին ողբայրն է որ կը փշրուի: Մեր թշուառ խարիսխն է որ կը կազմալուծուի, ցրեխ-ցրեխ կը քակուի, մոխիրի վրայ նստեցնելով ամբողջ ժողովուրդը:

Կարդացէք,— ոչ թէ դաշնակցական մամուլին հրատարակած թղթակցութիւնները, այլ բուն իսկ խորհրդային թերթերը: Մր եւ է խորհրդային թերթ: Կարդացէք «Խորհրդային Հայաստան»ը եւ դատեցէք: Եթէ լեզուն չէք հասկնար, մենք պատրաստ ենք հաւատարմօրէն թարգմանելու, ինչպէս կ՛ընենք ամէն օր, դժբախտաբար շատ կարճ կապելով:

«—Պէտք չէ բռնութեամբ «կոլխոզ» ստեղծել: Ցխմար եւ յետադիմական բան պիտի ըլլար այդ: Պէտք չէ յառաջադէմ շրջաններու հաւաքական տնտեսութեան մեթոտները մեքենաբար փոխադրել յետամնաց շրջաններու մէջ: Ցխմար եւ յետադիմական գործ պիտի ըլլար այդ: Այդպիսի քաղաքականութիւն մը պիտի վտանգէր հաւաքականացման գաղափարը»:

Բարբարոս Ստալինն է հեղինակը այս ազդարարութեան: Ան որ կրակը վառեց եւ հիմա կը սարսափի բոցերէն: Ան որ կը յաւակնի ընկերվարութիւնն իրականացնել համատարած թշուառութեամբ, անբարոյականութեամբ, անլուր բռնութեամբ եւ, ինչո՞ւ չէ, ի հարկին ջարդով: Հետեւեցէք օրուան լուրերուն եւ կ՛իմանաք:

Արդ, Ստալինի դատապարտած բռնութիւնը սանձակոտոր կատաղութեամբ կը տիրապետէ ամէնէն յետամնաց շրջանին, Հայաստանի գիւղերուն մէջ: Եւ Ստալին լուր չունի (իր ակնարկը Թուրքեստանի մասին է): Ա՛յն աստիճան որ, Երեւանի քաղերը ասպարէզ կը կարդան Թիֆլիսի եւ Բագուի լուսաբաններուն:

Բացատրենք,— ըսել կ՛ուզեն թէ մենք այսքան անհատական տնտեսութիւն գրաւեցինք (փճացուցինք) մեր երկրին մէջ, այսքան եզ, կով, այծ, ոչխար կամ հաւ գրաւեցինք, այսքան գործիք, իսկ դո՞ւք...

Ի հարկէ, ոչ Վրացին, ոչ ալ Ազէրին այնքան յիմար չեն որ լրջօրէն պատասխանեն այս հրաւէրին:

Ապա ուրեմն, հաւաքական տնտեսութեան,— ինչպէս քրիստոնէութեան— առաջին գոհերը, նախավկայ մարտիրոսները պիտի ըլլան հայ գիւղացիները: Ու մեր երիցս թշուառ հայրենիքն է որ մոխիրի վրայ պիտի նստի, ամէնէն առաջ: Այս անգամ ոչ իսկ յանուն Մարքսի կամ Լէնինի, այլ յանուն ափ մը ղազարներու, որոնց բուն տեղը եղեռնադատ Աստեանն է, ոչ թէ կառավարական պաշտօնատուները:

Արդարեւ, քրէական, ոճրային կիրքն է որ կը տիրապետէ այս բոլոր շարժուձեւերուն մէջ: Արեւելեան բարբարոսութիւն մը, որ կրնայ մրցիլ Թրքականին հետ:

Թող չվիրաւորուին ձեր ազգասիրական ջիղերը, պարոննե՛ր: Բարեհաճեցէք լսել: Հայ գիւղացին է որ կը պատմէ, լեղապատառ Պարսկաստան ապաստանած հալածականը.

— «Թուղթիկ խուժքը, դեկավարութեամբ Ղամարլուի շրջանի պետական պաշտօնեաներուն, յարձակուում են Սիմոն Բաբաեւի տան վրայ, ցերեկուայ ժամը 3ին եւ առաջարկում են խեղճ ծերունուն— որ տղաները որ փախել են Պարսկաստան, ազատուեցին մեր ձեռքից. պիտի ձեր իարսներին տանք այս բաստրակներին (աղքատ գիւղացի): կամ Թէ չէ պիտի գիւղից դուրս գաք ես ըոպչին...»

Եւ հարսները կը քաշկռտուին ձեռքէ ձեռք, ահաբեկ եւ անճար գիւղացիներուն աչքին առջեւ: Եւ սար ու ձոր կ՛իյնան, իրենց պատիւը պաշտպանելու համար ոչ թէ Թուրք «գափքի»ին կամ քիւրտ աւազակին, այլ հարազատ եղբայրներու ձեռքմ... (Մանրամասնութիւնները յայտնի են):

Ինչպէս ըսինք, այլեւս մեր ուժէն վեր է ներկայացնել բուն պատկերը մեր մինուճար, մեր որբեւայրի հայրենիքին:

Կը մնայ օգնութեան կանչել այն բոլոր տարրերը որոնք դողդոջ ու թմրուկով կը տարփողէին Հայաստանի վերածնութիւնը' 1921էն ի վեր, եւ հիմա քաշած են իրենց լեզուն: Անշուշտ, իբրեւ արդիւնք չափազանց գոհունակութեան, որ թոյլ չի տար բառերով արտայայտուիլ:

Չոգ չէ, մենք, իբրեւ Արեւելքցի, վարժուած ենք նշանացի խօսելու: Ուստի, խոնարհաբար կը խնդրենք որ, եթէ անգորութեան դատապարտուած են գրիչներն ու լեզուները, գոնէ ձեռքով արտայայտեն իրենց տպաւորութիւնը:

Շատ սովորական ձեւով մը, — ծափահարելով:

Այո՛, ծափահարեցէք այժմ, թշուա՛ռ ստրուկներ որ ուրացաք եւ դեռ կ՛ուրանաք եղբօր անլուր տառապանքը հարազատ ձեռքով:

Ամէն ի բուն ճրճռալէ յետոյ, ինչո՞ւ չէք ծափահարեր հիմա, երբ հիւսիսի քամին հոգի ի վեր կը ղրկէ երկիր Նայիրին...

Շ.

ՕՐ ԸՍՏ ՕՐԻՆ

ԱՀԱԻՈՐ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

ՀԱՐԻՒՐԱՒՈՐ ԸՆՏԱՆԻՔՆԵՐ
ՓՈՂՈՑՆԵՐԸ ԿԸ ԹԱՓԻՆ ԻՐԵՐԵՒ «ԿՈՒԼԱԿ»

Թաւրիզէն կը գրեն մեզի (3 Մարտ).—

Վերջերս Հայաստանէն եկողները զարհուրելի տեղեկութիւններ կուտան: Ամէն օր աքսոր կայ եւ ծերբակալութիւն: Ցնտեսութեան պետականացումը իրական աղէտ մը ստեղծած է Հայաստանի գիւղերուն մէջ: Չեկան կ՛երթայ գիւղը, «կուլակ» համարուածը ընտանիքները տունէն կը հանէ, տան դրան վրայ կարմիր լաթ մը կը փակցնէ ի նշան պետականացման: «Կուլակ» համարուած ընտանիքները՝ միայն իրենց վրայի հագուստով, կը քշուին երեւան, հոն կը մնան պատերուն տակ, փողոցները,ցուրտի եւ անօթութեան ենթակայ: Շատերը կը ծախեն իրենց հագուստները՝ հաց գտնելու համար: Այս թշուառները յետոյ գնացքով կը փոխադրուին ուրիշ շրջան մը, որեւէ գիւղ մը եւ հոն կը մնան ամէն տեսակ տառապանքի ենթակայ:

Աշտարակէն այս ձեւով քշուած են հարիւր «կուլակ» համարուած ընտանիքներ, որոնց ամբողջ սեփականութիւնը դրաւած է կառավարութիւնը, կը պատմեն, որ Հայաստանի բոլշեւիկները մրցման հրաւէր ուղղած են Վրաստանի եւ Ադրբէջանի բոլշեւիկներուն՝ «կուլակ»ները տնտեսապէս ոչնչացնելու համար: Ցնտեսական այս հարուածը մաճուան չափ ծանր եղած է հայ գիւղացիներուն համար: Մասնաւոր առեւտրականներու վրայ այնքան ծանր տուրքեր դրած են, որ մարդիկ ստիպուած են իր՛ենց խանութներու բանալիները յանձնել պետութեան:

Թիֆլիսի բանտէն երբ հարիւրաւոր աքսորականներ կը հանեն կայարան տանելու եւ աքսորելու, աքսորականները՝ Հայեր, Վրացիներ եւ Թուրքեր, յանկարծ, փողոցին մէջ կը պոռթկան եւ կ՛երգեն իրենց ազգային երգերը: Այս առթիւ չեկիստներու հետ, կ՛ուենենան ընդհարում, կը հասնի կարմիր զօրքը եւ հազիւ կը զսպուին աքսորականները:

ՀԱԶԱՐԱՒՈՐ ԳԻՒՂԱՑԻՆԵՐ ԿԸ ՄԵՌՆԻՆ
ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

«ԵԹԷ ՀԱՐԿ ԸԼԼԱՅ ՕԶՆՋԱՑՆԵԼ ՓՈԱՆ ՄԻԼԻՈՆ ԳԻՒՂԱՑԻՆԵՐ...»

— «Վճիռները զոհողութիւններ կը պահանջեն: Եթէ գիւղին կատարեալ ընկերվարացումը պահանջէ քսան միլիոն գիւղացիներու կեանքը զոհել, չպիտի կասինք»:

Այս է Ստալինի օրուան կարգախօսը, համաձայն Պերլինի Մենշեւիկներու պաշտօնաթերթ «Սոցիալիստիչեսկի Վեստնիկ»ի Մոսկուայի գաղտնի թղթակցին հաղորդած տեղեկութեանց: «Ասոր հետեւանքն ա՛յն է որ, ներկայիս ամբողջ երկրին մէջ, մանաւանդ գիւղերուն մէջ, մարդկային կեանքը սանթիմ մը արժէք չունի: Վերջին նամակիս մէջ գրեցի գնդակահարումներու, անձնասպանութեանց, սովամահութեան եւ գիւղացիներու կործանումին մասին: Ասոր վրայ պէտք է աւելցնել հիմա էնթլուէնցայի եւ բծաւոր ժանտատենդի համաճարակը, որ սկսած է: Հազարաւոր գիւղացիներ կը մեռնին արդէն»:

Դիկտատորի հրամանագիրներուն անսաստողները բոլորն ալ աշխատելու կը դրկուին Հիւսիսի անտառները՝ որպէսզի հալթայթեն Հնգամեայ Ծրագրին համար անհրաժեշտ օտար դրամը: «Այս աշխատանքը, կ՛ըսէ թղթակիցը, շատ աւելի սարսափելի է քան հին օրերուն Սախալին կղզիի տաժանակիր աշխատանքը: Հազարաւոր մարդիկ, գիւղացի, պաշտօնեայ, բանուոր կը քշուին դէպի այդ աշխատանքը, սակայն կայանները չեն պատրաստուած անոնց համար: Շատ տեղեր ո՛չ վրան կայ, ո՛չ ալ խրճիթ, այլ հապճեպով իրար բերուած փայտեր միայն: Բանուորներէն շատեր տաք հագուստ չունին, ոչ ալ վերարկու կամ ծածկոց: Ամէն օր, նոյնիսկ եթէ ջերմաչափը (Ցարէնհայթ) գերոյէն 15-20 աստիճան ալ վար ցոյց տայ, աքսորականները աշխատանքի կը հանուին: Արգիլուած է հիւանդութեան պատճառաւ գործադուլ հրաժարիլ: Ամէն օր հարիւրաւոր մարդոց ձեռքերը, ոտքերն ու ականջները կը սառին: Մեռնողները այնքան շատ են, որ թոյլ չեն տար թաղումներու համար ժամանակ վատնել, այլ պարզապէս անտառ կը նետեն դիակները: Բանուորներուն միջեւ դառնութիւնը այնքան սաստիկ է որ բոլշեւիկները ամէն օր յեղափոխութենէ կը վախնան:

Հեղինէ եւաւատուին ռազմափորձերը.

Ամէնքէն կը հետաքրքրեն թէ նաւային ռազմափորձեր տեղի ունեցան ի ներկայութեան վէնիզելոսի, որ կը գտնուէր «Ա-վերոֆ»ի մէջ: Այս ռազմափորձերուն նպատակն էր ցոյց տալ թէ ո՛ր աստիճան պատշաճ էր կառավարութեան նաւային ծրագիրը, այսինքն թէ հեղինէ նաւատորմը օժտել թեթեւ մարտանաւերով:

Ռազմափորձի ծրագիրն էր Պիրէոնի դէմ թշնամի մարտանաւու մը կողմէ յանկարծական յարձակում մը: Այդ թշնամի մարտանաւը կը ներկայացնէր «Ավերոֆ»: Հեղինէ նաւատորմը, որ կը բաղկանար Թորփիլահալածներէ, ընդծովեաններէ եւ օդանաւերէ, պիտի յարձակէր «Ավերոֆ»ի վրայ եւ զայն կռուելու անկարող վիճակի մէջ պիտի դնէր: Ռազմափորձերուն մասնակցող մասնագէտները յայտարարեցին թէ այս նպատակակէտը կարելի եղաւ իրագործել: Ռազմափորձէն ետքը, վէնիզելոս ընդունեց լրագրողները եւ յայտարարեց թէ այս փորձերը պէտք չէ ուղղուած նկատուին ոեւէ պետութեան դէմ, կամ սխալ մեկնութիւն պէտք չէ տրուին անոնց: Յունաստան անքանչելի յարաբերութիւններ կը մշակէ Թուրքիոյ հետ: Վէնիզելոս յայտարարեց.— «Ռազմափորձերը ցոյց տուին որ երկրին խաղաղասիրական քաղաքականութեան կատարելապէս կը պատշաճի կառավարութեան նաւային ծրագիրը. այն է հնելիէն նաւատորմը վերակազմել պաշտպանողական հիման վրայ: Պէտք է բաւականանանք պարզապէս մենք մեզ պաշտպանելով, բացարձակապէս խոյս տալով յարձակողական ձգտումներէ»:

Թուրք դրամը փրկելու փորձեր

Դրեցինք Թէ Պոլսոյ մէջ գանազան Թրքական եւ օտար դրամատուները մրանալով խմբակցութիւն մը (consortium) կազմած են՝ Թրքական դրամը նոր անկումներէ փրկելու եւ զայն ներկայ սակին վրայ կայունացնելու համար:

Օրերով խորհրդակցելէ վերջ, կազմուած է գործունէութեան ծրագիր մը եւ պիտի ընտրուի հինգ հոգինոց գործադիր մարմին մը, երբ վերջնական հաւանութիւն տան նաեւ երեք դրամատուները, որոնք հրաժանգի կը սպասեն իրենց կեդրոնէն: Ըստ այդ ծրագրին, խմբակցութեան մասնակցող 12 դրամատուները 50,000մ. կան ստերլին դրամագլուխ պիտի դնեն, որով հաւաքական դրամագլուխը պիտի ըլլայ 600,000 անգլիական ոսկի. Թուրք կառավարութիւնն ալ 500,000 ստերլինով պիտի մասնակցի ձեռնարկին, որով 1,100,000 անգլ. ոսկի պիտի յատկացուի օտար դրամի գործառնութեանց, ապահովելով դրամական հրապարակի հաւասարակշռութիւնը: Օսմանեան պանքան մասնակից չէ այս ձեռնարկին:

Սակարանի հակակշռիչ մարմնի նախագահ էսատ պէյ էնկիւրի մեկնած է՝ խմբակցութեան ծրագիրը վաւերացնել տալու համար կառավարութենէն: Այդ վաւերացումէն անմիջապէս վերջ, գործի պիտի ձեռնարկուի: երբ Սակարանին մէջ Թրքական դրամը իյնայ, խմբակցութիւնը իր տրամադրութեան տակ գտնուած անգլ. ոսկիի պահեստէն որոշ մաս մը հրապարակ պիտի Թափէ՝ ստերլինի բարձրացումն արգիլելու համար:

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՐԱՄԱՏԱՆ ՇՈՒՐՋ

Ինչպէս յայտնի է, Օսմանեան պանքայի տնօրէնները Թուրք կառավարութեան որոշ առաջարկներ ներկայացուցած էին՝ պետական դրամատան աջակցելու մասին: Էնկիւրիէն հասած լուրերու համաձայն, Օսմ. պանքան առաջարկած է որ նախ միջոցներ ձեռք առնուին Թրքական դրամը ամրապնդելու համար, յետաձգելով պետական Դրամատան կազմութիւնը, որ երկրորդական է: Երեք տարիէն կը լրանայ Օսմ. պանքայի մենաշնորհի պայմանաժամը. հետեւաբար էնկիւրիի վարիչները այս առաջարկէն եզրակացուցած են Թէ պանքան կ՛ուզէ իր մենաշնորհը երկարաձգել տալ: Ասկէ զատ Օսմ. պանքան առաջարկած է որ Թրքական դրամի կայունացման պայմանները ուսումնասիրուին Ֆրանսացի ելմտագէտ Շառլ Ռիսի կողմէ, փոխ տնօրէն պանք տը Ֆրանսի, որ վերջերս Ռումանիա գացած էր լեյը կայունացնելու համար եւ Ազգերու Դաշնակցութեան կողմէ ալ գանազան երկիրներու մօտ նման պաշտօններ ստանձնած: Մինչդեռ Թուրքերը նախամեծար կը համարեն իտալացի (կոմս վոլփի) կամ գերման (Միւլլեր) մասնագէտներու կարծիքով շարժիլ: Հեռագիրը հաղորդեց արդէն Թէ այդ նպատակով էնկիւրի կանչուած է Ռայխսպանքի հրաժարեալ տնօրէն տոքթ. Շախթ:

Այսօր վճռական օր

Լոնտոնի խորհրդաժողովին օրերը համրուած կը Թուին: Իտալիոյ պատուիրակ Կրանտի տեսակցութիւններ ունեցաւ Ամերիկայի եւ Ֆրանսայի արտաքին նախարարներուն հետ: Երէկ ալ Պրիան եւ Մաքտոնըլտ տեսակցեցան՝ համաձայնութեան եզր մը գտնելու եւ խորհրդաժողովը մնանկ չհռչակելու համար: Բայց ամէնէն վճռական օրը պիտի ըլլայ այսօր կիրակի, երբ Թարտիէօ եւ Պրիան երկար տեսակցութիւն մը պիտի ունենան Անգլիոյ վարչապետին հետ՝ Զէքըրսի մէջ, մասնաւորապէս քաղաքական հարցերու մասին: Ֆրանսա առաջարկած էր, որ Լոնտոնի մէջ հաւաքուած նաւային հինգ մեծ պետութիւնները իրարու մէջ կնքեն փոխադարձ երաշխաւորութեան դաշինք մը: Նկատելով որ Ամերիկա ներկայիս ի վիճակի չէ այսպիսի յանձնառութիւն մը ստանձնելու, անկարելի Թուեցաւ անոր իրականացումը:

Այս պայմաններուն մէջ, հիմա կ՛առաջարկուի կնքել Միջերկրականեան դաշինք մը, որուն պիտի մասնակցին բացի Անգլիայէն, Ֆրանսայէն եւ Իտալիայէն՝ նաեւ Միջերկրականեան միւս պետութիւնները: Ասոնք փոխադարձաբար պիտի երաշխաւորեն իրարու վրայ չյարձակիլ: Եթէ Մաքտոնըլտ համաձայնի այս ծրագրին, այն ատեն Ֆրանսա պատրաստակամութիւն ցոյց կուտայ զեղչել իր նաւային ուժերը: Հակառակ պարագային պիտի պահէ իր ծրագրին մէջ յիշուած տարողութիւնը:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ եւ Անգլիոյ միջեւ բանակցութիւնները պիտի կատարուին ամսոյս վերջերը՝ նոր Դաշնագրի մասին: Այս առթիւ գաիրէէն Լոնտոն մեկնեցաւ անգլիական մարզպան Սըր փէրսի Լորէն:

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ մէջ ձերբակալուեցան բազմաթիւ համայնավարներ, որոնք կը ծրագրէին մահափորձի ենթարկել կառավարութեան եւ խնամակալ մարմնի անդամները:

ԿԱՆՑԻ եւ իր կամաւորները հասան Մուճար, ուր անցուցին գիշերը: Ամէն կողմ մեծ խանդավառութեամբ կ՛ընդունուին: Կալկաթայի քաղաքապետը, որ ցերմօրէն կը գործադրէր կանտիի հրահանգները, ձերբակալուելով բանկուն փոխադրուեցաւ:

ՍՈՖԻԱՑի անգլիական դեսպանը այցելեց Պուկարիոյ արտաքին նախարար Պուրոֆի՝ բողոքելու համար մակեդոնացիներու վերջին շարժումներուն դէմ:

ՖՐԱՆՍԱՑի աղետեալներուն համար 15 միլիոնէ աւելի դրամ հաւաքուեցաւ: Ֆիկ. էգնայեան նուիրած է 5000 ֆրանք:

ԼԵՀ դահլիճը հրաժարեցաւ:

ԳԱԲՐԻԷԼ ԿԱՖԵԱՆ (ՇՄԱՒՈՆ)

Լուրը ճշտուեցաւ, տարաբախտաբար —Կաֆեանն ալ մեռեր է։

Մարզուանցի, Ամասիացի, Արաբկիրցի մեր տարիքոտ հայրենակիցները կը յիշեն, անշուշտ, 1891—93 թուականները իրենց «տէրվիշ» վարժապետը —համբաւաւոր Շմաւոնը։

Վարժապետի հասեստ տիտղոսին տակ ծածկուած է Հայ Դատի եւ հայկական շարժման ամէնէն մոլեռանդ առաքեալներէն մէկը, որ արեւմտեան գաղափարները կ'արծարծէր Փոքր Հայքի խաւար հորիզոններուն մէջ եւ միաժամանակ գաղտնի, անդուլ քարոզչութեամբ կը ձգտէր ոտքի հանել Համիտեան բռնապետութեան դէմ հայ, թուրք, քիւրտ ժողովուրդները, միացած մէկ ընդհանուր դրօշակի տակ։

Կ'երթայ, կը սպառի «հինեւրու» սերունդը։ Եւ ապրողներս դէթ թեթեւ սփոփանք կը զգանք, ոգեկոչելով անոնց յուշիկ սառուները —մեր նորաբողբոջ եւ որոնող սերունդի առջեւ...

Չենք գրեր, ի հարկէ, այս տողերը մեր դժուարահաճ սկեպտիկներուն համար, որոնք երբեք չեն ապրեր մեր «տէրվիշներու» հոգեբանութեամբ եւ միշտ միայն —իրենց լրջութեան ու խոհեմութեան բարձունքներէն— արգահատանքի խօսքեր են նետեր կաֆեաններուն։

Չենք գրեր եւ նախկին յեղափոխականներու ազատականներու համար, որոնք այժմ պատնէշի միւս կողմն են անցեր, «խելօքացած» բոլշեւիկեան յեղափոխութեան փորձերէն... Բոլշեւիզմը սրբապղծեց բոլոր վսեմ գաղափարները եւ այսօր աւելեւս —շատ մը նոյնիսկ ոչ-յետադէմ շրջաններու մէջ — «յեղափոխութիւն», «ազատութիւն», «իդէալիստ», «ըմբոստ», «տէրվիշ», «հայդուկ» «առաքեալ» եւ նման բառերն ու գաղափարները յարգ չունին, démodé են, հալածական... Չէ՞ որ այդ գաղափարներու ծնունդն եղաւ Լէնինեան, Ստալինեան յեղափոխութիւնը, որ կործանեց հսկայ կայսրութիւն մը եւ իր վարակիչ գարշահոտը կը նետէ աշխարհի չորս բոլորը... «Նո՛վ առաջին յեղափոխականներուն. Անկի՛ն դեկաբրիստներն ու նիհիլիստները, անկի՛ Ժելեաբով, Սօֆիա Պերովսկայա, մրրկաձայն բանաստեղծը Նեկրասով եւ հոյակապ Չերնիշեվսկի... Ինչո՞ւ շարժեցան, ըմբոստացան... լո՛ւռ կենալին եւ ձգէին, որ հարիւր միլիոնաւոր ժողովուրդը գալարուէր լաւիտենօրէն Պօբեդոնոսցեւներու եւ Ռասպուտիններու ցանցին մէջ»։

«Ի՞նչու շարժեցան»... Կրնա՛յ ի՞ն սակայն չշարժիլ։ Կարո՞ղ էին գուշակել այն զարմանալի, աղաւնակերպ դեկաբրիստները 1825ին, որ հարիւր տարի յետոյ, իրենց մեծ հայրենիքը դեռ պիտի լողայ բռնակալութեան արիւնոտ ճահիճներուն մէջ, այն ալ ընկերվարութեան դրօշին տակ։ Կարո՞ղ էր գուշակել մեր դբժբախտ Լօրիսը 1880ին, որ 50 տարի յետոյ, իրտեղը պիտի բազմի —հաւատն Ռուսիոյ դիկտատորի աթոռին վրայ— աշառացի կիսագրագէտ հրոսակապետ մը, աւելի վայրագ, քան ամէնէն վայրագ ցարը, Իվան Գիղը —հրոսապետ մը՝ որ մտրակով ու խարազանով... պիտի քշէր այդ վիթխարի, ընդունակ, յառաջադէմ —աւա՛ղ, նաեւ հեղդ ու հլու— ռուս զանգուածը...

* * *

Démodé եղան վերը յիշատակուած գաղափարները— նաև մեզ մօտ։

...Հնչեց նզովքի աղաղակը նաեւ մեր մէջ։ Ինչո՞ւ շարժեցան, ըմբոստացան այդ կաֆեանները։ Չէ՞ որ անոնք բերին Համիտն ու Թալաաթը, Էնվէրն ու Ջեմալը, Լօքանովն ու Գալիցինը, եւ թաթարական պոգրոմները եւ՛ դուրէ նոյնիսկ հայաչխարհային պատերազմը, որու ընթացքին եւ որու շնորհիւ ամայացաւ Հայաստանը...

«Ի՛նչ համաշխարհային պատերազմ— յեղափոխականները ամայացուցին»,— այդպէս կը հնչէ յանկերգը մեր երանելի աշխարհում.— Ա՛հ, եթէ չլինէին այդ կաֆեանները»... Եւ ոչ մի փաստ, ոչ մի դատողութիւն չազդեր, մարդիկ չեն լսեր, չեն կարդար, չեն տրամաբաներ, չեն խորհիր, այլ միայն կը զառանցեն եւ մեքենաբար կը պոռան, «յեղափոխականնե՛րը, յեղափոխականնե՛րը...»։ Քրիստափորը յիրաւի անմահացաւ իր «Ամբոխային Տրամաբանութիւն»ով...

* * *

Այո՛, ալս մարդն ալ «երազող» մըն էր, ինչպէս բոլոր իտէալիստ երազողները՝ Նազովրեցիէն մինչեւ Տոլստոյ եւ Գաբրիէլ։

*Գաբրիէլ Կաֆեան, նախ քան իր առաքելութիւնը, քանի մը տարի ապրեր, ուսեր էր Եւրոպայի մէջ *), Ժընեւ, Ցիւրիխ, գացեր էր մինչեւ Բերլին ու Շտուտգարտ, ճաշակեր էր բոլոր ըմբոստ վարդապետութիւնները, մտերմացեր էր շատ մը ռուս նիհիլիստներու եւ արեւմտեան ընկերվարական գործիչներու հետ եւ ամէն տեղ աչքի է զարկեր իր վաւրուռն խառնուածքով եւ ջինջ, մաքուր նկարագրով։ Կաուցկի ճանչցեր էր զայն, Կլարա Ցետկին, ամէն հանդիպումի, կը հարցնէր մեզի.— «Ո՞ւր է Կաֆեանը»։ Բառասուն տարի է անցեր— չեն մոռնար անոնք սևաչեայ, կրակոտ և առնատիպ «Կովկասցին»... Ղարաբաղցին։*

Կիսատ ձգեց համալսարանը, ինչպէս իր ընկեր Բարսեղ Զաքարեանը եւ Հնչակեաններու յանձնարարութեամբ գնաց Մարգուան։ Բարսեղը քիչ յետոյ կը հետեւէր իրեն։ Բայց այս մէկը աւելի անփորձ էր եւ շատ չանցած, Նոյնն Մարգուանի մէջ թուրք զապթիէներու ծուղակն ինկաւ եւ սպանուեցաւ (1893)։

*Հնչակեան կուսակցութիւնը, որ դիսաւոր աստղի մը պէս կարճ ժամանակ փայլեցաւ Հայոց երկնակամարին վրայ, տուեր է մի քանի խոշոր դէմքեր, որոնցմէ են Շմաւոն-Կաֆեան, Բարսեղ Զաքարեան, Մարտիկ Սարուխանեան **), երեք համալսարանականներ — երեքն ալ հայկական Ղարաբաղէն ***)։ Ղարաբաղցիները մեծ ոգևոս կը կազմեն երկու կուսակցութեանց շարքերուն մէջ՝ թէ մտաւորականներու եւ թէ պարզ գինուորներու։ Թրքահայ պայքարներու մէջ այդ ուշագրաւ երեւոյթը մըն է։ Երբ Արարատեան վարերէն՝ Երեւանէն, Շիրակէն, Իգդիրէն, Կարսէն, Կաղզուանէն 1890էն ի վեր հայ երիտասարդութիւնը ստուար խումբերով կ'երթար կուռելու եւ նահատակուելու սահմանէն անդին. ոմանք կ'ըսէին, թէ անոնց մէջ, բացի ընդհանուր հայկական հայրենասիրութենէն, առաջնակարգ դեր կը խաղար այն հանգամանքը՝ որ այդ վայրերու հայ բնակչութեան հոծ զանգուած մը նախկին Թրքահայեր են — գաղթած դեռ 1828ի օրերէն — զանգուած մը՝ որու մէջ տակաւին վառ էին Թրքական բարբարոսութեան յիշատակները։ Իսկ հեռու Ղարաբաղի Լեռնաստանը զոց վայր մըն է եղած Թրքահայ գաղթականներու համար — զուտ աշխարհագրական պատճառներով — և ապահովաբար Ղարաբաղցիներու շարժման միակ խթանը ընդհանուր հայութեան հաւատամքն է, հայրենասիրութեան ջինջ զգացումը (եթէ մի կողմ նետենք հայ սոցիալ-դեմոկրատ Մարքսեաններու եւ բոլշեւիկներու մանկամիտ զառանցանքը թէ Ղարաբաղցի մեծահարուստ առեւտրականները ձգտեր են միշտ Հ. Յ. Դաշնակցութեան միջոցով նուաճել Թրքաց Հայաստանը՝ իրենց նաւթային արդիւնաբերութեան համար շահաստան մը ստեղծելու միտումով)։*

* * *

Փոքր Հայքի ժէ 23 տարուան քարոզչութենէն վերջ, Շմաւոն — Կաֆեան ձերբակալուեցաւ։ Տարին դինքը Կ. Պոլիս։ Եւ հոն տեղի ունեցաւ ազգակոյղ դատավարութիւն մը։ առաջինը իր տեսակում՝ հայկական շարժման տարեգրութեան մէջ (1893ին)։ Համիտեան սատանային առջեւ Շմաւոն գեղեցիկ արիութեամբ պաշտպանեց իր քաղաքական եւ ընկերային հաւատամքը։ Բայց թուրք իշխանութիւնները չկարողացան վրէժ լուծել — ստիպուած էին յանձնել մեղադրեալը ռուս կառավարութեան, որ եւ աքսորեց խիզախ երիտասարդը քանի մը տարով հիւսիսային նահանգներէն մէկը (կարծեմ՝ Վօլոգդա)։

Վերադարձաւ Կովկաս եւ հաւատարմօրէն խցկուեցաւ իր անկիւնին մէջ։ Աչքէնուն ծանօթ էր իր ոդիսականը եւ շատեր կը հոլովէին իր անունը։ Անգամ մը միայն թափով հրապարակնետուեցաւ — «Մշակ»ի ընդարձակ բանասիրականով — հանգուցեալ Լեւոն Սարգսեանի դէմ եւ ջրեց անոր շարք մը գոռոզ, «հեղինակաւոր» յայտարարութիւնները արեւմտեան կեանքի շուրջը (1897)։ Sensationի տպաւորութիւն մը ըրաւ հայ գրագէտ շրջաններու մէջ այդ «Բաց նամակը», որ տարօրինակ ոգեվառման մը ունէր եւ կը կրէր «Գ. կ.» հասեստ, բայց թափանցիկ ստորագրութիւնը։

Տեսայ Կաֆեանը առաջին անգամը 1906ին Բազուի մէջ, նոյն Գրիգոր Խանդամիրեանի հիւրընկալ յարկին տակ։ Չէր հրաժարած իր երբեմնի հաւատամքէն, չէր զառամեր հոգով և առոյգ էր ֆիզիքապէս։ Զգեր էր, իհարկէ, հնչակեանութիւնը, գրուած էր սոցիալ-դէմոկրատ և կենդանի մասնակցութիւն ունէր մեր հանրային գործերու մէջ։ Ընդհանուր յարգանք կը վայելէր, որպէս լաւ մարդ, վերին աստիճանի ազնիւ ու անկաշառ։ Բախտաւոր բացառութիւն մըն էր իր բազմամարդ ընտանիքին մէջ գորշ ու արծաթամոլ մեծատուններու խումբ մը— եւ կ'ըսէր ցաւագին. «իմ եղբայրները մարդ չեն»։ Բախտաւոր բացառութիւն մըն էր նաեւ իր քաղաքական հաւախոհներու շարքերուն—հայ վրացական Սոցիալ դէմոկրատիայի մէջ, որ անասելի բարքեր կը մատնէր նոյն յուզումնալից օրերուն (1905—906), թաթարական պօգրոմներու առթիւ —հայ ինքնապաշտպան բանակի դէմ։

Կաֆեան գուցէ միակ սոցիալ դէմոկրատն էր, որ կը յաճախէր «Դաշնակցութեան» ժամադրավայրերը, հինաւուրց բարեկամութեան զգացում մը կը կապէր զինքը Զաւարեանի հետ։ Նախկին երազող Շմաւոնը դեռ եռանդով կը հետապնդէր իր սեւեռուն գաղափարը՝ ցեղերու տաժերաշխութիւնը եւ բռնի կերպով կը քարոզէր այն՝ հայ-թաթարական բախումներու այդ արհաւիրալից շրջանում։ Կը քարոզէր փոքր ինչ սէմպլիստ ձեւերով, ինչպէս բոլոր մոլեռանդ առաքեալները։ Կը բարկանար հակաճառողներուն, չէր ըմբռներ, թէ ինչպէս մարդիկ անկարող են հասկնալ հաւերաշխութեան այնքան պարզ, հրապուրիչ գաղափարը եւ ատկէ կը ցաւէր հակառակորդին հին մանկավարժի սաստող ցուցամատը — որ յաճախ, անշուշտ, թափահարեր էր Փոքր Հայքի դպրոցներու եւ գաղտնի ժողովներու մէջ, ըմբոստացումի պարզ ու վսեմ աւետարանը քարոզելիս—խօսքի տակին ու գլխուն կը կրկնէր թափով ու զայրոյթով, «եղբա՛յր, հասկանում է՞ք Թէ ոչ...»

Այդ օրը երեկոյեան եկեր էր Բազուէն՝ մեզի հետ խորհրդակցելու հայ-թաթարական մղձաւանջի շուրջը։ Գիտէր արդէն, որ մենք ալ չպիտի «հասկանայինք» իր հաշտութեան քարոզը եւ նախօրօք զինուեր էր մեր դէմ։ Զաւարեանի ներկայութիւնը կը ջերմացնէր մթնոլորտը։ Եւ երկար ժամեր կը լսէինք հին իդէալիստ կաֆեանի ցասկոտ ձայնին միօրինակ շեշտը. «Եղբա՛յր, հասկանո՞ւմ էք Թէ ոչ»...

— Սիմո՛ն, վերջապէս, հասկանո՞ւմ ես Թէ ոչ, այսպէս չի կարելի շարունակել. պէտք է հաշտուենք»

Եւ մեր Զաւարեանը, ժըպտելով՝

— «Գաբրիէ՛լ, հասկանո՞ւմ ես Թէ ոչ, մենք էլ հաշտութեան համոզուած կողմնակիցներ ենք, բայց խնդիրը բարդ է, թաթարները յարձակողական են»...

Պատմութեան դիրկն անցան ե՛ւ այդ բոլոր դէպքերը ե՛ւ այդ բոլոր դէմքերը։ Հոյակապ դէմքեր, պատկառելի քաղաքացիներ՝ որոնք իրենց բարոյական վեհութեամբ պատիւ կը բերեն հայ ցեղին եւ որոնց առջեւ կը խոնարհինք վշտով ու երախտագիտութեամբ։

Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ

---

*) Եկեր է Եւրոպա 80ական Թուականներու վերջերը։ Մեռաւ 65 տարեկան։

**) Մարտիկ սպաննուեցաւ 1896ին, վասպուրականում։

***) Այդ սակաւաթիւ խոշորներէն են, Մուրատ Պօյաճեան, Միհրան Տամատեան, որ դուտ Թօխափեց հնչակեան փոշին եւ Ն. Թանազատ, որ նորերս կնքեց իր մահկանացուն Թաւրիզի մէջ, տասնեակ տարիներու արդիւնաւոր աշխատանքէ վերջ, գլխաւորապէս դպրոցական ասպարէզի մէջ։

ՌՈՒՍԻՈՅ ԱՐԴԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԳՐՈՂՆԵՐԸ

Քաղելով վլատիմիր Մէկ ուսումնասիրութենէն ներկայացնենք Ռուսիոյ երիտասարդ գրողները, ազդեցութեանը տակ են տանի նոր գրողները։ Ա... ով մը այստեղ պիտի անոնց կեանքն ու նկարուղղութիւնն ու գործերը դաբար։ Եւ այսուհետեւ... րաբար պիտի Թարգմանենք եւ էջեր անոնց գործերէն։

ԻՎԱՆՈՎ (Վսեվոլոդ Վլաւովիչ), ծնած է 1896ին, ցական։ Հոպիտ։ 6 տարի շար։ «Ծաքիր եւ տէվրէ Ալի պէյ»։ Աճապարը։ Դերասան։ կարմիր կողմնապաշտ։ Յեղափոխ Գրագէտ։ Սկիզբները, իր զրէր հապճեպ եւ անյաջ ձես վախն ունենար իր տպաւորութիւնները րական եւ ճապաղ։ ղերձ իր գործերը կը խառնուածք մը, որ կոչ ուժեղ եւ առնական։ տակաւին զուրկ է գրական կացողութենէն։ Գրելով կը սորվի։ Ոճը կը պարքանի կը ժեծնայ գրագէտ ժաց կամաց Իվանով կ'ընի տեսողութեան հորիզոյիշատակները, գործ ստրած է այլեւս հեռացող նակը, նուազ կ'անհանգստ զինք։ Նկարագրելէ յետոյ կը գրէ։ Հետզհետէ կը ժարդոց հետ խօսիլ պարոներով, յստակ ու կարճ, ռուցանել իր գործերը։ Ի Չին գործերը կը պատկանի գրականութեան։ Կը պատ «Սերապիոն Եղբայրներ» կան խումբին։

ԳՈՐԾԵՐԸ.—Զրահապատ 14169 շոգեկառքը (1922), ւոր Շովերը (1922), կապոյ լազները (1923), Ընապատին էը (1927), վ.ալանդին եպ պոսին երջանկութիւնը Հայերէնի Թարգմանուած է Չին գործը, զոր յիշեցինք։

ՅԻՏԻՆ (Կոստանդին Կ սանդրովիչ), ծնած է 189 Պատերազմը անցուց Դ մէջ, բանտարկուած։ Յե խութիւնը Ռուսիոյ մէջ կեանքէն վէպ մը, գաղաքի Տարիներ, առաջին գրչ ամբողջական ակնարկ 1914—1921 տարիներու դարձին վրայ։ Կ'արժէ կ Գործ մըն է ան, լաւ կառուց լաւ գրուած, եւ ամուր տարեալ պատկերացում, երբեք ձգտումի։ Այս ժէ կայ այնպիսի կատա թիւն մը, որ վախ կը պա Թէ գուցէ Յիէտին շատ գր դառնայ։ Յաճախ կ'բան այս գրողը շատ օժտուած Թէեւ յաջողած ըլլայ արժ ւոր գործ մը տալ։ Մեղի հ կարեւորը այն է, որ իր արժէք ունի։ Տաղանդը չ լի առարկայ մը չէ, եւ կը խընտրենք նկատի առնել շօշափելի փաստերը։ գաղ եւ Տարիները փաստ մըն է դէն։ Անդամ է «Սերապիոն բալրներ» գրական խումբի։

ԳՈՐԾԵՐԸ.— գաղաքներ Տարիներ (1925), Տ (1927), եղբայրները (19 երկրորդը Թարգմանուած ֆրանսերէնի։

ԿԱՎԷՐԻՆ (Վէնիամին Ա սանդրովիչ), ծնած է 1902ին դաս «Սերապիոն Եղբայր գրական խումբին, եւ անոնց միակը, որ կրած է Հոֆ ազդեցութիւնը։ Աւելի քի հետաքրքրուի ոճով քան գրական գործի մը ճարտար տութեամբ։ Անտարբեր է դանի մարդոց նկարագրի Իր պատմուածքները վերա կան եւ քմահաճ են։ Յաճ այն նորավէպերուն մէջ, ձաղրանկարային դէմքեր կատարեն այնպիսի գ ղութիւններ, զորս միայն ծաղը կը վարէ։ կավէրինի սիրէ անխմաստը, անհնի Կավէրինի գիրքերը չունին, մտաւորապէս

ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ

(Նորավէպ)

— Շատ հաճելի էք ինծի, կրնայ ըլլալ որ կը սիրեմ ալ ձեզի, ըսաւ կինն անոր, բայց կը վախնամ որ հիասթափիմ ձեզմէ։

— Երբեք, համարեա պոռաց տղան։

— Այնատեն, սիրելի բարեկամս, կ'ուզեմ պզտիկ քննութեան մը ենթարկել ձեզ։

— Խնդրեմ։ Ամէն բանի պատրաստ եմ, նոյնիսկ ինքնազոհողութեան կամ ինչ որ պահանջելու ըլլաք։

— Չէ՞ք չափազանցեր.— հարցուց կինը խորամանկ ժպիտով մը։

— Խնդրեմ ստուգեցէ՛ք։ Ի՞նչ կը հրամայէք ընել... Ձեզի համար։

— Դուք շա՛տ հաճելի էք ինծի, ես այդ մասին արդէն ըսի, բայց... սարսափելի տգեղ են ձեր առջեւի ակռաները։

— Ատոր մէջ մեղաւորը ես չե՛մ, թանկագինս։

— Բայց եւ այնպէս փա՛ստ է որ ձեզմէ կախում ունի քննութեան այդ սխալի շտկումը, արհեստական ակռաներով...։

— Հանե՞լ ատողջ ակռաներս, ի՞նչ կ'ըսէք...

— Եթէ անոնք հիւանդ ըլլային այլեւս զոհողութիւն չէր ըլլար ձեր կողմէ, թանկագին բարեկամս։

— Մի՞թէ այդ բանը այնքան մեծ նշանակութիւն ունի ձեզ համար... այդ ակռաները։ Այն ատեն... այն ատեն ի՞նչ ընենք։ կարելի է հեռացնել զանոնք... Ա՞յդ է բոլոր ուզածնիդ։

— Օ՜հ, ո՛չ, ձեր ընկերը հաճելի չէ ինծի։

— Ատիկա հին, փորձուած բաներկամս է, շատ բան է ըրեր ինծի համար եւ...

— Հաւանական է. բայց եւ այնպէս չկրնար վրայ կ'ազդէ... Ատկէ զատ շա՛տ, շատ նախանձոտ եմ ես։ Պէտք է որ լքուի անիկա... Դուք ալ ձեր ցանկէն պիտի չնչէք գինքը, սիրելի բարեկամ։

— Լա՛ւ... լա՛ւ... լա՛ւ։

— Բայց այդ դեռ բոլորը չէ։ Ձեր զբաղումն ալ հաճելի չէ՛ ինծի. անիկա շատ ժամանակ կը խլէ ձեզմէ եւ կրնայ հեռացնել, հեռու պահել ձեզ ինձմէ։

— Այո՛, բայց ես գրեթէ լմնցուցած եմ մեծ աշխատութիւնս, սիրելիս։

— Կորսնցուցէք զայն, ոչնչացուցէք ձեր ձեռագիրը։

— Ո՛չնչացնե՞լ։ Բայց ես երկու տարի է որ կ'աշխատիմ այդ գիտական գործիս վրայ եւ անոր յաջողութենէն կախում ունի իմ ապագաս։

— Ճիշդ ալ ատոր համար։ Դուք կ'ուզէք հռչակաւոր մէկն ըլլալ, իսկ ես չեմ կրնար տանիլ այդ հռչակը. ամէնուն կը պատկանի ան... իսկ ես կ'ուզեմ, որ դուք միայնակ ինծի պատկանիք... որովհետեւ... որովհետեւ կը սիրեմ ձեզ։

— Այո՛... բայց, թանկագինս, ժտածեցէ՛ք քիչ մը...

— Բան մը չունիմ մտածելիք, ես ամէն ինչ շատոնց եմ մտածեր։ Վաղը կը մեկնիմ վեց շաբաթով։ Եթէ դուք մինչեւ իմ վերադարձս կատարէք պահանջներս, այլեւս ո՛չինչ կրնայ խանգարել մեր երջանկութիւնը։ Ասիկա իմ վերջին խօսքս է։

* * *

Ճիշդ վեց շաբաթ ետքը պայմանաւորուած օրին ու ժամին հանդիպեցան իրարու։

— Այժմ ոչինչ կը խանգարէ մեր երջանկութիւնը.— ուրախ ուրախ ըսաւ մանչը, անվերջ համբուրելով կինը։

Օգտուելով անոր ժպիտէն, կինը նայեցաւ նոր շինուած ոսկի ակռաներուն։

— Շա՛տ գեղեցիկ են, թէեւ շիտակն ըսելով այդ... պարզ քմայք էր իմ կողմէս։ Իսկ ի՞նչ ըրիք ձեր ընկերը, ի՞նչ ձեւով վերջացուցիք այդ խնդիրը։

— Ամէն ինչ վերջացած է մեր մէջ, ես անոր յայտնեցի թէ մենք պիտի բաժնուինք եւ այլեւս երբէք չպիտի պատահինք իրարու։

— Շատ գեղեցիկ, ձայնեց կինը, թէեւ պէտք է ըսել որ շատ ալ լաւ բան չէր այդ ըրածդ... բաժնուիլ ընկերոջմէ մը որ այնքան շատ բան է ըրեր քեզի համար... Իսկ ի՞նչ ըրիք ձեր աշխատութիւնը, որուն վրայ ա՛յնքան մեծ յոյսեր էիք դրած։ Հաւատալս չի գար թէ դուք ձեր ապագայի բոլոր ծրագիրները մէկ կողմնետած ըլլաք որ եւ է կնոջ մը քմահաճոյքին համար։

— Ես... այրեցի ձեռագիրս։ Կրնամ մոխիրն ալ քեզի բերել, իսկ զայն պահեր եմ յիշողութեանս մէջ։

— Հրաշալի՛, ըսաւ կինը հառաչելով,— ատոր համար ալ հրաշալի քննութիւն անցուցիր, թէեւ իր էութեան մէջ մեծ յիմարութիւն մըն էր ըրածդ։

— Կարելի է...— պատասխանեց այրը ժպտելով.— ատոր համար ալ հրաշալի քննութիւն տուի։

— Ընդհակառակն... դուք բոլորովին հիասթափեցուցիք զիս,— յայտարարեց կինը սառնօրէն— Չեմ ուզեր փալաս մարդու մը կինը ըլլալ։

* * *

Երիտասարդը հեռացաւ կնոջ քովէն, սաստիկ ազդուած, որովհետեւ շատ կը սիրէր զայն... Այդ պատճառով ալ խիստ ցաւեցաւ իր առողջ ակռաներուն համար։

Ու անմիջապէս ինքնաշարժ նստելով, շտապեց իր հին ընկերոջ քովը, որմէ բաժնուիլ մըտքէն անդամ չէր անցուցած եւ առնելով անոր քովէն իր ձեռագիրը՝ վերադարձաւ տուն ու մաքուրի քաշեց վերջին գլուխը, յաջորդ օրը ամբողջ աշխատութիւնը իր հրատարակիչին յանձնելու համար։

Թրգմ. Խ. ԵԳԱՆԵԱՆ

ՊՐԻԱՆԻ ՍԻԿԱՌՆԵՐԸ

Պրիան կը տառապի շնչարգելութենէն։ Մանաւանդ երբ Լոնտոն կ'երթայ՝ ներկայ գըտնուելու խորհրդաժողովներուն։ Մառախուղը աւելի կը սաստկացնէ իր շնչարգելութիւնը։ Բժիշկները արգիլած են սիկառ ծխելը։ Պրիան չուզեր բաժնուիլ իր սիկառէն։ Ու կ'ըսէ.— «Առանց սիկառի չեմ կրնար ապրիլ, բայց պէտք է զոհողութիւն մըն ալ ընեմ երկրիս համար»։

ԱՐՇԱԿՈՒՆԻՔ

ՊԱՏՄ. ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿՈՄԻՏԵԻ

ԱՐՇԱԿՈՒՆԻՔ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՈՑ ՀԻՆ ԱՐՔԱՅՈՒԹԵԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ «ՅԱՌԱՋԻ»

ՊԱՏՄ. ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿՈՄԻՏԵԻ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ «ՌՈՍՏՈՄ» ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ

Ի ՊԱՏԻՒ ԱԻԵՏԻՍ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ

(իր ցոբելեանին առիթով)

Այս իրիկուն ժամը 8.30էն 11.30, Chalet Edouardի սրահին մէջ, 91—93 Rue Manin, 31—33 Ave. Secrétan:

կը նախագահէ՝ Պ. ԱՐՏԱՒԱԶԴ ՀԱՆԸՄԵԱՆ

կը խօսին՝ Պ. Պ. ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻ և Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Մասնակցութեամբ բարձր Հայքի, Տ. Տուրուբերանի, Շ. Գարահիսարի, Եոգկատի Հայրենակցական Միութեանց:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Ծանօթ.— Մէթրօ՝ Bolivar, հանրակառք թիւ 26 իջնել Պոլիվար:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ — ԵՐԵԿՈՅԹ

Ի պատիւ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ

(ԻՐ ՅՈԲԵԼԵԱՆԻՆ ԱՌԻԹԻՒ)

Նախաձեռնութեամբ Անիէր—Պուա Ֆոլոնպի յոբելինական յանձնախումբի եւ մասնակցութեամբ Շ. Ց. Դ. «Զէյթունը» ներկայ, Շ. Մ. Ը. Մ.ի, Ջ. Ե. Ո. Միութեան եւ Հայրենակցական մի-ւս Թեանց, 30 Մարտ կիրակի իրիկուն ժամը 8.30—11.30: Պուա-Ֆոլոնպի քաղաքապետարանի սրահին մէջ, Rue des Halles:

Կը խնդրուի նկատի ունենալ այդ Թուականը:

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱՁԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ ՍԷն Միշէլ — Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

38 Rue Rochechouart Մէթրօ Cadet և Anvers Autobus J. JB.

Tél. TRUDAINE 56 - 58

Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ *Աղիքի* հիւանդութիւններ ցատուկ յարկաբաժին *Վէներական* եւ *Մորթի հիւանդութեանց* ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ *Ոսկորի*, ջդային, Արեան հիւանդութիւններ եւ ցօդացաւ:

կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր:

VELEDIAN & ZINN

ESCHENHEIMER ANLAGE 22

FRANKFURT A. M.

ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆ.— Ծխախոտ, Չոր պտուղներ, ընտանի եւ վայրի մորթեր, եւայլն:

ԱՐՏԱԾՈՒԹԻՒՆ.— Նոր եւ գործածուած մեքենաներ, երկաթեղէն, կաշեղէն, եւայլն:

ՀԱԻԱԲՈՑԾՆԵՐՈՒՆ

Եթէ կը փափաքիք որ ձեր հաւերը առատ ածեն, շուտ մեծնան, շուտ պարարտանան, չհիւանդանան, անօգուտ է ձին մեծոտներու հետեւիլը:

Հաւեստ դրամագլխով գոհացուցիչ շահ մը ապահովելու դասալ փութացէք կարդալ գիւղատնտես Օ. Շէրիտաեանի պատկերազարդ «ՀԱՒԱԲՈՒՄՈՒԹԻՒՆ» գիրքը: Գինն՝ 25 ֆրանք. դիմել՝ հեղինակին 18, Villa des Roses, Bois-Colombes (Seine), Պալենց գրատուն կամ գեւոնեանի՝ «ցառաջ»ի խմբագրատունը:

Մեծաքանակ գնողին գոհացուցիչ զեղչ:

ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ

O. M. OHANESSSIAN

Marque déposée MELKON

Եթէ կ'ուզէք ճաշակել արեւելեան համեղ անուշեղէնները, փնտռեցէք ամէն տեղ միայն MELKON վաճառանիշով՝ *Լոքում, փաքլաւա, քատայիֆ, հէլվա, եւայլն:*

25 Rue Vilin, Paris (20e) — Հեռաձայն Menil. 69—15

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով գարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, Լերմամիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լապոռաթոմառ: Ախտճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12,

Շապիկի մէջ կ'ուզուին կարի վարժ գործաւորուհիներ, դիւրին եւ շահաւէտ: Դիմել՝ Օր. Գեղոեհի Թագրմճեանի, 11bis Rue Julien Certain, Viroflay.

EMPIRE Միզիք-Հոլ՝ 37 Av. Wagram

Տք. գաղտ. գիտութ. գուշակուհի

ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ԶԷՆԻ

կը բացատրէ անցեալը, կ'առաջնորդէ ներկային մէջ, կը գուշակէ ապագան, ըստ ձեռքի գիծերուն, աստղերու եւ քարտերու: Ամէն օր (Կիր.ն ալ մէջը) ժ. 3—7, բացի Երէ. 62 Ruede la Rochefoucauld բակին խորը, Բ. յարկ, աջ կողմ. Métro և Nord-Sud: Pigalle.

ԲԺՇԿ. ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

10 Rue Beaugrenelle, Paris (15)

Մէթրօ՝ Beaugrenelle

Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւններ եւ Ֆրանկախտ: Ամէն օր ժ. 10—12 եւ 3 9: կիր. եւ տօն օրեր 10 12:

ALLO, ALLO

Tél. TRUDAINE 81 07

Այս է թիւը մեր թէլէֆոնին

ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՃԷՆԱՋԵԱՆ ԵՒ ԳԱՍԱՆՃԵԱՆ

8, Rue de Chateaudun, PARIS (9e)

Métro Cadet, Peletier եւ Notre Dame de Lorette խիստ մօտ

ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ

ԱՐԱՐԱՏ ՓԱԹԻՍԸՐԻՆ

ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ Է ՓԱՐԻԶ

ՏՕՔԹՕՐ Մ. Տ. ՆՈՐԱՅՐ

8 RUE BUFFAULT, PARIS (9e)

Հեռաձայն, PROVENCE: 20—37

Կը խնամէ ներքին եւ կիներու հիւանդութիւններ

Կը կատարէ ծննդաբերութիւններ

Կ'ընդունի ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2—7 եւ ժամադրութեամբ: կիրակի եւ տօն օրեր, առաւօտեան ժամը 10—12:

ՓԱՍՏԱԲԱՆ

ԳՐ. ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ (ԳՐԻՄԻԹԷԼ)

Contentieux Général, (Accidents) R. C. Seine 423631

Հասցէ՝ 72 Rue de Ménilmontant, Paris (XX)

Հեռաձայն Ménilmontant 96-74

Ամէն տեսակ դատական եւ վարչական գործեր եւ պաշտօնական գրութիւններ, դիւրամատչելի պայմաններով:

ՓՈՂՈՑԻ ԱՐԿԱԾԻ ԴԱՏԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ, ԱՌԱՆՑ ԿԱՆԽԱՎՃԱՐԻ:

Ընդունելութեան ժամերը, առաւօտ 9.30էն 10.30, կէսօրէ վերջ 2-3, իրիկուան 7էն 8.30:

Մէթրօ՝ Ménilmontant եւ Martin Nadaud, *Թրամուէյ 5 եւ 26, Օթօպիւս* BC, BG, O եւ Q.

ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՐՑԸ

— Տիկին ը՞ւր կրնայ գտնել վերջին նորաձեւութիւններով, ամենաճաշակուն, ամենատոկուն եւ մրեւնոյն ատեն անժրգելի գիներով, պատրաստ կամ չափու վրայ մետաքսէ եւ բուրդէ գեղատեղէններ, ժանեթօ, գլխարկ, ներքնազգեստ (lingerie) *եւայլն:*

— Տիկ. Ա. ՊՈՒՏԱԿԵԱՆի «ՄԱՏԼԷՆ» հայ վաճառատունը անկասկած, 33 Rue des Dames, Métro Rome *կամ* Clichy.

Մուտքը ազատ է ամէն օր մինչեւ 8, կիրակի մինչեւ 2:

Phonos & Disques Columbia

ՀԱՍԱԾ ԵՆ 1930Ի

ԱՄԵՆԱՆՈՐ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՓԼԱՔՆԵՐԸ Լ. ՆՃԱՆԵԱՆԻ ՔՈՎ

ԿԸ ՄԱԽՈՒԻՆ ՄԱՐՏ 15ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ԼԱԻ ՖՈՆՕՆԵՐ ԿԱՆԽԻԿ ԵՒ ԱՊԱՌԻԿ

Մէկ այցելութիւնը կը բաւէ

56 Rue Piat, Paris (20) — *Մէթրօ՝ Պէլվիլ, Թրամ. 26 և 5.*

ՉՃՓՈԹԵԼ ՈՒՐԻՇՆԵՐՈՒ ՀԵՏ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ

ՍԻՐԱԿԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

15 RUE DE LA HUCHETTE, PARIS (5)

Մէթրօ՝ ՍԷՆ ՄԻՇԷԼ — MÉTRO: ST. MICHEL

Համեղ փաքլաւաներ, Թէլ քատայիֆ, լօքմա, եուֆկա, ինչպէս և ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆՆԵՐ Բարեկենդանի առթիւ

ՀԱՑԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ

MAISON JOLIVET

17 Rue St. Lazare (Rue St. Georges-ի անկիւնը)

Nord-Sud: N. D. de Lorette, Թել. Trudaine 24.83

ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ՏԱԲՈՒԿ

Երէ կ'ուզէք առանց վտանգի նիհարնալ, գործածեցէք հացի տեղ մեր մասնաւոր եղանակով պատրաստած GRESSIN JOLIVET *հացերը:*

Ուրիշ խաշխաշով, շուշմայով, ճապուռով եւ քիմիոնով պատրաստուած հացեր:

Փարիզի մէջ ապսպրանքները կը յանձնուին բնակարան Ներկայ կտրօնը ներկայացնողին հարիւրին 15 զեղչ

ԹԷՐԶԵԱՆ ԹՐԻՔՈՑԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

17 Rue de l'Equerre, Métro: Buttes-Chaumont

Գործաւորուհիներ կ'ուզուին հետեւեալ ճիւղերուն համար

1. Թրիքոյի ֆինիսէօզներ, սինկէրի մեքենայով, Façon.
2. Թիւ 7 կամ 8 գործիքի վրայ Թրիքօ շինող façonnières-ներ.
3. Փնողքին կողմէ ներկայացուած աշկերտուհի մը Թեթեւ աշխատանքի համար:

Թէրզեան հաստատութիւնը *մորթ սէզոն* չունենար եւ յաւագոյն վճարումը կ'ընէ:

ՀԱՒԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ Տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺը ամէն օր ժամը 9էն 19:

ԱՌԱՆՑ ՈՐ ԵՒ Է ՎՃԱՐՈՒՄԻ

ՁՐԻՒԲԱՐ կ'ուղեկցինք ձեզ հողաբաժիններու ցոյց տալու համար: Բոլոր բացատրութիւնները հայերէն:

ՄԻԱՅՆ 200 ՖՐ. ԱՄՍԱԿԱՆՈՎ

Գուք կարող տիրանալ ձեր փափաքած Հողաբաժնին-Փարիզի շրջակաները, ուր կրնաք շինել ձեր տունը նոյնպէս ամսավճարներով:

Մանրամասնութիւններու համար գիմեցէք՝

'' ՏԱՐԱՍՈՎ - ՏԷՐ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ - ԲԷԳԶԱԴԵԱՆ ''

Հայկական գրասենեակը՝ 18 Rue Chaussée d'Antin, Opéra *կամ* Chaussée d'Antin, *ամէն օր ժամը 10—12 եւ 3—7 իսկ կիրակի ժամը 10—12:*

Կիրակի օրերը կարելի է դիմել նաեւ Հայոց նկ. ղեցիին դիմացի Café-Rest. 22 Rue Jean Goujon *ժամը 10—1 Պ. Տարասովի, իսկ կէսօրէ վերջ ժամը 2—6 Մէվրան* (Gare du Nord*էն) հողաբաժիններու տեղը ընկերութեան գրասենեակը Տէր Պ. Աբրահամեանի:*

Շաբաթ և կիրակի օրերը ժամը 4—6 կարելի է դիմել Boulogne, 87bis Bld. de la République *Պ. Տ. Բէզդզագեանի:*

Հողաբաժիններ կան՝ Goussainville, Sevran, Verrières, Combe la Ville, Ozoire, Epinay s/Orge, Elisabethville, Bry d'Arsy, Antony, Enghien, Rambouillet.

«ԿՈՎԿԱՍ» ՃԱՇԱՐԱՆ

Ամէն օր՝ գառնուկի միսով խորոված, լուլա - քեպապ եւայլն: Օրքէստր Թառիստ ժորժի դեկավարութեամբ: Բաց է մինչեւ առաւօտ ժամը 2:

23 Rue Huchette — Métro: St. Michel

ՇԱՆՕԹ ՍԱՓՐԻԶ ԵՒ ՎԱՐՍԱՅԱՐԴԱՐ

ԱՐԾԱԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ ԵՒ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

կը ծանուցանեն իրենց յարգոյ յաճախորդներուն, բարեկամներուն եւ ծանօթներուն իրենց նոր խանութին բացումը որ տեղի ունեցաւ ժարտ 10ին:

24 Rue St, Lazare PARIS (9e) բակին մէջ

Լիլայի ճաշարանին մօտը: Արուեստի ամենավերջին կատարելագործութեամբ, քուփ, մանիքիւր, օնտիւլասիոն:

Մաքուր եւ արագ սպասարկութիւն:

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ (Հաստատուած 1923ին)

CABINET **V. YARJANIAN**

Հասցէ՝ 5 rue du Cardinal Mercier, PARIS (9e)

Tél. CENTRAL, 97-39 եւ 96-70

Կը ստանձնէ պատժական, քաղաքային եւ առեւտր. դատ պաշտպանելով ֆրանսացի Հանրածանօթ պաշտօնակիցներու հետ, ք չական եւ հիւպատոսարանական գործերու արագ հետապնդում: Ա դատերու մասնաւոր ճիւղ, առանց կանխավճարի: ՅՐԱՆՄԱ համար, ձեռնհաս իշխանութիւններէ արտօնագրի ստացում: (Ա վիթ): Քաղաքային ամուսնութեան արագ գործողութիւն: Վ ամէն երկրի համար:

Գաւառներէն եւ արտասահմանէն եղած գիմումները կը պատ խանուի անմիջապէս: Խորհրդակցութիւնները ձրի են:

Դիմել ամէն օր, 9էն 12 եւ 2էն 7, բացի Կիրակիէ

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE

ՀԱՅԵՐԻՆ

ՅՈՒՆԱՐԻՆ

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

POLYDOR

Phonos & Disques Columbia

REGISTERED TRADE MA

20 ՖՐ. — 20 ՖՐ.

H. ARTINIAN, 26 28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-8 Մեր փլաքներու ձոխ մթերանոցին մէջ կր գտնուին նաեւ ամէն վաճառանիշէֆոնոներ.—DECCA, COLUMBIA, PATHÉ POLYDOR, NIRONA, DIAMOND, եւն.: Գիները՝ *120, 180, 300, 450, 525, 750, 800, 1000* եւ մինչեւ *2,800* ֆր Նպարեղէններուն լաւը, ժողովրդ. գիներով: Բաց է ամէն օր

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵՓՐԱՏ

14 Rue François Garcin, 14, LYON

Պատիւ ունինք յայտարարելու մեր յարգելի յաճախորդներուն ի Լիոնահայ ամուրի երիտասարդութեան թէ մեր ճաշարանը իր համբ կերակուրներով, մաքրութեամբ եւ անթերի սպասարկութեամբ գոհ ած է Լիոնահայութեան միակ կեդրոնավայրը:

Եթէ կ'ուզէք հոգ տանիլ ձեր առողջութեան, փութացէք անգամ մը այցելել մեր ճաշարանը համոզուելու համար: Ժողովրդական գին

Տէր եւ Տնօրէն

ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ եւ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

ODEON — COLUMBIA

Ֆիզերաֆոնչական *Քոլոմպիա* եւ *Օտէոն* վաճառանիշով հայէրէն, յունարէն, Թուրքերէն փլաքներու ձոխ տեսակներ եւ *փորթաթիֆ* կրամաֆոններ: Եւրոպական եւ արեւելեան նպարեղէններու ձոխ մթերք ածան գիներով կը գտնուին

ՀԱՅԿ. ՄԵԾ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՄԻՋ

ԳԱՅԻՇԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

150 Rue Moncey, LYON

Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ վաճառում

Le Gérant H. STEPHAN

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20 շլ.	40 շլ.
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub. St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS

Téléphone : NORD 67-23

R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
18
ՄԱՐՏ
1930

18 MARS 1930

Ջ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1214

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

1905 ՄԱՐՏ 4/17

Խաղար Թուական մը եւս, որ անշշուկ անցաւ, երէկ, այս խորքի եւ խառնաձայն պողոտաններուն վրայ։

1905 Մարտ 4/17ին, Սոֆիայի մէջ, Վիտոշ լերան մէկ սառցանցին վրայ, իր իսկ ձեռքով փորձած ռումբին գոհ կ'երթար Քրիստափոր Միքայէլեանը, խիզախ երիտասարդի մը, Վռամ Քէնթիրեանի հետ։

Ուրեմն, երէկ լրացաւ քսանևհինգամեակը քստմնելի դէպքին, որ այնքան խոր ցնցուած պատճառեց իր ժամանակին, և որուն մանրամասնութիւնները մինչեւ այսօր ալ սարսուռ կ'ազդեն բոլորին։

Քրիստափորը կ'ուզէր, իր իսկ ձեռքով, ոչնչացնել այն գազանը, որ կծկուած Երլտըզի պարիսպներուն տակին, իր մոայլ օրերը կը լուսաւորէր կախաղաններով եւ պարբերական ջարդերով։ Չարիւր հազարաւոր անմեղ զոհերու կարմիր արիւնով։

Շատո՜նց տրուած էր վճիռը։ Եւ որպէսզի ձախողանքի ո՛ր եւ է կասկած չմնայ, Քրիստափոր ուզեց վերջին փորձի մը ենթարկել մահացու գործիքը, ազատ Պուլկարիոյ հողին վրայ։ Եւ ռումբը պայթեցաւ իր ափին մէջ, ոչնչացնելով զինքն ու ընկերը։

Որոշումը մեզ անխախտ,— Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը չի գիտեր նահանջել։ Եւ Երլտըզի ժահափորձը կատարուեցաւ հաւաձայն երկրորդ ծրագրին, — կառաբարձ մեքենայով, որ փորձուած էր նոյնքան մանրակրկիտ քննութիւններով։ Ձախողեցաւ այս փորձն ալ (1905 Յուլիս 8/21)։ Ձախողեցաւ անմիջական արդիւնքի տեսակէտով։ Թէեւ իր բարոյական արժէքով, իր սփռած ահ ու սարսափով, Ապտիւլ Համիտներու գանկին մէջ մխուեցաւ այնքան խորութեամբ որքան պայթած եւ դեռին խրած ռումբի իւրաքանչիւր կտոր։

×

«Դրօշակ»ը իր վերջին թիւին մէջ (Մարտ), ոգեկոչելով այս դէպքը, դիտել կուտայ իր խմբագրականին մէջ.

... Բսանըհինգ տարի յետոյ, աշխարհ մը փլած է մեր մէջքին վրայ։ Երլտըզն ալ միասին։

Եւ սակայն, դեռ մեր աչքերը կը վառին ցասումէն եւ անհամբերութենէն։ Ու դեռ երէկուան պէս, մեր ականջին կը հնչէ «Երլտըզի պօմպան»։

Անհաղորդութեան էր յղացումը, որովհետեւ կը ծնէր խորապէս յեղափոխական գլուխէ մը։

Դաշնակցական միտքն էր, որ ի սպաս կը դնէր բազուկը, իր որդին մէջ փռելու համար Գազանը, սեփական կեանքի գնով։

Եւ յաջողութեան յետին մանրամասնութիւններն ապահովելու մտահոգութեամբ, Քրիստափորը կը կատարէր արկածալի փորձը։ Դէմ դիմաց՝ մակեդոնացի յեղափոխականներուն, որոնք անձկութեամբ կը սպասէին։

Նոյնիսկ այսօրուան արձակունակ աչքերով, երբ մարդիկ ահաբեկութիւն կը սեպեն նախ արեւուն բիծերը համրել եւ ապա նոյնիսկ անոր լոյսն ու ջերմութիւնը, այս Դէպքը — ահաբեկուածի յղացման եւ կազմակերպութեան այս դրուագը պիտի համարուէր եզակի։ Իսկ երբ իրերը քննենք ա՛յն օրուան պայմաններով, արդէն հերակլեան պայքար մը, դիւցազնամարտ մըն է որ կը պատկերանայ մեր առջեւ։

Ահա հրէշը՝ կծկուած բարձունքի մը խորը, գրեթէ քաղաքի մը շրջապատով, եւ ժողովուրդ մը, իր արիւնազանգ ոտքերուն տակ։ Ճիւաղ մը, որ կրնար արեան բաղնիքներու վերածել քնատ դիշերուան մըժդեաւանջը։ Իսկ ասդին՝ հանճարեղ գլուխ մը՝ տիեզդ մարմնի մը վերեւ, որ կը ցնցուէր անճար, անզօր ժողովուրդի տապանքէն։

Դէպի Երլտըզ ուղղուած դժոխային մնքենան, եթէ յաջողէր իսկ, թերեւս այնքան զայրոյթ եւ արհաւիրք չպիտի պատճառէր, որքան այն ռումբը, զոր Քրիստափորը կը փորձէր դմայլելի վռանին հետ, իր իսկ ձեռքով նետելու համար՝ կարմիր մզձաւանջը ընդմիշտ փարատելու միաժամութեամբ...

... Դաշնակցութեան մեծութիւնը կը կայանայ անոր մէջ՝ որ դիտէ ընտրել ժամերն ու «անելիքները»։ Իսկ երբ վճռեց,— հարցուցէք Թալէաթին որ միշտ կը կրկնէր, երբ գգուշութիւն կը պատուիրէին.

— *Եթէ վճռած ենք ոչնչացնել զիս, աւելորդ է ո՛ր եւ զգուշութիւն։ Ազատում չկայ»...*

Ուրեմն, ինչ որ տեղի ունեցաւ քսանըհինգ տարի առաջ— ինչպէս աւելի առաջ ու յետոյ— ընդունակ է տակաւին քսանըհինգ տարի դինելու մեր բազուկները։

Ռումբը կը պայթէր, երէկ, «կեանքի, պատուի և ինչքի» պաշտպանութիւնը ապահովելու համար։ Յեղափոխական միտքն ու բազուկը անվեհեր կը գործէին, սանձելու համար արիւնարբու ախորժակներ։ Անշուշտ հարթելով ճամբան դէպի ազատութիւն։

Այսօր, քսանըհինգ տարի յետոյ, նոյն ոգին է, որ ժուժ կուտայ մեզի, աւելի բիւրեղացած եւ թանձրացեալ, ձեւ ու մարմին առած ծրագրով մը,— միացեալ եւ անկախ Հայաստան։

Քրիստափորները կէս ճամբան մնացին, վռաններն ալ իրենց հետ, ռումբը ձեռքերուն մէջ։

Եւ ամբողջ ժողովուրդ մը երդիք ու արեւ կը սպասէ, կէս առ կէս մատաղ դարձած այդ ճամբուն վրայ։

Ընդունա՞կ ենք տանելու այդ ամեհի բեռը։

Պատրա՞ստ ենք հաւատարմօրէն կատարելու սրբազան եւ յեղափոխական առաքելութիւնը։

Ահա թէ ի՛նչ պիտի հարցնէ ամէն մէկ Դաշնակցական ինքն իրեն, այսօր, Քրիստափորի մահուան քսանըհինգամեակին առթիւ։ Եւ այս մէկ տարին, Հ. Յ. Դաշնակցութեան քառասնամեակը փառաւորած, անով հպարտացած պահուն։

ՄԱՄՈՒԼ

«ԶԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆ»

«Հայրենիք», աչքի առջեւ ունենալով արաբական կարգ մը թերթերու հրատարակութիւնները, դիտել կուտայ (4 Մարտ).

— «Հարկաւ, Հայերու կացութիւնը միայն Սուրիոյ մէջ չէ որ տարապայման վտանգի է։ Նոյնը աւելի կամ պակաս չափով կրելի է ըսել նաեւ Միջագետքի բոլոր երկիրներու մասին, մանաւանդ այն երկիրներու մասին, որոնք ո եւ է եւրոպական պետութեան հովանիին տակ կը գտնուին եւ կատարեալ անկախութեան կը ծգտին։

Կացութեան այս տարապայման փափկութիւնը ծայրայեղ զգուշութիւն, շրջահայեցողութիւն եւ խոհեմութիւն կը պահանջէ բոլոր Հայերէն։ Ոչ միայն հայ ղեկավար շրջանակները ամէն ջանք թափելու են բոլոր Թիւրիմացութիւնները հարթելու եւ բարեկամութիւն մշակելու այդ երկիրներու ղեկավար տարրերուն հետ, այլ եւ հայ գանգուածները ամենուրեք պէտք է ջանան լաւագոյն յարաբերութիւններ ունենալ տեղական ժողովուրդներուն հետ։

Ատիկա, սակայն, հազիւ Թէ կարելի ըլլայ, եթէ աներկբայելիօրէն չհաւակրինք տեղական ժողովուրդներուն ազգային արդար դատին։

Ամէն պարագայի տակ մեր հայրենակիցները խուսափելու են այնպիսի խօսքերէ եւ քայլերէ, որոնք կարող են տեղական ժողովուրդներու ազգային կամ կրօնական դիւրագրգռութիւնները գրգռել կամ անոնց մէջ այն հաւոդութիւնը առաջ բերել, Թէ հայերը ոչ միայն իրենց չեն հաւակրիր, այլ եւ գիրենք ճնշող եւրոպական «հոգատար» պետութեան կողմն են։

Ոչ մէկ շահ ունին մեր գաղութները գիրենք հիւրընկալող ժողովուրդները գրգռելու, մանաւանդ որ եւրոպական ո եւ է «հոգատար» պետութիւն վտանգի պահուն պիտի լքէ հայերը, ինչպէս եղած է անցեալին մէջ։ Մեր հայրենակիցները Թէ՛ անհատաբար եւ Թէ՛ հաւաքականօրէն պէտք չէ գործիք դառնան արեւմտեան պետութեանց ձեռքը Արեւելքի մէջ։

Ոչ միայն մեր գաղութներու, այլ եւ մեր ազգային ամբողջութեան գերագոյն շահերու տեսակէտով շատ աւելի ձեռնտու է, որ հայերը մասնաւորապէս սերտ յարաբերութիւններ մշակեն արաբական ժողովուրդներու հետ։

Այս ուղղութեամբ Թափուած ամէն ջանք ու աշխատանք մեծապէս օգտակար պիտի ըլլայ հայ ազգին։»

ԱՂՕԹՔՆԵՐ՝ ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ԵՒ ԿԱԹՈԼԻԿ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Կիրակի օր Անգլիոյ բոլոր եկեղեցիներուն մէջ աղօթքներ եղան Ռուսիոյ կրօնական հալածանքներուն առթիւ։

Երէկ ալ Պապին հրաժանով աղօթքներ եղան կաթոլիկ եկեղեցիներուն մէջ։

Անհաստատածներու միութիւնը այս առթիւ կատղած է եւ հրահանգած վաղը՝ չորեքշաբթի ամբողջ Ռուսիոյ մէջ ցոյցեր կատարել Քէնթրպըրիի արքեպիսկոպոսին եւ Պապին դէմ։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՆԱՀԱՆՋ ԱՄԷՆ ՁԱԿԱՏԻ ՎՐԱՑ

Ո՛չ կրօնական հալածանք, ո՛չ հաւաքականացում

«Իզվեսթիա Սէնանտարա»ի Մոսկուայի թղթակիցը կը հեռագրէ Թէ համայնավար կուսակցութեան գործադիր մարմինը, որուն պետն է Ստալին, հրատարակած է հետեւեալ հրամանագիրը.

«Կրօնքը պէտք չէ ծաղրուի։ Այսուհետեւ ո՛չ մէկ եկեղեցի պիտի փակուի, բացի այն պարագայէն երբ բնակիչները այդ մասին բացարձակ փափաք կը յայտնեն։ Բոլոր այն եկեղեցիները որ ապօրէն կերպով փակուած են, պիտի բացուին անմիջապէս, ու այն պաշտօնեաները որոնք հեղինակն են այդ ապօրինութեանց, խստիւ պիտի պատժուին»։

Այս հրամանագրին հետ միաժամանակ, գործադիր կոմիտէն հրատարակած է հետեւեալ կարեւոր հրամանագիրն ալ.

«Հողագործական շրջաններու մէջ մասնաւոր առեւտուրը դարձեալ արտօնուած է։

«Ագարակներու եւ ուրիշ գիւղացիական կալուածներու ազգայնացումը բացարձակապէս արգիլուած է, բացի այն պարագայէն երբ սեփականատէրերը իրենք կը պահանջեն ազգայնացումը։

«Ապօրէն կերպով գրաւուած բոլոր կալուածները անմիջապէս պիտի վերադարձուին իրենց տէրերուն»։

Րիկայէն «Էքսչէյնճ Թելէկրաֆ»ի ուղղուած հեռագրի մը նայելով, խորհրդային շրջանակներու մէջ գործադիր կոմիտէի այս երկու հրամանագիրները կը մեկնաբանուին իբրեւ կալինինի խմբակին յաղթանակը դիկտատոր Ստալինի վրայ։

Մոսկուայի եւ Լենինգրադի բնակչութեան մէջ մեծ գոհունակութիւն առաջ բերած են այս կարգադրութիւնները։ Ժողովուրդը երկար առենէ ի վեր կը սպասէր որ կառավարութիւնը փոխէ իր ընթացքը եկեղեցիին եւ գիւղացի դասակարգին դէմ։

Մոսկուայի պաշտօնական գործակալութիւնը կը հաղորդէ որ համայնավար կուսակցութեան կեդրոնական կոմիտէն շրջաբերական մը ուղղած է կուսակցութեան բոլոր մարմիններուն։

Շեշտելէ յետոյ Թէ հաւաքականացման իրական եւ լուրջ յաջողութեանց կողքին կան կարգ մը դէպքեր որ ցոյց կուտան Թէ խորհրդային միութեան զանազան շրջաններուն մէջ կուսակցութեան գիծէն շեղում մը կատարուած է, կեդրոնական կոմիտէն կը պահանջէ որ կուսակցական մարմինները բուռն պայքար մը մղեն կարգ մը շրջաններու մէջ գործադրուած հաւաքականացման բռնի մեթոտներուն դէմ, միեւնոյն ատեն յարատեւ ներքին աշխատանք մը կատարելով՝ գիւղացիները քաշելու համար հաւաքական տնտեսութեանց մէջ։ Համապատասխանելու համար գոյութիւն ունեցող հաւաքական տնտեսութիւնները։

Մասնաւոր ուշադրութիւն պէտք է կեդրոնացուի հաւաքական տնտեսութեանց մէջ մտցուելիք տնտեսական բարեփոխումներուն, դաշտային աշխատանքներու կազմակերպութեան եւ հաւաքականացման մէջ ձեռք բերուած յաջողութեանց պահպանման վրայ։

Շրջաբերականը կը տրամադրէ երկրագործական ընկերութիւններու հաւաքական տնտեսութեանց փոխուիլը չընդունիլ, առանց տեղական բարձրագոյն իշխանութեանց հաւանութեան եւ սրբագրել ընտրական իրաւունքէ զրկուժի մասին գործուած սխալները։ Խստիւ հետեւելով կուլակներն ու ընտրական իրաւունքէ զրկուած ուրիշ անձերը հաւաքական տնտեսութեանց մէջ չընդունելու կանոնին, բացառաբար կարելի է ընդունիլ անդամները այն ընտանիքներուն, որոնց մէջ կան համայնավարներ, կարմիր բանակի զինուորներ, խորհրդային իշխանութեան նուիրուած ուսուցիչներ, պայմանաւ որ անոնք երաշխաւոր ըլլան իրենց ընտանիքի անդամներուն։

Շրջաբերականը կը տրամադրէ նաեւ արգիլել տօնավաճառներու փակուիլը կը հրամայէ վերահաստատել պազարները, ու չարգիլել գիւղացիները, մանաւանդ հաւաքական տնտեսութեանց անդամները, իրենց բերքերը ծախելէ շուկաներու մէջ։

Կը տրամադրէ նաեւ եկեղեցիներու փակուիլը ընդունիլ այն պարագային միայն երբ գիւղացիներու ջախջախիչ մեծամասնութիւն մը իրապէս կը փափաքի այդ, եւ գիւղացիական ժողովներու որոշումները շրջանային գործադիր կոմիտէներու կողմէ վաւերացնելէ վերջ։

Գիւղացիներու կրօնական զգացումները վիրաւորողները դատական խիստ հետապնդումներու պիտի ենթարկուին։

Վերջապէս, շրջաբերականը կը հրամայէ պաշտօնանկ ընել այն պաշտօնեաները, որոնք չեն կրնար, կամ չեն ուզեր խիստ պայքար մղել անոնց դէմ որ կը շեղին կուսակցութեան ուղղութենէն։

ԳԻՒՂԱՑԻՆԵՐ ԿԸ ԴԻՄԱԴՐԵՆ ԿՈՎԿԱՍԻ ՄԷՋ

«Թան» կը հաստատէ Թէ խորհրդային կառավարութիւնը որոշած է յետաձգել 19,000 գիւղական խորհուրդներու վերընտրութիւնը, որ տեղի պիտի ունենար ուժ տալու համար երկրագործական տնտեսութեանց հաւաքականացման։ Այս հապճեպ կարգադրութիւնը ցոյց կուտայ Թէ, կ'ըսէ, այս վեր-

(Ուրիշ դարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ԱՆԱՏՈԼՈՒԷՆ ՔՇՈՒԱԾ ԹՇՈՒԱՌՆԵՐՈՒՆ

ՅԱՆԿ 43

Սէօլէօզիւնէրեւելք Հայր. Միութեան վալանսի մասնաճիւղէն	200.—
Քէշանի հաշուական սխալը	28.—
Արթինեան նպարավաճառատուն, Պէլվիլ	50.—
Գումար՝	278.—
42րդ ցանկին գումարը	53,287.40
Ընդհ. գումար	53,565.40

ՎԻՐՊԱԿ.— Մեր վերջին ցանկին մէջ (15 մարտ), Քէշանէն դրկուած գումարը պիտի ըլլայ 183, ո՛չ Թէ 155, ինչպէս տպուած էր հաշուական սխալով մը։ Վերեւ կը նշանակենք տարբերութիւնը, 28 ֆրանք։

ՀԱՅ ՄՄԱՒՐՆԵՐՈՒԻ ՇԱՀԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Պէյրութի «Ազդակ»ը կը գրէ.

— Յաւով կ'իմանանք որ վերջերս կարգ մը սրմսարներ նոր դժբախտութիւններու կ'առաջնորդեն արդէն դժբախտ մեր հայրենակիցները, խոստանալով Ֆրանսացրկելզանոնք, առանց ափիտավիտունենալու։ Քանի մը շաբաթ Ֆրանսա մնալուեւանկէշարաւային Ամերիկա անցնելու արտօնութեամբ անցագիրներ կը պատրաստեն եւ կը խաբեն ճամբորդը յայտնելով որ պիտի կրնան Ֆրանսա մնալ։ Այս կերպով ասկէ առաջ դրկուածները կրցած էին Ֆրանսա մնալ եւ կորսնցնել իրենց հետքերը։

Սակայն, դժբախտաբար, զօրկուտեպովի դէպքէն վերջ, Ֆրանսական կառավարութիւնը խստացուցած ըլլալով օրէնքները, այժմ ետ Սուրիա պիտի վերադարձնուին այն բոլոր ճամբորդները որոնք Ֆրանսայէն ապիտավիտ բերել տուած չէին եւխարդախ միջոցներով դրկուած Ֆրանսա։

Հայրենակիցնե՛ր, առանց ապիտավիտի Ֆրանսա երթալ օրէնքի հակառակ է եւ ձեր դրժբախտութեան պատճառ կ'ըլլայ, մի խաբուիք խոստումներէ եւ առանց օրինական միջոցները լրացնելու մի՛ շարժիք ձեր տեղերէն։

ՄԱՀ ՓՐԻՄՕ ՏԷ ՐԻՎԷՐԱՅԻ

Սպանիոյ հրաժարեալ վարչապետ փրիմօ տէ րիվէրա, որ փետրուար 11էն ի վեր փարիզ կը գտնուէր եւ կը պատրաստուէր Իտալիա մեկնիլ, կիրակի առաւօտ յանկարծամահ եղաւ սրտի կաթուածէ։ 60 տարեկան էր։ կանուխէն մտած էր զինուորական ասպարէզի մէջ եւ 1923էն ի վեր իբրեւ դիկտատոր կը վարէր Սպանիան։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՁԵՊՔՆԹԱՑԻՆ ԴԷՄ

Արեւելեան ճեպընթացը քիչ մնաց նոր արկածի պիտի ենթարկուէր։ Մեքենավարը ժամանակին տեսաւ որ Տոքասարայի մօտ (Գունաստան) գիծէն մաս մը քանդուած է եւ կրցաւ կեցնել վայրաշարժը։ Երկու ժամ յապաղումէ վերջ, կառախումբը շարունակեց ճամբան։

Կը կարծուի Թէ դարձեալ եղեռնափորձ մը կատարուած է Մակեդոնացիներուն կողմէ։

ՎԷՆԻԶԷԼՈՍ ԷՆԿԻՒՐԻ Կ'ԵՐԹԱՅ

Թանի Թղթակիցը կը հեռագրէ Թէ վարչապետ վէնիզէլոս յաւուրս իրիկուայ ապրիլ 10ին ա. Թէնքէն ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Մակեդոնիա, Թրակիա եւ կրետէ։ Ցետոյ էնկիւրի պիտի մեկնի։

ԱՂԵՏՆԱՀՈՐ ՄԱՀԸ

Թիֆլիս, 4/17 մարտ, 1905 թ.— Ահա ևս մեկ ահաբեկչություն, որ ավարտվեց ոչ թե վրեժխնդրության ակտով, այլ նոր զոհերի հետ։ Այդ անգամ ահաբեկչության ենթարկվեց ոչ թե ցարական պաշտոնյա, այլ հեղափոխական կուսակցության անդամ։

Այդ երեկոյան ժամը 7-ին Ա. Ի. Ռուսանովը, Ա. Ա. Ռուսանովի եղբայրը, Ա. Ա. Ռուսանովի կինը և Ա. Ա. Ռուսանովի քրոջ աղջիկը գնացել էին Ա. Ա. Ռուսանովի տունը, որ գտնվում է Ալեքսանդրովյան պողոտայում, թիվ 3 տան մեջ։ Ա. Ա. Ռուսանովը հիվանդ էր և պառկած էր իր սենյակում։ Ա. Ի. Ռուսանովը, նրա կինը և աղջիկը նստած էին ճաշասենյակում։ Ա. Ա. Ռուսանովի ընտանիքի անդամները ճաշասենյակում էին, երբ ներս մտավ մի անծանոթ մարդ, որ ներկայացավ որպես Ա. Ա. Ռուսանովի ծանոթ և ասաց, որ ուզում է տեսնել Ա. Ա. Ռուսանովին։ Ա. Ի. Ռուսանովը ներկայացրեց նրան իր եղբորը։ Ներս մտնելով Ա. Ա. Ռուսանովի սենյակը, անծանոթը դուռը փակեց իր հետևից և ասաց Ա. Ա. Ռուսանովին, որ ինքը եկել է նրան սպանելու։ Ա. Ա. Ռուսանովը ոտքի թռավ և սկսեց պաշտպանվել։ Ա. Ի. Ռուսանովը, նրա կինը և աղջիկը լսեցին ճիչեր և ներս վազեցին։ Ա. Ա. Ռուսանովը ընկած էր հատակին, իսկ նրա վրա կռացած էր անծանոթը, որ նրան հարվածներ էր հասցնում։ Ա. Ի. Ռուսանովը, նրա կինը և աղջիկը սկսեցին ճչալ և ուզեցին ներս վազել, բայց անծանոթը դուռը փակեց նրանց առաջ և ասաց, որ նրանց ոչինչ չի անի, եթե նրանք չխանգարեն իրեն։ Ա. Ի. Ռուսանովը, նրա կինը և աղջիկը դուրս վազեցին տնից և սկսեցին աղաղակել։ Ա. Ա. Ռուսանովի սենյակի պատուհանները նայում էին փողոցին։ Ա. Ա. Ռուսանովը, տեսնելով, որ անծանոթը ուզում է նրան սպանել, սկսեց աղաղակել։ Անծանոթը նրան ասաց, որ ինքը չի սպանի նրան, եթե նա չաղաղակի։ Ա. Ա. Ռուսանովը լռեց։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչպես է նա զգում իրեն, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը հիվանդ է։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում խմել, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում ուտել, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում կարդալ, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում անել, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում ասել, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում լսել, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում տեսնել, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում զգալ, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում մտածել, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում հիշել, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում մոռանալ, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում ներել, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում խոստանալ, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում երդվել, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում ստել, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում գողանալ, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում սպանել, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում մեռնել, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում ապրել, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում լինել, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում չլինել, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում չմեռնել, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում չապրել, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում չսպանել, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում չգողանալ, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում չստել, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում չերդվել, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում չներել, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում չխոստանալ, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում չհիշել, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում չմոռանալ, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում չսիրել, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում չատել, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում չզգալ, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում չտեսնել, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում չլսել, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում չխոսել, և Ա. Ա. Ռուսանովը պատասխանեց, որ ինքը ոչինչ չի ուզում։ Անծանոթը նրան հարցրեց, թե ինչ է ուզում չմտածել

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Երեւան. Հայաստան (22 փետր.) լրտ, «Կապարակերպ գերհարաճուն բիւրեղային ապարներ» գիտական թեմայով Երեւանի պետական համալսարանում։— Պատմական գիտությունների թեկնածու Ա. Ղազարյանի զեկուցումը։ Ուսումնասիրելով Հայաստանի տարածքում հայտնաբերված կապարակերպ գերհարաճուն ապարների ծագումնաբանական առանձնահատկությունները, զեկուցողը ներկայացրեց նաև դրանց հանքաբանական կազմի, ինչպես նաև ֆիզիկական հատկությունների ուսումնասիրության արդյունքները։

Ա. Ղազարյանի զեկուցումը լսելուց հետո ելույթ ունեցան Ա. Ղուկասյանը, Ա. Ղուկասյանը, Ա. Ղուկասյանը,

ընտրութեանց առթիւ Մոսկուա կը վախնայ որ գիւղացիներու դժգոհութիւնը քաղաքական ձեւ մը ստանայ։

Կը հաստատուի թէ գիւղացիներու դիմադրութիւնը Թուրքեստանի եւ Կովկասի լեռներուն մէջ մտահոգիչ համեմատութիւններ առած է եւ թէ գիւղացիներու կողմէ ցանքի գործադուլը եւ արջառի կամաւոր փճացումը հապճեպ նահանջի ստիպած են բոլշեւիկ վարիչները։

Մոսկուայի մամուլը կ'աշխատի ծայրայեղութեանց պատասխանատուութիւնը նետել «իմաստակ հաշմանդամներ»ու, «խանդավառ բիւրոկրատներ»ու վրայ, որոնք կը գործեն գիւղերու մէջ։ Կեդրոնական կառավարութիւնը այժմ այպանելով այդպիսիները, զանոնք նշաւակ կը դարձնէ գիւղացիներու փոխ վրէժին, որ կրնայ քաղաքական ծանր հանգամանք ստանալ։

Նաւային խորհրդաժողովը

Վարչապետ Թարտիէօ կիրակի օր ամերիկեան պատուիրակութեան անդամներուն հետ տեսակցեցէ վերջ, արտաքին նախարար Պրիանի եւ ծովային նախարար Տիւմէնիլի հետ գնաց Զէքըրս՝ Մաքտոնըլտի, ծովային նախարար Ալեքսանտրի և անգլիական պատուիրակութեան միւս անդամներուն հետ տեսակցելու համար. Լոնտոնի նաւային խորհրդաժողովին մասին։

Խօսակցութիւնը սկսաւ ժամը 11ին եւ տեւեց մինչեւ իրիկուն։ Ժողովէն վերջ, վարչապետ Թարտիէօ հետեւեալը յայտարարեց. «Միասին քննեցինք ամբողջ կացութիւնը՝ անգլիական եւ ֆրանսական տեսակէտէն։ Մէկ կողմէ ճշդեցինք այն խնդիրները որոնց շուրջ համաձայնութիւնը որոշ է կամ դիւրին։ Միւս կողմէ, ու մանաւանդ կերպով քննեցինք այն հարցերը, որոնց շուրջ ցարդ համաձայնութիւնը աւելի դժուար կը թուէր։ Խորհրդակցութիւն կատարուեցաւ տեսակէտները մօտեցնելու գանագան մեթոտներուն մասին։ Ատոնք միասին պիտի գործադրուին այս օրերուն։ Կը նկատենք որ ձեռք բերուելիք արդիւնքը շատ կարեւոր է եւ պէտք է զգուշանալ անխոհեմ աճապարանքներէ։ Խնդիրը աճապարելու մէջ չէ այլ յայոդելուն մէջ։ Համոզուած եմ թէ դրական եւ գոհացուցիչ արդիւնքի մը պիտի յանգինք։»

«Վճռական օր»ը վերջացաւ այս ձեւով։ Որոշ լաւատեսութիւն կը տիրէ այժմ եւ կը յուսացուի թէ խորհրդաժողովը բոլորովին չպիտի ձախողի, այլ կարելի պիտի ըլլայ քանի մը պետութեանց միջեւ համաձայնագիր կնքել։

Նաւային խորհրդաժողովը

Վարչապետ Թարտիէօ կիրակի օր ամերիկեան պատուիրակութեան անդամներուն հետ տեսակցեցէ վերջ, արտաքին նախարար Պրիանի եւ ծովային նախարար Տիւմէնիլի հետ գնաց Զէքըրս՝ Մաքտոնըլտի, ծովային նախարար Ալեքսանտրի և անգլիական պատուիրակութեան միւս անդամներուն հետ տեսակցելու համար. Լոնտոնի նաւային խորհրդաժողովին մասին։

Խօսակցութիւնը սկսաւ ժամը 11ին եւ տեւեց մինչեւ իրիկուն։ Ժողովէն վերջ, վարչապետ Թարտիէօ հետեւեալը յայտարարեց. «Միասին քննեցինք ամբողջ կացութիւնը՝ անգլիական եւ ֆրանսական տեսակէտէն։ Մէկ կողմէ ճշդեցինք այն խնդիրները որոնց շուրջ համաձայնութիւնը որոշ է կամ դիւրին։ Միւս կողմէ, ու մանաւանդ կերպով քննեցինք այն հարցերը, որոնց շուրջ ցարդ համաձայնութիւնը աւելի դժուար կը թուէր։ Խորհրդակցութիւն կատարուեցաւ տեսակէտները մօտեցնելու գանագան մեթոտներուն մասին։ Ատոնք միասին պիտի գործադրուին այս օրերուն։ Կը նկատենք որ ձեռք բերուելիք արդիւնքը շատ կարեւոր է եւ պէտք է զգուշանալ անխոհեմ աճապարանքներէ։ Խնդիրը աճապարելու մէջ չէ այլ յայոդելուն մէջ։ Համոզուած եմ թէ դրական եւ գոհացուցիչ արդիւնքի մը պիտի յանգինք։»

«Վճռական օր»ը վերջացաւ այս ձեւով։ Որոշ լաւատեսութիւն կը տիրէ այժմ եւ կը յուսացուի թէ խորհրդաժողովը բոլորովին չպիտի ձախողի, այլ կարելի պիտի ըլլայ քանի մը պետութեանց միջեւ համաձայնագիր կնքել։

Համայնավար դաւ մը երեւան հանուած

Բէվալէն (Էսթոնիա) կը հեռագրեն թէ քաղաքական ոստիկանութիւնը երեւան հանած է համայնավար գաղտնի կազմակերպութիւն մը։ Խուզարկութիւններու հետեւանքով զրաւուեցան բազմաթիւ խոովարարական թռուցիկներ եւ գրքոյկներ՝ տպուած Ռուսիոյ մէջ։ Ցարդ ձերբակալուած են 11 հոգի։ Համայնավար մը, որ զինեալ դիմադրութիւն կը փորձէր, սպանուեցաւ։ Ձերբակալուածներուն մէջ են Գ. Միլոազզալինի երկու գործակալներ։ Շատեր ատրճանակ ունէին իրենց վրայ։ Գրաւուած վաւերաթուղթերը ցոյց կուտան թէ այս կազմակերպութեան նպատակն էր բռնի միջոցներով տապալել Էսթոնիոյ կառավարութիւնը եւ համայնավար իշխանութիւն հաստատել։ Երկու համայնավար երեսփոխաններ ուր օր առաջ յայտնուած էին փախչիլ եւ Ռուսիա ապաստանիլ։

Հակաքաղաքականներու դատավարութիւնը

Խարքովի դատարանին առջեւ կը շարունակուի դատավարութիւնը «Ուկրայնայի ազատագրական հակայեղափոխական կազմակերպութեան»։ Գլխաւոր ամբաստանեալը՝ նախկին ազգեմական էֆրէմով խոստովանեցաւ իր յանցանքը։ Նախագահը ընդհատեց զայն, երբ կ'ըսէր թէ իրենց կազմակերպութիւնը կապ ունէր լեհ հիւպատոսարանին հետ, ու հրաւիրեց զայն իր վկայութիւնն ընել դռնփակ նիստի մը մէջ։ Երկրորդ ամբաստանեալը՝ նախկին արտաքին նախարար Նիկովսկի նոյնպէս կարգ մը տեղեկութիւններ տուաւ Լեհաստանի հակայեղափոխական կազմակերպութեան եւ զօր. Տիւտինիկի Ուկրայնայի դէմ պատրաստած արշաւանքին մասին։

Անգլիա եւ Եգիպտոս

Գահիրէն կը հեռագրեն.— Եգիպտական պատուիրակութիւնը, գլխաւորութեամբ վարչապետ Մուսթաֆա Նահաս փաշայի, մարտ 20ին Աղեքսանդրիայէն պիտի մեկնի «Օզոնիա» շոգենաւով եւ ցամաք պիտի ելլէ Ճենովա։ Երկու օր փարիզ մնալէ վերջ, պիտի երթայ Լոնտոն, ուր բանակցութիւններ պիտի կատարէ Անգլիոյ արտաքին նախարար Չէնտըրսընի հետ։ Անգլիական մարզպան Սըր Փէրսի Լորէն մարտ 11ին մեկնեցաւ՝ բանակցութիւնները պատրաստելու համար։ Գահիրէի մէջ ճամբան արդէն հարթուած ըլլալով, կը կարծուի թէ բանակցութիւնները արագօրէն վերջ պիտի գտնեն։

Ուսանողական կռիւներ

Փարիզի Ուսանողական Ընդհանուր Միութեան նոր վարչութիւնը ընտրելու առթիւ ծանր կռիւներ տեղի ունեցան։ Հրաժարեալ վարչութիւնը ամբողջ կազմով դարձեալ թեկնածու կը ներկայանար։ Հակառակորդները կ'առաջարկէին 30 հոգինոց ուրիշ ցանկ մը։ Այս թեկնածուներէն 22ը չէին ներկայացներ ընտրելիութեան պայմանները, չափահաս ըլլալ եւ առնուազն երեք ամիսէ ի վեր անդամ Միութեան։ Քուէարկութիւնը սկսած էր շաբաթ առաւօտ եւ անդամները հետզհետէ կուգային իրենց քուէները ձգել տուփին մէջ։ Ժամը 5.30ին Ուսանողներու Ազգային Միութեան անդամներէն շուրջ 200 հոգի բիրերով, ծխարձակ ռումբերով եւ սուիններով յարձակեցան Պիւշըրի փողոցի Ուսանողական Տան վրայ, ուր կը կատարուէին ընտրութիւնները։ Ցուցարարները բռնի ներս մտնելով, ամէն ինչ ջարդուփշուր ըրին իրենց ճամբուն վրայ եւ կռիւի բռնուեցան կարգապահութեան հսկող ուսանողներու հետ։ Ո'չ մէկ ողջ ապակի, աթոռ կամ սեղան մնաց, բեմին վրայ գտնուող դաշնակ մը կտոր կտոր եղաւ։ Ամբողջ կէս ժամ երկուստեք ճակատամարտ մղուեցաւ մեծ սրահին մէջ, աթոռներով, շիշերով եւ արտասուաբեր ռումբերով։ Քառասուն ոստիկաններ օգնութեան հասնելով հազիւ կրցան վերահաստատել կարգը։

Նիւթական վնաս կը հաշուուի 250,000 ֆրանք։

Հրաժարեալ վարչութիւնը վերընտրուեցաւ, սակայն ընդդիմադիրները ապօրէն կը նկատեն այս ընտրութիւնը։

Բժշկական համալսարանը որ փակուած էր անցած շաբթուան ծանօթ ցոյցերուն պատճառաւ, երէկ վերաբացուեցաւ։

ԱՊՐԻԼ ՏԱՍՆԸՄԷԿԻ ՍԳԱՏՕՆԸ

Զ. Ե. Ո. Միութեան փարիզի մասնաճիւղը, մասնակցութեամբ քաղաքական եւ ազգային մարմիններու, մեծ շուքով պիտի տօնէ Ապրիլեան սուգին տասնըհինգամեակը Ապրիլ 27ին, փըթի ժուրնալի ընդարձակ սրահին մէջ։ Մանրամասնութիւնները յայտնուելիք։

ԱՊՐԻԼ 11-24Ի ՍԳԱՏՕՆԸ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Զ. Ե. Ո. Միութեան վալանսի մասնաճիւղին։ Պիտի հրաւիրուին տեղւոյն բոլոր կազմակերպութիւնները։ Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ։

ԹԱՏՐՈՆ ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷ

ԻՐԱՐՈՒ ՓԱԿԱՒ ԵՐԿՈՒՈՐԵԱԿ ՔՈՑՐԵՐ

ԿԻՐԱԿԻ 23 Մարտ ԺԹ. 21ին

ԱՆԲԱԺԱՆԵԼԻՕՐԷՆ ԿՑԱԾԻՆ

ORCHESTRE FANTOME

Տոմսերը՝ 10—80 ֆրանք՝ թատրոնէն

«ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի Լիոնի մէջ

13 Cours Gambetta, Place du Pont *Պիւրօ մը թապան և՛ գործակալ Խնկիկ Կէնճեանի մօտ, 226* Rue Boileau.

Հ. Յ. Դ. ԴՊՐՈՑ

13րդ. ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ

Այսօր երեքշաբթի 60 Rue des Ecoles, Chope Parisienne.

Ա. ժամ 9—10՝ կազմ. կանոնները Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ։

Բ. ժամ 10—11՝ մեր քաղաք. ուղեգիծը՝ Ա. ԱՐՄՐՈՒՆԻ։

Հ. Յ. Դ.

ԳԱԼԱ

Լիոնի պատ. միութեան վիճաբանական ժողովը՝ այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8ին գրադարանի սրահը։ Նիւթ՝ կրօնական հալածանքը Հայաստանի մէջ։ Կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիրները։

Լիոնի վրէժ խումբի ժողովը՝ վաղը իրիկուն ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին։

ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ԲԵԿՈՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Սարսէլի հանգանակութիւնը.— Ս. Աճէմեան 50, Գ. Պապիկեան 35, Ա. Աճէմեան 30, Յ. Երանեան, Ղ. Ներկարարեան, Օ. Աւետիսեան, Հինկէօզեան եղբ. Քրբքպէշեան՝ 25ական, Բ. Գուժրուեան, Տ. եւ Տիկ. Վարդանեան, Գ. Նուրմեան, Ռ. Սարգիսեան, Կ. Երանեան 20ական. Տիկ. Մ. Սիմիթեան, Ռ՚ին, Ա. եւ Ա. Ներսէսեան, Մ. Խամպէկեան, Գ. Տէրտէրեան, Մ. Պօղոսեան, Մ. Պետրոսեան, Յ. Թօփալեան, Գ. Տէր Մինասեան, Օ. Կարապետեան, Ե. Գիլէրեան, Հ. Ընթապլեան, Կ. փանոսեան, Բ. Պապլարեան, Տէր եւ տիկ. Մինասեան, Ռ՚ին, Ղ. Տ. Օհանեան, Գ. Տալկարարեան, Տիկ. Սուլթան, Բ. Թաթուլեան 10ական, Ն. Ալատինեան 15, Տիկ. Քաբանիցա, Ղ. Ադաքելեան, Տիկ. Երմոեան, Յ. Ցակոբեան, Աւետ Ադու, Հ. Ջօրեան, Տիկ. Մալաթեան, Ս. Տէրտէրեան, Մ. Աւետիսեան, Կ. Մանուկեան, փոքրիկն Անահիտ, Գ. Շոլտրեան, Լ. Տէր Ազնաեան 5ական, Տիկ. Զարուհի 3, Յ. Պէկեան 1,50, Գումար 624,50։

Պ. Գ. Պապիկեանի միջոցաւ էփինէէն հաւաքուած է.— Յ. Պետիկեան, Խ. Մկրտիչեան 25ական, Գ. փանոսեան, Տիկ. Վ. Միքայէլեան, Յ. Պօղոսեան, Յ. Ադատխանեան 10ական, Տիկ Պօյաճեան, Ս. Պօյաճեան, Տիկ. Մ. Ֆինճանճեան 5ական, Յ. փորթուգալեան 4։ Գումար 109։ ընդհ. գումար 733,50։ (Տես «Յառաջ» 5 փետր.)։

Կ'ուզուին կարի վարժ գործաւորուհի մը ինչպէս նաեւ աթրանթի (աշկերտուհի) մը։ Դիմել՝ Տիկ. Զապէլի, 23 Rue Nollet։ Մէթրօ՝ Clichy.

Վաճառու է առեւտրական գրասենեակ մը։ Դիմել՝ Պալենց Գրատուն, 233 Fbg. St: Martin, Paris(10)։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լազոռաթերաւ։ Ընդհատում եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12.

Բժշկ. եւ վիրաբուժական դարմանատուն 10 Rue Beaugrenelle, Paris (15) Մէթրօ՝ Beaugrenelle

Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւններ եւ ֆրանկախտ։ Ամէն օր ժ. 10—12 եւ 3 9։ կիր. եւ տօն օրեր 10-12։

EMPIRE Միզթը-Շօլ՝ 37 Av. Wagram

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Հացագործ LA GARDE
1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)
Téléphone-Trudaine 95.21

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H. STEPHAN

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱԹԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԱՌԻԹԷՆ

ՄԻՄԻԱՅՆ 15 ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

Մայքրլ Արլէնի (տիգրան Գույումճեան) այնչափ փնտռուած եւ հռչակ հանած «*Կանանչ գլխարկը*» գիրքը, որուն գինն է մէկուկէս տոլար։ (37.5 ֆրանք՝), կը ծախենք 25 ֆրանքի։

Դիմել *Յառաջ* գրատուն, G. Tzerikiantz, 13 Rue des Dominicains, Marseille.

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ՑԷՐ եւ ՏՆՕՐԷՆ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գ., Բ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏՄՆԱԲՈՑԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

Կ'ՈՒԶԷՔ առողջ եւ երջանիկ ըլլալ եւ կեանքի մէջ յաջողիլ **ԿԱՐԴԱՑԷՔ**

ԵՐՋԱՆԿՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂԻՆ

ԿԱՄ

ՄԱՐՄՆԱԿԱՆ ԵՒ ՀՈԳԵԿԱՆ ԱՌՈՂՋՈՒԹԵԱՆ ԳԱՂՏՆ

Հեղ՝ ՏՕՔԹ. Վ. ՓՈՇԻ Ա՛մփոփեց՝ ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

I. *ԱՌՈՂՋՈՒԹԵԱՆ, ՅԱՋՈՂՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԵՐՋԱՆԿՈՒԹԵԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔԸ* — II. *ՄԱՐԴԱՊԱՏԱՆ ԼԱՅՆԱԳԻՆ ԿԱՄ ՊՆԴՈՒԹԻՒՆ ՄԱՍԻՆ.* (Ինչո՞ւ վնասակար է լայնագին — Ի՞նչ է պնդութիւնը — Պնդութեան տեսակները — Պնդութեան պատճառները—կանխազգուշութիւն եւ դարման) III. *ՅԻԶԻՒԱԿԱՆ ՀՈԳԵԿԱՆԸ ՀԱՄԵՐԱՇԽ ԵՆ.* (Ներծորային գեղձերը — Գեղձերը — Ծուլութեան պատճառներն ու դարմանը)։ IV. *ՄԱՐԴՈՒ ԺՈՂՏԱԾՔԸ* — V. *ՅԻԶԻՒԱԿԱՆ ՎԵՐԱԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ ԺԵՇՏՈՒԹԻՒՆԸ.* (Առողջութիւն եւ կինսունակութիւն — Նուաճքները — Քունին օգտակարութիւնը — Շնչել սորվիլ — Որովայնի մարզանք ըրէք — Մննդառութիւն — Ուրբեակ լոգանք)։ VI. *ԻՆՔՆԱՏԻՐՈՒԹԻՒՆ* — VII. *ԿԵՂՏՈՒՆՔ ՅՈՒՄ* — VIII. *ԿԱՄՔ ԵՒ ՋԱՆԱՂՐՈՒԹԻՒՆ, ԽԱՆԳԱՎԱԹԻՒՆ ԵՒ ԱՐԱԳԱՄՏՈՒԹԻՒՆ* — IX. *ՀԱՒԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՆԵՐԴԱՇՆԱԿՈՒԹԻՒՆ.* (Ինչպէս զարգացնել այդ կարողութիւնները)։ X. *ԻՆՔՆԱԹԵԼԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.* — Գեկան եւ մտային կարողութիւններ — Գիտակցական եւ թագիտակցական վիճակ — Ինքնաթելադրութեան ազդեցութիւնը — Ինչպէ՞ս ընել ինքնաթելադրութիւնը)։ XI. *ԹԵԼԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԴՈՐՇՆԱԿԱՆ ԿԻՐԱՐԿՈՒՄՆԵՐԸ.* (Ցիրութիւնը սրել — Բարկութիւնը դարմանել — Եսասիրութեմ պայքարիլ — Անհատական մագնիսականութիւն — Ճել — Կամքը եւ ինքնիշխանութիւնը զօրացնել — Մանները կրթել)։ XII. *ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ.*

Անհրաժեշտ ուղեցոյց մը ձեզ եւ ձեր զաւակներուն համար

ԳԻՆ՝ 10 ՖՐԱՆՔ (ՖՐԱՆՍԱ, ԳԱՂՈՒԹՆԵՐ և ՊԱԼԿԱՆ) 2 ՇԻԼԻՆ ԿԱՄ 50 ՍԷՆԹ (ՈՒՐԻՇ ԵՐԿԻՐՆԵՐ)

(փոխարժէքը կարելի է դրկել նամակադրոշմով)

Դիմել՝ Dr. Krikorian, 126 Fbg. St. Denis, Paris (10e)

Յանձնարարութիւն տուողները իւրաքանչիւր օրինակի համար իրենց պիտի ստանան 5 ֆր. Գրիգորեանի «Թէ ինչպէս ձեզ Թրէբոնէմը կամ ի՞նչ է սիֆիլիսը» պատկերազարդ գիրքը։

ՊՕԼՍՈՅ ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ

ԱՐԱՐԱՏ ՓԱԹԻՍԸՐԻՆ

ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ Է ՓԱՐԻԶ

ԹԷՐԶԵԱՆ ԹՐԻՔՈՑԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

17 Rue de l'Equerre, Métro: Buttes-Chaumont

Գործաւորուհիներ կ'ուզուին հետեւեալ ճիւղերուն համար.

1. Թրիքոյի ֆինիսէօզներ, սինկէրի մեքենայով, Façonnage։
2. Թիւ 7 կամ 8 գործիքի վրայ Թրիքօ շինող façonnière։
3. Տունդքին կողմէ ներկայացուած աշկերտուհի մը ուսանելու համար։

Թէրզեան հաստատութիւնը *ժորթ սէզոն* չունենար եւ վճարումը կ'ընէ։

ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆ ՓԱՓԱՋԵԱՆ

10 Rue des Lombards, Paris (4)

Մէթրօ՝ Chatelet եւ Hôtel de

ԱՅՐԵՐՈՒ ԵՒ ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ

Մաքուր աշխատանք եւ անմրցելի գին, կը ծախենք փոն տոկուն կերպասներ՝ խիստ ժամանակիններով։

Մէկ այցելութիւն բաւ է տեւական յաճախորդ ըլլալու։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

Կ. ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

ՄԱՍԻՍ ԳՈՉԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

57A Rue Nationale, MARSEILLE

ՋԱԹԱՐԱՆ ԵՓՐԱՏ

14 Rue François Garcin, 14, LYON

Պատիւ ունինք յայտարարելու մեր յարգելի յաճախորդներուն Լիոնահայ ամուրի երիտասարդութեան թէ մեր ճաշարանը իր կերակուրներով, մաքրութեամբ եւ անթերի սպասարկութեամբ ձեռք է Լիոնահայութեան միակ կեդրոնավայրը։

Եթէ կ'ուզէք հոգ տանիլ ձեր առողջութեան, փութացէք մը այցելել մեր ճաշարանը համոզուելու համար։ Ժողովրդական

Տէր եւ Տնօրէն
ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ եւ ՊԱՂՏԱՍԱՐ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub. St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÉS
Téléphone: NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
19
ՄԱՐՏ
1930
19 MARS 1930

Ջ. ՏԱՐԻ Թիւ 1215 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՋՂՋՈՒՄ ԹԷ ՌԱԶՄԱԽԱՂ

երէկ հրատարակեր էինք օրուան լուրերը՝ խորհրդային իշխանութեան կողմէ կատարուած նոր նահանջի մասին։

կանգ առնելով միայն Մոսկուայի պաշտօնական գործակալութեան համառօտ հեռագրին վրայ, փութանք ճշդել թէ՝ հաւաքական տնտեսութիւնը կամ անաստուածութեան պայքարը դադրեցնելու խնդիր չկայ, ինչպէս կը հետեւէր անգլիական թերթի մը լուրերէն։ Այլ պարզապէս որոշ մեղմացումներ կը հրամանագրուին։

Այս նահանջը անճար միջոց մըն է, դարման տանելու համար զարհուրելի կացութեան մը, որ յառաջ եկած է բռնի, «հարուածային կարգով» հաւաքական տնտեսութիւն ստեղծելու խելացար եւ բարբարոսական արշաւանքէն։

Ստալինի ճորտերը փողով ու թմբուկով աւետեցին համայնացման ձեռնարկին յաջողութիւնը։ Բայց Ստալին ինքը, աւետիսին ձայնակցելով հանդերձ, ստիպուեցաւ քաշել անոնց ականջէն եւ հաւաքական տնտեսութեան իրբեւ միակ տիպար ձեւ առաջարկել «արտէլը»։ (Այս առթիւ պատրաստուած է նոր կանոնադրութիւն մը զոր պիտի հրատարակենք իր կարգին)։

Մենք առիթ ունեցանք զանազան մէջբերումներ կատարելու Ստալինի մարտ 2 թուակիր ազդարարութենէն։ Հիմա որ աչքի առջեւ ունինք այդ շրջաբերական-յօդուածին բնագիրը, այլեւս պարզ է թէ ի՛նչ «քաղլակէօզական վարժութիւններ» կատարուած են համայնացման ասպարէզին մէջ։ (Զակերտաւոր բառը կ'առնենք «Խ. Հ.»ի հայերէն թարգմանութենէն)։

«Մենք ամէն բան ընելու կարող ենք»։ «Մեզի համար ատոնք դատարկ բաներ են»— Ստալին քանի մը անգամ կը կրկնէ այս ինքնահաւան բացատրութիւնները, ձաղկելու համար իր չափազանց եռանդուն, «կրակոտ» գործակալները, որոնք իսկապէս խեղկատակութեան վերածեր են հաւաքական տնտեսութիւնը։

— «կրակոտ համայնացնողներէն մէկը բանը կը հասցնէ այնտեղ որ, հրաման կը ղրկէ արտէլին՝ երեք օրուան մէջ հաշուառման ենթարկել իւրաքանչիւր տան բոլոր հաւերը, նշանակել հաշուառու եւ վերահսկող «հրամանատարներ», «գրաւել տիրապետող բարձունքները» եւլն.։

Իսկ ուրիշ տեղ մը՝ արտէլ կազմակերպելու կը ձեռնարկեն՝ «եկեղեցիի զանգակները վար առնելով»։

Եւ ահա նահանջը, ազդարարութենէն երկու շաբաթ յետոյ։ Անշուշտ աչքի առջեւ ունենալով ողբերգութեան թանձրացեալ պատկերը, եւ դեռ շատ աւելի չարաշուք հեռանկարներ։ Եթէ հաւատանք «Լօքալ Անձայկէր»ի, բռնի համայնացման գործողութիւնը ոչնչացուցած է, արդէն, Ռուսիոյ ամբողջ արջառին 35 առ 100ը, իսկ դեկտեմբերի սառնամանիքները փճացուցած են ձմրան հունձքին 20 առ 100ը։

Իրականին մէջ, ինքնապաշտպանութեան նոր միջոց մըն է որ կը փորձէ կարմիր իշխանապետութիւնը, մանաւանդ նկատի ունենալով արտաքին պարագաները։

Ո՛րքան ալ ծաղրեն ու փչեն ժողովներու եւ թերթերու մէջ կամ թափօրներ կազմելով փողոցէ փողոց, խորհրդային իշխանաւորները ստիպուած են հաշուի առնել արտաքին ազդակները։ Մանաւանդ հիմա, երբ ոտքի կանգնած են կղերն ու եկեղեցին, որոնք միշտ պատրաստ են օգնութեան ամէն դուռ փակելու եւ ի հարկին զէնքեր օրհնելու։ Միակ ձախակողմեան իշխանութիւնը, Անգլիոյ աշխատաւորական կառավարութիւնն անգամ հազիւ կրնայ դիմադրել պահպանողական երեսփոխանականներու, լորտերու եւ կղերականներու տեղատարափ հարցումներուն։ Պէտք է մեծագոյն բարեացակամութիւնը համարել, որ այդ իշխանութիւնը թոյլ չտուաւ բանակի եւ նաւատորմի հովիւներուն՝ մանակցիլ Քէնթըրպըրիի արքեպիսկոպոսին սարքած աղօթքներուն եւ բողոքներուն։ Եւ, մինչեւ այսօր ալ, կը վարանի յայտնել Մոսկուայի բրիտանական դեսպանին տեղեկագիրը՝ կրօնական հալածանքներու մասին։

Սխա՞լ է արդեօք ենթադրել թէ՝ Լոնտոնէն թելադրուած է դոնել կրօնական հալածանքի մեղմացումը։

Առանց ատոր ալ, հանդիպած եկեղեցին փակելու, արարողութիւնները ծաղրելու, նուիրականութիւններ անարգելու սանձարձակ տեսարանները կրակին վրայ իւղ կը լեցնէին, մասնաւորապէս գրգռելով գիւղացին, այրն ու կինը։

Ինքնաբեր գոլում համարուի թէ ռազմախաղ.— Մոսկուայի նոր քաղաքականութիւնը ուրիշ բան չապացուցաներ, եթէ ոչ յարաճուն սաստկութիւն ներքին տագնապի։

Այս դարձը շատ կը նմանի Լէնինի տնտեսական նոր քաղաքականութեան, աւելի խայտառակ պայմաններու մէջ, եւ այնքան շռնդալից ճոռոմաբանութիւններէ յետոյ։ Ռուս գիւղացին է որ, նորէն, խելքի կը բերէ խելակորոյս «լուսաւորիչները», իբրեւ ստորերկրեայ փոթորիկ։ Առայժմ առանց արիւնահեղութեան, եւ թերեւս ատոր համար ալ աւելի սպառնալից ու հզօր։

Եթէ նոյն իսկ «դժնդակ ժամը» անցընելու խաղ մը համարենք այս նահանջը, նորէն Մոսկուայի բռնաւորներուն ուժը չէ որ կը հաստատուի, այլ անոնց անփառունակ պարտութիւնը՝ առանց քաղաքացիական պատերազմի։

Եւ դեռ վերջին խօսքը չէ ըսած մուժիկը։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՈՂՈՐՄԵՑԷՔ, Ո՛Վ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՀԵՏԵՒՈՐԴՆԵՐ

Պոլսոյ «Ազշամ» լրագիրը կը գրէ Թուրքիոյ պարտքերուն առթիւ.

—«Արեւմուտքի դրամատէրերուն ձարիւր միլիոն ոսկեդրամ պարտք ունինք, այսինքն, այսօրուան դրամով, մօտաւորապէս մէկ միլիառ ոսկի...

1,000,000,000, ոսկի՛...

Լեզուն այս թիւը դիւրութեամբ կ'ըսէ... Բայց մեզմէ ոչ ոք գաղափար մը ունի մէկ միլիառ ոսկիին սարսափելիութեան մասին...: կարգ մը օրինակներով բացատրենք Թէ ինչ ըսել է մէկ միլիառ ոսկի:

Ենթադրենք որ ասկէ 1930 տարի առաջ, ցիսուս այս գումարը փոխ առած ըլլար եւ պարտքը դրուշներով վճարելու ելլէր: Մնունդէն մինչեւ այսօր այս դրամը դեռ ձամրուած չէր ըլլար, որովհետեւ 1930 տարին 60 միլիառ երկվայրկեան կ'ընէ, մինչդեռ մեր պարտքը 100 միլիառ դրուշ կը բռնէ:

Ո՛վ քրիստոնեաներ, ո՛վ հետեւորդներ փափկասիրտ մարգարէին որ կ'ըսէ. «Մէկ երեսիդ ապտակ գարնողին՝ միւսն ալ դարձուր: երկու շապիկ եթէ ունենաս՝ մէկը քու նմանիդ տուր»: Ո՛վ, արեւմուտքի դրամատէրներ, այս դրամը, որ ձեր մեծ մարգարէին ծնած օրէն ի վեր չձամրուելու աստիճան մեծ է, անատոլուի գիւղացին դրուշ դրուշ մէկ կողմ դնելով ի՞նչպէս ձեզի տալու հրաշքը գործէ: կրօնք ու հաւատք չունի՞ք դուք, «ինսա՛ֆ»:

1,000,000,000 ոսկի՛...

Այս գումարին ահաւորութիւնը բացատրելու համար, ուրիշ օրինակ մըն ալ տանք.— եթէ այս գումարին չափ մէկ ոսկինոց Թղթադրամ իրարու փակցնենք, գոտի մը կ'ունենանք այնքան երկար որ կարելի է չո՛րս անգամ փաթթել երկրագունդին շուրջ: Որովհետեւ, մէկ միլիառ Թրքական ոսկիի երկարութիւնը 160 միլիոն մեդր կ'ընէ:

երկու օրինակ ալ.

Ոսկիի ծրարները եթէ իրարու վրայ դիզենք, 150,000 մեդր կը բռնէ: Այսինքն, 500 ֆատ էյֆէլի աշտարակ...: Աշխարհի ամէնէն բարձր լերան՝ կավրիգանքարէն 19 անգամ աւելի բարձր լեռ մը:

100 Թղթադրամ ոսկիին ծանրութիւնը 107 կրամ ըլլալով, մէկ միլիառ ոսկիին ծանրութիւնը 1370 Թօնօ կ'ընէ: Այս ծանրութիւնը Թուրքիայէն Արեւմուտք փոխադրելու համար անդրատլանտեաններ պէտք են:

Ո՛վ Քրիստոսի հետեւորդներ, ո՛վ բարեխօս եւ ողորմած մարգարէին հաւատացեալները, այսքան դրամը ինչպէս կրնանք ձեզի տալ...:

ՄԱՀ Պ. ԱՐԱՄ ՀԱԼԱՃԵԱՆԻ

ցաւով կը լսենք մահը Պ. Արամ Հայաճեանի, որ փարիզ եկած էր դարմանուելու համար:

Հանգուցեալը եղբայրն էր նախկին նախարար Պ. Պետրոս Հայաճեանի եւ ոչ միայն իբրեւ ազգային երեսփոխան (ազատական), այլ եւ իբրեւ անհատ եռանդով մասնակցած է պոլսոյ հանրային կեանքին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի վաղը՝ չորեքշաբթի, առտուան ժամը 9ին, Հայոց եկեղեցին:

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԹ ՀԱՆՕ, որ դեռ կը շարունակէ հացադուլը, ժամանակաւորապէս ադատ պիտի արձակուի՝ իր պահանջատիրեբուն իսկ խնդրանքին վրայ:

ՕՐ ԸՕՐԻՆ

Թուրքիոյ վիճակը կարծուածէն ծանր

«Աժանս էքոնոմիք է Ֆինանսիէր»ի էնկիւրիի թղթակիցը կը հաղորդէ որ Օսմանեան Հանրային Պարտքի Ֆրանսացի եւ անգլիացի բաժնետէրերու ներկայացուցիչները երկուշաբթի օր ծանուցագիր մը տուած են Թուրքիոյ ներքին գործավարին:

Ակռէ կը տեսնուի որ Թուրքիոյ ելմտական կացութիւնը շատ աւելի ծանր է քան ինչ որ կը կարծէ էնկիւրիի կառավարութիւնը, ու ասիկա անոր համար որ շատ լայն յանձնառութիւններ ստանձնած է արտասահմանի մէջ. 8 միլիոն անգլիական ոսկի՝ միայն 1930 տարուան համար:

Բաժնետէրերու ներկայացուցիչները կը պահանջեն որ փարիզի համաձայնագրին պայմանները յարգուին և այժմու երաշխաւորութիւնները պահպանուին: Սակայն եւ այնպէս պատրաստակամութիւն կը յայտնեն քննելու այն միջոցները, որոնք պիտի ապահովեն Թուրքիոյ ելմտական եւ տնտեսական վիճակին վերականգնումը:

Միւս կողմէ կը հաղորդեն որ օտար դրամատուներու խմբակցութիւնը, որուն նպատակն է ապահովել Թրքական դրամին կայունութիւնը, պաշտօնապէս կազմուած է՝ 900,000 ոսկի դրամագլուխով, որուն կէսը կուտայ Թուրք կառավարութիւնը:

«Թան»ի համաձայն, գրոյց կը շրջի Թէ Թուրքիա փոխառութիւն մը պիտի կնքէ Լոնտոնի հրապարակէն:

Վերջին դիւռւմ մը Մուսոլինիին

Լոնտոնի խորհրդաժողովը փրկելու համար վերջին փորձեր պիտի ըլլան: Կիրակի օր Ջէքըրսի մէջ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի պատուիրակներու տեսակցութեան ընթացքին որոշուած է ստիպողական դիմում մը կատարել Իտալիոյ վարչապետ Մուսոլինիի մօտ: Ինչպէս յայտնի է, Իտալիոյ գլխաւոր պատուիրակը՝ Կրանտի մինչեւ վերջը կը պնդէ այնտեսակէտին վրայ Թէ Իտալիա Ֆրանսայի հաւասար տարողութիւն պէտք է ունենայ: Այժմ պիտի պահանջուի որ Իտալիա մանրամասնօրէն տեղեկացնէ իր պէտքերը եւ այն բանաւոր պատճառները, որոնց հիման վրայ հաւասարութիւն կը պահանջէ: Կրանտի ցարդ կ'ըսէ Թէ Մուսոլինիէն բացարձակ հրահանգ ստացած է այդ պահանջն ընելու համար:

Կը կարծուի Թէ իտալական կառավարութիւնը որոշ զիջումներ պիտի ընէ համաձայնութիւնը դիւրացնելու համար:

Հակակրօնական պայքար

Մոսկուայէն կը հեռագրեն.— Կեդրոնական կոմիտէի որոշումը որով հակակրօնական պայքարին մէջ բռնի միջոցները կ'արգիլուին, մեծ գոհունակութեամբ ընդունուեցաւ կրօնական շրջանակներու մէջ, մանաւանդ որ Անաստուածներու միութիւնը կը պատրաստուի նոր պայքարի մը՝ Զատկի տօներուն առթիւ: Այս միութիւնը կը հրատարակէ յայտարարութիւն մը ուղղուած այն օտարականներուն որոնք կրօնական արարողութիւններ կազմակերպեցին՝ ի նպաստ Ռուսիոյ մէջ կրօնական ազատութեան: Այդ յայտարարութիւնը կ'ըսէ մասնաւորապէս.

«Խորհրդային Ռուսիոյ աշխատաւորները չպիտի կրնաք վախցնել ձեր խաչակրութեամբ, ինչպէս չկրցաք վախցնել ձեր անթիւ ծանուցագիրներով եւ արտասահմանի մեր ներկայացուցիչներուն դէմ ձեր բուռն յարձակումներով:»

Մէկ ամսուան մէջ 1682 մահապատիժ

Խարքովի (Ուկրաինա) խորհրդային գերագոյնատեանը փետրուար ամսուան ընթացքին դատեց 2000 յանցաւորներ, որոնց 1682ի մասին մահավճիռ արձակեց: Դատապարտուածները ընդհանրապէս գիւղացիներ են, որոնք կ'ըմբոստանան խորհրդային իշխանութեանց սեփականազրկման մեթոտներուն դէմ:

Ամբաստանեալներու Թիւը այնքան շատ է, որ դատարանը ստիպուած է ամիսը երեք օր որոշել՝ վերաքննելի դատերով զբաղելու համար: Որովհետեւ մահապատիժներուն 100ին 80ը կը հաստատուին, ժողովուրդը ամսուան այդ երեք օրերը կ'անուանէ «մահուան երեք օրերը»:

Փախստական գիւղացիներ բռնուած

Վարշաւայէն կը հեռագրեն Թէ Չեկան ռուսեւլեհ սահմանագլուխին վրայ ձերբակալած է 45 գիւղացիներ, որոնք կ'աշխատէին լեհական հող անցնիլ: Ասոնք տարուեցան Տիգա: երեք գիւղացիներ գնդակահարուեցան:

Բոլշեւիկ լրտես մը ձերբակալուած

Պրիւսէլէն կը հեռագրեն.— Վերջերս Սիմոն Պարման անուն մարդ մը երեք միլիոն ֆրանքի գնեց Լինքէպէքի դղեակը, Պրիւսէլի մօտ, ուր հաստատուեցաւ եւ պելժիական հպատակութիւնն ընդունեց: Արդ, հաստատուեցաւ Թէ Պարմանի բուն անունն է Զիմուն Սիրինսկի, ծնած է 1882ին Լաքէովիչի մէջ (Լեհաստան):

Պրիւսէլի դատական իշխանութիւնը վերջերս ստացաւ տեղեկութիւններ, որոնք կարծել կուտան Թէ Լինքէպէքի դղեակը տեւական յարաբերութեան մէջ էր Մոսկուայի հետ: Պարման ձերբակալուեցաւ երկուշաբթի առաւօտ ու բանտարկուեցաւ իբրեւ հրապարակաւ կեղծ անուն կրող: Դղեակին մէջէն գրաւուեցան բազմաթիւ փաստաթուղթեր, որոնք խնամքով պիտի քննուին: Կ'ըսուի Թէ Պարման 100 միլիոն ֆրանք հարստութիւն ունի:

(Լուրերու դարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ԱՆԱՏՈԼՈՒԷՆ ՔՇՈՒԱԾ ԹՇՈՒԱՌՆԵՐՈՒՆ

ՑԱՆԿ 44

Տէր եւ Տիկին Եղիշէ Եփփուճեան, Պոսթըն, 10 տոլար	254.60
Անիէն-Պուա-Քոլոնպի Հանգանակութեան Մնացորդը	125.—
Գումար՝	379.60
43րդ ցանկին գումարը	53,565.40
Ընդհ. գումար	53,945.—

* * *

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՆ Ջ. ՑԱՆԿԸ

Սուրիոյ նոր տարագիրներու հանդանակութեան կեդր. Յանձնախումբը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները.—

Շ. Բ. Ը. Միութեան Ամերիկայի Շրջան. ցանձնաժողովին միջոցաւ 127,750, ՅԱՌԱՋ լրագրի միջոցաւ, փարիզ. 7րդ վճար 7000, Աֆէնքի Հանգանակիչ Մասնախումբի միջոցաւ 3500, Ռելանիկի «Հորիզոն» լրագրի միջոցաւ, 6րդ վճար 2503.15, Աֆէնքի «Նոր Օր» լրագրի միջոցաւ, 6րդ վճար 2000, Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցի. Ափնուվիլ է կոնէս 1500, Փերլինի Հայ Գաղութ. Միութիւն, դ. վճար 1000, Գալամաթայի Հանգ. ցանձնախումբ (ցունաստան) 385, Լիոնի եւ շրջակ. ֆիգրանակերտի Հայր. Միութիւն 300, ֆիկին մարի Պալփաքեան, փարիզի եկեղեցիին միջոցաւ 200, ֆիկին ՌՌՈ, Լոնտոն «Մասիս» լրագրի միջոցաւ 186 ֆրանք. գումար 146,324.15: Նախորդ ցանկին գումարը 214,486 ֆր. 95 սանթիմ: Նախորդ ցանկէն գեղեցիի 500 ֆրանք, (Հայ Մասն. ՕԹեակին նուէրը պէտք է ըլլայ 1000 ֆրանք փոխանակ 1500ի). ընդհ. գումար 360,811.10, գեղչուած 500, մնացեալ ընդհ. գումար 360,311 ֆր. 10 սանթիմ:

ՈՍԿԱՆ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆԷ ԴԱԴՐԱԾ

Պաղտատէն կը գրեն «Ազդարար»ի.—

Իրաքի կառավարութիւնը վերջերս արձակեց Պ. Ոսկան Մարտիկեանը, որ տարիներէ ի վեր այնքան կանոնաւորութեամբ կը վարէր ելմտական ընդհանուր քննիչի պաշտօնը: Այս առթիւ երեք ամսական տրուեցաւ իրեն, իբր բացառիկ վարձատրութիւն:

Կ'իմանանք Թէ Պ. Ո. Մարտիկեան ուրիշ երկրի մը կողմէ պաշտօնի կոչուած է եւ Թէ քանի մը ամիսէն պիտի մեկնի Միջագետքէն:

Պաշտօնէ հեռացուեցաւ նաեւ Պ. Տիգրան Էքմէքճեան, որ նոյնպէս բարձր դիրք մը ուներ ելմտական նախարարութեան մէջ եւ մեծ ծառայութիւն մատուցած է երկրին:

Կ'երեւի Թէ ազգ. ոգիի գարԹօնքն է որ ասպարէզ չի տար օտարներուն, եւ ամէնէն առաջ Հայերուն:

ՀԱՎՐԻ մէջ ծագած գործադուլը վերջ գտաւ եւ ֆրանսական անդրատլանտեան շոգենաւները սկսան մեկնիլ դէպի Նիւ Եորք:

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ բժշկական եւ դեղագործական ուսանողները հաւաքութի մը մէջ որոշեցին դասադուլ հռչակել՝ բողոքելու համար Մարսիլիոյ բժշկական վարժարանի բացման յապաղման դէմ: Դասադուլի թուականը չէ որոշուած:

ՓՐԻՄՕ ՏԷ ՐԻՎԷՐԱՅԻ մարմինը Սպանիա փոխադրուեցաւ Թաղուելու համար Մատրիտի մէջ:

ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԷՆ ՆԵՐՍ ԵՒ ԴՈՒՐՍ

ԱՀԱՋԱՆԳ "ՖԻՆԱՆՍԱՒՈՐՄԱՆ ՓՐՈՆՏՈՒՄ,,

«կոլեկտիվացման եռուն եւ յախուռն թափը մեզանից պահանջում է ամրացնել նրա տնտեսական, արտադրական հիմքերը: Այս բանը, սակայն, հնարաւոր կը լինի, եթէ գիւղատնտեսութեան վերակառուցման շրջանում մենք նրա ֆինանսաւորման գործը հէնց սկզբից ազատ պահենք յապաղումներից եւ խոչընդոտներից» («Խ. Հ.» փետր. 16ի խմբագրականը):

Ծանրակշիռ հարց մըն ալ այս: Ահազանգը հնչեցուցած են արդէն, իբրեւ անմիջական վտանգ, որ կրնայ «կասեցնել մեր սոցիալիստական աշխատանքի հսկայական թափը»:

Եւ իսկապէս չափազանց ծանրակշիռ խնդիր մըն է գրամական տագնապը խորհրդային երկիրներում, որ ժամանակի ընթացքին աւելի քան կը կ'ուժգնայ:

Երկրի ներքին եւ արտաքին տնտեսական քաղաքականութիւնը, հակառակ բոլշեւիկեան «ձկուն» քաղաքագէտներու բոլոր ջանքերուն, վստահութիւն չներշնչեց օտար դրամագլուխին: Արտաքին փոխառութեան ջանքերն ալ միշտ ձեռքին ապարդիւն, շնորհիւ այն մերկ իրականութեան, որ դրամատէրը իր դրամագլուխի համար շատ աւելի մտահոգ է, քան խորհրդային իշխանութիւնը իր մարդկային դրամագլուխի մասին: Երկրի գործերն եւ այլ հումի նիւթերու արտածումը, որ միշտ ալ նախապատերազմեան շրջանին գլխաւոր եկամուտը եղած է ռուսական կայսրութեան գանձին, կը կազմէ շատ ողորմելի գումար: Մրեւնոյն ատեն, արտածումներու ապագան ալ կը կնճռոտի, որքան ներքին, նոյնքան եւ արտաքին պատճառներով: Ու գիտ քանի մը օր առաջ, հեռագիրները կը հաղորդէին թէ հոլանտական կառավարութիւնը որոշած է ընդհատել Ռուսաստանի հետ արմտիքի առեւտուրը, նկատի ունենալով խորհրդային կառավարութեան ներկայ ներքին եւ արտաքին քաղաքականութիւնը: Ռուսական գործերու հանդէպ ընդհանրապէս անտարբեր այս երկրի ընթացքը ապդանշան մը չէ՞ այն անվստահութեան մթնոլորտին, որ օրէ օր աւելի կը թանձրանայ Եւրոպայի մէջ:

Ներքին յաջորդական երեք փոխառութիւններն ալ չտուին սպասուած արդիւնքը: Դէռ աւելին: Այս փոխառութեան արձանագրուած գումարները հեռու են իրականութենէ, «գանձումները չեն համապատասխանում այն տուեալներին, որոնք ստացւում են տեղերից», կ'ըսէ «Խ. Հայաստան»: Այլ խօսքով թուղթի վրայ արձանագրուած գումարները շատ աւելի մեծ էին, քան գանձումներէն գոյացած իրական գումարները:

Այժմ իշխանութիւնները շարժման են դրած իրենց տրամադրելի բոլոր միջոցները, «Տարուածային ստուգում» կատարելու եւ իրականացնելու թուղթի վրայ եղած արձանագրութիւնները:

«Կոլեկտիվացման» հետեւանքով կացութիւնը աւելի քան կը ծանրանայ: Գիւղացիութիւնը ասկէ առաջ կարեւոր աղբիւր մըն էր պետական գանձին, ենթակայ ըլլալով զանազան տեսակի տուրքերուն: Այսօր, սակայն, փոխուած է վիճակը հիմնովին: Կոլխոզներու մէջ արձանագրուած գիւղացիութիւնը կը մերժէ վճարել տուրքերէն մնացած պարտքերը: Կոլխոզները, որոնք իրենց մէջ կ'ընդունին գիւղացին իր շարժուն եւ անշարժ հարստութիւններով, կը մերժեն նոյնպէս վճարումը իրենց այս անգամներու հաշուին: «Խ. Հայաստան» այս տեսակէտը վերնասակար գտնելով կ'առարկէ.

«Որովհետեւ անհատ տնտեսութիւնները իրենց ամբողջ ուշադրութիւնը կոլեկտիվ մտնելով, տուեալ կոլեկտիվին հնարաւորութիւն է տրւում կազմակերպական ձեւով վճարելու իր նոր անդամներիժամկէտանցպարտքն ի հաշիւ իրենց հետ բերած գոյքի»:

Որքան ալ հիմնաւոր ըլլայ այս տեսակէտը, այնուամենայնիւ հարցը կը պահէ իր կնճռոտութիւնը, ամէն բանէ առաջ իբրեւ բնական հետեւանք փոխադրումի բարդ գործողութիւններուն:

Եւ «վտանգը ֆինանսաւորման ֆրօնտում» կը սաստկանայ օրերու հետ: Ցնտեսական կարիքը իր պահանջներուն մէջ խիստ է եւ անողոք, ինչպէս անօթի երախան:

— «Ըստ ծրագրի, գարնանացանի սպասարկմանը տրամադրելու է երեք միլիոն ռիւնգ հարիւր հազար րուբլի: Կամպանիան այսպիսի մի խոշոր գումարով ֆինանսաւորելը մեզնից պահանջում է ուժերի եւ հնարաւորութիւնների առաւելագոյն լարում ու բոլոր միջոցների մոբիլիզացիա—ժամկէտանց գումարների 100 տոկոսով գանձում եւայլն: («Խ. Հ.» փետր. 16):

Հակառակ այս անյետաձգելի ստիպողականութեան, իրականութիւնը կը մնայ միշտ աննպաստ: Պարտքերը ո՛չ միայն չեն գանձուիր, այլ եւ կը մեծնան խոշոր չափերով:

— «Ըստ 1ն Հոկտեմբերի 1929ի. գիւղացիական տնտեսութիւններն ու գիւղկոոպերացիայի ստորին ցանցը վարկային ընկերութիւններին ունէին ժամկէտանց պարտք 507,000 րուբլի. իսկ առ 1ն յունուարի 1930 թուի այդ պարտքը հասել էր արդէն 537,000 րուբլու:»

Շորս ամսուան ընթացքին 30 հազար րուբլիի յաւելեալ պարտք մը աննշան գումար չէ, նկատի ունենալով մեր երկրի տնտեսական վիճակը ընդհանրապէս: Խնդիրը հոն է, որ պարտքի այս աճումը տեղի կ'ունենայ այն շրջանին, երբ յայտարարուած էր «այդ գումարների մոբիլիզացիայի կամպանիա»:

Ասկէ պէտք է եզրակացնել ուրեմն, որ հակառակ բոլոր խստութիւններուն, հայ հարկատուն անկարողութեան է մատնուած իր վրայ դրուած տուրքը վճարելու: Այս արդէն իրական վտանգն է, յառաջ եկած՝ անհատական տնտեսութիւններու քայքայումէն:

Ստեղծուած այս վիճակը սպառնական է նաեւ տարբեր տեսակէտներով: Դրամատուններու եւ վարկային կազմակերպութիւններու գործունէութիւնը զգալապէս կ'ազդուի տնտեսական այս վիճակէն:

Ժամանակին տրուած վարկերու կորուստը, նոյնիսկ ժամանակաւոր— կը թուլացնէ այս կազմակերպութիւններու յետագայ աշխատանքները, որոնք ծրագրուած են «կոլեկտիվացման» պահանջներու հիման վրայ:

Գիւղբանկը (գիւղական դրամատուն) մասնաւորաբար անելի է մատնուած, նկատի ունենալով որ «բացի գիւղացիական անհատական տնտեսութիւններից եւ գիւղկոոպերացիայի ստորին ցանցից, գիւղբանկին խոշոր գումարներովժամկէտանցպարտքեր ունին նաեւ մի շարք կոոպերատիւ եւ պետկազմակերպութիւններ»:

Ցնտեսական բնական օրէնքն է, որ իր ուժը կը ցուցադրէ այսպէս ամէն մէկ ուղղութեամբ: Հիմնական չարիքը միշտ ալ կը մնայ չարիք ժողովրդական ագահացման աղէտին հետ: Անհատը աղքատացած պարագային կ'ազդուի առաջին առթիւ պետական գանձը:

Իսկ անհատին աղքատացումէն մինչեւ պետութեան աղքատացումը իրական տնանկութեան վտանգի տակ են այն բոլոր կազմակերպութիւնները ու մարմինները, որոնք կը ներկայանան իբրեւ համապատասխան տնտեսական քաղաքականութեան գործադրիչները:

Թալանն ու կողոպուտը, անհատական իրաւունքներու բռնաբարումը ի վերջոյ կ'անհետանան հրապարակէն, ենթակայի ոչնչացման հետ: Այսօր երբ նախկին մեթոտներով եւ միջոցներով դրամ ճարելու հնար չէ մնացած, ինչպէ՞ս պէտք է հաշտանալ ամէն օր աճող ծախքերը:

Այս արդէն ներքին իմաստն է այն ահազանգին, որ տուած է համապատասխանութիւնը կոլեկտիվացման քաղաքականութեան «յաղթանակ»ի նախօրեակին:

Ս. ԹԱԹՈՒԼ

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ
Մ. ՔԷՄԱԼԻ ՀԵՏ

Գերմանացի լայտնի պատմաբան Էմիլ Լուտվիկ կը հրատարակէ «Նայէ Ֆրայէ Փրէսէ»ի մէջ իր տպաւորութիւնները Մ. Քէմալի վրայ, որուն այցելած էր անցեալները Էնկիւրիի մէջ:

Կը ներկայացնենք գլխաւորաբար հեղինակին զանազան հարցումներուն թուրք դիկտատորին կողմէ տրուած պատասխանները եւ գերման պատմաբանին անձնական գնահատումներուն մէկ կարեւոր մասը միայն:

Արձանական հանդարտութեամբ մը, կ'ըսէ Էմիլ Լուտվիկ, քէմալ անկիւնը քաշուած էր, կիսամութի մը մէջ զոր ընդհանրապէս կը սիրէ: Դժուար է այս դիրքին մէջ որոշակի տեսնել ա-նոր դիմագիծերը՝ որոնց վրայ զանազան ուղղութեամբ խորշոմները կը վազեն: Զինքը շրջապատող շուքերը հազիւ կը կայծկլտան անոր իրարու հետեւէ վառած սիկարէթներէն: Ծայր աստիճան պաղարիւնով կը խօսի, եւ մեր երեք ժամուան խօսակցութեան միջոցին հազիւ մէկ երկու անգամ ձայնը քիչ մը բարձրացուց եւ շնորհ ըրաւ նաեւ... խնդալ: Նախ պատմեց Կէլիպօլուի մէջ Անգլիացիներուն դէմ իր բռնած դիրքը, խրամներուն մէջէն յաճախ իր մխսինակ գուրս ցատկելը: Քէմալի նկարագրին գլխաւոր գիծը այն է որ գնորքի մարդ չէ երբեք, այլ արտասովոր կերպով հաշուող: Նափոլէոնին վրայ խօսեցաւ այսպէս.—

«Ցնորքն ու երեւակայութիւնը փճացուցին այդ մարդը, որ միշտ իր մօրթէն դուրս կ'ուզէր ելլել: Վիպական ձեւեր առաւ կայսրըլլալու, մինչեւ Հնդկաստան արշաւելու, եւ այս ամէնը՝ իր ընտանիքը բարձրացնելու համար:

«Պէտք չէ անձնական նպատակներ ունենալ: Ով որ հին գրութիւններուն կը կառչի եւ կապկութիւններ կը ստեղծէ դէպի ետ, արդիական պետութիւն մը չի կրնար հիմնել: Նափոլէոն հանդուրժեց որ իր մօտ ծնայ Ֆուշէ, թէեւ գիտէր որ ան իրեն կը դաւաճանէր: Ցետոյ իր ամէնէն կատաղի թշնամիներուն (Անգլիացիներուն) յանձնուեցաւ, ինչ որ կը մեկնուի միմիայն մտային տկարութեամբ: Առանց հիմնական գաղափարի սկսաւ եւ դէպքերուն հետեւանքով միայն խոշոր ծրագիրներու ետեւէն գնաց»:

Այս գատաստանը գոյց կուտայ խօսողին ծրագիրը: Մարդ մը՝ որուն համար նափոլէոն կէս իրազատես կ'երեւի, ազգայնական, եւ բոլոր միւս ժողովուրդներուն հանդէպ անվստահ, միակ գաղափարով մը միայն տոգորուած, ինք, իր տէրն ու սպասաւորը,— ահա թէ քէմալ ի՛նչպէս կը ներկայանայ. ան կ'արհամարհէ ամէն շարժառիթ որուն ստուգութիւնը թուանշաններով չի բացատրուիր: Ասով մղեց իր կուիւը կրօնքին, խալիֆային եւ հաճաներուն դէմ:

«Կը զարմանաք որ մզկիթները դատարկագած են, մինչդեռ զանոնք գոցող չկայ: Թուրքը բնականէն Մահմետական չէր, հովիւները արեւը, ամպերը եւ աստղերը միայն կը ճանչնան: Դիւղացիները ամբողջ աւ գիտեն միայն, որովհետեւ հունձքը եղանակէն կախում ունի: Թուրքը բնութիւնը միայն կը պաշտէ»:

— Ուրեմն թուրքը ամենամեծ միտքերուն կը հասնի.. ըսի, ինչպէս կէօթէի՝ որ Աստուած— բնութիւն անուանած է:

Մտածկոտ գինուորի մը եւ դիկտատորի մը հետ պէտք չէր երկար բարակ հակաճառել, քանի որ օտարական ալ եմ:

— Եթէ դուք այն միջոցին առաջնորդութիւնը ստանձնած չըլլայիք, պիտի գտնուէի՞ն արդեօք ուրիշներ որ խորհէին այս ազգին ազատագրութեան եւ վերականգնումին վրայ:

— Ձեմ գիտեր թէ ուրիշները ի՛նչ կը խորհէին, ես խորհեցայ այդ բանը:

— Եւրոպայի մէջ չեն ախորժիր զօրավար մը պետութեան գլուխը տեսնել:

— Շատ հիտակ է: Զօրավար մը միշտ վտանգաւոր է իրեն իշխող, երբ իշխող կ'ըլլայ միայն եւ հակակշռի տակ չի մտներ: Գերմանիոյ մէջ դուք ասիկա տեսաք: Ո՞վ ըրիք ձեզի առաջնորդ պատերազմի ատեն:

— Լուտէնտորֆը:

— Ան առաջնորդ ըլլալու մարդէր, քանի որ քայքայումին առթիւ կծիկը դրաւ: Վիլհելմ Բ. նմանապէս:

— Բարեբախտաբար դուք զօրավարէ կախում չունիք, ինչպէս երբեմն Թալէաթ Էֆէնտին կախում ունէր:

Քէմալ համամիտ գտնուեցաւ, եւ այս առթիւ յայտնեց թէ Թալէաթը Սելանիկէն կը ճանչնայ, ուր նամակատան անշան պաշտօնեայ էր, եւ մինչեւ վերջն ալ մնաց անոպայ:

«Ամէն դիկտատորութեան վախճանը այ՛ս է», ըսի, եւ քէմալէն հնձեցի ստուերոտ անկիւնէն ինծի ուղղուած սրտմտութեան մը զուսպ նայուածքը: Քիչ մը կեցաւ եւ յետոյ ըսաւ.

— Քիչ առաջ փառասիրութեան վրայ խօսեցաք: Բնականաբար առանց անոր բան չըլլար, բայց անձնականի համար պէտք չէ ըլլայ, այլ ամբողջ ազգին օգուտին համար: Պետ մը իր վճռականութիւնները ազգէն պէտք է առնէ, պետը զանոնք պէտք է քննէ եւ անոնց հետեւի: Ուրիշ անութիւնը վտարէ առաջ նախ խորհրդարան մը գումարեցի, ամէն իրաւունքէ հրաժարեցայ իբրեւ նախագահ, նոյնիսկ մահապարտի կեանք շնորհելու առանձնաշնորհումը ինծի չվերապահեցի: Ամէն ոյժ ժողովուրդէն կուգայ, այսինքն անոր ընտրած ներկայացուցիչներէն: Ձեր կարծածէն շատ պակաս կը գործեմ ես անձամբ: Հարցուցէք, ահա՛ նախարարը (ակնարկութիւն արտաքին գործավարին՝ որ Թարգմանի պաշտօն կը կատարէր) Թէ իր գործին կը խառնուի՞մ: Միշտ պատրաստ եմ ուսումնասիրութիւններով զբաղելու եւ նախագահութիւնը ձգելու, նոյնիսկ բանակին վերին հրամանատարութիւնը:

— Կուսակցութեան նախագահութի՞ւնն ալ...

— Անիկա ոչ բնաւ: Որովհետեւ այս կուսակցութիւնը կը մարմնացնէ իմ կողմէ ուղիղ դատուած պետական քաղաքականութիւնը:

Քէմալ դիկտատորի մասին իմ քովէտի դիտողութենէս միշտ դժգոհած՝ շարունակեց.

— Դուրսը հարցուցէ՛ք դրացնապանին, Թէ բնաւ կը վախնա՞յ ինձմէ.. վախի վրայ իշխանութիւն չի հիմնուիր: Նոյնիսկ Թընդանօթներու վրայ հիմնուած այժմ մը միշտ ժամանակաւոր է(*): Ցեղափոխութեան ընթացքին մարդ անոնց պէտք կ'ունենայ, նոյն իսկ դիկտատորութիւն ալ պէտք կ'ըլլայ: Մեծ ձեռնարկութիւններ խորհրդարանական յանձնաժողովներու կողմէ չեն գործադրուիր: Բայց այսօր ահա հոս կը տեսնէք խաղաղ երկիր մը: Ալբեւս մէկ քառակուսի մէթր անգամ հողի պէտք չունինք. մեր քաղաքացիներուն համար մեր երկիրը շատ ընդարձակ է: Ամէն երկրի հետ խաղաղութեան եւ իրաւահաւասարութեան դաշնագիրներ ունինք, եւ մեր բանակը այն պատճառաւ միայն կը մնայ որպէսզի նոր յարձակումներու դէմ պաշտպանուինք...

(*) Որովհետեւ ամէն մարդէ աւելի ի՛նք Մ. Քէմալ գիտէ Թէ իր ուժն ու հզօրակը Թնդանօթի, կախաղանի վրայ հիմնուած է, իր բերնով խոստովանած կ'ըլլայ այսպէս Թէ իր իշխանութիւնը ճիւ չունի եւ ժամանակաւոր է միայն: (ԱՆՆ. ԹԻՒՄ.):

— Բայց ինչո՞ւ մաս պատ չէ:

— Ազատ է, գորչպի ձակիր սկզբունքներուպետութիւն եւ աշխարհտութիւն:

Ըսի Թէ Աթէնքի շաբաթէ ի վեր լրագիր օր կը գրէ Թէ վէնիզէսպաննուէր: Քէմալ լռեցըսաւ.

— Ասիկա ակնարկէվէնիզէլոսի հին արարքնէր որ իր ժողովուրդը իմպրիի գրաւումին:

Քէմալ չի կրնար հանդուրժել: Անոնց խոսքպէս ջիղերը ճաուդ կ'ելլեն իր յաջող թիւնը անանց մտութեան կը պարտի: Եւրոպացիներուն ալ չի ժեր, եւ եւրոպական ներն ընդունելուն չա՛յն է որ կարենայ քովը անոնց դէմ կռուբան կը ներածէ: Եւ նրուն ամէնէն գէշը թեանականութիւնն է: Հարասիկա հակասական չէ՞

— Բնա՛ւ երբեք: ջանանք Թուրք ժողովուրդ ամենահին ժողովուրդ այս միջոցիս կ'աշխատ տականօրէն ապագան մենք մոնկոլներէն չենք ալ իբրեւ նախնական ցոյներէն առաջ իմպրիի տատուեր ենք:

Քիչ մնաց պիտի ըսէի մանալի է որ դիկտատպարտաւորին խորհրդեւ պահպանելու, եւ կան խուզարկութիւններ իշխանութեան տիրանայս տեսակ հնարքներ ալ ի գործ դրաւ, հանրրու միջոցաւ, մինչեւ որ կին հասաւ, եւ յետոյ Քէմալ մէնուն վրայ: Քէմալ գեղակիցներուն ճիշդ որոնք միջերկրականան դի մը ո՛չ առաջինութիւն ոչ տկարութիւնները կարծէ Թէ իր բոլոր հաւատացողներ կան, Թէ ազդեցութիւն չի բանցին

ԲԻՐՈՎ ԵՒ ԵՐԿԱԹՆԵՐՈՎ ԿՌԻՒ
ՀԱՅԵՐՈՒ ԵՒ... ՀՆԴԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ
ՖՈՒԹՊՈԼԻ ՄՐՑՈՒՄԻ ՄԸ ՊԱՏՃԱՌ

ԲԱԶՄԱԹԻՒ ՎԻՐԱՒՈՐՆԵՐ

ԱՊԱՏԱՆ (ՊԱՐՍԻՒ ԾՈՑ), 1 Մարտ.— Փետրուար 21ին կ. վ. ժամի 3.30ին հնդկական «Աթլէթիք» ակումբի մարզադաշտին վրայ, հոծ բազմութեան ներկայութեամբ տեղի ունեցաւ հայկական «Սպորտ» ակումբի աւխոյեանութեան Հօբելի վերջին մեծմրցումը«Հինդուստան»ակումբի հնդիկ խմբին հետ, D'costa կոչուած արծաթեայ մրցաբաժակին առթիւ:

Խաղի սկիզբէն հայ մարզիկները վերին աստիճանի բարձր տրամադրութեամբ լեցուած եւ սպորտի մաքուր հոգիով վառուած մտան մարզադաշտ: Առաջին կիսախաղէն երկուստեք թափուեցին մեծ ջանքեր, բայց երկու կողմերն եւս չափէ դուրս զօրաւոր լինելով, ոչ մէկը կարողացաւ նշանակէտ շահիլ: Խաղը սկսելէն 10 վայրկեան վերջ, հայ կտրիճ մարզիկները փայլուն վայրէջքներ ունեցան, բաղձալի նշանակէտը շահելու համար:

Անցեալի հարիւրաւոր մրցախաղերի ժամանակ, խաղադաշտը կարծես կախարդուած լինէր մեր ճարտար խմբապետ Պ. Յովսէփ Բաղրամեանի ձեռքին: Իսկ այսօր հէնց նոյն խմբապետի գերազոյն ջանքերը ի դերեւ ելան: Երկուստեք իրար կը սեղմէին խստօրէն, քայց չանքեք հակառակորդի գոտի չէին տար: Այսպէս Քացաւ առաջին կիսախաղ:

Երկրորդ կիսախաղին մարզիկները աւելի վարուելաձեւ եւ նշանակէտ հելու վճռականութեամբ մարզադաշտ: Եւ 15 վերջ, շնորհիւ Պ. Մաքիքեանի, շահեցան նշանակէտը, զարմանք ռելով ներկաներուն: Խմբին եւ ականատես չնրին զարմացին այնքան սահման չկար: Պալքիէն եւ առթիը արդէն րեն հասաւ:

Խաղի օրէնքների համ մեր մարզիկներէն մէկի դիկներէն մի ուրիշի սխալին համար իրանգլիացին կասեցուց առաջումը: Մինչ այդ մարզիկները փոքրիկ Քացութեան մը պատճառով ճաբառնէին, իրաւարարը սուլէր եւ գնդակը զարնպի կեդրոն, բայց Թերի իր պաշտօնին մէջ: Իրայսպաղուէն օգտուելով դուրս մի քանի հնդիկ սատեաններ, գաշտ խուժեիրենց մաղձը ժայթքելով նոյն Պ. Մաքիլ Աւետգլխին:

ՀՅՈՒՍԻՍԱՅԻՆ ՄԵԾ ՀԱՂԹԱՆԱԿԸ ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ Է

Մեր հարևան Վրաստանում ընտրությունների արդյունքները ամփոփվում են։ Ինչպես հայտնի է, Վրաստանի խորհրդարանական ընտրություններին մասնակցել է 150 կուսակցություն և դաշինք։ Ընտրությունների արդյունքում հաղթանակ է տարել Վրաստանի երազանքը կուսակցությունը, որը ստացել է ձայների 54,07 տոկոսը։ Երկրորդ տեղում է Միասնական ազգային շարժումը՝ 37,66 տոկոսով։ Երրորդ տեղում է Ալիանս Պատրիոտները՝ 5,05 տոկոսով։ Մյուս կուսակցությունները հաղթահարման շեմը չեն հաղթահարել։

Ընտրություններին մասնակցել է ընտրողների 56,4 տոկոսը։ Ընտրությունների արդյունքները ամփոփվել են 99,9 տոկոսի չափով։

Ընտրությունների արդյունքները ամփոփելուց հետո Վրաստանի նախագահ Սալոմե Զուրաբիշվիլին հայտարարել է, որ չի ճանաչում ընտրությունների արդյունքները։ Նա հայտարարել է, որ ընտրությունները կեղծվել են, և ինքը կշարունակի մնալ նախագահ մինչև նոր ընտրությունների անցկացումը։

Ընտրությունների արդյունքների ամփոփումից հետո Վրաստանի Երազանքը կուսակցության առաջնորդ Իրակլի Կոբախիձեն հայտարարել է, որ կուսակցությունը կձևավորի կառավարություն։ Նա նշել է, որ կառավարությունը կձևավորվի մինչև նոյեմբերի 25-ը։

Ընտրությունների արդյունքների ամփոփումից

Կացութիւնը Պալճանի վրէ

Սերպեւպուլկար վէճը ծանր երեւոյթ ստանալ կը սպառնայ: Վերջին մակեդոնական մահափորձերը ջղայնութիւն առաջ բերած են Պելկրատի մէջ: Սոֆիայի սերպ դեսպան Նէշիչ մարտ 14ին բուռն դիմում մը ըրաւ պուլկար արտաքին նախարար Պուրովի մօտ: Իրաւ է թէ մակեդոնական կազմակերպութեան լուծումը չպահանջեց, բայց ոճրագործներուն ձերբակալումը եւ պատժուիլը եւ կարեւոր միջոցներու ձեռք առնուիլը, որպէսզի նման դէպքեր չկրկնուին...: Պուլկար նախարարը պատասխանեց թէ ձեռքէն եկածը պիտի ընէ Սերպիոյ և Պուլկարիոյ մերձեցումին սպառնացող վտանգը փարատելու համար:

*** Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի Սոֆիայի դեսպանները պուլկար կառավարութեան մօտ դիմումներ կատարեցին, ինչպէս գրեցինք անցեալ օր, սահմանագլխի դէպքերուն առթիւ: Իտալական դեսպանը ձեռնպահ մնաց, ինչպէս արդէն ասկէ առաջ ձեռնպահ մնացած էր նմանօրինակ առիթով մը: Այս պարագան մասնաւոր կարեւորութեամբ կը դիտուի քաղաքական այն շրջանակներուն մէջ, որոնք պալքանեան գործերով կը հետաքրքրուին:*

ՄԱԿԵԴՈՆԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆԸ ՊԻՏԻ ԼՈՒԾՈՒԻ

ՍՈՖԻԱ, 17 Մարտ.— Երէկ կէսօրէ վերջ ոստիկանական տեսչութիւնը Սոֆիայի մէջ ձերբակալել տուաւ բազմաթիւ մակեդոնացիներ ու կը ծրագրէ խուզարկել «Վարտար» եւ «Վրէմէ» մակեդոնական թերթերը:

Այս միջոցները ձեռք կ'առնուին՝ եուկոսլաւ կառավարութեան պահանջին վրայ:

Պուլկար կառավարութեան ուղղուած Բաց-Նամակով մը Պուլկարիոյ Մարդու եւ Քաղաքացիի Իրաւունքներու Պաշտպան ընկերութիւնը կը պահանջէ անկէ լուծել Մակեդոնական Յեղափոխական Կոմիտէն, որ Եուկոսլաւիոյ եւ Պուլկարիոյ մէջ մահափորձեր կազմակերպելով կ'անպատուէ պուլկար ազգը:

Պուլկար յեղափոխականներու պաշտօնաթերթ «Մակեդոնիա» կը գրէ թէ ինք ազատ է չատագովելու պուլկար քոմիթաճիներու եղեռնափորձերը: Կ'աւելցնէ թէ պուլկար կառավարութիւնը չի կրնար պատասխանատու նկատուիլ՝ քոմիթաճիներու արարքներուն համար, նոյնիսկ եթէ ապացուցուի թէ այդ եղեռնափորձերը կը պատրաստուին Մակեդոնիոյ յեղափոխական կազմակերպութեան կողմէ:

*** Սոֆիայէն նոր հեռագիր մը կ'ըսէ թէ կառավարութիւնը գրաւեց «Վարտար» եւ «Վրէմէ» թերթերը: Ասկէ զատ իր հրատարակութիւնը դադրեցուց «Սվոպոտա իլի Սմէրթ» (Ազատութիւն կամ Մահ) պաշտօնաթերթը: Վարչապետ Լիափչէֆ ճառ մը խօսեցաւ Սոպրանիէի արտաքին յանձնաժողովին առջեւ, ըսելով թէ կառավարութիւնը այլեւս չպիտի հանդուրժէ մակեդոնական կազմակերպութեան արարքները եւ ամէն միջոց ձեռք պիտի առնէ՝ զանոնք բնաջինջ ընելու համար: Այս ճառը մեծ յուզում առաջ բերաւ քաղաքական շրջանակներուն մէջ:*

*** Սկիւպէն կը հաղորդեն որ վերջին օրերս հարաւային Սերպիոյ զանազան շրջաններուն մէջ (Սկիւպ, Օխրիտա, Պիթոլի) բողոքի հաւաքոյթներ տեղի ունեցան Քոչանայի, Փիրոթի, Էյրի Փալանքայի եւ Սթրումիցայի մէջ գործուած եղեռնափորձերուն դէմ: Սկիւպլի մէջ 10,000 հոգի ներկայ էր: Քուէարկուեցաւ բանաձեւ մը, որով կառավարութենէն կը պահանջուի խիստ միջոցներ ձեռք առնել ոճիրի հեղինակներուն դէմ:*

*** Ապրիլին Թուրք, պուլկար, ալպան, եուկոսլաւ եւ ռումանական միութեան ներկայացուցիչները Պոլսոյ մէջ պիտի գումարուին, պալքանեան համագաշնակցութեան խնդրի մասին խորհրդակցելու համար: Իւրաքանչիւր երկիր 30 ներկայացուցիչ պիտի դրկէ:*

Ալմազեանի բախտը կը վճռուի

Ամբաստանիչ ատեանը երէկ գումարուեցաւ զբաղելու համար Ալմազեանի խնդրով, այսինքն կամ եղեռնագատ Ատեանին առջեւ դրկելու, կամ լրացուցիչ քննութեան ձեռնարկելու և կամ ամբաստանութիւնը բոլորովին չեղեալ նկատելու համար:

Այս առթիւ, Ալմազեանի եռանդուն փաստաբանը Շառլ Լերկրան, երկուշաբթի օր նոր յուշագիր մը ներկայացուց Ամբաստանիչ ատեանին, ըսելով որ «հինգ ամսուան քննութիւններէ վերջ, ո'չ մէկ փաստ կ'արթի եղած է գտնել Ալմազեանի յանցաւորութեան մասին: Այս պարագան կ'ընդունի նաեւ ընդհանուր դատախազը, որ կը պահանջէ լրացուցիչ քննութիւններ կատարել գինեվաճառ Մէյէրի վկայութեան մասին: Ուրեմն կ'ընդունի թէ հաստատուած չէ ոճիրին օրը Րիկօտէնի Ալմազեանի խանութը մտնելը: Կը պահանջէ նաեւ որ ստուգուի ինքնաշարժի վարիչ Ֆլոթի վկայութիւնը: Ուրեմն կ'ընդունի որ հաստատուած չէ ոգորենիէ անտուկին Սէն-Ժիլ փողոցէն վերցուած ըլլալը: Կը պահանջէ որ ստուգուի Ալմազեանի ուղեւորած դրամը ոճիրի շրջանին, կ'ընդունի ուրեմն որ չէ հաստատուած թէ գողութեան համար կատարուած է ոճիրը, ինչպէս կ'ուզէ ցոյց տալ ամբաստանիչ կողմը»:

Փաստաբանը կ'ըսէ թէ նոր քննութիւն մը ո'չ մէկ օգուտ պիտի ունենայ, հետեւաբար աւելորդ է երկարաձգել խնդիրը: Ու քանի որ Ալմազեանը եղեռնագատ Ատեանին առջեւ դրկելու համար բաւարար փաստեր չկան, կը մնայ միայն մէկ միջոց, ազատ արձակել զայն եւ չեղեալ նկատել անոր դէմ եղած ամբաստանութիւնները:

Մանշի փապուղին

Մանշի փապուղիի անգլիական յանձնաժողովը մէկի դէմ չորս ձայնով ի նպաստ արտայայտուեցաւ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ փապուղի մը շինելու ծրագրին: Այս առթիւ հրատարակուած տեղեկագրին մէջ՝ յանձնաժողովը կ'ըսէ.— «կը հաւատանք որ թէեւ կարգ մը շահեր պիտի վտանգուին, սակայն Մանշի փապուղիին շինութիւնը երթեւեկին զարկ տալով եւ առեւտուրը աւելցնելով, տնտեսապէս մեծ օգուտ պիտի ունենայ երկրին:»

Քննութիւնները ցոյց կուտան թէ ընդծովեայ այս փապուղիին շինութեան համար ծախք պիտիըլլայ շուրջ 30 միլիոն անգլիական ոսկի: Ասկէ զատ ամբողջ ութ տարի ուղղակի գործ պիտի հայթայթէ 5900 անգլիացի բանուորներու եւ անուղղակի գործ՝ 17,250 հոգիի: Առաջին տարուան ընթացքին փապուղին պիտի փոխադրէ 2,357,000 ճամբորդ:

ԱՊՐԻԼ 11Ի ՕԳԱՏՈՆԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ջ. Ե. Ո. միութեան մարսէյլի մասնաճիւղին: Պիտի ֆրաւիրուին բոլոր կազմակերպութիւնները:

ՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած Ա. Ե. Հ. Կ. խաչի մարսէյլի մասնաճիւղին կողմէ
ի պատիւ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆի, իր յոբելեանին առթիւ
30 մարտ կիրակի իրիկուն 84 rue Chapeի թատերասրահին մէջ

ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ԴԱՒՐԱ ԴԻՒՂԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
ի նպաստ Դաւրա գիւղի կարօտեալներուն
Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Salle Harolի *մէջ*
3 Rue La Vieuville, Paris (18e), Nord Sud. Abbesses.
կը ներկայացուի՝ «ՋԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ» *գաւեշտը*
Հայկական եւ եւրոպ. պարեր, մրցում թանկօի եւ պոսթոնի, պիւֆէ ժողովրդական գիներով: Տոմսեր՝ 10 եւ 7.50 ֆրանք:

ԱԻԵՏԻՍ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ
(ԻՐ ԿԵԱՆՔԸ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ)

Հեղինակ՝ ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

Վաստակաւոր գրագէտին քառասնամեայ գրական գործունէութեան յոբելեանին առթիւ լոյս տեսած ՄԻԱԿ և ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ հատորը հետեւեալ բովանդակութեամբ.

կեանքը.— Միջավայրը եւ Ազդակներ.— Գրականութիւնը.— (*Երեք գլուխներու մէջ*) Մարդկային տառապանքը եւ հոգիներու իմաստասպատկերը.— (*Երեք գլուխներու մէջ*) Գրականութեան եւ արուեստի տարբեր.— Մարդը.— Արուեստագէտը:

Յոբելինական հանդէսներու այս օրերուն աճապարեցէք ունենալ մէյմէկ օրինակ, ՇԻԵՂ ու ԽՆԱՄՈՒԱԾ այս հրատարակութենէն:

Գինը՝ Ֆրանսայի, Սուրիոյ, Յունաստանի, Պուլկարիոյ, Թուրքիոյ եւ Ռումանիոյ համար 25 ֆրանք: Միւս երկիրներուն համար 1ուկէս տոլար:

Գիմել հեղինակին՝ M. Barsamian, 121 Rue Marcadet, Paris (18e):
«*Յառաջ*»ի, L. Kévonian, 235 Fbg. St. Martin, Paris (10e):
Պալենց գրատուն՝ 233 Fbg. St. Martin. Paris (10e):

«ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի Լիոնի մէջ

13 Cours Gambetta, Place du Pont*ի Պիւրօ տը Թապան եւ գործակալ Խնկիկ Կէնճեանի մօտ, 226* Rue Boileau.

ԹԱՏՐՈՆ ՇԱՆ Ջ'ԷԼԻԶԷ
ԻՐԱՐՈՒ ՓԱԿԱԾ ԵՐԿՈՒՈՐԵԱԿ ՔՈՅՐԵՐ

Կիրակի 23 Մարտ ժ. 21ին

ԱՆԲԱԺԱՆԵԼԻՕՐԷՆ ԿՑԱԾԻՆ
ORCHESTRE FANTOME

Տոմսերը՝ 10—80 ֆրանք՝ Թատրոնէն

Հ. Ց. Դ.

ԳԱԻԱՌ

Լիոնի Պատ. Միութեան վիճաբանական ժողովը՝վաղըշինգշաբթի իրիկուն ժամը 8ին Գրադարանի սրահը: Նիւթ՝ կրօնական հալածանքը Հայաստանի մէջ: կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիրները:

Լիոնի վրէժ խումբի ժողովը՝ այս իրիկուն ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ֆրիստափոր ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին: ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

Լիոնի *Համազգաստ խումբի ժողովը՝ վաղը իրիկուն ժամը 8ին, Պ. Քէնտիրեանի ճաշարանը: Կարեւոր օրակարգ:*

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Բ. Ը. Մ. Մատենադարանի առաջին բանախօսութիւնը՝ վարդը Հինգշաբթի ժամը 4ին: Բանախօս՝ Թորգոմ Արք.: Նիւթ՝ «Ներսէս Շնորհալի»:

ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ԲԵԿՈՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Լա Սիոթայի հանգանակութիւնը.—

Մ. Թատուրեան 60, Ց. Պիպէրեան, Լ. Թաշճեան, Գ. Մոմտեսեան, Յ. Ազատեան, Ս. Ֆօնոեան 50ական, Ա. փափազեան, Ռ. Ազատեան, Մ. Պօղոսեան, Գ. Սարգիսեան, Մ. կարնեան, Ե. Մոկոսեան 30ական, Ա. Թորոսեան, Ա. Ջաքրեան 25ական, Մ. Մելքոնեան, Ռ. Երանոսեան, կ. Էօմիւրեան, Գ. Բիւզանդեան, Ծ. Ծորոյեան, Ս. Գասպարեան, Մ. Գոզանլեան, Ս. Ադամեան 20ական, Ռ. Շիկեան 15, Շ. կարապետեան, Խ. Բրուտեան, Ս. Ղազարեան, Ա. վարագեան, Պ. Սարաֆեան, Հ. փերվէզեան, Ե. Իսրայէլեան, Ց. Մարգարեան, վ. Գզրեան, վ. Բամպակեան, Մ. Զքոյեան, կ. Գապաքեան, Խ. Սէմէրճեան, Տ. Տէր Սարգիսեան, Ց. Գարագաշեան, Ց. Տարաքճեան, Ա. Երանոսեան, Մ.Գարանեան, Մ.Գարակէօզեան, վ. Գարակէօզեան, Գ. Երեցեան, Խ.Բանիկեան, Ց.Թաճինեան, Ռ. Երեցեան 10ական, Տիկին Ա. Ադամեան, Հ. Գարակէօզեան, Գ. Ալեքսանեան, կ. Տօնիկեան, Պ. Տաքէսեան, Ա. Ջաքմաքճեան, Պ. Գապաքեան, Ս. Երեցեան, Ռ. Ազարեան, Ա. Գալէմքէրեան, Ե. Մէշէճեան, Ց. Յովհաննէսեան, Յ. Ասատուրեան, Ս. Պարսիկեան, Ա. Ալթունեան, Խ. Եօղսուլեան, Մ. Գրիգորեան, Տ. Ֆէրմանեան, Գ. Գարագեան, Ս. Աճէշեան, Գ. Սարգիսեան 5ական Ֆրանք ընդհ. գումար1060 Ֆրանք:(Տես «Յառաջ» 21 փետրուար):

Կ'ուզուի կարի վարժ գործաւորուհի մը ինչպէս նաեւ ափրանճի (աշկերտուհի) մը: Դիմել՝ Տիկ. Զապէլի, 23 Rue Nollet: Մէթրօ՝ Clichy.

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

—կը փնտռուին Գարապօղազցի Հայեակ ձէօմէրտեան, 20 տարեկան, հօր անուն՝ Խնկօ, մօր անուն՝ Թուրվանտա տարագրութեան միջոցին յանձնուած է Ուրֆայի եկեղեցին. Ենոֆիա, Միւշկիւնագ, Դեղխի ձէօմէրտեան (այս վերջինը առեւանգուած է Թել Ապեատի շրջանի Արաբներու կողմանէ), հօր անուն՝ Ոսկիան, մօր անուն՝ Անիկ: կաճնուկ, հօր անուն Գանիէլ, մօր անուն Հալած: Իմացնել Ադապազ Պարսամեանի, 32 Jules-Gevelot, Issy-les Moulineaux, Seine, France.

կը խնդրուի Սուրիահայ Թերթերէն արտատպել:

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լապօռատուառ: Ախտճմռիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12.

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant H. STEPHAN

ՁԵՐ ԳՆՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ
MAISON VARTERESSIAN
1bis Rue Hautefeuille, մէթրօ St. Michel
Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէններ, ջոր պտուղներ, լաքէրտա, երշիկ, ապուխտ, եւայլն.
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ՄԱԿՈՒՐ Ա.ժ.Ը.
Մասնաւոր սպասարկութիւն բնակարաններու համար կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէ

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ
ՋԱՇԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱՆ
61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ — Հեռաձայն Littré 34-...
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

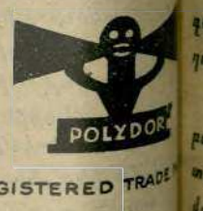
ԹԷՐԶԵԱՆ ԹՐԻՔՈՅԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
17 Rue de l'Equerre, Métro: Buttes Chaumont
Գործաւորուհիներ կ'ուզուին հետեւեալ ճիւղերուն համար:
1. Թրիքոյի ֆինիսէօզներ, սինկէրի մեքենայով, Façon.
2. Թիւ 7 կամ 8 գործիքի վրայ Թրիքօ շինող façonnières.
3. Տնոդքին կողմէ ներկայացուած աշկերտուհի մը Թրիքոտաժանքի համար:
Թէրզեան հաստատութիւնը *մորթ սէզոն* չունենար եւ լաւ վճարումը կ'ընէ:

ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՍՏԷ
PASDOURMADJIAN FRÈRES
VILLA MON PLAISIR — ST. MITRE — ST. JEROME
R. C. 78858 — MARSEILLE
Կեսարական ամենաընտիր ապուխտի եւ երշիկի ամէնէն հին տունը որ Ֆրանսայի եւ արտասահմանի յաճախորդներէն ստացած ապսպրանքները օրին եւ խնամքով կը գործադրէ:
ՄԱՔՈՒՐ ԱԺԱՆ ԵՒ ՀԱՄԵՂ

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԱՌԻԹԷՆ
ՄԻՄԻԱՅՆ 15 ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ
Մայքըլ Արլէնի (Տիգրան Գույումճեան) այնչափ փնտռուած եւ հռչակ հանած «*Կանանչ գլխարկը*» գիրքը, որուն մէկուկէս տուլար: (37.5 ֆրանք), կը ծախենք 25 ֆրանքի:
Դիմել *Յառաջ* գրատուն, G. Tzerikiantz, 13 Rue des Dominicains, Marseille.

ՋԱՇԱՐԱՆ ԵՓՐԱՏ
14 Rue François Garcin, 14e LYON
Պատիւ ունինք յայտարարելու մեր յարգելի յաճախորդներուն Լիոնահայ ամուրի երիտասարդութեան թէ մեր ճաշարանը իր կերակուրներով, մաքրութեամբ եւ անթերի սպասարկութեամբ ամէն է Լիոնահայութեան միակ կերակրանավայրը:
Եթէ կ'ուզէք հոգ տանիլ ձեր առողջութեան, փութացէք մը այցելել մեր ճաշարանը համոզուելու համար: Ժողովրդական
Տէր եւ Տիկին
ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ եւ ՊԱՂՏԱՄԱՐ

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE
ՀԱՅԵՐԷՆ
ՅՈՒՆԱՐԷՆ
ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

Disques Phonos
Columbia
REGISTERED TRADE
20 ՖՐ. — 20 ՖՐ.
H. ARTINIAN, 26 28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil...
Մեր փայքերու ճոխ մթերանոցին մէջ կը գտնուին ամէն վաճառանիշ ֆոնոներ.—DECCA, COLUMBIA, PATHÉ, POLYDOR, NIRONA, DIAMOND, եւն.: Գիները՝ 120, 300, 450, 525, 750, 800, 1000 եւ մինչեւ 2,800 նպարեղէններուն լաւը, ժողովրդ. գիներով: Բաց է ամէն

ԱՆՈՒՇ ԱՎԱՃԵՒ
O. M. OHANESSSIAN
Marque déposée MELKON
Եթէ կ'ուզէք ճաշակել արեւելեան իսկական անուշեղէններ փնտռեցէք ամէն տեղ միայն MELKON վաճառանիշով
քուլ, փաքլավա, քատայիֆ, հէլվա, եւայլն:
25 Rue Vilin, Paris (20e) — Հեռաձայն Ménil...

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
Տէր եւ Տիկնոջ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-...
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը բժշկուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Ատոր գէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6, կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը 2—3, ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19:

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub. St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS

Téléphone : NORD 67-23

R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
20
ՄԱՐՏ
1930

20 MARS 1930

Ջ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1216

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Լիբանանի ափերուն վրայ

Անցեալ շաբթու հաղորդեցինք բացումը «Հայ Ճեմարան»ին, Պէյրութի մէջ։ Առաջին ձեռնարկը՝ Համազգային Ընկերութեան եգիպտոս)։

Լոյսի այս նոր վառարանը Լիբանանի ափերուն վրայ՝ չի նմանիր սովորական կրթարանի մը բացման։ Ձեռնարկը, ինքնին, ե՛ւ ուրախութեան ե՛ւ ցաւի արցունքներ կը քամէ։

Առաջ, այսպիսի հաստատութիւններ կը հիմնէինք մեր հողին վրայ։ Կամ այնպիսի միջավայրերու մէջ ուր գարերու մշակոյթ ենք ունեցեր, ինչպէս Պոլիս և Թիֆլիս։ Մինչև այսօր ալ, անոնց ճիւղորդներն են որ կը պլպլան այս ու այն կողմ։

Այսօր, ունինք հայրենիք մը վտիտ եւ անկար։ Աւելի քան երբեք օտար լուծի և օտար շունչի տակ։ Եւ ժողովուրդին կ'են ալ՝ օտար հողի վրայ։ Զրկուած հայրենիքէ եւ իշխանութենէ, Հայմաթլոս...

Հայաստանը կ'երթայ իր ճամբով, խելացնոր արագութեամբ։ Ճամբայ մը որուն ելքը իրենք վարիչներն ալ չեն գիտեր։ Չեն հաւարձակիր նախատեսել։

Իսկ մենք, փոուած եօթանասուն պողոտաներու վրայ, ելքեր կը փնտռենք նոյնքան զարհուրելի լաբիւրինթոսի մը մէջ։

Այդ ելքերէն մէկն է,— պահել, զարգացնել, արժեցնել հայկական մշակոյթը։ Ո՛րքան ճիշդ կը բնորոշէ Լ. Շանթ, իր բացման ճառին մէջ.

«... Ամբողջ եւրոպան ազգային հիմքի վրայ է. իսկ հիմա Ասիան է որ ազգային դրօշակն է բարձրացուցեր, ու այսպէս բոլորը։ Չեզոքեալ անկարելի կը դառնայ քաղաքակիրթ աշխարհի մէջ ապրիլ առանց որոշ ազգային դիմագծի։ Անանուն, անդէմ ժողովուրդները կ'երթան ոտքի տակ։ Ազգութեան ուժեղացմանը ձգտիլ՝ ըսել է անկախութեանը ձգտիլ»։

Արդարեւ, տարուբեր՝ աշխարհի չորս հովերէն, այլ մանաւանդ քաղաքական եւ քաղաքակրթական բազմաձեւ հոսանքներէ, զրկուած՝ մինչեւ անգամ գերեզմանի մը հողէն, ի՞նչպէս կը յաւակնինք ոտքի վրայ մնալ, առանց ազգային մշակոյթի։

Աւելի ուշ արթնցած, աւելի յետամնաց ազգեր, արդէն տիրացած՝ իրենց հայրենիքին ու անկախութեան, կը հեւան վերանորոգման ճիգով։ Կը ծաղկին ու կը ծաւալին։ Անոնց կոդքին, կամ ցիր ու ցան անոնց հողին վրայ, մենք ի՞նչպէս կրնանք մեկուսի կենալ ու դիտել։ Կամ զոհանալ երկուան ճիւղորդներով, «Արեւելքի յառաջապահ ազգի» միամիտ յաւակնութիւններով։

Չմբաւը չէ որ արժէք ունի, այլ շարժումը։ Տեւական ճիգը։ Եւ իբրեւ ժողովուրդ, իբրեւ ազգային հաւաքականութիւն, երկուան համբաւն ալ կրնանք վրայ տալ, եթէ շարունակենք ժառանգութիւն մաշեցնել ծալապատիկ, փոխանակ նոր բան արտադրելու։

Այս մտածումները կը ժղեն մեզ սրտանց շնորհաւորելու ամէն ձեռնարկ որ կը կատարուի հայկական մշակոյթի պահպանման եւ զարգացման համար։ Ո՛վ որ ծաղկոց մը կը բանայ օտար հողի վրայ, հոգ չէ թէ քերական մը կարդացնելով, ատով իսկ ապացուցած կ'ըլլայ ինքնապաշտպանութեան գիտակցութիւնը։

Եւ իսկապէս, ինքնապաշտպանութեան կռիւն է որ կը շարունակենք այսօր ալ, տարբեր պայմաններու մէջ եւ բոլորո. վին տարբեր գետնի վրայ։

Երէկ՝ ֆիզիքական գոյութեան հոգն ունէինք. այսօր՝ հոգեկան։ Կ'ուզենք ապրիլ, տեւել, գործել իբրեւ ինքնուրոյն ժողովուրդ։ Մեր բարօրութեամբ օգնել մարդկութեան բարիքին։

Ուրեմն, ողջո՛յն այն վառարանին որ ահա կը բացուի Լիբանանի ափերուն վրայ, առաջնորդութեամբ երկու հասուն տաղանդներու։ Ասպարէզին համար պատրաստուած, իրենց բուռն կամքով եւ անոր նուիրուած մշակներու։

Ուրիշներ, նոյն տարիքին մէջ, շատոնց հրաժեշտ են տուած այսպիսի խանդավառութիւններու։ Լ. Շանթ եւ Ն. Աղբալեան, այնքան երազներու քանդուժէն, այնքան դժնդակ վերիվայրումներէ յետոյ, ահա նորէն ասպարէզ կը նետուին երիտասարդական եռանդով։ Տարիներ սպառելէ յետոյ միեւնոյն ասպարէզին մէջ, կ'ուզեն անխնայ տրամադրել, մանրել, բաշխել տակաւին ինչ որ ունին իբրեւ ազգային դրամագլուխ։ Իբրեւ սերունդէ սերունդ փոխանցելի ժառանգութիւն։ Որպէսզի վառ մնայ ազգային մշակոյթը։

Շատ հաւեստ է «Հայ Ճեմարան»ին սկզբնաւորութիւնը։ Ամբողջովին հիմնուած՝ բուռ մը հայրենակիցներու նախաձեռնութեան եւ Ամերիկայի կարմիր Խաչի աջակցութեան վրայ։ Մեկենասներ չկան գործին գլուխը, ոչ ալ հին կամ նոր հարուստներ։ Հայց գործը, ինքնին, հարստութիւն մըն է։

Այնպէս որ, ուշ-կանուխ, նիւթապէս ալ կրնայ դառնալ բարգաւաճ։ Արդէն իսկ համակրութեամբ շրջապատուած տեղին վրայ, թէ հայ եւ թէ տեղացի տարրերէ, անշուշտ Լիբանանէն դուրս ալ պիտի գրաւէ մասնաւոր ուշադրութիւն։ Մանաւանդ որ, կը գտնուի մեր ամէնէն հոծ գաղութին մէջ։ Ինչքան ճիգ ու դրամ ծախսուի այդ ափերուն վրայ, սահմանուած է տեւական հետքեր ձգելու, աւելի քան ուրիշ ո՛ր եւէ տեղ։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԹՈՒԱՆՇԱՆՆԵՐՈՒ ԼԵԶՈՒԻՆ

«Յուսաբեր» կարգ մը թուանշաններ քաղելով Բարեգործականի վերջին տեղեկագիրէն, կը նկատէ (7 մարտ).

— «Քիչ մը կանգ առնենք այս թիւերուն վրայ։

Տեղեկագրէն կը պարզուի, որ միութիւնը ընդամէնը 10,000 անդամ ունի, որոնցմէ տարեկան 6,400 ոսկի անդամատուրք կը գանձէ։ Այս գումարն է ահա, որ կը կազմէ միութեան ամէնէն հաստատուն եւ ամէնէն ապահով եկամուտը։ Բաժնեցէք այս գումարը անդամներու թիւին վրայ ու պիտի տեսնէք, որ միութեան իւրաքանչիւր անդամը տարին միջին հաշիւով 64 դրուշ անդամատուրք կը վճարէ։

Ա՛յս անդամատուրքով եւ անդամներու այս քանակով միութիւնը վարիչ-պատուիրակ մը կը պահէ (ռամկավար վ. Մալէզեան), որուն իբր ռոճիկ կը վճարէ տարին 120,000 ֆրանք, որ ըսել է շուրջ 1000 ոսկի։

Բաժնեցէք այս գումարը (1000 ոսկին) միութեան իւրաքանչիւր անդամի միջին անդամատուրքի՝ 64 դահեկանի վրայ ու պիտի տեսնէք, որ Բարեգործականի անդամներէն շուրջ *հազար հինգ հարիւր (1500)* հոգի պարբերաբար տարետուրք պիտի վճարեն՝ միմիայն միութեան *մէկ* պաշտօնեայի տարեթոշակը հայթայթելու համար։

Երբ ա՛յս է բարոյականը բարեգործականի ռամկավար վարիչներուն, այլեւս ինչու զարմանալ, որ ընդամէնը 6400 ոսկի հաստատուն *եկամուտ* ունեցող միութիւնը 10,000 ոսկի հաստատուն ու տեւական *ծախք* ունի։

Եւ իսկապէս։ Բարեգործականի տարեկան 60,000 ոսկի հաստատէն ամէնէն հիմնականը 6,400 ոսկին է, իր անդամներու տարեվճարներն ու մտից տուրքերը։

Նոյն բարեգործականի 63,000 ոսկի տարեկան ելքի ամէնէն հաստատուն ծախքը 10,000 ոսկին է, այն գումարը, որ վայելչօրէն կը հոսի որբերու եւ ազգանեցներուն ստուկէն՝ ռամկավար մենծ ու փոքր մալէզեանները կերակրելու համար։ Այս 10,000 ոսկին կ'երթայ *բացառաբար* հոգալու համար ծախքերը երկու ոդորմելի հաշուեցոյցերու («Միութիւն» եւ «Ցուշարար»), չորսհինգ գործիչներու, խումբ մը ռամկավար պաշտօնեաներու եւ քանի մը գրասենեակներու։ Մեղքի այս լեցուն կարասէն է նաեւ, որ անուշահամ «մելան» կը հոսի դէպի ռամկավար թերթերը՝ «անխարդախ» հիացումի՛ ոգին հանդէպ բարեգործականի եւ անոր վարիչներուն միշտ վառ պահելով անոնց խմբագրատուներէն ներս։

6,400 ոսկի՝ մուտք եւ 10,000 ոսկի՝ ելք, 64 դրուշ՝ տարետուրք եւ 1,000 ոսկի՝ տարեթոշակ. — ա՛յս թիւերը միշտ վառ պահենք մեր յիշողութեան մէջ, չդաւաճանելու համար մեր երախտագիտական զգացումներուն հանդէպ բարեգործականի եւ անոր ռամկավար վարիչներուն...»

ԿԵՍԱՐԻՈՅ ԳԻՒՂ ՀԱՄՈՅԹԸ

Կեսարիա — Սվազ երկաթուղիին հասոյթը տարուէ տարի կ'աւելնայ։ Հասոյթը, որ առաջին տարին շատ քիչ էր, այս տարի մէկուկէս միլիոն ոսկի եղած է։ Հասոյթը աւելի պիտի շատնայ, եթէ գիւղի վրայ գտնուած հանքերը շահագործուին։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԱՀԱՊԱՏԻԺ "ԹԵՂՈՒՄ,, ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

ՀԱՄԱՁՆԱՅՄԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՉԷ ՓՈԽՈՒԱԾ

«Թայմզ»ի Րիկայի Թղթակիցը կը հեռագրէ 17 մարտ Թուականով.

Խորհրդային Գերագոյն Ատեանը հրատարակեց յայտարարութիւն մը թէ՝ այն պաշտօնեաները, որոնք ներկայ վարուցանի շրջանին «շեղում» կը կատարեն գոյութիւն ունեցող երկրագործական քաղաքականութենէն, մահապատիժի պիտի ենթարկուին։ Նոյնպէս մահավճիռ պիտի տրուի անոնց համար որոնք քմահաճօրէն սխալ հասցէներու կը ղրկեն երկրագործական մթերանները, անգործ կամ բացօթեայ կը թողուն մթերանները եւ սերմնացու կը հալածեն կուլակներուն՝ ի վնաս ոչկուլակ գիւղացիութեան։ Այն պաշտօնեաները որոնք դիտումնաւոր կերպով չեն գործեր այս յանցանքները, աւելի թեթեւ ժխիռներ կը ստանան։

Վերջին շաբթուան ընթացքին պաշտօնական մարմինները անսովոր թիւով հրամանագիրներ եւ որոշումներ հրատարակեցին, յայտնապէս համաձնաւոր կուսակցութենէն ստացուած հրահանգներու վրայ։ Բոլորն ալ կը յայտարարեն թէ քաղաքականութեան մէջ փոփոխութիւն չկայ եւ բոլորն ալ ներկայ անկարգութեան ամբողջ պատասխանատուութիւնը կը բեռցնեն «ստորադաս համաձնաւոր պաշտօնեաներու վրայ, որոնք շեղած են կուսակցութեան հրահանգներէն»։

Գերագոյն Տնտեսական Խորհուրդը կը յայտարարէ թէ անձեռնհասօրէն մարզուած ստորադաս պաշտօնեաները «բռնաբարած են կուսակցութեան համաձնացման քաղաքականութիւնը՝ վերջին ծայր արտակարգ այլանդակութիւնով»ու ստեղծած են «անհաւատալի խառնաշփոթութիւն» մը գիւղին մէջ։ Խորհուրդը կացութիւնը կը ներկայացնէ ամենածանր վտանգներով յղի, որովհետեւ տնտեսութեան եւ գործնականին միջեւ անհամաձայնութիւն ծագած է։ Փոխանակ գործնականը հիմնելու Մարքսի հասկնալի վարդապետութենէն վրայ, անիկա առած քալած է։ Վարդապետութիւնները կարելի եւ պէտք է պարզաբանել, ու պարզաբանել շուտով, բացատրելու համար այն նոր փուլը որուն մէջ մտցուած է։

Խորհրդային ժամուլն ալ կը բացատրէ թէ քաղաքականութեան փոփոխութիւն չկայ, այլ պարզապէս գործելակերպի փոփոխութիւն նոյնինքն կուսակցութեան կողմէ՝ վարուցանի եղանակը հասած եւ հաւաքական տնտեսութիւնները անպատրաստ ըլլալուն պատճառաւ։ Մամուլը բացէ ի բաց կը յայտարարէ թէ աշնան անխնայ պիտի շարունակուի կուլակներու բնաջնջումը։ Մինչ այդ, այն կուլակները որոնք դեռ իրենց հողերէն չեն քշուած, պարտին վարուցան ընել՝ աւելցնելու համար հացահատիկի մթերքը, ու իշխանութիւնները պարտին ստիպել իւրաքանչիւր կուլակ՝ մշակելու որոշ տարածութիւն մը, աւելի ընդարձակ քան 1929ին մշակուածը։ Համայնավարները յայտնապէս կը հաւատան թէ կարելի է ստիպել միլիոնաւոր կուլակները ցորեն ցանել ու հնձել այնպիսի ժամանակ մը, երբ գիտեն թէ համայնավար ծրագրին յաջորդ գլուխը պիտի ըլլայ նոյնինքն իրենց բնաջնջումը։

ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆԻ ՍՈՎԸ

Գործելակերպի այս փոփոխութեան անմիջական պատճառներէն մէկն ալ է ուտելիքի տագնապին սաստկանալը քաղաքներուն մէջ։ «Լքոնոմիչէսկայա Ժիզն», պաշտօնաթերթ Աշխատանքի եւ Պաշտպանութեան Խորհուրդին, կը գրէ թէ գործակցականները (կոոպերատիւ) ողբալի կերպով ձախողած են եւ թէ ամբողջ գործակցական դրութիւնը պէտք է քանդուի։

Կ'ըսուի թէ Լենինգրադի մէջ պարենաւորումը փոխանակ բարւոքելու աւելի գէշ դարձած է։ Ոչ միայն անկարելի եղած է գործադրել վերջերս տրուած հրաման մը՝ կաթ հայթայթելու համար ութ տարեկանէն վար մանուկներուն, այլ տարիքի սահմանը աւելի պակսեցուած է. նախապէս երեք տարեկան մանուկներն ալ կաթ կը ստանային, իսկ այժմ երկու տարեկանէն վար եղածները միայն պիտի կրնան ստանալ։

Համայնավար կուսակցութեան կեդրոնական կոմիտէին կողմէ ուրբաթ օր հրատարակուած հրահանգներուն ամբողջական բնագիրը հասաւ հոս։ Մեծ կարեւորութիւն ունի այն հրահանգը, որով պիտի բացուին տեղական գործակալներու կողմէ փակուած շուկաներն եւ տօնավաճառները։ Այս ձեւով գիւղացիները առիթ պիտի ունենան ծախելու իրենց աւելորդ ապրանքները՝ պարէն հայթայթելով քաղաքներուն։

Կրօնական հալածանքի շուրջ

Ռուսիոյ անաստուածները կատղած են՝ Եւրոպայի մէջ կատարուած ծանօթ աղօթքներուն առիթ եւատոնց մէջ կը տեսնեն միջամտութիւն մը՝ խորհրդային ժիւրեան ներքին գործերուն։

«Մոսկուայի Աշխատաւոր» թերթը կը գրէ.—«Անգլիոյ մէջ այսօր կ'աղօթեն որ Տէրը կաղալ տայ դիւանագէտները եւ յուզէ բոլշեւիկներու սիրտը։ Բոլորովին պայծառ են շարժառիթները որ գործել կուտան այս կեղծաւոր սուրբերը։ Քէն-

(Ուրիշ դարձնակութիւնը կարդայ Դ. էջ)

ԵԿԵԲԱՅՐԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ԱՆԱՏՈԼՈՒԻԷՆ ՔՇՈՒԱԾ ԹՇՈՒԱՌՆԵՐՈՒՆ

ՑԱՆԿ 45

Սիրական Յովհաննէսեան	200.—
Տիկ. Շուշան Տէր Մարտիրոսեան	20.—
Գումար՝	220.—
44րդ ցանկին գումարը	53,945.—
Ընդհ. գումար	54,165.—

ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐՈՒ ՋՈՀԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

5000 ՖՐԱՆՔ ՄԱՐՍԷյԼԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐԷՆ

ՄԱՐՍԷյԼ, 18 մարտ.— ինչպէս գրած էի, մարտ 16ին կիրակի օր մատրան մէջ կատարուեցաւ հոգեհանգիստ, Հարաւային Ֆրանսայի ողողման զոհերուն համար։ Արարողութենէն վերջ մեծ բազմութիւն կար։ Ազգ. վարչութիւնը բացաւ հանգանակութեան ցանկը. մէկ ժամուան մէջ 5000 ֆր.ի հասաւ գումարը։ կ'արժէր դիտել թէ ինչպէս հագիւ իրենց ապրուստը ճարող հայրենակիցներ կը մասնակցէին 10ով, 20ով, 50ով։ կիներ, որոնց արտաքինը ցոյց կուտար թէ փայլուն վիճակ չունէին, անոնք ալ 5-10 ֆրանք ձգելով պնակին մէջ, կ'անցնէին առանց ուզելու իրենց անունը յայտնել։

Հանգանակութիւնը կը շարունակուի թէ քաղաքին մէջ եւ թէ շրջանները։ կը յուսացուի որ 10-15 հազարի հասնի ընդհ. գումարը։

ՀԵԼԼԷՆ ԹՈՐՉԻՐԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Աթէնքէն կը հեռագրեն.— Նախկին ներքին նախարար Զաւիցիանօ երեսփ. ժողովին մէջ ճառ մը խօսեցաւ ցունաստանի Դրամատան կազմակերպութեան եւ վարչութեան մասին։ Ըսաւ թէ ծայրայեղ մխուններ եղած են, ինչուն պահեստը անբաւարար է, դրամի սակը որոշելու բնականոն մեթոտ մը չկայ. մատնանշեց նաեւ ուրիշ անկանոնութիւններ։

Կառավարութիւնը հերքեց Զաւիցիանոյի հաւաստումներէն մաս մը։ Հարցապնդումներու շարունակութիւնը տեղի պիտի ունենայ ուրբաթ օր։

ՄԱՀ ԼՈՐԴ ՊԱԼՖՐԻ

Լոնտոն *19 Մարտ.*— *Լորտ Պալֆըր ժեռաւ այս առաւօտ ժամը 8.15ին։ Ցայտնի պետական մարդը հիւանդ էր ժամանակէ մը ի վեր եւ քանի մը օրէ ի վեր կը սպասուէր իր մահուան։*

*** *Լորտ Պալֆըր ծնած էր 1848ին։ 1878-1880 քարտուղարն եղաւ իր մօրեղբօր՝ Լորտ Սալզպրիի, արտաքին նախարար։ 1874ին ընտրուած էր եբեսփոխան։ Հետզհետէ վարեց կարեւոր պաշտօններ կառավարութեան մէջ։ Եղաւ վարչապետ ու արտաքին գործոց նախարար։ 1921-22 Ուաշընկթընի խորհրդաժողովին մէջ անգլիական պատուիրակութեան նախագահն էր։ Ջերմ պաշտպան էր սիոնականութեան եւ յայտնի է իր Յայտարարութիւնը ի նպաստ Հրեաներուն։*

ՉԻՆԱՍՏԱՆի մէջ մարտի սկիզբը համայնավարները գրաւած են Սուան քաղաքը եւ չարդած 2000 հոգի, այր, կին ու երախայ, ինչպէս նաեւ քաղաքին բոլոր պաշտօնեաները։

ՄՈՆՐՈՒԻի մէջ շինուող տուն մը փլաւ։ Երեք գործաւորներ վիրաւորուեցան։

«ԱՂԱՂՋ»-Ի ԸՆԹԵՐՑԱՍԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՅԱՑ ՀԵՏ

Ա. ԽԱՉԱՏՈՒՐՅԱՆ, Ա. ՊԱՐՈՆՅԱՆ ԵՎ Ա. ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

— Ի՞նչ է ձեզ հետաքրքրում Հայաստանում, ընկերներ:

ԽԱՉԱՏՈՒՐՅԱՆ Ա.— Ամեն ինչ, ինչ որ կապված է մեր հայրենիքի հետ: Ես ուզում եմ տեսնել, թե ինչպես է ապրում ժողովուրդը, ինչպես է աշխատում, ինչպես է ստեղծագործում: Ես ուզում եմ տեսնել մեր հին ընկերներին, ծանոթանալ նորերի հետ, ուզում եմ տեսնել մեր հին ու նոր գրողների գործերը, ուզում եմ տեսնել մեր նկարիչների նկարները, ուզում եմ տեսնել մեր երաժիշտների ստեղծագործությունները, ուզում եմ տեսնել մեր թատրոնները, ուզում եմ տեսնել մեր կինոն, ուզում եմ տեսնել մեր ճարտարապետների ստեղծագործությունները, ուզում եմ տեսնել մեր գիտնականների աշխատանքները, ուզում եմ տեսնել մեր ամբողջ կյանքը:

— Ի՞նչ եք կարծում, ինչպես կարելի է ամենից լավ ծանոթանալ Հայաստանի կյանքին:

ՊԱՐՈՆՅԱՆ Ա.— Ես կարծում եմ, որ ամենից լավ ծանոթանալ կարելի է մամուլի միջոցով: Ես ամեն օր կարդում եմ «Ավանգարդ» թերթը և ամեն օր կարդում եմ «Ազատ Հայաստան» թերթը: Ես ամեն օր կարդում եմ «Ավանգարդ» թերթը և ամեն օր կարդում եմ «Ազատ Հայաստան» թերթը: Ես ամեն օր կարդում եմ «Ավանգարդ» թերթը և ամեն օր կարդում եմ «Ազատ Հայաստան» թերթը:

— Ի՞նչ եք կարծում, ինչպես կարելի է ամենից լավ ծանոթանալ Հայաստանի կյանքին:

ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ Ա.— Ես կարծում եմ, որ ամենից լավ ծանոթանալ կարելի է մամուլի միջոցով

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՆԱՄՈՐԻ

1928 շրջանի հունվարի 1-ին ունեցել է 98,3 հազար մարդ, որից 93,4 տղամարդ և 4,9 հազար կանայք։ Ընդհանուր աճը 1927-1928 տարվա ընթացքում կազմել է 1,1 հազար մարդ։

1928թ. ծնվել է 3,9 հազար երեխա, որից 2,1 հազար տղա և 1,8 հազար աղջիկ։ Ծնելիության գործակիցը 1928 թ. եղել է 39,1 հազարին 1000 բնակչի հաշվով։ Մահացել է 1,6 հազար մարդ, որից 1,1 հազար տղամարդ և 0,5 հազար կին։ Մահացության գործակիցը 1928 թ. եղել է 16,2 հազարին 1000 բնակչի հաշվով։ Ամուսնացել է 1,2 հազար զույգ, ամուսնալուծվել է 0,3 հազար զույգ։

Ամուսնությունների գործակիցը 1928 թ. եղել է 12,2 հազարին 1000 բնակչի հաշվով։ Ամուսնալուծությունների գործակիցը 1928 թ. եղել է 2,8 հազարին 1000 բնակչի հաշվով։

Ամուսնությունների թվի աճը 1928 թ. կազմել է 8,3 տոկոս, իսկ ամուսնալուծությունների թվի աճը 1928 թ. կազմել է 7,4 տոկոս։

1928թ. 39,1 հազար ծնվածներից 21,3 հազարը եղել են առաջնածին, 11,2 հազարը՝ երկրորդածին, 4,4 հազարը՝ երրորդածին, 2,2 հազարը՝ չորրորդածին, 1,0 հազարը՝ հինգերորդածին, 0,5 հազարը՝ վեցերորդածին, 0,3 հազարը՝ յոթերորդածին, 0,2 հազարը՝ ութերորդածին և 0,1 հազարը՝ իններորդածին։

1928թ. 43,8 հազար ծնվածներից 26,1 հազարը եղել են առաջնածին, 11,2 հազարը՝ երկրորդածին, 3,8 հազարը՝ երրորդածին, 1,7 հազարը՝ չորրորդածին, 0,7 հազարը՝ հինգերորդածին, 0,3 հազարը՝ վեցերորդածին, 0,1 հազարը՝ յոթերորդածին, 0,1 հազարը՝ ութերորդածին և 0,1 հազարը՝ իններորդածին։

1928թ. 98,3 հազ. 91,1 տղա, 93,4 աղջիկ։ Ընդհանուր աճը 1927-1928 տարվա ընթացքում 1,1 հազար մարդ։

1928թ. 107,2 հազար տղա, 103,1 հազար աղջիկ։ Ընդհանուր աճը 1927-1928 տարվա ընթացքում 2,3 հազար մարդ։

1927թ. 110,1 հազ., 104,1 հազ. տղա, 110,1 հազ. աղջիկ։

1926թ. 107,8 հազ., 100,0 հազ. տղա, 121,9 հազ. աղջիկ։

1925թ. 98,5 հազ., 93,1 հազ. տղա, 105,4 հազ. աղջիկ։

1924թ. 96,2 հազ., 90,9 հազ. տղա, 105,3 հազ. աղջիկ։

1923թ. 93,9 հազ., 88,7 հազ. տղա, 99,2 հազ. աղջիկ։

1922թ. 91,8 հազ., 86,8 հազ. տղա, 96,8 հազ. աղջիկ։

1921թ. 89,7 հազ., 84,8 հազ. տղա, 94,6 հազ. աղջիկ։

1920թ. 87,6 հազ., 82,8 հազ. տղա, 92,4 հազ. աղջիկ։

1919թ. 85,5 հազ., 80,8 հազ. տղա, 90,2 հազ. աղջիկ։

1918թ. 83,4 հազ., 78,8 հազ. տղա, 88,0 հազ. աղջիկ։

1917թ. 81,3 հազ., 76,8 հազ. տղա, 85,8 հազ. աղջիկ։

1916թ. 79,2 հազ., 74,8 հազ. տղա, 83,6 հազ. աղջիկ։

1915թ. 77,1 հազ., 72,8 հազ. տղա, 81,4 հազ. աղջիկ։

1914թ. 75,0 հազ., 70,8 հազ. տղա, 79,2 հազ. աղջիկ։

1913թ. 72,9 հազ., 68,8 հազ. տղա, 77,0 հազ. աղջիկ։

1912թ. 70,8 հազ., 66,8 հազ. տղա, 74,8 հազ. աղջիկ։

1911թ. 68,7 հազ., 64,8 հազ. տղա, 72,6 հազ. աղջիկ։

1910թ. 66,6 հազ., 62,8 հազ. տղա, 70,4 հազ. աղջիկ։

1909թ. 64,5 հազ., 60,8 հազ. տղա, 68,2 հազ. աղջիկ։

1908թ. 62,4 հազ., 58,8 հազ. տղա, 66,0 հազ. աղջիկ։

1907թ. 60,3 հազ., 56,8 հազ. տղա, 63,8 հազ. աղջիկ։

1906թ. 58,2 հազ., 54,8 հազ. տղա, 61,6 հազ. աղջիկ։

1905թ. 56,1 հազ., 52,8 հազ. տղա, 59,4 հազ. աղջիկ։

1904թ. 54,0 հազ., 50,8 հազ. տղա, 57,2 հազ. աղջիկ։

1903թ. 51,9 հազ., 48,8 հազ. տղա, 55,0 հազ. աղջիկ։

1902թ. 49,8 հազ., 46,8 հազ. տղա, 52,8 հազ. աղջիկ։

1901թ. 47,7 հազ., 44,8 հազ. տղա, 50,6 հազ. աղջիկ։

1900թ. 45,6 հազ., 42,8 հազ. տղա, 48,4 հազ. աղջիկ։

1899թ. 43,5 հազ., 40,8 հազ. տղա, 46,2 հազ. աղջիկ։

1898թ. 41,4 հազ., 38,8 հազ. տղա, 44,0 հազ. աղջիկ։

1897թ. 39,3 հազ., 36,8 հազ. տղա, 41,8 հազ. աղջիկ։

1896թ. 37,2 հազ., 34,8 հազ. տղա, 39,6 հազ. աղջիկ։

1895թ. 35,1 հազ., 32,8 հազ. տղա, 37,4 հազ. աղջիկ։

1894թ. 33,0 հազ., 30,8 հազ. տղա, 35,2 հազ. աղջիկ։

1893թ. 30,9 հազ., 28,8 հազ. տղա, 33,0 հազ. աղջիկ։

1892թ. 28,8 հազ., 26,8 հազ. տղա, 30,8 հազ. աղջիկ։

1891թ. 26,7 հազ., 24,8 հազ. տղա, 28,6 հազ. աղջիկ։

1890թ. 24,6 հազ., 22,8 հազ. տղա, 26,4 հազ. աղջիկ։

1889թ. 22,5 հազ., 20,8 հազ. տղա, 24,2 հազ. աղջիկ։

1888թ. 20,4 հազ., 18,8 հազ. տղա, 22,0 հազ. աղջիկ։

1887թ. 18,3 հազ., 16,8 հազ. տղա, 19,8 հազ. աղջիկ։

1886թ. 16,2 հազ., 14,8 հազ. տղա, 17,6 հազ. աղջիկ։

1885թ. 14,1 հազ., 12,8 հազ. տղա, 15,4 հազ. աղջիկ։

1884թ. 12,0 հազ., 10,8 հազ. տղա, 13,2 հազ. աղջիկ։

1883թ. 9,9 հազ., 8,8 հազ. տղա, 11,0 հազ. աղջիկ։

1882թ. 7,8 հազ., 6,8 հազ. տղա, 8,8 հազ. աղջիկ։

1881թ. 5,7 հազ., 4,8 հազ. տղա, 6,6 հազ. աղջիկ։

1880թ. 3,6 հազ., 2,8 հազ. տղա, 4,4 հազ. աղջիկ։

1879թ. 1,5 հազ., 0,8 հազ. տղա, 2,2 հազ. աղջիկ։

1878թ. 0,4 հազ., 0,2 հազ. տղա, 0,2 հազ. աղջիկ։

1877թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1876թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1875թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1874թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1873թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1872թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1871թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1870թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1869թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1868թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1867թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1866թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1865թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1864թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1863թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1862թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1861թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1860թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1859թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1858թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1857թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1856թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1855թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1854թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1853թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1852թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1851թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1850թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1849թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1848թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1847թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1846թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1845թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1844թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1843թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1842թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1841թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1840թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1839թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1838թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1837թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1836թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1835թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1834թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1833թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1832թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1831թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1830թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1829թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1828թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1827թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1826թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1825թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1824թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1823թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1822թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1821թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1820թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1819թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1818թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1817թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1816թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1815թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1814թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1813թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1812թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1811թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1810թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1809թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1808թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1807թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1806թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1805թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1804թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1803թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1802թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1801թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1800թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1799թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1798թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1797թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1796թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1795թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1794թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1793թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1792թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1791թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1790թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1789թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1788թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1787թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1786թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1785թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1784թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1783թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1782թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1781թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1780թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1779թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1778թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1777թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1776թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1775թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1774թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1773թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1772թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1771թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1770թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1769թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1768թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1767թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1766թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1765թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1764թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1763թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1762թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1761թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1760թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1759թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1758թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1757թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1756թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1755թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1754թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1753թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1752թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1751թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1750թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1749թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1748թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1747թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1746թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1745թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1744թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1743թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1742թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1741թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1740թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1739թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1738թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1737թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1736թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1735թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1734թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1733թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1732թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1731թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1730թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1729թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1728թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1727թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1726թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1725թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1724թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1723թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1722թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1721թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1720թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1719թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1718թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1717թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1716թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1715թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1714թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1713թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1712թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1711թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1710թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1709թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1708թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1707թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1706թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1705թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1704թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1703թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1702թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1701թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1700թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1699թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1698թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1697թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1696թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1695թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1694թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1693թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1692թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1691թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1690թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1689թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1688թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1687թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1686թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1685թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1684թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1683թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1682թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1681թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1680թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1679թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1678թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1677թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1676թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1675թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1674թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1673թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1672թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1671թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1670թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1669թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1668թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1667թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1666թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1665թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1664թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1663թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1662թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1661թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1660թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1659թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1658թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1657թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1656թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1655թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1654թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1653թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1652թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1651թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1650թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1649թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1648թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1647թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1646թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1645թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1644թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1643թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1642թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1641թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1640թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1639թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1638թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1637թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1636թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1635թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1634թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1633թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1632թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1631թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1630թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1629թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1628թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1627թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1626թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1625թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1624թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1623թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1622թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1621թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1620թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1619թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1618թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1617թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1616թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1615թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1614թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1613թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1612թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1611թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1610թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1609թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1608թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1607թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1606թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1605թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1604թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1603թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1602թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1601թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1600թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1599թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1598թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1597թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1596թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1595թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1594թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1593թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1592թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ. աղջիկ։

1591թ. 0,1 հազ., 0,1 հազ. տղա, 0,1 հազ.

Թրպոռի եւ Եորքի եպիսկոպոսները խզել կ'ուզեն դիւանագիտական յարաբերութիւնները: Իրենց ծխած խունկին հոտը հեղձուցիչ կազերուն պէս է»:

Մոսկուայի ելեկտրական գործարանի բանւորները հանգանակութիւն մը բացած են գնելու համար չորս օդանաւեր, որոնք պիտի ակրտուին «Մեր պատասխանը խաչակիրներուն»:

Նոր ֆինուրիւն Ալմազեանի վասին

Ինչպէս գրած էինք երէկ, ամբաստանիչ ատեանը երեքշաբթի օր նիստ գումարեց՝ նախագահութեամբ Պ. տը Կալլարտօ Մարինոյի եւ ժամնակցութեամբ խորհրդականներ Քլիւգէլի եւ Քանէի: Ինչպէս կը նախատեսուէր, ամբաստանիչ ատեանը որոշեց նոր քննութիւններ կատարել Ալմազեանի մասին: Այս պաշտօնը յանձնուեցաւ Պ. Քլիւգէլի:

Ինչպէս կը յիշուի, ընդհ. դատախազ կօտէլ պահանջած էր որ կրկին հարցաքննուին Մէյէր եւ Ֆլոթ: Ամբաստանիչ ատեանը կը կարծէ թէ լիշեալները նորութիւն մը չպիտի կրնան ըսել, ուստի եւ աւելորդ է կրկին հարցաքննել զանոնք: Ընդհակառակն կան ուրիշ կարգ մը թերիներ եւ անստուգութիւններ, որոնք պէտք է լուսաբանուին երեւան հանելու համար ճշմարտութիւնը: Այսպէս, օրինակ՝ երեք փորձագէտները, փրոֆէսէօր. Ներ Պէրթրան, Ժոլի եւ Շըվալիէ չեն արտայայտուած արեան այն հետքերուն մասին, զորս Պ. Ամի գտած էր Ալմազեանի դրան երկաթին, աթոռակին եւ տափատին վրայ: Նոյնպէս անհրաժեշտ է ստուգել Ալմազեանի նախկին գործաւորուհի Տիկին Էլիզա Պորկի մատի վէրքին եւ անկէ հոսած արիւնին կարեւորութիւնը:

Վերջապէս, Պ. Քլիւգել անհրաժեշտ բոլոր տեղեկութիւնները պիտի քաղէ Ալմազեանի մասին, պիտի ստուգէ նաեւ անոր ունեցած դրամին քանակը Րիկօտէնի սպանութենէն առաջ եւ վերջը, եւ այդ շրջանին բրած ընտանեկան ծախքերը: Այս նոր հարցաքննութեան համար, Քլիւգել պիտի լսէ իր անհրաժեշտ նկատած բոլոր վկաները անձամբ կամ փոխանորդութեամբ:

Ամբաստանիչ ատեանը մերժեց ժամնակաւորապէս ազատ արձակել Ալմազեանը, ինչպէս պահանջած էր իր փաստաբանը: Ուրեմն մինչեւ նոր քննութեան վերջանալը, Ալմազեան պիտի մնայ Սանթէլի բանտին մէջ: Երէկ աւարտեցաւ հայ դերձակին բանտարկութեան հինգերորդ ամիսը:

Գերմանական ուսուցորմին ռազմափորձերը

Յառաջիկայ ապրիլ 2ին գերման նաւատորմը Միջերկրականի մէջ նաւային ցոյց մը պիտի կատարէ:

Հիւսիսային եւ Պալթիկ ծովերու մարտանաւերը պիտի միանան Վէզէրի բերանը՝ Սպանիա երթալէ առաջ: Յետոյ պիտի այցելեն Իտալիա եւ Յունաստան, իսկ վերադարձին պիտի հանդիպին Փորթուկալ:

Նաւային այս ցոյցին պիտի մասնակցին չորս մեծ մարտանաւեր, մէկ յածանաւ եւ 19 թորփիլանաւեր:

Նոր ցոյցեր հաւասարութեան մէջ

Կրթական նախարարը որոշած էր վերաբանալ բժշկական համալսարանը, որ փակուած էր անցած շաբթուան ցոյցերուն պատճառաւ: Սակայն հազիւ թէ դուռները բացուած էին, երբ նրբանցքներուն մէջ հաւաքուած 150 ուսանողներ սկսան աղմկալի ցոյցեր կատարել այն սրահին առջեւ ուր փրոֆ. Պլանշըթիէր պիտի բնէր իր դասախօսութիւնը: Յուցարարները բռնեցին իրենց ուսուցչին թեւէն եւ դպրոցէն դուրս հանեցին զայն: Ասոր վրայ, վարժարանը կրկին փակուեցաւ, ցնորինութիւն:

Ուսանողական Միութիւնը կոչ կ'ուղղէ անդամներուն դադրեցնել ցոյցերը, չվնասելու համար երկրորդ դասարանի ուսանողներու դասերուն:

Խուզարկութիւն շոգենաւի վր մէջ

Նիւ Եորք 18 փետր.— Երէկ գիշեր «Ֆրանս» անդրատլանտեան շոգենաւի մէջ խուզարկութիւն կատարուեցաւ, գտնելու համար 2,000 լիպրա գերմանական թմրեցուցիչներ, 3 միլիոն տոլար արժէքով:

Գաղտնի գործակալներու միջոցաւ տեղեկացած ըլլալով որ Ֆրանսական շոգենաւը թմրեցուցիչներ կը փոխադրէ, մաքսային իշխանութիւնները երկու պահակ նաւ ընկերացուցին անոր՝ անմիջապէս որ Նիւ Եորքի նաւահանգիստը մտաւ: Պահակնաւերը երկու կողմէն պաշարած էին անդրատլանտեանը՝ խուզարկութեանց ընթացքին: Բան չգտնուեցաւ:

Թրուպիները չպիտի ներկուին

Էնկիւրիէն կը հեռագրեն.— *Կրթական գործավարը արգիլեց ուսուցչուհիներուն եւ աշակերտուհիներուն շպար եւ շրթունքի ներկ գործածել: Անասստողները խիստ պատիժներու պիտի ենթարկուին: Աշակերտները պէտք է հագուին շատ պարզ կերպով: Թրքական հին սովորութեան համաձայն, շպարն ու բրնձափոշին կը գործածէին միայն ամուսնացած կիները:*

Կացութիւնը Միջագետքի մէջ

Նախարարական վերջին տագնապէն ի վեր ծանր կացութիւն կը տիրէ Միջագետքի մէջ: Պաղտատի թերթերը կը բողոքեն Անգլիոյ միջամտութեան դէմ Իրաքի ներքին գործերուն: Դահլիճը հրաժարած է անոր համար որ տարակարծութիւն ունեցած էր անգլիական մարզպանին հետ Իրաքի բանակին կցուած անգլիացի սպաներու եւ անգլիացի ոստիկանական քննիչներու խնդրին առթիւ:

Անգլիոյ նաւային ուժը

Անգլիոյ երեսփ. ժողովին մէջ ծովային նախարար Ալեքսանդր ներկայացուց 1930 31 շրջանի ծովային եկամտացոյցը: Ըսաւ թէ յատկացուած վարկերը 5,886,000 ստերլին աւելի պակաս են անցեալ տարուընէն, ասկէ զատ նաւային զինուորներու թիւին վրայ 2750 հոգիի զեղչ մը կատարուած է: Աւելցուց թէ 1914էն ի վեր անգլիական նաւատորմը 100ին 46 զեղչուած է. յառաջիկայ տարի միայն երեք սուզանաւեր պիտի շինուին, 80,000 ոսկի արժէքով:

Նախկին նախարար Ուինսթըն Չըրչիլ խստիւ քննադատեց ծովային նախարարին բրած խնայողութիւնները եւ բսաւ թէ մինչեւ 1939 անգլիական 35 յածանաւեր իրենց տարիքի սահմանը (20 տարի) լրացուցած պիտի ըլլան, իսկ կառավարութիւնը միայն մէկ յածանաւի շինութիւն կը նախատեսէ:

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Ալֆորվիլի «Ս. Մինասեան» ենթակոմիտէի թէյասեղանը այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին, Համֆի Մկրի սրճարանը, 72 Rue Etienne Dolet: *Կը խօսի՝ ընկ. Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ,*

Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները:

ՓԱՐԻԶԻ ՏԻԿՆԱՆՑ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Փարիզի Հայ Տիկնանց Մխիթեան Հ. Կ. Ս. Օգնութեան ժասնաճիւղի հանրածանօթ պարահանդէսը, դիմակաւոր եւ անդիմակ, այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 10ին Salle Hochel *մէջ,* 9 Avenue Hoche, Paris (8)*:*

ԱՊՐԻԼ 11/24 ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Զ. Ե. Ո. Միութեան

ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ԴԱՒՐԱ ԳԻՒՂԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
Ի ՆՊԱՍՏ Դաւրա գիւղի կարօտեալներուն

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Salle Harolaի *մէջ* 3 Rue La Vieuville, Paris (18e), Nord Sud. Abbesses.

Կը ներկայացուի՝ «ԶԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ» գաւեշտը

Հայկական եւ եւրոպ. պարեր, մրցում թանկօթ եւ պոսթոնի, Պիւֆէ ժողովրդական գիներով: Տոմսեր՝ 10 եւ 7.50 ֆրանք:

Հ. Յ. Դ. ԴՊՐՈՑ

14րդ. ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Այսօր հինգշաբթի 60 Rue des Ecoles, Chope Parisienne.

Ա. ժամ 9—10՝ Քաղաք. հոսանքներ ԼԵՒՈՆ ՄՕՋԵԱՆ,
Բ. ժամ 10—11՝ Հ. Յ. Դ. Պատմութիւն ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻ:

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ

ՊԱՆԵՒՕ-ՔԱՇԱՆի Արծիւ խումբի ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին: Միասին բերել 1929ի անդամատուրերը:

ՍԱՐՍԷԼԻ Հրայր խումբի ժողովը՝ այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին ընկ. Ն. Ալատինեանի բնակարանը:

ԳԱՒԱՌ

Լիոնի Պատ. Միութեան վիճաբանական ժողովը՝այսօր շաբթի իրիկուն ժամը 8ին Դրադարանի սրահը: Նիւթ՝ կրօնական հալածանքը Հայաստանի մէջ: Կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիրները:

Լիոնի *Համազգայ խումբի ժողովը՝ այս իրիկուն ժամը 8ին, Պ. Քէնտիրեանի ճաշարանը: Կարեւոր օրակարգ:*

Լիոնի կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի առաւօտ ժամը 8ին Գ. Թաղապետարանի Գրադարանը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Ներկայանալ անդամատոմսով:

Լիոնի Կուկուենան խումբի ժողովը՝ վաղը իրիկուն ժամը 8ին Գրադարանը:

ՄԱՐՍԷՅԻ Քրիստափոր ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷՆ ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 202 Rue Boileau *ժանկապարաէգի սրահը:*

Վաճառու է առեւտրական գրասենեակ մը Դիմել՝ Պալենց գրատուն, 233 Fbg. St: Martin, Paris (10):

ԱՆԱՏՈԼԻՒ ԲԵԿՈՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

փոն տ'Օպնայի Ագգ. վարչութեան հանգանակութիւնը:

Տիկին Ս. Կարապետեան 200, Ս. Թօփալեան 100, Թ. Գարաճեան, Հ. Կրկրգեան 50ական, Տիկին Ա. Եսայեան, Տիկ. Լ. Մաքսքճեան, Ե. Չերչեան, Յ. Ցէրտէրեան 30ական, Վ. Փիլիմճեան, Մ. Ադամեան 25ական, Կ. Եարպաճեան, Մ. Հէքիմեան, Թամբալեան, Վ. Սաքալեան, Արմուտլեան, Վ. Շահպազեան, Գարամանեան, Ճանիկեան, Նէմրութ, Ալօեան 20ական, Մ. Գրիգորեան, Ն. Կկգեան, Գ. Ձիվէլէկեան 15ական, Քրլըճեան, Օտաճեան, Ա. Ապլօեան, Գազանճեան, Տիքպըրքեան, Յ. Ալէքսանեան, Մարինոս, Յ. Կըկրգեան, Թ. Օքթաեան, Ռմն, Պասմաճեան, Սաքալեան, Մելիտոնեան, փափազեան, Մ. Պալթաեան, Ջամասանեան, Մերճանեան, Դաւիթեան, Տ. Յակոբ քահանայ, Հայկ. Եանվալեան, Մխճեան, Ասլանեան, Միքայէլեան, Պետրոսեան, Տարաքճեան, Մառալեան, Բարխեան, Տօլպաշեան, 10ական, Տիկին Պուչաքլեան 6, Թէքէզեան, Սաղողեան, Թօսպըրքեան, Լ. Աբլօեան, Պ. Միքայէլեան, Խանճեան, Թէքիրեան, Եուաքեան, Ջաքարեան, Գալփաքճեան, Թաճօնեան, Բոյճուկալեան, Ե. Օհանեան, Սահաճեան, Թամամեան, Ջուհաճեան, Շէքէրճեան, Մամափանոսեան, Թէյլալեան, Միքայէլեան, Սէֆէրեան, Կարապետ, Ս. Ջօպանեան 5ական, Աւետեան, Թէքէեան, Շէքէրեան, Պալըճեան, Մելքոնեան 3ական, Աբռաեան, Մառի, Ալինա, Վերժին 2ական, Ռմն 1 Ֆրանք: Ընդհ. գումար 1275 Ֆրանք:

Տես «Ցառաջ» 18 փետրուար:

ԲԱՑՄԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Տեսչի Ջսիւռնիոյ Նահանգային Հայր. Միութեան կողմէ, այս Կիրակի ժամը 2ին Մոսիէթէ Լիոնէզի ճաշասրահը: Ղեկավարութեամբ Ն. Ն. Գազազի կը ներկայացուի՝

ՀԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐԸ (3 արար)
եւ ՄԱԼՈՐԵԱՀ ՋԻՆԻՈՐԸ (գաւեշտ)

Գեղարուեստական բաժին ղեկավարութեամբ Պ. Լ. Պօյաճեանի: Մուտք՝ 3 Ֆրանք

Կ'ուզուին կարի վարժ գործաւորուհի մը ինչպէս նաեւ ափրանթի (աշկերտուհի) մը: Դիմել՝ Տիկ. Զապէլի, 23 Rue Nollet: Մէթրօ՝ Clichy.

ԲԱԺՆ. ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ
ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
10 Rue Beaugrenelle, Paris (15)
Մէթրօ՝ Beaugrenelle
Միզացնքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւնները եւ ֆրանկախտ: Ամէն օր ժ. 10—12 եւ 3 9: կիր. եւ տօն օրեր 10 12:

EMPIRE Միւզիք-Հոլ՝ 37 Av. Wagram

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
96 r. Rivoli, *մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարսխի մասն. լապօռատուռ: Ազեմիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12,*

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant H. STEPHAN

Ուշադրութիւն...
ՏՕՔԹ. ԳԱՍԷԱՔ (CADÉAC), 16 Ave. Jean Jaurès. Déc
կը ծանուցանէ իր յարգելի հայ յաճախորդներուն, որ
խատաւորներու դիւրութեան համար իր դարմանատ
փոխադրած է Տէսինի վերաքսի գործարանին մօտ (դ
ցին ճիշդ դիմացը) Մէզոն Պուալէվ, (Maison Boilève).
կը դարմանէ արանց եւ կանանց հիւանդութիւններ, Ray
կ'ընդունի բացի Բշ.է ամէն օր ժամը 9—10 եւ 1—3: Tél.

VELEDIAN & ZINN
ESCHENHEIMER ANLAGE 22
FRANKFURT A. M.
ՆԵՐԱՇՈՒԹԻՒՆ.— Ծխախոտ, չոր պտուղներ, ընտանի եւ վ
մորթեր, եւայլն:
ԱՐՏԱՇՈՒԹԻՒՆ.— Նոր եւ գործածուած մեքենաներ, երկաթ
կաշեղէն, եւայլն:

ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՐՑԸ
*— Տիկին մը ո՞ւր կրնայ գտնել վերջին նորաձեւութիւն
ամենասիրուն, ամենատոկուն եւ մրեւնոյն ատեն անժրջկի
րով, պատրաստ կամ չափու վրայ մետաքսէ եւ բուրդէ գգե
ներ, ժանթօ, դխարկ, ներքնազգեստ* (lingerie) *եւայլն:*
*— Տիկ. Ա. ՊՈՒՏԱԿԵԱՆի «ՄԱՏԼԷ» հայ վաճառատուն
կասկած, 33* Rue des Dames, Métro Rome *կամ* Clichy.
Մուտքը ազատ է ամէն օր մինչեւ 8, կիրակի մինչեւ

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ
ՋԱԹԱՐԱՆ ՓԼՕՐԻԱ
61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 34
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԱՌԻԹԷՆ
ՄԻՄԻԱՅՆ 15 ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ
Մայքրլ Արլէնի (Տիգրան Գույումճեան) այնչափ փնտռուած եւ ճոչակ հանած *«Կանանչ գլխարկը»* գիրքը, որուն գին մէկուկէս տոլար: (37.5 ֆրանք՝, կը ծախենք 25 Ֆրանքի
Դիմել *Ցառաջ* գրատուն, G. Tzerikiantz, 13 Rue des Dominicains, Marseille.

ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՒՆ ՓԱՓԱՋԵԱՆ
10 Rue des Lombards, Paris (4)
Մէթրօ՝ Chatelet *եւ* Hôtel de Ville
ԱՅՐԵՐՈՒ ԵՒ ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ
Մաքուր աշխատանք եւ անմրցելի գին: Կը ծախենք փոն տոկուն կերպասներ՝ խիստ ժամանգիներով:
Մէկ այցելութիւն բաւ է տեւական յաճախորդ ըլլալու հա

ՄԱՐՍԷՅԻ ՄԷՋ ԲԱՑՈՒԱԾ Է
Կ. ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ
ՄԱՍԻՍ ԳՈՇԱՐԱՎԱՃԱՌԱՍՈՒՆԸ
57A Rue Nationale, MARSEILLE

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
ՏԵՐ ԵՒ ՏԻՕՐՔՆ՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ**
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամ ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Ազգի մ գէտը կ'ընդունի Գշ., Երկ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6, Քթ. կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը 2—3, ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺը ամէն օր ժամը 9էն 19:

Գ. ՃԷՔԷՐԵԱՆ
փաստաբան Պոլսոյ Պառոյէն, վաւերացեալ հաշուակալ, անդամ Société des Comptables (E. C. I.),
150 Rue du Fbg. St. Denis, Paris. Téléphone: Trudaine 76-61
ԿՐ ՍՏԱՆՁՆԵՄ այցելու տոմարակալութիւն փոքր ամաւագրութ.
ԿՐ ԿԱՏԱՐԵՄ Régistre du Commerce, Patente, Chiffre d'affaires*ի*, Bénéfices Commerciaux*ի և* Impôts sur le revenu *գործողութիւններ:*
Առեւտր. ընկերութիւններ կը կազմեմ եւ կը լուծեմ:
Կրնամ ձեզ դիտ պահել Chiffre d'Affaires*ի եւ* Bénéfices Commerciaux*ի* տուքերէն եթէ արդիւնաւոր էք. դոր օրինակ Lapidaire, Sertisseur, monteur de bijoux, lingère, շապկագործ, ժամագործ, գերձակ, կօշկակար, առաղձագործ, եւայլն, պայմանաւ որ ձեզմէ եւ ձեր տանիքի անդամներէն զատ միայն մէկ գործաւոր եւ մէկ apprenti նենաք:

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20 շլ.	40 շլ.
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub. St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone : NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ
21
ՄԱՐՏ
1930
21 MARS 1930

Ջ. ՏԱՐԻ Թիւ 1217 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՆՅՈՅՍ ՓԱՇՓՇՈՒՔ

կը թուի թէ իր վերջին օրերն է որ կ'ապրի Լոնտոնի խորհրդաժողովը։

Այլ եւս անխուսափելի կ'երեւայ վիժումը այնքան դղրդացին ժխորով սարքուած խաղին, որ իբրեւ թէ պիտի ամրապնդէր խաղաղութիւնը։

Ընդհակառակն, հիմա որ բացորոշապէս երեւան եկաւ հինգ պետութեանց իւրաքանչիւրին գաղտնիքը, աւելի հաւանական կը դառնայ նոր փոթորիկներու պայթումը։ Ուշ կամ կանուխ։

Մեր րնթերցողները ծանօթ են ամբողջ անցուդարձին։ Մեծն Բրիտանիա եւ Մ. Նահանգները, իրենց միջեւ գետին մը պատրաստել չկրցան, որոշեցին ժողովի հրաւիրել միւս երեք ծովային պետութիւնները,— Ֆրանսա, Իտալիա եւ Ճափոն։ Ընդհանուր, արտաքին օրակարգն էր՝ ձեւեր գտնել նաւային սպառազինութիւնները կրճատելու։

Ժողովը բացուեցաւ Յունուար 21ին։ Ճառերու եւ ճաշասեղաններու գոլորշիները ցնդելէ յետոյ, երբ մէյմեղ ղրուեցան իւրաքանչիւր պետութեան տեսակէտներն ու ծրագիրները, թնդանօթներով եւ թներով, պաղ հով մը փչել սկսաւ։ Եւ քանի շարունակուեցան ժողովներն ու մասնաւոր խօսակցութիւնները, այնքան թանձրացաւ մշուշը։ Դեռ առաջին շաբաթներուն, լման խօսքեր կ'արտասանուէին։

Մէկդի դնելով շարք մը խրթին մանրամասնութիւններ, ըսենք, երկու բառով, որ վէճը կը դառնայ ծովերու տիրապետութեան շուրջը։ Մեծն Բրիտանիա, Մ. Նահանգներն ու Ճափոն փոխադարձ հաշիւներ ունին Խաղաղականի մասին։ Եւրոպայի մէջ Մեծն Բրիտանիան է, նորէն, տիրապետող ուժը։ Եւ այստեղ իր գերակշռութիւնը ապահոված է, զանազան զիջումներ ընելով Մ. Նահանգներուն եւ Ճափոնի, միւս ճակատին վրայ։

Այնպէս որ, իրականին մէջ, դէմ դիմաց կը մնան Ֆրանսան եւ Իտալիան։ Մանաւանդ այս վերջինը իր ներկայ եւ ապագայ ուղղութիւնը կապած է Ֆրանսայի դիրքին հետ։ Եւ աւելի քան երբեք կը պնդէ անոր հաւասար տորմիղ ունենալու պահանջին վրայ։

Հարցը, այս փիճակին մէջ, կը ներկայացնէ Միջերկրականի տիրապետութեան խնդիր։

Արդ, սեւ շապիկաւոր Իտալիան, որ կը հեւայ այնքան բուռն տենչերով, զարնել-կոտրելու եւ հռոմէական աշխարհակալութիւններ կատարելու կիրքով, այլեւս չի հանդուրժեր ներկայ ստորադաս վիճակին։ Ամէն պարագայի մէջ, ո՛րեւէ գնով, չուզեր ետ մնալ Ֆրանսայէն։ Մեծերէն զսպուած, կաշկանդուած իր «տարածուելու կամ պայթելու» թափին մէջ, Մուսոլինի միակ ելքի մը կառչած է, առ այժմ,— նեղել, ճնշել Ֆրանսան, որպէսզի զիջումներ կատարէ ծովու եւ ցամաքի վրայ, որպէսզի ընդունի, վերջապէս, թէ երէկուան Իտալիան չէ որ կանգնած է իր դիմացը։

Այսպէս է որ, պարբերաբար հողային խնդիրներ կը յարուցանէ Ափրիկէի մէջ, իր սահմանները ընդարձակելու համար։

Այսպէս է որ, բացորոշ եւ հետզհետէ գգալի, շօշափելի պայքար մը կը մղէ Մօտաւոր Արեւելքի եւ մասնաւորապէս Թուրքիոյ մէջ։

Արդարեւ, այս ճակատին վրայ Ֆրանսան հետզհետէ կը զրկանքի գետինը։ Իտալական մշակոյթն ու տնտեսական մրցակցութիւնները աստիճանաբար կը փորեն Ֆրանսական ազդեցութեան հիմերը։ Հռոմի եւ Վատիկանի համաձայնութենէն ետոյ, Մուսոլինի նոյնիսկ Սուրիոյ մէջ կը զգացնէ այդ մրցակցութիւնը, կրօնական եւ կրթական գետնի վրայ։

Ուրեմն, Իտալիան պէտք ունի զօրանալու, նոր ուժեր ստեղծելու, որպէսզի կարենայ աւելի բարձր խօսիլ «քոյր»-ին, Ֆրանսայի հետ։ Որպէսզի կարենայ արժեցնել իր դաշնակցութիւնները։

Արդ, բանակի կրճատման խնդիր չկայ առայժմ— կան միայն բաղձանքներ եւ ձեւական ծրագիրներ։ Ընդհանուր զիջողութեան խնդիրը սաղմնային վիճակի մէջ է տակաւին։ Ուրեմն անգամ, պաշտօնական հանդիսաւորութեամբ, մէյմեղ ղրուեցաւ նաւային սպառազինութեանց կրճատման խնդիրը։ Եւ ահա Մուսոլինին կը փորձէ օգտուիլ առիթէն։— Կա՛մ Ֆրանսական տորմիղին ալ կ'իջեցնէք մեր չափին, տարողութեամբ, տեսակներով եւ թնդանօթներով, եւ կ'արտօնէք որ մենք ալ հասնինք անոր աստիճանին, միշտ հինգ-հինգ պայմաններով։

Միայն այս կռուախնձորը, այս բացարձակ պայմանը կրնայ վիժեցնել ժողովը։

Եւ արդէն բոլորն ալ յուսահատեր են։ Ի դերեւ ելան բոլոր դաշնակցութիւններն ու բանակցութիւնները։ Իտալիոյ վերջին ատեանն է,— կոպիտ մերժուած։ Անոնք որ կը խորհէին Մուսոլինիի բարեխօսութեան դիմել, ձեռնթափ եղած են, որովհետեւ այս ծրագիրը պատրաստողը «առաջնորդը» ինքն է, եւ ղրկած պատուիրակները՝ պարզապէս հաւատարիմ կամատարներ։

Ժողովը շարունակուի թէ փակուի,— պարզապէս թոյն ձգձգելու ծառայած պիտի ըլլայ։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՉԻՆԱԴԱԴԱՐ

Աթէնքի «Նոր Օր»ը այս խոբագրին տակ, խմբագրականի մը մէջ դիտել կուտայ (8 մարտ).

— «Մինչեւ 1929ի սկիզբը, ռամկավար Թոյնը սրսկուեցաւ գաղուէթ գաղուէթ եւ թերթէ թերթ՝ դաշնակցութեան մէջ պոռթկում առաջ բերելու եւ մասսան ղեկավարութեան դէմ հանելու տղայական մտածումով։ Դուբսէն բաներ մը իմացեր էին. շշուկներ ալ կային թէ դաշնակցութեան մէջ խոր տարակարծութիւններ կան եւ թէ փլուզումը 11րդ ընդհ. ժողովին մէջ անխուսափելի է։

Ռամկավարներուն ուզածն ալ արդէն այս էր։ Ասկէ՝ արտասովոր եռանդը ռամկավար խմբագիրներուն, հայհոյելու դաշնակցութեան եւ դաշնակցական գործիչներուն։

Ընդհանուր ժողովը հիասթափեցուց ներքին ու արտաքին թշնամիները, աւետելով մէկ ճակատի եւ միասնականութեան լուրը, որմէ սոսկմունկեցան երեւանի կարմիրներն անգամ։

Պառակտում չկար, ոչ ալ խոր տարակարծութիւն։ Օրինաւոր պայմաններու մէջ գումարուած Գերագոյն ժողովը կը վերահաստատէր ներդաշնակութիւնը կուսակցութեան մէջ, գծելով յստակ ու պարզ ուղղութիւն՝ հայութիւնը շահագրգռող բոլոր խնդիրներու մասին։

Ի՞նչ կը մնար ընել ռամկավար կուսակցութեան ընդհ. ժողովէն աւելի կենսունակ, երիտասարդ ու զօրաւոր դուրս եկած դաշնակցութեան ի տես՝ եթէ ոչ առագաստները կամաց կամաց իջեցնել ու անդրադառնալ գործուած անդարմանելի չարիքին, որուն հետեւանքները պիտի կրէ ժողովուրդը տարիներով։

Ռամկավարներու հակադաշնակցական կիրքին մեղմացումը ուրիշ պատճառ մը եւս ունի։ Դաշնակցութիւնը համերաշխութեան բոլոր փորձերը կատարելէ եւ արդիւնք չստանալէ յետոյ, մտաւ իր սահմանին մէջ, լռիկ մնչիկ գործելու համար։ Ցարիէն աւելի է որ մեր բոլոր ճիգերը յատկացուցած ենք կազմակերպութեան ուժեղացման եւ մասսաներու դաստիարակութեան։ Արդիւնքը աւելիով ստացանք։ Շակառակորդներու քիչ տեղ տուինք, մեր ուժը լարելով ներքին ճակատին վրայ։ կազմակերպուած ու լարուած աշխատանքին պտուղը սկսանք քաղել։ Եգիպտոսի, Պուլկարիոյ եւ Յունաստանի մէջ Դաշնակցութեան շարքերը ստուարացան ջարիւրաւոր երիտասարդներով ու պատանիներով։

Միայն Աթէնքի կայաններուն մէջ պատանիներու թիւը վերջին վեց ամսուան ընթացքին կրկնապատկուած է։»

ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԻՐԱՐ ԿԸ ՅԱՋՈՐԴԵՆՐՈՒԻ

Մարտի ընթացքին Պոլսոյ մէջ 13 ընկերութիւններ դիմում կատարած են Ազեւտրական տնօրէնութեան, իրենց գործերը ջաշուեյարդարի ենթարկելու համար։ Ուրիշ բազմաթիւ ընկերութիւններ ալ կը պատրաստուին դիմում կատարել նոյն նպատակով։ Ասոնց կարգին կը գտնուին երկու շատ ծանօթ Թրքական վաճառատունները, Պաղէգափուի մէջ։

Շաշուեյարդարի դիմումները խիստ շատ ըլլալուն պատճառով, Ազեւտրական տնօրէնութիւնը մասնաւոր յանձնախումբ մը կազմած է, գործողութիւնները արագօրէն աւարտելու համար։

ՕՐ ԸՍ ՕՐԻՆ

Մոսկուայի ևահանգիստ գիւղացիներու առջեւ

Թայմզի Րիկայի Թղթակիցը կը հեռագրէ.— *Երկրագործական բերքերու մասնաւոր առեւտուրը երկար ժամանակ բրտօրէն չնչելէ ետք, խորհրդային իշխանութիւնները վերջին քանի մը օրուան ընթացքին բուռն պայքար մը սկսան՝ մղելու համար գիւղացիները որ դարձեալ դէպի քաղաքները տանին իրենց արտադրութիւնները, նկատելով որ պարենաւորման սիստէմը գէշ կերպով քայքայուած է։ Խորհրդային կառավարութիւնը յայտարարեց թէ՝ խստիւ պիտի պատժուին բոլոր այն պաշտօնեաները որոնք արգելք կը դնեն պարենաւորման մեքենայի անիւներուն առջեւ, մասնաւորաբար անոնք, որ կ'արգիլեն գիւղացիները շուկաները երթալէ։*

Մինչեւ անցած շաբթուան կէսը, իր բերքը մասնաւոր կերպով ծախող գիւղացիին գոլքերը կը գրաւէին, ինքն ալ կը ձերբակալուէր ու կուլակներու կարգը կը դասուէր։ Այժմ իշխանութիւնները դիւրութիւններ եւ ամէն կարգի քաջալերանքներ պիտի տան անոր։ Խորհրդային վարիչները կը զարմանան արդէն թէ ի՛նչպէս գիւղացիները անմիջապէս դէպի քաղաք չթափեցին իրենց բերքերը, սակայն յոյս կը յայտնեն թէ ատիկա պիտի պատահի, անմիջապէս որ գիւղացիները հասկնան թէ ի՛նչ կ'առաջարկուի իրենց։

Ուտեստեղէնի մասնաւոր առեւտուրին վերսկսումը մեծ մասամբ արդիւնք է գործակցականներու ձախողութեան՝ ժարդաշատ կեդրոնները կերակրելու մասին. երկաթուղիի տագնապը, որ դարձեալ սուր հանգամանք ստացած է, նոյնպէս օգնեց առտր։ Երկու շաբաթ առաջ խորհրդային կառավարութիւնը աշխատեցաւ խաղաղեցնել համայնացուած գիւղացիները՝ չնչելով գրաւումը բնակարաններու, կարասիներու, հաւեղէններու, խոզերու եւ ոչխարներու, հրամայելով որ իւրաքանչիւր գիւղացի արտօնուի պահել մէկ կով՝ իբրեւ անհատական սեփականութիւն։ Խորհրդային մամուլը այժմ կը յայտարարէ թէ աղքատ գիւղացիները, որոնք երբեք կովեր չեն ունեցած, հիմա մարդ գլուխ մէկ կով կը պահանջեն գրաւուած աւարէն, եւ թէ դժուար է գոհացնել զանոնք միայն խօսքերով։ Մեծ թիւով գիւղացիներ սկսած են քաշուիլ հաւաքական տնտեսութիւններէն, նկատելով որ համայնավար կուսակցութիւնը ապօրէն հոչակած է բռնի հաւաքականացումը։ Անոնք կը պահանջեն իրենց արջառը, ու շարժումը մեծապէս աւելցուցած է շփոթը։

Օսմանեան հանրային պարտքի շուրջ

Թուրքիոյ ելմտական գործավարը կը հերքէ այն լուրը թէ Օսմանեան Չանրային Պարտքի Վարչական Խորհուրդին ներկայացուցիչները, Ուայթ եւ տէ Քլոզիէր, որոնք ներկայիս Էնկիւրի կը գտնուին, թելադրած ըլլան ելմտական խորհրդական մը նշանակել եւ բարեկարգել հարկային դրութիւնը։

Միւս կողմէ «Ժաննս Էքոնոմիք է Ֆինանսիէր»ի Թղթակիցը կը տեղեկանայ թէ, առջի օր Էնկիւրիի մէջ գումարուած հաւաքոյթի ընթացքին, պատուիրակները ներկայացուցած են տեղեկագիր մը՝ հզրակացնելով որ կարելի է դարման տանել Թուրքիոյ ներկայ ելմտական վիճակին։ Թուրք կառավարութիւնը հակառակ չէ օտար ելմտական աջակցութեանց։ Միւս կողմէ, արդէն սկսած է հանրային ծախքերու մէջ խնայողութիւն մտցնել։ Գալով Թրքական ղրամի պաշտպանութեան, ելմտական գործավարը կը կարծէ թէ ձեռք առնուած միջոցները բաւարար են։

Գերմանեւուս յարաբերութիւնները

Վերջին օրերս շատ խօսուեցաւ գերմանեւուս յարաբերութեանց ձգտումին մասին։ Հեռագիր մը նոյնիսկ հաղորդեց որ Գերմանիոյ արտաքին նախարար Բուրթիուս ազդարարած է Պերլինի խորհրդային դեսպան Կրէտինսկիի թէ այսուհետեւ Մոսկուայի կառավարութիւնը պատասխանատու պիտի նկատէ Գ. Միջազգայինի արարքներուն համար։ Լուրը այս ձեւին տակ ամբողջական պատկերը չէր տար պետական երկու մարդոց միջեւ կատարուած խօսակցութեան։

«Որքան գիտենք, կը գրէ «Քէօլնիշէ Ցայթունկ», գերման կառավարութիւնը կ'ուզէր խորհրդային կառավարութեան պարզել, բոլորովին բարեկամական, բայց միաժամանակ շատ կտրուկ կերպով թէ ի՛նչ հակազդեցութիւն կրնայ գործել գերմանեւուս յարաբերութեանց վրայ, մէկ տարիէ իվեր Ռուսիոյ մէջ նկատուած կացութեան ծանրացումը։ Գերմանական բոլոր հիմնարկութիւնները Ռուսիոյ մէջ կը բախինուեն դժուարութեանց, նոյնիսկ տուրքի, մենաշնորհներու, ագգայնացման ասպարէզներուն մէջ։ Նոյնպէս նոր դժուարութիւններ կը տեսնեն անցագիրներու եւ ճամբորդներու, գերման շոգենաւերու մասին եւն.։ Բնականաբար գերմանեւուս փոխադարձ յարաբերութիւնները շահագրգռող մեծ խնդիրներուն հետ հաւասարելով ասոնք պզտիկ բաներ են։ Սակայն երբ անոնք կը կուտակուին՝ մասնաւոր քաղաքականութիւն մը ենթադրելով, այն ատեն բոլորովին ուրիշ կարեւորութիւն մը կը ստանան։

(Ուրեքու դարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ

Երկու շաբաթ որոճալէ յետոյ, Փարիզի ռամկավար պաշտօնաթերթը արտատպեր է մեր պատասխանը՝ Քալամաթեայի մանկապարտէզին հանգանակութեան մասին, երկու սիւնակ ալ շարադրութիւն կցելով։ («Ապագայ», 19 մարտ)։

Բայց ոչ թէ խնդիրը լուսաբանելու եւ պարկեշտօրէն լեռս կոչում ընելու, այլ գոհկօրէն խեղաթիւրելու եւ իր ուզած եզրակացութիւնը հանելու համար։ Մինչեւ իսկ «խոստովանութիւն» գտնելով...

Կը յանձնարարենք այս մարդոց՝ առտուն կանուխ, պայծառատեսութեան ժամու մը, ՆՈՐԻՆ ԵՒ ՆՈՐԻՆ կարդալ մեր մարտ 7 թուակիր պատասխանը։ Եթէ ժայրենի լեզուն մոռցած են, կրնան թարգմանել տալ իրենց գրաշարներուն։ Նոյնիսկ ցրուիչին։

Մենք բացատրեր էինք.— (Մարտ 7)

1. Հանգանակութենէն գոյացաւ 4211 ֆրանք։

2. «Յառաջ»ը իրաւունք ունէր» եւն.

3. ՄԻՆՉԴԵՒ,

4. ...«Փութացինք երկու անգամէն Պ. Տ. Գասպարեանի ղրկել 1200 ֆրանք։ (Այս հայրենակցին ժիջոցաւ ստացած ենք մանկապարտէզինպատմութիւնն ու լուսանկարը)։

5. «Այս առաքումէն յետոյ» եւն.։

6. ...«ՄՆԱՑԵԱԼ ՉԷՔԵՐԸ ՓՈԽԱՆՑԻԵՑԻՆ Պ. Յակոբ Տէր Ղուկասեանի ։ (Առենապետ Գաղթականաց Յանձնախումբի)։

«Մնացեալ չէքերը» —կոպիտ հայերէնով 4211—1200=3011 ֆրանք։

Ուրեմն, բոլորը ղրկուած են Քալամաթեայի մանկապարտէզին համար։ Ղրկուած են կատարեալ վստահութեամբ, պարբերաբար հաշիւ ներկայացնելու պարտաւորութեամբ։

Ռամկավար պաշտօնաթերթը վեր ի վայր շրջելով մեր պատասխանը, հետեւեալ հէքեաթը շիներ է.— «Յառաջ»ը 1200 ֆր. ղրկեր է «ոմն» Տ. Գասպարեանի, «800 ֆրանք՝ Քալամաթեայի Գաղթ. կոմիտէի առենապետ Յ. Տէր Ղուկասեանի, իսկ 2211 ֆրանքը Էլիոնի, Բերկոսի եւ Բաթրասի դպրոցներուն, բայց ոչ մէկ սանթիմ Քալամաթեայի դպրոցին»։

Եւ տակաւին կ'ըսեն թէ այս թշուառ մարդիկը կուսակցութիւն և հանրային կեանք վարելու պաշտօն ունին...

Իբրեւ ժանրաժասնութիւն լիշենք որ, «Քալամաթեայի հոգաբարձութեան» հետքը չկար հանդանակութեան ժիջոցին։ Այդ մարմինը ափ-ափով կազմուած է հանգանակութեան փակումէն (17 դեկտ. 1929) յետոյ, յունուարին, ուղի անծանօթ պայմաններու մէջ։

ՁՄՐԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ՕՐԸ

ԵՐԷԿ՝ ձմրան վերջին օրը, փարիզցիները արթնցան ձիւնով, որ իր ձերմակ սաւանը փռած էր տանիքներու եւ պարտէզներու վրայ։ Հրաժեշտ տալէ առաջ, ձմեռը ուզած էր ձերմակերես դուրս գալ։

ՏՐՈՑԿԻ ծանր ինքնաձիգ է եւ թոքատապէ կը տառապի, իսմանեան Պոլսէն հասած հեռագրի մը։

ՊԱՏԱՐԱԳԱՅԻՆ ԿԱՐԳԵՐ

„ՎՇՏԱՊԱՆՈՒԹԻՒՆ ՊԱՏՍՊԱԶԱՆ,,
ՊԱՏՐԱՍՏԵԼՈՒ ԹԵԿ

Պատրաստուած է Ազգային Ժողովի Նախագահ Ա. Ա. Ղարիբեանի կողմէ։

Ներկայ պատրաստութիւնը կը կազմէ Ազգային Ժողովի Նախագահ Ա. Ա. Ղարիբեանի ստորագրութեամբ ներկայացուած օրէնքի նախագիծին մէկ մասը։ Նախագիծը կը պարունակէ 5 գլուխ եւ 30 յօդուած։

Առաջին գլուխը կը վերաբերի ընդհանուր դրոյթներու։ Ան կը սահմանէ, որ Հայաստանի Հանրապետութեան զինուած ուժերը կը կազմեն՝ ցամաքային զօրքերը, օդային նաւատորմիղը, ռազմածովային նաւատորմիղը, ներքին զօրքերը, սահմանապահ զօրքերը, ինչպէս նաեւ զինուորական այլ կազմաւորումներ։ Զինուած ուժերուն գերագոյն հրամանատարը կը հանդիսանայ Հանրապետութեան Նախագահը։ Զինուած ուժերը կը կազմակերպուին խաղաղ ժամանակ եւ պատերազմական ժամանակ։ Զինուած ուժերուն կը ղեկավարէ Պաշտպանութեան Նախարարութիւնը։

Երկրորդ գլուխը կը վերաբերի զինուորական ծառայութեան։ Ան կը սահմանէ, որ զինուորական ծառայութիւնը կը կատարուի զինուորական զինկոմիսարիատներու միջոցով։ Զինուորական ծառայութեան կը կոչուին 18—27 տարեկան տղամարդիկ։ Զինուորական ծառայութեան կոչուելու համար կը սահմանուի 2 տարուայ ընդմիջում։ Զինուորական ծառայութեան կոչուելու համար կը սահմանուի 2 տարուայ ընդմիջում։ Զինուորական ծառայութեան կոչուելու համար կը սահմանուի 2 տարուայ ընդմիջում։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄԻՇՏ ԿԸ ՄՈՐԹԵՆ

Գիւղացիները չեն ուզեր հա-
[illegible]ագման եւթարկել իրենց
[illegible]ասուները, զորս կը շարունակեն
[illegible]թել, ինչպէս կը գրէ «Խորհ.
[illegible]յաստան (27 փետր.)։—

Դաղս գիւղին (Վաղարշապատ)
[illegible]ղարդի նախագահը, մորթելով
[illegible]ղարդի փորով կովը, կ'ըսէ դրացիին.
— «Ընասուններդ համալնացման
[illegible]ամանակը ժամեցաւ է, ինչո՞ւ
կովդ չես մորթուիւ ու վերցնիս
անգամ մի լաւ քեյֆ անուիմ»։
Դրացին, գարուշ Ցարութիւնեան
[illegible]իկ կ'ընէ խօսքը եւ կը մորթէ
իր կովը։ Միւս գիւղացիներն ալ
կը հետեւին օրինակին։ Վաղարշա-
պատի բնակիչներն ալ կը մորթեն
համ կը ծախեն իրենց անասուննե-
րը, հետեւելով «Անասուած»
հաւաքական արդիւնաբերութեան
մարմինին անդամներուն։

Բազար թաղամասին բնակիչ-
ները անխնայ կը մորթեն կամ
գաղնիկ կը ծախեն ոչխարները։
Ջանգան դրդումներու պատճա-
ռաւ, շատեր արտօնութիւն կը
խնդրեն ազատելու իրենց անա-
սունները։

Մօտ օրէն Վաղարշապատի մէջ
տեղի պիտի ունենայ հրապարա-
կային դատ մը, ուր պիտի քննուի
դատը 26 հոգիներու, որոնք մոր-
թած են իրենց անասունները։

ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՆԻՒԹ

Յօդուածագիր մը կը գրէ («Խորհրդ. Հայաստան», 25 փետր.)—

1929—1930 տարուան ծրագրուած շինութեանց համար կը պակսին անհրաժեշտ նիւթերը։ Եւ այս՝ արդիւնք է սխալ ծրագիրներու։ Ժամանակին չեն կրնար չափել ու պահանջել շինութեան նիւթերը։ Մէս կողմէ շինարարական կազմակերպութիւններն ալ եւ գժբախտութիւն է որ անհրաժեշտ քաղաքական արդիւնաբերութեան մարմինին անդամներուն։

* * *

Վերջերս Պերլինի հայ ուսանողները Միութիւն մը կազմեցին, գլուխ կանգնելով ամբողջ Գերմանիոյ հիսունի մօտ հայ ուսանողութեան։ Վարչութեան անդամներն են՝ պ. պ. Ա. Ցարութիւնեան, Տ. Ֆրունձեան, Ս. Ցոկոբեան եւ Վարդապետեան։ Նոր ըազմն առաջին սերունդն է որ լաւագոյներով տոգորուած գործի կը ձեռնարկէ։ Տեղեակ ըլլալով որ շրջաբերականով մը ազարէզ պիտի գան եւ ծանօթանան իրենց դիրքը, չեմ անդրադառնար այլեւս եւ կը բաւականանամ յայտնել մաղթելով։

Թղթակից

Կը պահանջուի 450,9 (հազար խ. մ.) քար, 188,6 աւազ, 33,456 (թօնս) կիր եւ 23,570 (թօնս) գաճ, ապահովուած է 353, 7 (հազար խոր. մեդր) քար, 91,0 աւազ, 29,300 (թօնս) կիր եւ 15,000 (թօնս) գաճ)։

Ինչպէս կը տեսնէք, Հայաստանի մէջ, որ քարաշատ երկիր մըն է, քարն իսկ կը պակսի։ Աւելի մեծ է աւազի պահանջը։ Էջմիածնի կայարանի մօտ աւազահանքերը գրեթէ սպառած են։ Ղամարլուի աւազահանքերուն օգտագործումը ժամանակի կը կարօտի։ Գաճի արտադրութիւնը եւս զգալի չափով կը պակսի։ Ցանիքի թիթեղ ալ չկայ, եւ զայն փոխարինելու համար անհրաժեշտ է զարկ տալ կղմինտրի տեղական արտադրութեան։ Պակաս են նաեւ փայտն ու ատաղձը, կրաղիւսը, երկաթը։—

Կը պահանջուի 184,114 տակառ կրաղիւս, 5,154 թոնս երկաթեղէն, 121,303 խոր. մեդր փայտեղէն, ապահովուած է 118,853 տակառ կրաղիւս, 1,628 թօնս երկաթեղէն, եւ 64,769 խոր. մեդր փայտեղէն։

Իսկ շինութեանց բոլոր ապահովուած նիւթերն ալ խնայողաբար չեն օգտագործուիր, այլ՝ շռայլութեամբ։

ԾՐԱԳԻՐՆԵՐԷՆ ՅԵՏՈՑ

Աշխատանքի հազար տեսակ ծրագիրներ պատրաստելէ յետոյ, ահա հայ բոլշեւիկ թերթերը կը խոստովանին թէ աշխատանքը կը կաղայ եւ ծրագիրը չիրագործուիր։ Վաղարշապատէն կը գրեն «Խորհրդ. Հայաստանի» (*4 մարտ*) թէ պահանջուած մեքենաշարժ արօրները չեն նորոգուած։ Ո՛մանք կը կարօտին հիմական վերանորոգութեան, իսկ նորոգուածներն ալ տակաւին հիւանդ են։ կը պակսին նաեւ անհրաժեշտ նաւթն ու իւղը։

ԿՐԱԿ ԿՈԼԽՈԶԻՆ

Աշտարակի Ղզլթամուր գիւղին ունեւոր գիւղացիները կրակ ձգեցին համայնացուած խոտի դէզերուն վրայ եւ այրեցին *5000* խուրձ։ Երբ կոմունիստ երիտասարդ մը զլուր տարաւ կոլխոզին թէ խոտերը հրդեհի ոլուեցան, գիւղացիները այրեցին այդ երիտասարդին փայտի պահեստն ալ։ Այրուած խոտի վնասը կը հասնի քանի մը հազար րուբլիի։

Կարդացէք և Տարածեցէք ՅԱՌԱՋ

ԽԱՐԲԵՐԴՑԻՆԵՐԸ ԿԸ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԻՆ

ԹԱՆԹԻԵԻ— Երկար լռութենէ մը վերջ, զարթուիլ գեղեցիկ արտայայտութիւն էր որ երեւան բերին փարիզի ուարձաններու խարբերդցիները։ Մարտ *15*ի ընդհանուր ժողովին փութացած էր գիտակից հայրենակիցներու բազմութիւն մը, Թարմ ուժերով։

Ժողովին նախագահելու հրաւիրուած էր Մխիթարեան մխիթարեանէն Հ. Սրապիոն վ. Ուզունճեան, բայց բանաւոր արգելք մը ունենալուն, փութացած էր գրաւորապէս իր համակրանքը յայտնել հայրենակցական միութեան։

Ներկաներու փափաքին վրայ նախագահեց պ. գ. Մուշճեան, որ պատմականն ընելէ յետոյ միութեան, անցաւ օրակարգին — Ա. Բարոյական եւ նիւթական համարատուութիւն, Բ. Նոր վարչութեան ընտրութիւնը, Գ. Ծրագիր-կանոնագիրի վաւերացում։ Նախկին վարչութեան տեղեկութիւնը մանրամասնօրէն պարզեց միութեանս երեք տարուան գործունէութիւնը, ինչ որ շատ փայլուն չէր, իրրեւ հետեւանք տնտեսական եւ տեղական պատճառներու բանաձեւ մը վերջ ժողովը անցաւ նոր վարչութեան ընտրութեան։ Ընտրուեցան.— պ. պ. Գառնիկ Մուշճեան, Եփրատ Գազանճեան, Ց. Տէր Ցովհաննէսեան։

Ներկաներու կողմէ եղան թելգրաքներ եւ առաջարկներ ապագայ գործունէութեան մասին։

Նորընտիր վարչութիւնը լսելէ յետոյ հայրենակիցներու բաղձանքները, խոստացաւ իր լաւագոյնը կատարել նոր թափով մը։

Վարչութիւնն ալ իր կարգին խնդրեց հայրենակիցներէն որ բլլան քիչ մը աւելի խստապահանջ եւ պարտաճանաչ։

Խոլորդ գեղի աշխատանքի, հայրենակիցներ։

Եօթնակ

ԲՆԱԿԱՐԱՆԻ ՏԱԳՆԱՊ

Աժան բնակարաններու փարիզի Շինութեանց Մարմինը հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ մայրաքաղաքին բնակարանային տագնապին մասին, որ հետզհետէ կը ծանրացնէ կացութիւնը.—

Մինչեւ այժմ քաղաքապետութիւնը եւ բնակարանային Շինութեանց Մարմինը տարեկան *1,350* բնակարանէն աւելի չեն կրցած շինել։ Վարձու տրուած յարկաբաժիններուն թիւը *9600*ը չանցնիր։ Միւս կողմէ *80,000* խնդրանքներ կան բնակութեան համար։ Այնպէս որ, շինութեանց այս թափով, մէյան *60* տարի յետոյ կարելի պիտի ըլլայ գոհացում տալ անոնց։

Կացութիւնը աւելի ծանր է եւ հետզհետէ պիտի ծանրանայ, եթէ նկատի ունենանք, որ արդիական կեանքը դէպի քաղաք կը հրաւիրէ բանուորներն ու գիւղացիները։ Նոյն ատեն, արդիական կեանքին պատշաճեցնելու եւ նորոգելու նպատակաւ, կը քանդուին բազմաթիւ տուներ, աւելցնելով տնանկներու թիւը։

Նահանգապետութիւնը որոշած է *1,138* բնակարան վերապահել այն վարձակալներուն, որոնց բնակարանները պիտի քանդուին մօտ ժամանակուան մը մէջ։ Պէտք է նկատի ունենալ նաեւ այն տուները, զորս քանդել պէտք պիտի ըլլայ ապագային։ Անպէս որ, *6* տարուան ընթացքին, քանդուելու դատապարտուած տուներուն թիւը աւելի է *6* տարուան մէջ շինուելիք տուներու թիւէն։

Եւ խորհիլ, որ օրէնքը կը տրամադրէ շինուած բնակարաններու երրորդը վերապահել բազմանդամ ընտանիքներու։ Ուրեմն տարեկան *1350* բնակարան կը շինուի փարիզի մէջ, *900*ը պիտի յատկացուի բազմանդամ ընտանիքներու, եւ *450* բնակարանով բաւարարութիւն պիտի տրուի բնակարանի հազարաւոր խնդրանքներուն, *1138* քանդուելիք տուներու բնակիչներուն. Այս *1138* տուները բազմանդամ ընտանիքներու դասակարգին չեն պատկանիր, քանի որ կը ներկայացնեն *2665* հոգի։ Հետեւաբար *80* հազար խնդրանքի դէմ ոչինչ կ'ապահովեն շինութեանց ներկայ ծրագիրները։

ՋԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՀԱՅ ՕՐԻՈՐԴ ՄԸ ԶԱՐԿԱԾԸ

2 Ե. Ո. Մխիթեան Թուրի մասնաճիւղին անդամներէն Համբարձում Ցակոբեան, *22* տարեկան, Ամասիացի, որ Ցունաստանէն Ֆրանսա փոխադրուած որբերէն է եւ կ'աշխատէր ագարակներու մէջ, մարտ *10*ին, մեքենաշարժ հեծելանիւով գիւղէն Թուր եկած ատեն զարնուեցաւ ինքնաշարժի մը, որուն մեքենավարը գինով էր։ Դժբախտ երիտասարդը գետին տապալեցաւ, ինքնաշարժին անիւներուն տակ ծանրապէս վիրաւորուեցաւ։ Ինքնաշարժը կը փախչի, ճամբուն վրայ ձգելով իր զոհը։ Գիւղապահ մը կը հանդիպի եւ զայն կը փոխադրէ քաղաքին հիւանդանոցը, կիսամեռ վիճակի մէջ։ Վիրաւոյժը անհրաժեշտ կը տեսնէ կտրել աջ սրունքը։ Այսօր անյոյս պառկած է հիւանդանոցին մէջ։ Ձուլի մէկը, որ դատ բանայ ինքնաշարժին վարիչին դէմ։ Որքանամ մարմինը չպիտի ուզէ ստանձնել պաշտպանութիւնը այս որբին, զոր Ֆրանսա բերած է արտասահմանէն։

Յ. Մանուկեան

ԹԼԻՐԴԻ ԴԷՄ

Մերթ ընդ մերթ ուժգնութիւն դարձած է «քանսէռ»ը թարգմանել քաղցկեղ, ինչ որ սխալ է։ Պէտք է գրել խլիրդ, որ մարդկութեան մեծագոյն թշնամիներէն մէկն է,— հիւծախտին, սիֆիլիսին եւ խլիրդին կազմած երրորդութիւնը այնքան մեծ աւերներ կը գործէ, որ կարելի չէ չափել։ Մասնաւորաբար խլիրդը ահարկու ախտ մըն է, որ անտանելի տառապանքներ պատճառելէ յետոյ կը սպաննէ անթիւ մարդիկ։

Այդ ախտին դէմ կռուելու համար, ֆրանսական կառավարութիւնը ահա վէլ ժիւիֆի մէջ (փարիզի մէկ արուարձանը) կը բանայ «Հակախլիրդային Ցուն» մը։ Ցնօրէն նշանակուած է փրոֆ. Ռուսի, որ հոչակ հանած է խլիրդի վրայ կատարած ուսումնասիրութիւններով։ Հաստատութեան կապուած են նաեւ մեծ վիրաբոյժներ փրոֆ. կոսէ, փրոֆ. Փրուսթ։ Շէնքը օժտուած է գիտական վերջին դէնքերով։ Ունի զանազան բաժիններ, դարմանաբանական, ախտագննական, եւայլն։

Բացումը կատարուեցաւ երկուշաբթի օր։

ՆԱՄԱԿ ԹՄԲԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՆԴԷՍԻ ՄԸ ՀԱՇԻՒԸ

ՊԵՐԼԻՆ, 15 Մարտ.— Անցեալ տարի, երբ Անատոլուէն շարանշարան կ. Պոլիս եւ ուրիշ տեղեր ապաստան կը փնտռէին հայրենի գաւառներու հայ բնակորները, ինչպէս եւ Տէր Զօրի մէջ դեռ կիսազատ հայորդիներու ժասին լուրեր կը հասնէին, Պերլինի հայ գաղութը ինչպէս միշտ, այս վերջին անգամ ալ նոյնպէս այն ատեն Հայ Հանրապետութեան անկախութեան *11*երորդ տարեդարձի հանդէսին և հանգանակութեան ղուտ արդիւնքը տրամադրեց, ազնութեան հասնելու համար։ Ստորեւ հաշուեկշիռը։

Մ Ո Ի Տ Ք

Պ. Ս. Միքայէլեան 10 մարք, Ոմն 1, Պալըքճեան 2, Շալճեան 4, Եղբ. Թրունճեաններ 3, Տիկ. Յարութիւնեան 4, Ոմն 1, Պ. Փամպուքճեան 1, Յ. Ադազարեան 4, Երջան Մովսէսեան 2, Տիկին Հանչէրեան 1, Պ. Մ. Տաճեան 16, Ս. Գալիկեան 17, Ս. Յակոբեան 2, Թաղէոս 0.50, Ղզլճիօղլու (յոյն) 1, Վ. Մելիքեան 2, Իսաեան 3, Եդ. Մովսէսեան 10, Եդ. Մովսէսեանի միջոցով 30, Մ. Մանուկեան 5, Ոմն 10, Տոքթ. Ե. Իփլիքճեան 20, Յ. Իփլիքճեան 100, Տարդուլեան 100, Բաբաճանեան եւ Ընկ. 100, Աւագ Յակոբեան 10, Լազեան 5, Զարեհ Մուշեղ 5, Գ. Վարպետեան 6, Պոզաճեան 5, Յ. Փազանեան 10, Տիկ. Սարաֆեան 5, Ծրագիրներու վաճառուէն գոյացած 29, Պ. Պէնլեան՝ խմորեղէնի պատրաստութեան համար 14, խմորեղէնի վաճառուէն գոյացած 57.90, Վիճակախաղ 148.85, Աւերիկեան աճուրդէ 40, Մուտքի տոմսերէ 79 մարք։ Գումար 864.25 մարք։

Ե Լ Ք

Սրահի վարձք, նուագախումբի, դերասանի, գնուած իրեղէններու, պետական տուրք եւլն., 348. 98, «Յառաջ»ի միջոցով փոխադրուած է Կ. Պոլիս կարօտեալներուն օգնելու համար 250 մարք (1929 յուլիս 14ին Տէօյչ պանքի չէքով 59 տոլար 35 սենթ), Տէր Զօրի Թաղական խորհուրդին ահնտեղի բնակորներու ազատման գործին 250 մրք. (նոյն ձեւով), մնացորդ դրամարկղի մէջ 15.27։ Գումար՝ 864.25։

Աւենապետ Ե. Տէր Մինասեան, Դանձապահ Ե. Մովսէսեան

* * *

Տիսինդի Ճիհանեան, Պալեան, Յարութիւնեան եւ ուրիշ իզմիրցի ընտանիքներու անունով բողոքագիր մը ստացանք Մինաս Ճէլերահեան ստորագրութեամբ, ուղղուած Զմիւռնիոյ Նահանգային Հալը. Մխիթեան «ինքնակոչ» վարչութեան։ կը գանգատին թէ վարչութիւնը ընտրուած է 23 հոգիի քուէով, մինչդեռ Միութիւնը 49 անդամ ունի, թէ ոչ-Իզմիրցիներ կան (Երզնկացի, Պոլսեցի եւլն.)։

կը յանձնարարենք տեղին վրայ հմաերաշխութեամբ կարգադրել այս մանր վէճերը։

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՅՈՒՇԱՐՁԱՆ Շ. Ց. Դ. ՁԱՒԱՐԵԱՆ ՆՈՐԱԿԱՌՈՑ ՑԱՆ։ (Ս. Զարեհի նուիրուած հաւաքածոյ մը, որ դժբախտաբար իր նպատակին չի ծառայեր, նիւթերն ու աւետարանական ծանուցումները իրար խառնուած բլլալով)։ Տպ. տիպոյթ։ 1930 փետր..

ՅԱՌԱՋ..Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

— 1 —

ՎՃԱՐՈՒԱԾ ԿԻՆԸ

Տիկին Ռոզա Ալֆիերի
առ
Մարքիզուհի Աննա Տալմասօ

ՀՌՈՄ, Ապրիլ 19

կը յիշէ՞ք զիս տակաւին. այնքան տարիներ իրարմէ հեռու ըլլալէ յետոյ։ Վերջին երկուքին ձեզ ալ գրած իրարու։

Ձեզի հանդէպ այնքան ծանր պարտքեր ունիմ որ բառեր կը պակսին ինքզինքս պաշտպանելու։ Ինչպէս եղաւ որ չգրեցի ձերմակ մազերով բարեկամուհիին, որ քաղցր բարեկամուհիին, որ կը շոյէր խարտեաշ մազերս երբ աղջնակ մըն էի, որ ինծի կը հեքիաթ կարդար դէպի խորանը, որ իր Տարսուրդները կը շռայլէր տգէտ, վանքէն հազիւ դուրս ելած Տարսին։ Բարեկամուհիի մը որ մինչեւ ոտն ի կնքամայրս ալ է։

Յիշդ է որ չափազանց երջանկութիւնը մարդս անձնասէր կը դարձնէ. սակայն միշտ յաճախած է միտքս յիշատակը, ձեր խաղաղ ամարանոցին, որ կը գտնուի անտառի մը պէս Թարմ պարտէզին մէջ, ձեր ընդարձակ սրահներուն, ուրկէ բազմաթիւ սերունդներ են անցեր, ձեր ներկայութեամբ, ձեր ճաշակով, ձեր խելքով կենդանացած այնքան առարկաներուն ընդմէջէն, եւ ձեր այդ խաղաղ պատուարը միջավայրին։

Այս հայրենաբաղձ յաճախումը զգացած եմ միշտ երբ ձանձրացած եմ մեծ քաղաքներու ջղայնացնող կեանքէն, որ կը յոգնեցնէ մեր մարմինները եւ կարենգներ մեր ուղեղը եւ երբեմն նոյնիսկ մեր սիրտը, որ երեւութական գոհացում մը կուտայ միայն, որուն գմէ չենք կրնար հրաժարիլ թէեւ, բայց չենք ալ բաւականանար անով։

Այնքան ուզեցի որ իմ նոր պզտիկ տանս պատերը եւ քանի մը տարիէ ի վեր միայն ցիւքրոյէն գնուած կարասիները յաջողէին ինծի ներշնչելու այն վստահ խաղաղութիւնը, ժամանակին թաւալման այն իմաստը որ կը բարձրանայ ձեր հեռաւոր բնակարանին հին կարասիներէն։

Անօգուտ կերպով յուսացի լեցնել այս պարապը մայրութեամբ։ Ջաւակ մը ունենալ ինծի եւ Թիւլին համար, մեր երկուքին չափ գեղեցիկ եւ խելացի— այո՛ տգեղ եւ անբան զաւակ մը ունենալու գաղափարը կը սիմարացնէ զիս խնամել զայն, գաստիարակել սրտիս վրայ սեղմել այնպիսի ուժով մը ինչպէս չեմ ծես կը գատարկէ մեր ուղեղը եւ գրկեր այլեւս Թիւլը, որովհետեւ ամուսնութենէն քանի մը տարի վերջ որոշ դեղուներ երկու ամուսիններու մէջ չափուած ձեւուած կը գառնան, ինչպէս ընկերութեան սովորութիւն մը, առանց յափշտակութեան, առիչգոյէ կիրքի։

Ամուսնութեան այս գորշ հանդարտութիւնը, ուր միշտ կըրնայ կրկնուիլ սակայն, նոյնիսկ այս գիշեր կամ վաղը, սրտի եւ միսի ըմբոստացում մը սիրոյ այդ անողոք աւազուտը, ամէնէն աւելի նեղացուցիչ եւ միեւնոյն ատեն նուաստացուցիչ բան է։ Որովհետեւ կը պատահի որ երիտասարդ աղջիկներ որոնք (յապաղած) սիրոյ մեծ գաղտնիքները կ'երազեն, անգամ մը որ ամուսնանան, ամիսներ եւ նոյնիսկ տարիներ վերջը կը յուսախաբուին իրականութենէն որ շատ աւելի նուազ հետաքրքրական է։ Մենք կը սկսինք սիրել այդ իրականութիւնը երբ մեր ամուսինը գրեթէ բոլորովին կորսնցուցած է ամէն խանդավառութիւն, կը սկսինք հասկնալ, զգալ, վայելել սէրը, բոլորովին նոր եւ անհատական թափով մը, եւ մեր ամուսինը մտազբաղ կը գառնայ, առնուազն շաբաթը երեք գիշեր մեզ առանձին կը թողու, որովհետեւ բարեկամներ ունի եւ քաղաքականութիւնը... Օ՜հ, քաղաքականութիւնը, կիներու մեծագոյն թշնամին, մանաւանդ այժմ՝ երբ այրերը իրենց հասուն տարիքի կիրքն ըրած են գայն, եւ Հռոմի քաղաքական մթնոլորտը, յաճախ անտանելի գարձած է։ Անոնք դուրս կ'ելլեն անմիջապէս ճաշէն վերջ, սիկառը տակաւին իրենց շրթունքին, ուշ կը վերադառնան, երբ մենք սպասելէն ուժասպառ կը ձեւացնենք թէ քնացած ենք, այն յոյսով որ պիտի գան մեզ արթնցնել։

Այսպէս է որ մեր ամուսինը երեսի վրայ կը թողու մեզ — խեղճ կիներ— այն ատեն մեր երեւակայութիւնը մեզ կը լրտեսէ եւ կը գոհանայ ընտանի, չափուած աղապատանքի մը արտայայտութիւններէն։

Չափազանց վստահութեան պատճառով մեր ետեւէն կ'իյնայ անգործ բարեկամ մը, անկեղծ եւ չափազանց շնորհալի բարեկամ մը, որ մեզի կ'ընկերանայ մըրգուհիներու եւ բանախօսութիւններու ատեն, որ անձրեւոտ օրեր, կուգայ մեր տունը թէյ առնել, կէս մը երաժշտութիւն ընելով եւ քիչիկ մըն ալ չարախօսութիւն, որ ձեր օթեակը կը բաժնէ սպասելով ձեր ամուսնոյն որ յաճախ ներկայացման աւարտելուն կ'երեւայ։

Բարեկամը հաճելի է, սիրալիր եւ փութկոտ. գաղտնի կերպով կը դարպասէ մեզի, միշտ այնքան որքան պէտք է կիներու, ինչպէս բռնաձիներուն իրենց սիրուն դէմքին։

(Շար.) ԵՄԻԼԻՕ ԼՈՒՄՊԱՐՏՕ

ԶԱՐՀՈՒՐԵԼԻ ՉԱՐՉԱՐԱՆՔՆԵՐ

Ձուլե Թաունի համալսարանի փոխ-նախագահի վեր. Խտվընս վալ, որ վերջերս վերադարձաւ Ռուսիայէն, հետեւեալ սրտառուչ մանրամասնութիւնները կուտայ Ռուսիոյ կրօնական հալածանքներու մասին:

— *Փերմի արքեպիսկոպոսը ողջ ողջ թաղուած է, աչքերը փորուելէ վերջ: Պելկորոտի եպիսկոպոսը ողջ ողջ նետուած է կիրով լեցուն փոսի մը մէջ: Եուրիէֆի եպիսկոպոսը, հասարակ ոճրագործներու հետ բանտարկուելէ վերջ, չարչարանքի ենթարկուած է: Նախ քիթն ու ականջները կտրած են, յետոյ սուինով ծակծկած մարմինը: Վորօնէցի արքեպիսկոպոսը կախուեցաւ եկեղեցւոյ խորանին առջեւ. իր թեմին պատկանող 160 քահանաներ նմանապէս կախուեցան: Թէօֆանի արքեպիսկոպոսը խեղդած են ջուրին մէջ: Զէրտէնցի քահանայ մը զարհուրելի պայմաններու տակ սպաննուեցաւ: Ջինքը մերկացնելէ վերջ խօթեցին պաղ ջուրին մէջ, մինչեւ որ մարմինը կատարեալ սառնակոյտ մը դարձաւ:*

Ասկէ զատ տոքթ. Վալշ իր ունկնդիրներուն յանձնեց «Անաստուած» թերթէն օրինակները: Քսան միլիոն տպած եւ ցրուած են ամէն կողմ, մասնաւորաբար դպրոցներու մէջ:

Գիւղացիներու դիմադրութիւնը

Ուկրայնայի գանազան շրջաններէն անընդհատ լուրեր կը հասնին խորհրդային գործակալներու եւ գիւղական «հաւաքական տնտեսութեանց» անդամներու սպանութեան մասին: Վերջին երկու շաբթուան ընթացքին հետեւեալ դէպքերը պատահած են.—

Թիւլլէնի մէջ սպաննուած է գիւղատնտես մը, որ կազմակերպած էր հաւաքական տնտեսութեանց նախապատրաստական աշխատանքները: Նովօ-Եուրովքայի մէջ, Նիկոլաեւի մօտ, «երկրագործական համայնք»ի երկու անդամներ, ինչպէս նաեւ խորհրդային ներկայացուցիչը ջարդուած են եւ երկու հատնտեսներ պետերու տուներ այրուած: Թրայանքայի մէջ, հաւաքական տնտեսութեանց կազմակերպիչին տունը այրուեցաւ, Ալեքսանտրովկայի եւ Անտոնովկայի մէջ սպաննուեցան երիտասարդ համայնավարներու բազմաթիւ վարիչներ:

Բազմաթիւ գիւղերու մէջ գիւղացիները կը լքեն իրենց օջախները եւ քաղաքները կը փախչին, հաւաքական տնտեսութեանց մէջ չմտնելու համար: Քաղաքները լեցուն են գաղթականներով, որոնք եկած իրենց կարասիներով, ու կը պահանջեն իբրեւ բանուոր աշխատիլ գործարաններու մէջ: Նիկոլայեւի շրջանին մէջ, մեծ թիւով գիւղացիներ մերժելով «հաւաքական տնտեսութեանց» յանձնել իրենց գոյքերը, այրած են իրենց բոլոր մեքենաներն ու գործիքները:

Գիւղացիներու դիմադրութիւնը սարսափելի փոխ-վրէժի կը մղէ իշխանութիւնները: Ուկրայնայի բանտերը լեցուն են: Ախիկներուն մէջ մէկ հոգիոց տեղը 15-20 հոգի արգելափակուած են:

Ներքին գործավարը հրահանգած է որ հակաբոլշեւիկեան պրոպագանդի համար ձերբակալուած բոլոր մարդիկը ղրկուին Սիպերիա կամ հիւսիսային շրջանները, ուր կ'աքսորուէին ցարին օրով հասարակ ոճրագործները: Գիւղացիները ահաբեկելու համար, վերջին օրերս մեծ չափով աւելցած են մահավճիռները:

Զանազան շրջաններու, մանաւանդ Քիէվի մէջ, գիւղացիներու նոր խումբեր զինեալ ապստամբութեան դիմած են:

Քուէի իրաւունքի րոյունիւներուն

«Թայմզ»ի թղթակիցը Պոլսէն կը հեռագրէ թէ՝ քաղաքական նոր օրէնքին համաձայն, թրքուհիները այսուհետեւ իրաւունք պիտի ունենան իրենք ընտրող եւ ընտրելի մասնակցելու թաղապետական ընտրութեանց:

Զեմի ամասանութիւն

Հայֆայէն կը հեռագրեն.— Տեղական դրամատան մը հաշուոյն ղրկուած մեծ արկղ մը բացուեցաւ մաքսատան պաշտօնեաներուն կողմէ: Մէջէն գտնուեցան 150 հրացաններ եւ բազմաթիւ ուրիշ զէնքեր: Հրեայ մաքսաւորն ու երկու ուրիշ Հրեաներ ձերբակալուեցան:

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ԶԱՇԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ — Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ-ԽՆՁՈՅԻ

կազմակերպուած Պարսկահայերու Միութեան կողմէ, այս կիրակիներեկոյ ժամը 8.30ին «Փլորիա» ճաշարանը: Նուագ, երգ, պար, սենեակային խաղեր եւ անակնկալներ: Կը հրաւիրուին բոլոր Պարսկահայերն ու հատակիրները:

Վարձու է առեւտրական գրասենեակ մը

Դիմել՝ Պալենց գրատուն, 233 Fbg. St: Martin, Paris(10):

Կ'ուզուի կալի վարժ գործաւորուհի մը

ինչպէս նաեւ ափրանթի (աշկերտուհի) մը: Դիմել՝ Տիկ. Զապէլի, 23 Rue Nollet: Մէթրօ՝ Clichy.

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Ամբատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լապոռատուռ: Մղձամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12.

ՖՐԱՆՔ ԵՒ ՌՈՒԻ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

A. REDSKY, Place Contrescarpe (76 r. Cardinal Lemoine) *ան-կիւնը: Օթոպիւս՝ S., Թրամուէյ՝ 4, 47, 82, 83, 85:*

Արեւելեան ամէն կարգի նպարեղէններ, Թրքական սուրճ, Պրինզա, քաշկավալ, սեւ եւ կարմիր խավեար, պուլղուր, տոլմա, հելվա, լօքում, փաքլավա, օղի, վոտկա, րում, քոնեաք, շամփանեա եւ ամէն կարգի գինիներ: Գինները մատչելի: Թարմ եւ մաքուր: Տունը կը յանձնուի: Հեռ. Gobelins 51-52:

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Հայացագործ LA GARDE

1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)

Téléphone-Trudaine 95-21

Գործ կը փնտռէ հայ սպասուհի մը: Պարկեշտ եւ գործունեայ: Դիմել *Յառաջի* վարչութեան:

EMPIRE Միգիք-Շօլ՝ 37 Av. Wagram

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H. STEPHAN

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Ալֆորվիլի «Մ. Մինասեան» ընթ. կոմիտէի թէյասեղանը վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին, Հաճի Մկրի սրճարանը, 72 Rue Etienne Dolet: Կը խօսի՝ ընկ. Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ:

Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները:

ՓԱՐԻԶԻ ՏԻԿՆԱՆՑ ՊԱՐԱՒԱՆԴԷՍԸ

Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութեան Հ. Կ. Խ. Օգնութեան ժամանակաւոր հանրածանօթ պարահանդէսը, դիմակաւոր եւ անդիմակ, վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 10ին Salle Hoche *մէջ, 9* Avenue Hoche, Paris (8)*:*

ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՒԱՆԴԷՍ

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ԴԱՒՐԱ ԳԻՒՂԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

ի նպաստ Դաւրա գիւղի կարօտեալներուն

Վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Salle Harola *մէջ 3 Rue La Vieuville, Paris (18e), Nord Sud. Abbesses.*

Կը ներկայացուի՝ «ԶԱՐԾԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ» զաւեշտը

Հայկական եւ եւրոպ. պարեր, մրցում թանկօթ եւ պոսթոնի, Պուֆէ ժողովրդական գիներով: Տոմսեր՝ 10 եւ 7.50 ֆրանք:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԱՐՍԷՅԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած Քղիի Հայր. Միութեան կողմէ

վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 84 rue Chape թատերասրահը

Կը ներկայացուի՝ դեկավարութեամբ ՄԱՐՈՒԹԵԱՆԻ

ՈՃՐԱԳՈՐԾԻ ԸՆՏԱՆԻՔԸ ԿԱՄ ՔՈՐԱՏՕ

ԹԱՏՐՈՆ ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷ

ԻՐԱՐՈՒ ՓԱԿԱԾ ԵՐԿՈՒՈՐԵԱԿ ՔՈՅՐԵՐ

ԿԻՐԱԿԻ 23 Մարտ ժ. 21ին

ԱՆԲԱԺԱՆԵԼԻՕՐԷՆ ԿՅԱՄԻՆ

ORCHESTRE FANTOME

Տոմսերը՝ 10—80 ֆրանք՝ Թատրոնէն

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՇԱՒԻԼԻ երիտասարդաց երկսեռ Միութեան ընդհ. ժողովը վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: *ԼԻՈՆԻ Հ.Ե.Ո.Մ. Միութիւնը ստիպողաբար ընդհ: ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին* 202 Rue Boileau *ժանկապարէզի սրահը:*

Հ. Յ. Դ. Սէն Շամոնի ենթա. կոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ *այս կիրակի կիսօրէ վերջ ժամը 2ին իր ակումբին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:*

Հ. Յ. Դ. ԱԼԵՔՍԱՆՏՐՈՎԿԱՅԻ ԿԱՐՈՒՆԱՅԻՆ ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Կը հրաւիրուին Ալեքսանտրովկայի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 3ին, 4 Place d'Aix (փլաս տէքս 4) պ. յ. Պոյաճեանի պանդոկին մէջ: Օրակարգ՝ հաշուետուութիւն վարչութեան, նոր վարչութեան ընտրութիւն, վանի Ապրիլեան հերոսամարտի 15 ամեայ տարեդարձը: Ժողովը երկրորդ անգամ իրաւիրուած ըլլալով անկախ ներկաներու թիւէն օրինական պիտի համարուի: կը հրաւիրուին անդամ եւ ոչ անդամ բոլոր հայրենակիցները:

ՄԱՐՍԷՅԻ ՀԱՅ ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶԱԿԱՆ «ԱՐԾԻՒ» ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀ. ԱՆԴԱՄԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ՝ *այս կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին սէն Լուի, կրան փէն ակումբ—ընթերցասրահին մէջ: Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:*

ԼԻՈՆԻ, Բարձր-Հայքի Հայրենակցական Միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր Լիոնաբնակ անդամ ոչ անդամ հայրենակիցները վաղը Շաբաթ ժամը 5ին, Բարձր-Հայք ճաշարանը, 4 Rue François-Garcin, Միութեան կեդրոնատեղին: Օրակարգ: հաշուետուութիւն եւ կոյց եւայլն:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

Աղեքսանդրիա, *Ս. Ս.— Ձեր ուղած հասցէն՝* Villefranche sur Mer, France.

ՈՒԿՐԱՅՆ ՄԵԾ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ուկրայնական նուագախումբ մը, դեկավարութեամբ Պ. Ջեխովսկիի, եւ մասնակցութեամբ 35 հոգիի, նուագահանդէս մը կուտայ 22 Մարտ շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին Salle Léonի մէջ (Place du Gard Amette, մէթրօ Duplex): Տոմսերու գին՝ 5, 10, 15 եւ 20 ֆրանք: կը ծախուին Eglise St-Léonի մէջ եւ սրահին դուռը հանդէսին իրիկունը ժամը 6ին:

Նուագահանդէսը սարքուած է Ուկրանացի ազգային բանաստեղծ Շեվչէնկայի 69րդ տարեդարձին առթիւ եւ ի նպաստ Շաւիթալ եպիսկոպոսին:

Ապրիլի վարձու է փավիյոնի մը ստորնայարկը որ ունի մեծ սենեակ մը, ճաշասրահ, խոհանոց, entrée, եւ գետնայարկը 2 փիէս որոնք կարելի է վերածել արհեստանոցի կամ մթերանոցի, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, պարտէզ՝ պտղատու ծառերով, դիւրութիւն կայ կարաժ կամ յատկացուածական արհեստանոց շինելու: վարձք՝ 1000 ֆրք., պայ 14 տարի, րբփրիգ 8000 ֆր.: Դիմել՝ M. Cassarino, 20 Rne Edouard Vaillant, Alfortville, (Seine): Տասը վայրկեան փարիզէն, շոգեկառք՝ կար տը Լիոնէն, շոգենաւ եւ հանրակառք Gare Austerlitzէն:

ՏՕՔԹՕՐ Մ. Տ. ՆՈՐԱՑՐ

8 RUE BUFFAULT, PARIS (9e)

Հեռաձայն, PROVENCE: 20—

կը խնամէ ներքին եւ կիներու հիւանդութիւնները

կը կատարէ ծննդաբերութիւններ

կ'ընդունի ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2—7եւ ժամադրեամբ: կիրակի եւ տօն օրեր, առաւօտեան ժամը 10—12

25 ՎԱՅՐԿԵԱՆ ԿԱՐ ՏԻՒ ՆՈՐԷՆ (ՓԱՐԻԶ) ԵՒ 300 ՄԷԹՐ Հ COUSSAINVILLEի կայարանէն: Այցելեցէք «Grand ՀՈղաբաժինը, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն: Մարշէն կը գտնուի հողամասին կեդրոնը: Առաջին ամսական ամսավճար 250 ֆրանք:

Մանրամասնութիւններու համար դիմել տեղւոյն Շինգշբ. Շաբաթ եւ կիրակի օրերը կամ Société Générale 7 Rue la Boétie, Paris, հեռաձայն Anjou 10—20:

Նահանգապետական հրամանագիր՝ 22 մարտ 1929. Յանձնուած է քաղաքապետարան:

«ԿՈՎԿԱՍ» ՃԱՇԱՐԱՆ

Ամէն օր՝ գառնուկի միսով խորոված, լուլա - քէպապ եւ Օրքէստր Թառիստ ժորժի դեկավարութեամբ: բաց է մինչ առաւօտ ժամը 2:

23 Rue Huchette — Métro: St. Michel

ՁԱՇԱՐԱՆ ԵՓՐԱՏ

14 Rue François Garcin, 14, LYON

Պատիւ ունինք յայտարարելու մեր յարգելի յաճախորդներուն եւ Լիոնահայ ամբողջ երիտասարդութեան թէ մեր ճաշարանը իր վոն կերակուրներով, մաքրութեամբ եւ անթերի սպասարկութեամբ դառած է Լիոնահայութեան միակ կեդրոնավայրը:

Եթէ կ'ուզէք հոգ տանիլ ձեր առողջութեան, փութացէք անմի այցելել մեր ճաշարանը համոզուելու համար: Ժողովրդական գի

Տէր եւ Տնօրէն

ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ եւ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

Phonos & Disques **Columbia** — Odéon

ՀԱՍԱԾ ԵՆ 1930ի ԱՄԵՆԱՆՈՐ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՓԼԱՔՆԵՐԸ Լ. ՆՃԱՆԵԱՆԻ ՔՈՎ

ԿԸ ԾԱԽՈՒԻՆ ՄԱՐՏ 15ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ԼԱՒ ՓՈՆՕՆԵՐ ԿԱՆԽԻԿ ԵՒ ԱՊԱՌԻ

Մէկ այցելութիւնը կը բաւէ

56 Rue Piat, Paris (20) — *Մէթրօ՝ Պէլվիլ, Թրամ. 26*

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԱՌԻԹԷՆ

ՄԻՄԻԱՅՆ 15 ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

Մայքըլ Արլէնի (Տիգրան Գույումճեան) այնչափ փնտռուած եւ հռչակ հանած «*Կանանչ գլխարկը*» գիրքը, որուն գինն է մէկուկէս տոլար: (37.5 ֆրանք), կը ծախենք 25 ֆրանքի:

Դիմել *Յառաջ* գրատուն, G. Tzerikiantz, 13 Rue des Dominicains, Marseille.

ԱՆՈՒՇ ԱՎԱՃԵԱՆ

O. M. OHANESSSIAN

Marque déposée MELKON

Եթէ կ'ուզէք ճաշակել արեւելեան համեղ անուշեղէնները փնտռեցէք ամէն տեղ միայն MELKON վաճառանիշով՝ *Լոքում, փաքլավա, քատայիֆ, հելվա, եւայլն:*

25 Rue Vilin, Paris (20e) — Հեռաձայն Menil. 69—15

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Ցեր եւ ցնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամ 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19:

ՁԵՐ ԿՕՇԻԿՆԵՐԸ ԳՆԵԼԷ ԱՌԱՋ

ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ **ՁԱԿՈՐԻՏԵՍ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ**

ՅՈՒՆԱԿԱՆ կօշիկի գործարանէ

18 Rue MONCEY, 18 Lyon

Փլաս տը Փոնի մօտ

Հայերու համար հարիւրին 20 զեղչ

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շ.	40 շ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»		»
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub. St.-Martin
PARIS (10e)
MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone: NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ
22
ՄԱՐՏ
1930

22 MARS 1930

Ջ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1218 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Ո՞Վ ԿԸ ՆԵՐԾՆՉԷ ԱՅՍ ՓՍՓՍՈՒԿԸ

Աթենէ մը ի վեր, բառեր մը կը ծամծմեն ռամկավար— միայն ռամկավար— օրկաններըը, Սուրիա ապաստանած գաղթականներու կացութեան մասին։

Առջի բերան, ժամն ազգասիրութեան թմբուկ մը հնչեցնելէ յետոյ, հիմա սկսեր են տրտնջալ ոչ թէ հանգանակութեան ձախողանքէն, այլ... յաջողութենէն։

Եւ ալօ՝ առանց հարիւր ֆրանք հաւաքած ըլլալու։

Յետոյ, կը փորձեն տեսակ մը խուժանավարութիւն, փսփսալով թէ այդ հանգանակութիւնը կը վնասէ... Նուպարաշէնի (Հետեւաբար եւ Բարեգործականի)։

Քանի մը օրինակներ, բուն իսկ աղբիւրէն։

— «... Անշուշտ, պէտք է օգնել, պարտականութիւն է, նոյն իսկ մէկ Շայ անհատ թշուառութենէ ու կորուստէ փրկել շահ է ազգին համար։ Խնդիրը այդ չէ, այլ սա է որ այդ եւ նման ուրիշ գործեր, պարզ բարեսիրական ու ազգասիրական հանգամանք ունին, եւ հետեւաբար, պէտք չէ որ մոռցնեն Նուպարաշէնը, Նոր Աբաքիրը, Նոր Խարբերդը, Նոր Մալաթիան, Նոր Սեբաստիան»։ («Պայքար», 19 փետր.)։

Հալէպի ռամկավար օրկանը, ուզելով համոզել թէ «ամբողջ նպաստընկալներն են հոս, Հալէպի մէջ՝ 150 հոգի, իսկ Համրշլրի մէջ 50 ընտանիք», կը հարցնէ սրտառուչ միամտութեամբ,

— «Երբ այս է կացութիւնը, մեղք չէ՞ որ օգնութեան կոչեր ըլլան մինչեւ Ամերիկայի մեր հայրենակիցները, որոնք ծանրաբեռնուած են արդէն Նուպարաշէնի հանգանակութեամբ, որ պէտք է շարունակուի, առանց նուիրատուներուն ուշադրութիւնը այլուր դարձնելու» (Ազատ, 19 փետր.)։

Թէեւ, միեւնոյն թերթը, քանի մը օր յետոյ. փետր. 26ին, կը պատմէր, Համրշլրը ղրկուած յանձնախումբին անդամներէն Բարկէն քահանայի բերնով.

— «Համրշլրի մէջ բնակողները 1500ի մօտ են, որոնց կարեւոր մասը թշուառութեան մատնուած է։ Վեց ամսուան մէջ մեռած են մեծ ու պզտիկ 243 հոգի, հիւանդութիւնները, մասնաւորաբար մալարիան, բոլոր մասկութեամբ ճարակած են, ժողովուրդին հարիւրին 95ը այս հիւանդութեամբ վարակուած է»։

Եւ այժմ կարաւանին գլուխը անցած է՝ Փարիզի ռամկավար պաշտօնաթերթը։

Կրնա՞ը լռել, երբ բերան բերնի, քիթ քիթի կը շնչէ Բարեգործականի կեդր. Գրասենեակի մեծ ու պզտիկ իշխանաւորներուն եւ նպաստընկալներուն հետ։

Սար ու ձոր ման գալէ յետոյ, այս կեդրոնական օրկանն ալ կը յանգի միեւնոյն եզրակացութեան, մասնաւորապէս վկայութեան կանչելով իր «լաւատեղեակ» պաշտօնակիցին, «Եփրատի փետր. 19 թուակիր փսփսուքը, բայց մոռացութեան տալով միեւնոյն թերթին փետր. 26 թուակիր նոր եւ ծանրակշիռ տեղեկութիւնը.

— « կը կարծենք թէ այլեւս ժամանակը հասած է, որ հանրութիւնը լուսաբանուի եւ նոր օգնութեան համար հրապարակ նետուած հանգանակութեանց գործն ալ իր բուն համեմատութեան վերածուի, որպէսզի ուրիշ աւելի անհրաժեշտ, աւելի կարեւոր ձեռնարկներ չտուժեն։ Այսպէս է, օրինակ, Նուպարաշէնի ձեռնարկը» (19 մարտ)։

Այս բոլորին «միտ բանի՞»ն— «Լաւագոյն պիտի ըլլար, կը կարծենք (միշտ կը կարծենք) չաճապարել ծախսելու հանգանակուած գումարները ամբողջութեամբ, գանոնք ղրկելով նորեկ գաղթականներու գործով զբաղող Հալէպի խնամատարական Մարմնին, այլ Հ. Բ. Ը. Միութեան տրամադրութեան տակ պահել ցարդ չգործածուած մասը»։

Անշուշտ բարի նպատակով։ Բայց, Թող Թոյլ տան որ ազդարարենք.

— Այստեղ կեցէք։ Կեդր. Հանգանակիչ Յանձնախումբը չի կրնար ոչ Բարեգործականի կեդրոնին, ոչ ալ անոր եգիպտոսի կամ Հալէպի մասնաճիւղերուն տրամադրութեան տակ դնել հանգանակուած գումարները։ Ինչ որ հաւաքուած է եւ կրնայ հաւաքուիլ, պէտք է ղրկուի ուղղակի Հալէպ, «Գաղթականաց Կեդրոնական Խնամատարութեան», որուն նախագահն է Կիւրէղեան կաթողիկոսը։ Այդ Մարմինն է որ պիտի մասնակարարէ ազգօգուտ դրամը, անշուշտ ոչ թէ պարզապէս նպաստ բաշխելով, այլ հիմնական ձեռնարկի մը յատկացնելով զայն։ Եւ այդպիսի ծրագիր մըն ալ կայ,— գիւղ մը պիտի շինուի հարիւր ընտանիքի համար։

Կը թուի թէ Բարեգործականի վարիչ-պատուիրակը, բաւական չհամարելով իր մասնաւոր նամակներն ու թելադրութիւնները, ռամկավար մամուլն ալ օգնութեան կանչած է, իր նախապատրաստութիւնները կամ տեսակէտները առաջ քշելու համար։ Ուշագրաւ է՝ երեք ռամկավար թերթերու միաբերան փսփսուքը, եւ մանաւանդ Փարիզի պաշտօնաթերթին միացաւ գլորուած քարը։ Սա հոչակաւոր «կը կարծենք»ը։

Եթէ Հանգանակիչ Յանձնաժողովը վարանումներ ունի այս մասին, կը նշանակէ թէ չըմբռներ իր դերն ու պատասխանատուութիւնը։

Ինչ կը վերաբերի թշուառութեան պատկերին, իրրեւ կարճ պատասխան, վաղն իսկ հրատարակութեան կուտանք Հալէպի խնամատարութեան կոչը, զոր ստացանք այս տողերը գրելէ քիչ առաջ։

Այդ կոչին մէջ, այլապէս շահեկան բաներ պիտի գտնեն իր ծուռ բերան հակառակորդները, իրենց կուռքին, Նոյնինքն Կաթողիկոսին ստորագրութեան տակ։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԾԱՆՐ ՎԻՃԱԿ ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԻ ՄԷՋ

«Յուսաբեր» արձանագրելով շարք մը փաստեր, Անդրկովկասի կացութեան մասին, կը նկատէ (12 մարտ),

— «Ինչպէս կը տեսնէք, բոլոր աղբիւրները միաբերան կուգան վկայելու, որ իրապէս ժողովրդական լուրջ շարժուձեւեր ծաւալած են Անդրկովկասի եւ յատկապէս Ազրպէյճանի մէջ։

Դժուար չէ հասկնալ, թէ ինչո՛ւ Սթալինեան խելագար հրահանգները արիւնոտ արձագանգներ գտած են յատկապէս Թաթարաբնակ շրջաններու մէջ։

Անդրկովկասեան ժողովուրդներէն ամէնէն մոլեռանդը (կրօնական հարցերու մէջ) յետամնաց Թաթարն է։ Թաթարն է միաժամանակ, որ աշխատաւոր ֆոճ գիւղացիութեան կողքին բէկերու եւ աղաներու —բոլշեւիկեան բառով՝ կուլակներու — ստուար խաւ մը ունի, աւանդական իրաւունքներով, ֆզօր կապերով եւ մեծ ազդեցութեամբ ժողովրդական լայն գանգուածներու վրայ։ Այսօր սաստկապէս պայքար կը մղուի յատկապէս այս երկու տարրերու դէմ,— կրօնական ֆողին վրայ՝ կղերականութեան եւ տնտեսական գետնին վրայ՝ բէկութեան եւ աղալարութեան։ Եւ այդ պատճառով առաւելապէս Թաթար ազգաբնակութեան կողմէ է, որ Սթալինեան քաղաքականութիւնը ամէնէն բուռն ընդդիմութեան կը ֆանդիպի։

Այս ըսել չէ սակայն, թէ միւս ժողովուրդներու եւ յատկապէս ֆայութեան կողմէ այդ քաղաքականութիւնը կ'ընդունուի ֆամաժողովրդական խրախճանքներով։ Հայրենի երկրէն ստոյգ լուրերը, դժբախտաբար, կը պակսին մեզ։ Սակայն պետականացած ստախօսութեան օրկաններու, խորֆրդաֆայ մամուլի տուած պատաֆական տեղեկութիւնները իսկ բաւական են ֆամոզուելու ֆամար, որ չափէն աւելի ծանր վիճակ ստեղծուած է նաեւ մեր հայրենիքին մէջ։ «Խ. Հայաստան»ը կը ֆաղորդէր, որ «այստեղ ու այնտեղ» կուլակները սկսած են աֆաբեկել սթալինեան նոր քաղաքականութեան աւետաբերները, ֆամայնավար քարոզիչներն ու խորֆրդային պաշտօնեաները։ Ցակերտեցէ՛ք կուլակ բառը եւ «այստեղ ու այնտեղ» բառին տակ ֆասկցէք ամբողջ Հայաստանը, — եւ այն ատեն պատկերը կատարեալ կ'ըլլայ։

1917ի Հոկտեմբերեան դաւադրութենէն ասդին ամբողջ Ռուսաստանը եւ անոր ետ միասին նաեւ Անդրկովկասն ու Հայաստանը քիչ անգամներ այսքան ծանր ու մղձաւանջային օրեր ապրած են։»

ՀԱԿԱԲՈԼՇԵՒԻԿ ՆՈՐ ԴԱՒ ՄԸ

Չեկան կը յայտնէ թէ ընդարձակ նոր դաւ մը երեւան հանած է բոլշեւիկեան «չինարարական» աշխատանքներուն դէմ։ Մինչ նախապէս գտնուած դաւադիր կազմակերպութիւնները կը ձգտէին խորհրդային վարչաձեւը տապալել՝ քանդելով ճարտարարուեստը, երկաթուղիները, հանքերն ու առեւտուրը, նոր կազմակերպութիւնը կը յարձակի երկրագործութեան վրայ, մանաւանդ Ուկրանիոյ մէջ։ Դեռ չեն ձերբակալուած դաւադրութեան բոլոր վարիչները։ Ձերբակալուածները խորհրդային իշխանութեան վստահութիւնը վայելող բարձրաստիճան պաշտօնեաներ են։

ՕՐ ԸՍ ՕՐԻՆ

Լոնտոնի խորհրդաժողովը աւելի մէջ

Գերագոյն ճիգեր կ'ըլլան փրկելու համար Լոնտոնի նաւային խորհրդաժողովը։ Մանաւանդ ֆրանսական եւ անգլիական պատուիրակութիւնները տենդոտ գործունէութեան մէջ են եւ շարունակ խորհրդակցութիւններ կ'ունենան՝ ելքի մը յանգելու համար։ Այժէն ինչ կախուած է այժմ Իտալիոյ բռնելիք դիրքէն։

«Թայմզ»ի Հռոմի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ Իտալացիները մեծապէս ցաւած են որ Ասգլիա եւ Ամերիկա կ'ուզեն Ա. պատուիրակ Կրանտիի գլխուն վրայէն դիմել Մուսոլինիի։ Այսպիսի արարք մը ոչ միայն անձնական վիրաւորանք մը պիտի ըլլայ Կրանտիի եւ իր պաշտօնակիցներուն համար, այլեւ որեւէ օգուտ չպիտի ունենայ, քանի որ Մուսոլինի ինք է որ գծած է Իտալական պատուիրակներուն դեռեւելիք ուղղութիւնը խորհրդաժողովին մէջ, հիմնուած Իտալիոյ նաւային պէտքերուն վրայ։

Ծովակալ խորհրդաժողովի խնդիրը չկար, երբ դիկտատորը կազմեց Իտալիոյ նաւային ծրագիրը։ Մասնաւոր ուշադրութիւն կ'ընծայուի այս հարցին մէջ Ճրանսա փետր. 13ին խորհրդաժողովին ուղղուած իր օտաօթ յուշագրին մէջ Իտալիա չի յիշուի այս պատուիրակաց կարգին, որուց հետ պատերազմ մը ասկարելի է։ Մանաւանդ երբ նկատի առնուի որ Իտալիոյ վրայը Միջերկրական ցամաքային անսիյական ղրացրին Եուկոսլաւիոյ հետ, կասկածները կ'աւելնան Իտալացրսարուն մէջ, որոնք բնաւ տրամադիր չեն փոխելու իրենց տեսակէտը եւ զրկումներ ընելու։

Այս պայմաններուն մէջ, մեծ յոռետեսութիւն կը տիրէ խորհրդաժողովին ելքին մասին։

**** Մուսոլինի առջի օր Ֆաշիստ Մեծ ժողովին առջեւ պարզեց միջազգային կացութիւնը եւ կարդաց Լոնտոնէն դասած տեղեկագիրները։ Մեծ ժողովը յետոյ քուէարկեց բանաձեւ մը, որով «իր կատարեալ եւ ամբողջական հաւանութիւնը կուտայ Լոնտոնի խորհրդաժողովին մէջ իտալական պատուիրակութեան բռնած այս դիրքերուն համար, որով պաշտպանեց Իտալիոյ իրաւունքը ցամաքային ամէնէն լաւ սպառազինուած ազգերու հետ նաւային հաւասարութիւն ունենալու մասին»։*

**** Պրիան Փարիզ վերադարձաւ եւ պիտի մնայ մինչեւ գալ շաբաթ։ Նաւային խորհրդաժողովը դադարի մէջ է հիմա։*

**** Ահռելի ծանրութիւն ծագած է նաեւ Ճափոնի եւ Ամերիկայի միջեւ։*

Օգնութիւն ռուս փախստականներուն

Տեյլի Թելեկրաֆի Ժընեւի թղթակիցը կը տեղեկանայ թէ Ազգերու Դաշնակցութիւնը իր հովանաւորութեան տակ պիտի առնէ այն բազմաթիւ Իուսերը, որոնք Խորհրդային կառավարութեան կրօնական հալածանքէն փախչելով ստիպուած են Լեհաստան ապաստանիլ։ Բոլշեւիկեան բռնակալութեան այս դժբախտ զոհերուն խնամատարութիւնը յանձն պիտի առնէ Տոքթ. Նանսէնի բարձր-կոմիսարութեան կցուած մասնաւոր Գաղթականներու կազմակերպութեանց խորհրդատու կոմիտէն։ Այս կոմիտէին նախագահն է Պ. Լ. Վոլֆ, Հրեայ Գաղթականներու տեղաւորման ընկերութեան ներկայացուցիչը։

Պ. Վոլֆ նախագահեց Ժընեւի մէջ գումարուած ժողովը, որ վերահաստ եղաւ թէ Տոքթ. Նանսէնի եւ անոր հետ գործակցող ընկերութեանց միջեւ կատարեալ համաձայնութիւն կը տիրէ։ Ժողովին մէջ յոյս յայտնուեցաւ թէ Բարձր-կոմիսարը կրնայ ապակցիլ այն հայ և ռուս գաղթականներուն, որոնք վերջերս ձգած են իրենց երկիրը։

Խորհրդակցութեանց ընթացքին լսուեցաւ թէ Լեհաստան հասած են 600 ռուս եւ ուկրայնացի գաղթականներ, եւ քուէարկուեցաւ բանաձեւ մը, որով կը խնդրուի Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդէն (որ նիստ պիտի գումարէ յառաջիկայ մայիսին), Լեհաստանի այս գաղթականները մտցնել Տոքթ. Նանսէնի Ֆոնտին մէջ։ Տարակոյս չկայ թէ, կ'ըսէ անգլ. թերթին թղթակիցը, Խորհուրդը պիտի հաւանի առոր։

Ի՞նչ կ'ակնկալի կը դառնայ Մոսկուայի մէջ

Րիկա, 20 մարտ.— Մոսկուայէն հասած տեղեկութիւններ կը յայտնեն թէ Ստալին ստիպուեր է հրաժարիլ։ Իր հեղինակութիւնը յանկարծակի խորտակուեր է, շնորհիւ երիտասարդ համայնավարներու կարգ մը խմբակցութեանց, որոնք դժգոհ էին հաւաքական տնտեսութեանց մասին Ստալինի վերջին շաբաթներս հետապնդած քաղաքականութենէն։

Մոսկուայի եւ Լենինգրադի մէջ հանրային շէնքերու առջեւ պահակազօրքը կրկնապատկուած է։

Կրէմլին իսկական բանակեցի մը վերածուած է։

Ռուսական ցորենը դէպի Անգլիա

Գրած էինք թէ Հոլանտացի երկրագործներու գործակցական ընկերութիւնը որոշած է բոյկոտի ենթարկել ռուսական բոլոր բերքերը։ Այս որոշումին հետեւանքով դէպի հոլանտական նաւահանգիստները ճամբայ ելած ռուս ցորենաբարձ շոգենաւերը մեծ դժուարութեանց հանդիպեցան եւ չէին գիտեր ո՛ւր ցամաք հանել իրենց բեռները։ Խորհրդային կառավարութիւնը որոշած է դէպի անգլիական նաւահանգիստները ուղղել ռուսական շոգենաւերը, որոնք 30,000 թոնօ ցորեն կը տանէին դէպի Ամսթէրտամ եւ Ռոթէրտամ։ Այս ուղղութեամբ հրամաններ ղրկուած են արդէն շոգենաւերուն և ցորենները պիտի ծախուին անգլիական հրապարակին վրայ։

(Յուներու դարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՎԱՂՂԷ՝ ՏԵՍԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՄԱՅՔԸԼ ԱՐԼԷՆԻ ՀԵՏ

ՈՐ ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ԿԸ ՀԱՍՏԱՏԷ ՄԵՐ ՏԵՍԱԿԷՏԸ

ԵՒ ՈՒՐԻՇ ԱՆԱԿՆԿԱԼ ՄԸ

ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ԱՆԱՏՈԼՈՒԷՆ ՔՇՈՒԱԾ ԹՇՈՒԱՌՆԵՐՈՒՆ

ՑԱՆԿ 46

Ադբակի Հ. միութենէն, Ապատան (տես նախ. մակը)	600.—
45րդ ցանկին գումարը	54,165.—
Ընդհ. գումար	54,765.—

*
**

... Խմբագիրը

ԱՊԱՏԱՆ, (Պարսից ծոց), 4 մարտ.— Ապատոլուէն Սուրիա ապաստանած մեր թշուառ եղբայրներու օգնութեան գործէն անմասն չմնալու համար, քանիմը անդամներէ կազմուած Ադբակի «Հայրենասիրաց» միութիւնը վեց հարիւր (600) ֆրանք գումարով իր մասնակցութիւնը կը բերէ Յառաջի միջոցաւ։

Ա. Հ. Միութեան վարչութիւն

ԽՄԲ.— Մինչեւ 7 Մարտ այս գումարէն կեդր. Յանձնախումբին յանձնած ևնք **48,000** *ֆրանք։*

Երէկ յանձնեցինք **6000** *ֆրանք եւս։ Ընդհ. Գումար՝* **54,000** *ֆրանք։*

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՓԻԼԻՊՊԻՈՒՊԱՆԻ ՄԷՋ

Մարսիլիոյ «Հայ Սիրտ»ը հետեւեալ տեղեկութիւնները կը ֆաղորդէ քրտական շարժման մասին.

— Մէկ քանի ձախորդութիւններէ վերջ այժմ տեսակ մը զինադադար կը տիրէ Թուրքիոյ եւ Քիւրտերու միջեւ։

Թուրքերը կը ջանան քաղաքականութեամբ ծուղակը ձգել ըմբոստ Քիւրտերը որոնք Տէրսիմի բարձունքներուն վրայ ամրացած կ'ապրին. քանի մը անգամ առաջարկած են որ ազատութիւն կը շնորհեն Տէրսիմին, պայմանով որ զէնքերնին յանձնեն եւ իբր օրինակ Թուրքերուն զէնքերը հաւաքած են, բայց Քիւրտերը զգոյշ են եւ կ'ըսեն. «Հայերուն ալ այդ տեսակ առաջարկները շատ ըրիք, պէյլիկութիւն խոստացաք եւ զէնքերը հաւաքելէ վերջ, բոլորը կոտորեցիք. մեզի ալ նոյնը պիտի ընէք.» եւ իրօք անոնք խորապէս հաւատացած են որ վերջվերջոյ իրենք ալ զոհ պիտի երթան Թուրքերուն, մանաւանդ երբ Հայերու պէս պարզամիտ կերպով չարժին։ Արդէն վերջին կռիւներու ատեն տեսան թէ ինչպէս քիւրտ կիներն ու երախաներն ալ խժդժուժ բռնաբարութեանց ու կոտորածի ենթարկուեցան։

Տէրսիմցիները միշտ բարեկամ են Հայոց եւ ամէն գնով կը պաշտպանեն իրենց մօտ գտնուող Հայ խլեակները։ Կ'ըսուի որ վերջերս Թուրքերը երեք չորս Հայ երիտասարդներ բանտարկած ըլլալով, Քիւրտերը դիմեցրանց կը յարձակին բանտին վրայ, ու պահապանները սպանելով կը փախցնեն Հայերը։

Խաբերդի շրջանին մէջ գիւղերը ոչ մէկ Հայ մնացած է, բոլորը ժողովուած են քաղաք. այդ կողմերը այժմ տեղատուրուած են Թուրք կամ չերքէզ գաղթականներ, Պալքաններէնտարուած. ասոնց մէջ կան շատ մը ազգակաբարոյ մարդիկ, որոնք իրար վրայ յարձակելով եւ կողոպտելով ժամանակ կ'անցնեն։

"ՀԱՄԱՏԱՐԱԾ„Ի ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐԸ

«ԱՐՏԷԼՆԵՐ», ՈՉ ԹԷ «ԿՈՄՈՒՆԱ»

Մարտ 2էն իվեր, խորհրդային իշխանութիւնը սկսած է նահանջել քանի մը ճակատի վրայ միանգամայն:

Այն ճառին մէջ ուր Ստալին իր կամակատարներուն երեսին զարկաւ «գլխապտոյտը» եւ «քեալլակէօզութիւնը», կը ծանուցանէը «հաւատարածա»ի, հաւաքական տնտեսութեան նոր ծրագրին վերջնական խմբագրութիւնը:

Ստորեւ կուտանք այդ ծրագիրը, թարգմանելով «խորհրդային Հայաստան»էն.—

Հողի մասին

2.— Արտէլի անդամներուն հողամասերը բաժնող ամէն սահման պիտի ջնջուի եւ դաշտի բոլոր հողամասերը պիտի միացուին, կազմելով ընդհանուր հողամաս մը, զոր պիտի օգտագործէ արտէլի վարչութիւնը:

Բոլոր հողերը համայնեցնելէ յետոյ, անհատական օգտագործման համար ազատ պիտի ձգուին տուներուն մօտ գտնուած հողամասերը (պարտէզ, այգի, բանջարանոց): Այնտեղ, ուր անհրաժեշտ է, արտէլի վարչութեան որոշմամբ եւ ընդհանուր ժողովի վաւերացումովփոփոխութեանկ'ենթարկուին տուներուն մօտ գտնուած հողամասերու չափերը:

3.— Արտէլի հողամասը երբեք կարելի չէ կրճատել: Արտէլէն բաժնուած անդամներուն արգիլուած է հող յատկացնել արտէլի հողամասէն:

Արտադրութեան մրջոցներու մասին

4.— Պիտի համայնացուին աշխատող եւ մթերատու անասունները, գիւղատնտեսական գործիքները, սերմնցուի պաշարն ու կերը այն չափով, որ անհրաժեշտ է պահպանելու համար համայնացուած անասունները, գիւղատնտեսական գործիքները, որոնք անհրաժեշտ են արտէլին վարչութեան: Չպիտի համայնացուին արտէլի անդամներուն չէնքերը:

Գիւղատնտեսական գործիքներու համայնացման ատեն, արտէլի անդամներուն պիտի ձգուին իրենց անհատական օգտագործման համար գիւղատնտեսական մանր գործիքներ, որպէսզի կարենան մշակել տուներու մօտ գտնուած հողամասերը: Երբ արտէլի վարչութիւնը անհրաժեշտ նկատէ, համայնացուած աշխատող անասուններէն կրնայ գրաւել նուազագոյն չափով ձիեր, հոգալու համար արտէլի անդամներուն անհատական պէտքերը: Երբ տուն մը մէկ կաթնատու կով ունի, կարելի չէ համայնացնել: Մէկէ աւելի կովի տէր գիւղացիներէն կ'առնուին անասունները, միայն մէկը ձգելով տիրոջը՝ անհատական օգտագործումի համար:

Արտադրող անասունները անպայման պիտի համայնացուին: Եւ համայնացուած այդ անասուններէն պիտի կազմուին մասնաւոր արտէլներ:

Փոքր կենդանիներու, խոզերու եւ ոչխարներու համայնացումը պիտի կատարուի արդիւնաբերական անասնապահութեան զարգացած շրջաններուն մէջ, արտէլի անդամներուն ձգելով որոշ քանակութեամբ փոքր կենդանիներ, արտէլի որոշած չափով: Այն շրջաններուն մէջ, ուր փոքր անասուններու արդիւնաբերութիւն չկայ, խոզերն ու ոչխարները չպիտի համայնացուին: Ընտանի թռչուններըը եւս չպիտի համայնացուին:

Փոքր անասուններով, թռչուններով, (հաւեղէն) որոնք ձգուած են անհատական տնօրինութեան, պիտի կազմակերպուին մանր անասնապահութեան եւ թռչնաբուծութեան հաւաքական արդիւնաբերութիւններ:

Անբերրի տարիներուն, իբրեւ ապահովագրութիւն, արտէլին կից պիտի ստեղծուին սերմնցուի եւ կերի անձեռնմխելի հիմնադրամներ:

Արտէլի գործունէութիւնը

5.—Արտէլի վարչութիւնը եւ բոլոր անդամները պարտաւոր են.

ա) Ընդարձակել ցանքերու տարածութիւնը, օգտագործելով համայնացուած հողերը, մշակելով խոպան գետինները:

բ) Օգտագործել գիւղատնտեսական գործիքները, մեքենաները, սերմնցուն, արդիւնաբերութեան բոլոր միջոցները, փոխադրութեամբ գնել մեքենաշարժ ադրներ, նպատակ ունենալով աստիճանաբար հասնիլ գիւղատնտեսութեան մեքենայացումին:

Անդամներու մասին

6.— Արտէլի վարչութիւնն է, որ կ'ընտրէ արտէլի անդամները, զանոնք ներկայացնելով ընդհանուր ժողովին հաւանութեան:

7.— Արտէլի անդամ կրնան ըլլալ այն քաղաքացիները, որոնք 16 տարեկան են: Անդամ չեն կրնար ըլլալ ունեւոր գիւղացիները, ընտրական իրաւունքէ զրկուածներ: Այս յօդուածին փոփոխութիւնը կարելի է այն պարագային, երբ ներկայացող ընտանիքներու անդամներուն մէջ կան խորհրդային իշխանութեան նուիրուած կուսակցականներ, կարմիր զինուորներ եւ նաւազներ, գիւղի ուսուցիչներ եւ ուսուցչուհիներ, (երաշխաւորելու պայմանաւ իրենց ընտանիքին անդամները):

Անդամ չեն կրնար ըլլալ նաեւ անոնք, որ կը մորթեն ու կը ծախեն իրենց անասունները, կը փճացնեն իրենց գիւղատնտեսական գործիքները, կը պահեն սերմնցուն, չտալու համար հաւաքական արդիւնաբերութեան մարմիններուն:

Արտէլի միջոցները

8.— Արտէլի իւրաքանչիւր անդամ պիտի վճարէ մուտքի դրամ մը, թէ համայնացուած եւ թէ չհամայնացուած ստացուածքին արժէքին 2—10 առ հարիւր համեմատութեամբ գումար մը: Իր տանը անհատական օգտագործումին համար ազատ ձգուած առարկաները բացառութիւն կը կազմեն:

Եթէ արտէլի անդամին եկամուտի հիմնական աղբիւրն է աշխատավարձը (ուսուցիչներ, ծառաներ, պաշտօնեաներ), անդամավճարին չափը կ'որոշէ վարչութիւնը, առանց պահանջելու տարեկան ռոճիկին 10 առ հարիւրէն աւելի:

Քա որ գիւղացիները պիտի վճարեն առաւելագոյն 5 րուբլի:

Այն բանուորները, որոնք հաւաքական արդիւնաբերութեան գործերէն դուրս ուրիշ աշխատանքներ ալ կը կատարեն, իրենց ստացուածքին արժէքին 2—10 առ հարիւր համեմատութեամբ, վճարուած դրամէն զատ միանուագ պիտի վճարեն նաեւ իրենց տարեկան աշխատավարձին 3 առ հարիւրը:

Ծանօթ.— Անդամները մուտքի դրամէն զատ ուրիշ վճարում չպիտի ընեն:

Այս վճարումները պիտի կատարուին մաս առ մաս, համաձայն վարչութեան ցոյց տուած պայմանաժամերուն:

9.— Արտէլի անդամներուն համայնացուած (ծկան կամ մթերատու) կենդանի, գիւղատնտեսական գործիք կամ շէնք) ստացուածքին մէկ քառորդը կամ կէսը պիտի յատկացուի արտէլին անբաժանելի հիմնամթերքին: Մնացեալ մասը պիտի նկատուի արտէլի անդամին մասնավճարը:

10.— Արտէլի կազմէն հրաժարելու պարագային վարչութիւնը հաշիւը կ'ընէ եւ կը վերադարձնէ այդ մասնավճարը,պայմանաւ որ անոր յատկացուի արտէլի սահմաններէն հեռու հողամաս մը: Հաշուետուութիւնը տեղի կ'ունենայ միայն տնտեսական տարուան վերջը:

11.— Տնտեսական տարուան վերջը, արտէլի եկամուտներով պիտի վճարուին հաւաքականգիւղատնտեսութեան ծախքերը, ինչպէս նաեւ աշխատելու անընդունակ անհատներուն ծախքերը:Դրամ պէս բաժին պիտի հանուի հաւաքական տնտեսութեան հիմնադիթերքին (10-30 առ հարիւր անբաժանելի հիմնամթերքին, 5-15 առ հարիւր հանրային հիմնամթերքին), եկամուտներով պիտի վճարուին նաեւ աշխատավարձերը:

Աշխատանք եւ վարձատրութիւն

12.— Արտէլին աշխատանքները պիտի կատարին անդամները անձնապէս: Գիւղատնտեսական աշխատանքներու համար վարձքով կարելի է կանչել ճարտարագէտներ, արհեստագէտներ եւայլն: Ժամանակաւորապէս բանուոր վարձել կը թոյլատրուի բացառիկ պարագաներու տակ,— երբ աշխատանքը կարելի չէ ժամանակին հասցնել:

13.— Արտէլի աշխատանքները կը բաշխէ վարչութիւնը:

15.— Արտէլի անդամներուն աշխատանքը կը վճարուի հետեւեալ ձեւով.— Ցնտեսական տարուան ընթացքին անդամները, պարէնի եւ այլ պահանջներու համար, կը ստանան կանխավճար մը (դրամ կամ ապրանք), ոչ աւելի քան իր վաստակին 30 առ հարիւրը:

Ծանօթ.— Արտէլի անդամները, դուրսը աշխատելով իրենց ստացած ռոճիկին 3—10 առ հարիւրը պիտի յատկացնեն հանրային հիմնադրամին:

16— Արտէլը նիւթապէս կ'օգնէ չաշխատող անդամներուն, ժամանակաւորապէս աշխատելու անընդունակ դարձած անդամներուն: Չափն ու պայմանները կ'որոշէ վարչութիւնը:

Պատիժներ

17.— Այն անդամը որ չի կատարեր վարչութեան բաշխած աշխատանքը, կը նկատուի դաւաճան հանդէպ հաւաքական արդիւնաբերութեան, գործնապէս օգնող թշնամի կուլակին: Ղման պարագաներու տակ, վարչութիւնը կը դատապարտէ անկարգապահ կամ թերացած անդամը (յանդիմանութիւն, նախազգուշացում, աշխատանքէ ժամանակաւոր հեռացում, տուգանք, եւլն.):

ԳԻՐՔԵՐԸ ԱՆՈՒՆ ԿԸ ՓՈԽԵՆ

Ամերիկացիները լաւ սորված են դրամ շահելու արհեստը: Mercure de Franceի մէջ Ալպէր Շէնզ կը ներկայացնէ ամերիկացի գրավաճառներու շահադիտութիւնը: Անոնք զանազան գիրքերու անունը փոխելով, յաճախորդին կը ծախեն երկրորդ անգամ:

Օսկար Ուայլտի Գրիչ, մահիտ եւ Թոյնը 5,000 ֆր-ի ծախուելէ յետոյ, կոչուեցաւ Նշանաւոր ոճրագործի մը պատմութիւնը եւ ծախուեցաւ 15,800 ֆրանքի: Այսպէս փոխուեցան Կէօթէի, Սմիթի, Սթէֆէնսընի գիրքերն ալ եւ ծախուեցան կրկին անգամ:

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԿԵԱՆՔԷՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ամէն տարի սովորութիւն ունէի տարեկան տեսութիւն մը գրի առնելու Մարսէյլի գաղութին մասին: Այս տարի ուշացած ըլլալով, պարտականութիւնս կը կատարեմ ցիրուցան պատկերներով:

Իբրեւ մխիթարական երեւոյթ, միշտ աչքի կը զարնէ հայկական գիւղերու վիճակը.

Այս գիւղերը իրենց արտաքին տեսքով դրեթէ խեղճուկ են ու անշուշտ տուները չեն հաւասարիր ֆրանսականներուն: Շատեր առանց ծեփի են եւ կարմիր աղիւսներով: Դրեթէ բոլոր հայկական գիւղերու մէջ ջուրի եւ ելեկտրականութեան պակասը զգալի է: Սակայն եւ այնպէս պզտիկ գումարով մը կարելի է ունենալ ամէն ինչ:Գիւղը իրեն ամէն անյարմարութիւններով հազար անգամնախընտրելի է քան քաղաքը իր տաղտկալի ժխորով և ներկուած աղջիկներով:Քաղաքի հայ ընտանիքը կ'ապրի մէկ սենեակի մէջ, նուազագոյն 250 ֆրանք ամսական վճարելով: Այդ սենեակը ամէն բան է, թէ խոհանոց, թէ հիւրանոց եւ թէ ննջարան, մինչ արուարձաններու մէջ նոյնքան գումարով կարելի է ունենալ երկու սենեակ: Արուարձաններու մէջ բնակող հայ ընտանիքները ազատ են իրենց համեստ սենեակներուն մէջ: Հայ աշխատաւորը քարիւղէ լամբարին աղօտ լոյսին տակ երջանիկ է իր սիրասուն պզտիկներով:

Գիւղին մէջ չես տեսներ պանդոկապետին խոժոռ դէմքը, չես լսեր տաղտկալի ժխորը, ու վերջապէս գիւղին մէջ մաքուր օդ եւ կենսատու արեւ կայ: Հետեւաբար հոն ապրող մեր հայրենակիցները ֆիզիքապէս աւելի առողջ են, ու ազգային տեսակէտէն ալ աւելի ամփոփ եւ յառաջադէմ:

Մարսէյլի արուարձաններէն Սէն Լուն, Պուլվար Օտտոն ,Սէն Մարկրիտն ուՒրամփանները Ծիէզը աւելի բարձր են իրենց մատուռ մանկապարտէզներով քան Փարիզի եկեղեցին իր շքախումբով:

* * *

Մարսէյլը, իբրեւ խոշոր նաւահանգիստ, կը ներկայացնէ օտար աշխատաւորներու հսկայ բազմութիւն մը, որուն մեծ մասը երկար ժամանակէ ի վեր հաստատուած ըլլալով, տիրացած է բաղդատաբար աւելի հանգիստ եւ շահաբեր գործերու եւ ունի իր մասնաւոր յարկաբաժինները: Այս կարգի օտարականները կը բաղկանան Իտալացիներէն եւ Սպանիացիներէն, որոնք դժուարաւ կը զանազանուին տեղացիներէն: Աշխատաւորներու մեծ մասը կը բաղկանայ Իտալացիներէն եւ Սպանիացիներէն, որոնք դժուարաւ կը զանազանուին տեղացիներէն: Աշխատաւորներու համար գործը միշտ անպակաս է հոս: Գրեթէ ամէն գործարանատէր բանուորներ կ'առնէ առանց հետաքրքրուելու անոր ազգութեամբ,կրօնքով եւ դաւանանքով. կը բաւէ որ աշխատաւորը ըլլայ ժիր, հաւատարիմ ու յարատեւող: Ամէն տարի խումբ խումբ Ալժերիացիներ կուգան որպէսզի քիչ մը խնայելով, կարենան տէր ըլլալ նոր արտերու, այգիներու և պարտէզներու: Ալժերիացի մը կը ճանչնամ որ երկու տարի նաւամատուցը աշխատելով կլոր ի գումար մը հաւաքած էր, իր անդրանիկ զաւկին ամուսնութեան համար:

Վերջերս նորէն տեսայ չարքաշ ծերունին, որ վաթսուն քիլոնոց սուրճի տոպրակներու տակ կքած, կը հեւար:

— Ահսէտ, զարձեալ հո՞ս... կ'երեւայ այս անգամ ալ աղջիկդ հարս պիտի ըլլայ հէ՞,ըսի հեգնանքով:

— Ո՛չ այս անգամ տղուս հետ միասին եկանք: Կնիկները երկրին մէջ հողին գործերը կը կարգադրեն, իսկ մենք ա՛լ հոս քիչ մը աշխատելով, կ'ուզենք նոր այգի մը առնել եւ ալ հանգիստ ապրիլ, արտին ուայգիին հասոյթներով:

Այսպիսի բանուորներու հրոյ կայական ցանց մը բռնած է Մարսէյլի նաւահանգիստը, ուր կ'երեւան նաեւ հայկական ճաշկատներ, ածուխէն սեւցած եւ մռայլ:

Մէկը արմաւի պտուկներու վրայ նստած'կը ճաշակէ կաղամբով եփած միսը պզտիկ թիթեղէ ամանի մէջ: Նիհար ու ջղուտ երիտասարդ մըն է, կարմիր այտերով:

— Հայ էք կարծեմ:

— Երանի թէ եղած չըլլայի, պատասխանեց, առանց կորնցնելու իր պաղարիւնը

— Ինչո՞ւ այդ անարգանքը ազգութեանդ հասցէին, հարցուցի վրդովուած:

— Որովհետեւ կ'ըսեն թէ մենք հայ ազգ ենք ու ունինք ազգութեան կեղրոն մը, «մեր հայրենիքը ազատ անկախ»,մինչ հոս օրն ի բուն տասը ժամ արժաւի պտուկներ կը կրենք մեր ուսերուն վրայ, փոխարէն ստանալով լիուն (50) ֆրանք, որով պարտաւորուած ենք մեր ընտանիքին ապրուստը հոգալ, սենեակի վարձք, հագուստ բըժիշկ և այլեղին, դեղերու դրամ եւ դեռ անհատնում անհրաժեշտ ծախքեր... վրդովումս ազգութեան դէմ չէ, այլ ազգին մեծաւորներուն դէմ, որոնք մեզմով չեն հետաքրքրուիր: Մտուռ մը կառուցանելով, ժանկապարտէզ մը բանալով կարելի չէ փրկել ազգը:Ներգաղթ պէտք է,ներգաղթ դէպի Հայաստան:

Ասոնք հայ աշխատաւորներու ամէնէն անբախտներն են: Շաբաթը կ'աշխատին 4 կամ 5 օր, ձմեռը անձրեւին , հովին ու բուքին դէմ, իսկ ամառը կիզիչ արեւուն տակ:

Մեր աշխատաւորներու մեծ մասը կեղրոնացած են շաքարի, իւղի, մոմի, Սէն Մարսէլի եւ Գալլէթի գործարաններուն մէջ, ուր կայ տեւական գործ ու լաւ աշխատաւորներու լաւ վճարում: 5 — 6 տարիէ ի վեր յարատեւ աշխատող հայ բանուորներ կան եւ ունին սեփական գործեր արհեստանոցներու մէջ: Նոյնիսկ շատեր եղած են կառավարիչ 25-30 բանուորներու վրայ:

Ունինք նաեւ բանուորուհիներու բազմութիւն մը, պիւքիւիի, տոպրակի, չուանի, շիշի, եւ գորգի գործարաններու մէջ: Ասոնք ալ չարաչար կ'աշխատին չնչին գումարի մը փոխարէն:

Աշխատաւորուհիները կարելի է բաժնել երեք դասակարգի: Առաջինները տարիքոտ տիկիններ են, որոնք ստիպուած են օգնել այրերուն, ընտանիքի ապրուստը ապահովելու համար: Երկրորդ դասակարգի գործատուհիները, երիտասարդ հարսներ կամ հարսնցու աղջիկներ են: Ասոնց մէջ կան որ իրենց հազար միայն կ'աշխատին, իրենց հագուստին ու զարդարանքին, իրենց մազերու յարդարումին, անուշահոտութեանց ու բրնձափոշիին համար: Երրորդ դասաւելի խղճալի է: 14էն մինչեւ 18 տարեկան զպրոցական աղջիկներ են, որոնք դրամ ճարելու կը ժուռին իրենց ծնողներուն կողմէ, շաբաթական 60-70 ֆրանք: Շատերը կակազելով կը խօսին հայերէն, իսկ կարդալ գրել դրեթէ չեն գիտեր: Առաջին անգամ երբ գործատուն կը մտնեն'երիտասարդի մը հետ խօսելու պահուն ամօթխածութենէ կը կարմրին, բայց քանի մը ամիս վերջ համարձակ կը շաղակրատեն եւ կապկօրէն կ'ընդօրինակեն տեղացիները:

ՍՏ. ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ

ԽՈՐՀՐԴԱՑԻՆ մամուլը բուռն հրատարակութիւներ կ'ընէ պապին դէմ: Պաշտօնաթերթ «Պրաւդա» «ստախօս եւ գող» կ'անուանէ զայն, ու կ'ըսէ թէ պապը կ'արգիլէ կիներուն կարճ շրջագեստ հագնիլ, որովհետեւ կերպասեղէնի գործարանատէրի մը ազգականն է:

ԿԵԱՆՔԸ ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԷՋ

ՀԱՅԵՒԳԵՐՄԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

ՊԵՐԼԻՆ, 17 Մարտ (թղթ.)— Փրոֆ. Մարքվարտ շատակին քարոզ եւ հոգեգիստ պաշտօն կատարուժարտ 8ի կիրակին, տեղի եկեղեցիին մէջ, Արեւագալի գեցղոոթենէն անմիջապես տոյ: Նոյն իրիկունը տեղացաւ Գերմանեւհայ միութեան ընդհ. ժողովը: Հոս ալ Արտ. Աբեղեան դասախօսութիւնով մը որ Մարքվարդործին նուիրուած էր, պացոյց յարգելի հայասէրին տակը: փրոֆ. Մարքվարտ ըէ եղեր իսքզբինքը կոչել նունով՝ ցոյսէփ բդեշխեան.

Մօտ 35 հոգի, հայ եւ ման, ներկայ էին ժողովին Խօսեցաւ նախագահ Ռոզա Տուած տեղեկութիւններն հետեւէր որ 1928 մարտվեր ոչ մէկ գործունէութեան ռանձին ձեռնարկ կատարած Միակզբօյկը, զոր հրատարացին «Armenien» անունքանի մը նամակ կամ հեռեւ պատկ մը փրոֆ. Մարքվարտին, կը կազմեն իրենց գործունէութիւնը: Անդամներու օրէ օր կը նուազի: Մինչեւանդամ ունեցեր են, բայց թիւը էջերը է 1928ին 1929ին 9ի եւ 1930ին Մնտուկը կայ 287 մարկ: Չապէս բարոյական վիճակ տահատական եւ տրամաբանթիւնները ողորմելի:Դժբաղդաբար վարչութեան հայ աններն ալ ժիր աշխատանքտարելու երեւոյթ չունին ժամիտ էին Ռորբախի առկին թէ «Միութիւնը ինուի, բայց քնացնենք...»

Ձեր թղթակիցը դիտել թէ՝ շատ ալ յուսահատպէտք չէ համարել կացութիժողովուրդը կայ. կայ նատարքրքրութիւն այս միութշուրջ, քանի որ այսչափ ներկայ է: Միայն թէ շատկազմակերպական ձեւ մը ունթիւնը, պէտք է ժողովներնացնել: Մենք պէտք գերման բարեկամական կրու. մեր թշնամիները վրայ են միշտ եւ արդէն հաստակրութիւն շահած:

Նախագահը պատասխթէ ձախակողմի թերթերը է սիրաշահիլ, իսկ անոնց դղրդոցին բաներ պէտք (օրինակ թաալէաթի թիւնը այն ատեն եւն.): Նլով որ այս բացատրութարժարժուժը քիչ մը կրնար տանիլ, բաւականվրչին հաւաստումով թէ ութիւնը հոգ պիտի տանի տարակութեանց եւ պիտի նայ սիրաշահիլ յայտնի գի ի նպաստ հայկական դատի:

Յետոյ խօսք առաւ Գ.Մ. Ծրունճեան.

— Ինչո՞ւ անյոյս կ'ներժանեւհայ ընկերութիվիճակը: Բոլոր անոնք որ նին, Թուրքիոյ բարեկամացած Գերմանիոյ մէջ հայու բարեկամ էին, չե՞ն կիմիթէ այսօր տուղ ինալհայ ժողովուրդը բարեկամունի, անոնք պէտք են իսկ, իր նեղ օրերուն: Եթէ դը Գերմանիոյ քաղաքական թիւնը Հայաստանի հետ ընայդմիութիւնը աւելորդ ժանեւհայ միութիւնը պէտք է ցոյց տայ ինքզիդարոցներու մէջ պատմութիւնդրքեր կը յանձնարարուին րոնք Հայը վաշխառու, րոյ եւ կողոպտիչ ցոյց կ(Wilhelm Wirth): Ձարժիր Գերմանեւհայ միութիւնանոնք եւ ասոր եւ նմանների դէմ բան մը չընէ: կը խնդրր այս տեսակ պարագաներժանրակրկիտ ուշադրութիւն տնուին եւ հակազդեցութիմիջոցներու դիմուի:

Ժողովը շատ իրաւացի գայս դիտողութիւնն ալ եւ առաջին թուղթիկին մէջ նկ

ՆԳՈՎ ԶՈՎՈՒՆԴ

ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ԶԳԱՑՈՒՄՆԵՐ ՈՒ ՓՈՎՈՑՔ ԶՈՎՈՒՆԴԻ ՎԳԱՅՈՒՄՆԵՐԸ

ԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ուրբաթ, Մարտ 18-ին, Հայ Ազգային Միության Զանգեզուրի Մասնաճիւղի Ընդհանուր Ժողովը, որ տեղի ունեցաւ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ սրահին մէջ, ներկայացուցած էր ամբողջ Զանգեզուրը։ Ժողովին ներկայ էին նաեւ Միութեան Կեդրոնական Վարչութեան անդամներ՝ Ս. Ալեքսանեան, Ս. Ալեքսանեան, Ս. Ալեքսանեան,

Եկեղեցիի արբապղծում Պերլինի մէջ

Պերլինի համայնավարները սրբապղծեցին երկու եկեղեցիներ։ Կաթոլիկներու Ս. Սեբաստիանոս եկեղեցիի արտաքին պատերուն եւ գլխաւոր սանդուղներուն վրայ խոշոր կարմիր տառերով գրուած էին. «Կրօնքը ափիոն է ժողովուրդին համար», «Անկի՛ն կրօնականները», «Մենք կը պաշտպանենք խորհրդային միութիւնը»։ Ասկէ զատ կարմիր ներկ քսուած էր սուրբի մը դէմքին վրայ։ Իսկ Մոապիթի բողոքական եկեղեցիին առջեւ կէս գիշերին 5 - 6 երիտասարդներ սկսան քարկոծել ապակիները եւ կոտրեցին ելեկտրական ապակեայ շրջանակ մը, որուն վրայ Աստուածաշունչէն համարներ կը դառնային։

Կը կարծուի թէ Պերլինի համայնավարները օրինակ առնելով Ռուսիոյ իրենց եղբայրներէն, ծրագրած են հակակրօնական պայքարի մը ձեռնարկել Գերմանիոյ մէջ։

Լիբանանի դահլիճը հրաժարած

ՊԷՅՐՈՒԹ, 20 մարտ.— Պ. Էմիլ Էտտէի դահլիճը խորհրդարանին կողմէ փոքրամասնութեան մէջ ձնացած ըլլալով, հրաժարականը ներկայացուց Հանրապետութեան Նախագահին։ Հաւանաբար այս վերջինը դարձեալ Պ. Էտտէի յանձնէ նոր կառավարութիւնը կազմելու պաշտօնը։

Պարսկաստանի եղևտացոյցը

Պարսիկ կառավարութիւնը մէջլիսին ներկայացուց 1930—31ի եղևտացոյցը։ Հասոյթ նախատեսուած է 5,899,580 ստերլին, բացի Անգլեւպարսիկ քարիւղի ընկերութեան տալիք մեծ նաշնորհի տուրքը։ Ծախք հաշուուած է 5,883,130 ոսկի։

Մեծ հրդեհ Պարսկաստանի մէջ

Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ Պէնտէրկեազի մէջ, կասպից ծովու եզերքին մօտ, մեծ հրդեհ մը ծագած է։ Այրած են 394 տուներ։ Բոցերուն մէջ եւ փլատակներուն տակ ճնշուելով մեռած եւ վիրաւորուած են որոշ թիւով մարդեր։ Մանրամասնութիւնները կը պակսին։

Ցոյցերը կը շարունակուին

Հինգշաբթի օր բժշկական համալսարանի ուսանողները շարունակեցին ցոյցերը փրոֆ. Պլանշրթիէրի դէմ։ Ցուցարարները պաշարած էին դուռը այն սրահին ուր տեղի պիտի ունենար յիշեալ փրոֆէսէօրին դասախօսութիւնը։ Կէս ժամ սպասելէ վերջ, տեսնելով որ անկարելի է ներս մտնել, Պ. Պլանշրթիէր վարժարանէն մեկնեցաւ, դուրս ելլելով Պուլվար Սէն Ժերմէնի վրայ բացուող դուռնէ մը, մինչ հարիւրաւոր ուսանողներ խռնուած էին էքոլ-տը-Մէտիսին փողոցի մուտքին առջեւ։ Պոռչտուքներ, բացագանչութիւններ եղան, բայց որեւէ ծանր միջադէպ չպատահեցաւ։

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՃԱՌԸ

ՋԱՁԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ — Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆ ՓԱՓԱՋԵԱՆ

10 Rue des Lombards, Paris (4)

Մէթրօ՝ Chatelet *եւ* Hôtel de Ville

ԱՅՐԵՐՈՒ ԵՒ ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ

Մաքուր աշխատանք եւ անմրցելի գին։ Կը ծախենք քուփոն տոկուն կերպասներ՝ խիստ ժամանդինեղով։

Մէկ այցելութիւն բաւ է տեւական յաճախորդ ըլլալու համար

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

Կ. ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

ՄԱՍԻՍ ԳՈՉԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

57A Rue Nationale, MARSEILLE

ՋԱՁԱՐԱՆ ԵՓՐԱՏ

14 Rue François Garcin, 14, LYON

Պատիւ ունինք յայտարարելու մեր յարգելի յաճախորդներուն եւ Լիոնահայ ամբողջ երիտասարդութեան թէ մեր ճաշարանը իր համեղ կերակուրներով, մաքրութեամբ եւ անթերի սպասարկութեամբ գարձած է Լիոնահայութեան միակ կեդրոնավայրը։

Եթէ կ'ուզէք հոգ տանիլ ձեր առողջութեան, փութացէք անգամ մը այցելել մեր ճաշարանը համոզուելու համար։ Ժողովրդական գին։

Տէր եւ Տնօրէն

ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ եւ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ Տնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բացի է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երկ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

ՏԱՆՏԵՐ ԸԼԼԱԼ ԵՒ ՎԱՐՁՔԷ ԱԶԱՏԻԼ

Ամենադիւրին եւ նպաստաւոր պայմաններով, Պէքոնի մէջ, Սէն Լազարի կայարանէն 8 վայրկեան, ելեքտրական գնացքով, ժամը 10 թրէն, երթեւեկ 0.90 սանթիմ օրական, 2, 3 եւ 4 սենեակով ափարթմաններ, ամենավերջին Confortով, ամառ ձմեռ տաք եւ պաղ ջուր խոհանոցին եւ բաղնիքին մէջ, կեդրոնական ջեռուցիչ եւ վերելակ (ascenseur)։ 50 հազարէն 100 հազար ֆրանք —միայն մէկ քառորդը կանխիկ, մէկ քառորդը մէկուկէս երկու տարիէն, իսկ մնացեալ կէսը 5, 10 կամ 15 տարիէն վճարելի, ըստ կամս, պետական տոկոսի սակով, հարիւրին 7։ Դիմել Archambault et Delacourt, 14 Rue de la Pépinière, *կամ Սէն Լազարի մօտ։ Աժէն հինգշաբթի ժամը 4էն 6 հայ թարգման մը պիտի տայ պէտք եղած բոլոր բացատրութիւնները։*

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Ալֆորվիլի «Ս. Մինասեան» ենթակոմիտէի Թէյասեղանը վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին, Հաճի Մկրի սրճարանը, 72 Rue Etienne Dolet: Կը խօսի՝ ընկ. Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ։

Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները։

ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍ

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ԴԱՒՐԱ ԳԻՒՂԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

ի նպաստ Դաւրա գիւղի կարօտեալներուն

Վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Salle Harola *ի մէջ 3 Rue La Vieuville, Paris (18e), Nord Sud. Abbesses.*

Կը խօսին՝ Պ. Պ. Ա. ԽԱՏԻՍԵԱՆ և Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

Կը ներկայացուի՝ «ՁԱՐՇԵԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ» զաւեշտը

Հայկական եւ եւրոպ. պարեր, մրցում թանկօի եւ պոսթոնի, Պուֆէ ժողովրդական գիներով։ Տոմսեր՝ 10 եւ 7.50 ֆրանք։

ԳՐԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲ, 71 AVE. KLÉBER

Այսօր Շաբաթ իրիկուն։ Կը խօսի՝ Օհան Կարօ։ Նիւթ՝ «Հայ ժողովրդական բանաիւսութեան յատկանիշները»։

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ

ՊԱՆԵՒՕ-ՔԱՇՆԱՆի Արծիւ խումբի ժողովը այս իրիկուն ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Միասին բերել 1929ի անդամատեսրերը։

ԳԱՒԱՌ

ՍԱՐՍԷԼԻ Հբայր խումբի ժողովը՝ այս իրիկուն ժամը 9ին ընկ. Ն. Ալատինեանի բնակարանը։

ԼԻՈՆԻ կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները վաղը՝ Կիրակի առաւօտ ժամը 8ին Գ. թաղապետարանի Գրադարանը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Ներկայանալ անդամատեսրով։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ընկեր կարօ խումբի ժողովը՝ վաղը՝ կիրակի իրիկուն ժամը 4.30ին, 35 Bld Jean Verjus Grand Vest, ընկեր Սարգիս Պօյաճեանի բնակարանը։ կարեւոր օրակարգ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ կոմիտէն ստիպողական ժողովի կը հրաւիրէ «Իշխան» ենթակոմիտէի բոլոր ընկերները վաղը Կիրակի ժամը 2ին սովորական հաւաքատեղին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Պուլվար Օտտօի վառարան ենթկ. ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Հրայր եւ Մուրատ խումբերու բոլոր ընկերները վաղը Կիրակի ժամը 2ին ծանօթ հաւաքատեղին։ կարեւոր օրակարգ։ Ներկայանալ անդամատեսրով։

Հ. Յ. Դ. Սէն Շամոնի ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ վաղը՝ Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին իր ակումբին մէջ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՆԱՎԻԼի երիտասարդաց երկսեռ միութեան ընդհ. ժողովը այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին։

Ջ. ե. Ռ. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ժողովը՝ վաղը կիրակի ժամը 2.30ին Պուլվառ տը Կոմիէ 23, սրճարանի ներքնասրահը։ կարեւոր օրակարգ։ կը հրաւիրուին անդամագրուիլ փափաքողները։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ վասպուրականի Հայր. միութեան ընդհ. ժողովը՝ վաղը կիրակի ժամը 3ին, 4 Place d'Aix (փաս Տէքս 4) Պ. Ց. Պոյաճեանի պանդոկին մէջ։ կարակարգ հաշուետուութիւն վարչութեան, նոր վարչութեան ընտրութիւն, վանի Ապրիլեան հերոսամարտի 15 ամեայ տարեդարձը։ ժողովը երկրորդ անգամ հրաւիրուած ըլլալով, անկախ ներկաներու թիւէն, օրինական պիտի հաւարուի։ կը հրաւիրուին անդամ եւ ոչ անդամ բոլոր հայրենակիցները։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ մարմնամարզական «Արծիւ» միութեանընդհ. անդամական ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին Սէն Լուի, կրան փէն ակումբ—ընթերցասրահին մէջ։ Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ԼԻՈՆԻ Բարձր-Հայքի Հայրենակցական միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր Լիոնաբնակ անդամ եւ ոչ անդամ հայրենակիցները այսօր Շաբաթ ժամը 5ին, Բարձր-Հայք ճաշարանը, 4 Rue François-Garcin, միութեան կեդրոնատեղին։ Օրակարգ՝ հաշուետուութիւն, զեկոյց եւայլն։

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ ԽՆՃՈՅՔ

կազմակերպուած Պարսկահայերու Միութեան կողմէ, վաղը՝ Կիրակի երեկոյ ժամը 8.30ին «Ցլորիա» ճաշարանը։ Նուագ, երգ, պար, սենեակային խաղեր եւ անակնկալներ։ կը հրաւիրուին բոլոր Պարսկահայերն ու համակիրները։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Լա Սիոթա, Ա.Թ.— 120։
Պերլին, վ. մ.— 165։
Թաւրիզ, Գործ.— 1450։
փիւժէ, կ. մ.— 50։
Մարսէյլ, կ. կ.— 35։
Ֆիլիպէ, Գործ.— 25 տոլար։
ժընուէյեակ, Ս. Պ.— 35։
Վիվիէ, Ա. Ա.— 35։
Տիկուան, Ս. Ի.— 35։
Մարսէյլ, կ. Պուլ.— 35։
Տէսին, ձիճ.— 50։
Լիոն, Գործ.— 760.50։
Մարսէյլ, Գ. կ.— 35։
փարիզ, Ց. փ.— 35։
Մարսէյլ, Գործ.— 1031։
կիպրոս, Հ. Ա. կ.— 1 անգլ.։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Յովհաննէս վաճանեան կը փնտռէ իր եղբայրը Մուշի խաշխալտաղ գիւղացի Ազատ վաճանեան, որ 1915ի տարագրութեան միջոցին յանձնուած է իրենց գիւղացի քիւրտ Ալի պէյի։ կը կարծուի թէ այժմ կը գերտնուի Վերիկա։ Իմացնել Hovannes Hovannessianի, 14 Rue Wilson, Décines, (Isère). France.

Լուր տուողին մէկ տարեկան «ցառաջ» եւ 200 ֆրանք նուէր։

կը խնդրուի «Հայրենիք» օրաթերթէն արտատպել։

EMPIRE Միւզիք-Հոլ՝ 37 Av. Wagram

կ'ուզուի կարի վարժ գործաւորուհի մը ինչպէս նաեւ ափրանթի (աշկերտուհի) մը։ Դիմել՝ 9իկ. Զապէլի, 23 Rue Nollet։ մէթրօ՝ Clichy.

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Ամբատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապտերաթուառ։ Ղազմիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12։

ՖՐԱՆՔ ԵՒ ՌՈՒՍ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

A. REDSKY, Place Contrescarpe (76 r. Cardinal Lemoineի *անկիւնը)։ Օթոպիւս՝* S., *Թրամուէյ՝ 4, 47, 82, 83, 85։*

Արեւելեան ամէն կարգի նպարեղէններ, թրքական սուրճ, Պրինզա, քաշկաւալ, սեւ եւ կարմիր խաւիար, պուլղուր, տոլմա, հէլվա, լօքում, փաքլաւա, օղի, վոտկա, րոմ, քոնեաք, շամփանիա եւ ամէն կարգի գինիներ։ Գիները մատչելի։ Թարմ եւ մաքուր։ Տունը կը յանձնուի։ Հեռ. Gobelins 51-52։

Բժշկ. եւ վիրաբոյժական ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
10 Rue Beaugrenelle, Paris (15)
Մէթրօ՝ Beaugrenelle
Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւնները եւ ֆրանկախտ։ Ամէն օր ժ. 10—12 եւ 3 9։ կիր. եւ տօն օրեր 10 12։

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant H. STEPHAN

ALLO, ALLO

Tél. TRUDAINE 81 07

Այս է թիւը մեր թելեֆոնին

ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՁԷՆԱԶԵԱՆ եւ ԳԱՍԱՆՃԵԱՆ

8, Rue de Chateaudun, PARIS (9e)

Métro Cadet, Peletier եւ Notre Dame de Loretteի խաչմերուկ

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

38 Rue Rochechouart Մէթրօ Cadet և Anvers Autobus J.

Tél. TRUDAINE 56 - 58

Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ Աղիքի հիւանդութիւնները։ Ցատուկ յարկաբաժին *Վէներական եւ Մորթի հիւանդութիւններու։* ULTRA - VIOLET *ճառագայթներով կը դարմանէ մորթի, ջղային, արեան հիւանդութիւններ եւ ցօղացաւ։*

կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէս

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ...

ՏՕՔԹ. ԳԱՏԻԱՔ (CADÉAC), *16 Ave. Jean Jaurès, Déc*

կը ծանուցանէ իր յարգելի հայ յաճախորդներուն, որ *խատաւորներու դիւրութեան համար իր դարմանա* փոխադրած է ՏԷսինի մետաքսի գործարանին մօտ (*գին ճիշդ դիմացը*) *մէզոն պուալէվ, (Maison Boilève).*

կը դարմանէ արանց եւ կանանց հիւանդութիւններ, Ray*կ'ընդունի բացի Բշ.է ամէն օր ժամը 9—10 եւ 1—3: Tél.*

ՖՕԹՕ ՖԷՂԻԿՍ

ՓՈՒՍԱԴՐՈՒԱԾ Է ՄՈՒՏ ԵՒ ԳԵՂԱՑԻԿ ՍՊԻՏԱԿԱՆ ՍՏՈՒԴԻՕ

23, Bis BONNE NOUVELLE PARIS (2e)

(ԲԱՑԱ ԻԼՏԻ ՍՊԻՏԱԿԻՆ ՍՏՈՒԴԻՕԻՆ)

TEL. LOUVRE 69-83

METRO: ST DENIS — AICENSEUR — GARIOT

Թ. ՄԵԾԱՏՈՒՐԵԱՆ

31 Ave. des Gobelins, Paris (13) *Մէթրօ՝* Gobelins

Արեւելեան եւ եւրոպական նպարեղէններ՝ լաւ եւ ա*Ապսպրանքները կը յանձնուին տուները*

«ԿՈՎԿԱՍ» ՃԱՇԱՐԱՆ

Ամէն օր՝ գառնուկի միսով խորոված, լուլա - քէպապ եւ Օրքէստր Թառիստ ժորժի դեկավարութեամբ։ Բաց է մի*առաւօտ ժամը 2։*

23 Rue Huchette — Métro: St. Michel

ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՍՑԷ

PASDOURMADJIAN FRÈRES

VILLA MON PLAISIR — ST. MITRE — ST. JERO*

R. C. 78858 — MARSEILLE

Կեսարական ամենաընտիր ապուխտի եւ երշիկի արէնդէն հին տ որ Ֆրանսայի եւ արտասահմանի յաճախորդներէն ստացած ապ ները օրին եւ խնամքով կը դորդադրէ։

ՄԱՔՈՒՐ ԱԺԱՆ ԵՒ ՀԱՄԵՂ

ՀԱՐՍՆԻՔԷՆ ԱՌԱՋ

Ձեր բոլոր պէտքերը եւ նուէրները գնեցէք 6էն մինչեւ 15 մարս

Ֆրանսահայ գնողներուն՝ քաջալերանք կը ղրկենք։

ՔԱՔ. թիւ 1. Մահճակալներ, 2. ներ, 3—խոհանոցի սպասներ, 4. կարի մեքներ, 5. երեխաներու կառքեր, 6. վառարներ, 7. հեծելանիւներ, 8. ֆոնոկրաֆներ, ղեմստեղէն եւն.։

Հետեւեալ վայրերու հայրենակիցները դիմեն տեղական գործակալներուն։ Լիոն՝ ՍԱԱԹՃԵԱՆ, 18 Rue Jamen, Grand C luire (Rhône) *կամ Բշ. Դշ. Եշ. Ուր. ժամը 7—9 երեկոյ,* Rue Dugueslin, Lyon.

ՎԱԼԱՆՍ՝ Պ. ԳԱՍԵԱՆ ԴԷՈՐԳ, 4 Rue Balthazar Baro.

ՏԵՍԻՆ՝ Պ. Գ. ՍԵԹԵԱՆ, Cité du Parc 23, Maison Plaisance

ՏՐԱԿԻՆԵԱՆ՝ Պ. ՔԻՓՃԵԱՆ, 1 Rue Vieille Halle,

ՊՈՒԼԷՆ՝ Պ. ՉԻՄՊԻՒԼԵԱՆ, Tailleur, Rue de la Mairie.

Կ'ուզուի գեռ՝ Ֆրանսայի ուրիշ հայաշատ վայրերու մէջ, նոր կան գործակալներ։ Պայմաններու համար գրել՝

G. Badouhassian, 16 Bld. des Italiens, Marseille.

ՕԳՏՈՒԵՑՔ ԱՌԻԹԷՆ

ՄԻՄԻԱՅՆ 15 ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

Մայքըլ Արլէնի (Տիգրան Գույումճեան) այնչափ փնտռուած եւ իւչակ հանած «*Կանաչ գլխարկը*» գիրքը, որուն գինն է մէկուկէս տոլար։ (37.5 ֆրանք), կը ծախենք 25 ֆրանքի։

Դիմել *Յառաջ* գրատուն, G. Tzerikiantz, 13 Rue des Dominicains, Marseille.

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub. St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone : NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ
23
ՄԱՐՏ
1930
23 MARS 1930

Ջ. ՏԱՐԻ Թիւ 1219 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՐՇԱԿԱՒԱՆ

Տասնոց պատանիներ էինք, եւ, դպրոցէն վերադարձին, Գոլոյ կամուրջին վրայ, անձկութեամբ կը փնտռէինք մեր մանուկ միտքերուն փակցուած անուն մը, Արշակ Զօպանեան։

Տեսնողը նախանձը կը գրգռէր չտեսնողին։ Կ'ուռէր, կը փքար։ Տեսակ մը «Թագաւորին ձին»ը տեսայ։ «Դուն ալ տեսա՞ր»։

Տեսա՛նք, ընկեր, տեսանք։ Բայց շա՛տ ուշ։ Ձեր ժահէն յետոյ։ Փլուզումէ փլուզում մեզ գալով։ (Եւ տակաւին ի՛նչ անուններ ու կերպարանքներ որ փլան առջին հրմշտուքին)։

Տեսա՛նք, ու կը տեսնենք ամէն օր, իր հոգեկան չքաւորութեան բոլոր ցնցոտիներով։ Մեծապատիւ մուրացկանութեան, ամենագէտ եւ ամենակարող տգիտութեան բոլոր վկայականներով։

×

Վերջին կենդանի պատկերը,— Մալքըլ Արլէնի պարագան։

Անցեալ փետրուար 2ին, վերապահութեամբ հրատարակեր էինք թարգմանութիւն մը՝ Մալքըլ Արլէնի մէկ վիպակէն։ Լոնտոնէն հայրենակից մը ղրկած էր Փարիզ, իր մէկ բարեկամին, ան ալ՝ մեզի։ Ո՛ր եւ է բնագիր չունէինք աչքի առջեւ, եւ խորագրեցինք,— «Պոռթկո՞ւմ թէ զառանցանք»։

Այս հրատարակութիւնը կը զուգադիպէր Զօպանեանի հոչակաւոր արշաւանքին, եւ բաղդատուած էր անոր մէջ բերած թարգմանութեան հետ։ Մեր թարգմանիչը հմուտ կ'երեւար անգլերէնի, բայց շատ համբակ՝ հայերէնի, մանաւանդ ուղղագրութեան մէջ։

Այսպէս կամ այնպէս, ուրիշ միջոց չունէինք այդ օրը։

Եւ ահա Nash's Magazine*ը (1929 սեպտ.)։ Մեր կարծիքը կազմուած էր, եւ աշխատակցի մը մեղադրանքին տակ ալ, ինչպէս եւ նոր, ամբողջական թարգմանութեան յառաջաբանին մէջ, առանց վարանելու ճշդեցինք մեր դիրքը։ Այնուհետեւ, խմբագիրն ու աշխատակից ընկեր մը բացորոշապէս ըսին ինչ որ կը խորհէին— Հայհոյանք, լուտանք չկար, այլ ցաւում, զառնութիւն։ Ողբ կամ ընդվզում։ («Յառաջ» 9 եւ 12 Մարտ)։*

Բայց, մեր միտքին կառչած կը մնար, տակաւին, առջին թարգմանութիւնը։ Տարբերութիւնը մէկ երկու բառ չէր, այլ 40–45 տող։

Դժուար էր խաբէական խաղ, յերիւրանք վերագրել հայրենակցի մը, որ բան-գործ ընելով, կը թարգմաներ եւ հայկական մամուլին քննութեան կը յանձներ ուշագրաւ հատուած մը։

Յետոյ, հայերէնէն եւ շարադրելու կարողութենէն դատելով, անկարելի կը գտնէինք որ կարենար յղանալ, հնարել ու գրի առնել այդքան գրագիտական եւ փիլիսոփայական բացատրութիւններ—, «Աստուած զօրաւոր հաւատացող մըն է քաներորդ դարու քաղաքական օրէնքներուն եւ քսաներորդ դարու քաղաքական օրէնքները կ'ուզեն որ ղժոխքին բաժին դառնաս դուն»։ «Կարդա՛ Հին Կտակարանը, եւ պիտի տեսնես որ Աստուած աւելի Պիզմարքին կը նմանի, քան Տօքթ. Նանսէնի» եւն.։ (Իր թարգմանութեամբ)։

Լոնտոնի մեր թղթակիցը (ինչպէս եւ Մալքըլ Արլէն) ճամբորդութեան մէջ ըլլալով, համբերութեամբ, եթէ կ'ուզէք՝ անհոգութեամբ սպասեցինք մեր պրպտումներու ելքին։ Անգլիերէն ամագրին տպած բնագիրը այլեւս փարատած էր ամէն վարանում։ Բայց մենք պարտականութիւն սեպեցինք լուսաբանել ամէն բան։

Եւ այժմ, էվրէքա՛։

Սեղանի վրայ է Michael Arlen*ի վերջին գիրքը, «Babes in the Woods»։ Եւ անոր մէջ՝ մեր առջին թարգմանութեան «չինցու» հատուածը, բառ առ բառ (թէեւ անճարակ թարգմանութեամբ)։ Ամբողջ վիպակին անունն ալ՝ ոչ թէ «Եւ 21 տարեկան էի», որ հատուած մըն է, այլ «Խոստովանութիւններ քաղաքացի դարձած Անգլիացիի մը»։* «Confessions of a Naturalised Englishman)։

«Պահակաւոր»ը, որ երբեք խօսքի տակ ծնալու սովորութիւն չունի, որ կ'ապրի 30–35 տարի առաջուան երջանիկ յաւակնութիւններով ու յիշատակներով, անցեալ շաբթու, շողիքները թրինէն վար, նորէն երեքական սիւնակ թխած էր ռամկավար պաշտօնաթերթին երկու թիւերուն մէջ, ապացուցանելու համար թէ՝ մանագէտ է ամէն բանի,— գրականութեան, գեղարուեստի, բանաստեղծութեան, պատմութեան, դիւանագիտութեան, ճարտասանութեան, պարի, գեղեցկութեան, անգլերէնի եւ... պարկեշտութեան։

Եւ իրարուետեւէ կը շարէր բառե՛ր ու բառեր.

— «Խորդախուռճ Թարգմանութիւն», «չինցու մաս», «յերիւրածոյ Թարգմանութիւն»։— «Յառաջ»ը գէթ խոստովանեցա՞ւ թէ իր հրատարակած նախորդ Թարգմանութիւնը խարդախուած էր։— «Պատճառաբանութիւնները այնքան չինցու են որքան իր հրատարակած նախկին Թարգմանութիւնը (որուն խարդախուած ըլլալը խոստովանելու տարրական պարկեշտութիւնը դեռ կը յուսանք չունենալ) (15 մարտ)։— «Յառաջ»ի նախորդ կեղծարարական Թարգմանութենէն շատ տարբեր» (19 մարտ)։

... Այժմ, ճամբա՛յ բացէք հաւայնագէտ Պ. Զօպանեանին, դէպի բեմ, դէպի հանրային ատեան։

Ներողութեան չենք սպասեր։ Բայց գոնէ կէս ժամ արժեցնե՛ր Պատուոյ Լեգէոնը, ասպետաբա՛ր։ Մանաւանդ երբ կը հաւմարձակի պարկեշտութեան դաս տալ յեղափոխական սերունդի մը։

Ինչ կը վերաբերի Մալքըլ Արլէնի վիպակին Թարգմանութեան եւ մեկնութեան, կը խնդրենք սպասել մինչեւ երէքշաբթի։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Բոլշեւիկեան ցոյցեր Պապին դէմ

«Թայմզ»ի Թղթակիցը Րիկայէն կը հեռագրէ մարտ 20 թուականով.

Բոլշեւիկները ամբողջ խորհրդային միութեան մէջ կազմակերպեցին շարք մը «զայրոյթի միտինգներ», բողոքելու համար արտասահմանի մէջ բոլշեւիկեան կրօնական հալածանքներուն համար կատարուած խաչակրութեան դէմ։ Այս շարժումը որ շաբաթ մը առաջ սկսաւ, իր գագաթնակէտին հասաւ երէկ, երբ գլխաւոր քաղաքներու կազմակերպութիւնները ասպարէզ կարդացին խորհրդային կառավարութեան օտար գրպարտիչներուն։

Մինսքի մէջ պաշտօնեաները որոշեցին շինել օդանաւերու տորմիղ մը՝ «Մեր պատասխանը Պապին» անունով, իսկ Լենինգրադի կարմիր լրագրողները որոշեցին շինել նոր սուզանաւ մը օտար «շանաձուկերուն» եւ Պապին դէմ։ կարգ մը եւրոպական եւ ամերիկեան երկիրներէ ժամայնավար վարիչներ ներկայ եղան Լենինգրադի, Մոսկուայի, Խարքովի եւ այլ վայրերու մէջ գումարուած հրապարակային հաւաքոյթներուն, ուր որոշուեցաւ զօրացնել կարմիր բանակը՝ դիմադրելու համար «խորհրդային իշխանութեան թշնամիներուն բուռն յարձակողականին, գլխաւորութեամբ Պապին»։

Խորհրդային գլխաւոր քաղաքներու մտաւորական ընկերութիւնները, նորընտիր բոշեւիկ վարիչներու դրդումով, քուէարկեցին բանաձեւեր, ըսելով թէ կրօնական հալածանք չկայ երկրին մէջ։ Ասիկա գաւեշտ մըն է՝ որմէ ոչ ոք կը խաբուի խորհրդային Ռուսիոյ մէջ, քանի որ ամէն մարդ գիտէ թէ այն փրոֆէսորները որոնք չեն ուզեր քուէարկել նման բանաձեւեր, իրենց կարգին պիտի հետապնդուին իբրեւ հակայեղափոխական գործ կատարող կամ «հակախորհրդային մտայնութեան տէր»։

∴ *Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ 2000է աւելի գիտնականներ եւ ճարտարագէտներ հաւաքոյթի մը մէջ քուէարկած են բանաձեւ մը, որով կը բողոքեն Ռուսիոյ կրօնական հալածանքներուն մասին արտասահմանի մէջ կատարուած ցոյցերուն դէմ։ Ցայտնի փրոֆէսէօրներ Աբրիկոսով, Բուշինակի եւ ուրիշներ կը յայտարարեն թէ մտած են համայնավար շարքերու մէջ, իբրեւ պատասխան Պիոս ԺԱ.ի պատգամագրին։ Ակադեմականներ Օլդէնբուրգ, Ֆէյրմոն եւ Շտէրբինսկի խնդրագիր ներկայացուցած են անաստուածեան միութեան. իբրեւ անդամ ընդունուելու համար։*

Պուլկարեւատեաց հաւանաձայնութիւն

Սոպրանիէն վաւերացուց պուլկարեւեւուկոսլաւ սահմանային համաձայնութիւնը, լսելէ վերջ մանրամասն զեկոյցը արտաքին նախարար Պուրոֆի, որ կոչ ըրաւ համբերութեան եւ բարեացակամութեան։ Աւելցուց թէ պուլկար կառավարութիւնը ամէն պարագայի ուղղամտօրէն եւ խիստ կերպով պիտի հետեւի համաձայնագրին տրամադրութիւններուն եւ չպիտի հանդուրժէ որ ուրիշներ միջամտեն ատոնց գործադրութեան։ Պուրոֆ շեշտեց իր ճառին մէջ.

— «*Իմ աչքիս կարեւորն այն է որ համաձայնութիւնը կնքուեցաւ։ Նպատակս չէ մանրամասնօրէն թուել թէ երկուստեք ի՛նչ զոհողութիւններ եղան։ Նկատի առէք միայն որ Պուլկարիա իր ոչ մէկ էական շահը զոհած է։ Պուլկար կառավարութեան կողմէ հետապնդուած ժերձեցման քաղաքականութիւնը կը հաւասպատասխանէ ո՛չ միայն Պուլկարիոյ անմիջական շահերուն, այլ նաեւ եւրոպայի եւ Ազգերու Դաշնակցութեան բաղձանքներուն, ինչպէս նաեւ մեծ պետութեանց քաղաքական մարդոց յղացումներուն։*»

Խորհրդարանը ընդունեց հաւաձայնագիրը։ Ընկերվարականներն ու ժողովրդավարները կառավարութեան ի նպաստ քուէարկեցին։

Անգլիա եւ Եգիպտոս

Եգիպտական պատուիրակութիւնը, նախագահութեամբ վարչապետ Մուսթաֆա Նահաս փաշայի, որ Անգլիոյ հետ պիտի բանակցի, հինգշաբթի օր նաւ նստաւ Ալեքսանդրիայէն դէպի Ճենովա։ Գահիրէէն մեկնած ատեն պատուիրակները խանդավառ ցոյցերու առարկայ դարձան մեծ բազմութեան մը կողմէ, բաղկացած մասնաւորաբար ազգայնական ուսանողներէ։ Մինչեւ Ալեքսանդրիա բոլոր կայարաններուն մէջ հարիւրաւոր հետաքրքիրներ խռնուած էին՝ ծափահարելու համար պատուիրակները։ Շատեր կառախումբին կը կառչէին եւ վակոններուն վրայ կ'ելլէին՝ միասին ճամբորդելու համար։ Երկու տեղ ժողովուրդը կեցուց կառախումբը։ Մարդիկ կը նետուէին վայրաշարժին առջեւ, գիծին մէջտեղը, որպէսզի ստիպեն կառախումբը կենալ։

Տամանհուրէն մեկնելէն վերջ, աղմկարար բազմութիւն մը շուրջ մէկ ժամ կեցուց կառախումբը։ Թող տուին որ իրենց ուզածն ընեն։ Ուսանողներ եւ ազգայնական երիտասարդներ խանդավառ ցոյցեր կատարեցին, վակոններուն վրայ ելան պարեցին։ Կառախումբը մէկուկէս ժամ ուշ հասաւ Ալեքսանդրիոյ նաւահանգիստը։ Հոդ ալ մեծ ցոյցեր կատարուեցան։ Շոգենաւը ճամբայ ելլելէ առաջ, Նահաս փաշա ճառ մը խօսեցաւ քարափին վրայ հաւաքուած հազարաւոր բազմութեան առջեւ։ Ըսաւ թէ Անգլիա կ'երթայ բանակցելու համար իբրեւ լիազօր եւ կը յուսայ մեծ յաջողութիւն ձեռք բերել։

∴ *Բացի վարչապետէն, պատուիրակութեան մաս կը կազմեն արտաքին նախարար Վասըֆ փաշա Ղալի, հանրօգուտ շինութեանց նախարար Օսման փաշա Մոհարրամ եւ ելմտական նախարար Մոքրամ Էֆէնտի Էսկէյտ։*

Ազգազեանի գործին ետեւ ինչ ինչութիւններ

Յորհրդական Պ. Քլիւզել, որ պաշտօն ստացած էր Աթաթուրքէն կողմէ լրացուցիչ քննութիւն մը կատարել Ազմազեանի խնդրին առթիւ, երէկ լսեց հայ դերձակին նախկին գործաւորուհին՝ Տիկին Էլիզա Պորկը։ Ինչպէս կը լիշուի, այս կինը, օր մը Ազմազեանի խանութին մէջ փայտ ճեղքած ատեն մատը վիրաւորած էր։ Պ. Քլիւզել կ'ուզէր հասկնալ թէ վէրքը ո՛րքան կարեւոր էր եւ թէ խանութի ետեւի մասին մէջ տեսնուած հետքերը անոր մատէն ժայթքած արիւնէն էր։

Փորձագէտ-հաշուապահ Վիլարի ալ պաշտօն տրուեցաւ կարելի եղածին չափ ճշգրիտ կերպով ստուգել թէ Ազմազեան ո՛րքան դրամ ունէր գրպանը Րիկօտէնի սպանութենէն առաջ եւ վերջը։

Հրեաներուն սուգը

Լորտ Պալֆըրի ժահուան առթիւ սուգի ենթարկուած են Հրեաները։ Երուսաղէմէն կը հեռագրեն թէ Պաղեստինի բոլոր հրէական թերթերը մանաւոր թիւեր հրատարակած են՝ նուիրուած Լորտ Պալֆըրի։ Սիոնական Գործադիր Մարմինը եւ Հրէական Ազգային Խորհուրդը Սգահանդէս մը կազմակերպած են Երուսաղէմի մէջ եւ ճառեր խօսած՝ վեր հանելով Լորտին մատուցած ծառայութիւնները հրէական դատին։

Երէկ շաբաթ բոլոր սինակոգներու մէջ հոգեհանգիստ կատարուեցաւ։ Իսկ յուղարկաւորութեան ժամուն սիոնական բոլոր դպրոցներուն մէջ ուսուցիչները իրենց աշակերտներուն խօսեցան Լորտ Պալֆըրի եւ անոր կատարած գործին մասին։

Խորհրդային շինարարութիւն

Միացեալ Նահանգներու Քլիվլէնտ (Օհայօ) քաղաքը հասած են 11 խորհրդային ներկայացուցիչներ՝ պայմանագրութիւն մը կնքելու համար Արթըր Մաք Քի ընկերութեան հետ։ Ծրագրուած է հարաւային Ուրալի մէջ բանալ պողպատի եւ երկաթի մեծ գործարաններ հանքերու շահագործման համար։ Այս ծրագիրը կը նախատեսէ 227 միլիոն տոլարի ծախք։ Պայմանագրութիւնը կնքուած է արդէն։

Տեղական ապրանքը Պարսկաստանի մէջ

Թէհրանէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ՝ հետեւելով Թուրքիոյ օրինակին, պարսիկ կառավարութիւնը հրաժարած է որ բոլոր պետական պաշտօնեաները պէտք է միայն տեղական կերպաս գնեն՝ իրենց հագուստներուն համար։

Ստալին չէ հրաժարած

«Տէյլի Թելէկրաֆ»ի Պերլինի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ Ստալինի հրաժարման մասին Րիկայէն հասած լուրերը շատ լուրջի չեն առնուիր եւ պաշտօնապէս կը հերքուին Մոսկուայի կողմէ։ Լաւագոյն աղբիւրներէ հասած տեղեկութիւններուն նայելով, բոլշեւիկ դիկտատորը հիմա իր դիրքը աւելի զօրացուցած է քան տակաւրացուցած՝ հրաժարելով իր աղիտաբեր քաղաքականութենէն։

Թուրքիա եւ ներդուցիները

Ներդուցներու յանձնաժողովը վերջացուց իր տեղեկագիրը 1929ի մասին, որմէ կը տեսնուի թէ տարուան ընթացքին մարտանաւերն ու զինուորական օդանաւերը առանց միջադէպի անցած են ներդուցէն, բացի իտալական 34 օդանաւերէն, որոնց Սեւ ծով թռիչքը շեղում մըն էր ներդուցներու պայմանագրութեան. այս մասին դիմում եղած է արդէն Ազգերու Դաշնակցութեան։ Տեղեկագրին մէջ կը խօսուի նաեւ ռուս նաւային ուժերու մասին։

Տեղեկագիրը դիտել կուտայ նաեւ որ յանձնաժողովը ո՛չ մէկ որոշում տուած է Իզմիրի եւ Զաթալճալի արգիլեալ գօտիներու խնդրին մասին։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Լիվերփուլի Ռատիօի տնօրէնութիւնը գնահատած ըլլալով Ա. Պարթեւեանի Նոր Երգերը, վաղը երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8էն 8.30 Օր. Պիւլպիւլեան պիտի երգէ հետեւեալ կտորները.— Ես որ մեռնիմ, Սիրերգ, Օրօր, Աշուղական եւ Տէր ողորմիա։ (Վերջին երկուքը իբր առաջին ունկնդրութիւն)։

ՊԱՂԵՍՏԻՆի մէջ մահուան դատապարտուեցան հինգ Արաբներ, որոնք անցեալ տարուան խռովութեանց ատեն Հրեաներ Ջարդած էին։ Արաբական պատուիրակութիւն մը ճամայ ելաւ դէպի Լոնտոն՝ Պաղեստինի Հրեաներուն պահանջները ներկայացնելու համար։

ՊՐԱՍՈՎԻ (Ռումանիա) շրջանին մէջ հրդեհ մը փճացուց մեծ տարածութեամբ անտառներ, 20 ագարակներ եւ մեծ թիւով արջառ։

ԹՈՒԹԱԿԱՒՏԻ դէպքեր նշմարուած ըլլալով փարիզեան շրջանին մէջ, ոստիկանական տեսուչը արգիլեց թութակներու եւ նոյն ընտանիքի պատկանող թռչուններու հրապարակաւ վաճառուժը։ Թութակախտը վարակիչ է։

ՏԻԿ. ՄԱՐԹ ՀԱՒՕ 22 օրէ ի վեր ձոմ կը պահէ։ Առջի օր եօթը հիւանդապահ եւ հինգ հիւանդապահուհի փորձեցին բռնի մնունդ տալ, բայց չյաջողեցան։ Պիտի փորձեն օրը երկու անգամ կերակրել։

ԱՐԵՎԱՀԱՅ ՀՈԳԱԿԱՆ ՄԵԾԱՀՈՒՆԸ ՄԱՀՎԱՆ ՀԱՐՅԱՆ

«ԱՐՓՈՆՋ ՀՈԳԻԱՆ ՀԱՅ ԸՆԿԵՐՈՒՀԻՆ»,
ԿԱՐԴԱՑԱԾ ՆԱԻԱՍՏԱՆՅԱՑ ՀԱՅ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆ

... Հիմա որ «արտասովոր»ը տիրապետեցին մեր տնտեսության ծիծաղելի ոլորտներուն, ամէն մարդ կրնայ հասկնալ, թէ ինչո՞ւ մեր ազգային կեանքի ամէնէն կարեւոր հարցերը այդքան ծանր կերպով կը լուծուին, եւ

ԹԱՅԱՐԶԱԿ ՄԵԾԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱՐՕՏ Է ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԱՋԱԿՑՈՒԹԵԱՆ,,

(ԿՈՉ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ)

ՆՄԲ.— ինչպէս յիշած էինք, երէկ, խմբագրականով, Հալէպի համատարած ենէն ստացած ենք նոր կոչ մը: կը հրատարակենք անմիջապէս.—

Հայրենակիցնե՛ր,

Ընթացք տարի ճիշդ այս օրերուն էր Տիգրանակերտի շրջանէն պըշէրիի եւ Ռաշկոտանի գաղթական հայերը, շուրջ 150 ընտանեաց հայերը, թրքական անհանդուրժելի վարչաձեւերուն այլեւս հնազանդել անկարող, հետզհետէ կոտորածին ենթարկուող Սուրիա եւ ապաստանած Հասիչէ, Գամըշլը, Ամուտա եւ Գարամանիկէի շրջանները:

Այս եկւորները թրքական հետեւողական կողոպուտներուն են՝ թալանուած հողագործներ էին, որոնք ստիպուած եւ վաղուան ապրուստովը մտահոգ: Հալէպի Ազգ. մարմինները սահմանափակ միջոցներով միայն հետաքրքրութեան այս գաղթականներով: Գաղթը շուտով սուր հանգամանք ստացաւ, եւ գաղթականներուն ալ նոր կարաւաններ կը հասան Հալէպ: 929 դեկտեմբերի 1ին կը գաղթողներու ընդհանուր թիւը 3500ի հասած էր, որոնց մեծ մասը օրական հացի կարօտ:

Գաղթականներու օգնութեան գործին համապատասխան միջոց մը ձեռք առնելու համար Ն. Ս. Օծութիւն վեհ. կաթողիկոսին նախաձեռնութեամբ ու հովանաւորութեան տակ 19 դեկտ. 929ին ամուրեցաւ Գաղթ. Խնամատարութեան կեդրոնական մարմինը, իր կարգին ընտրեց օժանդակ յանձնախումբ մը եւ գործի լծուեցաւ իսկոյն:

Քաջօրդաբար կրկին պատուիրակութիւններ ղրկուեցան Հասիչէ եւ Գամըշլիի շրջանները, ուր գործունէութիւնը առաւելապէս կեդրոնացած էր եւ ծայր տուող հիմնադրութիւններէն բազմաթիւ եկեղեցիներ կը մնային. այս պատուիրակութեան հետ էին քահանայ, բժիշկ եւ հողագէտ որոնց գործը պիտի ըլլար տեղւոյն վրայ ուսումնասիրել գաղթականաց կարիքները, գանոնք տեղաբաշխել եւ հողին կապելու կարելիութիւնները, հոգալ կրօնական պէտքերը եւ ձեռնարկել հիւանդութեանց դէմ պատուաստի ու դարմանումներու:

Հալէպի մէջ, վարձուեցաւ ընդարձակ շէնք մը եւ հոն փոխադրուեցան մաս մը գաղթականներ. Հոգուստի բաշխում կատարեցաւ գրեթէ բոլոր նորեկներուն, իսկ շուրջ 300 կարօտեալներու ապուր կը բաշխուի ամէն օր:

Գամըշլը եւ Հասիչէ մեկնող պատուիրակութեանց տեղեկագրերը, որոնց պատճէնները օրին ղրկուած էին պատկան մարմիններուն, ստիպողաբար գաղթականները տեղաւորելու եւ անոնց լճկան հայթայթելով հողին կապելու պէտքը կը շեշտէին:

Շաբաթ մը առաջ Ցանձնախումբ մը ճամբայ ելաւ, իր հետ վերցնելով հողագործի պիտոյքներ մօտ օրէն խուին ու արօրը հայ գեղջուկին անբաժան ընկերները պիտի ըլլան:

Այրենակիցնե՛ր, մեր յաջողութիւնը կապուած է լայն գիտողութիւններու հետ: Ցարդ ընդհ. գաղթողներու թիւը հասած է 3800ի եւ ստոյգ է որ ձմրան օրերը անցնելու նոր գաղթականներ ալ պիտի հասնին, շուրջ 6 700 ընտանիք:

Թուրքիոյ մէջ մնացած մեր ազգակիցներու կացութեան մասին առնուած տեղեկութիւնները կ'եզրակացուի, որ եկողները իսկապէս ազատագրեալներ են եւ ցանկալի է որ մնացողներն ալ օր առաջ հասնին: Այլեւս ձգձգումը մըն է, որ բոլոր գաղթողները ո եւ է ձեւի տակ հալածուած եւ կողոպտուածներ են, քիչեր մէկ երկու ամսուան ապրուստ ունին, նոյնպէս եւ քիչեր հոս կը գանեն իրենց ազգականները, որով բացարձակ մեծամասնութիւնը կարօտ է հանրային աջակցութեան:

Նկատի ունենալով ամենուրեք հայ ժողովուրդի գոյց տուած գուրգուրանքը իր դժբախտ բեկորներուն հանդէպ, ինքնաբերաբար կազմուած նպաստահաւաք մարմիններու գոյց տուած դրական աշխատանքները, նոյնպէս եւ մամուլին ի յայտ բերած գնահատելի աջակցութիւնը, մենք մեծ հաւատքով կը ձեռնարկենք մեր գործին, կը սկսինք պզտիկ ծաւալով եւ որ կ'ընդլայնենք ա՛յն չափով որ հայ ժողովուրդը նիւթական միջոցներ կը տրամադրէ մեզի:

Հոս, պարտք կը համարենք երախտագիտութեամբ յիշել Սուրիական կառավարութեան եւ ժողովուրդին մանաւանդ հոգատար պետութեան, որոնք եթէ ոչ նիւթապէս բայց բարոյական աջակցութիւն կ'ընծայեն գաղթականներու հաստատման համար, որոնք Սուրիոյ վրայ ո՛չ թէ բեռ մը, այլ անոր տնտեսութիւնը զարգացնող զօրաւոր ազդակներ պիտի ըլլան:

Ըրդ, գործը արդէն սկսուած է:

Ցանուն մեր Հարազատներու բարօրութեան, կո՛չ կ'ընենք ընդհ. Հայութեան, նպաստահաւաք մարմիններուն եւ բոլոր Հայ Թերթերուն, որ փութան կրկնապատկել իրենց օգնութեան գործը՝ տրամադրելով իրենց համեստ լուման իսկ:

Գաղթականաց կեդրոնական Խնամատարութեան Նախագահ՝ Ն. Վեհ. Մահակ Բ. Կթղկ. Կիլիկիոյ, Անդամներ.— Բժշկապետ Ա. Ալթունեան՝ Ա. Ատենապետ, Հ. Գաբրիէլ Ծ. Վ. Գասպարեան՝ Բ. ատենապետ, Բժիշկ Յ. Տէր Ղազարեան՝ Ատենադպիր, Ա. Մազլումեան՝ Գանձապահ, Գ. Ազիրեան՝ Հաշուեքննիչ:

Յ. Գ.— Թղթակցութիւնք Ա. Ատենապետի անունով, հասցէ՝ Dr. A. Altounyan, B. P. No. 10, Alep. Դրամական առաքումներ գանձապահին անունով, A. Mazloumian, B. P. No. 130, Alep.

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐԵՐԸ

Շահան Շահնուրի վէպը. Նահանջը առանց երգի, իբրեւ թերթօն ցառաջի մէջ երեւնալէ յետոյ, տպուեցաւ նաեւ գիրքի ձեւով: Շ. Նարդունի խանդավառութեամբ ողջունեց զայն գրատունական մը, այստեղ: Յետոյ վ. Թէքէեան գնահատանքի խօսքեր ուղղեց երիտասարդ վիպագրին: Ա. Ահարոնեան եւս, — անիկա, քիչերու նման՝ վերապահութիւն չի դներ իր այն համակրանքին մէջ, զոր ցոյց կուտայ նորերուն,— նամակ մը ուղղած է Շահնուրին: Կ'արտայտենք այդ նամակը, ոչ միայն իբրեւ փաստ գործին արժէքին, այլ նաեւ իբրեւ վկայութիւն արտասահմանի ծաղկափթո ու վիթխինտզարդ գրականութեան: Եւ իբրեւ ողջոյնի խօսք արժէքաւոր երէցներէն արժէքաւոր կրտսերներուն.—

— «Այս տողերն ուշացան. յուսամ ներողամիտ լինիք. չուզեցի գրել առանց աւարտելու ձեր գեղեցիկ գործի ընթերցումը. գիտէք սակայն, որ աչքերիս տկարութիւնը դժուարին է դար ձնում երկարաշունչ ընթերցումը:

Ուրախ եմ ասել, որ ոչ միայն արւեստի, հապա եւ հասարակական ու ազգային տեսակէտներով ձեր երկը զգայացունց երեւոյթ է մեր այս տրտում, անշող ու անհոգի օրերն են խտացած ձեր երկի մէջ. անցած աիաւոր պատերազմի երեսից ծւատւած ու խոշտանգւած երիտասարդ խղճմտանքների ու հոգիների հեկեկոցն է այս:

Ձեր ժատը վէրքի վրայ դրիք անգթօրէն հւ ես ուրախ եմ ժորմոքին, որպէսզի «դուռը յետեւէն չգոցւի», վասնզի «յուսով ապրելը» անմահութեան մի կտորն է. սոսկական «ապրելը» — մահ:

Երիտասարդ ցասում է այս երկը, ուր վայրագօրէն ճգնում են իրար զօդւել մեր ցեղի խորունկ ցաւն ու վերելքի յլապինդ ճիգը:

Շարունակեցէք. ողջունում եմ ձերնուրբ ու կորովի տաղանդը, եւ ի բոլոր սրտէ յաջողութիւն եմ մաղթում ձեզ:»

ՀԱՅՀՈՅՈՒԹԻՒՆԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Ուսումնասիրուած չէ թէ հայհոյութիւնը հոգեբանական ի՞նչ արժէք ունի կամ իմաստ: Ժողովուրդը շարունակ կը շինէ հայհոյութեան նոր ձեւեր: Գիւղերու մէջ մարդիկ կան, որ նշանաւոր հանդիսացած են իբրեւ հեղինակ գեղեցիկ հայհոյութիւններու:

Հայհոյութիւնը տեսակ մը երդում է: Կամ երդումը տեսակ մը հայհոյութիւն է: Ահա թէ ինչո՛ւ Աստուածաշունչը կը պատուիրէ երդում չընել: «Ամօթ է հայհոյել», կ'ըսէ բարոյական մը, որովհետեւ ամէն հայհոյութիւն կապուած է սեռային փափաքի մը արտայայտութեան: Բայց բոլոր այս կէտերը կը հաստատուին դարձեալ Աստուածաշունչով: Հին ատեն երդում ընելու համար սովորութիւն էր ձեռքը դնել «ամօթոյք»ին վրայ: Աբրահամ, կը պատմէ Աստուածաշունչը (Գիրք Ծննդոց, Գլ. ԻԴ. 2), ըսաւ իր ծառային.— «Դիր զձեռն քո ընդ երանօք իմով, եւ երդմնեցուցից զքեզ ի Տէր»: Եւ ծառան ձեռքերը դնելով Աբրահամի ամօթոյքներուն վրայ, երդում ըրաւ ու գնաց: Վերջապէս Պապը ընտրելու ատեն կարդինալները սովորութիւն ունէին ձեռքով շօշափել սեռը, վկայելու համար թէ ընտրեալը այր է (կիներուն արգիլուած է պապ ընտրուիլ): Եւ ֆրանսերէնի կամ լատիներէնի մէջ երդում, վկայութիւն եւ սեռային (արու) գործարանը կը նոյնանան մէկ բառով:

Բայց «ամօթոյք»ը շատ գործածուած է գրականութեան մէջ: Զենք յիշեր ցանթէին բառախաղը: Մակայն յիշենք Հ. Արսէն Բագրատունիի մէկ բացատրութիւնը Հայկ Դիւցազնին մէջ, ուր արու այծին ամորձիքը կը նմանցնէ տգեղագոյն վախթանգին ականջին բլթակը: Զօլա եւս մեծ հայհոյաբան մըն էր: Ինչպէս ռուս նոր գրող Բաբէլ:

Հիմա աւելի համարձակ են գրողները: Եւ գեղեցիկ կը գտնեն յիշել իրենց հերոսներուն հայհոյութիւնները,— կծու, այրող ու կարճ խօսքեր: Այո՛, հայհոյութիւնը գրականութենէն ներս մտաւ, չնորհիւ այն քաղաքակրթութեան, որ այլեւս տուն չի ճանչնար, այլ միայն փողոց:

Հայաստանէն, Ալազանն է, պրոլետ գրող, որ առատօրէն գործածած է հայհոյութիւնը վէպի մէջ (ձանապարհին): Ա. Տէր-Տէրեան խօսելով հայհոյութեան մասին, զոր կը գործածէ Ալազան, կը գրէ (Նոր Ուղի, Թիւ 6, էջ 145).

— «Անապայման հին կեանքի մնացորդ է բանուորներից ոմանց հայհոյանքներով լեցուն վէպը: Եւ բնորոշն այն է, որ այդ հայհոյանքը եւս գերծ չէ ժետաֆիզիկայից: Ամառւայ շոգին բանուորն աշխատում է. ճանճերը հանգիստ չեն տալիս. նա բարկանում է եւ հայհոյում.

— ձանճերն էլ ինչ են ինանում, Թո՛ւի, ձեր ստեղծողի էլ...»

Շատ հայհոյանքների մէջ երեւում են ո՛չ միայն գիւղացու կեանքի պատկերները, աւելի շուտ՝ մտապատկերները, այլ եւ իսկական գիւղացու ամօթխածութիւնը, որ հայհոյանքը կիսատ է թողնում ամաչելով.

— Հեռի լսողաց, հո՛ւ, ես նրա...»:

ՀԱՅ ՆԿԱՐԻՉՆԵՐԸ

Հոմի մէջ նոր բացուած ցուցանդէսին մասնակցած է հայ նկարիչ Ժիրայր Օրագեան: Թրիպունա օրաթերթին մէջ, գեղարուեստական քննադատ եւ ձերակուտական Օփփի վեր առնելով երիտասարդ արուեստագէտներու պրպտուքի եւ նուաճման ճիգերն ու ձեռք բերած արդիւնքները, գնահատական տողեր կը նուիրէ անոնց տաղանդին եւ արժէքին մասին. եւ կը թուէ քանի մը անուններ հարիւրաւորներու մէջէն, «ամենէնչնչանաւորներէն», որոնց կարգին՝ մեր ազգակիցը: Անոր ներկայացուցած գործերն են «Պատուհանը, եւ «Աղջկանմը գլուխը» որոնք նուրբ եւ խորազգած արուեստի մը դրոշմը կը կրեն:

***Փարիզի անկախներու 41րդ նկարչական ցուցահանդէսին, որ տեղի ունեցաւ վերջերս, մասնակցեցան հետեւեալ հայ նկարիչները.— Զարեհ Գալֆայեան, Հ. Կիւլպէնկեան, Ռաֆ. Շիշմանեան, Հր. Ալեանաք, Գ. Զուլումեան, Օր.Վ. Թամիրեան:*

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՀԱՅ ԴԵՐԱՍԱՆՆԵՐԸ

Պ. Մ. Մաքսուտեան վերջագուած ըլլալով L'appel de la Chair *ժունջ ֆիլմը, սկսած է վերջերս մեծ դեր մը խաղալ խօսունշարժանկարիմը մէջ՝* Le Défenseur *անուն: կասկած չկայ որ Մաքսուտեան պիտի ունենայ խօսուն շարժանկարի մէջ նոյնքան յաջողութիւն որքան ունեցած է մինչեւ հիմա մունջի մէջ, որովհետեւ իր ձայնը շատ հաճելի է եւ լաւ մարզուած: Երկար տարիներ խաղացած ըլլալով Սառա Պէռնարի խումբին մէջ, անիկա իւրացուցած է գեղեցիկ եւ բնական խաղի հետ նաեւ գեղեցիկ առոգանութիւն: Մեծ դերասան է եւ շատ սիրուած Ֆրանսացիներէն:*

Պերլինի մէջ մեծ յաջողութիւն կը գտնէ «Ուֆա» ընկերութեան վերջին ֆիլմը՝ Le Diable blanc, *որուն մէջ կարեւոր դեր ունի պ. Ա. Շահխաթունի: Նիւթը առնուած է Ցոլստոյի «Հաճի Մուրատ» պատմուածքէն: Ռեմադիրն է նշանաւոր ռուս վոլկով: Հաճի Մուրատի դերը կը խաղայ տաղանդաւոր ռուս դերասան Մաժուխին, իսկ Շամիրի դերը՝ Շահխաթունին:*

Ֆրանսական մեծ ընկերութիւն մը պայմանաւորուած է Իշխան Բագրատունիի հետ, որպէսզի Ցուդայի դերը խաղայ «Յիսուսի կեանքը» ֆիլմին մէջ:

Վ.

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Հ. Մ. Մ.

Հ. Մ. Մ.ի ֆութպոլի առաջին խումբը շարունակելով իր գաւառի այցելութիւնները, այսօր՝ կիրակի 23 մարտ կը մեկնի պելճիքական սահմանագլուխը, Deux-Vireux *քաղաքը, մրցելու համար Առաջնի նահանգին ախոյեան խումբին դէմ: Հ. Մ. Մ. նկատի ունենալով հակառակորդ խումբին ուժը, շատ զօրաւոր կազմով պիտի մեկնի եւ յոյս ունի լաւ արդիւնք մը ձեռք ձգել: Արտէնի նահանգը ծանօթ է իր գեղեցիկ անտառներով: Մօտաւորապէս 161 քառ. քիլոմեթր տարածութիւն ունի, որ կը ծածկէ ամբողջ պելճիքական սահմանագլուխը: Հոդը կաւոտ ըլլալով երկրագործութիւնը այնքան լաւ չէ, հակառակ ատոր լուրջ աշխատութեամբ յաջողած են հասցնել ցորեն, գետնախնձոր, գարի եւ մանաւանդ խաղող: Բնութիւնը նուիրած է խոշոր մարգագետիններ, ուր կ'արածի Մերինոսի ոչխարը, որուն բուրդը այնքան յարգի է: կան շատ մը գործարաններ, թուղթի, շաքարի, գրատախտակի, երկաթի եւ պղինձի եւ մանաւանդ ատաղձի:*

Deux-Vireux Փարիզէն 297 քիլոմեթր հեռաւորութիւն ունի: Ժամադրութիւն Հ.Մ.Մ.ի խումբին, այս առաւօտ ժամը 8ին, Sortie Métro Gare de l'Est, *շոգեկառքը կը մեկնի ժամը 8.30ին, կայարանին մէջի ելքին առջեւէն:*

Վ. Հ.

ՎՐԻՊԱԿ.— Ուրբաթ օրուան ցառաջի մէջ, «Ստացանք»ի բաժին, «Ս. Զարեհ— պիտի ըլլայ Ս. Զաւարեան, ինչպէս զրքի ատանունէն ալ կը հասկցուի:

Շաբաթ օրուան թիւին մէջ, Փարիզի Տիկնանց պարահանդէսին առթիւ հաւաքուած գումարը՝ 116,300 ֆր. (ոչ թէ 116,3000),

---

ՅԱՌԱՋ,,Ի ԹԵՐԹՕՆԸ — 3 —

Վ. ՃԱՐՈՒԱՃ ԿԻՆԸ

Ով յիշէի գիշերօթիկի մէկ ընկերոհիս որ կ'ըսէր թէ երբ եւ ասարդ աղջիկ մը այն չէ ւս, կը նշմարեն այդ բանը վիզի երակներէն, այն ասն որ երբ ամէն անգամ մէկէն կը կասկածէինք, ատին երակներուն էր որկը յաներ նայուած քները, անշուշտ ան մը չգտնելով հոն, եւ անգամ մը գայթակղութիւն պատահելուս, գարմացան որ չէր վտանգի ազդանշանը:

Ընդունելուս որ իրար գտնենք ոլի, պերթոլինի մէջ: Առաջ պիտի երթար եւ ընտրէր երից սենեակ, յետոյ ես, կեղծ ովով մը: պիտի ըսէք որ երպիտանիներէնին, կատարելարեւութիւնք ունիք: Բայց չէի գիտեր ինչպէս ինքզինքս հոնկէ ազատել եւ չպիտի կարենայի ոընդունում տալ: Այսպէս էր որ ժիւլ տեղեկացաւ զինքը խաբելս, ապահովաբար իմանալով անստորագիր նամակէ մը ինձմէ մերժուած իր բարեկամներէն մէկուն կողմէ ղրկուած: Այրերը անհաշուելի սնափառութիւն մը ունին: Շեն ընդունիր նախապատուութիւններ: կին մը եթէ ինքզինքին թոյլ տայ այդպիսի բան մը, ուշ կամ կանուխ կը քաւէ իր սխալին հետեւանքները:

Գործը երկար չտեւեց: Շեմ ուրանար: Հոգեկան վիճակս կը նմանէր այնպիսի մէկուն վիճակին որ կը տեսնէ իր գոյութեան չանկարծ տակնուվրայ ըլլալը, որով հետեւ մէկ հարուածով կորսնցուցած է իր ամբողջ հարստութիւնը, համ կը հասկնայ թէ վարակուած է անողոք հիւանդութեամբ մը եւ կամ իրենները ջախջախուած են ինքնաշարժի մը տակ: Այլեւս բան մը չէի հասկնար, չէի խոսեր, չէի տրամաբաներ, ժանտանդ ինքզինքս չէի պաշտպաներ: Ժիւլ կը տառապէր. խեղճ սիրելի. այնպիսի գաւ կը պատճառէր ինծի այդ բանը որ պիտի ուզէի երակներս բանալ իր առջեւ ապացուցանելու համար թէ կը սիրէի զինքը տակաւին, թէ միշտ սիրած էի զինքը, եւ թէ երբեք այդքան կատարեալ անձնուիրութեամբ մը սիրած չէի զինքը ինչպէս այժմ:

Մենամարտ մը տեղի ունեցաւ. Ժիւլ որ իր հակառակորդը ամէն գնով սպաննելու ըղձագութենէն բռնուած էր, թեթեւ խայթուածք մը ստացաւ միւսին սւրէն որ հազիւ թէ երեւցեր էր: Անմիջապէս տեղի ունեցաւ մեր օրինաւոր բաժանումը. եւ ամէն բան վերջացաւ:

Մեր տունը փակուած է: Ժիւլ պանդոկ մը կը բնակի, ես կ'պրիմ պզտիկ յարկաբաժին մը վիա Նօմանթանոյի խորը, ուր կը ծածկեմ իմ անհուն վիշտս, որովհետեւ կը սիրեմ տակաւին Ժիւլը, եւ միշտ աւելի շատ պիտի սիրեմ զայն: Իմ սէրս պիտի պահէ խղճահարութիւնը անոր գէշութիւն մը ըրած ըլլալուս եւ ձնշող տխրութիւնը անոր համբուրմը կորսնցուցած ըլլալուս:

Երբեմն անդիմադրելի փորձութիւնը կ'ունենամ զայն տեսնելու եւ այն ատեն ժամերով իր անցնելիք փողոցին անկիւնը իրեն կը սպասեմ, անտեսանելի կերպով, կամ սակաշարժի մը մէջ կծկուած իր յաճախած թատրոնին ելքին առջեւ: կառապանները զիս խենդի մը կամ նախանձոտի մը տեղ պիտի դնեն: Երբ զինքը կը նշմարեմ, կարծես սիրտս կանգ կ'առնէ եւ իր թեւերուն մէջ նետուելու փափաքս այնքան ուժով կ'ըլլայ որ կը փախչիմ չընելու համար զայն:

Առաջուց գիտեմ որ անօգուտ պիտի ըլլայ. կը ճանչնամ Ժիւլը, անողոք է: Իր նկարագրին լրջութիւնը, իր պատուոյ զգացումը, իր կրած վիշտը. որ կը տեւէ տակաւին որովհետեւ ծերացած եւ յոգնած երեւոյթ մը ունի, կեանքի իր հասկացողութիւնն իսկ պիտի արգիլեն զինքը ներելու:

Իմացայ որ ամուրիի բնակարան մը ունի եւ հոն գացի, սպասսուհիի մը պէս պահելու ինքզինքս դռնապանուհիին քով, տեսնելու համար թէ ինչ ձեւի կիներ կը մտնեն հոն: Նոյնիսկ դիտեցի շրթունքներս արիւնելու աստիճան խածնելով, այնքան կը տառապէի, անոնց երթալ գալը:

Ամբողջ կիները ինծի կը նմանէին, որովհետեւ Ժիւլ կը պաշտէ իմ տիպարս:

Ինծի կ'ըսէր որ կը մրցանեմ գեղեցկութեան բոլոր այն տարրերը որոնք միշտ երազած է կնոջ մասին: Եւ այն տպաւորութիւնը ունեցայ որ այդ բոլոր կիները կ'առնէ զիս ունենալու փափաքէն մղուած:

Կը հասկնա՞ք կնքամայր, որքան տառապած եմ:

Այսպէս էր որ օր մը, քաջութիւն ունեցայ ղոր չեմ գիտեր ով ներշնչեց ինծի, գարնելու այդ դուռը ուրկէ դուրս ելլելը տեսեր էի պզտիկ մանկենագրուհիի մը, զոր կը ճանչնայի եւ զոր Ժիւլ ճամբած էր նախանձոտութեան պատճառով, քանի որ կ'ըսեր թէ ինծի կը նմանի:

Ժիւլ եկաւ բանալու առանց պզտիկ կասկած մը ունենալու, անանկ մէկու մը երեւոյթով որ կը սպասէ թաշկինակը կամ ձեռնոցը մոռցող մէկուն:

(Շար.) ԵՄԹԵՐ ԼՈՄՊԱՐՏՕ

կարդացէք և Տարածեցէք ՅԱՌԱՋը

ԹԱՏՐՈՆ ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷ

ԻՐԱՐՈՒ ՓԱԿԱԾ ԵՐԿՈՒՈՐԵԱԿ ՔՈՅՐԵՐ

ԿԻՐԱԿԻ 23 Մարտ ժ. 21ին

ԱՆԲԱԺԱՆԵԼԻՕՐԷՆ ԿՑԱԾԻՆ
ORCHESTRE FANTOME

Տոմսերը՝ 10—80 ֆրանք՝ թատրոնէն

ALLO, ALLO

Tél. TRUDAINE 81 07
Այս է թիւը մեր թելեֆոնին

ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՃԷՆԱԶԵԱՆ եւ ԳԱՍԱՆՃԵԱՆ

8, Rue de Chateaudun, PARIS (9e)
Métro Cadet, Peletier եւ Notre Dame de Lorette ի խոստ մօտ

ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՐՑԸ

— Տիկին մը ո՞ւր կրնայ գտնել վերջին նորաձեւութիւններով, ամենասիրուն, ամենատոկուն եւ միեւնոյն ատեն անմրցելի գիներով, պատրաստ կամ չափու վրայ մետաքսէ եւ բուրդէ զգեստեղէններ, մանթօ, գլխարկ, ներքնազգեստ (lingerie) եւայլն։

— Տիկ. Ա. ՊՈՒՏԱԿԵԱՆի «ՄԱՏԼԻԷՆ» հայ վաճառատունը անկասկած, 33 Rue des Dames, Métro Rome կամ Clichy.

Մուտքը ազատ է ամէն օր մինչեւ 8, կիրակի մինչեւ 2։

ՏՕՔԹՕՐ Մ. Տ. ՆՈՐԱՑՐ

8 RUE BUFFAULT, PARIS (9e)
Հեռաձայն, PROVENCE: 20—37
Կը խնամէ ներքին եւ կիներու հիւանդութիւնները
Կը կատարէ ծննդաբերութիւնները
Կ'ընդունի ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2—7 եւ ժամադրեալ
Թեամբ։ կիրակի եւ տօն օրեր, առաւօտեան ժամը 10—12։

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

38 Rue Rochechouart մէթրօ Cadet և Anvers Autobus J. JB.
Tél. TRUDAINE 56 - 58

Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ Աղիքի հիւանդութիւնները ցատուկ յարկաբաժին *վէներական* եւ *Մորթի հիւանդութեանց* ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ *Ոսկորի*, ջրային, *Արեան հիւանդութիւնները* եւ ցօդացաւ։
Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր։

VELEDIAN & ZINN

ESCHENHEIMER ANLAGE 22
FRANKFURT A. M.

ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆ.— Ծխախոտ, չոր պտուղներ, ընտանի եւ վայրի մորթեր, եւայլն։

ԱՐՏԱԾՈՒԹԻՒՆ.— Նոր եւ գործածուած մեքենաներ, երկաթեղէն, կաշեղէն, եւայլն։

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱՇԱՐԱՆ ՓԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ — Հեռաձայն Littré 38—
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

38 Rue Rochechouart մէթրօ Cadet և Anvers Autobus J. JB.
Tél. TRUDAINE 56 - 58

Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ Աղիքի հիւանդութիւնները ցատուկ յարկաբաժին *վէներական* եւ *Մորթի հիւանդութեանց* ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ *Ոսկորի*, ջրային, *Արեան հիւանդութիւնները* եւ ցօդացաւ։
Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր։

ՓԱՍՏԱԲԱՆ
ԳՐ. ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ (ԳՐԻՄԻԹԷԼ

Contentieux Général, (Accidents) R. C. Seine 423631
Հասցէ՝ 72 Rue de Ménilmontant, Paris (XX)
Հեռաձայն Ménilmontant 96-74

Ամէն տեսակ դատական եւ վարչական գործեր եւ պաշտպանական գրութիւն, դիւրաւճռելի պայմաններով։
ՓՈՂՈՑԻ ԱՐԿԱԾԻ ԴԱՏԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ, ԱՌԱՆՁԱՒԱՅ ԿԱՆԽԱՒՃԱՐԻ։
Ընդունելութեան ժամեր, առաւօտ 9.30էն 10.30, կէսօրէ վերջ 2-3, իրիկուան 7էն 8.30։
Մէթրօ՝ Ménilmontant *եւ* Martin Nadaud, *Թրամուէյ* 26, *Օթօպիւս* BC, BG, O *եւ* Q.

ՀԱՅԿԱԶՆ ԹԱՓՈՒՐ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1923ԻՆ
CABINET V. YARJANIAN
Հասցէ՝ 5 rue du Cardinal Mercier, PARIS (9e)
Tél. CENTRAL, 97-39 եւ 96.70

Կը ստանձնէ պատժական, քաղաքային եւ առեւտր. դատեր պաշտպանելով ֆրանսացի հանրածանօթ պաշտօնակիցներու հետ, վարչական եւ հիւպատոսարանական գործերու արագ հետապնդում։ Արկածի դատերու մասնաւոր ճիւղ, առանց կանխավճարի։ ՅՐԱՆՄԱ մանելու համար, ձեռնհաս իշխանութիւններէ արտօնագրի ստացում։ (ԱՃԻՏԱՎՐԹ)։ Քաղաքային ամուսնութեան արագ գործողութիւն։ Վիզա ամէն երկրի համար։

Գաւառներէն եւ արտասահմանէն եղած դիմումներուն կը պատասխանուի անմիջապէս։ Յորհրդակցութիւնները ձրի են։

Դիմել ամէն օր, 9էն 12 եւ 2էն 7, բացի Կիրակիէ

ԶՁՓՈԹԵԼ ՈՒՐԻՇՆԵՐՈՒ ՀԵՏ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ
ՍԻՐԱԿԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

15 RUE DE LA HUCHETTE, PARIS (5)
ՄԷԹՐՕ՝ ՍԷՆ ՄԻՇԷԼ — MÉTRO: ST. MICHEL
Հաժեղ փաքլավաներ, Թէլ քատայիֆ, լօքմա, եուֆկա, բնիկ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆՆԵՐ
Բարեկենդանի առթիւ

ՋԱՇԱՐԱՆ ԵՓՐԱՏ

14 Rue François Garcin, 14, LYON

Պատիւ ունինք յայտարարելու մեր յարգելի յաճախորդներուն եւ Լիոնահայ ամուրի երիտասարդութեան թէ մեր ձաշարանը իր համեղ կերակուրներով, մաքրութեամբ եւ անթերի սպասարկութեամբ դարձած է Լիոնահայութեան միակ կեդրոնավայրը։

Եթէ կ'ուզէք հոգ տանիլ ձեր առողջութեան, փութացէք անգամ մը այցելել մեր ձաշարանը համոզուելու համար։ Ժողովրդական գին։

Տէր եւ Տնօրէն
ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ եւ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

ՀԱՒԱԲՈՑԾՆԵՐՈՒՆ

Եթէ կը փափաքիք որ ձեր հաւերը առատ ածեն, շուտ մեծնան, շուտ պարարտանան, չհիւանդանան, անօգուտ է ձին մեթոտներու հետեւիլը։

Շամեստ դրամագլխով գոհացուցիչ շահ մը ապահովելու համար փութացէք կարդալ գիւղատնտես Ս. Շէրիտեանի պատկերազարդ «ՀԱՒԱԲՈՒՄՈՒԹԻՒՆ» գիրքը։ Գինը՝ 25 ֆրանք. Դիմել՝ հեղինակին 18, Villa des Roses, Bois-Colombes (Seine), Պալենց գրատուն կամ Գեւոնեանի՝ «ցառաջ»ի խմբագրատունը։

Մեծաքանակ գնողին գոհացուցիչ զեղչ։

ՀԱՅԿԱԶՆ ԹԱՓՈՒՐ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1923ԻՆ
CABINET V. YARJANIAN
Հասցէ՝ 5 rue du Cardinal Mercier, PARIS (9e)
Tél. CENTRAL, 97-39 եւ 96.70

Կը ստանձնէ պատժական, քաղաքային եւ առեւտր. դատեր պաշտպանելով ֆրանսացի հանրածանօթ պաշտօնակիցներու հետ, վարչական եւ հիւպատոսարանական գործերու արագ հետապնդում։ Արկածի դատերու մասնաւոր ճիւղ, առանց կանխավճարի։ ՅՐԱՆՄԱ մանելու համար, ձեռնհաս իշխանութիւններէ արտօնագրի ստացում։ (ԱՃԻՏԱՎՐԹ)։ Քաղաքային ամուսնութեան արագ գործողութիւն։ Վիզա ամէն երկրի համար։

Գաւառներէն եւ արտասահմանէն եղած դիմումներուն կը պատասխանուի անմիջապէս։ Յորհրդակցութիւնները ձրի են։

Դիմել ամէն օր, 9էն 12 եւ 2էն 7, բացի Կիրակիէ

ՏՕՔԹՕՐ Մ. Տ. ՆՈՐԱՑՐ

8 RUE BUFFAULT, PARIS (9e)
Հեռաձայն, PROVENCE: 20—37
Կը խնամէ ներքին եւ կիներու հիւանդութիւնները
Կը կատարէ ծննդաբերութիւնները
Կ'ընդունի ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2—7 եւ ժամադրեալ
Թեամբ։ կիրակի եւ տօն օրեր, առաւօտեան ժամը 10—12։

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱՇԱՐԱՆ ՓԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ — Հեռաձայն Littré 38—
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ԹԱՏՐՈՆ ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷ

ԻՐԱՐՈՒ ՓԱԿԱԾ ԵՐԿՈՒՈՐԵԱԿ ՔՈՅՐԵՐ

ԿԻՐԱԿԻ 23 Մարտ ժ. 21ին

ԱՆԲԱԺԱՆԵԼԻՕՐԷՆ ԿՑԱԾԻՆ
ORCHESTRE FANTOME

Տոմսերը՝ 10—80 ֆրանք՝ թատրոնէն

ՓԱՍՏԱԲԱՆ
ԳՐ. ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ (ԳՐԻՄԻԹԷԼ

Contentieux Général, (Accidents) R. C. Seine 423631
Հասցէ՝ 72 Rue de Ménilmontant, Paris (XX)
Հեռաձայն Ménilmontant 96-74

Ամէն տեսակ դատական եւ վարչական գործեր եւ պաշտպանական գրութիւն, դիւրաւճռելի պայմաններով։
ՓՈՂՈՑԻ ԱՐԿԱԾԻ ԴԱՏԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ, ԱՌԱՆՁԱՒԱՅ ԿԱՆԽԱՒՃԱՐԻ։
Ընդունելութեան ժամեր, առաւօտ 9.30էն 10.30, կէսօրէ վերջ 2-3, իրիկուան 7էն 8.30։
Մէթրօ՝ Ménilmontant *եւ* Martin Nadaud, *Թրամուէյ* 26, *Օթօպիւս* BC, BG, O *եւ* Q.

ՀԱՅԿԱԶՆ ԹԱՓՈՒՐ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1923ԻՆ
CABINET V. YARJANIAN
Հասցէ՝ 5 rue du Cardinal Mercier, PARIS (9e)
Tél. CENTRAL, 97-39 եւ 96.70

Կը ստանձնէ պատժական, քաղաքային եւ առեւտր. դատեր պաշտպանելով ֆրանսացի հանրածանօթ պաշտօնակիցներու հետ, վարչական եւ հիւպատոսարանական գործերու արագ հետապնդում։ Արկածի դատերու մասնաւոր ճիւղ, առանց կանխավճարի։ ՅՐԱՆՄԱ մանելու համար, ձեռնհաս իշխանութիւններէ արտօնագրի ստացում։ (ԱՃԻՏԱՎՐԹ)։ Քաղաքային ամուսնութեան արագ գործողութիւն։ Վիզա ամէն երկրի համար։

Գաւառներէն եւ արտասահմանէն եղած դիմումներուն կը պատասխանուի անմիջապէս։ Յորհրդակցութիւնները ձրի են։

Դիմել ամէն օր, 9էն 12 եւ 2էն 7, բացի Կիրակիէ

ՏՕՔԹՕՐ Մ. Տ. ՆՈՐԱՑՐ

8 RUE BUFFAULT, PARIS (9e)
Հեռաձայն, PROVENCE: 20—37
Կը խնամէ ներքին եւ կիներու հիւանդութիւնները
Կը կատարէ ծննդաբերութիւնները
Կ'ընդունի ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2—7 եւ ժամադրեալ
Թեամբ։ կիրակի եւ տօն օրեր, առաւօտեան ժամը 10—12։

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱՇԱՐԱՆ ՓԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ — Հեռաձայն Littré 38—
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

VELEDIAN & ZINN

ESCHENHEIMER ANLAGE 22
FRANKFURT A. M.

ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆ.— Ծխախոտ, չոր պտուղներ, ընտանի եւ վայրի մորթեր, եւայլն։

ԱՐՏԱԾՈՒԹԻՒՆ.— Նոր եւ գործածուած մեքենաներ, երկաթեղէն, կաշեղէն, եւայլն։

Թ. ՄԵԾԱՏՈՒՐԵԱՆ

31 Ave. des Gobelins. Paris (13) *Մէթրօ՝* Gobelins

Արեւելեան եւ եւրոպական նպարեղէններ՝ լաւ եւ աժան
Ապսպրանքները կը յանձնուին տուները

ՋԱՇԱՐԱՆ ԵՓՐԱՏ

14 Rue François Garcin, 14, LYON

Պատիւ ունինք յայտարարելու մեր յարգելի յաճախորդներուն եւ Լիոնահայ ամուրի երիտասարդութեան թէ մեր ձաշարանը իր համեղ կերակուրներով, մաքրութեամբ եւ անթերի սպասարկութեամբ դարձած է Լիոնահայութեան միակ կեդրոնավայրը։

Եթէ կ'ուզէք հոգ տանիլ ձեր առողջութեան, փութացէք անգամ մը այցելել մեր ձաշարանը համոզուելու համար։ Ժողովրդական գին։

Տէր եւ Տնօրէն
ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ եւ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿ

Փարիզի բժշկ. համալսարանէն
109 Fbg. Poissonnière, *մէթրօ՝* Poissondière *ի դիմացը։*

Ծրանկախտ, միզանցքային, մորթային եւ կանանց հիւանդութիւններ, արեան քննութիւն։ Ամէն օր ժամը 3—8, Կիրակի ժամը 10—12։

L'ATELIER
VOLPONE
LA FEMME SILENCIEUSE
Մարտ 21էն սկսեալ
Le Stratagème

Տք. գաղտ. գիտուն. գուշակուհի
ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ՋԷՆԻ

կը բացատրէ անցեալը, կ'առաջնորդէ ներկային մէջ, կը գուշակէ ապագան, ըստ ձեռքի գիծերուն, աստղերու եւ քարտերու։ Ամէն օր (Կիր.ն ալ մէջը) ժ. 3—7, բացի Շբ.էն։ 62 Ruede la Rochefoucauld *բակին խորը, Բ. յարկ, աջ կողմ.* Métro և Nord-Sud: Pigalle.

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով գարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապտառաճուառ։ Ակղամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12,

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant H. STEPHAN

Վարձու է առեւտրական գրասենեակ մը Դիմել՝ Պալենց գրատուն, 233 Fbg. St: Martin, Paris(10):

EMPIRE Սիզիք-Շոլ՝ 37 Av. Wagram

Կ'ուզուիլ կարի վարժ գործաւորուհի մը ինչպէս նաեւ ափրանթի (աշկերտուհի) մը։ Դիմել՝ տիկ. Զապէլի, 23 Rue Nollet: մէթրօ՝ Clichy.

WAGRAM AUTO
75 Av. de Wagram
63 Av. Gde. Armée
149ter Bd. Villette,
84 Rue de l'Aqueduc
Արտօնագիր՝ Թուրիստ 150, քամիոն 220, մոթօ-սայտ 100, թաքսի 50, մասն. դաս 15, մեքեն. դաս ձրի։

Ապրիլիս վարձու է փավիյոնի մը ստորնայարկը որ ունի մեծ սենեակ մը, ճաշասրահ, խոհանոց, entrée, եւ գետնայարկը 2 փիէս որոնք կարելի է վերածել արհեստանոցի կամ մթերանոցի, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, պարտէզ՝ պտղատու ծառերով, դիւրութիւն կայ կարաժ կամ յատելուածական արհեստանոց շինելու։ վարձք՝ 1000 ֆրք., պայլ 14 տարի, րբփրիգ 8000 ֆր.։ Դիմել՝ M. Cassarino, 20 Rne Edouard Vaillant, Alfortville, (Seine): Տասը վայրկեան փարիզէն, շոգեկառք՝ կար տը Լիոնէն, շոգենաւ եւ հանրակառք Gare Austerlitzէն։

ՀԱՍԱԾ ԵՆ

Columbia
1930ի
ԱՄԵՆԱՆՈՐ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՓԼԱՔՆԵՐԸ Լ. ՆՃԱՆԵԱՆԻ ՔՈՎ

ԿԸ ԾԱԽՈՒԻՆ ՄԱՐՏ 15ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ
ԼԱԻ ՖՈՆՕՆԵՐ ԿԱՆԽԻԿ ԵՒ ԱՊԱՒԻՔ
Մէկ այցելութիւնը կը բաւէ
56 Rue Piat, Paris (20) *Մէթրօ՝ Պէլվիլ, թրամ. 26 և 5*

Գ. ԹԷՔԷՐԵԱՆ

փաստաբան Պոլսոյ Պառոյէն, վաւերացեալ հաշուակալ, անդամ Société des Comptables (E. C. I.),
150 Rue du Fbg. St. Denis, Paris. Téléphone: Trudaine 76-42

ԿԸ ՍՏԱՆՁՆԵՄ այցելու տոմարակալութիւն փոքր ամսավճարով։
ԿԸ ԿԱՏԱՐԵՄ Régistre du Commerce, Patente, Chiffre d'affaires*ի*, Bénéfices Commerciaux*ի և* Impôts sur le revenu*ի գործողութիւններ։*
Առեւտր. ընկերութիւններ կը կազմեմ եւ կը լուծեմ։
Կրնամ ձեզ ղերծ պահել Chiffred'Affaires*ի եւ* BénéficesCommerciaux*ի տուրքերէն եթէ արհեստաւոր էք. զոր օրինակ* Lapidaire, Sertisseur, monteur de bijoux, lingère, *շապկագործ, ժամագործ, դերձակ, կօշկակար, ատաղձագործ, եւայլն, պայմանաւ որ ձեզմէ եւ ձեր ընտանիքի անդամներէն զատ միայն մէկ գործաւոր եւ մէկ* apprenti *ունենաք։*

ՁԵՐ ԳՆՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ
MAISON VARTERESSIAN

1bis Rue Hautefeuille, մէթրօ St. Michel
Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէնները
Ջոր պտուղներ, լաքէրտա, երշիկ, ապուխտ, եւայլն.
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ՄԱԿՈՒՐ ԱԺԱՆ
Մասնաւոր ապահովութիւն բնակարաններու համար
Կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէն

Phonos & Disques
Columbia
ՀԱՍԱԾ ԵՆ

1930ի
ԱՄԵՆԱՆՈՐ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՓԼԱՔՆԵՐԸ Լ. ՆՃԱՆԵԱՆԻ ՔՈՎ

ԿԸ ԾԱԽՈՒԻՆ ՄԱՐՏ 15ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ
ԼԱԻ ՖՈՆՕՆԵՐ ԿԱՆԽԻԿ ԵՒ ԱՊԱՒԻՔ
Մէկ այցելութիւնը կը բաւէ
56 Rue Piat, Paris (20) *Մէթրօ՝ Պէլվիլ, թրամ. 26 և 5*

ՀԱՅԿԱԶՆ ԹԱՓՈՒՐ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1923ԻՆ
CABINET V. YARJANIAN
Հասցէ՝ 5 rue du Cardinal Mercier, PARIS (9e)
Tél. CENTRAL, 97-39 եւ 96.70

Կը ստանձնէ պատժական, քաղաքային եւ առեւտր. դատեր պաշտպանելով ֆրանսացի հանրածանօթ պաշտօնակիցներու հետ, վարչական եւ հիւպատոսարանական գործերու արագ հետապնդում։ Արկածի դատերու մասնաւոր ճիւղ, առանց կանխավճարի։ ՅՐԱՆՄԱ մանելու համար, ձեռնհաս իշխանութիւններէ արտօնագրի ստացում։ (ԱՃԻՏԱՎՐԹ)։ Քաղաքային ամուսնութեան արագ գործողութիւն։ Վիզա ամէն երկրի համար։

Գաւառներէն եւ արտասահմանէն եղած դիմումներուն կը պատասխանուի անմիջապէս։ Յորհրդակցութիւնները ձրի են։

Դիմել ամէն օր, 9էն 12 եւ 2էն 7, բացի Կիրակիէ

ՏՕՔԹՕՐ Մ. Տ. ՆՈՐԱՑՐ

8 RUE BUFFAULT, PARIS (9e)
Հեռաձայն, PROVENCE: 20—37
Կը խնամէ ներքին եւ կիներու հիւանդութիւնները
Կը կատարէ ծննդաբերութիւնները
Կ'ընդունի ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2—7 եւ ժամադրեալ
Թեամբ։ կիրակի եւ տօն օրեր, առաւօտեան ժամը 10—12։

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱՇԱՐԱՆ ՓԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ — Հեռաձայն Littré 38—
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE
ՀԱՅԵՐԷՆ
ՅՈՒՆԱՐԷՆ
ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

Phonos & Disques
Columbia
POLYDOR
REGISTERED TRADE
20 ՖՐ. 20 ՖՐ.

H. ARTINIAN, 26 28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil.
Մեր փայքերու ճոխ մթերանոցին մէջ կը գտնուին
ամէն վաճառանիշէ ֆոնոներ.—DECCA, COLUMBIA, PATHÉ
POLYDOR, NIRONA, DIAMOND, եւն.: Գիները՝ *120, 300, 450, 525, 750, 800, 1000* եւ մինչեւ *2,800*
Նպարեղէններուն լաւը, ժողովրդ. գիներով։ Բաց է ամէն

ՇԱՆՕԹ ՍԱՓՐԻԶ ԵՒ ՎԱՐՍԱՁԱՐԴԱՐ
ԱՐՇԱԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ եւ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵ

Կը ծանուցանեն իրենց յարգոյ յաճախորդներուն, բարեկամներուն եւ ծանօթներուն իրենց նոր խանութին բացուիլը որ տեղի ունեցաւ մարտ 10ին։

24 Rue St, Lazare PARIS (9e) բակին մէջ

Լիլայի ձաշարանին մօտը։ Արուեստի ամենավերջին կատարելագործութեամբ, քուփ, մանիքիւռ, օնտիւլասիոն։

Մաքուր եւ արագ սպասարկութիւն։

ՀԱՅԿԱԶՆ ԹԱՓՈՒՐ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1923ԻՆ
CABINET V. YARJANIAN
Հասցէ՝ 5 rue du Cardinal Mercier, PARIS (9e)
Tél. CENTRAL, 97-39 եւ 96.70

Կը ստանձնէ պատժական, քաղաքային եւ առեւտր. դատեր պաշտպանելով ֆրանսացի հանրածանօթ պաշտօնակիցներու հետ, վարչական եւ հիւպատոսարանական գործերու արագ հետապնդում։ Արկածի դատերու մասնաւոր ճիւղ, առանց կանխավճարի։ ՅՐԱՆՄԱ մանելու համար, ձեռնհաս իշխանութիւններէ արտօնագրի ստացում։ (ԱՃԻՏԱՎՐԹ)։ Քաղաքային ամուսնութեան արագ գործողութիւն։ Վիզա ամէն երկրի համար։

Գաւառներէն եւ արտասահմանէն եղած դիմումներուն կը պատասխանուի անմիջապէս։ Յորհրդակցութիւնները ձրի են։

Դիմել ամէն օր, 9էն 12 եւ 2էն 7, բացի Կիրակիէ

ՏՕՔԹՕՐ Մ. Տ. ՆՈՐԱՑՐ

8 RUE BUFFAULT, PARIS (9e)
Հեռաձայն, PROVENCE: 20—37
Կը խնամէ ներքին եւ կիներու հիւանդութիւնները
Կը կատարէ ծննդաբերութիւնները
Կ'ընդունի ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2—7 եւ ժամադրեալ
Թեամբ։ կիրակի եւ տօն օրեր, առաւօտեան ժամը 10—12։

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱՇԱՐԱՆ ՓԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ — Հեռաձայն Littré 38—
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub. St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone: NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
25
ՄԱՐՏ
1930
25 MARS 1930

Ջ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1220 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

"ԲԱՆԸ ԻՆՁՈՒԻՄՆ Է"

Այսպէս, ուրեմն, բոլորովին ճիշդ էր «Յառաջ»ի առաջին հրատարակութիւնը, Մայքըլ Արլէնի չարաբաստիկ վիպակի մասին, թարգմանուած անոր վերջին գործէն: Եւ ճիշդ՝ մեր տեսակէտը:

Սպասելով որ, ակռապլիկ համայնագիտութեան խաչակիրը ասպետը, Արշակ Զօպանեան, հրապարակաւ փրկէ իր պատիւը, փորձենք ամփոփ վերլուծումի մը:

Ո՛վ որ անգլերէն գիտէ եւ քիչ շատ գրական խառնուածք ունի, ուրիշ բան չպիտի գտնէ այդ վիպակին մէջ, եթէ ոչ հազիւ քսանըմէկ տարեկան օտար, անապատէն, նոր բառով՝ «հայաթոյս» երիտասարդի մը մաքառումը՝ բրիտանական պողոտաներուն վրայ: Իր ճամբան շինելու, բոլոր խոչընդոտները ճանկռտելով հասնելու իր նպատակին:

Թէեւ անգլեւսաքսոն խրոխտ աղջկան մը հետ է կապուած պատմութիւնը: Սակայն, այդ իսկ չապացուցաներ թէ պարզ տարփանքի պատմութիւն է— ինչպէս գրեցին: Ընդհակառակն, կը թուի թէ Փրիսիլլան իսկ խորհրդանշան մըն է, քանի որ մտքի, խառնուածքի գերազանցութեան պայքար մը կը մղուի սկիզբէն մինչեւ վերջը: Երիտասարդը չուզեր վհատիլ, ընկրկիլ իր խոյանքին մէջ, հակառակ բոլոր ձախողանքներուն: Եւ չուզեր շեղիլ իր առաջադրած ասպարէզէն, հակառակ աջէն ձախէն արձակուած հեգնութիւններուն:

— «Երբ երիտասարդ ենք, խիստ բազմաթիւ են մեզ սպասող ճուղակները, եւ կարելի չէ բոլորէն խուսափիլ վախնալով Աստծու բարկութենէն, սիրելով մեր դրացիները եւ բանաւոր ժամերուն անկողին մտնելով»:

Առաջին օրէն իսկ, հաւատացող մըն է յաղթանակի, եւ կ'ազդարարէ «ամենաւին կարեւորութիւն չտալ անոնց որ կ'ըսեն թէ կեանքը մեծ մասով կազմուած է երեսին զարնուած ապտակներէ»:

...«Ցրտմութեան եւ կռիւի այս աշխարհին մէջ, մեզմէ իւրաքանչիւրին տրուած է մէկ կամ երկու յաղթանակ, թերեւս փոքր, բայց խրախուսիչ»:

«Յոռետովանութիւնները»ը՝ այդպիսի յաղթանակ մըն է որ կը պատմէ առանց սեթեւեթի: Եւ շատ սրտառուչ դրուագներով: Մայքըլ Արլէն չի ծածկեր ոչ իր ծագումը, ոչ ալ անուններ կը նկարագրէ տենչալին, անմատչելին եւ ինքզինքը: «Այդ միջոցին Փրիսիլլան քսանըմէկ տարուկար ու չկար, քանի մը ամիս աւելի մեծ՝ ինձմէ: Իսկ իմինս տարիք մըն էր ուր երիտասարդ մը կը կարծէ թէ կրնայ հասկնալ ամէն բան»:

Եւ ո՞վ էր ինքը,

— «Այդ միջոցին գէշ-աղէկ ապրուստ մը կը ճարէի լրագիրներու եւ հանդէսներու մէջ գրելով: Շաճելի կեանք մը չէր այդ, ոչ ալ աւելի դիւրեկան կը դառնար այն իրողութեամբ թէ չէի կրնար հպատակ դառնալ պատերազմը չվերջացած, եւ հաւանաբար ոչ իսկ այն ատեն, —այնքան որ բուռն էր ատելութիւնը օտարականներուն դէմ»:

Ոստիկանութեան առջեւ՝ ո՛րեւէ հպատակութիւն չունի եւ բրիտասարդը: «Պուլկարիա ծնած Հայ մը», որ սակայն չի ճանչցուիր Պուլկարիոյ կողմէ, որովհետեւ չէ կատարած իր զինուորութիւնը պուլկարական բանակին մէջ: «Ներքին նախապարութեան մէջ թղթածրարս կ'աճէր ու կ'աճէր, եւ տակաւին անստոյգ էր թէ հպատակութիւն ունի՞մ թէ ոչ»:

Ցետոյ, պատերազմի ատեն, «օտարականները արտօնուած չէին փոխելու իրենց անունները: Իսկ իմ անունս էր Տիգրան Գույումճեան»:

Որթ կը գտնէին իր անունն իսկ: «Տիգրանը շատ լաւ էր եւ է մինչեւ այսօր. բայց Գույումճեանը երբեք գոհացուցիչ չէր, մանաւանդ պատերազմի միջոցին, երբ ամէն այլանդակութիւն կը ձաղկուէր»: Դպրոցին մէջ անգամ, ուսուցիչները կը գուարճանային, — «ին՞չպէս կը հնչուի, կուիմճո՞ւն թէ Քամճեան»...:

Հակառակ այս բոլոր անյարմարութիւններուն, ունենալով «վատ փառասիրութիւն», կ'որոշէ գրագէտ ըլլալ: Ջեռաքիները ետ կը դրկուին, եւ բարեկամ խմբագիրներ խորհուրդ կուտան «պզտիկ պաշտօն մը գտնել վաճառականի մը գրասենեակը, ուր Հայ մը աւելի հանգիստ կ'ըլլայ քան գրականութեան ասպարէզին մէջ»:

Ու կը նետուի ասպարէզ:

Այստեղ ալ, նոյնիսկ նիւթի ընտրութեան առթիւ, նորէն եւ նորէն վոթորիկի մէջ է իր միտքը, իբրեւ օտարական: կը խորհի գրել իր ժողովուրդի եւ Հայաստանի մասին, կամ Պուլկարիոյ մասին ուր ծնած է, բայց կը վճռէ գրել բրիտանական կեանքի մասին, «Քանց մեզ աղէկներս» մասին, «որոնք Անգլիոյ մէջ աւելի մատչելի են եւ աւելի հասկնալի քան աշխատաւորները: Արհեստս պիտի սորվէի անոնց վրայ, եւ յետոյ, նախընտրելով տարեկանին աւելի բարձր ներշնչումներ պիտի գրեմ»:

Այս երիտասարդն է որ, կը ծաղրուի իր գրականութեան համար իսկ:կը ծաղրուի իր ժողովուրդին և հայրենիքի մասին խօսած ատեն: Եւ սուր սլաքներ կ'արձակէ տող ընդ մէջ: «Թրախտը Հայաստանի մէ՞ջ էր», կը հեգնէ Փրիսիլլա:

— «Անշուշտ, եւ այդ պատիւը շատ բարիքներ բրաւ մեզի: Ի՞նչ պատահեցաւ Ադամին: Հայերը, ժառանգելով իր բախտը, ամէն տեղ կը վտարուին անկէ ի վեր:»

Ու դէպքերը գարգանալով, կը հասնին այնտեղ ուր կը պոռթկայ յանկարծ, միսմինակը քաշուած ձեղնայարկին մէջ, «պզտիկ քառակուսի պատուհանով մը»:

Կ'արժէ մէկ օր ալ զբաղիլ:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԱԴՐԻԷՋԱՆ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ

«Հայրենիք» արտատպելով Ադրբէջանի մուսաւաթի կուսակցութեան կոչը՝ (Ազգերու Դաշնակցութեան) զոր թարգմաներ էինք «Օտոլու Եուրտ»էն, դիտել կուտայ (13 մարտ).

— «Կասկած չկայ, որ Թուրքիա ներքնապէս կը քաջալերէ ատրպէյճանցիներու պայքարը խորհրդային կառավարութեան դէմ, այլապէս ապաստան պիտի չտար Մուսաւաթականներու խմբին եւ մանաւանդ Թոյլ պիտի չտար անոնց Պոլսոյ մէջ հրատարակելու իրենց հակախորհրդային պաշտօնաթերթը:

Այս նոյն խումբն է, որ մեծաշուխ վրացիներու հետ միասին Լեհաստանի մէջ կը դաւէ խորհրդային կառավարութեան դէմ եւ կը ջանայ լեհացիներու ալ օգնութիւնն ապահովել՝ ատրպէյճանը Ռուսիայէն անջատել կարենալու համար:

Մուսաւաթականներու պայքարը բոլշեւիկներու դէմ գադափարական պայքար չէ միայն, այլ դաւադրական եւ գինեալ պայքար մըն է, որուն անմիջական նպատակն է տապալել խորհրդային իշխանութիւնը եւ անջատել Ատրպէյճանը Ռուսիայէն: Այս նպատակին անոնք կը ձգտին հասնիլ ոչ միայն Անդրկովկասի մէջ ապստամբութիւններ առաջացնելով, այլեւ օտար պետութիւններու գինեալ միջամտութիւնը հրաւիրելով:

Այս աշխատանքը գաղտնի չէր որ կը կատարուէր: Մուսաւաթականներու դաւերը չէին կարող անծանօթ մնալ բոլշեւիկներուն: Եւ սակայն, խորհրդային իշխանութիւնը տարիներ շարունակ մատներու արանքով կը նայէր Թուրք - Թաթարներու խլրդային գործունէութեան վրայ Անդրկովկասի մէջ թէ դուրսը:

Ջարմանալի էր իրապէս բոլշեւիկներու մինչեւ այժմ ցոյց տուած չափազանց ներողամիտ եւ համբերատար վերաբերումը դէպի իրենց դէմ դաւող Թուրք ազգայնականները, մինչ նոյն բոլշեւիկները մրեւնոյն ժամանակ այնքա՜ն անդորդ, այնքան դաժան էին ճանդէպ դաշնակցականներուն, որոնք իրենց դէմ գաղափարական պայքար միայն կը մղէին եւ չէին ձգտեր զինու զօրութեամբ տապալել խորհրդային իշխանութիւնը:

Սակայն, Մուսաւաթականներու ետեւ, ինչպէս միշտ, այժմ ալ կանգնած է Թուրքիա, որ անկասկած իր կարելին կ'ընէ ու պիտի ընէ, որպէս զի Մոսկուա շարունակէ առաջուան պէս Թոյլատու աչքով նայիլ Ատրպէյճանի, ինչպէս եւ մահմետական մըւս շրջաններու ագգայնական ձգտումներուն վրայ:»

ՕՍՄԻՐԻԱԿԱՆ ՆՈՐ ԱՐԾԱԹ ԴՐԱՄՆԵՐ

Լիբանանի կառավարութիւնը պաշտօնապէս կը ծանուցանէ ժողովուրդին թէ՝ ամսոյս 15էն սկսեալ շրջաբերութեանիանուած են Սուրիական եւ Լիբանանեան նոր արծաթ դրամներ՝ 15 եւ 25 դրուշնոց: Այս աւելիս կառավարութիւնը կը Թելադրէ ժողովուրդին առանց առարկութեան ընդունիլ այդ դրամները եւ ամբողջ առուտուրը յետ այսու Սուրիական դրամով ընել. պիտի պատժուին այն վաճառականները, որոնք օսմ. ոսկիի հաշուով կ'ընեն իրենց առուտուրը:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ստալինի նոր ճահիճը

Մոսկուայի գործակալութենէն.— կեդրոնական գործադիր կոմիտէի նախագահութիւնը նոր հրաժանագրով մը կը հրաւիրէ տեղական գործադիր կոմիտէները, որ անմիջապէս նշանակեն մասնաւոր մարմիններ, որոնց պաշտօնը պիտի ըլլայ ստուգել ընտրական իրաւունքէ զրկուած անձերու ցանկերը: Բոլոր անոնք որ անիրաւ կերպով ձայնէ զրկուած են, պիտի վերստանան իրենց քուէի իրաւունքը: Այս առթիւ ուղղուած խնդրագիրները պիտի քննուին երեք ամսուան ընթացքին:

Ընտրական իրաւունք պիտի վերստանան նաեւ կուլակներու զաւակները՝ եթէ անոնք չափահաս դարձած են 1925էն վերջ եւ եթէ հանրօգուտ պաշտօն մը կը վարեն: Խիստ միջոցներ ձեռք պիտի առնուին ընտրական օրէնքին հակառակ գործողներուն դէմ:

Պոլսոյ առեւտուրը վեռւած

Տնտեսական տագնապին իբր հետեւանք, Պոլսոյ ամէնէն գործօն ու կարեւոր հրապարակներուն վրայ բազմաթիւ խանութներ և խաներ պարապ են ներկայիս: Ղալաթիոյ և Պահչէգափուի մէջ, ամէն քայլափոխի կարելի է հանդիպիլ «վարձու խանութ» և «վարձու սենեակներ» ծանուցումներու: Մինչդեռ, քանի մը տարի առաջ, շատ դժուար էր պարապ սենեակ գըտնել Պահչէգափուի և Գարաքէօյի խաներուն մէջ:

Այժմէնէն ուշագրաւը այն է որ երբ Սակարանը Պահչէգափու Զորրորդ վագրի խան փոխադրուեցաւ, լումայափոխները մեծ զոհողութիւններով հազիւ կրցան ծակ մը գտնել, ու Սակարանին հսկայ խանը ամբողջութեամբ լեցուեցաւ վարձակալներով: Հիմա, սակայն, ոչ միայն վարձու խանութներ կան Պահչէգափուի մէջ, այլ Սակարանի խանին առաջին և երկրորդ յարկին վրայ բազմաթիւ պարապ սենեակներ կան:

Նոյն վիճակը կը պարզեն առեւտրական կեդրոն նկատուած խաները, ինչպէս Էօմէր Ապիտ խանը, Մահմուտ փաշայի, Բեբայի, Ղալաթիոյ և Սուլթան Չամամի շուկաները:

∴ Հաշուեյարդարի համար Առեւտրական տնօրէնութեան դիմած են Պահչէգափուի «Մուսթաֆա Շամլը և որդի» ու «Էրթողրուլ» հաստատութիւնները, որոնք մօտ օրէն իրենց գործառնութիւնները պիտի դադրեցնեն:

Թրխական դրամը փրկելու համար

Պոլսոյ տասնեակ մը դրամատուներու մասնակցութեամբ կազմուած քոնսորսիոմին դրամագլուխը 1,000,000 անգլիական ոսկիի հասած է: Քոնսորսիոմին չեն մասնակցած հետեւեալ դրամատունները.— Օսմանեան, Բրէտի Լիոնէ, Ֆրանքօ Ագիաթիք, Թիւրք Թիճարէթ, Էմլաք, Սանայի վէ Մէսաին, Խրիսթալոնի, Պանք Ժէնէռալ, Ատափազարը և Թիճարէթ: Օսմանեան դրամատունէն զատ միւսները օտար դրամներու վրայ շատ քիչ գործառնութիւններ կ'ընեն:

Թուրք թերթերը կը գրեն թէ Օսմ. Դրամատունը թէեւ քոնսորսիոմին չմասնակցելու համար կարգ մը մասնաւոր պատճառներ առաջ կը քշէ, բայց իր այս ընթացքը ուշադրութեան արժանի կը նկատուի:

∴ Լոնտոնի հրապարակին վրայ Թրքական դրամի վրայ գործառնութիւնը ընդհատուած է, նկատելով որ արգիլուած է Թուրք դրամը օտար դրամի վերածել: «Ֆինէնշըլ Նիւզ» կը գրէ. «Թրքական թղթադրամին քանակը աւելցած չըլլալով, անոր անկման միակ պատճառն այն է որ բաց կայ երկրին հաշուեկշիռին մէջ: Օտար փոխառութիւն մը կրնայ անմիջապէս վերահաստատել Թրքական դրամին արժէքը:»

Ֆրանսերէն Թերթի մը համաձայն, Թուրքիոյ առեւտրական հաշուեկշիռին բացը մօտաւորապէս 5 միլիոն ստերլին է: Ասոր 2 միլիոնը յառաջ կուգայ հանրային պարտքերու վճարումէն, 3 միլիոնն ալ արտասահման եղած ապրանքներու ապսպրանքներէն: Կացութիւնը բարելաւելու համար, մտադրութիւն կայ գարգացնել շաքարեղէգի և բամպակի ճարտարարուեստը: Ասոր համար 25 միլիոն ստերլինի պէտք կայ:

Թուրքիոյ եղևտական վերոնտներր

Էնկիւրիի Ազգային Մեծ ժողովի հինգշաբթի օրուան նիստին մէջ ներքին գործավարը յայտարարեց թէ ո՛չ ոք կրնայ պայծառ պատկերը տալ Պոլսոյ, Իզմիրի եւ ուրիշ քաղաքներու քաղաքապետութեանց ելմտական կացութեան, որովհետեւ կատարեալ խառնաշփոթութիւն կը տիրէ: Աւելցուց թէ «Մեր քաղաքապետութեանց ելմտացոյցները գրուած են Թուղթի կտորներու վրայ: Երբ ես Իզմիրի քաղաքապետ էի, 40,000 ստերլինի ելմտացոյցը ինձի կը ներկայացուէր Թուղթի կտորի վրայ եւ մատիտով գրուած»:

∴ Գրած էինք թէ Թրքուհիները Թաղապետական ընտրութեանց մասնակցելու իրաւունք ստացած են: Ներքին գործավարը յայտնած է թէ մօտ ապագային կիները խորհրդարանական ընտրութեանց ալ մասնակցելու իրաւունք պիտի ունենան:

Պոլսոյ կամուրջին տուրքը կը վերցուի

Պոլսոյ քաղաքապետութիւնը որոշած է Յունիսէն սկսեալ ջնջել Քարաքէօյի կամուրջին տուրքը:

(Ուրիշ դարունակութիւնը կարդալ դ. էջ)

ԵԼԲԱՅՐԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ԱՆԱՏՈԼՈՒԷՆ ՔՇՈՒԱԾ ԹՇՈՒԱՌՆԵՐՈՒՆ

ՑԱՆԿ 46

Ա. Ե. Հ. կարմիր խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղին հանգանակութենէն (Բ. եւ վերջին ժաս)	3150.—
Մինաս եւ որդին եղիշէ Հայրապետեան, ՍԷԹիֆ (Ալժերիա)	100.—
Գումար՝	3250.—
45րդ ցանկին գումարը	54,765.—
Ընդհ. գումար	58,015.—

4-500 ՆՈՐ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐ ՊԻՏԻ ՀԱՍՆԻՆ

Հալէպէն կը գրեն «Ազդակ»ի Թէ վեր. Ա. Շիրաճեան որ վերջերս Գաղթ. Թնամատարական Մարմնին կողմէ ղրկուած էր Դամըշլը, գաղթականները իրդին կապելու աշխատանքը կազմակերպելու համար, վերադարձած է Հալէպ:

Առնուած լուրերու համաձայն, ի մտոյ 4-500 գաղթականներ եւս պիտի իասնին Դամըշլը: Անոնք ճամբայ ելած են Թուրքիայէն: Այս լուրը մէկէ աւելի աղբիւրներէ կը հաստատուի:

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ԳԱՂԹԱԿԱՅԱՆԸ ԿԸ ՊԱՐՊԱԻԻ

Դամասկոսի Պըսթան Սէլիպի հայկական գաղթակայանը, ուր 700 գաղթականներ հաստատուած էին, շատ ողբերգական դրուԹեան մը մատնուած է: կալուածատէրը դատարան դիմած էր՝ պահանջելով իր իրդին պարպումը: Տրուած վճիռը կը պարտադրէ հայերը որ իսկոյն պարպեն կալուածը՝ որուն վրայ շինուած էր գաղթակայանը:

Գաղթականները շուարած այս կարգադրութենէն, սկսած են դիմումներ կատարել եւ օգնութիւն խնդրել:

Պ. Պրիւնիէն իմանալով դամասկոսի գաղթականներու այդ տխուր կացութիւնը, իսկոյն փութացած է դամասկոս, պէտք եղած կարգադրութիւններն ընելու համար:

ՄԱՍԵՍԱՑԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԻՒՂԸ

Ալէվիներու երկրին մէջ, Մասեաց Թի մօտ հիմնուած հայկական գիւղին մէջ այժմ կը գտնուին 35 ընտանիքներ, որոնց բոլորն ալ ունին իրենց լծկաններն ու բաւականաչափ ցանքերը եւ շատ գոհ են իրենց վիճակէն: Մօտ ատենէն անոնց պիտի միանան նաեւ կաթնտու կենդանիներ:

Տեղաւորման ցանկախումբը որոշած է մինչեւ ամառ 25-30 ընտանիքներ եւս փոխադրել հոն, որոնք շուտով դիւրութիւններ պիտի գտնեն հողամշակութեան նուիրուելու:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԸ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ

Աթէնք, 24 մարտ.— Նոր Յունաստանի հիմնումէն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով, Աթէնքի Թուրք դեսպանը՝ դեսպանատան ամբողջ պաշտօնէութեան հետ միասին ներկայ պիտի ըլլայ Յունաստանի անկախութեան հարիւրամեակի հանդէսներուն:

Այս տարի հարիւրամեակն է Յունաստանի Թրքական լուծէն ազատագրուելուն. այս առթիւ տեղի պիտի ունենան մեծ հանդէսներ եւ խրախճանութիւններ, որոնք ամիսներ պիտի տեւեն:

Էնկիւրիի վարիչներուն տեսակէտն է, որ Յոյները 1821ին կռուեցան կեղեքող վարչութեան մը դէմ, որ այսօր գոյութիւն չունի: Այս հանդէսներուն մասնակցելու մասին Մուսթաֆա Քէմալի տուած որոշումը շատ լաւ տպաւորութիւն գրծեց:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՊԵՐԼԻՆԷՆ

ՌՈՒՍԵՒԳԵՐՄԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Բոլոր նշանները ցոյց կուտան յայտնապէս, թէ ռուսեւգերմանական յարաբերութիւնները նոր փուլի մը մէջ կը մտնեն։ Երկու երկիրներուն ալ մաժուլի աղդեցիկ օրկաններու գործածած լեզուն տարակոյս չի թողուր այդ մասին։

Յայտնի է որ, ռուսեւգերման յարաբերութիւններու հաւար նոր շրջան մը բացաւ Ռափալոյի դաշնագիրը։ Ճենովայի մէջ, Չորս կողմէն սեղմուած Գերմանիան փրկութեան դռներ կը փնտռէր, որչափ ալ անձուկ ըլլային անոնք։ Անողոք էին Դաշնակիցները։ Բռնած գետնաւած հակառակորդին կոկորդէն, կը պահանջէին անկէ բոլոր կարելին եւ մինչեւ իսկ անկարելին։ Ո՛չ ոքի միտքէն կ՚անցնէր այդ պահուն, թէ Գերմանիա պոլշեւիկ Ռուսիոյ ձեռք մեկնելու հաւարձակութիւնը կրնայ ունենալ։ Լոյտ Ճորճ միայն վախեր ունէր այդ ուղղութեամբ։

Եւ, մինչ այս մինչ այն, Ճենովայի մէջ ռումբի մը նման տարածուեցաւ լուրը— հարեւան Ռափալլոյի մէջ Գերմանիոյ եւ Խորհրդային Ռուսիոյ ներկայացուցիչները ստորագրեր են բաւակաւութեան դաշնագիր մը։ Վիրթ եւ Ռաթենաու, Գերմանիոյ վարչապետը եւ արտաքին նախարարը, հեղինակները Ռափալլոյի դաշնագրին, նման ծոլի ինկած մարդուն, շիւղէ մը բռնելն ալ ապաւէն սեպած էին։ Զիչէրինն ալ, հարկաւ, իր հաշիւներն ըրած էր։ Երկու կողմն ալ սխալած չէին, նկատի առնելով տուեալ պայմանները,

Ու, երկու կողմն ալ շահեցան, Գերմանիա իրապէս, իսկ Ռուսիա՝ աւելի երեւութապէս։ Անուրանալի է որ, եթէ Գերմանիա Ռափալլոյէն ետքը, այս 7—8 տարիներու ընթացքին, դիւանագիտական շարք մը յաղթանակներ տարաւ, իր կռնակը շտկեց ու նորէն իր տեղը գրաւեց միջազգային յարաբերութեանց մէջ, այդ ամէնը որոշ չափով— ըլլայ իսկ անուղղակի — կը պարտի Ռուսիոյ բարեկամութեան։ «Համաշխարհային յեղափոխութեան» ուրուականը, ժամանակ մը երկիւղի մէջ պահեց յաղթական Դաշնակիցներն ալ։ Չէ՞ որ պոլշեւիկ յեղափոխութիւնը 1923ին դեռ, Գերմանիոյ մէջ օրերու խնդիր կը համարուէր։ Եւ կամ, այդպէ՛ս ցոյց կը տրուէր աշխարհին։ Ու եթէ 1924-ին Անգլիա, անկէ ետքն ալ Ճրանսա եւ շարք մը ուրիշ պետութիւններ Ռուսիոյ հետ վերականգնեցի՛ն իրենց դիւանագիտական ու առեւտրական յարաբերութիւնները, այդ ալ տեսակ մը ուշացած արձագանգն էր Ռափալլոյի հաւաձայնութեան։

* * *

Եւ սակայն, այս դաշնագրին ստորագրութեան յաջորդ օրն իսկ, Գերմանիոյ վարիչները բնա՛ւ չվարանեցան իրենց դէմքերը փոխն ի փոխ նաեւ Արեւմո՛ւտք ուղղելու, հետապնդելով վերջնակա՛ն նպատակ մը— տեւական եւ պատուաբեր համաձայնութիւն՝ յաղթականներուն հետ։ Այս վերջիններուն ալ ցանկութիւնը նոյնը եղած է միշտ։

Ուրեմն, Ռափալլոն ի վիճակի չէ՛ր պատմութեան ընթացքը փոխելու Եւրոպայի մէջ, այլ կրնար միայն կասեցնել զայն։ Ու այդպէս ալ եղաւ։ Տօբսի ծրագիր, Ժընեւ, Լոքարնօ, Երնկի ծրագիր եւ այլն, մէկ մէկ հանգրուաններ են այն ճամբուն վրայ, որ կը տանի դէպի Ռափալոյի վերջնական հաշուեյարդարը մէկ կողմէ, իսկ միւս կողմէ դէպի երկկի թշնամիներու համաձայնութիւնը։

Ու կը թուի թէ, այդ երկար ուղեւորութիւնը լրանալու վրայ է այժմ։ Երնկի ծրագիրը ընդունուեցաւ Ռայխսթագին մէջ և ստորագրուեցաւ Չիմէնտսորկի կողմէ։ Նոյնպէս՝ գերմանեււեհ հաւաձայնագիրը։ Դրաւման են-

ԱՊՐՈՒՍՏԻ ՍՂՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԴՈՐՇԵՐՈՒ ԹՈՒԼՈՒԹԻՒՆԸ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

Այս տարի ֆրանսահայ խանութպանն ու արհեստաւորը կը դանդաղին գործերու ակներեւ թուլութեան մասին։ Քննենք տնտեսական և ընկերային պատճառները։

Հակառակ աշակողմեաններու յաղթանակին և հարկային մասնակի զիջումներուն, Թարտիէօի երկրորդ դահլիճը, կը գտնուի երկու խոշոր դժուարութիւններու առջեւ— առեւտուրի անհաւասարակշռութիւն եւ ապրուստի տարապայման սղութիւն։

1929ին, Ճրանսայի արտաքին առեւտուրը լաւ չէր, իսկ 1930ի առաջին եռամսեակին, բաղդատմամբ նախորդին, ա՛լ աւելի դէշ է։

Ներածումները 53 միլիառ 453 միլիոնէն (1928ին) բարձրացած են 58 միլիառ 284 միլիոնի, մինչդեռ արտածումները 51 միլիառ 379 միլիոնէն (1928ին) իջած են մինչեւ 50 միլիառի։

Ուրեմն, Ճրանսան 1929ին 8 միլիառ 200 միլիոն ֆրանքի աւելի ներածում ունեցած է, կամ, դրամապէս աւելի շատ գնած է, քան ծախած՝ միջազգային շուկային վրայ։

Նկատելի պարագայ մը եւս։ Բոլոր ներածուած ապրանքները բարձրացած են իրենց արժէքին հետ նաեւ ծանրութեամբ։ Մինչ հակառակը, արտածուած ապրանքները, բաղդատմամբ 1928-ին, իրենց ծանրութեամբ շատցած են, իսկ արժէքով նուազած։

Ուրեմն ֆրանսացի առեւտրականը ստիպուած կ՚ըլլայ օտար երկիրներու մէջ իր ծախած ապրանքներու գինը աժանցնել, եթէ ոչ ինասով՝ գէթ զեղչով տալ։ Ան կը ծախէ ծանրութեամբ շատ, բայց արժէքով պակաս։

Եթէ այս թիւերուն հետ, բաղդատենք նաեւ նախնական նիւթի, ապրուստի սակագինը, կը տեսնենք, որ օտար երկիրներու ապրուստին միջինն է 520 կէտ, մինչ Ճրանսայի մէջ՝ 604։ Ուստի բացարձակապէս անճիշդ է ըսել (ինչ որ 1928ին ճիշդ էր) թէ Ճրանսայի ներքին նիւթերու գինները չեն հաւասարած միջազգային գիներուն, ընդհակառակն անոնք գերազանցած են։

Ու երբ ժողովուրդ մը կը նեղածէ շատ, կ՚արտածէ քիչ եւ իր արտածումները կը ծախէ զեղչեալ գիներով, երբ ժողովուրդի մը ներքին ապրուստը օրէ օր կը սղէ ու կ՚անցնի միջազգային չափանիշը, ստիպուած ենք ընդունիլ, որ իր փոխանակութեան միջոցը, դրամը արժէքէ կ՚իյնայ նիւթին հանդէպ, հակառակ պաշտօնական եւ սակարանային կայունացման։ Ճրանքը պահելով հանդերձ անգլիականի հանդէպ 124ի համեմատութիւնը, ներքին հրապարակի վրայ, աստիճանաբար կը կորսնցնէ իր գնելու կարողութիւնը։ Ուրկէ երեւոյթ մը, զոր մենք ռամկօրէն ապրուստի սղութիւն կը կոչենք։

Այսէն ինչ սղած է, խանութպան, գործածական առարկաներ եւ ուտեստեղէններ։ Ճրանսան այլեւս առատութեան եւ աժանութեան երկիրը չէ։ Չկան հարիւր հազարաւոր գործաւորներ զբօսաշրջիկներու սպասողբազմութիւնները։ Իսկ ամսական 700 ֆրանքի գործող աշխատաւոր մը չի կրնար ապրիլ ու ապրեցնել։ Ան կը հարկադրուի իր ծախսերը մէկ-հինգերորդով կրճատել։ Այսպէսով առեւտուրի շրջաբերութիւնն ալ կը կրճատուի։ Գործերը կ՚ըլլան թոյլ։ Գործարանները եւ աշխատաւորները թէեւ երեւութապէս կ՚աշխատին, բայց մէկ հինգերորդով արդէն անգործ են։

* * *

Եթէ փորձենք գտնել ներկայ առեւտրական անհաւասարակշռութեան եւ դժուարութիւններու պատճառները, կը հանդիպինք Պ. Փուանքառէի ֆրանքի կայունացման սիստէմին եւ Շէոռնի հարկային քաղաքականութեան, որոնց հաւատարիմ յաջորդն է Պ. Թաուտիէօ։

Գիտենք, որ ֆրանքը երաշխաւորուած է օտար թղթադրամներու, արժեթուղթերու եւ ոսկեդրամի 30 միլիառնոց հսկայ պահեստով մը, գնուած ազգային Թղթադրամով։ Ճրանսա ինքնապաշտպանութեան դերազոյն տենդէն մղուած, գնած ու Պանք տը Ճրանսի աղիքներուն մէջ ամբարած է մեռեալ դրամազլուխ մը, փոխարէնը տալով նորանոր Թղթադրամներ, զլխի պտոյտ պատճառելու չափ շատ. հրապարակը արդէն ողողուած է 70 միլիառով։

Այս առասպելական գումարը համապատասխա՞ն է երկրի արտադրողական ուժին եւ գնելու կարողութեան։ Ո՛չ։ Խնդրանքի եւ մատուցումի սահմանները խորտակուած են։ Ճրանքին արհեստական առատութեան համապատասխան չեն զարգացած երկրի արտադրութիւնները։ Անոնք քանակով ինասցած են գրեթէ նորմը։ Ուրեմն գարմանալու չէ երբ ապրանքներու գիները կը բարձրանան, եւ մենք կը ստիպուինք մէկ քիլօ կարագին համար վճարել 28 ֆրանք, փոխանակ 22ի (1928ին)։ Ուրիշ խօսքով, մեր այսօրուան 28 ֆրանքը նախկին տարիներու 22 ֆրանքին ուժն ունի, կամ հրապարակի 70 միլիառ Թղթադրամը 1928ի 59 միլիառին։

Բնականաբար, ապրուստը երբ կը սղէ, կառավարութիւնը իր ելեւմուտքի հաւասարութիւնը պահելու համար, կը ստիպուի կիրառել հարկային քաղաքականութիւն մը, որ առաւելագոյն չափով ապահովէ իր պիւտճէն։

Այժմ ակնարկ մը նետենք Շէոռնի հարկային դրութեան վրայ, որ հանճարեղ շահաստան մըն է, իր ուղղակի եւ անուղղակի տուրքերով, եկամուտի եւ աշխատավարձի, գործառնութեան եւ հրամանագրի զանազան ու զարմանազան տուրքերով։ Ոչ ոք կրցած է անոր գործառնութեան դաշտը սահմանաւորել, նոյնիսկ հեղինակը ինք։ Բայց արդիւնքէն դատելով, պետական գանձը միայն 1929ին 57 միլիառի մուտք ունեցած է եւ 5 միլիառ 300 միլիոնի զուտ շահ։

Ուսկի՞ց գոյացած է այս հսկայական զուտ շահը, երբ երկրին արդիւնաբերութեան բանակը ինասցած է նոյնը եւ արտաքին առեւտուրն ալ անհաւասարակշիռ։ Ապահովաբար գիներու սղութենէն եւ անուղղակի տուրքերէն։

Անուղղակի տուրքը, որ ամենէն աւելի կը հարուածէ շրջաբերութեան ու սպառումի նիւթերը երկրորդ պատճառ մը կ՚ըլլայ նոյն նիւթերու գիներուն բարձրացման։ Խանութպան մը որքան բարձրացնէ իր գինները այնքան կը հարկադրուի անուղղակի տուրք վճարել, եւ որքան վճարէ, այնքան կը ստիպուի ները բարձրացնել։

Նկատեցէք հրաշագործ խաղող մեքենայ մը, որ իր անիւներուն մէջ առած է արտաբերող թէ սպառող, գիւղացի թէ գործաւոր, խանութպան թէ դրամատէր և երեւակայութիւն իսկ ժոլորեցնող ոլորտներու մէջէն տեւականօրէն տուրք կ՚արտադրէ։

Ահա թէ ինչո՞ւ, իրերը կը սղեն, առեւտուրը իր թափը կը կորսնցնէ, աշխատանքը տենդոտ չըլլար եւ ապրուստի հոգը՝ կը դառնայ այն աստիճան ծանր, որ տնտեսագէտները կը հարկադրուին դարմանին մասին մտածել։

Դարմանները, ի հարկէ շատ են։ Իւրաքանչիւրը, համաձայն իր դասակարգային վիճակին միջոց մը կ՚առաջարկէ։ Դրամատէրները անհանդուրժելի կը գտնեն ամբարուած շահի տուրքը եւ կը պահանջեն դրամագլխի ազատ շրջանառութիւնը, մինչ ընկերվարականները կը պահանջեն չնչել անուղղակի տուրքի դրութիւնը և ծանրացնել ամբարուած

ԱՐՈՒԵՍՏ ՄՈԳՈՒԹԵԱՆ

Թող չկարծուի թէ քաղաքակիրթ եւ յառաջդիմական Եւրոպայի մէջ պակաս չեն կախարդներն ու վհուկները։ Մոգութեան դանազան եղանակներու դպրոցներ ալ կան, որոնց հետեւորդները հրաշքներ կը գործեն, մեռելներուն յարութիւն կուտան, ապագայ պատահարները կը գուշակեն։

Ճրանսայի գիւղերուն մէջ անթիւ են վհուկները, որոնք երբեմն պատճառ կը դառնան գայթակղութիւններու, դատ ու դատարանի։

Մոգութեան հարցը չափազանց բարդ է։ Ատենօք, մասնաւոր գիտութիւն մըն էր, եւ հետեւորդները ամէնէն յարգի մարդիկն էին աշխարհի վրայ։ Հետզհետէ մոգութիւնը դանազան ձեւեր ստացաւ եւ այսօր կարելի չէ քանի մը հատորներով թուելն իսկ ընել բոլոր այն մեթոտներուն, զորս կը գործածեն հարցուկներն ու կախարդները։

Վերջապէս թանգարան մը լեցնելու չափ գիրքեր կան այդ մասին։ Եւ հայերէն մեր գրականութիւնն ալ օժտուած է Յովհ. Գազանճեանի եւ Գասպարճեանի մէկ գիրքով (Գաղտնիք եւ արուեստ մոգութեան)։ Չեմ յիշեր յօդուածները եւ հետեւորդները։

Կախարդութեան զանազան ձեւերէն՝ առնե՛նք դիմահմայութիւնը (envoûtement, պիւյիւ), որ չափազանց տարածուած է ամէն ժողովուրդի մէջ։

Ի՞նչ է դիմահմայութիւնը։

Կախարդութեան ձեւ մը, որուն վարպետները կը հիւանդացնեն, կը վիրաւորեն կամ կը սպաննեն անձ մը, առանց անոր մօտն ըլլալու, պարզապէս անոր պատկերին նման շինուած մոմարձանի մը վրայ փորձելով ամէն չար փափաք։ Ասիկա տարբեր չէ ծանօթ պիւյիւէն, որ կը գործածուէր հայկական գիւղերու մէջ։ Ենթադրենք թէ երիտասարդ մը սիրահարած է աղջկան մը։ Տղուն մայրը, որ չուզեր հարս առնել այդ աղջիկը, գաղտնի քանի մը թել կ՚առնէ անոր մազերէն եւ կախարդելով՝ պատճառ կ՚ըլլայ աղջկան հիւանդութեան, սիրածանցումէ։

Այսպիսի կախարդութիւններու բազմաթիւ օրինակներ տուած է Միջին Դարը։ Կեղծքիմիկոսներն ու վհուկները հազար ձեւեր ունէին չարիք հասցնելու։ Ահա այդ ձեւերը.— Կախարդը առարկայ մը, մազի շէջ անոր քիթն ու բերանը հատատով թէ իր թշնամին, նոյն ձեւով պիտի վնասուորուի։ Ճրանսացի գիւղացի մը հրացանով վիրաւորեց գրագիրը որ դիմահմայութեան ենթակայ էր իր խոզը։ Եւ այսքանի՛ օրինակներ, բոլորը խապաշարում։

Արդարեւ սուտ բաներ այս բոլորը։ Սուտ բան է բախտը։ Ոչ ոք կրնայ չարը թիւն ընել մէկու մը, որ ե՛ւ չէ։ Անշուշտ կարելի չէ ժխտել հետազոտութեան խորագաւոր հարցը, բայց սուտ է կախարդութեամբ, աղօթքով եւ փափաքով մարդ հիւանդացնելու, սպաննելու ամէն փորձ։

ԱՐՍԷՆ Կ. ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ

ԿԻՆԵՐՈՒ ԲԱՆԱԿ

Անցեալ տարի սովետական կառավարութիւնը որոշեց մեռել կիներու Լոկատներ, որ փալլեցան վերջին ռազմական ձերուն ընթացքին։

Բայց կիներու բանակի նորութիւն չեն։ Պատերազմէ առաջ Գերմանացիներն ալ խորհէին կազմել կիներու կատներ։ Ճրանսական Յեղափոխութեան ընթացքին, կը խորհէին Փարիզի մէջ կազմել 10։000 կիներէ եւ աղջիկներէ բաղկացած գինուորական Լոկատը։ Անոնց համազգեստ համար ամէն Չանք թափուած էր, որպէսզի շոյէ կիներու բարերութիւնը։

ՆԱՊՕԼԵՈՆ ՊՈՒՍՔԱՆԻ, նշանաւոր արաբ քերականը, մեռաւ Պէյրութի մէջ 80 տարեկան։ Գրած է բառարաններ, ճանապարհագիտարաններ, վէպեր։ Եղած է ուսուցիչ։ Իր աշակերտներն են եգիպտոսի, Սուրիոյ եւ Արաբիոյ ներկայ քաղաքական եւ գրական մեծ դէմքերը։

ՆԳՎԱ ԶՈՎՍՅՈՆԻ

ԽՈՀԱՐԱՆ ՄԵՋ

Ա. Ալեքսանդրով, Ա. Ֆադեև, Ն. Տիխոնով, Ի. Սելվինսկի, Ա. Ֆաղեև, Ա. Ֆաղեև, Ա. Ֆաղեև

Ընկերվարական Ազգային Խորհուրդը

Կիրակի օր Փարիզի Ընկերվարական Տան մէջ գումարուեցաւ ընկերվարական կուսակցութեան Ազգային Խորհուրդը։ 542ի դէմ 2533 ձայնով որոշուեցաւ կրկին կուսակցութեան ծոցին մէջ առնել Ռիոմի երեսփոխան Ալեքսանտր Վարէնը, որ չորս տարի առաջ վտարուած էր՝ Հնդկաչինի կառավարիչի պաշտօնն ընդունած ըլլալուն համար։

Ազգային Խորհուրդը յետոյ ընդունեց կարգ մը բանաձեւեր որով որոշ երաշխաւորութիւններ կը պահանջուին այն նախկին ընկերվարականներէն, որոնք համայնավար շարքերուն մէջ մտնելէ վերջ, այժմ կ'ուզեն մայր կուսակցութեան վերադառնալ։

Որոշուեցաւ Ֆրանսան պրոպագանդային ութ շրջաններու բաժնել։

Յետոյ հետեւեալ որոշումները տրուեցան կուսակցութեան յառաջիկայ տարեկան համաժողովին մասին.

Համաժողովը պիտի գումարուի Պենտէկոստէին Պորտօի մէջ։ Օրակարգին գլխաւոր խնդիրները պիտի ըլլան, 1. վիճաբանութիւններ ծրագրային տեղեկագիրներու մասին. 2. Ընկերվարական կիներու կազմակերպութիւն եւ պրոպագանդ. 3. Ընկերվարութեան հողային ծրագիրը եւ երկրագործական տագնապները, 4. Ընկերվարական պրոպագանտին կազմակերպութիւնը, 5. Ազգային պաշտպանութիւն, զինաթափութիւնը ազգային եւ միջազգային տեսակէտէ եւ խաղաղութեան հարցը։

Կանտի կը շարունակէ խաղալ

Տէլհիէն «Թայմզ»ի կը հեռագրեն թէ կանտի կը շարունակէ իր ճամբան, առանց խանգարուելու իշխանութեանց կողմէ, հակառակ անոր որ կարելին կ'ընէ ինքզինքը ձերբակալել տալու համար։ Իր հետեւորդները մեծապէս յուսախաբ եղած են անոր համար որ կառավարութիւնը չի միջամտեր անոր գործերուն։ Հնդկաստանի կառավարութիւնը ցարդ պաշտպանողական վրայ կը մնայ։ Միայն արգիլած է կանտիի ճամբորդութիւնը ներկայացնող շարժանկարները եւ գրաքննութեան կ'ենթարկէ անոր մասին հասած կարգ մը հեռագիրներ։

Կանտի եւ իր հետեւորդները ապրիլ 5ին պիտի հասնին Հնդկաստանի արեւելեան եզերքը եւ անմիջապէս պիտի սկսին ապօրինի աղ պատրաստել՝ ապարէզ կարդալով երկրի օրէնքներուն, որոնք պետական մենաշնորհ դարձուցած են աղը։

Համահնդկական համագումարի գործադիր մարմինը կը հակկռնէ թէ անգամ մը որ քաղաքացիական անհնազանդութեան դրութիւնը ծաւալի ամէն կողմ եւ կանտի ապաարէզ կարդայ կառավարութեան դէմ, շատ հաւանական է որ կրաւորական պայքարը զինեալ ապստամբութեան փոխուի։

Տիկ. Հանօ հիւանդանոցին քանի կը փախչի

«կազէթ տիւ Ֆրան»ի հանրածանօթ հերոսուհին Տիկին Մարթ Հանօ այս օրերս շատ խօսեցնել կուտայ իր վրայ։ երեք շաբաթ առաջ սկսաւ ծոմ պահել (այդ ծոմապահութիւնը կը զուգադիպէր Մեծ Պահքին — թէեւ Տիկ. Հանօ Հրեայ է և քրիստոնէական օրէնքներուն չի հպատակիր)։ Առողջական վիճակը ծանրացած ըլլալով, վերջերս փոխադրուած էր Քոշէնի հիւանդանոցը։ Հոն ի զուր փորձած էին բռնի անունդ տալ Տիկին Հանօի։ Այս բռնի միջոցներէն զայրացած, Տիկին Հանօ կիրակի գիշեր ժամը 10ին հիւանդանոցի իր սենեակի պատուհանէն սաւանի մը միջոցով պարտէզ իջաւ և հոն սպասող ինքնաշարժի մը մէջ նստելով գնաց ուղղակի Սէն-Լազարի բանտը։ Ներկայիս Տիկինը բանտը կը գտնուի։

Հնգամեայ ծրագիր կրօնական հալածանքի

Ռիկալէն «Թայմզ»ի կը հեռագրեն թէ հակաստուածնեբրու խորհրդաժողովը որ ներկայիս կը գումարուի Մոսկուայի մէջ, որոշած է հնգամեայ հակակրօնական պայքարի մը ձեռնարկել։ Այս նպատակին համար զօրակոչի պիտի ենթարկուին 15 միլիոն անդամներ։ Ակէ զատ Մոսկուայի սէնդիկաններու խորհուրդը հաղորդած է բոլոր արհեստակցական միութեանց թէ իրենց անունները պիտի արձանագրուին սեւ ցանկին մէջ, եթէ գործօն մասնակցութիւն չբերեն Զատկի տօներուն առթիւ կատարուելիք հակակրօնական պայքարին։

300 համայնավարներ ձերբակալուած

«Իւմանիթէ» կը տեղեկանայ թէ Պուլկարիոյ վարչապետ Լիափչեֆ հրաժայած է գրաւել Մակեդոնացիներու պաշտօնաթերթ «Վրէմէ»ն։ Ակէ զատ Պուլկար ոստիկանութիւնը ձերբակալած է աւելի քան 300 Մակեդոնացի եւ պուլկար գործաւորներ՝ համայնավար կուսակցութեան պատկանելու ամբաստանութեամբ։

Ֆաշիսմի հիմնադրութեան տարեդարձը

Կիրակի օր Իտալիոյ բոլոր քաղաքներուն մէջ հանդիսաւորապէս տօնուեցաւ ֆաշիսմի հիմնարկութեան իններորդ տարեդարձը։ Պալքարի այդ «խուրձ»երն էին որ եռքէն կազմեցին կորիզը ֆաշիստ կուսակցութեան։ Հանդէսներու ընթացքին ամէն կողմ կարդացուեցաւ Մուսոլինիի պատգամագիրը։ Հանրային բոլոր շէնքերը, նոյնիսկ միլիոնաւոր տուներ եռագոյնով դրօշազարդուեցան։ Իրիկունը ժամը 6ին բոլոր զանգակները հնչեցին կէս ժամ եւ գիշերը լուսաւորութիւն տեղի ունեցաւ։

Աւազակապետ մը ապաւինուած

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ Լարիսայի մօտ բուռն ընդհարում մը տեղի ունեցած է ոստիկան-զօրաց մէկ ջոկատին եւ Յացասի աւազակախումբին միջեւ։ Այս վերջինը անցած տարի 72 զբօսաշրջիկներ առեւանգած էր Փերթուլիի մէջ։ Կռիւի ընթացքին սպաննուեցան Յացաս եւ ուրիշ երկու աւազակներ։ Սպաննուեցան նաեւ ենթասպայ մը եւ ոստիկան զինուոր մը։ Բանի մը ոստիկան-զինուորներ վիրաւորուեցան։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ԵԻԻՊՏԱԿԱՆ ֆրէտի Ֆոնսիէի մարտ 15ի վիճակահանութեան մէջ 50,000ական ֆրանք շահեցան հետեւեալ թիւերը.— 321,709 (1886ի պարտաճուղթերէն), 784,956 (1903էն) եւ 58830 (1911էն)։

ՀՈՒՆԴԱՐԻՈՅ արտաքին նախարար վալքօ Աթէնք հիանդիպելէ վերջ հասաւ Պոլիս, ուր ջերմ ընդունելութիւն գտաւ։ Վալքօ Լոնկիւրիի մէջ պիտի տեսակցի արտաքին գործավար Թէվֆիք Րիւշտի պէյի հետ։

ՕՒԱՆԱՒՈՐԴՈՒԻՀի Լէնա պէրնշթայն տեւողութեան մրցանիշը կոտրելու համար երկրորդ անգամ Թուիչք մը կատարեց Պուէնոս Այրէսի կայանէն։ Լէնա ստիպուեցաւ վար իջնել երէկ առաւօտ՝ 20 ժամ 36 վայրկեան Թուչելէ ետք։

Մրցանիշը ներկայիս կը պատկանի Օր. Մարիզ Պասթիէի՝ 26 ժամով։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ — ԵՐԵԿՈՅԹ

Ի պատիւ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ

(ԻՐ ՅՈԲԵԼԵԱՆԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Նախաձեռնութեամբ Ընիէր—Պուա Քոլոնպի յոբելինական յանձնախումբի եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. «Ջէյթուն» ենթակոմիտէի, Հ. Մ. Ը. Մ.ի, Զ. Ե. Ը. միութեան եւ Հայրենակցական մի-ւթեանց, 30 մարտ կիրակի իրիկուն ժամը 8.30—11.30: Պուա-Քոլոնպի քաղաքապետարանի սրահին մէջ, Rue des Halles:

ԵՐԵԿՈՅԹ — ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՄ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դաշնակցութեան Շավիլի «Արդութեան» խումբի կողմէ Ապրիլ 12 Շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, Շավիլ Մինէմա Փաթէնի սրահը։

Մանրամասնութիւնները շուտով։

Հ. Յ. Դ. ԴՊՐՈՑ

15րդ. ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ

Այսօր երեքշաբթի 60 Rue des Ecoles, Chope Parisienne.

Ա. ժամ 9—10՝ Հ. Յ. Դ. պատմութիւն Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ։

Բ. ժամ 10—11՝ Մեր քաղաքուղեգիծը Ա. ԱՐՇՐՈՒՆԻ։

Հ. Յ. Դ.

ԴԱԻԱՌ

Լիոնի Պատ. միութեան ընդհ. անդամական՝ ժողովը այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8ին, Գրադարանի սրահը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Լիոնի կայծակ խումբի ընկերները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին վաղը երեկոյ ժամը 8.30ին, գրադարանի սրահը։

Սիփհան երգչախումբի անդամները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին վաղը երեկոյ ժամը 8ին, 71 Ave. Kléber։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

Աբսէն Կ. Մելքոնեան.— *Հրատարակութեան տրուած է։ Կը խնդրուի շարունակել։*

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Յովհաննէս Վահանեան կը փնտռէ իր եղբայրը Մուշի Խաշխալտաղ գիւղացի Ագատ Վահանեան, որ 1915ի տարագրութեան միջոցին յանձնուած է իրենց գիւղացի քիւրտ Ալի պէյի։ Կը կարծուի թէ այժմ կը գտնուի Ամերիկա։ Իմացնել Hovannes Hovannessianի, 14 Rue Wilson, Décines, (Isère). France.

Լուր տուողին մէկ տարեկան «ցառաջ» եւ 200 ֆրանք նուէր։

Կը խնդրուի «Հայրենիք» օրաթերթէն արտատպել։

— *Կը փնտռուի Գարապէտցի (Զանաքգալէ) Գրիգոր Փափազեան։ Կը կարծուի թէ կը գտնուի Եգիպտոս։ Իմացնել Ար. Մինակ Օհանեանի 21* Rue Bonjour, Romans (Drôme), France.

— *Կը փնտռուի Թոմարզացի Մարտիրոս Տանաճեան։ Գրել իր աներձագին Խաչատուր Գօչունեանի,* Suares No.1372, Narakos, Buenos Aires, Argentine.

— *Կը փնտռուի Ռոտոսթոցի Գրիգոր Թիւլպէնտճեան (29 տարեկան), հօր անուն՝ Խաչիկ, մօր անուն՝ Նազիկ։ Իմացուած է որ ներկայիս Փարիզի շրջակաները* Champagne *գիւղը բժշկի մը քովինքնաշարժիվարիչ է։ Իմացնել՝ իր մօրաքրոջ Տիկ.* Elisabeth Biodjékianի, Quartier Foutlozier, Valence, (Drôme).

— *Կը փնտռուի Եոզկատցի Սմբատ Իսպիրեան (ուսուցիչ) որ փաստաբան եղած է Լինկիւրիի մէջ։ Կը կարծուի թէ Պոլիս մեկնած է իր փեսին Գէորգի մօտ։ Իմացնել՝ իր եղբօրորդւոյն Կարապետ Իսպիրեանի* C)o Usine Naéf frères à Saillans, Drôme, France.

Կը խնդրուի Պոլսահայ եւ եգիպտահայ թերթերէն արտատպել։

— *Կը փնտռուի Ֆրանսական բանակի կամաւորներէն Յակոբ Գրիգորեան (բուն անունը Յակոբ Նազարեան) որ 1928ին Փարիզէն մեկնած է գաւառ։ Կը կարծուի թէ այժմ կը գտնուի Մարսէյլ կամ շրջակաները։ Իմացնել՝ իր մօր Տիկ. Սրբուհի Նազարեանի, 16* Rue Blanqui, Paris (13e)։ *Ճշգրիտ լուր տուողին նուէր։*

— *Կը փնտռուի Օր. Ազապի Պօշնակեան որ 1926ին Յունաստանէն փոխադրուած է Ֆրանսա։ Իր վերջին հասցէն էր՝* Chez Mr. Beylerian, Joyeuse, Ardèche: *Այժմ իրմէ լուր չկայ։ Իմացնել՝ Սահակ Պօշնակեանի,* Fontafi par Genouillac, No. 19, (Charente).

— *Կարնեցի Վահէ Նարինեան կը փնտռէ Սեբաստացի Յովհաննէս Գրզըրեան։ Կը կարծուի թէ կը գտնուի Մարսէյլ կամ շրջակաները։ Իմացնել «Յառաջ»ի։*

— *Յարութիւն Պուռնազեան կը փնտռէ իր եղբայրները Յովհաննէս եւ Գեղամ Պուռնազեաններ, որոնք Շ. Գարահիսարի ապստամբութենէն յետոյ աքսորուած են իրենց մօր հետ։ Այժմ պիտի ըլլան 18 եւ 20 տարու։ Իմացնել «Յառաջ»ի։ Ճշդրիտ տեղեկութիւն տուողին նուէր։*

— *Տիկին Ազատուհի Վառեկեան ծնեալ (Ճգնաւորեան) կը փնտռէ իր հայրը Միսաք Ճգնաւորեան, մայրը Դշխուհի, եղբայրները Գէորգ, Պետրոս, Սեդրաք, Վահրամ Հայրապետ, քոյրերը Արաքսի, Փալլիկ, որոնք քրնիկկիւմիշխանէի Այանթաղէնը ըլլալովտարագրուած էին, եւ անկէց իվեր ոեւէ լուր չկայ անոնցմէ։ Լուր տուողին նուէր։ Իմացնել Տիկ. Ա. Վառեկեանի, 11* Rue Bisson Paris (20).

Կը փնտռուի Թոգատցի Տիկին Բրաբիոն Աղապապեան եւ իր փեսաները Սերովբէ Եագըճեան եւ Քերովբէ Աւաքելեան։ Երեք տարի առաջ կը գտնուէին Մարսէյլ։ Իմացնել՝ Յովհաննէս Աղապապեանի Sine Kismos eptalofos No 129 Salonique, Grèce.

— Կը փնտռուին Մարզուանցի Միհրան Ղուկասեան եւ Քերովբէ Քէպապճեան որոնք 1923—25 Թուականին գտնուած են Gardanne, Roanne, Marseille եւ շրջակաները։ Իմացնել՝ Vahram Djermakianի, Légion Etrangère, 7e Compagnie à Saida (Algérie)։

—Կը փնտռուին Գարապաղազցի Հմայեակ Ճէօվէրտեան, 20 տարեկան, հօր անուն՝ Խնկո, մօր անուն՝ Թուրվանտա, տարագրութեան միջոցին յանձնուած է Ուրֆայի եկեղեցին. Եռնոֆիա, Միւշկիւնագ, Դեդիսի ձէօմէրտեան (այս վերջինը առեւանգուած է Թէլ Ապեատի շրջանի Արաբներու կողմանէ), հօր անուն՝ Ոսկիան, մօր անուն՝ Ընիկ. կաթնուկ, հօր անուն Դանիէլ, մօր անուն Հալաճ։ Իմացնել Ադապապ Պարսամեանի, 32 Jules-Gevelot, Issy-les-Moulineaux, Seine, France.

Կը խնդրուի Սուրիահայ թերթերէն արտատպել։

Կը փնտռուի Պարսամեան եւ իր երեք գաւակները, Ռուբէն, Անթառամ, Հռիփսիմէ որոնք Արաբկիրի շրջանին մէջ առեւանգուած են ֆիւրտերու կողմանէ։ Իմացնել՝ Ադապապ Պարսամեանի վերի հասցէին։

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Հաստատուած է LA GARDE
1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)
Téléphone-Trudaine 95.21

EMPIRE Սիզիք-Շօլ՝ 37 Av. Wagram

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանումն արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմատիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապօռաթուառ, ներշամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 կիրակի 9—12։

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H. STEPHAN

ALLO, ALLO

Tél. TRUDAINE 81 07
Այս է թիւը մեր թէլէֆոնին

ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՁԷՆԱԶԵԱՆ եւ ԳԱՍԱՆՁԵԱՆ
8, Rue de Chateaudun, PARIS (9e)
Métro Cadet, Peletier եւ Notre Dame de Lorette

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ
ԶԱՔԱՐԱՆ ՓԼՕՐԻԱ
61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ — Հեռաձայն Littré 34—
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՓՕՓՕ ՓԷՅԻՍ
ՓՈՒՏՈՒՐՈՒՄՕ Է ՈՒՏՈՒՆ ԵՒ ԳԱԼԱՏԱՒՈՒՏԱԿԱՆ ՍԹԵՏՈՅ
23, Blvd BONNE NOUVELLE PARIS (2e)
(ԲԱԼԱՆ ԲԼԱՏ ՍԱՒԿՈՒՆ ՍԹԵՏՈՅԻՆ)
TEL. LOUVRE 69-83
AICENSEUR
METRO: ST DENIS
GARDT

Phonos & Disques
Columbia
ՀԱՍԱԾ ԵՆ
1930Ի
ԱՄԵՆԱՆՈՐ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ
ՓԼԱՔՆԵՐԸ Լ. ՆՇԱՆԵԱՆԻ ՔՈՎ
ԿԸ ԾԱԽՈՒԻՆ ՄԱՐՏ 15ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ
ԼԱՒ ՖՈՆՕՆԵՐ ԿԱՆԽԻԿ ԵՒ ԱՊԱՌ
Մէկ այցելութիւնը կը բաւէ
56 Rue Piat, Paris (20) — Մէթրօ՝ Պէլվիլ, թրամ. 26

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
ՑՏԵՐ ԵՒ ՑՆՕՐԷՆ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մանագէտ բժիշկներէ նը խնամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններու։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Չրք., Շբ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քիթ, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն երեք. եւ Շաբաթ օրերը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

ՁԵՐ ԳՆՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ
MAISON VARTERESSIAN
1bis Rue Hautefeuille, մէթրօ St. Michel
Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէնի
Ձոր պտուղներ, լաքէրտա, երշիկ, ապուխտ, եւայլն
ԱՄԵՆԱԼԱՒ — ՄԱՔՈՒՐ — Ա
Մասնաւոր սպասարկութիւն բնակարաններու համար։ Կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէ

ԾԱՆՕԹ ՍԱՓՐԻԶ ԵՒ ՎԱՐՍԱՅԱՐԴԱՐ
ԱՐԹԱԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ ԵՒ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ
Կը ծանուցանեն իրենց յարգոյ յաճախորդներուն, բարեկամներուն եւ ծանօթներուն իրենց նոր խանութին բացումը որ տեղի ունեցաւ վարտ 10ին։
24 Rue St, Lazare PARIS (9e) բակին մէջ
Լիլայի ճաշարանին մօտը։ Արուեստի ամենավերջին կարգադրելագործութեամբ, քուփ, մանիքիւր, օնտիւլասիոն։
Մաքուր եւ արագ սպասարկութիւն։

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԱՌԻԹԷՆ
ՄԻՄԻԱՅՆ 15 ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ
Մայքըլ Արլէնի (Տիգրան Դուլումճեան) այնքափ փնտռուած եւ հռչակ հանած «*Կանաչ գլխարկը*» գիրքը, որուն գինը մէկուկէս տոլար։ (37.5 ֆրանք), կը ծախենք 25 ֆրանքի։
Դիմել *Յառաջ* գրատուն, G. Tzerikiantz, 13 Rue des minicains, Marseille.

ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆ ՓԱՓԱՋԵԱՆ
10 Rue des Lombards, Paris (4)
Մէթրօ՝ Chatelet եւ Hôtel de Ville
ԱՅՐԵՐՈՒ ԵՒ ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ
Մաքուր աշխատանք եւ անմրցելի գին։ Կը ծախենք միայն տոկուն կերպասներ՝ խիստ ժամանակներով։
Մէկ այցելութիւն բաւ է տեւական յաճախորդ ըլլալու համար։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ ԲԱՑՈՒԱԾ Է
Կ. ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ
ՄԱՍԻՍ ԳՈՁԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
57A Rue Nationale, MARSEILLE

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub. St.-Martin
PARIS (10e)
MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone : NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
26
ՄԱՐՏ
1930
26 MARS 1930

Ջ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1221 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՊԷՏՔ Է ՓԱՆԴԵԼ ԱՐՇԱԿԱՒԱՆԸ

Փորձելով ամփոփել Մայքըլ Արլէնի վիպակին էութիւնը, ընդհատեցինք, երէկ, հետեւեալ նախադասութեամբ.—

«Ու դէպքերը զարգանալով, կը հասնին այնտեղ ուր կը գտնենք այդ կարճ, միս մինակը քաշուած ձեղնայարկին մէջ, անկարծ լքուած՝ յաղթանակի լրման ժամուն: Ծաղրուծանակի առարկայ՝ նոյնիսկ ճաշարանի սպասաւորներուն կողմէ: Ահա իր սենեակն է:

—«Ըսի ինքնիրենս,

«Խաղադուքի՜ն: Ինչո՜ւ այդքան կարեւորութիւն տալ իրեր: Խաղադուքիւն բարեկամս»: Բայց մտածումները, ցամոգիչ (մտայարմար) ինչպէս խաբեբաները, դէպի ճախճախուտը քաշեցին զիս: Ցեղոյ լքեցին, ամէն ուժէ զրկեցին զիս: Ու տեսայ ինքզինքս, եւ ինչ որ տեսայ լաւ չէր, գեղեցիկ չէը: Օ՜ դժբախտ եւ անարգ երիտասարդ, ինչո՜վ կ'ուզես նուաճել աշխարհը»:

Եւ այնուհետեւ, հոչակաւոր «լուտանք»ը, որուն հազարապատիկը արտասանած են մեր պատմագիրները, կաթողիկոսները, զանազան գրոց բրոցներ, ամէնէն անձնուրաց ֆէտայիները՝ յուսահատութեան պահու մը, եւ կ'արտասանենք, այսօր, ամէնքս: Ամէնէն սովորական պարագաներուն մէջ անգամ:

— «Գրուած չէ՞ր որ ամէնքս ալ պէտք է կեանքին մէջ դնենք աւելի շատ քան քան կը ստանանք: Ի՞նչ ունէի ես ընծայելիք:կ'ուզէի առնել, առանց բան մը տալու: կ'ուզէի շորթել կեանքէն,ոչինչ տալով»:

Մնացեալը ծանօթ է արդէն: «Զաւակը անկարող ցեղի մը.., Ո՛վ Հայաստան, ո՛վ անզեղեայ (կամ անհաճոյ) զարպատող...» եւայլն:

Կարելի է ամբողջութեամբ թարգմանել, նորէն, ի պէտս ազգի ազգի զարգացելոց: Կարելի է արտատպել անգլերէն բնագիրը: Շահողը պիտի ըլլայ, միշտ, Մայքըլ Արլէնն, ապազգայնացած, բայց ոչ ապատերած, օտարալեզու, բայց ոչ ուրացող: (Խօսելով իր գրականութենէն):

Եթէ բանգէտներուն ըսածն ըլլար ճիշդ, անգլիագիր հեղինակը, իր փառքի կատարին վրայ, երբե՛ք պէտք չունէր հեռաւոր ակնարկ մը իսկնետելու իր ծագման,ծնունդին, անունին եւ մականունին: Մինչդեռ ի՜նչ ոչնչութիւններ գիտենք որ հազիւ երրոպայի պողոտաներուն վրայ նետուած, հաճութեամբ, պարտութեամբ կը հագնին օտարութեան սմսեղուկ շապիկը, ծածկելով, ծամծմելով իրենց խոնարհ ծագումը:

Ունենալով հանդերձ մեր առանձին տեսակէտը Մայքըլ Արլէնի մշակած գրականութեան մասին, մենք անհանդուրժելի կը գտնենք այն այլանդակ, ասիական դիրքը զոր բռնեց հայկական մամուլին մէկ մասը՝ ծանօթ վիպակին առթիւ, ցնցուղով թթու ազգասիրութեան մը չղագարութենէն, այլ մանաւանդ անգիտութեան կամ բանգիտութեան կիրքէն:

Գոհակօրէն, բոշայաբար գրպարտուած հեղինակը առոչինչ անգամ չէ որ կը քաւուի հայկական իրականութեան: կը յիշեցնէ իր ծագումը:

Իր մէկ հատորին մէջ (These Charming People. 1924) կայ հատուած մը, «Կոտրած Քիթով Մարդը»,ուր երկու հոգի կը խօսին:

— « կը տեսնէք թէ, պարոն, բսաւ ան լրջօրէն, սպանուածին վերաբերեալ ամէն բան գիտեմ: ես ինքս շատ մարդիկ սպանած եմ»:

Ասօսակիցը կը կարծէ թէ զինուոր է: Օտարականը կը ճշդէ

— «ես զինուորութեան մասին բան չեմ գիտեր: ես Զէյթունցի եմ»:

Ու կը բացատրէ թէ ի՜նչ է Զէյթունը՝ աւելցնելով հպարտօրէն. «ես Հայ եմ»: Եւ երբ դիմացինը իր գուխը կը յայտնէ, ժիւելով ջարդերը, Զէյթունցին կ'ոռնայ.

— Մտիկ ըրէք, պարոն. խօսելու ձեր այդ ձեւը կը կատղեցնէ զիս...

Ու հետզհետէ փրփրելով.

— Ահա թէ ինչո՜ւ հպարտ եմ Հայ ըլլալուս: եւ դուք, պարոնները, շնորհապարտ պիտի ծգէք զիս, եթէ ձեր հայրենակիցներուն յայտնէք, թէ մենք պէտք չունինք իրենց հինցած տափատներուն, եւ աւելի շնորհապարտ պիտի ըլլանք, եթէ քանի մը գէնքեր տան մեզի:

Նոյն առնական շունչը: «Հինցած տափատներ» — ե՛ւ 1924ին ե՛ւ 1929ին: Դառնութիւն մը, որ մղձաւանջի պէս կը հալածէ հեղինակը՝ նախադասութենէ նախադասութիւն, եթէ ոչ գիրքէ գիրք:

×

... Ասօսք չունինք «լսողաց» կամ «անգիտաց»: Բայց, դառնալով նորէն աւելի կամ պակաս բանգէտներուն, կը յայտարարենք.—

Այս բոլորէն յետոյ, փոխանակ պարկեշտ նահանջ մը կատարելու, գրականութիւնը շփոթել քաղաքականութեան հետ, դառներ, խօսքեր մկրատել,բառարան պրպտել, բառերու նախնական, անկենդան, յարաբերական իմաստներուն կառչիլ եւ խրիլ նախապէս ծրագրած դատի մը ցանցին մէջ, ու պնդել թէ Մայքըլ Արլէնը «պոռնիկ»է ըսեր զինքը ծնող ժողովուրդին,—ինքնին պոռնկութիւն է:

Պէտք է մաքրել այս արատը:

Պէտք է քանդել միակողմանի բանգիտութեան եւ մերկապանոց խուժանավարութեան Արշակաւանը:

Պէտք է փրկել հայ հրապարակագրութեան պատիւը, ոչ թէ Մայքըլ Արլէնի միջազգային աչքերուն, այլ մեր իսկ բարձին համար:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՄՈՍԿՈՒԱ ԵՒ ԹՐՔԱՀԱՅ ԴԱՏԸ

«Յուսաբեր» կը շեշտէ խմբագրականի մը մէջ (13 մարտ).

— «Բազմաթիւ են բոլշեւիզմը եւ դաշնակցութիւնը իրարմէ բաժնող հարցերը, սակայն ասոնցմէ մէկը ամէնէն հիմնականն է:

Մեր խօսքը — Թրքահայ դատի մասին է, եւ այդ դատի ոչ թէ լուծման *ուղիներու*, այլ անոր *սկզբունքային* ըմբռնումի:

Բոլշեւիզմը ի սպառ կը ժխտէ նման դատի մը *գոյութիւնը*: Ան ոչ թէ *առժամապէս* կ'անտեսէ զայն՝ անոր լուծումը անհնար գտնելով այսօրուան պայմաններուն մէջ, այլ *սկզբունքով* եւ *ընդմիշտ* կ'ուրանայ այդ դատը՝ անոր լուծումը դէմ գտնելով Թուրքիոյ ինքնորոշման իրաւունքին:

Ձիշդ այս կէտին մէջ է, որ եկած ու նոյնացած են Ռուսիոյ եւ Թուրքիոյ շահերը՝ անոնց բարեկամութիւնը դարձնելով այնքան տեւական եւ այնքան անկեղծ: Եթէ Մոսկուան *որ եւ է* ձեւի տակ ու *որեւէ* ժամանակի համար լուծուած չգտնէը Հայ դատը Թուրքիոյ սահմաններուն մէջ, ապա անհնար է, որ քէմալիզմը բարեկամութեան ձեռք երկարէը բոլշեւիզմին: Ազգային ուխտը, որ գաղափարական պատուանդանը դարձաւ վերածնուող Թուրքիոյ ու միաժամանակ գերեզմանը Թրքահայ Հարցի, մշակուեցաւ Ռուսիո՛յ դրդումով եւ հոչակուեցաւ ա՛նո՛ր գիտութեամբ: Ու ֆրեմլը յարեցաւ քէմալական Ազգային Ուխտին ե՛ւ Ռուսաստանի ե՛ւ Հայաստանի անունէն: Խորհրդային իշխանութիւնը ուրացաւ մեր դատը Թուրքիոյ սահմաններուն մէջ Թէ իբրեւ *ռուսական* եւ Թէ իբրեւ համամիութենական, որ ըսել է՝ *հայկական* իշխանութիւն: Ու միաժամանակ ամէն աջակցութիւն բերաւ Թուրքիոյ՝ մեր դատը իրապէս եւ իրաւապէս *սպաննելու* համար: Ամէնէն վճռական վայրկեանին, Լոզանի բանակցութեան ճակատագրական օրերուն, երբ Թրքահայ բեկորները աշխարհի բոլոր ծայրերէն բազմահազար բերաններով կ'աղաղակէին Թրքահայ Դատի գոյութեան մասին, ձիշդ այդ օրերուն դաւադրաբար ետ կանչ

ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԷՆ ՆԵՐՍ ԵՒ ԴՈՒՐՍ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԺՈՒԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

«Կոլխոզշարժման ֆրոնտում» իրենց շահած յաղթանակը, բազմաթիւ եղանակներով արձանագրող համայնավարութիւնը, այլեւս չի ծածկեր այն դառն ճշմարտութիւնները «որոնց անմիջական լուծումից է կախուած կոլխոզչինարարութեան վաղւայ վիճակը»։

Ցաղթանակը, ինչպէս ըսած էի առկէ առաջ, հիմնաւորելու համար, Խորհրդային իշխանութիւնները ստիպուած են նորանոր պայքարներ տանիլ, կուռելով բազմաթիւ ճակատներու վրայ։ Նոյնը կ'ըսեն իրենք՝ իշխանաւորները, ի հարկէ միշտ կաղապարուած եւ սովորական դարձած ճոռոմաբանութիւններով։

Դժուար է անշուշտ այս կարգի յայտարարութիւններու վրայ հիմնուած պարզել բուն թերիներն ու անհրաժեշտութիւնները. սակայն այն փաստը, որ այլեւս շարունակաբար կը խօսուի «շեղումներու» մասին, նշան է արդէն տիրող ծանր վիճակին։ Պէտք չէ մոռնալ սակայն, որ ինչպէս միշտ այս հարցին քննութեան մէջ ալ, օրուան իշխանաւորները իրենք-զիրենք կը գտնեն չափազանց ծիծաղելի դերի մէջ, իրենց հակասական եւ մանուածապատ եզրակացութիւններով։

«Խ. Հայաստան», Երեւանի կառավարութեան եւ համայնավար կուսակցութեան պաշտօնաթերթը, դեռ մէկ ամիս առաջ (փետր.11) «կոլխոզների նշանաբանի տակ» խմբագրականով մը, մեր այս մտահոգութիւնը կը հիմնաւորէ հետեւեալ լիովին։

«Կոլխոզշարժման» յաղթանակը հետեւանք համարելով համայնավար կուսակցութեան թափած «կուլտուրական» աշխատանքներուն, ըստ «Խ. Հ.»ի, «շարունակւում է կոլխոզաշինարարութեան խորացումնուծաւալումը։ Կոլխոզշարժումը գրաւում է գիւղացիական մասսաների նորանոր շերտեր, նա յաղթանակօրէն մուտք է գործում նոյնիսկ ամենահետեւաւոր եւ յետամնաց շրջանները եւ գիւղերը»։

Աւելի կարեւոր է այն պարագան, որ այս շարժման գետինը պատրաստուած է եղեր տարիներ շարունակ «Լենինեան կուսակցութեան ղեկավարութեան տակ, բանւոր դասակարգի կողմէն»։ Անշուշտ մեծ աշխատանքներով եւ զոհողութիւններով է որ ան «յաղթաթղթերով կապիտալիստական էլէմէնտների յամառ դիմադրութիւնը, ոտի հանելով եւ կազմակերպելով գիւղական չքաւորութեանը, ամրացնելով կուռ դաշինքը միջակ գիւղացիութեան հետ, անընդհատ բարձրացնելով գիւղի աշխատաւոր մասսաների քաղաքական աքտիւութիւնը» կը շարունակէ իր «սոցիալիստական արշաւը գիւղում։»

Եւ վերջապէս ինչ ձեւով ալ գնահատուելու ըլլայ այս շարժումը, կարեւոր է առանձնապէս «Խ. Հ»ի հետեւեալ վճիռը.

«Կոլխոզշարժման իսկայական թափի հիմքը կազմում է աշխատաւոր գիւղացիութեան ներքին տարերային ձգտումը դէպի հաւասարական հոդագործութիւնը» (Խ. Հ. 12 փետր.)։

Թէ որքան ճիշտ է «Խ. Հ.»ի խմբագրին այս վճռական յայտարարութիւնը, դիւրաւ կարելի է դատել իր, ինչպէս նաեւ ուրիշ վարիչներու զանազան արտայայտութիւններէն։ Բայց նախ անհրաժեշտ է դիտելտալ որ եթէ «կոլխոզշարժումը» իրապէս արդիւնք է բուն իսկ գիւղացութեան «տարերային ձգտումներուն,» որպէս օրուան պահանջ եւ ո՛չ գիւղին պարտադրուած տիրող կուսակցութեան կողմէն, ապա ուրեմն անբացատրելի եւ անիմաստ կը դառնան այն ահաւոր խոտութիւնները որ կը գործադրուին այս շարժումի ընթացքին։ Վերջին հաշուով ընդդիմութիւն օրուան կարգախօսի դէմ կրնար ըլլալ միայն «կուլակներու» կողմէ, բայց չէ՞ որ այս հոսանքը շատ չնչին ուժ մըն է ընդհանուր գիւղացիութեան համեմատութեամբ։ Մանաւանդ, որ վերջին-ներու օգտին կը գործեն կուսակցութեան բովանդակ հեղինակութիւնը, երկրի զինուորական եւ քաղաքական տրամադրելի ուժերը, վերջապէս բանւորութիւնը զինուած «Լենինեան սկզբունքներով եւ Բոլշեւիկեան ամուր հաւատքով»։

Պատկերը ըստ իրենց բացատրութեան կը ներկայանայ այս սահմանին մէջ, որու մէկ ծայրը կը ծածանի հոդագործութեան համայնացումի դրօշը, բարձրացած գիւղացիութենէն եւ պաշտպանուած «Լենինի ամրակուռ» կուսակցութենէն, իսկ միւս ծայրը վտանգուած «կուլակութիւնը» ինքն իր ուժին ապաւինած։

Այսպէս ներկայացնելով հանդերձ օրուան կացութիւնը՝ արձանագրուեցան նոյնպէս բազմաթիւ փաստեր, որոնց ներքին բովանդակութիւնը շատ տարբեր է։ Այսպէս օրինակ Դարալագեազի, Իջեւանի, Ղուրտուղուլիի շրջաններու մէջ «կոլխոզշարժման» հակառակ ընթացք գոյց տուին ոչ միայն համայնավար անհատները, այլեւ կազմակերպութիւններ։ Պարզուեցաւ որ բազմաթիւ համայնավարներ վճռական պայքարի ընթացքին դիրք բռնեցին «կուլակներու» կողքին։ Մեր նախանգեալ շաբաթուան տեսութեամբ տուած էինք այս առթիւ բազմաթիւ փաստեր, առնուած «Խ Հ» փետրուարի 16-18-19 թիւերէն։ Փաստն այն է, որ «մի շարք գիւղխորհուրդներ, առանձին կոմունիստներ եւ կամ երիտասարդներ ուղղակի սաբոտաժի են ենթարկում կոլեկտիվացման գործը» կ'ըսեն ու կը կրկնեն ամէն օր։

Գիւղական խորհուրդները, որոնք կը ներկայացնեն բուն իսկ գիւղին կառավարութիւնըեւ «ընտրած»են չափազանց մանրակրկիտ քննութիւններէ յետոյ,իրենց կարգին գլխաւոր խոչընդոտներ կը ներկայանան «գիւղացիի ձգտումներէն »յառաջ եկած շարժումին։

Հայաստանի համայնավար կուսակցութեան կեդր. կոմիտէի քարտուղար Խանճեանը իր մէկ զեկուցման մէջ այս առթիւ կ'ըսէր հետեւեալ դիտողութիւնները.

— «Կատարո՞ւմ են արդեօք մեր գիւղխորհուրդները ներկայ շրջանի այս մարտական խնդիրները։ Ընդհանրապէս ծոյլ չափով, իսկ շատ յաճախ միանգամայն անբաւարար։ Աւելին։ փորձը ցոյց տուեց որ քիչ չեն գիւղխորհուրդներ, որոնք փոխանակ գլխաւորելու զանգւածների գործօն աշխատանքը, քարշ են գալիս նրանց պոչից։ Գերւում են կուլակութիւնից, ջուր են ածում նրա ջրաղացին։(Խ. Հ.» փետր.16)։

Այս բոլոր փաստերը գոյց կուտան «կոլխոզշարժման» իրական բնոյթը։ Եւ ամէնէն առաջ այն որ շարժումը անհարազատ է հայ գիւղին,Հայաստանի գիւղացիներուն, որոնց Թուին նաեւ

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵՆԷՆ

ՏԷՍԻՆ ԵՒ ԻՐ "ՏՈՒՆ,,Ը

Դժուար է գտնել քաղաքներու մէջ կուսակցական այն ոգեւորիչ պատկերը զոր Ցեսին ցոյց կուտայ այս պահուս։ Երկու հարեւանցի պտոյտներ չորս ամսուան ընդմիջումով մը, այդ երկուքի ատեն ստացուած տպաւորութիւններու խոր տարբերութիւնը կը բերեն այն եզրակացութեան որ կուսակցական կեանքի գործունէութիւնը էապէս անկախ է հաւաքականութիւնը կազմող անհատներու կուսակցական արժանիքէն, այլ արդիւնքն է անհատներու յարաբերական վիճակին, անոնց գործակցելու եւ աշխատակցելու ոգիի չափին։

Կոմիտէի անդամները կը տեսնեմ, իրենց ուրբաժամեայ աշխատանքը նոր ձգած, կէս ճաշած կամ բնաւ չճաշած տեղեկութիւններ կը հարցնեն, մանաւանդ տպաւորութիւններ կ'ուզեն իրենց գործի մասին։ Կլանուած են անով, նուիրուած անոր, իրենց մտածողութեան եւ աշխատանքի միակ առանցքը դարձուցած։ Կը տեսնեմ այդ գործը՝ Հ. Ց. Դաշնակցութեան Ցունը։ Քաղաքին գլխաւոր փողոցին ժօտիկ եւ անոր դուգահեռական խաղաղ փողոցի մը մէջ հոդ մը գնած են տղաքը 9500 ֆրանքի, որուն 2000ըկանխիկ, 2500ը յունիսին վճարելի, մնացածը երկու տարուան ընթացքին։ Անմիջապէս սկսած են աշխատանքներուն չէնքի մը որ պիտի ունենայ 9,20 մէթր ճակատով եւ 17 մէթր երկայնքով խոշոր սրահ մը, շուրջ 500 անձ բովանդակելու ընդունակ եւ տակը նոյն մեծութեամբ ուրիշ մաս մը, Գրադարանի, ժողովատեղիի յարմարութիւններով։ Սրահը պիտի ծառայէ մխիթարեան ատեն իրբեւ դպրոց։

— Ո՞վ փորեց այս հիմերը, կը հարցնեմ, ո՞վ դիզեց խիճի եւ աւազի սա խառնուրդը, ո՞վ չինեց սա béton-է պատերը։

— Մենք, տղաքս, կը պատասխանեն. դժուար կ'երեւի չէ՞, երեք մեգր իջնել խորացնել,կամ 500 խորանարդ մեգր հող փորել ու յետոյ պարպել. բայց գիտե՞ս ինչպէս կ'աշխատին։ Վարպետ մը կ'ըսէր անցած օր, ես 7 ֆրանք կը վճարեմ ժամը, եթէ այս ձեւով ինծի համար աշխատին, թէեւ 4 դրանք է աշխատանքի ժամագիներ։ փորեցինք այս հողը, վաղը երկանիւ կառք մը պիտի առնենք ու պիտի փոխադրենք ժօտակայ փոս մը, որպէսզի տեղ բացուի նոր փորուելիք հողերուն։

— Լաւ, կը հարցնեմ, աշխատանքը կը բաւէ՞ միայն գործը գլուխ հանելու համար։ Չէ՞ որ դրամ պէտք է շինուածանիւթեր գնելու։

— Դիտեն ու հաշուած են որ 30,000 ֆրանքի պէտք ունինք որուն մէկ քառորդը մօտաւորապէս գանձած են ընկերներէն հայ համայնավարական որոշ խաւերուն։

Այս է ահա բուն պատճառը գործադրուած խոտութիւններուն եւ վայրենութիւններուն որովհետեւ այդ միջոցով միայն անոնք հնարաւոր կը գտնեն գործադրել մեր խեղճուկրակ երկրին մէջ «կոլխոզ»ը, որու դէմ կը պայքարի ըստ ամենայնի կարեւոր ուժ մը, որու մէջ կուլակն ու չքաւորը կոմերիան ու կուսակցականը կը միանան յաճախ, յանուն իրենց գոյութեան պահպանման։

Ս. ԹԱԹՈՒԼ

իրբեւ պարտադիր տուրք։ 12,000 ֆրանքի փոխառութիւն մը պիտի կնքենք նոյն ընկերներէն վեց ամիսէն եւ մէկ տարիէն վերադարձնելու պայմանաւ, մնացածն ալ կը հաւատանք որ բացառիկ միջոցներով կը հայթայթենք։ Այդ հաւատքի պակասը պատճառ եղած էր որ մինչեւ հիմա, տուն մը ունենալու մեր հին մտածումը չիրականանայ։ Այդ բացառիկ միջոցներուն համար, գիտե՞ս ի՞նչ խորհած ենք։ կը տեսնե՞ս սա դիմացի cimentի պատկերը։ Մեր հայրենակիցներէն մէկը նուիրեց անոնք խոստումներ ունինք ուրիշներէ ալ։ Ո՞վ կրնայ ըսել թէ այդ խոստացողներու թիւը չպիտի աւելնայ, ինչքան մեծնայ ու բարձրանայ մեր տունը։

Ասկէ զատ մտածեցինք նկար մը տպագրել տալ, մօտաւորապէս սա ձեւով — վրան երրորդութիւնը՝ (Քրիստափոր, Ռոստոմ, Զաւարեան), անոր տակ արեւ մը որ իր ճառագայթներով կ'ողողէ Ցեսինի Հայ Ցեղ. Դաշնակցութեան Ցունը։ Եթէ լաւ գծուի եւ տակը մեր հոգիին մտածումները հարազատօրէն յայտնող քանի մը տողեր, վստահ ենք որ ժողովուրդը լայն ընդունելութիւն կ'ընէ եւ քանի մը հազարի եկամուտ կ'ունենանք։

Մխիթարեան կը գտնեմ իրենց այս վերջին մտածումը, օրինակ կը բերեմ գանազան մարմիններու օրագոյցներու ձեռնարկները, որոնցմէ չատերը տպագրական ծախքն իսկ չեն գոցած. կ'աւելցնեմ թէ հաւատք պէտք չէ ունենալ, դուրսի ընկերներուվրայ, որոնք բոլորը նիւթական ծանր գոհողութիւններու ենթակայ են եւն.։

—Այդ բոլորը գիտենք կը պատասխանեն, բայց տպել պիտի տանք այդ պատկերը, պիտի հոգանք տպագրական ծախքը, որովհետեւ կը հաւատանք արդիւնքին։ Հոս գտնուող ընկերներս, անհատապէս ծանօթ եւ մտերիմ մօտաւորապէս 200 ընկերներ ունինք Ամերիկա, այս նպատակին համար մէյ մէկ տոլար նուազագոյն կը ղրկեն Ցեսինի ժողովուրդը ունինք, որ լայն չափով կը մասնակցի. վերջապէս որոշ աստիճան կրնանք հաշուել մեր շրջանի միւս ընկերներու վրայ։

Շեն մօտեցած անոնք իրենց ձեռնարկին թէ բարեհաւատութեամբ եւ վարանումով, կը պնդեն որ փարիզէն հաղորդուի իրենց տպագրական ծախքի քանակը։

Կը հեռանանք չէնքէն, հոն ձգելով միայն այն աշխատող ընկերները որոնց կարգն էր այդ օրը։ Կը փորեն ու կը պարպեն հողը խականան կիրքով, անոնց հարուածներուն չի դիմանար ծառի մը արմատը, որ իր կեցուածքով աշխատանքը խանգարողի դիրք ունէր։

Արձարան մը կը մտնենք ու կը սկսինք կուսակցական տարբեր խնդիրներու մասին խօսիլ։ Կը տեղեկանամ որ 7րդ Շրջանային ժողովէն ի վեր արձանագրուած ընկերներու թիւը աւելցած է հարիւրին 60 համեմատութեամբ։

— Եթէ բաց ձգէինքգուրը, մինչեւ հիմա քանի մը հարիւր ընկեր կ'ունենայինք, բայց գժուարութիւն գոյց կուտանք։ Սա գիմացի տղան քանի մը ամիսէ ի վեր գիմումը ըրած է շարքերուն մէջ մտնելու, բայց մինչեւ հիմա չենք պատասխանած. կ'ուզենք փորձութեան ենթարկել իր անձը, գիտնալու համար թէ դաշնակցականի տոկունութիւն կրնա՞յ ունենալ։ Ուրիշ շրջաններէ եկած ընկերոջ մը դիմումին մինչեւ հիմա ընթացք չենք տուած, որովհետեւ իր հայրը համայնավար հակուժներ ունի եւ կը վախնանք որ ան ալ փորձանք դառնայ օր մը մեր գլխին։ Ճիշդ է որ չունինք իր անձի մասին որեւէ դիտողութիւն, գիտենք նաեւ որ հօրը մեղքը տղուն վիզը չէ, բայց այս բոլորը գիտնալով հանդերձ կ'ուզենք փորձութեան ենթարկել իր անձը։ Գանօթ, յարգուած հին համբաւեալ մը հոս հաստատուած է տեսնէ մը ի վեր, շարքերու մէջ չենք առած, որովհետեւ իր պատկանած շրջանէն յանձնարարական չունի քովը։ Կը շարեն այսպէս իրարուետեւէ, դէպքերը, օրինակները։

— Ցառաջիկայ 8րդ Շրջ. ժողովը հոս պէտք է ըլլայ կը պահանջեն, թէեւ տարբեր տեղ որոշուած էր։

Հրաժեշտ կ'առնեմ ընկերներէն, առանց հաստատական պատասխան տալու, երկարօրէն մտածելով իրենց կուսակցական ոգիի եւ գործի մասին։ Երկրի, հին օրերու կուսակցականի հոգին կ'ապրի անոնց մէջ։ Խիստ են կուսակցական թերութիւններու հանդէպ. անափառութիւն չունին, կրքոտ են եւ հայ լեզուի կատարելութեան վեհ գաղափարով։

Լ. Չ.

ԳՔՈՒԹԵԱՆ ԽԱՉ

ՊՈՒՐՍԱ, 5 Մարտ (Սեփ. Թղթ.).— Պուլկարահայ Գիրուեթեան Խաչի կազմութիւնը նախանամական դեր կատարելու կոչուած է մեր դժբախտ իրականութեան մէջ։

Վտանգը որ կը սպառնայ այլասերել նորահաս սերունդը եւ որ կուգայ նաեւ «տունէն», պէտք էր խափանել տանտիկնոջ կողմէ։ Գիրուեթեան քոյրերը մասամբ կը լրացնեն այս պահանջը։

Պուրկազը չունէր Ցիկնանց կամ Օրիորդաց մխութիւն մը, որ հետաքրքրէր հայ կնոջ հանրային դաստիարակութեամբ։ Ամերիկահայ կարմիր Խաչի նախաձեռնութեամբ, Պուլկարիոյ հայաշատ քաղաքներուն մէջ ալ կազմուեցան Գիրուեթեան Խաչի մասնաճիւղեր, որոնց 6րդն է Պուրկազի վարչութիւնը։

Հակառակ հրապարակ հանուած անվայել թուղթիկներու եւ անստորագիր կոչերու, Գիրուեթեան Խաչը անվարան շարունակեց իր ճամբան։ Իր կազմութեան օրերուն 28 անդամուհի ունեցող Միութիւնը, Ցունվար 22ին, մասնաճիւղին բացման հանդէսին օրը, 50 անդամ - անդամուհիներով կը ներկայանար ժողովուրդին արժանանալով նիւթական թէ բարոյական քաջալերութեան։ Իսկ փետր. 16ին պրոպագանդի օրուան գրական երեկոյթին արդէն 72 անդամ-անդամուհիներ կը հաշուէր։ Եւ եթէ նկատի առնենք այն եռուզեռը որ ստեղծուեցաւ Մարտ 1ի դիմակաւոր պարահանդէսին օրը, վստահօրէն պիտի կրնաք ըսել թէ Գիրուեթեան Խաչը միակ կանացի միութիւնն է որ կը վայելէ Պուրկազի Հայ հասարակութեան համակրանքն ու վստահութիւնը։ Այդ երեկոյթին մրցանակներ բաժնուեցան յայտող ծպտուճներու համար։

Պարերու ընթացքին տաճուրդի դրուեցաւ խորոված գառնուկ մը զոր շահեցաւ պ. Գէորգ Հալաճեան եւ կրկին նուիրեց Գիրուեթեան Խաչին, ծախուելու համար դիմակաւոր պարահանդէսը նախընթաց էր մեզ համարեալ ներէք ի վեր շատ մը միութիւններ ծրագրուած գործունէութեան ձեւակած հրապարակ գալ։

Ժամը գէն յետոյ պարը փոխադրուեցաւ «Հրայրհան» ընթերցարանը, ուր շարունակեցին պարել նոյն ոգեւորութեամբ մինչեւ լոյս։

ՀԱՅ ՕՐԻՈՐԴԻ ՄԸ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ՓԱՍՏԻՒՆ, 20 Մարտ— բաթ իրիկուն, քաղաքիս երիտասարդ տանոցի շքեղ սրահին մէջ Մալի Պոտուրեան, կատարեց նակի իր առաջին նուագախընտիր բազմութեան մը որոնց մէջ նշմարեցինք երտասներ՝ Թալիափիէթրոյ, Ջանէլլօ եւ ճեռլաթթօ, կան բարձրաստիճան անձերէ Ֆէտիանի, Հ. Ադրէն Ղազիուրիշ քանի մը մխիթարվարդապետներ, ներկայ քաղաքիս բոլոր հայ ուսա

Օր. Պոտուրեան, ընտիպակցի, 1922ին Պոլսէն լիա գալով, ընտանեօք ուած է վենետիկ Ս. Ղազտիկ, ուր իր մօրեղբայրը Ղազիկեան՝ անխոնջ կ'աշխատի հայ մատենագրեւ հայ լեզուի կատարելման վեհ գաղափարով։

Օր. Պոտուրեանի երթեան բնատուր ձիրքերուն մեծ ազդեցութիւն ըրած է արուեստի քաղաքը՝ գեղվենետիկը, հռչակաւոր ի Իտալիոյ՝ այլ ամբողջ Եմէջ իր երաժշտանոցով, (Conservatorio Benedetto Mauկից, ներու յուլիսին կահարուհիի վկայական տրբարձրագոյն նիշերու եւ սան քներու արժանանալով կերտուհին է նշանաւոր հրտեր գետ թալիափիէթրայի։ ջերմ գնահատականներ տարակեն։

«Gazzettino» կը շեշտէ ժատեսակ եւ հրապուրիչ գիր մ'ունէր նուագահ Frank, Ravel, Debussy, pietra, List եւ Chopin. դաշնակահարուհին՝ երեւրաւ ինքնայատուկ արուեսքանչելի վայելչութիւն, ապրէն հնչեցնելով Frankի Debussyէ «Jardin sous la pլ Իսկ ուր սիրուն կերպով ներաւորիւնը մարմնացուցչունչ ու հոգի ներշնչեց անհատարելիօրէն մեկնելիր դաստիարակին՝ փրոֆ. փիէթրայի Ատուածաշունչնուած երեք կտորներուն մղղաւ։

«Հայ արուեստագիտաշաբաթ երեկոյ, երաժշտմէջ իր մուտքը կատարեց պէս, ինչպէս պիտի փափվերջացնել քաջահմուտ տագէտներ։ Մեծ ու պապագայ մը կը սպասէ իրեն։

Մանկամարդ արուեստուհին յառաջիկային նուհանդէս մը եւս պիտի տալ նեսիկի մէջ։

ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԻՆՔՆԱՇԱՐԻՔԻ ՎԻ

Թուրքիոյ Սուլթաններէն տիւլ Ազիզի Թուրը, որ վերեգիպտոսէն Սուրիա գացած այժմ Շիքօրուեթիւն կ'ընէ Պ թի մէջ եւ շատ դժգոհ է իր ճակէն։ «Էլ Ամրար»ի աշխկիցներէն մէկը որ ճամբորդ է անոր ինքնաշարժով, շատ տաճմիկ պատմութիւններ է այս արքայազուն վարիչի նէն։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՆՈՐ ՄԱԼԱԹԻԱ

...00 Մալաթիացի գաղթա-
...ներ արդէն հասած ու տե-
...րուած են Նոր Մալաթիոյ
...Ասպրնջական պատրաստուած
...(ապաստվարար Հայրենակ-
...ան Միութեան ծախքերով)
...ց բնակարանները: Միջոց-
...ներ շինքաղաքուած՝ հայթայթելու
...մար աշխատանք եւ անուղղ:
...ուած է գուլպայի, ֆանելա-
...եւ ջուլհակի արհեստանոց,
...գրուած են 15-20 մեքե-
...ներ: կ'աշխատին 35 բան-
...ներ: Մօտ օրէն թերեւս աշ-
...ուին 45 30 բանուորներ:
...ուր արհեստաւորներուն հա-
...ր պիտի բացուին դերձակի,
...ջհակի եւ թիթեղագործի ար-
...ստանոցներ: կառավարութիւ-
...անիկապէս կազմակերպէր է
...նց մէջ «անաստուած» բջիջ-
...«առկոռուցման» դասեր:
...ր, էին մնացեր: Հապա՞, խոր-
...ղ էին մնացեր: Հապա՞, խոր-
...ային Հայաստան (1 մարտ)
...ջ գրէ թէ «եկուորները ծարա՛ւ
...սոցիալիզմի վերակառուցման
...ջանի բոլոր անցուդարձերին»:
...ացէք լսեցէք. —« Եկուորները
...ուն ոգեւորութեամբ ընդա-
...ան կոլեկտիվացման, եւ
...ալիկ են կոլեկտիվացման, եւ
...մարեա Նոր Մալաթիան 100
...կոսով կոլեկտիվացած է»:

ՄՐԱԳԻՐ ԵՒ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Հայաստանի կոմունիստ կու-
...ակցութիւնը հրովարտակ հա-
...ած է, որ այսինչ օրը նորոգ-
...ած ըլլան այսքան մեքենա-
...ր, այսքան փուխ
...ր, ժշակուի այսքան հնկ-
...ար հող, եւ... հնձէ այսքան
...որն:

Իրականութենէն քանի մը
...ատեր.— Բէշիշքէնդի մէջ
...իւղատնտեսական գործիքներու
...որոգութիւնը աւարտած չէ ցոյց
...որուած ժամանակին: Հողագոր-
...ական մարմիններու քաղած
...տեղեկութիւններու հաժաձայն,
...մինչեւ հիմա գտուած է 58.635
...ւթ ցորեն, հակառակ ծրագրին
...ր կը նախատեսէր 312,374
...ւթի: Խորհրդ. Հայաստան (4
...արտ) կը գրէ թէ կարելի չէ
...ղած գանձել բոլոր այն գու-
...մարները, զորս հայ գիւղացին
...պիտի վճարէր հաւաքական ար-
...ինաբերութեան համար, ա-
...պովելու նպատակաւ գարնան
...ջանքը: Եթէ այսպէս շարու-
...նակուի, կ'ըսէ նոյն թերթը,
...գարնան ցանքերը վտանգի
...կ'ենթարկուին: Այս թերացում-
...ներուն պատճառները բազմա-
...ան են: Ինչպէս կը հաստատուի
...հայ բոլշեւիկ թերթերէն, նախ
...ամ գիւղացիները կը դժկամա-
...կին եւ չեն հպատակիր որոշու-
...մի ու ձնշումի, միւս կողմէ կա-
...ավարական ու կուսակցական
...արմինները, որոնք խուժդուժ
...փուած են գիւղերուն մէջ,
...են կրնար հասնիլ բոլոր այն
...պատականութիւններուն, ո-
...նք տեղատարափ կը տեղան
...ւղի վայրկեան: Գիւղացիներէն
...րկ հաւաքեն, սե՞րմ պահան-
...չեն, արօ՞ր հայթայթեն: Խորհրդ.
Հայաստան (4 մարտ) կը խոս-
...տովանի, որ մէկ գործը կը տու-
...ժէ երբ մարդիկ նոյն ատեն
...կ'ուզեն կատարել ուրիշ գործ մը:

ՈՂՈՂՈՒԻՄՆԵՐՈՒ ԴԷՄ

Մանօթ են Հայաստանի գե-
...տերուն ողողումները: Զիւնհալ-
...քի եղանակին, հայ գիւղացի-
...ները միշտ վախի մէջ են: կա-
...ռավարութիւնը միջոցներ ձեռք
...առած է, կանխարգիլելու հա-
...մար Արփաչային յորդումը: Մի-
...ջոցները ձեռք առնուած են նոյն-
...պէս ամրապնդելու հաժար ու-
...րիշ կարգ մը վարարուն ու կա-
...տաղի գետերու եղերքները:

ԲԱՐԵՆՒՇԻ ՄԸ ՀԱՄԱՐ

«Պրաւդա» (1 մարտ) կը գրէ
թէ տնտեսական եւ կրթական
տեսակէտով յետամնաց «Հանրա-
պետութիւն»ներուն մէջ,— Ուզ-
բէկիստան, Թուրքմէնիստան,
Տաճիկիստան, Ղազախստան,
Դաղստան, Լեռնային վրաս-
տան, Նախիջեւան, Ադրբէջան
եւ Հայաստանի մեծ մասը,—
այժմէն կարելի չէ փորձել հա-
մատարած «կոլեկտիվացում»ը:
(«Պրաւդա»ն այստեղ խորհրդա-
ծութիւն մը ընելով, կ'ըսէ թէ
յիշեալ երկիրներու յետամնա-
ցութեան պատճառն է անաս-
նապահներու թափառաշրջիկ
վիճակը, գիւղացիներուն վրայ
կոմունիստ կուսակցութեան ազ-
դեցութիւն չունենալը, սահմա-
նակից շրջաններու մէջ արուա-
տահմանի եւ մանաւանդ տարուդրուածներու ազդեցու-
թիւնը):

Բայց, ինչպէս «Խորհրդ. Հա-
յաստան»ի մէջ կը կարդանք
ամէն օր, այնտեղ այժմ ամե-
նան խստութեամբ կը փորձուի
իրագործել այդ «հաժատարած
կոլեկտիվացում»ը: Պարզ բարե-
նիշի մը համար կ'արժէ՞ սա-
կայն Մոսկուայի մէկ բարենի-
շին համար խանգարել գիւղա-
ցիներուն խաղաղ աշխատանքը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱԺԻՆԸ

Մոսկուայի կեդրոնական կո-
մունալ Բանկը վաւերացուց այն
վարկերը, որոնք յատկացուած
են Անդրկովկասի 1929-1930
տարուան բնակարանային եւ
ժողովրդային շինարարութեան:

Բագուի մէջ կոյուղի մը շի-
նելու համար՝ 2 միլիոն րուբլի,
երկու խոհանոց շինելու համար
90 հազար րուբլի: Վրաստանի մէջ
ջրմուղ շինելու համար 1,250.000
րուբլի, բնակարան շինելու հա-
մար 1,830.000 րուբլի, արդիւ-
նաբերական շինութիւններու
համար 440 հազար րուբլի,
Թիֆլիսի մէջ խոհանոց մը շի-
նելու համար 75 հազար րուբլի:

Հայաստանի համար,—փառք
Լէնինի, ժողցուած չէ՝,— պետա-
կան բնակարանային շինու-
թեանց համար 290 հազար
րուբլի, գործակցական բնակա-
րանային շինութեանց համար
510 հազար րուբլի, արդիւնա-
բերական բնակարանային շի-
նութեանց համար 450 հազար
րուբլի, պղինձի հանքերու մօտ
բնակարանային շինութեանց
համար 510 հազար րուբլի,
Տկվարչելլինին (չենք կրնար
թարգմանել)՝ 150 հազար րուբ-
լի, Տկվերոզիին (չենք կրնար
թարգմանել)՝ 100 հազար րուբլի:

Ադրբէջան	Վրաստան	Հայաստան
2,090,000	3,495,000	2,010,000

ԵՐԵՒԱՆԻ ՀԱՑԸ

Շարունակ կը գանգատին
թերթերը թէ «ուտուելիք» հաց
չէ Երեւանի հացը: «Լեռ-կամ-
սար» երգիծական տոմսակով մը
ցոյց կուտար թէ որքա՛ն գէշ
կը պատրաստուի հացը, և ինչե՛ր
կը խառնուին խմորին: Խորհրդ.
Հայաստան, որ վերջերս սկսած
է քննութիւններ կատարել գա-
նազան հաստատութիւններու
մէջ (ձուկի, միսի սառնարան-
ները,) նոր քննութեամբ մը (2
մարտ) երեւան կը հանէ հացա-
դործութեան խայտառակ եւ
հակառողջապահական վիճակը:

ԳԻՐՔԵՐ ՏՊԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Հայաստանի գործավարներու
խորհուրդին որոշումով, գեղար-
ուեստական արձակ գործերը պիտի
տպուին 4000 օրինակ, ժողովր-
դային գեղարուեստական գործերը
10,000, քննադատական գործերը
4,000, դասագիրքերը՝ նախակր-
թարաններու համար 20,000,
երկրորդական վարժարաններու
համար՝ 15,000, բարձրագոյն
վարժարաններու համար՝ 3,000,
մանկական գրականութիւն՝ 10
հազար, ընկերային գիտութեանց
մասին աշխատութիւններ՝ 3000,
բնագիտական եւ ընկերային ժո-
ղովրդական գիրքեր՝ 10 հազար,
ժողովրդական քարոզչական գրա-
կանութիւն՝ 20 հազար, բանաստեղ-
ծութիւններ՝ 3 հազար, թարգմա-
նական բանաստեղծութիւններ՝ 3
հազար: Որոշուած է նոյնպէս այս
գիրքերուն տպագրական ծախքե-
րուն գինը:

ԲԱՆԱԳՈՂ ՄԸ

Ֆրանսագի գրող մը, կամ բա-
նագող մը, հրատարակութեան
տուած էր ուրիշ գրողի մը վէպը,
փոխելով միայն անունը: Ֆրան-
սացի Գրողներու Ընկերութիւնը
քննելով խնդիրը, տուաւ բարոյա-
կան պատիժի որոշում մը, առանց
նեւթական տուգանքի, ինչպէս կը
փափաքէին երկու հրատարակիչ-
ները եւ բուն հեղինակը:

Գրողներու Ընկերութիւնը կը
յայտարարէ թէ վէպը կը պատ-
կանի...ին (անունը չէ գրուած,
«րէքլամ» չընելու համար), թէ
բանագողը, այսուհետեւ եւ ընդ-
միշտ իրաւունք չունի իր կամ ու-
րիշին անունով գրական որեւէ
գործ կամ յօդուած հրատարակել
Թերթերու մէջ կամ գիրքով:

ԹՈՒՐՔԻԱ

(ֆաղուաճ Թուրք Թերթերէն)

ՇԱՓԱՐԵՂԷԻ ՄՇԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թուրքիոյ մէջ շաքարեղէգի
մշակութիւնը զարգացնելու հա-
մար կարգ մը օտար երկիրներէ
եղէգներ ապսպրուած էին: Ապսպ-
րուածներէն մէկ մասը հասած
է արդէն: Այս եղէգները Ատանա-
յի եւ շրջականերուն մէջ պիտի
տնկուին:

ԹՒՒՐՔԵՐԷՆԻ ՄԷՋ ԱՆՅԱՋՈՂՆԵՐԸ

Կրթական քննիչները քննու-
թիւն կը կատարեն օտար եւ փոք-
րամասնութեանց վարժարաններուն
մէջ, ստուգելու համար թէ թուր-
քերէնի քննութեանց մէջ հայոց-
ցած աշակերտները իրենց կարգը
փոխա՞ծ են թէ ոչ: Եթէ ստուգուի
որ այս անյաջող տղաքը կարգերու-
նին փոխած են, այս անկանոնու-
թիւնը գործող վարժարանները
խիստ պատիժի պիտի ենթարկուին:

ԵՐԵՔ ԱՄՍՈՒԱՆ ՄԷՋ 1150 ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ

Պաշտօնական վիճակագրու-
թեան մը համաձայն, 1929
Հոկտեմբեր, Նոյեմբեր եւ Դեկ-
տեմբեր ամիսներու ընթացքին
Պոլսոյ եւ շրջանի թաղապետու-
թեանց մէջ ամուսնութիւն կընք-
ած են 1150 զոյգեր: Ազգու-
թեան տեսակէտով ասոնք կը
բաժնուին այսպէս.— Իսլամ՝ 814
կին, 825 այր, Հայ՝ 89 կին, 91
այր, Յոյն՝ 117 կին, 88 այր,
Հրեայ՝ 68, 60 այր, օտարական՝
73 կին, 94 այր:

10 ՕՐՈՒԱՆ ՄԷՋ 190 ԴԷՊՔ

Պոլսոյ մէջ անցեալ 10 օր-
ուան ընթացքին 190 դէպք պա-
տահած է: Ասոնց մէջ կարեւոր
գումար մը կը կազմեն գողու-
թիւնները (91): Կռիւի հետե-
անքով 32 հոգի վիրաւորուած են
եւ 9 հոգի սպաննուած: Եօթը
հոգի անձնասպան եղած են, 14 հր-
գեհ ծագած է:

ՑՈՐԵՆԸ Կ'ԱԺԱՆԱՅ

Անատոլուէն ցորենի առաքու-
մը վերսկսած ըլլալով, գիները ին-
կած են Պոլսոյ մէջ: 30 վական
ցորեն հասած եւ պատճառ ե-
ղած է որ գինը օխա գլուխ երկու
ղրշ. իյնայ: Այս կացութեան առ-
ջեւ, ցորենի վաճառականները վե-
նաս ընել սկսած են, որովհետեւ
հաշիւները սխալ կ'ելլեն:

Վաճառականները չեն գիտեր
թէ Անատոլուէն ո՞րքան ցորեն հա-
սած է եւ ո՞րչափը Պոլիս պիտի ղր-
կուի, որովհետեւ վիճակագրու-
թիւն գոյութիւն չունի: Առեւ-
տրական սենեակը Գոնիայի, Փո-
լաթլըի, եւ Էսկիշէհիրի նման կա-
րեւոր կեդրոններուն հարցում ը-
րած է բերքի քանակի մասին,
բայց եկած պատասխանները իրար
չեն բռնած:

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 25ԱՄԵԱԿԸ

Ինչպէս ծանուցած էինք,
մարտ 22 շաբաթ գիշեր Մոն-
փառնաս՝ Հիւկէնի մեծ սրահին
մէջ տօնուեցաւ Ֆրանսայի ընկեր-
վարական կուսակցութեան Միու-
թեան 25ամեակը (1905-1930)
եւ փարիզի կոմմունային տարե-
դարձը: Այս ընդարձակ սրահին
մէջ է որ ժօռէս սպաննուելէն ա-
ռաջ վերջին անգամ խօսած էր
փարիզի բանուորներուն:

Սրահը շատ փոքր կուգար մօտ
5000 հոգինոց խանդավառ բազ-
մութեան, մեծ մասով բանուոր-
ներ, որոնք փութացած էին փա-
րիզէն եւ արուարձաններէն՝ իրենց
յարգանքի բաժինը բերելու հա-
մար այդ հանդիսաւոր տօնակա-
տարութեան: Ներկայ էին Ֆրան-
սացի ծանօթ դէմքեր եւ օտար
ընկերվարական հիւրեր:

Կը նախագահէին Ալբէր Կրո-
սիէ (աջ) եւ Լէոն Օսմէն (ձախ):

Կրոսիէ, երեսփոխանական ժո-
ղովին նախկին փոխ նախագահը,
որ ականատես եղած է 1871ի
կոմմունային, գրուագներ յի-
շեց այդ պատմական օրերէն եւ
ընկերվարական միութեան գովքն
ըրաւ: Լէոն Օսմէն նոյնպէս
ծանրացաւ կոմմունային վրայ
եւ յեղափոխական շարժումներու
պէտքը շեշտեց: Ճառեր խօսեցան
Պրւմ, Ռընօտէլ, Պրաք, Սեվ-
րաք եւն.:

ԴԱՒՐԱՅԻՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ

Սեբաստիոյ Դաւրա գիւղի
Հայրենակցական Միութեան պա-
րահանդէսը տեղի ունե-
ցաւ շաբաթ իրիկուն, Հարոլայի
սրահին մէջ:

Նախագահի բացման խօսքէն
ետք, խօսք տրուեցաւ Պ. Վ. Համ-
բարձումեանի, որ ընդարձակ եւ
գեղեցիկ ճառով մը պատկերա-
գուց Սեբաստիոյ շրջանի գիւղե-
րու անցեալի կեանքն ու գործը:
Առաջնակարգ տեղ մը կը գրաւէր
Դաւրան, իր արհեստաւորներով,
որոնց շնորհիւ Թրք. կառավարու-
թիւնը չէ աքսորած Դաւրացինե-
րը, որովհետեւ անոնք պարէն կը
հայթայթէին բանակին: Դաւրա-
գիները եղած են ազգասէր եւ
գաղթականութեան ժամանակ օգ-
նած են բոլոր իրենց գիւղէն անց-
նող գաղթականներուն եւայլն:
«Այժմ Դաւրացիներ կան, որոնք
չոր հացի կարօտը կը քա-
շեն եւ մեզմէ օգնութիւն կը սպա-
սեն»:

Ցետոյ խօսեցաւ Պ. Ա. Խա-
տիսեան, որ պարզելով քաղաքա-
կան կացութիւնը եւ մեր շահն ու
պէսը, յորդորեց ամուր հաւատ-
քով կառչիլ ազատ եւ անկախ
Հայրենիքի գաղափարին:

Ներկայացուեցաւ նաեւ «Շար-
ժը Արեւին Ազա»ն, որուն գերա-
կատարները յայտով էին: Դժբախ-
տաբար ազմուկը անպակաս էր
սրահին մէջ: կարգադիր Յանձնա-
խումբին անգամները բաւական
յանգաւոր են այս առթիւ: Ան-
մահն Մուրատի եւ Հերոս Անդրա-
նիկի նկարը աճուրդի դրուելով,
բարձրացաւ աւելի քան 1000
ֆրանքի: Ըսւյց աճուրդը ան-
կանոն կ'ընթանայ, որովհետեւ ժա-
մը կանոնաւոր չէր բռնուած:

Շ. Ա. Ամանոսցի

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոն, 22 մարտ.— Ա. Ահա-
րոնեանի Լիոնի Յոբելինական
Գործադիր Մարմինը պատիւ ու-
նի ծանուցանելու թէ՝ Լիոնի եւ
շրջակայից կազմակերպութիւն-
ներէն կամ Միութիւններէն ա-
նոնք՝ որ կը փափաքին ի պա-
տիւ Ահարոնեանի հանդիպում-
ներ կամ հանդէսներ սարքել,
պէտք է նախապէս բանակցին
Յոբելինական Գործադիր Մարմ-
նոյ հետ եւ անոր թելադրութիւն-
ներուն եւ հակակշռին տակ գոր-
ծեն (Տէսինէն եւ Վիէննէն), որպէս
զի չպատահին խաչաձեւումներ,
թիւրիմացութիւններ՝ որոնք
կրնան վնասել ընդհ. Յոբելինա-
կան աշխատանքին:

Միւս կողմէ հրապարակաւ
կուգանք յայտնել թէ 22 Մարտ
Թուականէն սկսեալ Լիոնի հայ
հասարակութեան դիմումներ
պիտի կատարուին եօթը հան-
դանակիչ մասնախումբերու
կողմէ, որպէս զի ամէն հայ
անհատ իր լուման բերէ Ահա-
րոնեան Դրական Ֆօնտին ինչպէս
ներկայացուցուած եւ վաւերաց-
ուած տետրակներուն մէջ՝ ար-
ձանագրելով իր անունն ու ժա-
կանունը եւ նուէրը: Մեծ յոյս
ունինք որ Լիոնահայ հասարա-
կութիւնն ալ պիտի քաջալերէ
այս նուիրական ձեռնարկը՝
ցեղին բովանդակ դիմագիծն ու
պատմութիւնը կերտող եւ երդող
վաստակաւորներուն համար:
ի դիմաց Ա. Ահարոնեանի Լիոնի
եւ Շրջ. Յոբելինական Գործ Մարմ-
նոյ Ատենապետ՝ Յ. Նիկողոսեան
Ատենադպիր՝ Թ. Ալվազեան:

* * *

ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐՈՒ ԱՌԹԻՒ

Le Foyer-ի վարչութիւնը,
208 bis Rue Lafayette, կը խընդ-
րէ ողողուածներու առթիւ ըլլալիք
մասնաւոր նուէրները կեդրոնա-
ցնել իր մօտ, որպէսզի Հայոց բա-
ժինը ամբողջովին մէկ տեղ երե-
ւայ եւ չկորսուի գանագան ցու-
գակներու մէջ:

Կարդացէք և Տարածեցէք ՅԱՌԱՋ

ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ՅՈՒՇԵՐԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԹՄԲ.— «ՅԱՌԱՋ»ի 1200—1203 Թիւերուն մէջ, «Հայրենիք» ամ-
սագրէն արտատպեր էինք Անդրանիկի յուշերուն առաջին մա-
սը: Ստացած ըլլալով ամսագրին մարտի Թիւը, կ'արտատպենք
նաեւ շարունակութիւնը.—

ԱՌԱՋԻՆ ՄՈՒՏՔԻ ԵՐԿԻՐ

Եթէ չեմ սխալիր, 1895 Թուի
...ւիս 16ն էր, երբ մենք ան-
...նք սահմանը Ղարաուրդանի
...ով (Սարըղամիշի մօտ), Իոլորս
...ինուած էինք բերդանկա-
...ներով, բացի դրանից իւրաքան-
...իւր վերցրած էինք 260 ական
...ասփուշտ, խանջալ եւ հինգ-
...րուածեան ատրճանակ:

Սահմանն անցած դիշերը պի-
...գնայինք ութ ժամուան ճա-
...ապար, որպէսզի հասնէինք ո-
...շեալ դիրքը: Բայց դիրքին
...րցանք հասնիլ, մեր տասնա-
...ներու քալել չկրնալուն
...ատճառով: Մենք վերցրինք
...նց հրացանները, փամփուշտ-
...ները ու տոպրակները, որպէսզի
նրանք թեթեւ ըլլան եւ քալեն
մեզ հետ, այնուամենայնիւ, ան-
կարող էին քալել: վալաղնիս
կը շտապեցնէր*), ըսելով թէ՝ կը
լուսանայ մեզ վրայ: Սակայն,
տասնապետները կ'ըսէին.—«Վը-
նաս չունի, կամաց քալենք, ե-
թէ թշնամին հասնի, կը կռ-
ւենք»: Այդ պատճառով վա-
լաղնիս եւ տասնապետները կռ-
ւեցին իրար հետ:

*) երբ վալաղնիս կը հարցնէինք՝ քանի՞ ժամ կայ դիր-
քերնուս հասնելուն, կ'ըսէր՝ «Խորթ սահաթ» (այսինքն՝ մի մեծ
սահաթով) երկու սահաթ կայ»:

Արեւը բարձրացած էր, բայց
մենք դեռ չէինք հասեր մեր
դիրքին: Մեր մօտերը կային
վրաններ: Բարեբախտաբար, ա-
ռանց նկատուելու բարձրացանք
որոշեալ դիրքը, ուր մինչեւ երե-
կոյ մնացինք առանց ջրի: Պէտք
է ըսեմ, որ մեզմէ առաջ էրզրում
գացած էին Ապրօն (Մկրտիչ
Սահակեան), Զալլաթը և Քեաֆ-
թաո Արշակը *):

Երեկոյեան դէմ վալաղ Սա-
քօն դիտակով դիտեց շրջա-
կայքն ու ճանապարհները, եւ
մութ տալուն ճանապարհ ըն-
կանք: Այդ դիշերը պիտի հաս-
նէինք Գոմաձոր (արագ գնալով
ութ ժամ):

Երկու ժամ չգնացած, մեր
տասնապետները էլի ոտներնին
կախ տուին: Ստիպուած եղանք
նորէն առնել նրանց հրացաննե-
րը, փամփուշտներն ու տոպրակ-
ները: վալաղը ժամացոյցէն բան
չէր հասկնար եւ անդադար կը
շտապեցնէր, ըսելով, թէ էլի կը
լուսանայ մեր վրան եւ կը մնանք
առանց դիրքի Բասէնի դուրանի

*) Քեոի

(դաշտի) վրայ: Անցած էինք ճա-
նապարհի գրեթէ կէսը եւ մեր
երկու տասնապետները բոլորո-
վին դադարեցին քալելուց:

Մտածեցինք, որ խումբը
թողնի այդ երկու տասնապետ-
ները եւ արագ քալելով առաջ
անցնի, որպէսզի եթէ մնասուն,
թող միայն այդ երկուսը մնաս-
ուն եւ ո՛չ ամբողջ խումբը:
վերցրինք նրանց զէնքերը, թող-
նելով միայն մի մի ատրճանակ,
երկու ժամացոյց եւ մեզ տր-
ուած 6 ոսկի փող: Մենք չհա-
մարձակեցանք փողն ու ժամա-
ցոյցները վերցնել, որովհետեւ
այդ առենները տասնապետնե-
րը թաղաւորի պէս ազդեցու-
թիւն ունէին դինուորներու վրայ:

Մենք սկսեցինք արագ քա-
լել: Բայց լոյսը բացուած էր,
երբ մենք հասանք Արագի ե-
զերքը: Ուշ ըլլալու պատճառաւ
ստիպուեցանք շորեր չհանել ու
այնպէս անցնիլ ջուրը:

Գետի եզերքէն մինչեւ Գոմա-
ձոր մի ժամուան ճանապարհ
կար: Ես եւ Խնուսի Աբելբէյեան-
ցի Մարտիրոսը 200 քալլ ա-
ռաջ էինք: Ես ու նա նկատե-
ցինք մի սալլ, գաղտագողի մո-
տեցանք, տեսանք, որ սալլա-
պաններն, որոնք արտի միջից
ցորենի օբան պիտի վերցնէին,
հայերէն կը խօսեն: Դուրս եկանք
յանկարծակի, բռնեցինք այդ
մարդկանց ըսելով՝ «մի վախե-
նաք, մենք Հայ ենք, խումբը
յետեւից կուգայ, միջոց մը ըսէք,
ի՞նչ ընենք»: Մարդիկ վախվխե-
լով ըսին՝ «բերէք ձեր զէնքերը,
բառնանք սալլի վրայ խուրձե-
րու մէջ եւ տանինք դիւղը, ձեզ
ալ հոս բոստաններու մէջ կը
պահենք»:

Խումբն ալ հասաւ, բարձինք
մեր զէնքերը սալլերու վրայ,
թաքցնելով խուրձերու մէջ, մենք
ալ մի մի ատրճանակ պահելով
քովերնիս թաքնուեցանք բոս-
տաններու մօտ:

Մենք առաջուց իմացեր էինք
որ Գոմաձոր կը գտնուին Ալէք-
սան եւ Սօղօ անուն լաւ տղա-
ներ: Մենք սալլապաններուն
պատուիրեցինք, որ դրանց կան-
չեն: Սալլը տարան, կանգնե-
ցուցին իրենց կալը, Սօղօին եւ
Ալէքսանին ալ լուր տուին մեր
գալու մասին, որոնք իսկոյն հաց
եւ կերակուր բերին մեզ: Տեղա-
կան շորերի նման շորեր ունե-
ցող զինուորներին տարան դիւղ:
Գիւղը կը գտնուէին 15—20 ոս-
տիկան հարկահաւաք եւ 4—5
շահէննաներ (թիւրք կալ չա-
փողներ):

Դառնանք մեր տասնապետ-
ներուն, որոնք յետ էինք թո-
ղեր: կէսօրին մօտ եկան մեզ ը-
սին թէ՝ Աստուրին*) եւ Օվօին
17 քիւրտ բռներ են ճանապար-
հին, ատրճանակներն ու ժամա-
ցոյցներն առեր, Օվօյի քովէն ալ
առեր են 3 ու կէս ոսկի, գլուխ-
ներնին արիւնոտեր ու բաց են
թողեր: Իրենք եկած են դիւղ:
Սպաննուելուց ազատուեր են
շնորհիւ այն բանի, որ իրենց
շորերը նման են տեղականին:

(Շար.)

*) Աստուրը իր մօտ եղած դրամները գլխարկի մէջ պա-
հած ունենալով մի կերպ ազա-
տեր էր:

Նոր վկայ մը, որ բացարձակ պայման դրած է չյայտնել իր անունը, դատական ոստիկանապետ Ժօ-Փա-Պիտէի պատմած է հետեւեալը.

— «Յունուար 26ին կիրակի օր բարեկամուհիի մը հետ կը պտտէի ծովեզերքը Վիլէի եւ Քապուրի միջեւ՝ «Քաոս» եւ «Անապատ» կոչուած տեղերէն գրեթէ հաւասար հեռաւորութեան վրայ։ Ժամը 16ի առեններն էր ուշադրութիւնս գրաւեց գորշագոյն մեծ ինքնաշարժ մը, որ արագօրէն կը հասնէր եւ կանգ կ'առնէր եզերքէն գրեթէ 50 քայլ ասդին։ Ետեւէն եկաւ կարմիր ինքնաշարժ մը։

Առաջին ինքնաշարժէն վար իջաւ բարձրահասակ մարդ մը, որ մութ գոյն վերարկու եւ կակուղ գլխարկ կը կրէր։ Ետեւէն ելաւ ուրիշ մը, գորշ վերարկուով եւ մութ գլխարկով։ Անմիջապէս վերջ, այս երկու ժարդիկը ինքնաշարժէն դուրս հանեցին խոշոր ծրար մը, որուն մէկ ծայրէն բռնած էր ոստիկան մը. այս վերջինը վար իջաւ իր կարգին։ Ա՛յն առեն նշմարեցի որ ծրար կարծածս հիւանդ մը կամ դիակ մըն էր։

Երկրորդ կառքէն դուրս ելան երկու հոգի. անոնց մէջ կար թուխ կին մը՝ բարձրահասակ՝ բաց գոյն վերարկուով։ Ճիգ կ'ընէի տեսնելու համար մարդը զոր կը փոխադրէին։ Բաւական բարձրահասակ կ'երեւար, սեւ վերարկու մը ուներ եւ գլուխը ծածկուած էր շագանակագոյն վերարկուով մը։

Գորշագոյն ինքնաշարժը մեկնեցաւ անմիջապէս։ Լսեցի խօսակցութիւնը բարձրահասակ մարդուն, որ կը թուէր թէ պետն էր։ Ասիկա ռուսերէն հրամաններ կուտար իր ընկերներուն, որոնք նոյն լեզուով կը պատասխանէին։ Չասկցայ սա նախադասութիւնը. «Մի՛ մոռնաք փոխել կառքին ծածկոյթը եւ լաւ մը մաքրել գայն»։

Բարեկամուհիիս հետ պահուըտած էի ժայռի մը ետեւ՝ տեսնելու համար թէ ի՛նչ պիտի պատահի վերջը։ Հիւանդը տարին դէպի ծով։ Ա՛ն առեն տեսայ որ շոգեմակոյկ մը կը սպասէր հոն։ Ռուսերը քանի մը քայլ առին ջուրին մէջ՝ հասնելու համար շոգեմակոյկին, որուն մէջ դրին անշարժ մարմինը, իրենք ալ հոն նստան եւ ուղղուեցան դէպի բաց ծով։ Բաց գոյն վերարկուով կինն ու ոստիկանը շոգեմակոյկին մէջ չնստան։ Հեռուն նշմարեցի շոգենաւ մը, որ կը յածէր»։

Այս վկան պիտի լսուի հարցաքննիչ դատաւորին կողմէ։ Պիտի լսուին նաեւ ուրիշ երեք վկաներ, որոնք տարբեր տեղերէ տեսած են գօրավարին նաեւ դրուիլը։

ԿՈՒՏԵՊՈՎ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԱ՞Ծ

«Լիպէրթէ» եօթը սիւնակի վրայ խոշոր տառերով կը գրէ թէ գօր. Կուտեպով բանտարկուած է Մոսկուա՝ Լուբիանկայի բանտին մէջ եւ թէ դեռ վեց օր առաջ, ռուս գօրավարը ողջ էր։ Ֆրանսական թերթը իր այս տեղեկութիւնները քաղած է ռուս բարձրաստիճան անձնաւորութենէ մը, որ առաջին օրէն իսկ թանկագին օժանդակութիւն բերած է Տեղեկատու Դիւանի պետ Փէրիէի։

«Իւմանիթէ» «Ոստիկանութեան պաշտօնաթերթ»ը կ'որակէ «Լիպէռթէ»ն եւ այս առթիւ կը յարձակի անոր վրայ։

Տիկին Հանօի թուղթերը գողցուած

«Կազէթ տիւ Ֆրան»ի ծանօթ խնդրին վերաբերեալ փաստաթուղթերու ծրարին մեծ մասը կը գտնուէր դատաւոր Պրիւզէնի գրասենեակին մէջ։ Արդ, այս թուղթերէն 56 հատը գողցուած են անծանօթի մը կողմէ, չի գիտցուիր ե՛րբ և ի՛նչպէս։ Պ. Պրիւզէն այդ թուղթերը պահած էր դարակի մը մէջ և բանալիով կղպած։ Ուրբաթ մարտ 21ին այդ թղթածրարը դեռ իր տեղը կը գտնուէր։ Կ'ենթադրուի թէ գողը ուրբաթ իրիկուան դէմ, երբ դատարանին մէջ բազմութիւնը կը պակսի, բացած է դարակը և գողցած 26—82 թուագրուած փաստաթուղթերը, որոնք բոլորն ալ ձեռք բերուած էին ոստիկանապետ Փաղոյի կողմէ։

Գողցուածները այն թուղթերն են, որոնց դէմ Տիկին Հանօ իշխանութեան չարաչար գործածումի բողոք ներկայացուցած էր վերջերս երեսփոխանական ժողովին։ Այս վերջինը արդէն կը զբաղի այդ խնդրով։ Գողը դատարանի գրասենեակներուն և մասնաւորապէս Տիկին Հանօի թուղթերուն տեղեակ մէկն է անպատճառ, քանի որ գողցած է միայն այն փաստաթուղթերը, որոնց դէմ բողոք ուղղուած է։

Կարևրդաւոր գողը պարկեշտութեան զգացումով մը դարակի բանալին թղթատարով ղրկած է դատական նախարար Ռաուլ Փէրէի, անստորագիր երկտողով մը. «Ահաւասիկ Պ. Պրիւզէնի դարակին բանալին»։

∴ Գողցուած թուղթերու օրինակները կը գտնուին երեսփոխանական ժողովի մասնաւոր յանձնաժողովին մօտ։

∴ Ոստիկանութիւնը շարունակելով իր հարցաքննութիւնը Տիկին Հանօի հիւանդանոցէն փախչելուն մասին, հաստատեց թէ, տիկինը ամէն ինչ կարգադրած էր նախօրօք։ Պատուհասնէն պարտէզ իջնելէ վերջ, դուրս ելած է հիւանդանոցէն, որուն արտաքին դրան առջեւ կը սպասէր անձնական ինքնաշարժ մը։ Ատով գնաց մինչեւ Պուլվար Մաժէնթա, ուսկից սակաշարժ մը նստաւ Սէն Լազարի բանտը երթալու համար (176 Ֆօպուր Սէն Տընի)։ Երկու ոստիկանները, որոնք հիւանդանոցին մէջ Տիկին Հանօի սենեակի դրան առջեւ պահակ կը սպասէին, բացակայ էին այդ պահուն։ Ոստիկանական տեսուչը պաշտօնանկ ըրաւ զանոնք։ Փախուստին մէջ մեղսակից էր Տիկին Հանօի սպասուհին Մարի-Անթուանէթ, որ հագուստ բերած էր եւ մինչեւ ուշ առեն հիւանդանոց մնացած։

∴ Շաբաթ օր պատժական 11րդ առեանին առջեւ տեղի պիտի ունենայ դատավարութիւնը «կազէթ տիւ Ֆրան»ի խնդրին։ Բացի Տիկին Հանօէն, ամբաստանեալներու աթոռին վրայ պիտի բազմին Լազար Պլոք, Փիէռ Օտիպէր, Փօլ Հէրսան եւ Քուրվիլ։ Ասոնց պաշտպան փաստաբաններն են՝ Ալֆրէտ Տովինիք, Շառլ Պիտու, Թորէս, Քասփէնքի եւայլն։

Իրաքի նոր դահլիճը

Պաղտատէն կը հեռագրեն թէ նոր դահլիճը կազմած է Նուրի փաշա էս Սաատ՝ յառաջդիմասէր և անկախ տարրերով։

Կ'ըսուի թէ Ֆեյսալ թագաւոր մօտ օրէն Լոնտոն պիտի երթայ վարչապետին հետ, բանակցելու համար անգլեւիրաքեան դաշնագրին եւ դիւանագիտական կարգ մը խնդիրներու մասին։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ — ԵՐԵԿՈՅԹ
ի պատիւ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ
(ԻՐ ՅՈՒԲԵԼԵԱՆԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Նախաձեռնութեամբ Անիէր—Պուա Ֆոլոնպի յոբելինական յանձնախումբի եւ մասնակցութեամբ Շ. Յ. Դ. «Ջէյթունս» ենթակոմիտէի, Շ. Մ. Ը. Մ.ի, Զ. Ե. Ո. միութեան եւ Հայրենակցական մ.ութեանց, 30 մարտ կիրակի իրիկուն ժամը 8.30—11.30: Պուա-Ֆոլոնպի քաղաքապետարանի սրահին մէջ, Rue des Halles:

Կը նախագահէ Պ. Մ. ՄԱՐԱՇԼԵԱՆ
Ներկայ կ'ըլլայ Պ. Ա. ԽԱՏԻՍԵԱՆ
Մուտքը ազատ է

ՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ
կազմակերպուած Ա. Ե. Շ. Կ. Խաչի Մարսէյլի ժասնաճիւղին կողմէ
ի պատիւ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ, իր յոբելեանին առթիւ
Այս կիրակի իրիկուն 84 rue Chapeի թատերասրահին մէջ
Բանախօսութիւն, արտասանութիւն, նուագ, երգ, ժէկ արար թատերական ներկայացում եւ Կովկասեան պարեր։

Հ. Յ. Դ. ԴՊՐՈՑ
15րդ. ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

վաղը հինգշաբթի 60 Rue des Ecoles, Chope Parisienne.

Ա. ժամ 9—10՝ Պատմութիւն ընկերվ. ժիջազգայիններու՝ ՄԿՐՏԻՉ ԵՐԻՑԱՆՑ։

Բ. ժամ 10—11՝ Բաղաք. հոսանքներ՝ ԼԵՒՈՆ ՄՕՋԵԱՆ։

Հ. Յ. Դ.
ՓԱՐԻԶ

Պէվիվիլի Ռոստով ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, 131 Fbg. du Temple. Բացակայող ընկերները կ'ենթարկուին պատասխանատուութեան: կարեւոր օրակարգ:

ԴԱՇԱՆ

Լիոնի Պատ. միութեան ընդհ. անդամական՝ ժողովը այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8ին, Դրադարանի սրահը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Լիոնի կայծակ խումբի ընկերները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին վաղը երեկոյ ժամը 8.30ին, գրադարանի սրահը։

Մարսէյլի Ռոստոմ ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Արմէն Գարօ, Գէորգ Չաուշ, Զարդարեան, Քեռի եւ Քրիս խումբերը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

Վիէնի Քրիստափոր խումբի բոլոր ընկերները ժողովի կը հրաւիրուին այս Ուրբաթ իրիկուն, ժամը 7ին, Հ. Յ. Դ. Ա. կոմիտէին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԻՓԱՆ երգչախումբի անդամները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին այս երեկոյ ժամը 8ին, 71 Ave. Kléber։

Պ. Նասիպ Նասիպեան սրտի դառն կսկիծով կը ծանուցանէ իր սիրեցեալ կնոջ՝

ՓՈԼԻՆ ՆԱՍԻՊԵԱՆԻ

դառնադէտ մահը՝ որ տեղի ունեցաւ մարտ 23ին: Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր Չորեքշաբթի առաւօտ ժամը 10-ին Հայոց եկեղեցին, 15 Rue Jean Goujon, փարիզ:

ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ԲԵԿՈՐՆԵՐՈՒԻՆ ՀԱՄԱՐ

Փարիզի հարաւ. շրջանի (պանլէօ) ցառաջ. միութեան հանգանակութեան ցանկը.— Գ. Սրապեան 50, Ա. Իքգըրանեան 25, Ե. Թեւանեան, Շ. Սրապեան, Մ. Ալնաեթասեան, կարապետեան-պետրոսեան, Ս. Էլվանեան, Յ. Մադաքեան, Ս. Օհանեան, Ա. Յակոբեան 20ական, Տիկին Ո. Ապաճեան 15, Mr. François Samout, Բ. Ջոնիկեան, Վ. Ջոնիկեան, Շ. Նիկողոսեան, Մ. Շարպագեան, Ա. Յովհաննէսեան, Յ. Ալնասեան, Ա. Գալիքեան, Յ. Սիմոնեան 10ական, Ս. Աբրահամեան, Օ. Աճէմեան, Կ. Պետրոսեան, Պ. Կարապետեան, Ց. Տէրօեան, Վ. Եսայեան 20ական, Յ. Էպէեան, Պ. Մալխասեան, Յ. Աչըքկէօզեան, Վ. Էմիրխանեան, Տիկին Ա. Խոնչէկիւլեան, Օ. Ջատէեան, Կ. Պօղոսեան, Mr. Nicolas Saradoff Խ. Ջոնիկեան, Տիկին Թ. Մեճատուրեան 10ական, Ա. Ջատէեան 30, Mr. Hasson, Շ. Պօղոսեան, Ն. Գոնսիլեան, Ա. Աւետիսեան 5ական ֆրանք: Գումար 510 ֆր.:

Տես «Յառաջ» 30 յունուար:

Շաւիլի մէջ կ'ուզուին կարի վարժ գործաւորուհիներ, դիւրին եւ շահաւէտ: Դիմել՝ Օր. Գեղուհի Թագրմեանի, 11bis Rue Julien Certain, Viroflay.

Վարձու ևն ցարկաբաժին մը 2 սենեակ, խոհանոց, entrée, W. C. վարձք՝ 2000 ֆր. եւ գործատեղի մը 70 քառ. մեդր տարածութեամբ: Վարձք *7000* ֆր.: ցարկաբաժինը եւ գործատեղին մրասին վարձու կը տրուին: Ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն: Պայմ 9 տարի, ըստփրիզ *4500* ֆր.: Դիմէն օր 14—16, Պ. Karnerի, 49 Rue de la Chine, Paris.

Ապրիլին վարձու է փավիյոնի մը ստորնայարկը որ ունի մեծ սենեակ մը, ճաշասրահ, խոհանոց, entrée, եւ գետնայարկը 2 փիէս որոնք կարելի է վերածել արհեստանոցի կամ մթերանոցի, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, պարտէզ՝ պտղատու ծառերով, դիւրութիւն կայ կարաժ կամ յատելուածական արհեստանոց շինելու: վարձք՝ 1000 ֆրք., պայմ 14 տարի, ըստփրիզ 8000 ֆր.: Դիմել՝ M. Cassarino, 20 Rue Edouard Vaillant, Alfortville, (Seine): Տասը վայրկեան փարիզէն, շոգեկառք՝ կար տը Լիոնէն, շոգենաւ եւ հանրակառք Gare Austerlitzէն:

EMPIRE միւզիք-հոլ՝ 37 Av. Wagram

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, Չերմամիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լապօռաթոմուռաւ: Ինձեմիա եւ արագ խորհրդակցութիւն. ամէն օր 9—12, 2—8 կիրակի 9—12,

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant H. STEPHAN

ՍԱԿԱՐԱՆ
25 Մարտ 1930

ԴՐԱՄՆԵՐ			ՖՐ.
Սթերլին,		L. St.	124.24
Տոլար,		Dollar	25.51
Մարք	100	Mark	609.50
Թրք. թղթ.		L. Trq.	11.93
Թրք. ոսկի		» » or	111.—
Մէճիտիէ		Médjidié	7.20
Լէվա	100	Léva	18.62
Տրախմի	»	Drachme	33.25
Լիր	»	Lire	133.30
Պելժ. ֆր.	»	Fr. Belge	71.12
Ջուից.	»	Fr. Suisse	494.50
Լէյ	»	Leï	15.20
ԱՐԺԵԹՈՒՂԹ			
Եգ.-Ֆր.-Ֆոնս.		I Cr. Fonc. Eg.	2150.—
»		II »	1520.—
»		III »	1500.—
Լուժելի երկթղ.		Lots turcs	82.50

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
Տէր եւ Տնօրէն՝ **Տ Օ Ք Թ Գ Ր Գ Ո Յ Ե Ա Ն**
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

ՀԱՅԱԳՈՒՏԻ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ
ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ
ՀԱՅԱՐԱՆ ՓԼՕՐԻԱ
61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 34-
Արեւելեան եւ եւրոպական խոհարուեստ կերակուրներ

ՏԱՆՏԵՐ ԸԼԼԱԼ ԵՒ ՎԱՐՁՔԵ ԱԶԱՏԻ!
Ամենադիւրին եւ նպաստաւոր պայմաններով, Պէքոնի Սէն Լազարի կայարանէն 8 վայրկեան, էլեքտրական գնացքով ժամը 10 թրէն, երթեւեկ 0.90 սանթիմ օրական, 2,3 եւ 4 հոգինոց եակով ափարթմաններ, ամենավերջին Confortով, ամեն տաք եւ պաղ ջուր խոհանոցին եւ բաղնիքին մէջ, կեդրոնական ջեռուցութիւն եւ վերելակ (ascenseur)։ 50 հազարէն 100 ֆրանք —միայն մէկ քառորդը կանխիկ, մէկ քառորդը մէկ երկու տարիէն, իսկ մնացեալ կէսը 5, 10 կամ 15 տարիէն բելի, ըստ կամս, պետական տոկոսի սակով, հարիւրին 7, Archambault et Delacourt, 14 Rue de la Pépinière, Կայարանի մօտ։ Այժմ հինգշաբթի ժամը 4էն 6 հայ թարգման պիտի տայ պէտք եղած բոլոր բացատրութիւնները։

ԾԱՆՕԹ ՍԱՓՐԻԶ ԵՒ ՎԱՐՍԱՅԱՐԴԱՐ
ԱՐԾԱԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ ԵՒ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ
կը ծանուցանեն իրենց յարգոյ յաճախորդներուն, բարեկամներուն եւ ծանօթներուն իրենց նոր խանութին բացուիլը որ տեղի ունեցաւ մարտ 10ին:
24 Rue St, Lazare PARIS (9e) բակին մէջ
Լիլայի ճաշարանին մօտը: Արուեստի ամենավերջին կարելագործութեամբ, քուփ, մանիքիւր, օնտիւլասիոն: Մաքուր եւ արագ սպասարկութիւն:

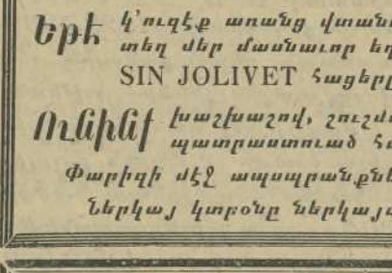

ՀԱՑԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ
MAISON JOLIVET
17 Rue St. Lazare (Rue St. Georges֊ի անկիւնը)
Nord-Sud: N. D. de Lorette, Թել. Trudaine 24-
ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ՏԱՔՍ
Երբ կ'ուզէք առանց վտանգի նիհարնալ, գործածեցէք տեղ մեր մասնաւոր եղանակով պատրաստած GRAS SIN JOLIVET հացերը։
Ուևիվ խաշխաշով, շուշմայով, ճապուռով եւ քիչ պատրաստուած հացեր։
Փարիզի մէջ ապսպրանքները կը յանձնուին բնակարան։ Ներկայ կտրօնը ներկայացնողին հարիւրին 15 զեղչ։

ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ
O. M. OHANESSSIAN
Marque déposée MELKON
Եթէ կ'ուզէք ճաշակել արեւելեան իսկական համեղ անուշեղէններ, փնտռեցէք ամէն տեղ միայն MELKON վաճառանիշով՝ *քուա, փաքլաւա, քատայիֆ, հէլվա, եւայլն։*
25 Rue Vilin, Paris (20e) Հեռաձայն Menil. 69-

ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՍՑԷ
PASDOURMADJIAN FRÈRES
VILLA MON PLAISIR ST. MITRE — ST. JEROME
R. C. *78858* MARSEILLE
Կեսարական ամենաընտիր ապուխտի եւ երշիկի ամէնէն հին տունը որ Ֆրանսայի եւ արտասահմանի յաճախորդներէն ստացած ապացոյցները օրին եւ խնամքով կը գործադրէ։
ՄԱՔՈՒԻՐ ԱԺԱՆ ԵՒ ՀԱՄԵՂ

ՁԵՐ ԿՕՇԻԿՆԵՐԸ ԳՆԵԼԷ ԱՌԱՋ
ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ ԶԱԿՈՐԻՏԵՍ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

ՑՈՒՆԱԿԱՆ կօշիկի գործարան
18 Rue MONCEY, 18 Lyon
Փլաս տիւ Փանի մօտ
Հայերու համար հարիւրին 20 զեղչ

ODEON COLUMBIA
Տիեզերահռչակ *Քոլոմպիա* եւ *Օտէոն* վաճառանիշով ձայնասկաւառակներ, յունարէն, թուրքերէն փլաքներու ձոխ տեսակներ *փորթաթիֆ* կրամաֆոններ: Եւրոպական եւ արեւելեան նպատակի երգիչներու ձոխ մեծերք աժան գիներով կը գտնուին
ՀԱՑԿ. ՄԵԾ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՍԱՆ ՄԷՋ
ԳԱՅԻՇԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ
150 Rue Moncey, LYON
Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ վաճառում

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub. St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS

Téléphone : NORD 67-23

R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
27
ՄԱՐՏ
1930

27 MARS 1930

Ը. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1222

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԹՐՔԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Առանց արտասովոր իրարանցումի, բայց յամրաբար, հետաքրքրութեամբ կը զգացուի Թուրքիոյ ղրամական ժամը:

Բանակցութիւնները ելքի մը չեն յանգած տակաւին: Հանդիպումները Անգլիացի եւ Ֆրանսացի պատուիրակները Պարտքին անգլիացի եւ ֆրանսացի պաշտօնեաներուն հետ կ'երթեւեկեն Պոլսէն Էնկիւրի, առանց քայլ մը առաջ երթալու: Արտաքին բարեացակամութեան մը ծնունդ տալու համար, հին ախորժակներն են որ երեւան կուգան. թէեւ այնպիսի զոհողութեամբ ինչպէս 1914էն առաջ:

Իսկ անոնց ետին կանգնած ղրամատէրները, առաջնորդուած Օսմ. Դրամատան, իրենց բռունցքը ցոյց կուտան, զայն ղրով ամէն վարկ: Թուրք վաճառականները ի զուր ափ կը դարձնեն օտար ղրամատուներու դուռները: «Բարի եկար — չունիմ օտար ղրամատուներու դուռները: եւ սնանկութեան դատապարտուած առեւտրականը կը դիմեն պետութեան, որ մեծագոյն սնանկն է, 1856էն ի վեր:

Դէռ անցեալ շաբթու, Թուրք թերթերը կը հրատարակէին տնտեսային վիճակագրութիւն մը, որուն համաձայն ամէն տարի, ներածութիւնները արտածութիւններէն միշտ աւելի են: Ամէն տարի Թուրքիայէն 40—50 միլիոն ոսկի դուրս կ'ելլէ, իբրեւ փոխարժէք օտար ապրանքներու:

Եւ դեռ այս պաշտօնական հաշիւն է: Մինչդեռ գիտենք որ քիչին անգամ — «ազգային ըմպելիին» — դուրսէն կը գնուի: ինչպէս եւ թին:— Ո՛չ միայն երկաթը, այլ կոճն ալ:

Պոլիսը շատոնց մեռած է, իբրեւ առեւտրական հրապարակ: Թուրք թերթերը տարին քանի մը անգամ կ'աւաղեն. «Պոլիսը կը մեռնի կո՛ր...», նման հրդեհ ծանուցանող զիշերապահներուն: Առաջ՝ նաւահանգիստին մէջ խարխափած նաւերը համրելով կը յուսահատէին: (Չամրելով՝ ժամի վրայ): Հիմա, սկսեր են համրել ամէնէն բանուկ հրապարակներու, Ղալաթիոյ, Բեայի, Պահչէ Գափուի, Սուլթան Համամի եւ Մահմուտ Փաշայի պարապ խաներն ու խանութները: «Ամէն քայլափոխիդ արեւի է հանդիպիլ «վարձու խանութ», «վարձու սենեակ» գրութիւններու: Մինչդեռ, քանի մը տարի առաջ, շատ դժուար էր պարապ սենեակ մը ճարել Պահչէ Գափուի եւ Գարաքէօյի խաներուն մէջ:

Երկրորդ մեծ ոստանին, մոխրաթաւալ իմմիրի մէջ, սնանկութիւնները իրարու կը յաջորդեն (ինչպէս Պոլսոյ մէջ, ամէն օր: Միայն մէկ վաճառական իր վճարումները դադրեցուցած է, բաց ունենալով աւելի քան 100,000 ոսկի: «Վաճառականները ապրանք ունին, բայց դրամ չկրնալով գտնել, դէպի սնանկութիւն կը դիմեն»:

Այս բոլոր տեղեկութիւնները Թուրքերը իրենք են որ կուտան, իրենց թերթերով եւ պաշտօնեաներով: Ինչ որ կը նշանակէ թէ բուն իրականութիւնը շատ աւելի մոայլ է:

Բայց ուժ չտանք երեւակայութեան, կամ հաճելի ենթադրութիւններու, եւ խօսինք նորէն իրենց բերնով.

— «Այս տարի արտածման գործերը աւելի նեղ վիճակի մէջ կը գտնուին: Դխախտի, կաղինի, չամիչի եւ Թուզի մեծաքանակ արտածման շրջանը անցած է արդէն: Այս ապրանքներէն կան որ դեռ չեն արտածուած, ինչպէս կաղինը: Միայն կաղինը 15 միլիոն ոսկի կ'ապահովէր սեւ ծովու շրջանին: Այս տարի, սակայն, մէկ միլիոն իսկ չէ ապահոված» (Ազդակ):

Մարտ 20ին, Էնկիւրիի Ազգ. Մեծ ժողովին մէջ, ներքին գործոց նախարարը հանդիսաւորապէս խոստովանեցաւ թէ կարելի չէ որ գաղափար տալ Պոլսոյ, իմմիրի եւ ուրիշ քաղաքներու տնտեսական կացութեան մասին, որովհետեւ կատարեալ խառնակութիւն կը տիրէ: «Նախահաշիւներ պատրաստուած են Թուղթի կտորներու վրայ: երբ ես իմմիրի տնտեսական պետ էի, 40,000 ստերլինի նախահաշիւ մը ներկայացուցին Թուղթի կտորի մը վրայ, մատիտով գրուած»:

Իզմիրի շրջանին մէջ, ծխախոտ մշակողները այս տարի կը դադրեցուցեր են մշակութիւնը, դրամ չունենալով: Կուսակալը կը խնդրութեան ձեռնարկած է:

Եւ համանման բազմաթիւ փաստեր, որոնք օրը օրին կը գրանցագրուին ու կը մոռցուին:

Մտահոգութիւնը շատ աւելի խոր է բուն երկրին, ժողովուրդին մէջ, քան կը ներկայացնեն Թերթերը:

Անշուշտ այդ մտահոգութիւնը մեղմացնելու համար է որ, պաշտօնական մամուլը երբեմն տրամադրութիւնները կը թեթեւցնելու փորձեր կը կատարէ:

Այսպէս, «Ճիւմհուրիէթ» կ'ուզէ համոզել թէ «իրարանցումի տեղի չկայ»:

— «Իրողութիւնը այն է որ, մեր առջեւ գտնուած ճիւանդութիւնը անդարմանելի չէ: Եթէ դրամին արժէքը պիտի չափենք ժողովուրդին աշխատանքովն ու ճարտուարութեամբը, անվարան կարելի է ըսել թէ մեր դրամը ոսկեդրամէն աւելի զօրաւոր է: Չէ՞ որ դրամը ժողովուրդին ճակտի քրտինքին արդիւնքն է: Արդ, Թուրքիոյ մէջ ժողովուրդը կ'աշխատի՞, Թուրքիան ունի՞ ասպարէզներ որ կարելի ըլլայ աշխատիլ ու շահիլ»:

Ընթերցողին կը մնայ դատել—մխիթարա՞նք, մեղմացուցի՞չ այս, թէ անուղղակի հաստատումը համատարած չարիքին:

Մանաւանդ որ, տեղ մը կ'ակնարկէ նաեւ տուրքի չափանցութեան: «Պայման է որ ճիշդ չափով առնենք»:

Ա՛յս արդէն ուրիշ պատմութիւն է:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԶԱՐԻՔԻՆ ԱՐՄԱՏԸ

Աթէնքի «Նոր Օր»ը դիտել կուտայ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ (15 մարտ).

— «Բարեգործականի առանձնաշնորհեալ շքախումբին ներքին անցուդարձերը բացարձակ գաղտնիքներ են մահկանացուներուս համար: Որոշումներ կը տրուին, աջ ու ձախ դրամներ կը վատնուին, հրաժարականները իրարու կը յաջորդեն, բայց ժողովուրդը անտեղեակ կը մնայ: երբեմն, երբ ազմուկը կը շատնայ եւ ժողովուրդին հետաքրքրութիւնը բաւարարելու կարիք կը զգացուի, բարեգործականի կեդրոնը, գայթակղեալ միտքերը հանդարտեցնելու համար, գաղտ լուսաբանութիւնով մը կը գոհանայ, խորհրդաւորութիւնը աւելի թանձրացնելով:

Բարեգործականի մասին տարածայնուած լուրերը կրնան ճիշդ կամ սխալ ըլլալ: Բայց անհերքելի ճշմարտութիւն է որ շեշտուած հատուածական դրոշմ կը կրէ, որով ենթակայ է առաւելապէս կուսակցութեան մը քաղաքականութեան:

Կրնա՞ն ըսել հրապարակաւ թէ բարեգործականը գաղտնի վարկեր տրամադրած չէ նամակավար կուսակցութեան:

Կրնա՞ն ուրանալ թէ բոլոր պատասխանատու եւ Թոշակաւոր պաշտօնները յանձնուած են ծանօթ նամակավար գործիչներու կամ անպաշտօն նամակավարներու:

Կրնա՞ն յայտարարել թէ բարեգործականը հակադաշնակցական պայքար չի տանիր եւ չի քաջալերեր նամակավարներու հանրային գործունէութիւնը:

Այս հարցումները բազմաթիւ անգամներ ուղղուած են, բայց բարեգործականը չէ պատասխանած:

Մեր պահանջը՝ շատ արդար ու տեղին՝ կը բխի ժողովուրդին ու բարեգործականին իսկ շահերէն: կ'ուզենք որ խնամիական հաշիւները վերջ գտնեն, ժողովրդապետական սկզբունքները յարգուին, ազնուապետական ձեւերու վերջ տրուին եւ ամէն հայ բարեգործականը հարմարէ իր կազմակերպութիւնը: Անոր մէջ խօսելու եւ գործելու հաւասար իրաւունք ունենան Թէ նամակավարները, Թէ՛ դաշնակցականները եւ Թէ անկուսակցականները: վերջապէս դառնայ ժողովրդական անկախ կազմակերպութիւն մը, ծառայելով ժողովուրդին ու հայրենիքին:

Պէտք կա՞յ ըսելու Թէ դաշնակցութիւնը պայքար չունի բարեգործականին դէմ, բայց պայքար ունի բարեգործականի քինախնդիր վարիչներուն դէմ, որոնք ժողովուրդին բարեմտութիւնը եւ հայրենասիրութիւնը կ'օգտագործեն իրենց խմբակցական շահերուն եւ նկատումներուն համար:»

ՄԻՋԻՆԲԻ ՏՕՆԱԿԱՆ ԹԱՓՕՐԸ

Այսօր մեծ պահքի կէսն է: Այս առթիւ, ինչպէս ամէն տարի, բարեկենդանեան Թափօր մը պիտի անցնի փարիզի գլխաւոր փողոցներէն:

Լատինական Թաղի ուսանողներն ալ առանձին տողանցք պիտի կատարեն՝ հետեւելով մեծ Թափօրի ճամբուն: Իրիկունը Ուսանողական Միութեան օգտին մեծ երեկոյթ մը պիտի տրուի Օփէրայի մէջ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ստալինի նոր ճահճակները

Փորձելէ վերջ բոլոր բռնի միջոցներով կործանել գիւղացիներու անհատական տնտեսութիւնները՝ ստիպելու համար զանոնք մտնել «հաւաքական»ի մէջ, խորհրդային կառավարութիւնը այժմ պարտաւորուած է քաջալերել անհատական տնտեսութիւնները՝ խուսափելու համար սովէն:

Մոսկուայի պաշտօնական գործակալութեան համաձայն, երկրագործական գործավարութիւնը ընդունած է որ պէտք է քաջալերել անհատական տնտեսութեանց ցանքը և հրահանգած է տեղական կազմակերպութիւնները միջոցներ ձեռք առնել անոնց տարածութիւնը աւելցնելու համար:

Այս ոգիով է որ յղացուած է հողագործական միակ տուրքի նոր օրէնքը, որուն համաձայն, 1930ին, ինչպէս անցեալ տարի, աւելի ցանուած հողամասերը տուրքէ զերծ պիտի ըլլան:

Նոր օրէնքը ուրիշ խիստ կարեւոր առաւելութիւններ կ'ընծայէ անհատական ագարակներու: Օրինակ, 100ին 10 տուրքի զեղչ պիտի ստանան բոլոր այն ագարակները՝ որոնք նուազագոյն արդիւնք մը ձեռք բերած են. նոյնպէս մասնաւոր առանձնաշնորհումներ պիտի տրուին թէքնիք մշակութեանց, արօտավայրերու համար և ն.: Ցանքերը ընդարձակելու համար անցած տարի տրուած առանձնաշնորհումները պահպանուած են այս տարի եւս, ինչպէս հաւաքական, նոյնպէս և աղքատ ու միջակ գիւղացիներու տնտեսութեանց համար:

Աղքատ եւ միջակ գիւղացիներէն անոնք որ կը շարունակեն անհատապէս մշակել իրենց արտերը, սերմնացու պիտի ստանան՝ կարենալ աւելցնելու համար իրենց ցանքը:

Երկրագործական գործավարութիւնը կը յուսայ որ այս ձեւով գարնանացանքը նախատեսուածէն 7,875,000 հեկտար աւելի պիտի ըլլայ:

Ադրբէջանցիները Պարսկաստան կը փախչին

«Օտլու Եուրտ», Պոլսոյ Մուսաւաթականներու պաշտօնաթերթը իր մարտի թիւին մէջ կը գրէ Թէ վերջերս Ադրբէջանի զանազան կողմերէն մարդիկ կը փախչին եւ Պարսկաստան կ'ապաստանին: Փախստականներէն մաս մը մտաւորականներ եւ մաս մըն ալ գիւղացիներ են: Ասոնք զէշ վերաբերումի կ'ենթարկուին պարսիկ կառավարութեան կողմէ: Գաղթականներէն շատեր պարսիկ կառավարութեան կողմէ յանձնուած են խորհրդային իշխանութեանց, որոնք անմիջապէս գնդակահարած են զանոնք: «Օտլու Եուրտ» կ'աւելցնէ Թէ դրացի պարսիկ պետութեան ազգերի գաղթականներուն հանդէպ ցոյց տուած այս վերաբերումը շատ ցաւալի է:

Թուրքիոյ Պետական Դրամատունը

Էնկիւրիէն կը հաղորդեն.— Պետական Դրամատան օրինագիծը ելմտական մասնագէտներու և դրամատուններու տնօրէնութիւններուն բաժնուեցաւ: Օրինագծին համաձայն դրամատունը պիտի կոչուի «Ճիւմհուրիէթ Մէրքէզ Պանքասը» (Հանրապետական Կեդրոնական Դրամատուն): Բանկիրինգ միլիոն բաժնեթուղթեր ունի որոնք չորս մասի բաժնուած են: Առաջին մասը կը պատկանի կառավարական հաստատութիւններու, երկրորդը ագգային հիմնարկութիւններու, երրորդը՝ անձերու եւ չորրորդն ալ օտար հաստատութիւններու: Այս բաժնեթուղթերը, շահաբաժնի եւ դրամատան օգուտի տեսակէտով, իրարմէ ոչ մէկ տարբերութիւն ունին: Դրամատան ընդհ. տնօրէնը կուվէնէօր պիտի կոչուի:

ՕՏԱՐ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԵՐԸ ՎԱՐԿԸ ԿՏՐԱԾ ԵՆ

Պոլսոյ բոլոր օտար դրամատունները տանջրհինգ օրէ ի վեր վաճառականներու հետ իրենց գործառնութիւնները ու վարկերը կտրած են: Արտածման նուազութեան այս օրերուն առջի եկած այս վիճակը մեծ դժուարութեան մատնած է վաճառականները որոնք բողոքած են: Օտար դրամատուններու յաճախորդները սկսած են ազգային դրամատուններուն դիմել: կը յուսացուի որ վարկերը վերսկսին քոնսորսիոմի կազմութեան առթիւ: Պոլսոյ վաճառականներուն կողմէ պատուիրակութիւն մը ներկայացած է Նուրուլլահ Էսատ պէյի, խնդրելու համար որ դրամատուններուն մօտ ձեռնարկ մը ընէ իրենց համար:

*** Սակարանի հակակշռող մարմինին հրաւէրով, վաճառականները յայտարարագիրներ տուած էին Թէ քանի՞ անգլիական ոսկի պարտք ունին: Հաստատուած է Թէ վաճառականները մէկ միլիոն անգլիական ոսկի պարտք ունին արտասահմանի: Սակարանի հակակշռող մարմինը աւելի կը նախատեսէր վաճառականներու պարտքը:*

Կուտեպովի գաղտնիքը

Երէկ գրեցինք նոր վկայի մը պատմութիւնը: Տեղւոյն վրայ կատարուած քննութիւններ կասկածի տակ կը ձգեն այդպիսի կարելիութիւն մը:

«Իւմանիթէ» եւ «Լիպէռթէ» կը շարունակեն բուռն պայքար մղել եւ իրար վարկաբեկել: Համաձնաւոր պաշտօնաթերթը կ'ը-

(Ուրիշ դարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՊՈԼՍՈՅ ՅՈՅՆԵՐՈՒ ԱՆԿԱԽ ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԻՒՆԸ

Անցեալ ուրբաթ, Ղալաթիոյ միւլէթ խանին մէջ պիտի կատարուէր յոյն վարչական ժողովի ընտրութիւնը: Այս ժողովը կեդրոնական մարմինն է եւ կը վարէ բոլոր դպրոցները, հիւանդանոցները եւ կալուածական գործերը:

Թրքական շրջանակներէ առնուած տեղեկութեանց համաձայն, յոյները կ'ուզեն իրական Թուրք հայրենակից դառնալ եւ անկախ պատրիարքութիւն մը հաստատել Պոլսոյ մէջ: Ընտնք անպատեհ կը նկատեն որ Պոլսոյ Պատրիարքութիւնը ըլլայ տիեզերական եւ իշխէ նաեւ արտասահմանի վրայ...:

ՄԷԿ ԱՄՍՈՒԱՆ ԵԼՄՏԱՑՈՅՑ

Նկատելով որ Շերակոյսը ապրիլ մէկէն առաջ չպիտի կրնայ երեսփ. ժողովին վերադարձնել նոր ելմտացոյցը, կառավարութիւնը որոշած է ուրբաթ կամ կիրակի օր օրինագիծ մը ներկայացնել խորհրդարանին՝ պահանջելով որ 1930 ապրիլի համար մէկ ամսուան ժամանակաւոր ելմտացոյց մը քուէարկուի:

ԵՐՆԿԻ ԾՐԱԳԻՐԸ

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ԱՌՋԵԻ

Երէկ երեսփոխանական ժողովին ներկայացուեցաւ Երնկի ծրագիրը՝ վաւերացուելու համար: Արտաքին յանձնաժողովը առջի օր գումարուելով 3ի դէմ 8 ձայնով ընդունեց կառավարական օրինագիծը՝ Երնկի ծրագիրը եւ Լաիէյի համաձայնագիրները վաւերացնելու մասին: Բոլոր խմբակցութիւնները նշանակեցին իրենց հետեորները՝ վաւերացման Թեր կամ դէմ արտայայտուելու համար:

ԼՈՆՏՈՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ

Այսէն դիմով կ'ուզեն փրկել Լոնտոնի նաւային խորհրդաժողովը: Այս ալ կարելի է միայն հինգ պետութեանց միջեւ համաձայնագիր մը կնքելով: Իտալիա Թելադրած էր վեց ամիս յետաձգել բանակցութիւնները: Մաքտոնըլտ ամէն միջոց գործ կը դնէ, համաձայնութեան գալու մը գտնելու համար: Անգլիական պատուիրակին յայտարարութիւնները որոշ լաւատեսութիւն ստեղծած են: Ճափոնի եւ Միացեալ Նահանգներուն միջեւ համաձայնութեան գալուն մը պատրաստուելու վրայ է:

Արտաքին նախարար Պրիան, առջի օր Շերակոյսին առջեւ մանրամասնօրէն պարզեց նաեւ նաւային խորհրդաժողովին մէջ Ֆրանսայի հետապնդած քաղաքականութիւնը: Երէկ կէսօրին մեկնեցաւ Լոնտոն, ուր անհամբեր կը սպասեն իրեն:

«ՆՈՐ ՌՈՒՍԻՈՅ ԱԿՈՒՄԲ»Ը միաձայնութեամբ քուէարկեց բանաձեւ մը, որով կը բողոքէ շարժանկարի ծանօթ բեմադրիչ ռուս Այզէնշթայնի վտարման դէմ: Ոստիկանութիւնը արգիլած էր Սորպոնի մէջ անոր ցուցադրելիք մէկ երիզը, ինչ որ ալ կ'ուզէ անոր Ֆրանսայի մէջ պատրաստելու ձեռնարկած նոր մէկ շարժանկարը արգիլել:

ՊԵՐԼԻՆԻ Ոստիկանութիւնը խուզարկեց «Խորհրդային Միութեան բարեկամներու» կեդրոնատեղին, զոր գրաւեց եւ մէջինները ալ ձերբակալեց: Նպատակն էր երեւան հանել հեղինակը գրքոյկի մը որուն անունն է «Դուն ալ զինուորագրուէ կարմիր բանակին»: Մեծ քանակութեամբ Թուղթեր գրաւուեցան քննելու համար:

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

1930Ի ՊԵՏԱԿԱՆ ԵԼՄՏԱՑՈՅՑԸ

Հանգուցեալ Կլեմսօ ըսած է օր մը թէ դժբախտութիւն է որ ելմտական նախարար մը գրպանը լեցուն ներկայանայ խորհրդարանին։

Արդարեւ, Թարտիէօի Նախկին դահլիճի ելմտական նախարար Շէրոն ունեցաւ այդ դժբախտ փորձառութիւնը եւ իրեն հետ ամբողջ դահլիճն ալ զոհ գնաց պետական գանձի առատութեան։

Առօրեայ կեանքի մէջ դժբախտութիւններն աւելի աղքատութենէն կը ծագին քան հարստութենէն, մինչդեռ խորհրդարանական կեանքի մէջ հակառակն է։ Երբ գանձը յաւելեալ գումարներ կան, գրեթէ բոլոր երեսփոխաններն ալ, կը տարուին իրենց խորհուրդները տալու յաւելեալ գումարի գործածութեան համար եւ կը ստեղծեն անել մը, որ յաճախ պատճառ կը դառնայ ահագին խառնաշփոթութեանց եւ մինչեւ իսկ դահլիճներու տապալման։

Նոր դահլիճը երկու նախարար ունի ելմտական գործերու համար, ելմտական նախարար եւ ելմտացոյցի նախարար. բայց *1930*ի ելմտացոյցի տակաւին վերջնապէս վաւերացուած չէ։ Վարչապետը կը զգուշանայ ամէն առթիւ վստահութեան քուէ պահանջել այլապէս նոր նախարարական տագնապներու ականատես պիտի ըլլայինք։

Երեսփ. ժողովն արդէն քուէարկած է ելմտացոյցը եւ այժմ Ծերակոյտն է որ կ'ուսումնասիրէ զայն։ Եթէ երեսփ. ժողովի որոշումները առանց դիտողութեան անցնին, յուսալի է որ մինչեւ մարտ 31 քուէարկուի ելմտացոյցը, հակառակ պարագային պէտք պիտի ըլլայ մէկ ամսուան առժամեայ ելմտացոյց մը քուէարկել։

Նոր ելմտացոյցը խոշոր յաւելումներ ըրած է կառավարական պաշտօնեաներու, հանգստաթոշակ ստացողներու, նախկին պատերազմիկներու, ծերերու, յղի կիներու եւայլն յատկացուած գումարներուն եւ ծախքերու բաժինը մօտ երկու միլիառ աւելցած է առանց նոր տուրքերու։ Ո՞մանք կը կասկածին թէ *1929*ի գանձումներուն մէջ նկատուած յաւելումները կրնան չշարունակուիլ *1930*ին ալ եւ եթէ անոնց յոռետեսութիւնն իրականանայ, ելմտացոյցի հաւասարակշռութիւնը կրնայ խախտիլ։ Դահլիճն համամիտ չէր այդ բոլոր ծախքերու յաւելման, բայց *40* ձայնի մեծամասնութեամբ Երեսփ. ժողովը վաւերացուց զանոնք։

Բացի վերոյիշեալ յաւելումներէն, դեղեր որոշուած են շատ մը կարեւոր տուրքերու համար, ինչպէս թոշակներու եւ մանաւանդ սակարանական գործառնութեանց վրայ։ Արդարեւ, այնչափ ծանր էին սակարանի տուրքերը, որ հաստոյթները Հարիւրին *55* պակսած էին բաղդատմամբ անցեալ տարուան։

Կառավարական պաշտօնեաներու իբր նուազագոյն թոշակ ընդունուած է տարեկան *9,000* ֆր.ը։ Եթէ փարիզ քաղաքի պաշտօնեաները, ինչպէս օրինակ թրամուէյներու եւ մէթրօի ծառայողներն ալ պահանջեն միեւնոյն վերաբերումն իրենց հանդէպ, ինչ որ արդար եւ տրամաբանական պիտի ըլլար, հաւանաբար քաղաքապետութիւնը պիտի ստիպուի փոխադրութեանց, ջուրի, ելեկտրականութեան, գազի համար գիները բարձրացնել։ Այսպիսով պետութեան դեղչած սակերը պիտի աւելնան քաղաքապետութեան միջոցաւ եւ արդիւնքը, ժողովուրդի ստուար մեծամասնութեան համար, պիտի ըլլայ աւելի աննպաստ։

Սակարանի տուրքերուն մասին իր ձեռք առնելիք միջոցներուն համար Թարտիէօ խորհրդակցութեան կանչեց մեծ դրամատուններու տնօրէնները եւ սակարանի վարչութեան նախագահը եւ զարմանքով հարցուց անոնց թէ ինչպէս կ'ըլլայ որ հակառակ իրայարտարարութեան թէ ազգային բարգաւաճման դհլիճ մը պիտի ըլլայ իրենը, սակարանը վստահութիւն չի գուգներ իրեն եւ գիները կ'իյնան, փոխանակ բարձրանալու, մինչդեռ Ճօթանի միջոցայ վարչապետութեան օրով հակառակը պատահած էր։ Առանց պաշտօնական ոեւէ յայտարարութեան, դրամատուններու տնօրէնները հասկցուցին վարչապետին թէ Ճօթանի խոստացած էր սակարանի տուրքերը բոլորովին գեղչել, մինչդեռ ինք կողմնակից է աւելի պարտքերու չիջեցման քան տուրքերու գեղչման, որով արժեթուղթերը չեն կրնար բարձրանալ։

Սակարանը կուսակցութիւն չի ճանչնար եւ իր անմիջական շահերը միայն կը հաշուէ. եթէ դրամատէրը բաւարար չգտնէ ստանալիք տոկոսի սակը, համամատարար նուազ կը վճարէ իրեն ներկայացուած արժեթուղթին, ով ալ որ ըլլայ առաջարկողը։

Բացի արժեթուղթերու կըտրօններուն վրայ գանձուած տուրքէն, Հարիւրին *18* ֆրանսականէրէն եւ Հարիւրին *25* օտար արժեթուղթերէն— որ կը հաշուուի իբր եկամուտի տուրք, խոշոր տուրք մըն ալ կը գանձուի ամէն տեսակ գործառնութեանց վրայ, արդիւնքը շահաւէտ ըլլայ թէ վնասակար։ Առաջին տարիներուն երբ երկար բարակ չէին կրնար հաշուել հետեւանքները, քանի որ անհրաժեշտ էր կարելի եղածին չափ շուտ գանձել՝ ելմտացոյցն հաւասարակշռելու համար, ներելի էին այս տուրքերը, մինչդեռ այժմ անհրաժեշտ է տուրքերը որոշել ինչպէս պետութեան, նոյնպէս եւ ժողովուրդին շահերը ներդաշնակելով։ Աւելի շահաւոր է անշուշտ կովը լաւ խնամել եւ աւելի շատ եւ աւելի լաւ կաթ ստանալ, քան խնայողութիւն ընելուզելով՝ կովին անօթի թողուլ եւ կաթը նուազեցնել։

Տուրքերու բաշխման յոռի կողմերէն մէկն ալ անոնց քանակը որոշելու դրութիւնն է։ Հարկատուներու շատ փոքր թիւը միայն կրնայ ստուգել իր տուրքերու ճիշդ կամ սխալ ըլլալը. ահագին դժուարութիւններ կան հաշուելու համար եւ անհրաժեշտ է մասնագէտ ըլլալ։ Այսպէս օրինակ, տարբեր ձեւերով կը հաշուուին թոշակի տուրքերը, շահերու տուրքերը, եկամուտի տուրքերըեւայլն։ Փոխանակորոշելու թէ մինչեւ քսան հազար ֆրանք եկամուտը *1* առ հարիւր պիտի վճարէ, քսանէն մինչեւ երեսուն հազար *2* առ հարիւր եւայլն յառաջատեսական սակով, խառնափնթոր հաշիւներու ենթարկուած են զանազան գումարները, որոնց մէջէն ելլելու համար մեծ հաշուապէտ կամ փորձառու տոմարակալ ըլլալ պէտք է։

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ԿԵԱՆՔԷՆ

ԱՐՈՒԱՐՁԱՆՆԵՐԸ

ՄԷՆ ԼՈՒ

Լեռնաշղթայի մը ստորոտը, օդասուն եւ ծառախիտ արուարձան մըն է Մ. Լուն։ Արեւելեան կողմէն կ'անցնի Մարսէյլի ջրանցքը, թրջելով անհուն մարգագետիններ։

Այդտեղ արեւը աւելի փայլուն է այս արուարձանին մէջ ու աւելի ջերմ քան միւս գիւղերը, իսկ ձմեռը հակառակն է։

Հայերու տուները կը գտնուին Մէն Լու կրանփէն կոչուած դաշտային տարածութեան մը վրայ, որուն ճիշդ մէջտեղը կառուցուած է հայկական մատուռը խոշոր դուռով եւ լայն պատուհաններով, սակայն դուրսի պատերը դեռ չեն ծեփուած եւ քարերը կ'երեւան, մեծ ու պզտիկ քարեր՝ ժողովուրդի ձեռքով շարուած։ Ներսը իբր ժատուռ կահաւորուած է աշխատաւոր ժողովուրդի նուէրներով։ Ցետոյ դրասեղաններ, սև զրատախտակ մը, քիչ մը կաւիճ եւ քանի մը ժանկական նկարներ։ Անդին հայկական խիտ տուներուն մէջտեղ կ'երեւայ մեր երիտասարդ ընկերներու զօրաւոր կամքը արտայայտող երկայն ու բարձր շէնքը, «Դաշնակցութեան Տունը», որուն ճակատը կը ծածանի հայկական եռագոյնը։ Մէն Լուի հայ աշխատաւորները իրենց առօրեայ աշխատանքէն վերջ փոխանակ սրճարաններու, այդ դրօշին տակ կը հաւաքուին կը կարդան թերթեր ու գրքեր եւ կը վիճաբանին, կ'երգեն ու կ'արտասանեն։

Այս գիւղի հայ բնակչութիւնը տարուէ տարի կ'աւելնայ։ Նոր հողեր կը ծախուին ու տուներ կը շինուին շարունակ։ Հայ գաղթականն է որ հողի եւ տունի տէր կ'ըլլայ եւ կը զբաղի պարտէզի աշխատանքներով։

ՍԻՆԹ ՄԱՐԿՐԻԹ

Մէնթ Մարկրիթ հազգալինկազմակերպութիւնը բոլորովին անակնկալ մը եղաւ։ Այս պզտիկ գիւղը հակառակ իր բնակչութեան ցանցառութեան եւ թրքախօսութեան, բարի նախանձով մը արագօրէն կազմակերպուեցաւ առանց կուսակցական եւ յարանուանական խտրութեան։

Ներկայիս ունին իրենց սեփական ժատուռ-ժանկապարտէզը եւ ամէնէն չքաւոր ընտանիքներ անօրինակ զոհաբերութիւններ կ'ընեն, ժատուռը պարծառացնելու եւ ժանկապարտէզը տեւականօրէն պահելու համար։

ՔԱՆՓԱՆԵԼ ՓԻՐԻՔ

Մեծ մասամբ Քան Օտտոլի բնակիչներն են որ հաստատուած են այս բարձր ու գեղատեսիլ արուարձանին մէջ։ Ամէն տարի նոր տուներ կը կառուցուին եւ նոր հայ վարձակալներ կուգան։ Ունին իրենց սեփական ժատուռն ու մանկապարտէզը։

ՔԱՆՓԱՆԵԼ ՖՐԷՋ

Այս արուարձանն ալ տարուէ տարի գեղեցկացաւ, շէնցաւ ու դարձաւ պզտիկ սիրուն գիւղ մը, հայկական տուներուշարքին կան նաեւ Ֆրանսացիներու եւ Իտալացիներու տուներ, որոնք շատ սիրով կ'ապրին մեր գաղթական հարեւնակիցներուն հետ։ Միայն Ֆրէզցիներու գլխաւոր մտահոգութիւնն է հողի խնդիրը։ Հողատէրը նախապէս ամբողջ հողը գրաւի դնելով, 80 հազար ֆրանք մը կ'առնէ եւ կը վատնէ, ցետոյ կտոր կտոր կը ծախէ հայ եւ իտալացի գաղթականներուն, կանխավճարներ գանձելով։ Բաւական ատեն կը գանձէ նաեւ ամսավճարներ։ Ցետոյ գաղտնիքը երեւան կ'ելլէ ու թէեւ հողին տէրը կը բանտարկուի, բայց ժողովուրդը կը ժառնուի անել վիճակին։ Զոհերուն մեծամասնութիւնը Հայեր են։ Այժմ մեր հայրենակիցները գրաւ դրուած այդ հողին վրայ խոշոր գումարներ վատնելով տուներ շինած են, իսկ հողին արժէքին ալ գրեթէ կէսէն աւելին վճարած են։ Նոյնիսկ կան ամբողջութեամբ վճարուածներ, սակայն ոչ հողի եւ ոչ ալ տուներ տէր են։

Միեւնոյն հողի վրայ ունինք նաեւ սեփական մատուռ-ժանկապարտէզի մը շէնքը։

ՔԱՆ ՄԻՐԱՊՈ.—

Մեծ մասամբ Քան Օտտոլի նախկին բնակիչներն են։ Բոլորն ալ հարեւնասէր, պատրաստ զոհաբերութեան։ Հակառակ իրենց ներս բաղձանքին, չկրցան ունենալ սեփական ժատուռ ժանկապարտէզ, սակայն իրենց գաւակները ազգային կրթութենէն չզրկելու հաժար, շէնք մը վարձեցին եւ այդ շէնքին մէջ է որ կը շարունակեն ցարդ ուսուցանել մեր անբախտ մանուկները։

Անգործ հայրենակից չկայ գրեթէ այս գիւղին մէջ։ Այր ու կին առհասարակ բոլորն ալ կ'աշխատին։

ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՕ.—

Նոյնպէս մեծ մասով Քան Օտտօցիներ են։ Խումբ մը սքրտցաւ երիտասարդներ ազգային կազմակերպութեան գլուխն անցած, տարուէ տարի կը բարեփոխեն Պուլվար Օտտօյի ազգային կեանքը։ Թէ անհատապէս եւ թէ հաւաքապէս ժողովրդական լայն խաւերու մէջ մտնելով, կը ջանան այլասերման ենթակայ հայրենակիցները հաժոզել եւ անոնց մէջ կ'արթնցնեն զոհաբերութեան ոգին։ Ընդհանրապէս բոլորն ալ աշխատաւորներ են, ու կը ջանան նաեւ անգործ երիտասարդներուն գործ հալթահարել։

ՍԷՆ ԺԻՒԼԻԷՆ.— (ՊՕՄՈՆ).—

Այս գիւղին կազմութիւնը բաւական հին է ու գրեթէ տարեկից «Յառաջ»ի։ Հետզհետէ շատցան սեփականատէր հայրենակիցներու թիւը, որովհետեւ օդն ու ջուրը առողջարար է։ Թոքախտի կամ ղպային հիւանդութեան ենթարկուած հայրենակիցներուն բժիշկներ կը յանձնարարեն Պօմոնի մէջ տեղեակ վարձել։

Այս գեղեցիկ արուարձանին մէջ կը գտնուի «Association Cultuelle» կրօնական ընկերակցութիւն մը, որ կը կառավարէ ժատուռն ու մանկապարտէզը։ Նախապէս այս արուարձանն ալ ենթարկուած էր կեդրոնի Ազգային վարչութեան, սակայն քանի մը եամամլ ինքնահաւանները ըմբոստացան անհատական կիրքերով եւ անջատուեցան։ Նոյն մարդիկը պահ մը ուզեցին իրենց միացնել Մէնթ Մարկրիթին ու Պուլվար Օտտոն եւ մասամբ ալ յաջողեցան, սակայն երկար չտեւեց։ Այժմ բոլոր արուարձաններու թաղականութիւնը կը ճանչնայ կեդրոնը եւ կ'ընթանայ անոր հրահանգին համաձայն։

ՍԷՆ ԺԻՒԼԻԷՆ.ԼԷԶ Օ.ԼԻՎ.—

Պօմոնի շատ մօտիկ բարձրաւանդակի մը վրայ տարածուած միլիարկանի տուներ, իսկապէս հայկական տուներ, շատեր իրենց իսկ ձեռքերով կառուցուած, գաղթական Հայու անվհատ կամքն ու աշխատասիրութիւնը կը ժատնանշեն։ Լէզ'Օլիվի բնակչութեան պզտիկները նախապէս կը յաճախէին Պօմոնի մանկապարտէզը։ Ու երբ Պօմոն խառնակուեցաւ, Սէն-ժիւլիէն-Լէզ'Օլիվ ալ ընդարձակ հող մը գնելով ձեռնարկեց մատուռ-մանկապարտէզի շինութեան որ դեռ կը մնայ կիսատ։

Այս ամփոփ տեղեկութիւններէ վերջ խօսք տանք թուանշաններուն.—

արուարձան	քան. մեզը	հողի վճարուած դրամ	ներկայ հայերը	շէնքին վճարուած դրամ
Մէնթ Մարկրիթ	*650*	*35000*	*50000*	*30000*
Մէնթ Ընթուան	*550*	*12000*	*27500*	*33000*
Մէն ժիւլիէն	*850*	*9500*	*29000*	*կիսատ*
Քանփանեը Ֆրէզ	*780*	*7800*	*20000*	*28000*
Մէն Լու	*750*	*12000*	*40000*	*36000*
Գումար	*3580*	*76300*	*166500*	*127000*

Այսքան չանք եւ զոհաբերութիւն երկու տարուան մէջ, իբրեւ արդիւնք ընչազուրկ հայ աշխատաւորի ճիգին։ Երբ ցուցակին մէջ «շէնքին վճարուած դրամ» կ'ըսենք, պէտք է հասկնալ թէ միայն նիւթերու վճարուած դրամ։ Շէնքերը կառուցուեցան ամբողջ հայ ժողովուրդի աշխատանքով, աւրերով, կիներով, աղջիկներով։

ՍՏ. ՄԻՔԱՅԵԼԵԱՆ

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Հ. Յ. Դ. «ՋԱՒԱՐԵԱՆ ՏՈՒՆ»

2000 ՀՈԳԻՆՈՑ ԲԱԶՄՈՒԹԻԻՆ ԵՒ 6500 ՏՈԼԱՐ

փետր. 22ին, ցիթրոյէնի մէջ (Մ. Նահանգներ) կատարուեցաւ բացումը Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ցան սեփական շէնքին։ Այս առթիւ, «Հայրենիք»էն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Հանդիսին բացումէն յետոյ, առաջին խօսքը առաւ ընկ. Գ. Ազատեան, յանուն Զաւարեան կոմիտէի, եւ մասնաւորապէս շեշտեց.

—« Անշուշտ դառն է տեսնել այսպիսի խոշոր ձեռնարկներ օտար ափերու վրայ, փոխանակ մայր հայրենիքին մէջ կերտելու եւ նուիրելու զայն հայրենի հողին կապուած ժողովուրդին, որ յաւիտենական է։ Բայց մեր կարծիքով այս օտար ու կլանող երկիրներու մէջ աւելի՛ անհրաժեշտութիւն է կանգնեցնել այսպիսի հնոցներ, ուր ազգերու վիթխարի խառնարանին մէջ, հայ ժատաղ սերունդը գայ ինքզինքը ճանչնալու, իր նկարագիրը կերտելու, որպէսզի վաղը, եւ հեռու չէ այդ վաղը, երբ մենք վերադառնանք մեր ազատ հայրենիքը, այդ սերունդը ճակատը բարձր, կուրծքը հպարտ իր հետ տանի ազատ ու անկախ ապրելու հրեղէն երգը»...

Երկրորդ խօսողն էր ընկ. կ. Թանտըրճեան, որ իր խօսքն ուղղելով ժանաւորապէս Զաւարեան կոմիտէի ընկերներուն, ըսաւ.

— « Մեր պատմութիւնը գիտնալու հաժար ճառեր եւ յօդուածներ կարդալու պէտք չկայ։ Դուք տեսաք հին շէնքին փլուզումը եւ նորին կառուցուիլը։ Եւ հո՛դ արդէն կը ցոլայ մեր ամբողջ պատմութիւնը։ Ու այսօր հրաւիրած էք այս բ... թիւնը Դաշնակցութեան եւ ըսելու անոնց, որ մ... րաւունքի եւ խղճմտան... սակցութիւնն ենք մենք շէնքը կառուցիք ոչ իբ... կուսակցութեան պրոպ... ընելու, ճառեր խօսելու ... այլ նուիրելով այս շէնքը սիրելի Զաւարեանին, մեր տակ ունինք— որ զուք ձեր աչքերով կարդաք ոգին ... Առաքեալին, որուն հոգի իրիկուն կ'ըմբոստանայ դէմ թէ ինչո՞ւ իր ... կերտուած այս շքեղ տ... կը հիմնուի օտար հողի վ...

«Այս շէնքը, օտարու... մէջ մեր հայրենիքն է։ Մ... համոզուժով եւ հաւ... նուիրուած է քեզի, զհայ վո՛ւրդ... Մտէ՛ք այս տան մէջն ներս, ուր պիտի ... ձեր հայրենասիրական պա... ներու զոհացումը, պիտի ... նաք քաղաքական կրթու... պիտի ճանչնաք հայ քաղ... ցիի ձեր պարտականութիւն... րը, վերջապէս այս տան մէջ պիտի ճշդէք ձեր քաղ... ցիական իրաւունքներուն մասին։»

Յետոյ խօսք առաւ ... նախագահը, Զօր. Սեպուհ...

— Աժփոփուելու պէտք ... նինք։ Ճիգ մը պիտի ... որպէսզի պահել կարողա... մեր ազգային նկարագիրը այդ նկարագիրը կը յայտնայ, եթէ մենք այսպէս ... հին սերունդին ներկայացնենք ներս, մեր բոլոր կորովի ... քերը տրամադրենք նոր սե... դը արթնցնելու, հալելու, ... շելու այն վիթխարի ... րուն մէջ, որոնք հազարներ ... ճիւղներու պէս կը ... կուլ տալ, մեր ձեռքէն այս ժողովրդին գոյութեան

ՆԱԳԱՎԱՅԻՆ ՎԻՎԱՍՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ ԱՐՏԱՍՏԱՆԻ ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ

Ցնծալու մը պատճառ կ՚ունենայ Հայ ժողովուրդը, երբ իմանայ, որ Արտասթանի Հիւսիսային Ամերիկայի մէջ ունի մարդասպան մը, որ իր ազգին համար ոչ միայն ամօթ մը չէ, այլ հպարտութեան առարկայ մը։ Ան է Սողոմոն Թէհլեան, որ Պ. Ռուզվելթի ներկայութեան մէջ, Ուաշինկթընի մէջ, Ռուսիոյ դեսպանին ձեռքէն ստացաւ Ս. Վլատիմիրի շքանշանը։

Ինչո՞ւ Սողոմոն Թէհլեան ստացաւ այդ շքանշանը։ Ինչո՞ւ Ռուսիոյ կայսրը կ՚ուզէր պատուել զայն, որ Ռուսիոյ թշնամին էր։ Ինչո՞ւ Ռուսիոյ դեսպանը Ուաշինկթընի մէջ կը մեծարէր զայն, որ Ռուսիոյ ամենամեծ թշնամին էր։

Ահա պատճառը։

Սողոմոն Թէհլեան Ռուսիոյ մէջ ունեցած է 200 հարիւր հազար դեսիատին հող։ Ունեցած է 5 հարիւր հազար ոչխար։ Ունեցած է 20 հազար գլուխ խոշոր անասուն։ Ունեցած է 4—5 տուն։ Մի 200 ձիու գոմ։ Ունեցած է տասնեակ մը ջրաղացներ։ Ունեցած է ամէն տեսակ ինչեր։

Ունեցած էր։ Այսօր ոչինչ ունի։ Ամէն ինչ կորսնցուցած է։ Ամէն ինչ կորսնցուցած է, որովհետեւ ան հայ էր։ Ամէն ինչ կորսնցուցած է, որովհետեւ ան հայ մնաց։

Ինչպէ՞ս կորսնցուցած է։ Ինչպէ՞ս ստացած էր։

Ինչպէս ստացած էր, ինչպէս կորսնցուցած է, ինչպէս ստացաւ շքանշանը, ինչպէս ստացաւ Ռուսիոյ կայսրին ու դեսպանին բարեկամութիւնը, ինչպէս ստացաւ Ռուսիոյ կառավարութեան վստահութիւնը, ինչպէս ստացաւ Ռուսիոյ մէջ ամենամեծ հողերը, ինչպէս ստացաւ ամենամեծ հարստութիւնը, ինչպէս կորսնցուցած է ամէն ինչ, ինչպէս ան հայ մնաց, ինչպէս ան հայ կը մնայ, ինչպէս ան հայ պիտի մնայ, ինչպէս ան հայ պիտի մեռնի, ինչպէս ան հայ պիտի մեռնի ազգին համար, ինչպէս ան հայ պիտի մեռնի ազգին համար ոչ միայն ամօթ մը չէ, այլ հպարտութեան առարկայ մը, ինչպէս ան հայ պիտի մեռնի ազգին համար ոչ միայն ամօթ մը չէ, այլ հպարտութեան առարկայ մը, որովհետեւ ան հայ մնաց, ինչպէս ան հայ կը մնայ, ինչպէս ան հայ պիտի մնայ, ինչպէս ան հայ պիտի մեռնի, ինչպէս ան հայ պիտի մեռնի ազգին համար, ինչպէս ան հայ պիտի մեռնի ազգին համար ոչ միայն ամօթ մը չէ, այլ հպարտութեան առարկայ մը, ինչպէս ան հայ պիտի մեռնի ազգին համար ոչ միայն ամօթ մը չէ, այլ հպարտութեան առարկայ մը։

Ինչպէ՞ս կորսնցուցած է։ Ինչպէ՞ս ստացած էր։

Ինչպէս ստացած էր, ինչպէս կորսնցուցած է, ինչպէս ստացաւ շքանշանը, ինչպէս ստացաւ Ռուսիոյ կայսրին ու դեսպանին բարեկամութիւնը, ինչպէս ստացաւ Ռուսիոյ կառավարութեան վստահութիւնը, ինչպէս ստացաւ Ռուսիոյ մէջ ամենամեծ հողերը, ինչպէս ստացաւ ամենամեծ հարստութիւնը, ինչպէս կորսնցուցած է ամէն ինչ, ինչպէս ան հայ մնաց, ինչպէս ան հայ կը մնայ, ինչպէս ան հայ պիտի մնայ, ինչպէս ան հայ պիտի մեռնի, ինչպէս ան հայ պիտի մեռնի ազգին համար, ինչպէս ան հայ պիտի մեռնի ազգին համար ոչ միայն ամօթ մը չէ, այլ հպարտութեան առարկայ մը, ինչպէս ան հայ պիտի մեռնի ազգին համար ոչ միայն ամօթ մը չէ, այլ հպարտութեան առարկայ մը, որովհետեւ ան հայ մնաց, ինչպէս ան հայ կը մնայ, ինչպէս ան հայ պիտի մնայ, ինչպէս ան հայ պիտի մեռնի, ինչպէս ան հայ պիտի մեռնի ազգին համար

սէ թէ զօր. Կուտեպով առեւանգուած է Անգլիոյ Ինթելլիճէնս Սըրվիսին կողմէ, այնպիսի վարպետութեամբ մը, որ կարծուի թէ առեւանգիչները բոլշեւիկներ են: Տէթէրտինկ, քարիւղի թագաւորը, որուն հրամանին ենթարկուած են բոլորը, կը ծրագրէր այս ձեւով ստիպել Ֆրանսան, որ դիւանագիտական յարաբերութիւնները խզէ խորհրդային միութեան հետ, ու ինքզինքը ապագային տիրանայ Բագուի եւ Կրոզնիի քարիւղներուն...:

Համաձնավար այս տեսակէտին դէմ ուժգնօրէն կը ծառանայ ազգայնական «Լիպէռթէ»ն, որ կը հաւաստէ թէ զօրավարը անեւանգուած է Զեկային կողմէ եւ թէ մօտ օրէն երեւան պիտի հանէ ամբողջ գաղտնիքը...

Փարիզի խորհրդային դեսպան Դովգալեւսկի առջի օր տեսակցեցաւ արտաքին նախարար Պրիանի հետ: Կը կարծուի թէ Կուտեպովի խնդրին շուրջ դարձած է տեսակցութիւնը:

Քանի մը թիւեր Անգլիոյ եղմացոյցեն

«Տէյլի Թելէկրաֆ» կը գրէ.—

Ագգերու Դաշնակցութիւնը 1930ին աւելի սուղ պիտի արժէ Մեծն Բրիտանիոյ քան նախորդ տարին: Չհաշուելով Աշխատանքի Միջազգային Գրասենեակի ծախքերէն Անգլիոյ ինկած բաժինը, միւս գործերու համար այս տարի Անգլիա Ագգերու Դաշնակցութեան պիտի վճարէ 29,000 ստերլին, անցած տարուան 21,500ին փոխարէն: Ընդհանուր ծախքին վրայ Անգլիոյ բաժինն է 100ին 10.65:

Նոր եղմտացոյցին մէջ 13075 ստերլինի յաւելում եղած է դիւանագիտական ներկայացուցիչներու թոշակներուն և ծախքերուն վրայ: Խորհրդային Միութեան մէջ դիւանագիտական ներկայացուցիչը վերահաստատելու համար ծախք նախատեսուած է աւելի քան 20,000 ստերլին: Անցած տարի այս բաժնին համար ծախք արձանագրուած էր 4690 ոսկի:

Պաղեստինի և Անդրյորդանանի համար ծախք նշանակուած է 122,500 ոսկի, որ կը ներկայացնէ վերջին խռովութեանց առթիւ Պաղեստին ղրկուած անգլիական զինուորներու ծախքը: Անցած տարի ընդհանուր ծախքն էր 99,000 ստերլին: Այս 122,500 ոսկիէն 80,000ը ծախսած է պատերազմական, 42,500ը օդային նախարարութիւնը: Ետքէն պիտի որոշուի այս յաւելեալ գումարը Պաղեստինի կառավարութենէն գանձելու խնդիրը:

Իրաքի անգլիական զօրքերուն համար կը պահանջուի 238,000 ոսկի, անցեալ տարուան 230,000ին փոխարէն:

Գաղթավայրերու մէջ տեղաւորման աշխատանքներու համար ծախք նախատեսուած է 188,000 ոսկիի: Հնդկաստան ղրկուած Սայմընի պատուիրակութեան համար ծախսուած է 60,000 ոսկի:

Յունաստանի անկախութեան 100ամեակը

Յունաստանի հանրապետութեան նախագահ Զայիմիս պատգամագիր մը ուղղեց ժողովուրդին, անկախութեան հարիւրամեակին առթիւ:

Ամբողջ երկրին մէջ երեքշաբթի օր պայծառ օդով մը տօնուեցաւ այս տարեդարձը: Բոլոր եկեղեցիներու մէջ գոհաբանական աղօթքներ կատարուեցան՝ մասնակցութեամբ պաշտօնական ներկայացուցիչներու: Աթէնքի մէջ, գոհաբանական աղօթքէն վկրջ, հանրապետութեան նախագահին, նախարարներուն և դեսպաններուն ներկայութեան տեղի ունեցաւ զինուորական մեծ տողանցք մը:

Աթէնքի եւ Սելանիկի համալսարաններուն մէջ հանդիսաւոր հաւաքոյթներ տեղի ունեցան, զանազան ճառեր խօսուեցան՝ վեր հանելով օրուան տօնին իմաստը:

Գիշերը Աթէնքի մէջ լուսավառութիւն և զինուորական մեծ ջահագնացութիւն տեղի ունեցաւ:

Հանդիսութիւնները պիտի շարունակուին ամբողջ այս շաբթուան ընթացքին, ու մինչեւ յառաջիկայ սեպտեմբեր զանազան տօնակատարութիւններ պիտի ըլլան նոյն նպատակով:

35 միլիոն ֆրանի հաւիգաւնակուած

Պանք տը Ֆրանսի եւ փարիզեան թերթերու նախաձեռնութեամբ ինչպէս Ֆրանսայի աղէտեալներուն սկսուած հանգանակութիւնը փակուեցաւ: Հաւաքուած ընդհանուր գումարն է 35,675,099 ֆրանք 07 սանթիմ, նախատեսուածէն շատ աւելի: Այս գումարը լիուլի կը բաւէ աղէտեալներուն ըլլալիք անմիջական օգնութեան: Հետեւաբար նախաձեռնող մարմինը որոշեց փակուած հռչակել հանգանակութիւնը: Այս մարմինին կողմէ կատարուած բաշխումէն վերջ եթէ դրամ աւելնայ, պիտի յանձնուի վարչապետին:

Երկուշաբթի գիշեր մեծ երեկոյթ մը պիտի տրուի Շան'զ Էլիզէի թատրոնին մէջ՝ ինչպէս աղէտեալներուն: Գեղարուեստական բաժնին պիտի մասնակցին միայն սեւազօրթ երգիչներ, պարուհիներ, երաժիշտներ, կոփամարտիկներ, մարզիկներ եւայլն:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Լիբանանի նոր դահլիճը կազմեց Հապիպ փաշա:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ Ծերակոյտը քուէարկեց բանաձեւ մը, որով նախագահ Հուվերի պաշտօն կը տրուի օտար պետութեանց ներկայացուցիչները հրաւիրել Միացեալ Նահանգներու անկախութեան 150րդ տարեդարձի հանդիսութեանց, որ տեղի պիտի ունենան 1931ին:

ԿԱՆՏԻի կամաւորներու բանակը օրէ օր կը նուազի, յոգնութեան եւ հիւանդութեան պատճառով: Ասկէ զատ կանտի եւ ընկերները զիւղերուն մէջ այնքան խանդավառութեամբ չեն ընդունուիր հիմա, որքան իրենց ուխտագնացութեան սկիզբը:

ԲԱՇԿԱԿԱՆ հանրապետութեան մէջ ցոյցերը կը շարունակուին փրաֆ. Պլանշըթիէրի դէմ: Առջի օր Բ. դասարանի 23 ուսանողներուն առջեւ կը դասախօսէր, երբ սրահին դրան եւ պատուհաններուն առջեւ խռնուած ուրիշ ուսանողներ սկսան աղմկել եւ նոյն իսկ կարգ մը առարկաններ նետեցին փրոֆէսէօրին վրայ: Տնօրէն Բաժէ փորձեց հանդարտեցնել ցուցարարները, որոնք սուլեցին զինքը: Շաբաթ օր նոր փորձ մըն ալ պիտի կատարուի: Ուսանողները եթէ դարձեալ աղմկեն, քիմիաբանութեան քննութիւնները պիտի յետաձգուին նոյեմբերին:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ — ԵՐԵԿՈՅԹ
Ի պատիւ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ
(ԻՐ ՅՈԲԵԼԵԱՆԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Նախաձեռնութեամբ Անիէռ—Պուա Քոլոնպի յոբելինական յանձնախումբի եւ մասնակցութեամբ Շ. Ց. Դ. «Ջէյթուն» ենթակոմիտէի, Շ. Մ. Ը. Մ-ի, Զ. Ե. Ո. միութեան եւ Հայրենակցական Միութեանց, այս կիրակի իրիկուն ժամը 8.30—11.30: Պուա Քոլոնպի քաղաքապետարանի սրահին մէջ, Rue des Halles:

Կը նախագահէ Պ. Մ. ՄԱՐԱՇԼԵԱՆ
Ներկայ կ'ըլլայ Պ. Ա. ԽԱՏԻՍԵԱՆ
Կը խօսի՝ Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ
Մուտքը ազատ է

ԵՐԵԿՈՅԹ — ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍ ՌՈՍՏՈՄ ԳՐԱԴԱՐԱՆի ԿՈՂՄԷ

20 Ապրիլ կիրակի իրիկուն
Կը խնդրուի նկատի ունենալ այդ թուականը

Հ. Յ. Դ. ՎԻՆԻի ՆՈՐ ԱԿՈՒՄԲԻ ԲԱՅՄԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ Վիէնի կոմիտէի եւ «Քրիստափոր» եւ «Ապառաժ» խումբերու: Այս կիրակի ժամը 2ին: Բանախօսութիւն, խմբերգ, ժեներգ, արտասանութիւն:

Կը ներկայացուի «ՎԱՇԽԱՌՈՒՆ» (գաւեշտ)
Մուտք 2 ֆրանք

ՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Ա. Ե. Շ. Կ. Խաչի Մարսէյլի ժասնաճիւղին կողմէ
Ի պատիւ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆի, իր յոբելեանին առթիւ
Այս կիրակի իրիկուն 84 rue Chapeի թատերասրահին մէջ
Բանախօսութիւն, արտասանութիւն, նուագ, երգ, ժէկ արար թատերական ներկայացում եւ Կովկասեան պարեր:

Հ. Յ. Դ. ԴՊՐՈՑ
15րդ. ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Այսօր ճինգշաբթի 60 Rue des Ecoles, Chope Parisienne.

Ա. ժամ 9—10՝ Պատմութիւն ընկերվ. Միջազգայիններու՝ ՄԿՐՏԻՉ ԵՐԻՑԱՆ:
Բ. ժամ 10—11՝ Բաղաք. հոսանքներ՝ ԼԵՒՈՆ ՄՕՋԵԱՆ:

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ

Պէլվիլի Ռոստով ենթակոմիտէի ժողովը վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, 131 Fbg. du Temple. Բացակայող ընկերները կ'ենթարկուին պատասխանատուութեան: կարեւոր օրակարգ:

Թաւիւի Ադբիւր ներոք խումբի ժողովը այս կիրակի ժամը 2.30ին 184 Ave. d'Italie. Մէթրօ Մէզոն Պլանշ: ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Ալֆորվիլի Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները եւ արձանագրուիլ փափաքողները այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին 29 Bld. Carnot: վարչութեան ժողովը ժամը 8ինն նստեղը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

Վիէնի Քրիստափոր խումբի բոլոր ընկերները ժողովի կը հրաւիրուին վաղը Ուրբաթ իրիկուն, ժամը 7ին, Հ. Յ. Դ. Ա. կուժքին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

EMPIRE Միզիք-Հոլ՝ 37 Av. Wagram

ՓԵՏՐ. 18Ը ՌՈԱՆի ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. խումբին, այս կիրակի: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ԾԱԽՈՒ ԵՆ «ԴՐՕՇԱԿ»ի ՀԱՒԱՔԱԾՈՆԵՐ

1925 (վեց ամսուան, կը պակսին միայն No. 142): 1926 (տարեկան, կը պակսի միայն No. 6): 1927, 1928, 1929 ամբողջ տարին լրիւ, Իւրաքանչիւր տարին 35 ֆրանք: (Գողթատարական բարձր սակով երկիրներու համար՝ 2 տոլար): ԹՂԹԱՏԱՐԻ ՆԱԽՔ ՉԿԱՑ:

Դիմել նամակով.— L. Tadéossian, 71 Ave. Kléber, Paris.

ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ԲԵԿՈՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

փարիզի հարաւ. շրջանի (պանեէօ) ցառաջ. միութեան հանգանակութեան բ, ցանկը.—

Պ. Պ. Ալտալեան 100, Մ. Գալուստեան, Զ. Թօփալեան, Տէր Յակոբեան, Պ. Դաւիթեան, Կ. Ջամպազեան, Տ. Թեւանեան, Գ. Թեւանեան 50ական, Վարանդի եղբայրները 30, Շ. Գալուստեան, Թ. Սարաճեան, Ա. Դաւիթեան 25ական, Ս. Գարակէօզեան, Ջագմաքճեան, Յ. Վարպետեան, Բ. Փաստրմաճեան, Է. Արսլանեան, Մուսէեան, Ս. Ադապազեան, X փաշան 20ական, Կ. Նիկողոսեան, Մալխասեան, Թէքեան, Մերճիմէքեան, Ջարբհանէլեան, Տիկին Խըրլակեան, Տիկին Եղէսեան, Քէօրհաճեան, Հիէրճեան, Մկրտիչ Եան 10ական, Խըրլակեան, Նաւասարդեան, Այրքկէօզեան 5ական ֆրանք: Գումար 830 ֆր.: (Տես «Յառաջ» 7 փետր.):

Կ'ուզուին լաւ գործաւորուհի մը քուԹիւրի համար: Դիմել՝ Տիկ. Գասապեանի 10bis Passage Clichy, փարիզ (18): Մէթրօ Clichy.

Կ'ուզուին կարի վարժ գործաւորուհի մը ինչպէս նաեւ ափրանթի (աշկերտուհի) մը: Դիմել՝ Տիկ. Զապէլի, 23 Rue Nollet: Մէթրօ՝ Clichy.

ԲԺՇԿ. ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ
ԴԱՐՄԱՆԱՑՈՒՆ
10 Rue Beaugrenelle, Paris (15)
Մէթրօ՝ Beaugrenelle
Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւնները եւ Ֆրանկախտ: Ամէն օր ժ. 10—12 եւ 3 9: կիր. եւ տօն օրեր 10 12:

ՄԱՆԱՊԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներա հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմատիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լապորատուար: Ազճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 կիրակի 9—12.

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant H. STEPHAN

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
Տէր եւ Տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վիներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երկ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺը ամէն օր ժամը 9էն 19:

«ՑԱՌԱՋ» կը ծախուի Լիոնի մէջ
13 Cours Gambetta, Place du Pont՝ Պիւրօ մը թղթակալ Խնկիկ Կէնճեանի մօտ, 226 Rue Boileau.

VELEDIAN & ZINN
ESCHENHEIMER ANLAGE 22
FRANKFURT A. M.
ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆ.— Մխախոտ, չոր պտուղներ, ընտանի եւ վայրի մորթեր, եւայլն:
ԱՐՏԱԾՈՒԹԻՒՆ.— Նոր եւ գործածուած մեքենաներ, երկաթեղէն, կաշեղէն, եւայլն:

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ
ՀԱՃԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ
61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
Մէթրօ Օտէոն եւ ՍԷն Միշէլ — Հեռաձայն Littré 34-...
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՇԱՆՕԹ ՍԱՓՐԻԶ ԵՒ ՎԱՐՍԱՅԱՐԴԱՐ
ԱՐՇԱԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ ԵՒ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ
կը ծանուցանեն իրենց յարգոյ յաճախորդներուն, բարեկամներուն եւ ծանօթներուն իրենց նոր խանութին բացումը որ տեղի ունեցաւ ժարտ 10ին:
24 Rue St, Lazare PARIS (9e) բակին մէջ
Լիլայի ճաշարանին մօտը: Արուեստի ամենավերջին կատարելագործութեամբ, քուփ, մանիքիւր, օնտիւլասիոն:
Մաքուր եւ արագ սպասարկութիւն:

ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆ ՓԱՓԱՋԵԱՆ
10 Rue des Lombards, Paris (4)
Մէթրօ՝ Châtelet *եւ* Hôtel de Ville
ԱՅՐԵՐՈՒ ԵՒ ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ
Մաքուր աշխատանք եւ անժրցելի գին: Կը ծախենք քոն տոկուն կերպասներ՝ խիստ աժան գիներով:
Մէկ այցելութիւն բաւ է տեւական յաճախորդ ըլլալու համար:

ՉԱՓՈԹԵԼ ՈՒՐԻՇՆԵՐՈՒ ՀԵՏ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ
ՍԻՐԱԿԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ
15 RUE DE LA HUCHETTE, PARIS (5)
ՄԷԹՐՕ՝ ՍԷՆ ՄԻՇԷԼ — MÉTRO: ST. MICHEL
Հաժեղ փաքլավաներ, թէլ քատայիֆ, լօքմա, եուֆգա, ինչպէս
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆՆԵՐ
Բարեկենդանի առթիւ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ ԲԱՑՈՒԱԾ Է
Կ. ՅԱԿՈԲԵԱՆի
ՄԱՍԻՍ ԳՈՉԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
57A Rue Nationale, MARSEILLE

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵՓՐԱՏ
14 Rue François Garcin, 14, LYON
Պատիւ ունինք յայտարարելու մեր յարգելի յաճախորդներուն եւ Լիոնահայ ամբողջ երիտասարդութեան թէ մեր ճաշարանը իր համբաւեալ կերակուրներով, մաքրութեամբ եւ անթերի սպասարկութեամբ գործ ունի Լիոնահայութեան միակ կերդրոնավայրը:
Եթէ կ'ուզէք հոգ տանիլ ձեր առողջութեան, փութացէք անգամ մը այցելել մեր ճաշարանը համոզուելու համար: Ժողովրդական գիներ:
Տէր եւ Տնօրէն
ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ եւ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

Գ. ՇԷՔԷՐԵԱՆ
փաստաբան Պոլսոյ Պառոյէն, վաւերացեալ հաշուակալ, անդամ Société des Comptables (E. C. I.),
150 Rue du Fbg. St. Denis, Paris. Téléphone: Trudaine 76-...
ԿԸ ՍՏԱՆՁՆԵՄ այցելու տոմարական ութիւն փոքր ամսավճարով
ԿԸ ԿԱՏԱՐԵՄ Régistre du Commerce, Patente, Chiffre d'affaires, Bénéfices Commerciaux և Impôts sur le revenu գործողութիւններ:
Առեւտր. ընկերութիւններ կը կազմեմ եւ կը լուծեմ:
Կրնամ ձեզ վերծ պահել Chiffred'Affaires եւ BénéficesCommerciaux տուրքերէն երբ արհեստաւոր էք, զոր օրինակ Lapidaire, Sertisseur, monteur de bijoux, lingère, շապկագործ, ժամագործ, դերձակ, կօշկակար, ատաղձագործ, եւայլն, պայմանաւ որ ձեզմէ եւ ձեր ընտանիքի անդամներէն զատ միայն մէկ գործաւոր եւ մէկ apprenti ունենաք:

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub. St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone : NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ
28
ՄԱՐՏ
1930

28 MARS 1930

Ջ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1223 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿ ՄԸ

Բովանդակ Յունաստան ցնծութեամբ տօնեց իր անկախութեան հարիւրամեակը, Մարտ 25ին։

Փարիզի մէջ ալ, երկու օր հանդէսներ տեղի ունեցան։ Մէկը՝ Սոռպոնի մէջ, նախագահութեամբ Ֆրանսայի հանրապետութեան նախագահին։

Բուն երկրին, Յունաստանի մէջ, հանդիսութիւնները պիտի շարունակուին երկար ատեն, համաձայն ամիսներ առաջ պատրաստուած յայտագրի մը։ Վաւորուն ժողովուրդ, Յոյնը կ'ուզէ որ յետին գիւղին մէջ ալ հռչակուի իր անկախութեան փառքը, եւ անոր արձագանգները հասնին աշխարհի ամէնէն հեռաւոր անկիւնը։

Արդա՛ր հպարտութիւն, մանաւանդ երբ նկատի առնենք այն պայմանները, որոնց մէջ մղուեցաւ եւ շահուեցաւ կռիւը։ Անհաւոր, աննախընթաց դիւցազնամարտ՝ այդ օրերուն համար։ Իրրեւ հետեւանք՝ աշխարհասասան բարբարոսութեանց, որոնց դասական եւ անմրցելի հերոսները կը մնան Թուրքերը։

Ինչ խօսք որ, իրենց կոչումին բարձրութեան վրայ մնացին Օսմանի ժառանգորդները այնուհետեւ ալ, հարիւրապատիկ յառաջդիմելով հարիւր տարուան ընթացքին...

Ինչպէս ուրիշ ազգերու, յոյն ժողովուրդին մէջ ալ ազատութեան եւ բժբոստացման կրակը արծարծուեցաւ 18րդ եւ 19րդ դարերուն։ Բայց ոչ այնքան գիրքերով եւ երգերով, որքան իրական կեանքի ժղուժով։ Իրրեւ անմիջական ծնունդ արիւնուշտ իշխանութեան մը զազանութեանց։

Եւ ինչպէս ամէն տեղ, Յունաստանի մէջ ալ ափ մը քաջեր, ուխտեալներ մէջտեղ ելան, «ընկերութիւն» կազմեցին եւ կայծեր արձակեցին։ Այլ մանաւանդ սորվեցուցին զէնքով գարնել զէնք արձակողին։

Առաջին «փէտայի»ները, որոնց պատմութիւնը այնքան պիտի խանդավառէր ուրիշ ազգեր։ Ու մե՛զ ալ, տարիներ յետոյ, եւ մինչեւ այսօր։

Քանի մը թուականներ, իրրեւ պատմութիւն։

Բուն անկախութեան պատերազմը սկսաւ 1821 մարտ 6ին, առաջնորդութեամբ իշխան Ալէքսանդր Իփսիլանթէսի, որ սակայն ձախողեցաւ եւ փախաւ։ Շարժումը վարակեց ուրիշ վայրեր ալ, ու մանաւանդ Պելոպոնէսի շրջանը։ Թուրքերը փախուստի մատնուեցան, իսկ 1822ին արդէն անկախութիւն կը հռչակուէր։

Դժբախտաբար, ինչպէս ամէն թերակիրճ ժողովուրդի մէջ, շատով իրարու ընդհարեցան ներքին գժտութիւններ, յաւակնութիւններ եւ փառասիրութիւններ, եւ 1823—24ին, երկիրը կը գալարուէր ներքին պատերազմի մը արհաւիրքներուն մէջ։

Ազատագրութեան պայքարին յաղթութեան մեծապէս նպաստեց լուսնականնաւատորմը, խոշոր կորուստներ պատճառելով Թուրքերուն, որոնք, ինչպէս միշտ, իրենց վրէժը լուծեցին անմեղ ժողովուրդէն։ Այդ օրերուն համար, աննախընթաց էր Քիոսի ջարդը, որ խորապէս ցնցեց այսպէս կոչուած քաղաքակիրթ աշխարհը (այն ատեն փափուկ էին մարդոց ջիղերը...)։ Սուլթանին օգնութեան փութաց Եգիպտոսի Մէհմէտ Ալի փաշան, իսկ իր խորթ որդին, Իպրահիմը, Պելոպոնէս մտնելով աղաւեւ անխնայ, ընդ հուր եւ ընդ սուր։ Ահռելի կորուստներ ննջարկուեցան Յոյները։

Նաեւ մը քաղաքներ, կարեւոր դիրքեր ինկան, բայց ուրիշներ ալ դիմադրեցին կատաղօրէն, ինչպէս Միսոլոնկին, որ պաշարուեցաւ 1825 Ապրիլ 27էն մինչեւ 1926 Ապրիլ 22։ Այս վերոսկան դիմադրութիւնը, ինքնին, ամէնէն մեծ վարկը շահցուց ազատատենչ ժողովուրդին համար։ Ու Եւրոպան, որ մինչեւ այն ատեն կը գոհանար մարդասիրական արտայայտութիւններով, ստիպուեցաւ միջամտել։ Կամաւորներ օգնութեան հասան Անգլիայէն, Ֆրանսայէն, Գերմանիայէն, Ռուսիայէն եւ Ամերիկայէն։ Ծովակալներ եւ զօրավարներ ղրկուեցան Յունաստան։ Վերջապէս, Թրքական նաւատորմը ջախջախուեցաւ Նաւարինի մէջ (1827 Հոկտ. 20), եւ 1828ին, արդէն անկախ կը հաւարուէր Յունաստանը։ Իսկ բուն պետութիւնը ապահովապէս ճանչցուեցաւ 1830ին, Լոնտոնի վեհաժողովին մէջ, շատ նեղ սահմաններով։

Պերլինի հռչակաւոր ժողովն էր որ (1878) ընդարձակեց սահմանները, եւ այսուհետեւ աստիճանաբար ծաւալեցաւ Նոր Յոյն երկիրը, մանաւանդ շնորհիւ 1912-13ի պատերազմին, որ լայն տարածութիւններ գրաւեց Մակեդոնիոյ եւ Թրակիոյ մէջ։ Վերջին Մեծ Պատերազմին, արդէն հասած էր իր «մեղալոյն»ին, բայց ներքին պայքարները, պալատական դաւերը Դաշնակիցներուն գարշելի խաղերն ու խարդախութիւնները, վեր ի վայր շրջեցին ամէն բան։ Թուրքերը իսկապէս ծովը փախցին յունական բանակը, որ մինչեւ Էնկիւրիի դուռները հասած էր։

Անշուշտ մեծամոլ աշխարհակալութեան մը կիրքն ալ դեր կ'ունենայ այս քստմնելի աղէտին մէջ։ Այլապէս, գոնէ Իզմիրի (Զմիւռնիոյ) նահանգը պիտի մնար յունական ստացուածք։

Հարցը այն է որ, Յունաստան— ինչպէս Թուրքիայէն բաժանուած ուրիշ ազգեր— կրցան ամիլ, ծաղկիլ ու տիրապետել, նորին իրենց գիտակցութեան եւ յարատեւ պայքարներուն։ Եւ մենք սրտանց կը խնդակցինք իրենց յաղթանակին, եւ, մինչ մնացած ըլլանք մեր գերութեան մէջ։

Ո՛րքան հրահանգիչ դասեր կարելի էր գտնել Յունաստանի արիւրտարուան պատմութեան մէջ, մեզի համար։

Մանաւանդ այս օրերուն, երբ ոչ իսկ իրարու լեզու կ'ուզենք...

Շ.

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ՝ ՆԱՄԱԿ ՄԸ

ՄԱՅՔԸԼ ԱՐԼԷՆԷՆ

ՈՒՂՂՈՒԱԾ «ՅԱՌԱՋ»Ի

ՄԱՄՈՒԼ

ՆՈՐ ՎՏԱՆԳԻՆ ՀԱՆԴԷՊ

«Յուսաբեր» խմբագրականի մը մէջ ժամանակելով լատինացման վտանգը, կը շեշտէ (17 մարտ).

— «Անսերելի պիտի ըլլար իրական վտանգի դէմ հոգեշահ յորդորներ կարդալ եւ բառերէ մարտկոցներ ձուլել։ Անհրաժեշտ է շարժման մէջ դնել մեր ազգային ուժերը՝ առիթով «հօտը» օտարին կեր չդարձնելու համար։ Ցաւալիօրէն, այսքան «անարժէք» գործերով զբաղելու ո՛չ ժամանակ եւ ոչ ալ տրամադրութիւն ունի հայ հոգեւորականութիւնը։ Եւ ոչ իսկ կարողութիւն։ Իր հատընտիր առաջնորդներու գլխաւորութեամբ, ան տենդագին աշխատանքի լծուած է գաղութները պառակտելու, հոս ու հոն թշնամութիւններ սերմանելու, վատթարագոյն անիշխանութիւնը հաստատելու գրեթէ ամէն տեղ եւ ատով իսկ իւղ լեցնելու այն աւերիչ կրակին վրայ, զոր մեր երդիքներուն տակ կը վառեն կա՛մ մեզի օտար եւ կամ մեզմէ օտարացած կրօնաւորներն ու աղանդաւորները։

Ջուր պիտի ըլլար յուսալ, թէ զգաստութեան պիտի գայ հայ կղերը։ Ան «հոգեւորը» ձգած՝ պայքարին կրկէսը իջած է այս աշխարհի «մարմնաւորը» ձեռք ձգելու համար։ Իր դիմակը՝ սքեմը՝ անկարող է այլեւս իր ճշմարիտ դէմքը քօղարկելու եւ հայ կղերը ներկայացնելու հայ հաւատացեալին իբրեւ աննենգ ու անշահախնդիր «միջնորդ» մը իր եւ իր Աստուծոյ միջեւ։ Ուրեմն կը մնայ, որ այս գործին լծուին հայ մտաւորականութիւնը, լծուին հայ հանրային հաստատութիւնները, քաղաքական կուսակցութիւնները, ինքը հայ ժողովուրդը իր բոլոր խաւերով ու հոսանքներով։

Մեզ հետաքրքրողը, անգամ մըն ալ կրկնենք, քնաւ դաւանական հարցերը չեն։ Սակայն անկարող ենք լռել, երբ յուսահատօրէն կը տեսնենք, որ դաւանաբանական ու աղանդաւորական գետնի վրայ, նենգօրէն, գիտակցաբար, մեր ազգային գոյութեան հիմերը կը սղոցուին։

Ձիշդ ա՛յս նկատումներով ու այն իմաստով մենք այս հարցը կ'արծարծենք, զայն յանձնելով բովանդակ հայ ժողովուրդի ուշադրութեան։»

ԿԻՊՐՈՍԻ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ԴԱՏԸ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Պոլսոյ անգլեւթրքական խառն ատեանը մարտ 22ին զբաղեցաւ կարգ մը դատերով։ Նախ նկատի առաւ այն դատը զոր բացած են պատերազմէն առաջ կիպրոս գացած Հայերը, իրենց կալուածներու վերստացման մասին։ Այս ձեւով բացուած դատերը մեծ թիւ մը կը կազմէին։

Երկու կողմերուն փաստաբանութիւնները լսուելէ յետոյ, դատարանը որոշեց թէ ինք իրաւասու է այս դատին 80ը քննելու։ Միայն որոշեց հրաւիրել դատախազները ցոյց տալու իրենց կալուածաթուղթերը, ինչպէս նաեւ բացատրելու թէ մինչեւ ի՛սկ ինչ միջոցներ ձեռք առած են իրենց ինչքերը վերստանալու մասին։

Միւս կողմէ, դատարանը մերժեց դատ կարգ մը անձերու, որոնք կը պահանջէին որ ետ տրուին իգմիրի իրենց գրաւուած կալուածները։ Այս ձեւով դատ բացողներուն մէջ կը գտնուի նաեւ հայ կին մը, տիկին Գոհար։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

30 ՄԻԼԻՈՆ ՈՍԿԻ ՓՈԽ ԿՈՒՏԱՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

ՊՈԼԻՍ, 27 մարտ.— «Վաքըթ» թերթը կ'արձանագրէ Էնկիւրիի մէջ շրջած լաւատեղեկ մը թէ՝ Հանրային Պարտքի անգլիացի եւ ֆրանսացի պատուիրակները Թուրք կառավարութեան առաջարկած են 30 միլիոն անգլիական ոսկիի փոխատուութիւն մը, որուն 20 միլիոնը պիտի յատկացուի հին պարտքերու կտրօնները վճարելու, իսկ մնացեալ 10 միլիոնին կէսը Թրքական դրամին կայունացման, միւս կէսն ալ տնտեսական նոր ծրագրի գործադրութեան։

Թուրքիոյ տնտեսական նոր ծրագիրը

Էնկիւրիէն կը հաղորդեն.—

Տնտեսական ծրագրին պատրաստութիւնը աւարտած է։ Ծրագիրը 600 էջէ կը բաղկանայ եւ կը պարունակէ ընդարձակ վիճակագրութիւններ, զանազան նախատեսութիւններ եւ արտադրութեան զարգացման միջոցները։ Ծրագրին մէջ թելադրուած է որ անտառներու եւ հանքերու շահագործումը նոր խմբակներու տրուիլը օգտակար պիտի ըլլայ, նկատելով որ ազգային հարստութիւնը բաւարար չէ այս գործին համար։ Ակէ զատ ձկնորսութիւնը պիտի զարգանայ, հիւսուածեղէնի գործարանները պիտի ընդարձակուին եւ նորեր բացուին, թուղթի եւ պարկի գործարաններ պիտի բացուին եւ ներածումները սեղմումներու պիտի ենթարկուին։

Վրաստանի գիւղացիներուն դիմադրութիւնը

«Թան» կը գրէ.— Վերջերս Թրքական հող հասած վրացի փախստականներ կր պատմեն թէ գիւղական տնտեսութեանց համաձնացումը գիւղացիներու վճռական դիմադրութեանը կը բախի։ Դարերէ ի վեր անհատական սեփականութեան վարժուած, վրացի ժողովուրդը բան չի հասկնար հաւաքականացումէն, որ ծնած է Ռուսիոյ մէջ եւ ծագում առած բոլորովին ռուսական տնտեսական մասնաւոր պայմաններէ։ Վրացին նախամեծար կը համարէ իր ունեցածը կրակի տալ քան թէ մտնել հաւաքական տնտեսութեանց մէջ։

Շարժումը կը ծաւալի եւ կը սաստկանայ։ Քաղաքական տագնապները, ահաբեկչական արարքները, տուներու եւ հաւաքական ագարակներու հրդեհները իրարու կը յաջորդեն ետեւէն բերելով բազմաթիւ մահապատիժներ, անհատական եւ հաւաքական, ու զսպողական զանազան խիստ միջոցներ։ Բազմաթիւ գիւղերու մէջ, գիւղացիները կը ձգեն իրենց օջախները, գինեալ խումբեր կը կազմեն եւ լեռները կը բարձրանան՝ աւելի լաւ վարելու համար վճռական պայքարը կեղեքիչներու դէմ. ուրիշներ կաշխատին ճամբայ բանալ դէպի Թրքական սահմանագլուխը։

Գիւղացիներու բռնի զօրակոչը

«Թայմզ»ի Բիկայի Թղթակիցը կը հեռագրէ.—

Ժողովրդային գործավարներու խորհուրդը վերջնապէս վաւերացուց այն որոշումը, որով հնգամեայ ծրագրին առթիւ գիւղացիները բռնի պիտի զինուորագրուին իբրեւ բանուոր աշխատելու համար գործարաններու մէջ։

Զօրակոչը ամբողջովին պիտի կատարուի աշխատանքի գործավարութեան կողմէ, որ գործակալներ պիտի ղրկէ գաղգան շրջանները՝ գիւղացիները հաւաքելու համար։ Իւրաքանչիւր շրջանէն առնուելիք գիւղացի աշխատաւորներու քանակը որոշուած է. տեղական իշխանութիւնները, ինչպէս նաեւ հաւաքական տնտեսութեանց վարիչները պատասխանատու պիտի ըլլան հայթայթելու այդ քանակը։ Անմիջապէս որ նոր բազիրները հաւաքուին, աշխատութեան շրջան մը պիտի անցընեն, յետոյ խումբերու բաժնուելով պիտի ղրկուին Խորհրդային Միութեան ուէ մէկ կողմը, մէջն ըլլալով Ուրալները։

Աշխատանքի գործավար Ուզլանովի յայտարարեց թէ այս տարի 1,000,000 գործաւորներ պիտի հաւաքուին այս ձեւով։ Իւրաքանչիւր հաւաքական տնտեսութիւն արդէն հրահանգ ստացած է իր հայթայթելիք թիւին մասին, ու կառավարութիւնը վճռած է մտիկ չընել այս առթիւ ըլլալիք տեղական բոլոր առարկութիւններու։ Գործավարը աւելցուց թէ այս մէթոտները անհրաժեշտ են, որովհետեւ երկրին մէջ հաւաքականացման քաղաքականութիւնը խանգարած է եղանակային գործաւորներու բնականոն հոսանքը, մասնաւորապէս շինութեանց ճարտարարուեստին մէջ։

Անասունածեալ պայմարը կը սաստկանայ

«Թայմզ» կը գրէ թէ խորհրդային իշխանութիւնները որոշած են «հակակրօնական ճիւղեր» բանալ Մոսկուայի եւ Լենինգրադի հաւատարաններուն եւ ուրիշ բարձրագոյն վարժարաններուն մէջ։ Ակէ զատ 28 մայիսն «շրջիկ հակակրօնական ցուցահանդէս»ներ պիտի կազմակերպուին։

Հակաստուածեան ընկերութեան նոր հնգամեայ ծրագրին մաս կը կազմէ ստեղծումը նոր օրաթերթի մը, որմէ օրական 1,500,000 օրինակ պիտի տպուի. հակակրօնական շարժանկարներու թիւը պիտի աւելցուի, շրջուն շարժանկարներով և անթելով պրոպագանդ պիտի կատարուի։

(Ուրեքրու դարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ԱՆԱՏՈԼՈՒԻԷՆ ՔՇՈՒԱԾ ԹՇՈՒԱՌՆԵՐՈՒՆ

ՑԱՆԿ 47

Մէշէդի հանգանակութիւնը 538 տոլար Մարտ 27ի սակով (25.44) 13,686.50
Վաիրամ Թօրամանեան (Մարսէյլ) 20.—
Գումար՝ 13,706.50
46րդ ցանկին գումարը 58,015.—
Ընդհ. գումար 71,721.50

***

538 ՏՈԼԱՐ ՄԷՇԷԴԷՆ

... խմբագիր,

Մէշէդ, (Պարսկաստան) 8 մարտ.— Սուրիա ապաստանած տարագիրներուն օգնութեան հասնելու առթիւ, «Յառաջ»ի սրտառուչ կոչը ջերմ արձագանգ գտնելով Մէշէդի փոքրաթիւ հայ համայնքի սրտում, հոգաբարձութիւնս ձեռնարկեց մի հանգանակութեան, որի արդիւնքը 538 տոլար (հինգ հարիւր երեսուն ութ տոլար) ներփակ ուղարկւում է խմբագրութեանդ, անգլիական բանքի 41/56 փոխանակագրով՝ գանձելի Նիւ Եորքի «Guaranty Trust Co.» բանքից: (Տես վերը):

Բնականաբար սոյն փոխանակագրի փոխարժէքը տեղական ո եւ է բանքից կարող էք գանձել, օրուան արժէքով տոլարը Ֆրանքի վերածելով:

Ներփակ ուղարկւում է նաեւ հանգանակութեան մասնակցողների ցանկը, խնդրելով բարի գտնւել տպագրելու Յերթուժդ, ի գիտութիւն նուիրատուների:

Սոյն գումարը գանձելով կը հաճիք փոխադրել եղբայրական օգնութեան կեդր. ցանձնախումբին, իր նպատակին յատկացնելու:

Ցարգանօք՝ Նախագահ, Ներսէս Օրբէլեան, Գանձապահ՝ Յ. Դ. Պետրոսեան

***

Երուսաղէմի վանքին ցնօրէն ժողովը երկու հանգանակիչ յանձնախումբեր կազմած էր, դրամական օգնութեան եւ զգեստեղէն հաւաքելու համար, ի նպաստ Անատոլուի բեկորներուն: «Սիոն»էն կ'իմանանք թէ հանգանակութեան գումարը կը հասնի 185 պաղեստինեան ոսկիի եւ 875 միլիմի: Ցիկնանց ցանկախումբը եւս հաւաքած է 4 հակ զգեստեղէն:

Ամերիկացի տիկին մը, Միս Լուէլ, հանգանակեց 21 ոսկի 350 միլիմ: Եղած են ուրիշ անհատականհանգանակութիւններ: Բոլորն ալ ղրկուած են Հալէպ:

ԴՈՒՐԵԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ

Դուրեան Յոբելեանի Ազգերիկայի ցանձնաժողովին Գործադիր Մարմինը կը տեղեկացնէ թէ «Դուրեան Մատենադարան»ին համար հանգանակուած է 6572 տոլար 23սենթ: (Այս գումարին մէջ է Պուէնոս Այրէսի հայ գաղութին նուէրը, 664 տոլար 18 սենթ:) Դեռ հարիւր տոլար եւս կայ գանձելի:

Այսպէսով Դուրեան Մատենադարանը կ'ունենայ 3517 անգլ. ոսկի հիմնադրամ մը, որուն տարեկան տոկոսով պիտի հրատարակուին կարեւոր գիրքեր:

ՊԵՐԼԻՆԻ ոստիկանութիւնը երեւան հանեց համայնավար գաղտնի տպարան մը, ուր կը տպուէր *«Կարմիր Հինուոր»*ը: 12 հոգի ձերբակալուեցան:

ՊՐՈՖ. ՍԱՐԳԻՍ ՄԱՏԻԿՅԱՆ

ԲԱՆԱԿ ՎԱԿՈՒՖԻ ՄԱՍԻՆ

Մեր գեղ. Հետաքրքիր է, որ մեր ազգաբնակչության մեծ մասը չի իմանում, թե ինչ է նշանակում «Վակուֆ» բառը։ Ուստի ես կարճ կերպով կանդրադառնամ այդ հարցին։

Վակուֆները հին ժամանակներից մնացած հաստատություններ են, որոնք ունեցել են մեծ նշանակություն։ Վակուֆները ստեղծվել են հարուստների կողմից, որոնք իրենց ունեցվածքի մի մասը նվիրել են հասարակական օգտակար գործերի համար։ Այդ ունեցվածքը կոչվում է «Վակուֆ մալ»։ Վակուֆ մալը կարող է լինել կալվածք, դրամ, գրքեր, գործիքներ և այլն։ Վակուֆ մալի տնօրինությունը հանձնվում է հատուկ անձերի, որոնք կոչվում են «մութավելի»։ Մութավելիները պարտավոր են վակուֆ մալի եկամուտները ծախսել միայն նվիրատուի կամքի համաձայն։

Վակուֆները լինում են երկու տեսակ՝ հասարակական և մասնավոր։ Հասարակական վակուֆները ստեղծվում են հասարակական օգտակար գործերի համար, ինչպես՝ մզկիթներ, դպրոցներ, հիվանդանոցներ, կամուրջներ, ճանապարհներ և այլն։ Մասնավոր վակուֆները ստեղծվում են ընտանիքի անդամների օգտին։ Նրանց եկամուտները ծախսվում են ընտանիքի անդամների կարիքները հոգալու համար։

Վակուֆների մասին առաջին անգամ հիշատակություն է արվում 7-րդ դարում։ Վակուֆների մասին հատուկ օրենք ընդունվել է 1913 թ.-ին։ Այդ օրենքի համաձայն վակուֆները ենթարկվում են հատուկ հսկողության։ Վակուֆների հսկողությունը կատարում է հատուկ հանձնաժողով, որի անդամները նշանակվում են կառավարության կողմից։ Հանձնաժողովը հսկում է, որ վակուֆների եկամուտները ճիշտ ծախսվեն նվիրատուների կամքի համաձայն։

Վակուֆների մասին օրենքը ունի մի շարք թերություններ։ Նախ՝ օրենքը չի պարտավորեցնում մութավելիներին հաշիվ տալ վակուֆների եկամուտների ծախսման մասին։ Երկրորդ՝ օրենքը չի պարտավորեցնում մութավելիներին հրապարակել վակուֆների եկամուտների ծախսման մասին հաշվետվությունները։ Երրորդ՝ օրենքը չի պարտավորեցնում մութավելիներին հրապարակել վակուֆների եկամուտների ծախսման մասին հաշվետվությունները։ Չորրորդ՝ օրենքը չի պարտավորեցնում մութավելիներին հրապարակել վակուֆների եկամուտների ծախսման մասին հաշվետվությունները։

Վերջերս Ազգային ժողովում քննարկվեց վակուֆների մասին նոր օրենքի նախագիծը։ Նախագիծը նախատեսում է վերացնել վերոհիշյալ թերությունները։ Նախագիծը նախատեսում է, որ մութավելիները պարտավոր են հաշիվ տալ վակուֆների եկամուտների ծախսման մասին։ Նախագիծը նախատեսում է, որ մութավելիները պարտավոր են հրապարակել վակուֆների եկամուտների ծախսման մասին հաշվետվությունները։ Նախագիծը նախատեսում է, որ մութավելիները պարտավոր են հրապարակել վակուֆների եկամուտների ծախսման մասին հաշվետվությունները։

Նախագիծը նախատեսում է նաև, որ վակուֆների եկամուտները չեն կարող ծախսվել նվիրատուների կամքին հակառակ։ Նախագիծը նախատեսում է, որ վակուֆների եկամուտները չեն կարող ծախսվել նվիրատուների կամքին հակառակ։ Նախագիծը նախատեսում է, որ վակուֆների եկամուտները չեն կարող ծախսվել նվիրատուների կամքին հակառակ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԱՄԱՆ ՔԱՆԴԵԼ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

...նչպէս ժամանակին տեղե-
...ուցինք, Երեւանի մէջ գո-
...ան կազմակերպութիւններ
...քելադրէին շուտով քանդել
...ւանի փողոցի Պօղոս-Պետ-
...կեղեցին։ վերջապէս սկսան
...ադումի այդ աշխատանքները
...ան ամռուան սկիզբը։
...երը կը քանդէին, երեւան ե-
...ին որժանկարներ, որոնք
...արժէք կը ներկայացնէն
...արուեստի պատմութեան
...ահկէտէն։
...Շէնքին ամէնէն հին մասին
...ը, որ կերած էր մօտաւոր 1679ի
...երկրաշարժէն, պատերուն
...կը ներկայացնէր քանի
...կը մասնաւորաբար խո-
...խաւեր, պատերուն այդ
...ին կողմը, պատերուն մէջ
...ը ունի 5—6 խաւեր, որոնք
...պատկերացնէն զանազան
...արշրջաններու նկարներ։ Ներ-
...ն 3—4 խաւ ծեփերը որմա-
...ներ են, որոնց ամէնէն նո-
...արներ են, որոնց ամէնէն նո-
...1131 թուականի գործ է։
...Ասոնց արուեստը բոլորովին
...արբեր է բոլոր այն նմոյշնե-
...ն, որոնք ծանօթ են 13րդ դա-
...ին ասոնի (Անի, Հաղբատ, Բո-
...ի ասոնի (Անի, Հաղբատ, Բո-
...ր, Գեղարդ)։ Հաւանաբար կը
...ատկանին ժ. Է. Ե. դարաշըր-
...աններուն։ Ամէնահին որմա-
...արը որոշ է, որ կը պատկանի
...-9.դարերուն, որովհետեւ անոր
...ուեստին մէջ կը տեսնուին
...անդիտութիւններ (analogie)։
...Այդ տեսակէտին ուժ կուտայ
...ան շինութեան կաթուղիկեան
...ուր։
...Շէնքին ամէնէն հին մասին
...արմինը սկսած է ուսումնասի-
...ել այս որմանկարները։ Այս
...աճառաւ եկեղեցիին քան-
...ումի աշխատանքները ընդհատ-
...ած են ժամանակուան մը հա-
...մար։

ՆՈՐ ԱՐԱԲԿԻՐԻ ՄԷՋ

Նոր Արաբկիրն ալ, որուն հի-
...ը դրին արտասահմանէն հասած
...ալ գաղթականները, լծուած է
...աւաքական արդիւնաբերու-
...եան գործին (կոլխոզ)։ Մակայն,
...ըչ խորհրդ. Հայաստան (11
...արտ), գիւղին մէջ կան ան-
...ասներ, որոնք կապ կը պա-
...հն ունեւոր եւ յետադէմ գիւ-
...ացիներու հետ, քանդելու հա-
...մար գիւղատնտեսական հասա-
...նական կազմակերպութիւնները,
...կամ շինելու համար եկեղեցի
...ը։ Գիւղային խորհուրդի նա-
...խագահը, կայծակ Ղազարեան
...եւ ե. Ղազարեան, նենգաւոր-
...թեամբ ուզած են ամբաստանել
...համայնական գիւղատնտեսու-
...թեան նախագահը։ Հնարութիւնը
...ցոյց կու տայ, որ Ղազարեան
...ինք է յանցաւորը։ Այն ատեն կը
...սիրուի սպառնալ այսպէս.—
...«Նոր Արաբկիրի ժողովուրդը
...պէտք է վախնայ ինձմէ ու են-
...թարկուի, ապա թէ ոչ մէկիկ
...մէկիկ գետին կը ձգեմ հասած
...տանձի նման...»։

Ղազարեանի կինը եւս, կո-
...մունիստ ըլլալով հանդերձ, բա-
...ւական «օլինպազ», խառնակչու-
...թիւն կ'ընէ բլիլին մէջ, եւ ո՛վ
...որ կ'ամբաստանէ իր ամուսինը,
...ինք ալ իր կարգին «ընդդիմա-
...դիր» կ'անուանէ զայն, կ'ըսէ
...նոյն թերթը։

ՊՈՒՆԿՈՒԻԹԵԱՆ ԴԷՄ

«Ֆրանսայի Աւետարանական
...ողովրդային Առաքելութիւն»ը
...ուժգին պայքար մը բացած է
...պոնկուիթեան դէմ։ Եւ, ապահո-
...վելու համար յաղթանակը, գործի
...սկսած է նախ Նիսի մէջ։

Խոստովանինք, որ դժուար է
...պայքարը, եւ յաղթանակը՝ քիչ
...մը անյոյս։ Շուիէնհաուէր կը
...կարծէ թէ պոնկուիթեան գլխա-
...ւոր պատճառը միակնութիւնն է։
...Արդարեւ Արեւելքի մէջ, ուր
...մարդիկ բազմակին են, պոնկու-
...թիւնը նուազ գարգացած է։ Մինչ-
...դեռ Արեւմուտքի մէջ,— Փարիզ,
...Լոնտոն, Պերլին, Մոսկուա,—
...պոնկուիթիւնը արհեստ մըն է։

Ամէնքի մէջ եւս բազմա-
...կնութիւնը ընդունուած էր հե-
...թանոսական քաղաքակրթութեան
...օրերուն, եւ հիւանդութիւնները
...նուազ էին եւ մարդիկ երջանիկ։
...Պէ՞տք է, ուրեմն, վերագառնալ
...բազմակնութեան։ Ատիկա անկա-
...րելի է։ Կ'ըսեն բանիմացները։ Ներ-
...կայ դարուն, երբ կիները ազա-
...տագրուած են, — եւ դեռ աւելի
...ազատագրուելու փափաքներ ալ
...կան,— բազմակին այրերու ի-
...րաւունքը վայելելու գանկու-
...թեամբ՝ կիներն ալ պիտի պա-
...հանջէին բազմայր ըլլալ։ Եւ, այն
...ատեն, Եհովա ... նորէն ջրհեղեղ
...կ'ընէ ապահովաբար։

«Ֆրանսայի Աւետարանական
...ողովրդային Առաքելութիւնը»
...շատ բարակին մասին չի խորհիր
...կ'ընդունի, որ մարդիկ կրնան զս-
...պել կամ բթացնել կարգ մը զօ-
...րաւոր բնազդային գանկութիւններ։
...Ինչպէս։ կամ ի՞նչպէս պայքարիլ
...պոնկուիթեան դէմ։ Փորձուած
...բոլոր միջոցները ծիծաղելի են։
...Օրէնքները խաբուած կիներն է, որ
...կը պատժեն, եւ կը խոնարհին
...խաբող այրին առջեւ։ Ցմարու-
...թիւն է վերջապէս փճացնել ապ-
...րանքը, պէտք է փճացնել միայն
...ու միայն սպառողը։

Պոնկուիթեան դէմ պայքար
...բանալով, այս առաքեալները կը
...պնդեն թէ կիները կը սայթաքին
...առաջին անգամ՝ երբ կը վերա-
...դառնան վարժարաններէն դէպի
...տուն։ Ճամբու ընթացքին է, որ
...Ադամ կը մօտենայ այս դպրոցա-
...կան փոքրիկ Եւաներուն։ Եւ
...Ծննդոց գիրքին առաջին պատ-
...մութենէն յետոյ, Ադամ այս
...անգամ կը գանգատի թէ աստուա-
...ծաշնչական պատուհին հետ կինը
...իրեն տուած է հիւանդութիւն
...մըն ալ։ Հիւանդութիւնը կի՞նը
...տուած է այր մարդուն, ա՞յրը
...տուած է կնոջ։ Ինչ հարկ գիտնալ,
...պոնկուիթիւնը միայն հիւանդու-
...թիւն չի տարածեր, այլ կը քան-
...դէ նաեւ ընտանիքը։

ԼՈՆՏՈՆԷՆ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ

Լոնտոն. Հնդկաստան երկաթու-
...ղային սպասարկութիւնը, որ պաղ-
...տատի գծին միջոցով կը կատար-
...ուի, պարսկաստանի ճամբան կար-
...ճցնելու տեսակէտով ալ օգտակար
...եղած է։ Գծին վրայ, Գըզըլ Րիպա-
...թէն ինքնաշարժով քանի մը ժա-
...մէն կարելի է պարսկական Հողը
...մտնել։ Ինքնաշարժի կանոնաւոր
...սպասարկութիւն կայ արդէն Գը-
...զըլ-Րիպաթ— Հանքին— Զուհուպ
...—թէհրան քաղաքներուն միջեւ։
...Մահճաբարձ վագոններու ընկերու-
...թիւնը թէհրանի եւ Գըզըլ Րի-
...պաթի կայաններու միջեւ ինք-
...նաշարժի սպասարկութիւնով շա-
...հագրգռուիլ սկսած է։ Այնպէս որ,
...ասկէ վերջ, Լոնտոն յանձնուած
...Թղթատարական ծրար մը 12 օրէն
...թէհրան պիտի կրնայ հասնիլ։

Պարսկաստանի ճամբորդները
...նախապէս հիւսիսային ճամբով
...կովկասէն պաթում ու անկէ ալ
...Պոլիս կ'երթային։ Ճամբորդներէն
...շատեր ալ պարսից ծոցէն մեկնող
...շոգենաւեր կը նստէին։ Մինչդեռ
...հիմա, Գըզըլ Րիպաթի կայարանէն
...մինչեւ քէրքիւք եւ մինչեւ Նու-
...սէյպին ինքնաշարժով ու անկէ ալ
...գարձեալ երկաթուղիով Պոլիս
...կ'անցնին։

Սէնի նահանգապետը կը
...խորհի որոշ եւ անփոփոխ գին մը
...հաստատել հանրակառքերու, ճիշդ
...ինչպէս մետրօներու մէջ։

Լիմոժի մէջ օստիկանները պի-
...տի ունենան գիշերը լուսաւոր գա-
...ւազաններ, ուղղութիւն տալու հա-
...մար կառքերուն եւ անցորդնե-
...րուն։

ԹՈՒՐՔԻԱ

(Ջաղուած Թուրք Թերթերէն)

ՄՈՒՐԱՑԿԱՆՆԵՐԸ

Մուրացկանները սկսած են
...հաւաքել պոլսոյ մէջ։ Երեք
...օրուան մէջոցին 200 հոգի
...հաւաքուած են արդէն եւ հաւա-
...քումը պիտի շարունակուի մինչեւ
...որ փողոցներուն մէջ մուրացկան
...չմնայ։ Պիտի թողուին միայն այն
...մուրացկանները որոնք մանր
...իրեր կը ծախեն. անոնք ալ պար-
...տաւոր պիտի ըլլան վաճառորդի
...վկայական առնելու։

ՄԻՒՐԷՖՔԷԻ ՔԱՐԻՒՂԸ

Ադրբէջանի թուրքի մը ա-
...ռաջարկով, Միւրէֆքէի մէջ
...քարիւղի հորեր կը փնտուին։
...այս գործին ձեռնարկող խմբակը
...կառավարութենէն արտօնութիւն
...խնդրած է պեղումի գործողութեան
...սկսելու համար։

Ցրուած տեղեկութեանց հա-
...մաձայն, Միւրէֆքէի մէջ շատ
...տեղեր քարիւղ տեսնուած է։ Վա-
...ճառականի մը պարտէզէն ելած
...սեւ հեղուկ մը քննութիւնով տես-
...նուած է որ հում քարիւղ է։ Ներ-
...կայիս քննութիւն կը կատարուի
...այս քարիւղին քանակութիւնը
...ստուգելու համար։

Քարիւղի ծանօթ ընկերութեան
...մը մէկ քարտէսին մէջ ալ հա-
...րուստ հանքեր գոյց կը տրուին
...Միւրէֆքէի մէջ։ Այս քարտէսը
...կը յայտնէ թէ յիշեալ շրջանա-
...կին մէջ 130 տարուան քարիւղ
...կը գտնուի։

Տեղագիրները կ'ըսեն նաեւ թէ
...նախապէս եղած երկրաշարժի մը
...միջոցին քարիւղի առուակներ հո-
...սած են դէպի ծով։

ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ ԹԵՐԹԵՐՈՒՆ

Ազգ. մեծ ժողովին ներկա-
...յացուեցաւ օրինագիծ մը, թեր-
...թերու ըլլալիք օժանդակութեան
...մասին։ կարգ մը երեսփոխաններ
...պահանջեցին որ օգնութիւնը Հա-
...ւասարապէս ըլլայ Թուրքիոյ մէջ
...հրատարակուած բոլոր քաղաքա-
...կան թերթերուն։ Եուսուֆ Ագբու-
...րա պէյ խօսք առնելով ըսաւ.

— Նոր տուներուն ծառայու-
...թիւնը հասկցանք, բայց թեր-
...թերն ալ թող քիչ մը լուրջ ըլլան,
...դուրս ելլեն վաւեշտի սա տարա-
...զէն։ կիներու պատկերներ կը հրա-
...տարակեն, որ ամբողջ կէս էջ մը
...կը ծածկեն։ Ասիկա ի՞նչ կապ ունի
...յեղափոխութեան հետ։ կարգալ
...չգիտցողն ալ կը կարդայ ասիկա։

Օրինագծին համաձայն, տա-
...րեկան 7500 ոսկի պիտի տրուի
...Թուրքերէն այն օրաթերթերուն,
...որոնք «ոսթաթիֆ» մեքենայով
...կը տպուին, 65×95 ծաւալով ու-
...ղիղ մեքենայի վրայ տպուող թեր-
...թերուն՝ 2500, 57×82ի վրայ
...տպուողներուն՝ 2000։

Այս գումարները առաջին
...տարուան համար են։ Երկրորդ
...տարին այս գումարներուն երկու
...երրորդը պիտի տրուի, իսկ երրորդ
...տարին՝ մէկ երրորդը, եւ յետոյ
...պիտի դադրի օժանդակութիւնը։

Այս օգնութիւնը կ'ըլլայ,
...նկատելով որ թուրքերէն նոր տա-
...ռերու գործածութեան տոթիւ
...թերթերը մնասի ենթարկուեցան։

Առաջարկողներ եղան որ շա-
...բաթաթերթերն ու ամսաթեր-
...թերն ալ օգտուին օժանդակու-
...թենէն։ Առաջարկը յանձնուեցաւ
...համապատասխան յանձնաժողովին։

ՕԳԱՒԱՌԷՆ

...[illegible]
...Ալլասերմ[illegible]դի
...օտարացման կ[illegible]
...րակ ցաւն ալ մեծ
...մեր գժբախտ հայրենակից-
...գլխուն։ Անշուշտ վտանգը աւելի
...ծանր է քաղաքներու ապականուած
...մթնոլորտին մէջ։

Այդ քաղաքներու մէկն է
...Լիոնը։

Դժուար է ներկայացնել ճշ-
...գրիտ պատկերը, սակայն գաղա-
...փար մը կրնանք կազմել կարգ մը
...ծանօթութիւններով։ Ցաճախ կը
...տեսնես կամ կը լսես որ ծանօթ
...ընտանիքի մը անդամը վարակուած
...է այդ ախտաւոր հիւանդութեամբ
...Հարցը նախ ինքներնդ կուտաս,—
...ինչպէ՞ս կ'ըլլայ որ այդ առողջ
...կազմով, կարմիր երեսներով տղան
...կամ աղջիկը այդ հիւանդութեամբ
...վարակուի։ Յետոյ ժառանգու-
...թի՞ւն մը արդեօք։ Չես կրնար
...պատասխանել, կը գտնես ծնողքը
...որ իր կարգին մտահոգ, շուարուն,
...չի գիտեր ի՞նչ պատասխանէ...։

Մեզի վերապահելով մեր
...կարգ մը թելադրութիւնները,
...պիտի խնդրէինք փարիզի բժշկա-
...կան Միութենէն որ ինչպէս փա-
...րիզի նոյնպէս գաւառներու հա-
...մար ղրկէր առողջապահական
...թռուցիկներ, գրուելու համար
...ժողովուրդին։

Դժբախտաբար աշխատանքի
...արկածներն ալ անպակաս են,
...մատ, սրունք, աչք, բազուկ
...կորսնցնող շատ մը երիտասարդ-
...ներ ունինք։ Անշուշտ արկածը յա-
...ճախ կամքէ անկախ է։ Բայց շա-
...տեր օրական քանի մը ֆրանք ա-
...ւելի շահելու համար, կը մտնեն
...վտանգաւոր ու իրենց չհասկցած
...գործերու մէջ։

Մ. Ֆէր Պետրոսեան

ԷՄՓԷՐԱՆԹՕ

Ժամանակին, Էմփերանթօն
...շատ խօսեցուց իր վրան։ Բայց
...այսօր քիչ անգամ կը յիշուի։
...Երեւի մարդիկ հիմա բազմա-
...լեզուեան են, եւ պէտք չունին
...օժանդակ լեզուներու։ Ինչ որ ալ
...ըլլայ, կարելի չէ ուրանալ Էսփէ-
...րանթոյին արժէքը, զոր հաստա-
...տած է նաեւ Ազգերու Դաշնակ-
...ցութիւնը, 21 սեպտեմ. 1922ին։
...Եւ այդ թուականէն ի վեր կը
...գործածուի ժընեւի Աշխատանքի
...Միջազգային Գրասենեակին կող-
...մէ, մասնաւորաբար ամէն երկու
...ամիսը մէկ անգամ հաղորդա-
...գրութիւնն ընելու համար իր
...գործունէութեան։

Երբ, 1925ին, Փարիզի մէջ
...գումարուեցաւ Միջազգային
...առգրական Միութեան խորհր-
...դաժողովը, որոշուեցաւ Էսփէրան-
...թօն ընդունիլ իբրեւ «յատակ
...լեզու» եւ զայն գործածել մի-
...ջազգային հեռագրական հաղոր-
...դութեանց ընթացքին այն
...[illegible]ը, որ ունին լատինական
...եւ [illegible] լեզուները։

Ներ[illegible]աշխարհի վրայ
...գոյութիւն ունին անթիւ աւելի
...քան չիսուն կայաններ, որոնք
...կանոնաւորաբար կը խօսին ու գոս
...եւ տեղեկութիւն կուտան Էսփէ-
...րանթօ լեզուով։

Լիոնի, Լայփցիկի եւ Ֆրանք-
...ֆորթի առեւտրական հսկայ տո-
...նավաճառներուն կազմակերպիչ-
...ներ Էսփէրանթօն կը գործածեն
...15-20 լեզուներու մէջ իբրեւ
...չորրորդ կարգի լեզու։

Վերջապէս Էսփէրանթոյի դա-
...ընթացքներ կան, կամաւոր կամ
...պարտաւորիչ։ Հունգարիոյ, Չեխո-
...սլովաքիոյ, Ռուսիոյ, Շուէտի,
...Ցունաստանի, Լեհաստանի մէջ։
...Վիէննայի մէջ անգեալ տարի
...բացուեցաւ Էսփէրանթոյի Միջազ-
...գային Թանգարանը։

ՆԱՄԱԿ ԹՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՄԱՐԴԱՍԷՐի ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Յառաջիկայ կիրակի, մարտ 30, Մ. Յովհաննէս Մկրտիչ ե-
...կեղեցւոյ մէջ յաւարտ պատա-
...րագի՝ պիտի մատուցուի հոգե-
...հանգստեան պաշտօն՝ Տիարպէ-
...քիրի ֆրանսական նախկին հիւ-
...պատոս՝ հայասէր Պ. Կիւսթաւ
...Մէյրիէի յիշատակին։

Պ. Կ. Մէյրիէ, 1895ի հայ-
...կական կոտորածներու միջոցին,
...Տիարպէքիրի մէջ ազատած է
...բազմաթիւ Հայերու կեանքը։

Հրաւիրուած են օտար պաշ-
...տօնական անձնաւորութիւններ։
...կը հրաւիրուի նաեւ ամէն Հայ։

Հոգաբարձութիւն

"ՅԱՌԱՋ,,Ի ԹԵՐԹՕՆԸ — 7 —

ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ՅՈՒՇԵՐԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԱՌԱՋԻՆ ՄՈՒՏՔԸ ԵՐԿԻՐ

Բացի եօթը Խնուսցի տը-
...ներէն՝ Ալաշկերտցի Մելքոն
...Բաբերդցի Աբշակը, որոնք
...ու ըլլալու պատճառով չկր-
...ն հանել խմբին, հոն ւմնա-
...ը, ըսելով Ապրոյին, թէ «Ե-
...հոս կոտորած ըլլայ, մենք
...այս 7 տղաներու հետ կը
...տպանենք, ունենալով բա-
...կան զէնք»։

Ապրօն վալադ-Սաֆոյին իր
...պահելով՝ վերադարձրեց
...Կովկաս, իսկ մեզի տուաւ
...իշ երկու հոգի վարդովցի
...ղաղներ։

Նոյն օրը գացինք Բինգօլայ
...որի տակը։ Երկրորդ օրը ան-
...նք Կիւմկիւմի կողքէն, Ջիբ-
...նցի Հավիդիէններու մէջէն, ուր
...գտնուին 1500 ձիաւոր Հա-
...դիէններ, գացինք Գիւնդէր Ի-
...մար գիւղատնտեսական հասա-
...նական կազմակերպութիւնները,
...կամ շինելու համար եկեղեցի
...ը։ Գիւղային խորհուրդի նա-
...խագահը, կայծակ Ղազարեան
...եւ ե. Ղազարեան, նենգաւոր-
...թեամբ ուզած են ամբաստանել
...համայնական գիւղատնտեսու-
...թեան նախագահը։ Հնարութիւնը
...ցոյց կու տայ, որ Ղազարեան
...ինք է յանցաւորը։ Այն ատեն կը
...սիրուի սպառնալ այսպէս.—
...«Նոր Արաբկիրի ժողովուրդը
...պէտք է վախնայ ինձմէ ու են-
...թարկուի, ապա թէ ոչ մէկիկ
...մէկիկ գետին կը ձգեմ հասած
...տանձի նման...»։

Ղազարեանի կինը եւս, կո-
...մունիստ ըլլալով հանդերձ, բա-
...ւական «օլինպազ», խառնակչու-
...թիւն կ'ընէ բլիլին մէջ, եւ ո՛վ
...որ կ'ամբաստանէ իր ամուսինը,
...ինք ալ իր կարգին «ընդդիմա-
...դիր» կ'անուանէ զայն, կ'ըսէ
...նոյն թերթը։

ՊՈՒՆԿՈՒԻԹԵԱՆ ԴԷՄ

«Ֆրանսայի Աւետարանական
...ողովրդային Առաքելութիւն»ը
...ուժգին պայքար մը բացած է
...պոնկուիթեան դէմ։ Եւ, ապահո-
...վելու համար յաղթանակը, գործի
...սկսած է նախ Նիսի մէջ։

Խոստովանինք, որ դժուար է
...պայքարը, եւ յաղթանակը՝ քիչ
...մը անյոյս։ Շուիէնհաուէր կը
...կարծէ թէ պոնկուիթեան գլխա-
...ւոր պատճառը միակնութիւնն է։
...Արդարեւ Արեւելքի մէջ, ուր
...մարդիկ բազմակին են, պոնկու-
...թիւնը նուազ գարգացած է։ Մինչ-
...դեռ Արեւմուտքի մէջ,— Փարիզ,
...Լոնտոն, Պերլին, Մոսկուա,—
...պոնկուիթիւնը արհեստ մըն է։

Ամէնքի մէջ եւս բազմա-
...կնութիւնը ընդունուած էր հե-
...թանոսական քաղաքակրթութեան
...օրերուն, եւ հիւանդութիւնները
...նուազ էին եւ մարդիկ երջանիկ։
...Պէ՞տք է, ուրեմն, վերագառնալ
...բազմակնութեան։ Ատիկա անկա-
...րելի է։ Կ'ըսեն բանիմացները։ Ներ-
...կայ դարուն, երբ կիները ազա-
...տագրուած են, — եւ դեռ աւելի
...ազատագրուելու փափաքներ ալ
...կան,— բազմակին այրերու ի-
...րաւունքը վայելելու գանկու-
...թեամբ՝ կիներն ալ պիտի պա-
...հանջէին բազմայր ըլլալ։ Եւ, այն
...ատեն, Եհովա ... նորէն ջրհեղեղ
...կ'ընէ ապահովաբար։

«Ֆրանսայի Աւետարանական
...ողովրդային Առաքելութիւնը»
...շատ բարակին մասին չի խորհիր
...կ'ընդունի, որ մարդիկ կրնան զս-
...պել կամ բթացնել կարգ մը զօ-
...րաւոր բնազդային գանկութիւններ։
...Ինչպէս։ կամ ի՞նչպէս պայքարիլ
...պոնկուիթեան դէմ։ Փորձուած
...բոլոր միջոցները ծիծաղելի են։
...Օրէնքները խաբուած կիներն է, որ
...մեր քով։ Նա մեր աւելորդ փամ-
...փուշտները հաւատարիմ մարդու
...յանձնեց, իսկ վրանիս կապուած-
...ները թողեց մեր քով։ Ղըզըլ-Ա-
...ղաճցիք (գինուորները) ըսելով,
...թէ առայժմ գործ չկայ, խնդ-
...րեցին Ապրոյին, որ իրենք Ղը-
...զըլ-Ագաճ իջնան։ Ապրօն համա-
...ձայնեց, թողնելով իրենց քով
...հրացաններն ու փամփուշտները։
...Հոն իջացին 2 տասնապետ եւ
...5 գինուոր, բոլորն ալ Ղըզըլ Ա-
...ղաճցիք։ Մնացածներս, որոնք
...զանազան երկրներից էինք, ու-
...ղարկուեցանք Սասուն։

Ապրօն տասնապետներից
...պահանջեց ըրած ծախսերու հա-
...շիւները. 6 ոսկիէն ծախսուեր
...էր 3 ոսկի, իսկ 3 ոսկի և մի ժա-
...մացոյց քովերնին էր մնացեր։
...Ապրօն պահանջեց այդ 3 ոսկին
...ու ժամացոյցը, բայց տասնա-
...պետները չտուին, ըսելով, որ
...փողը արդէն ծախսեր են իրենց
...տան պէտքերու համար, իսկ
...ժամացոյցը կը վերցնեն ճանա-
...պարհին թալանած անձնական
...ժամացոյցի փոխարէն (բայց
...այդ ժամացոյցը կազմակերպու-
...թեան կը պատկանէր եւ ոչ թէ
...իրենց)։ Այդ բանը Ապրոյի վրայ
...վատ տպաւորութիւն թողեց եւ
...հարցի լուծումը թողեց մինչեւ
...վերջին խմբերի գալը։

Ամսապիսով հոն թողնելով 7
...հրացան, ատրճանակներ եւ մեր
...աւելորդ փամփուշտները, մենք
...գացինք Սասուն։

* * *

Մօտաւորապէս Օգոստոսի
...վերջին էր, որ մենք հասանք
...Սասուն։ Հոն կը գտնուէր Օղիկ-
...եան Արմենակը *)։ Անգլիական
...կոնսուլն էր նրան ղրած հոն,
...նպաստը ցրելու համար։ Հոն էր
...նաեւ Վարդան վարդապետը, մի
...որոշ չափով ալ Սասունցի ժո-
...ղովուրդ։

Իջանք նորէն դաշտ, ուր թա-
...փառեցանք մօտաւորապէս 20
...օր՝ Բերդակ, Ալւարինջ, Հաւա-
...տորիկ գիւղերը եւ Առաքելոց
...վանքը։

Ապրոյի որոշմամբ մեզի ա-
...ռաջնորդ էր Զրից Համբարձու-
...մը, իսկ ինքը Ապրօն գացած էր
...Մուշ քաղաքը։ Այդ առենները
...Մուշ կը գտնուէին բոլոր դես-
...պանները **) եւ կը շարունակէին

*) Սլաք։

**) Խօսքը հիւպատոսներու
...մասին է, որոնք, Սասունի 1894
...ի ապստամբութենէն յետոյ,
...ղրկուած էին քննութիւն կատա-
...րելու համար։ Խմբ.։

Սասունի անցեալ կռիւներու քն-
...նութիւնը։ Ապրոյից լուր եկաւ,
...որ մենք նորէն Սասուն բարձ-
...րանանք։ Այդ ժամանակները
...Հնչակեաններէն կային Ռուբէն
...անունով տղայ մը, որ Դաշտի
...մէջ պրոպագանդ կ'ընէր (ինքը
...ուսած էր Էջմիածին) եւ Տիգրա-
...նակերտցի Պ. Թովմասը, որ Սա-
...սուն կը գտնուէր։ Այդ երկուքն
...ալ շատ ազնիւ եւ շիտակ մար-
...դիկ էին. եկան Ապրոյի քով,
...տեսնուեցան եւ գործը հասե-
...րաշխութեամբ առաջ կը տա-
...նէին։ Ռուբէն (Ռուբէնի կեղծ ա-
...նունը Խուրշուդ էր) Դաշտի մէջ
...հանգանակութիւն կ'ընէր (ցորեն
...կը հաւաքէր) Սասունցիներու
...համար։ Կարճ ժամանակուան
...ընթացքում Ռուբէնը մասնու-
...թեամբ ձերբակալուեց։

Երկրորդ անգամ Սասուն գը-
...նալնուս եկան մեր Բոլ, մասր
...Զօրլ եւ մի եւրոպացի բժիշկ։
...Հոն թափեցին մօտ 300 Մշեցի
...բանուրներ, անմիջապէս փութ
...շինեցին, հացերը սկսեցին ե-
...փել եւ ժողովրդին բաժին տալ։
...վարպետները սկսեցին տներ
...շինել։ Ցորենը մեր կարաւանով
...կը կրուէր։ Շատ կարճ ժամա-
...նակամիջոցի մէջ տները շինուե-
...ցան, որովհետեւ ամբողջ Սա-
...սունցիք ալ վարպետներուն հետ
...կ'աշխատէին։ Բրդերուն իսկ
...փայտ կրել կուտային իրենց
...ձիերով, որովհետեւ Սասուն
...փայտ չկայ (հարկաւ Բրդերուն
...կը վճարէին)։ Այդ միջոցին ե-
...կաւ 75 Լորի բեռ բամպակ, որե-
...ցին ժողովրդին։ Եկաւ նաեւ
...կարպետ, վերմակ, թաղիք, կա-
...ցին, փէտտա, երկաթէ թիակ,
...բահ, անգլիական ձեւի բուրղու-
...ներ եւայլն...։ Հաւասարապէս
...բաժնեցին ժողովրդին։ Գիւղե-
...րու մէջ գտնուած չաղացներն
...ալ շինուեցին եւ սկսեցին ցորեն
...ցրուել։ Նոյն ատեն Դալուորիկցի-
...ներէն իւրաքանչիւրին Սուլթա-
...նին հրաժանով մի մի ոսկի, իսկ
...վերի գիւղերու ժողովրդին աւե-
...լի պակաս, բաժնեցին։ Յատկա-
...ցրած դուժարէն 20,000 ղրուշ
...թուրք պաշտօնեաները կերան։

(Շար.)

Կարդացէք և Տարածեցէք
ՅԱՌԱՋը

Հրոսախումբեր Ադրբէջանի մէջ

«Օտլու Եուրտ» մասնաւոր աղբիւրէ մը կը տեղեկանայ թէ Աղտաշի (Ադրբէջան) կողմերը 150 հոգինոց հրոսախումբ մը կազմուած է։ Այս հրոսախումբը քաղաք մտնելով ջարդած է համալնավարները եւ կարմիր բանակը ճեղքելով յաջողած է լեռները քաշուիլ։ Հրոսախումբին պետն է Մէհմէտ Քասըմ պէյ։

ՆՈՐ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐ

Դարձեալ նոյն թերթը կը գրէ թէ վերջին օրերս Չեկան մեծ թիւով մարդիկ ձերբակալած եւ բանտարկած է։ Ասոնց մէջ են Գանձակէն Հաճի Եագուպ Պիրատէր զատէ, Մուսաֆա-տը, Ալի Ալիեւ, Քասըմ Գարամուսալը, Մէհտի Մէհմէտ Գա-րամուսալը, Սէմէտ Ապիլով, Մէհտի Ալէքպէրով, Սարը Քաֆ-ֆար եւ ուրիշ բազմաթիւ ազգայնականներ։

Մակեդոնացիները զինաթափ չեն ըլլար

Պելկրատէն կը հեռագրեն.—

Վերջին օրերս Սոֆիայի, Փէթրիչի և Ճումայի շրջաննե-րուն մէջ կատարուած ձերբակալութիւններ զինաթափ չեն կոցած ընել մակեդոնացի յեղափոխականները, որոնք ծրագրած են շարք մը նոր եղեռնագործներ կատարել եուկոսլաւ հողին վրայ։ Որոշած են Սկիւպի մէջ սպաննել Կիքա Լազիչը, Պել-կրատի նախկին ոստիկանական տեսուչը, որ բուռն գործու-նէութիւն ունեցած էր Հարաւային Սերպիո[illegible]պահ-պանելու մասին։

Կը հաստատուի նաեւ թէ Մակեդո[illegible]ած են յարաբերութեան մէջ մտնել եուկո[illegible]ավար բոլիշ-ներուն հետ, մասնաւորապէս [illegible]րական կեդ-րոններուն մէջ, ուր նոյնպ[illegible]ը պիտի կատար-ուէր տեղւոյն հիւսուած [illegible]գործարաններուն դէմ։

Եուկոսլաւիոյ հան[illegible]ն կարծիքը մեծ շահագրգռութեամբ կը հետեւի դէպքե[illegible]արգացման։

ԲՈԼՈՐ[illegible]ՐՉՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԻ

«Թայմզ»ի թղթակիցը կը հեռագրէ Սոֆիայէն.

Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ դիւանագիտական միջա-մտութիւնը Մակեդոնիոյ Յեղափոխական կազմակերպութեան խնդրին՝ նոր գործողութեան մղեց պուլկար կառավարութիւնը։ Բացի մակեդոնացի յեղափոխականներու դէմ արդէն իսկ ձեռք առնուած միջոցներէն, կառավարութիւնը հիմա ալ հրամայեց ձերբակալել Մակեդոնական Միջազգային Յեղափոխական կազ-մակերպութեան երկու խմբակներու բոլոր գործօն անդամները, մէջն ըլլալով հատուածներու բոլոր պետերը եւ Միխայլոֆի ու Փրոթոկէրոֆի կոմիտէներու կարգ մը անդամներ։

Յայտնի չէ թէ այս հրամանը պիտի գործադրուի՞, թէ ներ-կայ պայմաններուն մէջ ակնարկուած բոլոր մարդիկը անմի-ջապէս կրնա՞ն գտնուիլ։ Բայց այն իրողութիւնը թէ նման ո-րոշում մը տրուած է՝ կարեւոր դէպք մըն է պուլկար կառա-վարութեան եւ Մակեդոնական կազմակերպութեան յարաբե-րութեանց մէջ, որոնք մէկէ աւելի առիթներով սպառնական ձեւ ստացած էին։

Պաղեստինեան պատուիրակութիւնը

Ինչպէս գրած ենք, Պաղեստինէն արաբ պատուիրակու-թիւն մը ճամբայ ելած է դէպի Լոնտոն, տեղւոյն Արաբներուն պահանջները ներկայացնելու համար անգլիական կառավարու-թեան։

Պատուիրակութիւնը բաղկացած է հետեւեալներէ.— Մու-սա Քեազիմ փաշա էլ Հիւսէյնի, նախագահ նախկին պատուի-րակութեանց, Համ Էմին էլ Հիւսէյնի, երուսաղէմի մեծ մուֆ-թիին եւ նախագահ իսլամական Գերագոյն Խորհուրդին, Բաղդպ պէյ Նաշաշիպի, որ վերջին ութ տարիէ ի վեր երուսաղէմ քա-ղաքապետ եղած է, Ամէնի պէյ Ապտիւլհատի, որ անգլիական քննիչ յանձնաժողովի երուսաղէմ այցելած ատեն արաբական խորհուրդին նախագահն էր, եւ Ալֆրէտ Ռոք, արաբախօս քրիստոնեայ մը՝ որ յայտնի դէմք է Եաֆայի Թաղապետական գործերուն մէջ եւ որ կ'ըսէ թէ կը սերի Խաչակիրներու ֆրան-սական մէկ գերդաստանէն։

Մարհոլիի նոր մէկ գիւտը

Ճենովայէն կը հեռագրեն թէ «Ելեկտրա» գբօսանաւին մէջ-էն յայտնի գիտնական Մարքոնի առջի օր ժամը 11ին մա-ժուլի ներկայացուցիչներուն առջեւ կատարեց խիստ կարեւոր փորձ մը։ Ելեկտրական ուժի մը շնորհիւ յաջողեցաւ շարժման մէջ դնել գործիք մը, որ ելեկտրական լոյս կը հայթայթէր Սիտնէյի (Աւստրալիա) ելեկտրական ցուցահանդէսի պալատին։ Նախ քան փորձը, Մարքոնի անթելով պատգամագիր մը ուղ-ղեց Ցուցահանդէսի բացման ներկայ գտնուող անձնաւորու-թեանց։ Մարքոնի յաջողեցաւ նաեւ իմանալ խօսակցութիւն մը որ անթել հեռաձայնով տեղի կ'ունենար Անգլիոյ եւ Աւս-տրալիոյ միջեւ։

Զօր. Կուտեպով Սուզտալի մէջ

Պերլինեան թերթ մը կը գրէ թէ, հեղինակաւոր անձնաւո-րութեան մը համաձայն, զօր. Կուտեպով առեւանգուած է Չե-կայի գործակալներուն կողմէ եւ յունուար 25ի իրիկունն իսկ «Սպարտակ» խորհրդային շոգենաւով Նորմանտական եղերքէն ճամբայ հանուած է դէպի Անվէրս, ուր հասած է 27ի առտուն, մեծ յապաղումով մը։ Նաւը անկէ գացած է Լէնինգրադ։ Զօ-րավարը անմիջապէս փոխադրուած է Մոսկուա եւ բանտարկ-ուած Լուբիանկայի մէջ։

Կարգ մը օտար կազմակերպութիւններ եւ լրագրողներ Մոսկուայի մէջ տեղեակ էին զօրավարին Լուբիանկա գտնուե-լուն։ Ասոր վրայ փետր. 16ին Չեկան որոշեց ի հարկին արտօ-նել որ այդ օտարականները այցելեն Լուբիանկան։ Իսկ փետր. 17ի առաւօտուն կանուխ Չեկան զօրավարը փոխադրեց Սուզ-տալ, Վլատիմիր նահանգին մէջ, Մոսկուայէն 200 քիլոմեթր հեռու, ուր արգելափակուեցաւ։

Բապթիստական Թակոր Ֆրանսայի մէջ

Առջի իրիկուն Հնդկաչինէն Մարսիլիա հասաւ հնդիկ բա-նաստեղծ Բապթիստականաթ Թակոր, որ Մատրասէն նաւ նստած էր իր քենիին, տղուն, հարսին եւ թոռնուհիին հետ։

— Անգլիոյ հրաւէրով կուգամ, ըսաւ։ Կալկաթայի մէջ ընդունեցի Նոպէլի մրցանակը։ Քանի մը շաբաթ պիտի ան-ցնեմ Քոթ տ'Ազիւր։ Անկէ Հոմ եւ Փարիզ պիտի երթամ, յե-տոյ պիտի անցնիմ Լոնտոն։ Շոգենաւին մէջ սկսայ գրել այն դասախօսութիւնները, զորս պիտի կատարեմ Անգլիոյ մէջ։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ — ԵՐԵԿՈՅԹ

Ի պատիւ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ

(ԻՐ ՅՈՐԵԼԵԱՆԻՆ ԱՌԹԻՒ)

Այս կիրակի իրիկուն ժամը 8.30—11.30։ Պուա.-ֆոլոնպի քաղա-քապետարանի սրահին մէջ, Rue des Halles։

Կը նախագահէ Պ. Մ. ՄԱՐԱՇԼԵԱՆ

Ներկայ կ'ըլլայ Պ. Ա. ԽԱՏԻՍԵԱՆ

Կը խօսի՝ Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

Մուտքը ազատ է

Խմբերգ, երգ, արտասանութիւն, եւայլն

Հ. Յ. Դ. ՎԻՉՆԻ ՆՈՐ ԱԿՈՒՄԲԻ ԲԱՑՄԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ Վիչնի կոմիտէի եւ «Քրիստափոր» եւ «Ապառաժ» խումբերու։ Այս կիրակի ժամը 2ին։ Բանախօսու-թիւն, խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն։

Կը ներկայացուի «ՎԱՇԽԱՌՈՒՀԻՆ» (զաւեշտ)

Մուտք 2 ֆրանք

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

ՆԻՍԻ ԵՒ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ

ՀԱՅԿ ԱՐԾԻԻԻ

ԿՈՂՄԷ

ԵՐԳԻՉ-ԴԵՐԱՍԱՆՈՒՀԻ

Թուականները ժօտ օրէն

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆԸ

Հայ արիներու Մարսէյլի մասնաճիւղի թէյասեղանը այս կիրակի ժամը 2.30ին կուան Պատ տը լա Փոսթի սրահին մէջ 2 Rue Colbert։ Հաճելի ժամանց, անակնկալներ։ Յատկապէս կը հրաւիրուին ծնողքներն ու սկաուտական շարժման բարե-կամները։

ԳՐԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲ, 71 AVE. KLÉBER

Այս Շաբաթ իրիկուն։ Շիրվանզատէի գրականութեան մասին, իր յոբելեանի առթիւ։

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ

ՊԷՎՎԻԼԻ թոստով ենթակոմիտէի ժողովը այսօր Ուրբաթ իրի-կուն ժամը 9ին, 131 Fbg. du Temple. Բացակայող ընկերները կ'ենթարկուին պատասխանա-տուութեան։ կարեւոր օրակարգ։

ԻԹԱԼԻԻ Աղբիւր սերոբ խում-բի ժողովը այս կիրակի ժամը 2.30ին 184 Ave. d'Italie. Մէթրօ Մէգոն Պլանշ։ Ընկերներու ներ-կայութիւնը պարտաւորիչ է։

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ս. Մինասեան են-թակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները եւ արձանագրուիլ փափաքողները վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին 29 Bld. Carnot։ վարչութեան ժողովը ժամը 8ինն յետոյ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը ան-հրաժեշտ է։

ԱՆԻԻՒՌ - ՊՈՒԱ - ՔՈԼՈՆՊԻ Զէյթուն ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ, Եռագոյն, Վիշապեան, Փոթորիկ խումբե-րու ընկերները վաղը Շաբաթ ի-րիկուն ժամը 8.30ին, 79 Rue des Chambards, Պուա Քոլոնպ։ Գանձապահներէ կը խնդրուի միասին բերել հաշուետուները։ Ներկայ կ'ըլլան Փարիզի կոմի-տէի ներկայացուցիչները։

ԳԱՒԱՌ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ թոստոմ ենթակո-միտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւի-րէ Արմէն Գարօ, Գէորգ Չաուշ, Զարդարեան, Քեռի եւ Քրիս

Խումբերը այսօր Ուր իրիկուն ժամը 8.30ին, ծանօթ հաւաքա-տեղին։ Բոլոր ընկերներու ներ-կայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Պատ. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ վաղը Շաբաթ ի-րիկուն ժամը 8.30ին 63 բիս տը լա Բէֆիւպլիք Գրադարան ըն-թերցասրահին մէջ։ Ներկայանալ անդամատետրով։

Վիչնի Քրիստափոր խումբի բոլոր ընկերները ժողովի կը հրաւիրուին այսօր Ուրբաթ իրի-կուն, ժամը 7ին, Հ. Յ. Դ. Ա-կումբին մէջ։ Կարեւոր օրա-կարգ։ Բոլոր ընկերներու ներ-կայութիւնը պարտաւորիչ է։

Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները այս կիրակի ժամը 2.30ին, 29 Bld. Carnot։ Ներկայ կ'ըլլան տիկ. Շանթ եւ Օր. Քոշեան։

ՓԵՏՐ. 18Ը ՌՈԱՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. խումբին, այս կիրակի։ Մանրա-մասնութիւնները տեղւոյն վրայ։

ԵՐԵԿՈՅԹ—ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Պ. միութեան կողմէ այս կիրակի իրիկուն ժամը 5ին Քաֆէ Ժարտէնի մէջ (սի-նէմա Նովէլթիի կից)։ Կը հրա-ւիրուին անդամ եւ ոչ անդամ պատանիները եւ հայրենակից-ները։ Կը դասախօսէ Ընկ. Բ. Աղաբէկեան։ Նուագ, երգ, ար-տասանութիւն, կովկասեան պարեր։

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱԹԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ — Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

Թ. ՄԵԾԱՏՈՒՐԵԱՆ

31 Ave. des Gobelins. Paris (13) — Մէթրօ՝ Gobelins

Արեւելեան եւ եւրոպական նպարեղէնները՝ լաւ եւ ժամանակին

Ապսպրանքները կը յանձնուին տուները

Կ'ՈՒԶԷՔ առողջ եւ երջանիկ ըլլալ եւ կեանքի մէջ յաջողիլ ԿԱՐԴԱՑԷՔ

ԵՐՋԱՆԿՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂԻՆ

ԿԱՄ

ՄԱՐՄՆԱԿԱՆ ԵՒ ՀՈԳԵԿԱՆ ԱՌՈՂՋՈՒԹԵԱՆ ԳԱՂՏ[illegible]

Հեղ՝ ՏՕՔԹ. Վ. ՓՈՇԷ — Ա՛մփոփեց՝ ՏՕՔԹ. Լ. ԳՐԻԳՈՐ[illegible]

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

I. *ԱՌՈՂՋՈՒԹԵԱՆ, ՅԱՋՈՂՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԵՐՋԱՆԿՈՒԹ-ԳԱՂՏՆԻՔԸ* — II. *ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ ԼԱՅՆԱՂԻՆ ԿԱՄ ՊՆԴՈՒԹ-ՄԱՄԻՆ.* (Ինչո՞ւ վնասակար է լայնաղին — ի՞նչ է պնդու-թիւնը — պնդութեան տեսակները — պնդութեան պատճառ-ները—կանխագուշակութիւն եւ դարման)։ III. *ՅԻԶԻԲԱԿԱՆ ՀՈԳԵԿԱՆԸ ՀԱՄԵՐԱՇԽ ԵՆ.* (Ներծորային գեղձերը — վնաս-դերը — թուլութեան պատճառներն ու դարմանը)։ IV. *ՄԱՐԴՈՒ ԺՊՏԵՑԻՔ* — V. *ՅԻԶԻԲԱԿԱՆ ՎԵՐԱԿԱՐԹՈՒԹԵԱՆ ԱՒԱՆԴ-ԺԵՇՏՈՒԹԻՒՆԸ.* (Առողջութիւն եւ կինսունակութիւն — նուաճքները — քունին օգտակարութիւնը — շնչել սորվիլ — Որովայնի մարզանք ըրէք — սննդառութիւն — Առա-ւերեան լոգանք)։ VI. *ԻՆՔՆԱՏԻՐՈՒԹԻՒՆ* — VII. *ԿԵՐՈՒ-ՅՈՒՄ* — VIII. *ԿԱՄՔ ԵՒ ՁԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ; ԽԱՆԴԱՎԱՐ-ԹԻՒՆ ԵՒ ԱՐԱԳԱՄՏՈՒԹԻՒՆ* — IX. *ՀԱՒԱՏԱՐԱԿ-ԹԻՒՆ ԵՒ ՆԵՐԴԱՇՆԱԿՈՒԹԻՒՆ.* (Ինչպէս զարգացնել ա-գեկան կարողութիւնները)։ X. *ԻՆՔՆԱԹԵԼԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.* (Ինքնագիտակցական եւ մտային կարողութիւններ — Գիտակցական եւ անգիտակցական վիճակ — Ինքնաթելադրութեան ազդե-ցութիւնը — Ինչպէ՞ս ընել ինքնաթելադրութիւնը)։ XI. *ԻՆՔ-ՆԱԹԵԼԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԿԻՐԱՌԿՈՒՄՆԵՐԸ.* (Ցա-ւերը սրել — բարկութիւնը դարմանել — եսասիրու-դէմ պայքարիլ — Անհատական մագնիսականութիւն — ծել — կամքը եւ ինքնիշխանութիւնը զօրացնել — մ-ները կրթել)։ XII. *ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ.*

Անհրաժեշտ ուղեցոյց մը ձեզ եւ ձեր զաւակներուն հա-*ԳԻՆ՝ 10 ՖՐԱՆՔ (ՖՐԱՆՍԱ, ԳԱՂՈՒԹՆԵՐ և ՊԱԼԿ-2 ՇԻԼԻՆ ԿԱՄ 50 ՍԷՆԹ (ՈՒՐԻՇ ԵՐԿԻՐՆԵՐ*

(փոխարժէքը կարելի է դրկել նամակադրոշմով)

Դիմել՝ Dr. Krikorian, 126 Fbg. St. Denis, Paris (10e)

Յանձնարարութիւն տուողները իւրաքանչիւր օրինակի իրենց նուէր պիտի ստանան Տքթ. Լ. Գրիգորեանի «Թէ ի՞նչ ժեց Թրէբոնէմը կամ ի՞նչ է սիֆիլիսը» պատկերազարդ գ[illegible]

ՏՕՔԹՕՐ Մ. Տ. ՆՈՐԱՑՐ

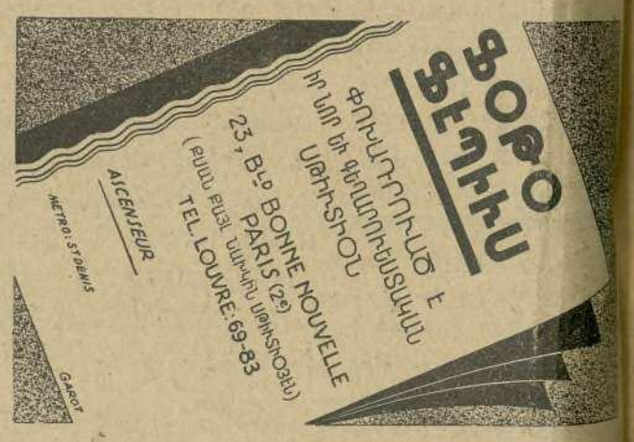
8 RUE BUFFAULT, PARIS (9e)

Հեռաձայն, PROVENCE: 20—[illegible]

Կը խնամէ ներքին եւ կիներու հիւանդութիւնները

Կը կատարէ ծննդաբերութիւններ

Կ'ընդունի ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2—7 եւ ժամադ-Թեամբ։ կիրակի եւ տօն օրեր, առաւօտեան ժամը 10—12

ՁԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Պ. կարապետ Քէօսէեանի մահուան առթիւ մեր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնենք Այրի տիկ. Կ. Քէօսէեանի եւ զա-ւակներուն եւ իր եղբօրը (Մար-սէյլ)։

Տէր եւ Տիկին Կարապետ Գաժ-պէրեան և Գամպէրեան եղբայրք

ԱՆԱՏԱԼՈՒԻ ԲԵԿՈՐՆԵՐՈՒԻՆ ՀԱՄԱՐ

Պօտօյի հայրենակիցներէն. — Դ. Շահլամեան 40 ֆրանք, Յ. Զօլաքեան, Մ. Մառանչեան 30ական։ Մ. Մուրատեան 25, Օրդ. Մ. Խաչատուրեան, Ս. Եա-բալեան, Յ. Հալաճեան, Ոմն. Ոմն 20ական, Պ. Անանեան, Ա. Քէնտէրեան, Կ. Հալաճեան, Ոմն, Ոմն 15ական, Գ. Կարապետեան, Մ. Իւզպարմաքեան, Բ. Ճօղիկ-եան, Յ. Աղլազանեան, Ա. Սա-մուէլեան, Պ. Պալեան, Մ. Ար-զինեան, Ս. Յովսէփեան, Գ. Չա-լաճեան, Կ. Տօնէրեան, Գ. Կոս-տանդինեան, Յ. Վարդուկեան 10ական, Յ. Գալփագճեան, Օրդ. Ա. Զօլաքեան, Pascal, Քրնս. քոյրիկ մը, Քրնս. քոյրիկ մը, Փանտալի, Կ. Պետոյեան, Յ. Քէ-թէնճեան, Մ. Ճերմակեան, Հ. Գազազեան, Տ. Համբարձում-եան, Գ. Սարգիսեան, Գ. Պետեան, Ա. Փաթփաթեան, Ղազէրեան, Ա. Քէօսէեան 5[illegible]եան, Հ. Աբրահամեան

Ընդհ. գումար 510 ֆրանք։ Նել «Յառաջ» 6 փետր.։

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹ ԵՒ ՏԱՔՈՒԻԿ ՍԻՄԻԹ

Հաստատած LA GARE

1 Rue St. Lazare, PARIS

Téléphone-Trudaine 9[illegible]

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿ

96 r. Rivoli, մէթր. Շաթլէ։ եւ նոր մեթոտով գարմանում կանանց մորթի, արիւնի եւ հիւանդութեանց (ֆրանկոմ մամիզ.) եւ վարիսի։ Մաս-նաւոր։ Խղճամիտ եւ արդ հրդեհկոյութ. ամէն օր 9—12, կիրակի 9—12։

EMPIRE Միւզիք-Հոլ՝ 37 Av. [illegible]

Կ'ՈՒԶՈՒԻ դերձակի մ[illegible] խանելու գործատար մը եւ գործա-ւոր մը։ Դիմել՝ փափազեանի, Lombard, Paris. մէթրօ Châ-let եւ Hotel de Ville.

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉD[illegible]
208bis, Rue Lafayette Par[illegible]

Le Gérant H STÉPH[illegible]

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 Ֆ.	70Ֆ.	140Ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	»
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 Ֆ.	200Ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub. St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone : NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ
29
ՄԱՐՏ
1930

29 MARS 1930

Ջ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1224 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՏԱԳՆԱՊԻՆ ՄԻՒՍ ԵՐԵՍԸ

Առջի օր, թղթատելով Թրքական տագնապին մէկ էջը, կանգ առինք միայն տնտեսական գետնի վրայ։

Իսկապէս ալ, այդ երեսն է միայն որ կ'երեւայ, կը տեսնուի կամ կը զգացուի։ Գոնէ սովորական մահկանացուներու համար։

Յարաճուն սննդկութիւններ։ Դադար առեւտրական կեանքի։ Անշարժութիւն նաւահանգիստներու մէջ։ Նուազուած վարկի եւ վերջապէս անկարողութիւն՝ վճարելու արտաքին պարտքերը, — Այս բոլորը կը գրուին, կը լսուին, կը տեսնուին։

կառավարութիւնը ինքն ալ չի ծածկեր չարիքը։ Իսկ մամուլը, համեմատաբար ազատ ձգուած է դէպքերը արձանագրելու։ Անշուշտ ոչ թէ չարիքին բուն արժառները երեւան հանելու, այլ սարէն ձորէն պատմութիւններ պատմելու, եւ մանաւանդ ժողովուրդը գիտակցութեան, գործունէութեան, զոհողութեան հրաւիրելու համար։

Բայց, ինչպէս սուլթանախնամ օրերուն, բան չարտասանուիր միւս տագնապին, ներքին-քաղաքական կացութեան մասին, որմէ կը բխին միւս բոլոր դժուարութիւնները։

Երեւութապէս, կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ Թուրքիոյ մէջ։ Այն աստիճան որ, Մ. Քէմալ վերջերս ճեպընթաց պոյտ մը կատարեց Իզմիրէն մինչեւ Ատալիա, երկու ծովեզերեայ շրջաններ, եւ անմիջապէս դարձաւ Զան Գայա։ Իրաւակներ կը պատմեն թէ՝ նախագահական կարաւանին կը հետեւէին, հեռուէն ու մօտէն, 250 հետեւակ եւ նոյնքան ձիաւոր գինուորներ։ Բոլորն ալ սպառազէն՝ զարժանագան զէնքերով, մանաւանդ ռումբերով։

Եւ տակաւին հարց է թէ՝ ինչո՞ւ աւելի խորերը չի մխուիր «Ղազի»ն,—ման որ իր առաջին յանդուգն աղաղակը արձակեց Սրմագէն եւ էրզրումէն...

Այս չի նշանակեր թէ Անատոլուն մինչեւ ակռաները զինուած՝ պիտի բզքտէ Մ. Քէմալը, եթէ տեղէն շարժի։ Կամ թէ հեռաւոր վիլայէթներուն մէջ այնպիսի ընդդիմադիր ուժեր կան, որ «Յաղթական»ը չի համարձակիր երեւալ։

Ոչ։ Մ. Քէմալ սքանչելապէս կազմակերպած է իր ինքնապաշտպանութիւնը, եւ ամէն միջոց նախատեսած՝ արեան մէջ խեղդելու համար ո՛րեւէ խլրտում։ Լաւ կը կերակրէ բանակը։ Համիտական շրջանէն տասն անգամ աւելի լաւ է կազմակերպած գաղտնի ոստիկանութիւնը։ Ունի բազմազան եւ բազմատարազ «չէթա»ներ՝ շան պէս հաւատարիմ իր անձին ու շրջապատին։ Լրտեսներ եւ մանկլաւիկներ ունի, նոյնիսկ, գործավարներու, գանազան պաշտօնատարներու եւ երեսփոխաններու տուներուն մէջ։ Ընտանիքներէն ներս, իբրեւ կիներու սիրելին։ Պետական ելմտացոյցին առնուազն 60 առ 100ը յատկացուցած է «ազգային պաշտպանութեան»։

Միւս կողմէ, ինչ որ թուրք ընդդիմադիր կը կոչենք, երկրին մէջ թէ երկրէն դուրս, աւելի շատ երեւոյթ է քան իրականութիւն։ Շուք, ոչ թէ բուռնցք։

Այո՛, կան մարդիկ, հին ու նոր անուններ, հօճաներ, պէյեր ու փաշաներ։ Բայց Մ. Քէմալ շատոնց կնքած է անոնց ճակատագիրը։ Եւ, «Հայաստանի յաղթական» Գարա Պէքիր Քեազիմը ու Պոլսոյ առաջին դիկտատորը, Րէֆէթ փաշան, այսօր նոյնքան կը դողան «անկախութեան առեան»էն, որքան Ալ Օսմանի գերդաստանին անդամները կամ հաւատարիմները։

Բայց տագնապը չի պարտկուիր։ Մ. Քէմալ հանգիստ չէ, եթէ ոչ իր անձին, գոնէ իր հաստատած իշխանութեան համար։

Թուրքիան հեւ ի հեւ, ճեպընթաց արագութեամբ կերպարանափոխելու աճապարանքին մէջ, այնքան խոր ճեղքեր, խրամատներ բացաւ որ, այժմ կը գտնուի զառիթափի մը վրայ։ Ալլեւս չի կրնար նահանջել։ Իսկ իր պարտադրած յեղաշրջումը պահանջէ հասուն եւ հզօր առաջնորդներ եւ ժառանգորդներ։ Այլ մանաւանդ ժողովուրդ։ Հանրային կարծիք։

Արդ, իրրեւ յետամնաց ամբոխ, Թուրք ժողովուրդը, ինչպէս ալ լափշտակուած ըլլայ Մ. Քէմալի հմայքով, միշտ պատրաստ է հակելու աւելի գօրաւորին կողմը։

Մանաւանդ հիմա որ անցած են Յոյները ծովը թափելու, տնտեսական հարստութիւնները աւարի տալու գինովութիւնները։ Թուրքը ինքզինքը մինակ կը տեսնէ Թուրքին դիմաց.— Թուրկիր մը աւերակ, տուրքեր լեռնակուտակ, անսահման տարածութիւններ եւ նոյնքան թշուառութիւն։

Միւս կողմէ, մեծ քաղաքներուն մէջ, մոլեռանդութեան շղթաները քակուած ըլլալով, Թուրք երիտասարդութիւնը կը համորուի ոչ այնքան խստամբեր, գինուորական, որքան աշխարհիկ, սալոնական բարքերով։ Կ'եւրոպականանա՛յ, բառին լա Ֆրանկա» իմաստովը։

Առօրեայ մամուլին մէջ, հետզհետէ աւելի համարձակութեամբ կ'օրինակուին փարիզեան պողոտաները, իրենց բոլոր ապրոլներով եւ բոյրերով։

Մ. Քէմալ չի կրնար առանց ժտահոգութեան դիտել այս զարգացումները, իրրեւ «ազատարար»։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԹՈՄԱՍ ՄԱՍԱՐԻԿ

Վերջերս մեծ հանդիսութեամբ տօնուեցաւ Չեխոսլովաքիոյ հանրապետութեան նախագահ Թոմաս Մասարիկի ծննդեան 80 ամեակը։

Այս առթիւ, Սօֆիայի «Նոր Արաքս»ը կը գրէ խմբագրականի մը մէջ (7 մարտ).

— «Ընդհան գիւղի մը մէջ ծնած, 1850 մարտ 7, չքաւոր հօր եւ սլովակ մօր զաւակ, պատանեկութեան օրերուն պարզ երկաթագործ՝ մասարիկ յետագային դարձաւ ամբողջ տասներկու միլիոն ընտիր ժողովուրդի մը իսկական *տատիչկը*՝ Հայրիկը, եւ ինքնուստ այլ ռամկավար երկրի մը ճշմարիտ, անվիճելի եւ անփոխարինելի առաջնորդը՝ Հանրապետութեան Նախագահը։

Միշտ կարիքի մէջ, երկաթագործի խղճուկ աշխատանքով ընտանիք պահող եւ միեւնոյն ատեն ուսանող, մասարիկ ոչ միայն, աւանդականօրէն, լաւագոյն ժառանգը ինդիսացաւ իր ազգակից մեծանուն նախորդներու՝ կոմէնսկիի եւ Յան Հուսի, այլեւ Թափանցեց Արեւմտեան Եւրոպայի ամբողջ քաղաքակրթութեան ուղի ու ծուծը եւ իւրացուց այդ քաղաքակրթութեան մեծագոյն ազդակներէն գրական փիլիսոփայական միտքը։ Ու ինք ալ, այսօր, մտքի ոսկեայ էջ է, գիտական-գրական աշխարհին յանգանք պարտադրող եւ որոշ դպրոց ստեղծող իբրեւ ընկերաբան-փիլիսոփայ։ «Մտքի ազնուական եւ սրտի ընկերվարական»՝ որու պատկառելի հայտորները Մարքսիզմի լրջախոհ վերագնահատման, բոլշեւիզմի սուր քննադատութեան, հայաշխարհային պատերազմի անաչառ վերլուծման եւ բազմաթիւ քաղաքական, ընկերային, գրական-մանկավարժական հարցերու վերաբերող այսօր գինքը կը դասեն Արեւմտեան Եւրոպայի մեծագոյն դէմքերու շարքը։

Իբրեւ դարաւոր մշակոյթի տէր չեխ ժողովուրդի հարազատ զաւակ՝ եւ, իր աշխարհայեցողութեամբ, անոր պէս դրական ու իրապաշտ — մասարիկ սակայն, ժամանակակից մարդկութեան մեծագոյն բարոյագէտներէն է, ճշմարտութեան պատմական ախոյեան եան Հուսի լաւագոյն աշակերտը, Տոլստոյի գադափարակիցը եւ Ռոմէն Ռոլանի ընկերակիցը։ Սակայն, ոչ այն բարոյագէտներէն որոնք, Տոլստոյի նման, խռոված մեղսական աշխարհէն եւ մարդոց չարութենէն՝ Եասնայա-Պոլեանայի սեփական խաղաղիկ անկիւնը կ'ապաստանին՝ Յուրը Դրքեր մեկնաբանելով եւ տառապած գանգուածներուն «մի կալ չարին ինակառակ» պատգամելով։ Ոչ, ընդհակառակն, մասարիկները իրենց դիւթական բարոյագիտութիւնն ու անհատական անգերազանցելի բարոյականը, իրենց անբաւ հմտութիւնն ու անհուն հեղինակութիւնը լաւագոյն վահանը կը դարձնեն ոչ թէ անձնապէս պաշտպանուելու, «հոգեկան խաղաղութիւն» ապրելու, «սուրբ» հեչակութելու, այլ նետուելու ընկերային - քաղաքական ալեկոծ պայքարներու մէջ, հասարակական ու քաղաքական ասպարէզներու վրայ անձամբ «գարնելու եւ գարնուելու»։

ՊԱՒԱՐԻՈՅ վարչապետ տոքթ. Հէլտ ներկայ եղած էր Ռուսիոյ քրիստոնեաներուն համար կատարուած հաւաքոյթի մը։ Պերլինի խորհրդարանին դեսպանը այս մասին բողոքեց Գերմանիոյ արտաքին նախարարութեան։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Օսմանեան Հանրային Պարտքի փարիզի վարչական խորհուրդին պատուիրակները՝ անգլիացի նախագահ Ուայթ եւ ֆրանսացի տէ Քլոզիէր առջի օր էնկիւրիէն Պոլիս դառնալով, անմիջապէս նստած են «Թէվէրէ» շոգենաւը՝ վենետիկի ճամբով Փարիզ վերադառնալու համար։

Էնկիւրիի ժամուլը այս առթիւ կը հրատարակէ հետեւեալ պաշտօնական դեկոյցը.

«Բաժնետէրերու պատուիրակները աւարտեցին կացութեան քննութիւնը, որուն ձեռնարկած էին ելմտական գործոտվարին աջակցութեամբ։ Տեսակէտներու խիստ մտերմական փոխանակութենէ մը վերջ, օգտակար դատուեցաւ որ պատուիրակները Ֆրանսա դառնան՝ շահագրգռուողներուն պարզելու համար բանակցութիւններու ընթացքը»։

ՊՈԼԻՍ 28 մարտ.— «Ագշամ»ի համաձայն, Թուրք կառավարութիւնը Հանրային Պարտքի պատուիրակներուն առաջարկած է թելադրել նոր կարգադրութիւն մը՝ արտաքին պարտքերու վճարման խնդիրը լուծելու համար, համաձայն Թուրքիոյ ներկայ ելմտական վիճակին։ Պատուիրակները, առանց փոփոխութեան ենթարկելու փարիզի համաձայնագիրը, բրած են կարգ մը առաջարկներ, որոնք մերժուած են կառավարութեան կողմէ։

Թուրք կառավարութիւնը իր այս մերժումը կը հիմնէ այն պատճառաբանութեան վրայ թէ՝ անկարելի է մտնել նոր բեռերու տակ ու կը պնդէ յետաձգել եւ թեթեւցնել արտաքին պարտքերը։

«Ագշամ» կը յայտնէ որ եթէ բաժնետէրերը ընդունին փոփոխութեան ենթարկել Փարիզի համաձայնագիրը, բանակցութիւնները պիտի շարունակուին։

Գերման դահլիճը հրաժարած

Երկար տագնապ մը անցընելէ ետք, գերմանական դահլիճը ի վերջոյ ստիպուեցաւ իր հրաժարականը ներկայացնել նախագահ Հինտէնպուրկի։ Երկնի ծրագրին վաւերացուիլը Ռայխսթակի ստուար մեծամասնութեան կողմէ՝ կը կարծուէր թէ վերջ տուած է ներքին տագնապին։ Սակայն շուտով յայտնի եղաւ թէ կարելի չէր ներքին միութիւնը պահպանել՝ գանազան կուսակցութեանց միջեւ։ Նախագահ Հինտէնպուրկ՝ երկնի ծրագրին վաւերացուելէն վերջ՝ ստիպուեցաւ երեք անգամ պատգամագիր ուղղել գերման ժողովուրդին՝ զայն խաղաղեցնելու համար։

Ժողովրդական կուսակցութեան համաժողովը եկաւ վերջին հարուածը տալ ընկերվարական պետ Հէրման Միւլլէրի խառն դահլիճին, որ իշխանութեան գլուխ կը գտնուէր 1928 յուլիս 1էն ի վեր։

Այս նոր տագնապին գլխաւոր պատճառն է գործազրկութեան դէմ ապահովագրութեան հարցը, որուն շուրջ չեն կրնար համաձայնիլ ընկերվարականներն ու ժողովրդայիններն ի դեկտեմբերէն ի վեր վէճի մէջ են։ Երկրորդ պատճառն է տուրքերը գեղչելու խնդիրը։

Սկիզբէն ի վեր դէմ դէմի ցցուած էին ընկերվարականները— որոնք կը ներկայացնեն 12 միլիոն կազմակերպուած բանուորներ— եւ ժողովրդայինները, որոնք կը ներկայացնեն գործարանատէրներու եւ դրամատէրներու շահերը։

Առաջինները կը պահանջէին որ, կառավարութիւնը շարունակէ օգնել գործազրկութեան դէմ ապահովագրութեան մնուկին, ըստ առաջնոյն։ Նոյնպէս բոլոր ուժով կը հակառակէին որ դրամագլուխի եւ ստացուածքի վրայ դրուած տուրքերը գեղչուին, ինչպէս կը պահանջէին ժողովրդայինները, այլապէս, կ'ըսէին, ելմտացոյցի հաւասարակշռութիւնը պիտի խախտի։

Ժողովրդայինները իրենց կարգին դիտել կուտային թէ գործազրկութեան դէմ ապահովագրութիւնը տարեկան աւելի քան 300 միլիոն մարքի կը նստի կառավարութեան վրայ։ Ակնէ զատ, Գերմանիոյ ներկայ տնտեսական տագնապին պատճառն է տուրքերու ճնշող ծանրութիւնը, որ երկիրը կը կործանէ։ Ուստի եւ կը պահանջէին 1. հիմնական փոփոխութեան ենթարկել ընկերային ապահովագրութիւնները. 2. տարեկան 700 միլիոն մարք գեղչել տուրքերէն, սկսեալ յառաջիկայ տարիէն։

Երկու կողմերն ալ մինչեւ վերջ իրենց տեսակէտին վրայ պնդած ըլլալով, կառավարութեան հրաժարականը անխուսափելի դարձաւ։

Նախագահ Հինտէնպուրկ նոր դահլիճը կազմելու պաշտօնը պիտի տայ Ռայխսթակի կեդրոնի խմբակցութեան վարիչ տոքթ. Պրիւնինկի։

Բոլշեւիկեան վէճեր հաւատականի շուրջ

«Թայմզ»ի Թղթակիցը Բիկայէն կը հեռագրէ.—

Ստալինեան խմբակը նոր շրջաբերական մը ղրկեց բոլոր տեղական կոմիտէներուն եւ գիւղական գործակալներուն՝ զգուշացնելով զանոնք սխալ մեկնելէ համայնավար կուսակցութեան վերջին հրահանգները՝ գործելակերպի փոփոխութեան մասին։ Այն հրահանգները արդէն մեծ շփոթութիւն առաջ բերած են շատ մը տեղեր։

Ակնէ զատ, այն ընկերները, որոնք կուսակցութեան կողմէ գիւղերը ղրկուած էին՝ հաւաքականացման գործ տալու

(Լուրերու դարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ԱՆԱՏՈԼՈՒԷՆ ՔՇՈՒԱԾ ԹՇՈՒԱՌՆԵՐՈՒՆ

ՑԱՆԿ 48	
Հայկազ Գազանճեան Հիրնա (Հապէշիստան)	50.—
47րդ ցանկին գումարը	71,721.50
Ընդհ. գումար	71,771.50

ԱՆԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Պոմպէյէն կը հեռագրեն թէ առջի օր անկարգութիւնները պատահեցան տեղւոյն դատարանին մէջ, ուր պիտի դատուէին օր մըառաջ ձերբակալուած վեց ազգայնական «կամաւորները»։ Ամբաստանեալները ցագիւ իրենց տեղերը գրաւած էին, երբ սրահին վրայ յարձակեցան քաղաքացիական անհնազանդութեան կուսակիցները՝ յեղափոխական երգեր երգելով։ Դատարանի նախագահը ջրամայեց անմիջապէս դուրս հանել խանգարիչները, բայց ասոնք դիմադրեցին ոստիկանութեան, որ մեծ ճիգ ի գործ դրաւ զանոնք դուրս հանելու համար։ Ցուցարարները դուրսը հաւախմբուեցան եւ սկսան վերժեցին ցրուիլ։ Ոստիկանները գաւազանով յարձակեցան անոնց վրայ։ Ծանրապէս վիրաւորուեցան երկու Հնդիկներ եւ ձերբակալուեցան երեք վարիչներ։

ԼՐՏԵՍՆԵՐ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Էնկիւրիէն կը հեռագրեն թէ ոստիկանութիւնը ձերբակալած է չորս անձեր, որոնք լրտեսութիւն կ'ընէին օտար պետութեան մը հաշուոյն։ Ամբաստանեալները խոստովանեցան։ Մէկը պուլկար է։

ԵԳԻՊՏՈՍ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ

Եգիպտական պատուիրակութեան անդամները՝ նախագահութեամբ վարչապետ Մուսթաֆա Նահաս փաշայի, Լոնտոն հասնելով, անմիջապէս այցելեցին արտաքին նախարար Հէնդերսընի, որուն հետ առաջին տեսակցութիւնն ալ ունեցան։ Այս խօսակցութեան ներկայ էր արտաքին փոխ-նախարարը եւ եգիպտոսի անգլիական մարզպան Սըր Փէրսի Լորէն։

Մարսիլիոյ ոստիկանութիւնը ձերբակալած է հայ սմսար ցովհաննէս ցակոբեանը, հետեւեալ պարագաներու տակ։

Աննա Գալփաքճեան անուն հայ աղջիկ մը ասկէ առաջ դատապարտուած էր Ֆրանսայէն արտաքսուելու. բայց ցովհաննէս ցակոբեան որոշ գումարի մը փոխարէն յաջողած էր Ալի մօտերէն ազնժել կարապետեան կեղծ անունով ինքնութեան Թուղթ մը հանել օր. Գալփաքճեանի։

Ոստիկանութիւնը իմանալով այս կեղծարարութիւնը, փարիզի մէջ ձերբակալած է Աննա Գալփաքճեանը, իսկ Մարսէյլի մէջ ալ ցովհաննէս ցակոբեանը։

Անգլիոյ Երեսփոխանական ժողովին ներկայացուեցաւ 88 հազար 564 ստորագրութեամբ հանրագրութիւն մը, որով կը պահանջուի ջնջել մահապատիժը։ Այս շարժումին նախաձեռնարկն է աշխատաւորական եւ բեսփոխան Քէնուորթի։

ՊՂՏԻԿԻ ԳԼԽԻՑ ՎԱՌ

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԻՆ

Ընդհանրապես զգալի է, որ վերջին տարիներս Ղարաբաղի մարզային ժողովրդի մեջ մեծ հետաքրքրություն է առաջացել դեպի գրականությունը, դեպի գրքերը։ Ամեն տարի ավելի ու ավելի շատ են գրքեր պատվիրում, ավելի ու ավելի շատ են գրքեր կարդում։ Ամեն տարի ավելի ու ավելի շատ են գրքերի համար փող ծախսում։ Ամեն տարի ավելի ու ավելի շատ են գրքերի համար գանգատվում։ Ամեն տարի ավելի ու ավելի շատ են գրքերի համար ուրախանում։ Ամեն տարի ավելի ու ավելի շատ են գրքերի համար տխրում։ Ամեն տարի ավելի ու ավելի շատ են գրքերի համար ծիծաղում։ Ամեն տարի ավելի ու ավելի շատ են գրքերի համար լաց լինում։ Ամեն տարի ավելի ու ավելի շատ են գրքերի համար ամեն ինչ անում։ Ամեն տարի ավելի ու ավելի շատ են գրքերի համար ամեն ինչ չանում։ Ամեն տարի ավելի ու ավելի շատ են գրքերի համար ամեն ինչ անում և չանում։

Ամեն տարի ավելի ու ավելի շատ են գրքերի համար ամեն ինչ անում և չանում, որովհետև

ԱՀՈՒՍԱՐՍԱՓԸ ԱՂՐԲԷՋԱՆԻ ՄԷՋ

ԸՆԴՀԱՐՈՒՄՆԵՐ ԵՒ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՃԻՆՋԻԼԻ (Պարսկաստան), 10 Յունիս (Սեփական թղթ.).— Աղրբէջանի Սովետական Հանրապետութեան մշակութային ներկայացուցիչները մեծ ուրախութեամբ եւ մեծ նեղութիւններ տեսան այստեղ։

Նրանք շատ հետաքրքրական նկարագրութիւններ ունին Աղրբէջանի ծանր կացութեան մասին։ Այդ իրենց ընտանիքները ամբողջ հարստահարիչները ստիպած էին որ թիւրք ժողովուրդը շատ աշխատի, առաւել մեծ չափով կարեւոր յատկացնում են կարեւոր յատկութիւններ անել իրենց ստրկութեամբ։ Բայց եւ այնպէս ամիսներին Աղրբէջանի ժողովուրդը առանց ազգերու ստրկութեան դնուում է ահ ու սարսափի մէջ, որ ւիշեցնում է բոլշեւիկեան բռնապետութեան սկզբնական շրջանը։

Յաճախադէպ խուզարկութիւնները, գնդակահարութիւնները, աքսորներն ու բռնաբարութիւնները յոգնեցրել են ժողովուրդին։ Այլասերումը մանաւանդ թիւրք երիտասարդների մէջ, օտար կոմսոմոլների, որ մանաւանդ ռուս կոմունիստների ազդեցութեան տակ, չափազանց վատթարացրել է թիւրք ժողովուրդին։ Ամենակից թրքութեան մի մասը անցել է լեռնային գիւղերը, իսկ միւս մասն էլ մեծ դժուարութիւններով ու դրամական կորուստներով կարողացել են անցնել դէպի Պարսկաստան։

Ուժեղ ընդհարումներ տեղի են ունեցել մի քանի անգամ բոլշեւիկեան զօրքերի եւ թիւրքերի միջեւ Ելախի, Հալիդաբուլի, Բինաղադիի, Մաշդաղայի եւ Ղուբայի շրջաններում, որտեղ եղել են մեծ քանակութեամբ սպանուածներ երկու կողմից։ Հրահանգուած էր իշխանութեան կողմից Աղրբէջանի թերթերին այդ առթիւ ոչինչ չգրել։

Հողերի, տների եւ անասունների համայնացման խելագարութիւնները աւելի սուր կերպարանք ստացան, մանաւանդ մի շարք շրջաններում։ Ուսա հարբած կոմունիստները թիւրք տականքների հետ միասին, յայտարարել էին որ թիւրք գեղեցիկ կանանց եւ աղջիկներին էլ պէտք է համայնացնենք։ Այդ հողի վրայ սպանուեցին 3—4 ռուս կոմունիստներ եւ երկու թիւրք կոմունիստ։

Բազմից յատուկ զինուորական ոյժեր են ժողցուած գաւառը, ահ ու սարսափ տարածելու գիւղացիութեան մէջ։

Մթնոլորտը ելեկտրականացած է եւ հաւանական են աւելի ուժեղ բարդութիւններ, մանաւանդ որ թիւրք ժողովուրդը շատ լաւ կերպով զինուած է։

Թրքական գիւղերում հազարաւոր խմորատիպ թոռւցիկներ են ցրուած, կոչ անելով թրքութեան՝ վոնտել այս անասուած եւ արիւնոտ ձեռքերով իշխանութիւնը, որ եկել է երկիրը քայքայելու և թալանելու ժողովուրդի դարաւոր տնտեսութիւնը եւ սրբութիւնները։

* *

Պերլինի «Պէօրսէն Յայթունկ» թերթը կը հրատարակէ գրութիւնը Պէօրինկէր անուն գերմանահպատակի մը, որ այդի մը ունէր Անդրկովկասի մէջ եւ որ այնտեղի իրօլաքը ձգած է մարտ 10ին, կը նկարագրէ վիճակը բազմաթիւ այդի մշակող գիւղերու, որոնց բնակիչներն են գերմանի գաղթականներ։

Կ'ըսէ թէ հէյնէնտորֆ գիւղին մէջ համայնացումը սկսաւ հինգ սեփականատէրներու ձերբակալումով։ Յաջորդ օրը համայնքային խորհուրդը նիստի հրաւիրուեցաւ բոլշեւիկ գործիչի մը կողմէ, որ յայտնեց թէ բոլոր անոնք որ կ'ընդդիմանան համայնացման, պիտի զնդակահարուին։ Ամբողջ հինգ օր այս սպառնալիքը կրկնուեցաւ, մինչեւ որ գիւղացիները համաձայնեցան ստորագրել վաւերաթուղթ մը՝ թէ կը համաձայնին համայնացումին։

Պէօրինկէր յետոյ կը ւիշէ կարգ մը ուրիշ գիւղեր, որոնք հաւաքականացման ենթարկուեցան նման միջոցներով։ Գրեթէ ամէն տեղ ալ հաւաքականացումը սկսաւ «պատանդներու» ձերբակալութիւնով։

Կրիւնֆէլտի մէջ, գերման հողագործ մը,որ բացատրութիւն կ'ուզէր կարգ մը կէտերու մասին, անմիջապէս ձերբակալուեցաւ եւ քշուեցաւ։ Ուրիշ տեղ մը գերմանահպատակ մը մեռաւ հաւաքական տնտեսութեանց մէջ մտնել, սակայն իր ամբողջ ստացուածքը— հող, բնակարան, անասուն—գրաւուեցան։

Կատարինէնֆէլտ գիւղին մէջ բոլշեւիկ գործակալներ ահաբեկումի ենթարկեցին բնակչութիւնը ամբողջ շաբաթ մը, մինչեւ որ գիւղացիները հաւանեցան «կամովին» մտնել հաւաքականի մէջ։

Կարգ մը թաթարական գիւղերու մէջ զինեալ բունն դիմադրութիւն կատարուեցաւ բոլշեւիկ գործակալներուն։ Պէօրինկէր կը գրէ.

«Լաւ զինուած թաթարները համախմբուելով կռիւ մղեցին կարմիր զինուորներուն դէմ, երբ կ'անցնէին Կուր գետը, Գարասախալ գիւղին մօտ։ Ղազախի շրջանի քաղաքապահ զօրքի հրամանատարը Ռուչան ապստամբներուն վրայ քալեց՝ իր զինուորներուն մէկ մասին հետ, եւ նոր ուժեր հայթայթեց, ընդամէնը 8000 զինուոր, գընդացիրներով, հրացաններով եւ ռազմանիւթերով։ Կարմիր զինուորները սուիպուեցան ետ քաշուիլ Գարասախալէն՝ մեծ կորուստներով»։

Գետաբեկի Զիմընս պղնձահանքերուն մօտակայ թաթար գիւղերն ալ զինեալ դիմադրութիւն ըրին հաւաքականացման համար։ Գիւղացիները սպաննեցին եւ կտոր կտոր ըրին վրացի բոլշեւիկը, որ դեռ նոր լրացուցած էր գրացի գերման գաղութի հաւաքականացումը. յետոյ անտուկի մը մէջ դրին անոր մարմինն կտորները եւ Գանձակի իր ընկերներուն ղրկեցին։

Վրաստանի Բանկչէտ գիւղին մէջ Ստալինի մտերիմներէն մէկը նոյն բախտին պիտի արժանանար, եթէ շուտով փախած չըլլար։

ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍԸ ՊՈՒՔՐԷՇԻ ՄԷՋ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

1.— Հայ Արուեստի ցուցահանդէսը պիտի բացուի 1930 Յունիս 1ին, Պուքրէշ, պաշտօնական Սալոնի յատկացուած սրահներուն մէջ, եւ պիտի տեւէ մէկ ամիս։

2.— Ցուցահանդէսը պիտի ունենայ հետեւեալ բաժինները.— նկարչութիւն, մանրանկարչութիւն, ճարտարապետութիւն, քանդակագործութիւն եւ փորագրութիւն, ձեռագործ, տարազ, յախճապակի, դրամ եւ դրոշմաթուղթ, տպագրութիւն, կազմ եւ եկեղեցական անօթներ։

3.— Ցուցահանդէսին կրնան մասնակցիլ բոլոր հայ արուեստագէտները, Ռումանիայէն կամ արտասահմանէն։

4.— Ցուցադրութեան համար ղրկուած նիւթերը պէտք է ըլլան ինքնատիպ գործեր, իւղաներկ, փաստէլ, լրաներկ, գծագրութիւն, մետաղէ, մարմարէ, քարէ, գաճէ, փայտէ կամ կաւէ քանդակներ, մէտալներ, փորագրութիւն, ժանտաքարու, վիմագրութիւն, փայտագրութիւն։

5.— Ամէն արուեստագէտէ պիտի ցուցադրուին միեւնոյն ճիւղին պատկանող մինչև հինգ գործեր. սակայն ժիւրին պիտի ընդունի հինգէն աւելի նիւթեր ալ՝ եթէ ղրկուած առարկաները կրնան բարձրացնել ցուցահանդէսին գեղարուեստական մակարդակը։

6.— Ժիւրին իրեն կը վերապահէ ղրկուած առարկաները ընդունելու կամ մերժելու իրաւունքը։

7.— Փոխադրութեան ծախքը կը պատկանի ցուցադրողին։

8.— Ցուցադրուած առարկաները պիտի կարենան վաճառուիլ՝ եթէ ցուցադրողները ուզեն։

9.— Վաճառման գիները պիտի նշանակուին ցուցադրողներու կողմէ։

10.— Վաճառուած իրերու փոխարժէքէն հարիւրին 10ը վար պիտի դրուի ցուցահանդէսի յանձնախումբին կողմէ։

11.— Վաճառուելու պարագային՝ վար պիտի դրուի նաեւ մաքսատուրքը։

12.— Յանձնախումբը որեւէ պատասխանատուութիւն չի ստանձներ ճամբան վնասուած առարկաներու համար։

13.— Առարկաները պէտք է ղրկել հետեւեալ հասցէով. Comité d'Organisation de l'Exposition d'Arts et d'Artistes Arméniens, Musée Kalenderu, Rue Renasterci 2, Bucarest.

14.— Ցուցադրելի առարկաները պէտք է ղրկուած ըլլան մինչեւ Մարտ 1։

15.— Ղրկուած նկարները պէտք է շրջանակ ունենան։ Զգուշանալ ճերմակ եւ սեւ շրջանակներէ։

Ժիւրիին կողմէ
Իսն Ա. Սթէրիատի

պուքրէշ

ՓՈՔՐ ԳԱՂՈՒԹի ՄԸ ՁԻԳԸ

ՄԷՇԷԻ, 8 մարտ.— Ընտրուէն քշուած հայ բնակորներ ուն եղբայրական օգնութիւն հասցնելու համար, Խորասան նահանգի, Մէշէդ քաղաքի դպրոցի հոգաբարձութեան կողմէ հանգանակութիւն կատարուեցաւ քաղաքի հայ համայնքին մէջ, տալով անսպասելի արդիւնք մը, 538 տոլար։ (տես «Ցառաջ» 28 մարտ)։

Ցիշեալ մարմնի կողմից «Ցառաջ»ի փոխադրուած 700 թուման կամ 538 տոլարի նուիրատուութեան մասնակցեր է գրեթէ տեղիս ամբողջ գաղութը՝ 55—65 ընտանիքներէ բաղկացած։ Այս օժանդակութիւնը համեմատած «Ցառաջ»ի մէջ մինչեւ օրս հրատարակուած ժողովրդական նուիրատուութեան գումարների հետ (անհատ հարուստների տուածները բացառութիւն են) եթէ չեմ սխալիր, ամենաշատը եւ աննախընթաց է, անշուշտ համեմատելով նուիրատուների թուին հետ։

Այս գեղեցիկ եւ օրինակելի վարմունքի արժէքը կը կրկնապատկուի, եթէ հաշուի առնենք, որ առաջին՝ օգնութեան փութացող ընտանիքների մեծագոյն մասը իր օրւան հացը ճարելու ի վիճակի է, եւ երկրորդ՝ որ աշխարհից կտրած եւ պարսկաստանի մէկ խուլ անկիւնն ինկած այս փոքրիկ համայնքը իր հարիւրի մօտ երեխաներին ազգային կրթութիւն տալու գովելի նախաձեռնութեամբ, երկու տարիէ ի վեր կը պահէ երկսեռ նախակրթարան մը, վեց դասարաններով, մանկապարտէզով եւ ութ ուսուցիչներով։

Մ. Տ.

Յ. Գ.— Բացի ուղղակի ձեր հաստիքին ղրկուած 700 թուման, նոյն հանգանակութեան դրամից 100 թուման նւիրող մը գանկացաւ իր նւէրը ղրկել ուղղակի դէպի Յանձնախումբին, որով այս տեղի օգնութիւնը կը հասնի 800 թուման։

Նոյն

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՌՈՒՄԷՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹիՒՆԸ

Կոստանդին Պրայիլոյ, որ ընդհանուր քարտուղարն է արդի երաժշտութեան Միջազգային ընկերութեան ռումանական հատուածին, Սորպոնի մէջ տուաւ կատարեալ ուսումնասիրութիւն մը ռումանական ժողովրդական երաժշտութեան մասին։ Նախ ցոյց տուաւ թէ ինչպէս, պատերազմէն յետոյ, աւելի յստակ գարձաւ երաժշտութեանց ազգայնութիւնը։ Ամէն երկիր հետզհետէ կը ստանայ գիտակցութիւնը իր երաժշտութեան մրաւորին, որ օղակ օղակ անցեալէն կուգայ կապուելու ապագային։ Հիմա երաժիշտները եւս կ'ընդունին, թէ երաժշտական գաղափարները կը նմանին բոյսերու կամ ծաղիկներու, որոնք իրենց կլիմաները ունին։ Եւ վերջապէս կլիմաներ կան, որ երաժշտութիւն կը բերեն։

Պրայիլոյ կը հաստատէ թէ ռումանական հողը կամ կլիման յարմար է երաժշտական մշակութեան։ Ահա թէ ինչու ռումէն գիւղերը ամէն օր կը թրթռան երգերով։ Ամէն գեպք կամ աշխատանք երգի կը փոխակերպուի այնտեղ։ Բազմաթիւ գաշտային աշխատանքներ կը կատարուին հաւաքաբար եւ երգի ընկերակցութեամբ (քլաքա)։ Երգով կը հագուեցնեն հարսնցուն։ Երգով կը ներեն մայրերը իրենց յանցաւոր զաւակները։ Եւ երգով կը գոցուին մեռելներուն փոսերը (պոչէթ)։ Բոլոր մելամաղձիկ եւ ծանր երգերը կը կոչուին «տոյինէ»։ Ծնունդի գիշերը պատանիները կ'երգեն հետաքրքրական «քոլինտէ»ներ։ Պատմական պարերգերը կոչուին «Հորա», որ շուրջպար մըն է միջերկրականեան ծագումով։ Հին պարերը աւելի կենդանի են,— Օլտեմիոյ շրջանին մէջ այդպարերը խելքի պոռոտ կուտան, Թրանսիլվանիոյ շրջանին մէջ՝ չափաւոր են։

Պարի ընթացքին, ամբողջ խաղը կը կատարեն սրունքները, իրենց ձեռքերը գրած մէկը միւսին ուսին կամ մէջքին։

Պրայիլոյ, որ աշակերտն է ռումէն մեծ երաժիշտի մը՝ քիրեաքի՝ կը փափաքի ստեղծել մասնաւոր մարմին մը, ձայնագրելու համար բոլոր ժողովուրդներու երգերը։

ԿԵԱՆՔԸ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ԵՕՔԸ ՆՈՐԸՆԹԱՆԵՐ

ԱԼՃՈՐՎԻԼ.—Շաբաթիրիկուն Հ. Յ. Դաշնակցութեան Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընկերական թէյասեղան մը սարքած էր ի յիշատակ Քրիստափոր Միքայէլեանի մահուան 25 ամեակին, Հանի Մկրի սրճարանին մէջ։ Որոշեալ ժամուն սրահը լեցուած եւ շատերը ոտքի վրայ մնացած էին։ Նախագահ Տիկին Էլէն Քիւթիւքեան յուզումով նկարագրեց Քրիստափորի յանդուգն ձեռնարկը, որուն նպատակն էր ոչնչացնել կարմիր Սուլթանը։ Այս փորձը չյաջողեցաւ, բայց Քրիստափորի յաջորդները շարունակեցինպայքարը եւ կը շարունակեն մինչեւ այսօր։

Յետոյ ներկաները յոտնկայս երգեցին «Մշակ Բանուորը»։ Ընկ. Փ. Ուստուլիկեան արտասանեց Ա. Ահարոնեանի «Մեւ Խաւարը» եւ Ա. Իսահակեանի «Ձէնկիզ Խան»։

Երեկոյթի բանախօսն էր ընկ. Մ. Գուլումճեան որ պարզեց Դաշնակցութեան դերը, իբրեւ արտայայտիչ ազգային խոչտի եւ ժարտական կազմակերպութեան։

Այս առթիւ պանծացուց Քրիստափորի ոգին, որ վարակած է Դաշնակցութիւնը։

Ընկ. Զորմիսեան կոչ ուղղեց ուժ տալ Հ. Յ. Դաշնակցութեան, որ միակն է իր տեսակին մէջ։ Վարչութեան կողմէ ընկ. Ուստուլիկեան յայտարարեց թէ փափաքողները կրնան իրենց անունները արձանագրել։ Եօթը հոգի արձանագրուեցան Դաշնակցութեան նուիրական դրօշին տակ։ Կէս գիշերը անցած ըլլալով, երեւան արարողութիւնը յետաձգուեցաւ այսօրուան, շաբաթ։ Փափաքողները կրնան ներկայ ըլլալ։

Ընկերը

''ՅԱՌԱՋ,,Ի ԹԵՐԹՕՆԸ — 8 —

ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ՅՈՒՇԵՐԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԱՌԱՋԻՆ ՄՈՒՏՔԻ ԵՐԿԻՐ

Մենք մեր աչքով տեսանք,
Ձ այդ ատեն ինչպէս Սասունը
զատ դրութեան մէջ կը գտնուէր, թէ ինչպէս թուրք պաշտօնեաներն ու Քրդերը կը վարձատրուէին։ Դաշտն ալ կիսով չափ մշակուած։ Յեղափոխականը մարդի պէս կը պաշտէին։

Մըսոր Բօլ եւ մըսոր Ջօրջ անունին մեր հոն ըլլալը եւ հարցուն կ'ըսէին.

«Այլեւս ի՞նչ պէտք կայ, որ ձեր զէնքերը ձեռքից վար չէք դներ. ա՛յժմ քիւրդ իրաւունքներ ձեր սահմաններէն անցնելու, կառավարութիւնն ալ 7 տարի*) ձենէ տուրք չպիտի առնէ։

*) երկու տարի չտեւած կառավարութիւնն սկսաւ տուրք ետաքել։ ԱՆԴՐԱՆԻԿ

Հայերը կը պատասխանէին, թէ «մեր սովորութիւնն է զէնք կրելը»։

Շատախցիք այդ կռիւներուն չեն մասնակցած եւ կռուէն անմիջապէս վերջը կառավարութիւնը հոն հաւաքած, տարած է մօտաւորապէս 120 զէնք (չախմախը)։ Կռուի ժամանակ սպանուածներէն եւ անձնատուր եղողներէն ալ տարած են մօտ 400 չախմախը։

Հէնց այդ տեսնելը, երբ այդ օտարազգիք զէնք վայր դնելու մասին այդպէս կ'ըսէին՝ հեռագիր եկաւ թէ՝ Բաղէշ կոտորեցին։ Այդ միջոցին նոյն այդ մարդիկ հայերուն կ'ըսէին.«Ձեր զէնքերը վերցրէ՛ք, եկէ՛ք մեր վրաններու քով»։ 50—60 զէնք ունեցողներ կ'երթան այդ վրաններուն պահելու։ Երկու օրէն վերջը Օղիկեան Արմենակը հոդ կը ղրկէ թէ «Ձեր զէնքերը վերցրէ՛ք, եկէ՛ք մեր վրաններու քով»։ 50—60 զէնք ունեցողներ կ'երթան այդ վրաններուն պահելու։ Երկու օրէն վերջը Օղիկեան Արմենակը հոդ կը

«Ձգիտենք հնչակն ու Դրօշակ ի՛նչ է, մենք ահա՛, ձեզնից կը լսենք»։

«Դէ՛հ, չլինելուն եկէ՛ք երդում ըրէք»։

Եւ Աւետարանը կը դնէ առջեւին՝ կ'երդուեցնէ։

Քաղաքի հարուստներն իմացած էին մեր հոն ըլլալը։ Այդ վախի ազդեցութեան տակ բոլորը մէկ կուգան Առաջնորդարան եւ կը խնդրեն Ապրոյին, որ տղաքը հանէ քաղաքէն՝ կոտորած սարքելու առիթ չտալու համար։ Նրանք կ'ըսէին, որ մուէզզինը երդուած է իրեն՝ թաղաւորի եւ Մահմէդի վրայ, որ մեր քաղաքի մէջ ոչինչ չէ ըլլալու*)։

Ապրօն գալիք չարիքների պատասխանատուութիւնն իր վրայ չառնելու համար՝ նրանցից ստորագրութիւն առաւ եւ մեզ Սասունի գծով ղրկեց Ս. Յովհաննու վանքը։ Հոն կը գտնուէին նիւֆիւս մաժուրի Իզէդ էֆէնդին եւ երկու ձիաւոր ոստիկան։

Գոմերցի երկու տղայ գացեր էին Մուշ ցախ ծախելու։ Յանկարծ, մէկը վիրաւորուած, միւսը ողջ լուր բերին մեզ, թէ Մուշ կը կոտորեն։ Իզէդ էֆէնդին, որ որոշ չափով Հայերու պաշտպանն էր եւ համ էլ կաշառակեր, եւ ոստիկաններն անմիջապէս ձի հեծան եւ գացին Մուշ։ Ուղեցինք նրանց զէնքերը հոն առնել եւ իրենք ալ սպաննել, սակայն, Մշոյ կոտորածի իրողութիւնը չէինք գիտեր եւ վարդապետները թոյլ չտուին այդ բանն ընելու, ըսելով, որ վանքի քանդման պատճառ կը դառնանք։

Երեկոյեան լուր առինք, որ մի թուրք զինագործ իր խանութի մէջ երեք ատրճանակ կը բանայ իրարու վրայ եւ դրանից կը սկսի կռիւը։ Հայերի կողմից ո՛չ մի դիմադրութիւն չըլլար. ոմանք խանութները կը գոցեն, ոմանք ալ բաց կը թողուն եւ այնպէս կը փախին իրենց տները։

Մութեսարիֆը և զօրքի հրամանատարն անմիջապէս կը մտնեն խուժանի մէջ եւ կը գոռան։

«Անմիջապէս բոլորիդ հրացանիկըբռնենք,թագաւորչենհրամայեն չկայ այդպիսիբան ընելու»։

Եւ կը կարդան Սուլթանէն գնացած հեռագիրը թէ՝ «սրանից վերջը ոչեւալի քիթը չպիտի արիւնի»։

Նոյն ատեն զօրքի հրամանատարն ու մութեսարիֆը կ'երթան Առաջնորդարան 100 ձիաւորով եւ կ'ըսեն թէ՝ «ամէն բան կարգադրուած է, ոչնչէ չվախենաք»։

Այդ օրը սպաննուեց 7 մարդ եւ 25ի չափ ալ վիրաւորուեց, որոնց թուի մէջ նաեւ մի ընկեր, որ վիրաւորուած էր իր ձեռքից բացուած ատրճանակի զնդակով։ Ապրօն, որ այդ օրը հոն կը գտնուէր, կը վերցնի վիրաւոր ընկերոջ հրացանը, վերարկուի տակ կը պահէ եւ վազ կուտայ դէպի առաջնորդարան (Ապրօն Մշեցու շոր էրհադեր)։

(Շար.)

*) Մուստաֆա փաշան նայելով ուրիշ թուրքերուն, լաւ մարդ էր։ Մշոյ թուրքերն ալ իրենց հայերուն լաւ կը նայէին։ Հասարակ խուժանը ոչինչ չէր կրնար ընել առանց այդ գլխաւոր թուրքերու մասնակցութեան։ ԱՆԴՐ.

համար, չեն հաւատար թէ որեւէ ազդեցութիւն պիտի ունենայ գործելակերպի այս փոփոխութիւնը, ուստի եւ կը շարունակեն անխնայ գործադրել նախապէս տրուած հրահանգները՝ արագ եւ ընդհանուր հաւաքականացում ձեռք բերելու եւ կուլակները բնաջնջելու մասին:

Միւս կողմէ, հաժանաւոր կուսակցութեան ալ թիւի անդամները նոր հրահանգները կը մեկնեն իբրեւ նահանջ մը եւ բացէ ի բաց կը յայտարարեն. «Այդպէս չըսի՞նք մենք ձեզի»:

Կրասնոտարի (եկատերինոտար) մօտ, կիրակի օր Մակէեւ, պրոլետար բանաստեղծ մը, կ'աշխատէր գիւղացիներուն բացատրել հաւաքականի խռովութիւնները: Կուլակներու դրդուժով գիւղացիներու կատղած բազմութիւն մը յարձակեցաւ Մակէեւի վրայ եւ կտոր կտոր ըրաւ զայն:

Խորհրդարանի վիճաբանութիւնները

Թարտիէօի կառավարութիւնը առջի օր կրկնակ յաղթանակ տարաւ Երեսփոխանական ժողովին եւ Ծերակոյտին մէջ:

Ինչպէս գրեցինք, Երեսփ. ժողովի օրակարգին վրայ կը գտնուին երկնկի ծրագիրը և Լահելի հաժաձայնագիրները, որոնց վաւերացումը կը պահանջէ կառավարութիւնը: Նախ քան վիճաբանութիւնները սկսիլը, Էէոն Մ'էյէր, արմատական ընկերվարական, առաջարկեց յետաձգել վիճաբանութիւնը եւ սպասել որ Պրիան վերադառնայ Լոնտոնէն՝ կարենալ պատասխանելու համար ուղղուելիք բոլոր հարցումներուն: Թարտիէօ պատասխանեց թէ կառավարութիւնը ամէն կէտի վրայ հոմերաշխ է իր արտաքին նախարարին հետ եւ թէ անոր ներկայութեան պէտք չկայ: Ու վստահութեան խնդիր դրաւ: 262ի դէմ 319 ձայնով մերժուեցաւ Էէոն Մ'էյէրի առաջարկը:

Այս առթիւ կատարուած վիճաբանութեան ընթացքին խօսեցան զանազան երեսփոխաններ, Էէոն Պլում, էրիօ եւայլն: Վիճաբանութիւնները կը շարունակուին դեռ:

Կէսօրէն վերջ Ծերակոյտին մէջ վիճաբանութեան ենթարկուեցաւ Թարտիէօի ստեղծած նոր նախարարութեանց խնդիրը: Ծերակուտականները չէին ուզեր վաւերացնել նոր նախարարութեանց համար պահանջուած վարկերը: Վարչապետը հոն ալ յաղթանակ մը տարաւ եւ 119ի դէմ 148 ձայնով ընդունուեցաւ իր տեսակէտը:

Կուտեպովի գաղտնիքը յուսաբանուեցա՞ւ

«Մաթէն»ի համաձայն, ոստիկանութիւնը յաջողած է վճռապէս հաստատել թէ՝ Զօր. Կուտեպով իրապէս նաւ դրուած է Նորմանտական ծովեզերքէն, Բապուսի մօտ: Մէկէ աւելի վկայութիւններ կը հաստատեն այս պարագան: Գլխաւոր վկան է ոուս տիկին մը, որ մանրամասնօրէն կը պատմէ թէ՝ Յունուար 26ին, կէսօրէ յետոյ, կը պտտէր ծովեզերքը, բարեկամուհիի մը հետ, երբ տեսաւ ինքնաշարժ մը որ սրարշաւ կը յառաջանար ղէպի ծովափ: Ետեւէն՝ ուրիշ ինքնաշարժ մը, կարմի գոյնով եւյն. (Տես «Յառաջ»ի չորեքշաբթի օրուան թիւը):

Ոստիկանութիւնը հաստատած է թէ մեղսակիցներէն երեքը Փարիզ հասած էին ղէպքին օրն իսկ, թէ մէկը Ֆրանսայէն մեկնած է նոյն օրը, թէ միւս կեղծ ոստիկանը Փարիզ կը գտնուէր ղէպքէն քանի մը օր առաջ եւ բարեկամի մը տունը կ'ապրէր, թէ բոլոր դաւադիրները ալ Ռուսեր են եւ անծանօթ զօրավարին:

Թ. ՄԵԾԱՏՈՒՐԵԱՆ

31 Ave. des Gobelins. Paris (13) Մէթրօ՝ Gobelins

Արեւելեան եւ եւրոպական նպարեղէններ՝ լաւ եւ աժան

Ապսպրանքները կը յանձնուին տուները

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՃԸՐ

ՋԱՃԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Ցեր եւ ցնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գ., Չ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

Կ. ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

ՄԱՍԻՍ ԳՈՇԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

57A Rue Nationale, MARSEILLE

ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՍՏԷ

PASDOURMADJIAN FRÈRES

VILLA MON PLAISIR ST. MITRE — ST. JEROME

R. C. 78858 MARSEILLE

Կեսարական ամենաընտիր ապուխտի եւ երշիկի ամէնէն հին տուները որ Ֆրանսայի եւ արտասահմանի յաճախորդներէն ստացած ապսպրանքները օրին եւ խնամքով կը գործադրէ:

ՄԱՔՈՒԻՐ ԱԺԱՆ ԵՒ ՀԱՄԵՂ

ԲԺՇԿ. ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

10 Rue Beaugrenelle, Paris (15)

Մէթրօ՝ Beaugrenelle

Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւններ եւ Ֆրանկախտ: Ամէն օր ժ. 10—12 եւ 3 9: կիր. եւ տօն օրեր 10 12:

EMPIRE Միզիք-Շօ՝ 37 Av. Wagram

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լապոռատորիաւն: Ընդամէնը եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 կիրակի 9—12.

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H. STEPHAN

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ — ԵՐԵԿՈՅԹ

Ի պատիւ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ

(ԻՐ ՅՈՒԲԵԼԵԱՆԻՆ ԱՌԹԻՒ)

Վաղը կիրակի իրիկուն ժամը 8.30—11.30: Պուա-ֆոլոնպի քաղաքապետարանի սրահին մէջ, Rue des Halles:

Կը նախագահէ Պ. Մ. ՄԱՐԱՇԼԵԱՆ

Ներկայ կ'ըլլայ Պ. Ա. ԽԱՏԻՍԵԱՆ

Կը խօսի՝ Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

Խմբերգ, երգ, արտասանութիւն, եւայլն

Մուտքը ազատ է

Հ. Յ. Դ. ՎԻՆԻՆ ՆՈՐ ԱԿՈՒՄԲԻ ԲԱՑՄԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ Վինիի կոմիտէի եւ «Քրիստափոր» եւ «Ապառաժ» խումբերու: Վաղը կիրակի ժամը 2ին: Բանախօսութիւն, խմբերգ, ժեներգ, արտասանութիւն:

Կը ներկայացուի «ՎԱՇԽԱՌՈՒՆ» (գաւեշտ)

Մուտք 2 ֆրանք

ՄԱՐՍԷՅԻ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆԸ

Հայ արիներու Մարսէյլի մասնաճիւղի թէյասեղանը վաղը կիրակի ժամը 2.30ին կուան Պառ տը լա Փոսթի սրահին մէջ 2 Rue Colbert: Հաճելի ժամանց, անակնկալներ: Յատկապէս կը հրաւիրուին ծնողքներն ու սկաուտական շարժման բարեկամները:

Հայերու ուշադրութիւն

ALHAMBRA CINEMA

22 BLD. DE LA VILLETTE, *Մէթրօ* BELLEVILLE

Մարտ 28էն Ապրիլ 3

Կը ներկայացուի՝ **ԱՆԴՐԱՆԻԿ** *ֆիլմը եւ ՓԱՐԻԶԻ ՈՐԲԵՐԸ*

Ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2ին եւ իրիկունները 8ին

Տոմսերը կարելի է ստանալ նախօրօք: Գիները սովորական են

Հ. Ց. Դ.

Փ Ա Ր Ի Զ

Սէն Միշէլի Քրիստափոր խումբի ժողովը՝ այս ջրեղջրաթի իրիկուն ժամը 9ին Ֆլորիա ճաշարանի վերնայարկը: Ստիպողական ներկայութիւն: Օրակարգ՝ Ա. ընթացիկ իարցեր, Բ. Հ. Յ. Դաշնակցութիւն եւ համայնավարութիւն, Ներածութիւն ընկ. Լ. Մօգեանի կողմէ:

Իթալիի Աղբիւր Սերոբ խումբի ժողովը վաղը կիրակի ժամը 2.30ին 184 Ave. d'Italie. Մէթրօ Մէգոն Պլանշ: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Ալֆորվիլի Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները եւ արձանագրուիլ փափաքողները այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին 29 Bld. Carnot: Վարչութեան ժողովը ժամը 8ինն յետոյ:Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

Ալիէն - Պոիս - Բոլոնպի Չէյթուն ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ, Եռագոյն, Վիշապեան, Փոթորիկ խումբերու ընկերները վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 79 Rue des Chambards, Պուա Բոլոնպ: Դանձապահներէ կը խնդրուի սիասին բերել հաշուետուները: Ներկայ կ'ըլլան Փարիզի կոմիտէի ներկայացուցիչները:

Գ Ա Ի Ա Ռ

Ս. Էթիէնի ենթակոմիտէի ընկերները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին այս իրիկուն ժամը 7.30ին սովորական ճաւաքատեղին, 3 Place du Peuple:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ա. Ե. Շ. Կ. Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները այս կիրակի ժամը 2.30ին, 29 Bld. Carnot: Ներկայ կ'ըլլան տիկ. Շանթ եւ Օր. Քոշեան:

Ն. Գ. Բ.ի բոլոր անդամները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 9ինբժ.լ.Դրիգորեանի բնակարանը:

ՓԵՏՐ. 18Ը ՌՈԱՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Շ. Ց. Դ. խումբին, վաղըկիրակի: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ԱՆԱՏՈԼԻՈՒ ԲԵԿՈՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Վալանսի խարբերդի հայր. միութեան ցանկը.— Միութեան նստուկէն 1000 ֆր., Կ. Կարապետեան, Ց. Վարդանեան 25ական, Խ. Սարգիսեան, Տէր Ղուկասեան եղբայրներ, Ա. Կարօեան, Ս. Գիտանեան 20ական, Ե. Շահպազեան 30, Հայր եւ որդի Աճեռնեան 50, Ա. եւ Վ. Էօքսիւզեան 25, տիկին Զ. Համբարձումեան 25, Գ. Սիմոնեան 23, Ա. Սարգիսեան 15.25, Մ. Կարապետեան 5.75, Ն. Թէպոյեան, Խ. Դաւիթեան, Պ. Եղիազարեան, Ե. Եղիկեան, Պ. Մանուկեան 15ական, Օր. Հ. Կարօեան, Մ. Պօյաճեան, Օ. Գրիգորեան, Պ. Եղիկեան, Ս. Խաչատուրեան, Լ. Ձերանեան, Պ. Աճեռնեան, Պսակ քահանայ Սարգիսեան, Մ. Պօյաճեան 10ական, Ս. Թէպոյեան, Մ. Մինասեան, տիկին Մ. Աստուրեան, Ց. Յակոբեան, Ղ. Տէր Ալէքսանեան, Տ. Պագայեան, Գ. Ստեփանեան, Տ. Տօնապետեան, Ն. Կարօեան, Երեցկին Տէր Սարգիսեան, Մ. Կարապետեան, Մ. Կիրակոսեան, Ս. Ձէնտէրմէեան, Ն. Տէր Սարգիսեան, Ց. Կ. Խօճիկեան, Օր. Ե. Անթոյեան, Կ. Կարօեան 5ական, տիկին Վ. Ձիրանեան 4, տիկին Ադանայի Տէր Պարսաժեան 2 ֆրանք, Լ. Ագէժեան, Գ. Անթոյեան, Ն. Պէրպէրեան, Մ. Առաքելեան, Ա. Ջաղացպանեան, Ս. Մանուկեան, Գ. Տօնիկեան, Ա. Մանուկեան, Յ. Ստեփանեան, Մ. Վարդանեան, Խ. Պալթայեան 10ական ֆրանք: Դումար 1670 ֆրանք:

(Տես «Յառաջ» 20 փետր.)

ԵՐԵԿՈՅԹ—ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Հ. Ց. Դ. Պ. միութեան կողմէ այս կիրակի իրիկուն ժամը 5ին Քաֆէ Ժարտէնի մէջ (սինէմա Նովէլթիի կից): Կը հրաւիրուին անդամ եւ ոչ անդամ պատանիները եւ հայրենակիցները: Կը դասախօսէ Ընկ. Բ. Աղաբէկեան: Նուագ, երգ, արտասանութիւն, կովկասեան պարեր:

ALLO, ALLO

Tél. TRUDAINE 81 07

Այս է թիւը մեր թէլէֆոնին

ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՁԷՆԱԶԵԱՆ ԵՒ ԳԱՍԱՆՃԵԱՆ

8, Rue de Chateaudun, PARIS (9e)

Métro Cadet, Peletier եւ Notre Dame de Loretteի խաչ...

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

38 Rue Rochechouart Մէթրօ Cadet և Anvers Autobus ...

Tél. TRUDAINE 56 - 58

Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ Աղիքի հիւանդութիւնները ցատուկ յարկաբաժին Վէնէրական եւ Մորթի հիւանդութիւններ

ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ *կոլի*, ջրային, արեան հիւանդութիւններ եւ ցօդացաւ:

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ ...

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE

ՀԱՅԵՐԷՆ

ՅՈՒՆԱՐԷՆ

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

Phonos & Disques Columbia REGISTERED TRADE

20 ՖՐ. 20 ՖՐ.

H. ARTINIAN, 26-28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil...

Մեր փայաքներու ձոխ մաերանոցին մէջ կը գտնուին ամէն վաճառանիշէ ֆոնոներ.—DECCA, COLUMBIA, PATHÉ, POLYDOR, NIRONA, DIAMOND, եւն.: Գիները՝ 120, 300, 450, 525, 750, 800, 1000 եւ մինչեւ 2,800 ֆր. Նպարեղէններուն լաւը, ժողովրդ. գիներով: Բաց է ամէն...

ԱՃԱՊԱՐԵՑԷՔ ԶԱՏԻԿԸ ՉԵԿԱԾ

Չեր բոլոր պէտքերը եւ նուէրները գնեցէք՝ 6էն մինչեւ 15 ամիս

ԱՊԱՌԻԿ

Ֆրանսահայ գնողներուն՝ քաթալօկներ ՉՐԻ կը ղրկենք: ՔԱՒՔ. Թիւ 1. Մահճակալներ, 2. կարասի ներ, 3—խոհանոցի սպասներ, 4. կարի մեքենա ներ, 5. երեխաներու կառքեր, 6. վառար-օճախներ, 7. հիծելանիներ, 8. ղեկտեղէն եւն.:

Հետեւ եալ վայրերու հայրենակիցները թո՛ղ դիմեն տեղական կալներուն: ԼԻՈՆ՝ Պ. ՍԱԱԹՃԵԱՆ, 18 Rue Jamen, Granluire (Rhône) կամ Բշ. Եշ. ժամը 6.30—9 երեկոյ, և նր. 1էն 5, 262 Rue Duguesclin, Lyon.

ՎԱԼԱՆՍ՝ Պ. ԳԱՍԵԱՆ ԳԷՈՐԳ, 4 Rue Balthazar Baro.

ՏՆՕՒՀ՝ Պ. Գ. ՍԵԹԵԱՆ, Cité du Parc 23, Maison Plaisance.

ՏՐԱԿԻՆԵԱՆ՝ Պ. ՔԼՓՃԵԱՆ, 1 Rue Vieille Halle,

ՊՈՒԼՒՆ՝ Պ. ՉԻՄՊԻՒԼԵԱՆ, Tailleur, Rue de la Mairie

Կ'ուզուի դեռ՝ Ֆրանսայի ուրիշ հայաշատ վայրերու մէջ, ներկայացուցիչներ: Պայմաններու համար գրել՝

G. Badouhassian, 16 Bld. des Italiens, Marseille.

ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆ ՓԱՓԱՋԵԱՆ

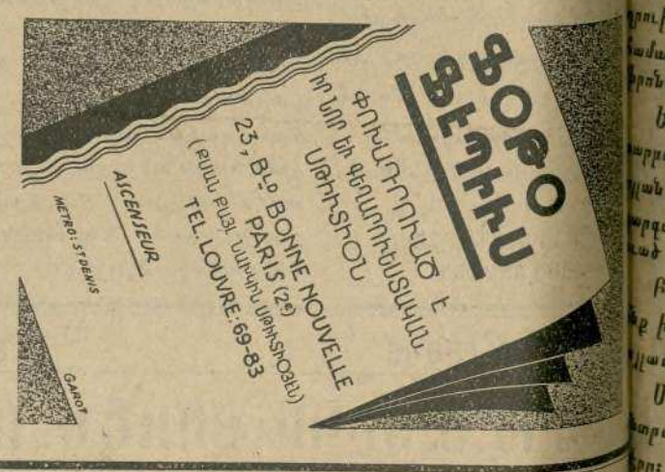
10 Rue des Lombards, Paris (4)

Մէթրօ՝ Châtelet եւ Hôtel de Ville

ԱՅՐԵՐՈՒ ԵՒ ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ

Մաքուր աշխատանք եւ անսրբելի գին, կը ծախենք փոն տոկուն կերպասներ՝ խիստ աժան գիներով

Մէկ այցելութիւն բաւ է տեւական յաճախորդ ըլլալու...

ԱՆՈՒՇ ԱՎԱՃԱՒ

O. M. OHANESSSIAN

Marque déposée MELKON

Եթէ կ'ուզէք ճաշակել արեւելեան համեղ անուշեղէնի փնտռեցէք ամէն տեղ միայն MELKON վաճառանիշով՝ քուա, փաքլաւա, քաադայիֆ, հէլվա, եւայլն:

25 Rue Vilin, Paris (20e) Հեռաձայն Ménil. 69-...

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐ

ՀԱՅ «ՏՐԱՄ-ՕՓԷՐԷՔ» ԽՈՒՄԲԸ ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹԵԱՄԲ

ԹԱՆՕՔ ԴԵՐԱՍԱՆ **Ս. ՍՈՒՐԱԲԵԱՆԻ**

Փարիզի արուարձաններուն մէջ կը ներկայացնէ

ԱՐՇԻՆ ՄԱԼ ԱԼԱՆ ՈՒՐԱԽ ՕԲԷՐԷԹ 4 ԱՐԱՐ

Արեւելեան երաժշտութիւն՝ ղեկավարութեամբ Թաւխսդ ԺՕՐԺի: Գ. արարին Տիկ. Մ. Սուրաբեան կ'երգէ «Աչեր սեւորակ» և կը պարէ կովկասեան պարեր:

ՊՈՒԼ ԲՈԼՕՆՊԻ ՄԷՋ
5 ապրիլ, շաբ. գիշեր ժամը 8.15ին
Salle Municipale ի մէջ
Rue des Halles

ՓՈՒԹԱՑԷՔ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ
6 ապրիլ կիր. գիշեր ժամը 8.15 ին
Salle des Fêtes ի մէջ

ՄԱՆՕԹ.— Տոմսակներուն գիները մատչելի են: Փնտռեցէք տեղւոյն վրայ, բոլոր հայկական սրճարաններէն եւ ճաշարաններէն, իսկ ներկայացման օրը՝ թատրոնին դուռը:

Կ'ուզուի դերձակի մը խանութը գործաւոր մը եւ գործուհի մը: Դիմել՝ փափազեանի, Lombard, Paris. Մէթրօ Châtelet եւ Hôtel de Ville.

ՖՐԱՆՔ ԵՒ ՌՈՒԲԼԻ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

A. REDSKY, Place Contr... (76 r. Cardinal Lemoine կիւնը): Օթոպիւս՝ S., 47, 82, 83, 85:

Արեւելեան ամէն կարգի ղէնիներ, թրքական սուրճ, քաշկավալ, սեւ եւ կարմիր պուլղուր, տուլմա, հէլվա, փաքլաւա, օղի, վոտկա, բոլոր տեսակ եւաք, շամփանիա եւ ամէն գիներ: Գիները մատչելի եւ մաքուր: Տունը կը...

Հեռ. Gobelins 51-52:

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԹԱՓՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub. St.-Martin
PARIS (10e)
MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone : NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ
30
ՄԱՐՏ
1930
30 MARS 1930

Ջ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1225 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱՋԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՀԱՍԱՐԱԿ, ԱԿԱՄՊԵՏՈՒԹԻՒՆ,

Զգանք ուրիշ բառ, խտացնելու համար այն վիճակը որ սպառնայ մօրուտի մը վերածել մեր մտաւոր ապրելէզը: Ազգային պարագային՝ դարձնել միօրինակ տափաստան մը: Անկում կայ մտքի: Անկում լեզուի: Եւ անկում ճաշակի, առնուածքի:

Մուլութեան եւ տգիտութեան որդը անարգել կը բանի այն տարածութեան մը վրայ: Գիրքէ գիրք, բեմէ բեմ եւ մաւանդ լրագիրէ լրագիր:

Այսպէս կոչուած «հասարակական»միտքն անդամ կը ծիւրի: կը ծանծաղի սրընթաց արագութեամբ: Ինքզինքը կրկնելով:

Ճաշակը, խորութիւնը, ճիզը տեղի կուտան սովորականին, բարեհնամ անխնամին առջեւ: Ամաքինութիւն կը համարուի հասարակ տեղիքը եւ անփոյթ, շլխտի զանցառութիւնը: Միշտ եւ ամէն տեղ՝ դիւրինը, «կլիշէ»ն:

Բարձունքներէն յանկարծ նետուած լպրծուն պողոտաներու վրայ, ամէն ինչ տուեր ենք ջուրին: Եւ... «դրամագլուխնիս կ'ուտենք կոր», ինչպէս իրաւամբ կ'ողբար պատմութեան անդած գրագէտ մը: Իր կարգին կրծելով, սակայն, հայերէնի դրամագլուխը: Գլուխ է՛ն իսկ— «Դրամագլուխնիս կ'ուտենք կոր»:

Ինչ որ ժամանակակից լրագրութիւն կը կոչենք, դարձեր է ձարձակարան, թէ մտքի եւ թէ լեզուի տեսակէտով: Միայն Պրանսայի մէջ, կը հաշուենք ճիշդ ՔՍԱՆԵՐԵՔ պարբերական հրատարակութիւններ:

Ձենք հարցներ այդ քանիերեքին գոյութեան իրաւունքը: Բայց գոնէ հինգը կրնայի՞ն երես ճերմկցնել, իրենց բովանդակութեամբ եւ լեզուով:

Այո՛, ձգենք ամէն բան եւ հարցնենք միայն լեզուն:

Դէտ ութսունական թուականներուն, թարգմանիչ մը, կապուած իւթիւճեան, ճիգ մաշած էր բառ, նախադասութիւն, լեզու շինելու համար («Մասիս» եւ «Արեւելք»): Գրագէտներ՝ Արփիարեան, Բաշալեան, Օտեան, Շ. Աջառուր եւ ուրիշներ լեզուն ճոխացնելու, յղկելու մտահոգութիւնն ունեցած են, թերթ խմբագրած առեն: Ամէնէն օգտապաշտը, Բիւզանդ Քէչեանն անգամ, հոգ տարած է լեզուին, սղելով, կոկելով գայն: Իսկ ինչ որ կատարեց Պոլսոյ «Ազատամարտ»ը, առաջնորդուելով Ռ. Զարդարեանի եւ հատնտիր խումբի մը, ամբողջ դրամագլուխ մըն էր:

Այսօր է, միայն, որ հասնողը թերթ կը խմբագրէ: կը բաւէ որ հայերէն տառ գտնէ եւ երկու գրաշար:

Արդարեւ, երբեք այսքան անտիրութեան մատնուած չէր տպագրական խօսքը: Ոչ ալ այսքան անխղճօրէն տրորուած՝ «Ո՛վ մնծասքանչ»ը: Խօսքը չենք ըներ արեւելեան բարբարոսին, որովհետեւ, ինչ որ պակաս ձգեր էին կովկասի նախապատերազմեան մտաւորականներն ու լրագրողները— աննշան բացառութեամբ— ահա կը լրացնեն կարմիր աթոռները, իրենց մատնածին, խառնիճաղանճ եւ խժալուր կանչերով: Այլեւս մերթ չէ որ կը խմբագրուի, հայերէն չէ որ կը գրուի, այլ ոուբլիի վրայ չափուած բաբելոն մը նոյնութեամբ կը փոխադրուի տպարան, հայերէն տառերով շարուելու եւ տպուելու համար: Հազարէն հատ մը,— «Հայտնարկօօպը կոլեկտիվացման կրնտուէ»...

Եւ այս ընթացքով, դժբախտաբար կնքուած է արեւելահայ բարբառին ճակատագիրը, եթէ գոնէ «գրականագէտները» — զան իսկ պրոլետար — հոգ չտանին պահելու եւ նորոգելու, արգացնելու Աբովեանէն մինչեւ Րաֆֆի-Ահարոնեան կատարած նուաճումը:

Բայց խօսինք արտասահմանի մասին, ուր թէեւ ազատ ենք խորհրդային բարբարոսութիւններէն, բայց կը տեսնենք զլապէս վրդովիչ երեւոյթներ:

Մատի վրայ կը հաշուին անոնք որ, իրրեւ ասպարէզ ունցած ըլլալով հրապարակագրութիւնը, ունին նաեւ անոր ղը: Ու մանաւանդ պատասխանատուութեան զգացումը: Լեզուի, մտքի, ճաշակի եւ խառնուածքի նրբացման եւ զարգացման հոգը:

Այստեղ ալ՝ «հասարակական» կոչուած ժոլութիւնն է որ ուն կը քանդէ, (Այս բարբարոս բառը կը նշանակէ. տեղին ամեայատ, 1. հանրային, 2. ընկերային. 3. հրապարակային, հանրօգուտ (շինութիւններ): Եւ եթէ կ'ուզէք՝ մեր քաղաական-կուսակցական կեանքի ժխորը:

Ի՛նչքան հասարակ տեղիք միտքեր, բառեր ու բացատրութիւններ կը թաւալին ամէն գրչի տակ, այս հարթ գետնին ա: Առանց ո՛ր եւ է ճիգի: Մեքենաբար, աչքերը գոց եւ մի գրիչը շարժելով:

Եթէ մէկը հաւաքութիւնն ունենար աչքէ անցընելու մէկ ուան հայերէն թերթ— ամենօրեայ եւ շաբաթական— պիկրնար կազմել հատնտիր հաւաքածոյ մը ոչ միայն լեզուի, եւ մտքի թշուառութեան: Նկարագեղ ցուցահանդէս մը՝ անձաղամտութեան, ուռուցիկ այլ անամէջ, թմբուկը պատած ճոռոմաբանութեան:.

Մէկ բառով՝ «հասարակապետութեան»:

Այս տեսակէտէն, մրցանիշը կոտրած են հնչակեան և ռամավար հրատարակութիւնները:

Բայց մենք ալ ունինք խոցելի կէտեր: Երգերուն հետ՝ շատ ն ալ վէրքեր:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ստալին սարսափի մէջ կ'ապրի՝ հաւիտին պէս

Պերլինի նախաձաւսկապէ իրիկնաթերթին մէջ, «Նախկին խորհրդային բարձրաստիճան պաշտօնատար մը որ Ռուսիա վերադառնալու մտադրութիւն չունի», կը գրէ թէ Ստալին ներկայիս զոհն է իր ստեղծած ահաւոր ապարատի վարչաձեւին: Նախապէս, կ'ըսէ, բոլշեւիկեան դիկտատորը ազատ համարձակ կ'ապրէր եւ մատչելի էր կուսակցութեան բոլոր անդամներուն: Կրէմլինէն Դորկի դիւղը, ուր մեռաւ Լէնին եւ ուր կ'ապրի այժմ Ստալին, կ'երթեւեկէր առանց ծածկուելու կամ նախազգուշութիւններ ձեռք առնելու: Մինչդեռ այսօր դիկտատորին հետ խօսիլ ուզող այցելուն բազմաթիւ դիւանատուններէ եւ գրասենեակներէ պէտք է անցնի, պահակներու եւ ոստիկաններու ցանցեր պէտք է կտրէ, նախազգուշական բազմաթիւ ձեւակերպութիւններ պէտք է լրացնէ, նախ քան անոր ներկայութեան ընդունուիլը: Որովհետեւ Ստալին առանձին չէիշխեր Կրէմլինի մէջ: Չինքը պաշարած են վախն ու կասկածը:

Մոսկուայի եւ Դորկիի միջեւ ճամբորդութիւնները «վարագուրուած են այնպիսի գաղտնապահութեամբ մը, որ նոյնիսկ պահակախումբը չիգիտեր թէո՛ր կառքով եւ ո՛ր փողոցներէն պէտք քալէ: Ո՛չ ոք գիտէ թէ գիշերը Մոսկուայի՞ թէ Դորկիի մէջ կ'անցընէ: Այս բանը գիտնալ արգիլուած է բոլորին: Այս գաղտնիքնրուն ծանօթանալու ամէն փորձ անվստահութիւն կը հրաւիրէ տաքրքրուողին վրայ, որ դուրս կը քշուի կրէմլինէն, նոյնիսկ եթէ իր շրջապատի ամէնէն մտերիմ անձնաւորութիւնն ըլլայ: Ասիական բռնակալութեան մթնոլորտ կը տիրէ Կրէմլինի մէջ»:

Յօդուածագիրը կ'ըսէ թէ «Ստալինի անձնապահ գունդը կը բաղկանայ կովկասցիներու երկու գումարտակներէ, որոնց մէկը Կրէմլին, միւսը Դորկի կը մնայ: Երբ դիկտատորը ճամբորդէ, բոլորովին իրարու նմանող չորս ինքնաշարժներ ճամբայ կը հանուին տարբեր ուղիներով երթալու համար նոյն տեղը:

Միայն պահակախումբի հրամանատարը գիտէ թէ այդ կառքերէն ո՛ր մէկուն մէջ կը գտնուի դիկտատորը: Ճամբու ընթացքին կառքերը յաճախ ուղղութիւն կը փոխեն, վարիչին քով նստած սպաներու հրամանով: Դորկիէն մինչեւ Մոսկուա ճամբան շարունակ հսկողութեանը տակ կը գտնուի Ստալինի պահակախումբին, որ իր տրամադրութեան տակ ունի զրահապատ կառքեր եւ ինքնաշարժ հեծանիւներ: Ո՛չ մէկ օտարական կրնայ հանդիպիլ Դորկիի:»

Ստալինի ընտանեկան կեանքն ալ գաղտնի կը պահուի նոյնիսկ իր քանի մը մտերիմներէն: Անոնցմէ մէկը միայն օր մը տեսած է դիկտատորին կինը— «Վերապահ եւ լռիկ մանկամարդ վրացուհի մը՝ անձկալից աչքերով»:

Չինուորներ կը պահպանեն հաւատականը

«Թայմզ»ի Րիկայի թղթակցին հաժաձայն, Մոսկուայի ներքին գործավարութիւնը սկսած է կազմել «մանաւանդ քաղաքապահ գունդ մը՝ պաշտպանելու համար խորհրդային պետական ազարակները՝ քանդիչներէ եւ դասակարգային թշնամիներէ»: Քաղաքապահները կը բաղկանան արձակուած զինուորներէ եւ մասնաւորապէս յանձնարարուած գիւղացի վարձկան մշակներէ:

Համայնավար կուսակցութեան Մոսկուայի շրջանային կոմիտէն մարտ 26ի գիշերը ժողով գումարելով, զբաղած է գիւղի նոր կացութիւնով եւ գարնանային ցանքով: Լսած է մանրամասն տեղեկագիր մը, որմէ կ'երեւի թէ հաւաքական տնտեսութիւնները կարգ մը շրջաններու մէջ պիտի կրնան յաղթել գարնանային դժուարութեանց, բայց շրջաններու մեծ մասին մէջ կացութիւնը շատ մութ է, որովհետեւ հաւաքական տնտեսութեանց մէջ բռնի մտցուածները անկազմակերպ վիճակի մէջ են, եւ թէ կուսակցութեան նոր հրահանգը կը մեկնուի այն ձեւով թէ՝ անոնք ազատ են քաշուելու: Այս պայմաններուն տակ հաւաքական տնտեսութիւնը չպիտի կրընայ ծրագրուած քանակութեամբ ցորեն ցանուելպէտք և պիտի ըլլայ դիմել անհատական տնտեսութեանց՝ 1930ին պակաս հունձք չունենալու համար:

Հաւատքին Պատմը Պոլի՞ս պիտի դառնայ

«Թայմզ»ի Պոլսոյ թղթակիցը խօսելով հանրային պարտքի ներկայացուցիչներուն Թուրքիա այցելութեան եւ այս առթիւ Թուրք մամուլին մէջ յայտնուած գանգատ կարծիքներուն վրայ, կը գրէ թէ՝ Թուրք կառավարութիւնը եւմտական տագնապը սպասուածէն աւելի լուրջ կը գտնէ: Այդ տագնապին դիմակալելու համար երկու մեթոտներ կան. առաջինը՝ խիստ խնայողութիւն գործադրել ամէն ուղղութեամբ եւ միաժամանակ հասկցնել օտար բաժնետէրերուն թէ էական է գոնէ մասնակի մորաթորիում մը շնորհել Թուրքիոյ, կտրօններու վճարման համար: Երկրորդ մեթոտն է՝ աշխատիլ ձեռք բերել մեծ փոխառութիւն մը, որուն մէկ մասը պիտի յատկացուի կտրօններու վճարման, միւս մասը վերաշինական աշխատանքներու: Ընդհանուր տպաւորութիւնն այն է որ կառավարութիւնը կ'ուզէ ժամանակ շահիլ՝ որոշ ուղեգիծ մը ընդունելէ ղեկուշնալու համար:

Հետեւաբար, կ'ըսէ թղթակիցը, բաժնետէրերու պատուիրակներու էնկիւրի այցելութիւնը ոևէ շօշափելի արդիւնք չտուաւ, բացի մէկ բանէ: Յարդ՝ հանրապետական Թուրքիան Հանրային Պարտքի վարչական Խորհուրդը կը նկատէր իրրեւ բացարձակապէս թշնամի հաստատութիւն մը: Ուսյթի հետ շփումը այս մտայնութիւնը փարատած է մեծապէս:

Անգլիացի պատուիրակը հասկցուցած է թէ Հանրային Պարտքի վարչութիւնը ինչպէս անցեալին մէջ Օսմ. կայսրութեան, ներկայիս ալ Թուրք հանրապետութեան կրնայ թանկագին ծառայութիւններ մատուցանել: Ատոր համար ալ անհրաժեշտ է եւ տրամաբանական՝ կրկին Թուրքիա փոխադրել Հանրային Պարտքի վարչական Խորհուրդին կեդրոնը: Այսպիսի տեղափոխութիւն մը շատ օգտակար կրնայ ըլլալ թէ Թուրքիոյ եւ թէ օտար բաժնետէրերու:

Օսար դրամագլուխը անհրաժեշտ է

Օսմ. Հանր. Պարտքի վարչութեան Ֆրանսացի պատուիրակ Տէ Քլոզիէյր ձիւմիւրիյէթի խմբագիր Ենուս Նաժի պէյի յայտարարած է.

— «Տարակոյս չկայ որ երկիրը լեցուն է հարստութեան աղբիւրներով, միայն թէ այդ հարստութիւնները շահագործելու համար աշխատութեան եւ դրամագլուխի պէտք կայ: Մասնաւորապէս ընդհ. պատերազմէն յետոյ եւ արեւմտեան երկիրներու հետ բաղդատելով՝ Թուրքիա աւելի դժուար վիճակի մէջ կը գտնուի, որովհետեւ եւրոպական երկիրներ արտադրելու կազմակերպութեամբ եւ իրենց արհեստներով շատ յառաջդիմած են: Այն երկիրները որ կ'ուզեն հարստանալ, երկրագործութեան գարկ տալով հանդերձ, արհեստներու կարեւորութիւն պէտք է տան: կը կարծեմ որ Թուրքիոյ համար ալ այսպէս պիտի ըլլայ: Այս կարգի գործերու եւ ասոնց նման ուրիշ հիմնական պէտքերու համար Թուրքիա օտար դրամագլուխ բերելու պէտք ունի, անշուշտ նաեւ մասնագիտութեան ալ: ...Մասնագէտը վերջապէս դուք ալ ալ կրնաք պատրաստել, բայց երկրին մէջ դրամագլուխ ստեղծելու համար, նախ պէտք կայ օգտուելու օտար դրամագլուխէն: Ջեմ գիտեր որ Թուրքիոյ մէջ օտար դրամագլուխէն զգուշացողներ կան ըսողները իրաւունք ունի՞ն: Իր անկախութիւնը մեծ գոհողութեամբ ձեռք բերող ազգի մը զգուշաւոր վարուիլը շատ բնական է, բայց այդ զգուշաւորութիւնը պէտք չէ տանիլ կասկածի աստիճանի՞ն: Տարակոյս չունիմ որ Թուրքիոյ վարիչները այս խնդրոյն մէջ ուղիղ ճամբան պիտի կրնան գտնել»:

Թէվֆիք փաշա դատարանի առջեւ

Քանի մը օրէն Փարիզի 5րդ քաղաքային ատեանին առջեւ պիտի դատուի Իպրահիմ Թէվֆիք փաշա, օսմանեան կայսրութեան պետական ծանօթ դէմքերէն, որ զինադադարէն ի վեր Փարիզ կը բնակի իր կնոջը հետ: Այս վերջինը բիւ տը լա Փէյ մէկ դերձակատան կարել տուած էր թանկարժէք հագուստներ եւ կարեւոր գումար մը կը պարտէր: Տիկինը այս պարտքը վճարած չըլլալով, դերձակատունը դիմեց անոր ամուսնին: Թէվֆիք փաշա յայտնեց թէ ինք ամուսնացած ըլլալով ըստ օսմանեան օրէնքի, որ կ'ընդունի այր եւ կնոջ սեփականութեանց բացարձակ անջատումը, պատասխանատու չէ կնոջ ունեցած պարտքին համար:

Հիմա վճիռը՝ պիտի տայ դատարանը: Թէվֆիք փաշայի փաստաբանն է Հանրի - Միլիէ, որ պիտի պարզէ օսմանեան օրէնքը: Հակառակ կողմինդատը պիտի պաշտպանէ փաստաբան Պրիօ:

Երկի ծրագրին վաւերացումը

Երեսփոխանական ժողովը երէկ ալ շարունակեց վիճաբանութիւնները՝ Երկի ծրագրին մասին: Առջի օր երկու կարեւոր ճառեր խօսուեցան՝ մէկը էրիոյի, միւսը ընկերվարական Փոլ-Պոնքուրի կողմէ: Վիճաբանութիւնները արտաքին, դիւանագիտական եւ ելմտական հանգամանք ստացան: Ելմտական նախարար Փոլ Ռէյնօ բացատրութիւններ տուաւ Երկի ծրագրին գանազան կէտերուն մասին: Երէկ առաւօտ խօսեցան Մարսէլ Քաշէն, Ժորժ Պոնէ, Ֆրանքլէն Պուլեոն, Լէոն Պլում, վէննան Օրիոլ, Կրումպաք եւ ուրիշներ: Ասոնց պատասխանեց վարչապետ Թարտիէօ, որովհետեւ արտաքին նախարար Պրիան դեռ կը մնայ Լոնտոն, ուր Երէկ կարեւոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Չէնտըրսընի հետ:

Երկի ծրագրին մասին վիճաբանութիւնները պիտի փակուէին երէկ գիշեր եւ վաւերացումը ստոյգ էր:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ պատուիրակութեան անդամները առջի օր ընդունուեցան Անգլիոյ ձորձ ե. Թագաւորին կողմէ, որ երկարօրէն տեսակցեցաւ անոնց հետ:

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԹ ՀԱՆՈ դադրեցուց ծոմապահութիւնը: Առողջական վիճակը սկսած է մտատանջութիւն պատճառել: Երէկ դատարանը զբաղեցաւ իր խնդրով:

ՔԱԼԷի մէջ աւելի քան 30,000 հոգի աղմկալի ցոյցեր կատարեցին առջի օր՝ բողոքելու համար Ֆրանսական ժանեակներու վրայ դրուած ամերիկեան նոր եւ ծանր տուրքերուն դէմ: Ցուցարարները բոլորն ալ ժանեակի գործաւորներ եւ գործաւորուհիներ էին որոնք գործազրկութեան ենթարկուելու վտանգին մէջ կը գտնուին:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ յայտնի երգահան վէննան տ'Էնտիի 80ամեակը տօնուեցաւ առջի օր:

ԷՆԿԻՒԻՐԻԱԳԳԱՅԻՆ ժողովը 18,000 ոսկի քուէարկեց իբրեւ նպաստ Թուրք Թերթերուն:

ՃԱՓՈՆԻ մէջ այրեցան 700 տուներ: Եոքահամայի շրջանին մէջ ալ երկրաշարժի քուռն ցնցուղներ տեղի ունեցան:

ԿԱՆտի առջի օր վերջացուց իր ճամբորդութիւնը Պրոչի շրջանին մէջ: Պոմպէյի շրջանին մէջ տենդոտ պատրաստութիւններ կը տեսնուին քաղաքացիական անհնազանդութեան համար:

ՄԱՐԴԸ ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ ՉԷ ԱՆԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅ ԳԻՀՈՒՆԻ ՄԱՀԸ ԵՎ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆԸ

Ա.

Ի՞նչ կերպ ի՛մանալ որ քեզ սպասող ձիթենին իմ ձեռքով տնկած ձիթենին է, կամ ես ի՛մանամ որ իմ ձիթենիդ պտուղները քո ձեռքով քաղուած են։ Ինչո՞ւ ես ուզում որ ես քեզ ասեմ թէ ես եմ քո ձիթենին, եթէ դու ինքդ չգիտես թէ ես եմ քո ձիթենին։ Ինչո՞ւ ես ուզում որ ես քեզ ասեմ թէ դու ես իմ ձիթենիս, եթէ ես ինքս չգիտեմ թէ դու ես իմ ձիթենիս։

Ես ինձ ձիթենի չեմ տնկած, ես ինձ ձիթենի չեմ քաղած, ես ինձ ձիթենի չեմ ճանչնար։ Ես ինձ ձիթենի չեմ ճանչնար, որովհետեւ ես ինձ ձիթենի չեմ տնկած։ Ես ինձ ձիթենի չեմ տնկած, որովհետեւ ես ինձ ձիթենի չեմ ճանչնար։

ՆԱԳՎԱՑՈՒՅՑ ՎԱՀԱԳՆՅԱՆ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

Ներկայ տարեշրջանին մեր թատրոնին համար ամենէն աչքառու երեւոյթը եղաւ Նահապետ Վահագնեան բանաստեղծի նոր երկասիրութեան հրատարակութիւնը։ Ինչպէս գիտենք, Վահագնեան մեր գրականութեան մէջ ներկայացուցած է ինքզինքը իբրեւ ուժեղ ոճ ունեցող գրագէտ մը, որ ամէն բանէ առաջ կը ձգտի ինքնուրոյնութեան։ Ան ոչ միայն կը խուսափի ուրիշներու հետեւելէ, այլ նաեւ կը ջանայ ստեղծել իր սեփական դպրոցը։ Ասոր համար ալ ան կը գործածէ նոր ձեւեր, նոր արտայայտութիւններ, որոնք ոչ միայն ինքնատիպ են, այլ նաեւ ներդաշնակ իրենց ներքին էութեան հետ։ Ասոնք ամէնքն ալ կը վկայեն, որ Վահագնեան ունի ուժեղ անհատականութիւն մը, որ կը ձգտի ինքզինքը արտայայտել ամէն կերպով։

Վահագնեան առաջին անգամ հանդէս եկաւ 1912 թուականին, երբ տպագրեց իր «Ծաղկեպսակ» հատորը։ Այդ ատեն ան դեռ պատանի մըն էր, եւ իր գործին մէջ կը զգացուէր ազդեցութիւնը այն բոլոր հեղինակներուն, որոնք ան կարդացած էր։ Ասոնց մէջ կարելի է յիշել Վարուժանը, Սիամանթոն, Զարդարեանը, Թէքէեանը, Ռուբէնը, Ալեքսանը, Մեծարենցը, Շահնուրը, Գուրգէն Մահարին, Ռուբէն Զարդարեանը, Ռուբէն Սեւակը

Հայերու ուշադրութեան

ALHAMBRA CINEMA

22 BLD. DE LA VILLETTE, *Մէթրօ՝* BELLEVILLE

Մարտ 28էն Ապրիլ 3

կը ներկայացուի՝ **ԱՆԴՐԱՆԻԿ** *ֆիլմը եւ* **ՓԱՐԻԶԻ ՈՐԲԵՐԸ**

Ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2ին եւ իրիկուններ 8ին

Տոմսերը կարելի է ստանալ նախօրօք. Գիները սովորական են

«ԾԱՌԱՋ» կը ծախուի Լիոնի մէջ

13 Cours Gambetta, Place du Pont*ի Պիւրօ տը Թապան եւ գործակալ Խնկիկ Կէնճեանի մօտ, 226* Rue Boileau.

ՏՕՔԹՕՐ Մ. Տ. ՆՈՐԱՑՐ

8 RUE BUFFAULT, PARIS (9e)

Հեռաձայն, PROVENCE: *20—37*

Կը խնամէ ներքին եւ կիներու հիւանդութիւններ

Կը կատարէ ծննդաբերութիւններ

Կ'ընդունի ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2—7 եւ ժամադրութեամբ: կիրակի եւ տօն օրեր, առաւօտեան ժամը 10—12:

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ (Հաստատուած 1923ին)

CABINET **V. YARJANIAN**

Հասցէ՝ 5 rue du Cardinal Mercier, PARIS (9e)

Tél. CENTRAL, 97-39 *եւ* 96.70

Կը ստանձնէ պատժական, քաղաքային եւ առեւտր. դատեր *պաշտպանելով ֆրանսացի հանրածանօթ պաշտօնակիցներու հետ, վարչական եւ հիւպատոսարանական գործերու արագ հետապնդում: Արկածի դատերու մասնաւոր ճիւղ, առանց կանխավճարի: ՅԻՇԱՆԱՍ. մտնելու համար, ձեռնհաս իշխանութիւններէ արտօնագրի ստացում: (ԱԶԻՏԱՎԻԹ): Քաղաքային ամուսնութեան արագ գործողութիւն: Վիզա ամէն երկրի համար:*

Գաւառներէն եւ արտասահմանէն եղած դիմումներուն կը պատասխանուի անմիջապէս: Յորհրդակցութիւնները ձրի են:

Դիմել ամէն օր, 9էն 12 եւ 2էն 7, բացի Կիրակէ

ՇԱՆՕԹ ՍԱՓՐԻԶ ԵՒ ՎԱՐՍԱՅԱՐԴԱՐ

ԱՐՇԱԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ ԵՒ ԳԵՂԱՄ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Կը ծանուցանեն իրենց յարգոյ յաճախորդներուն, բարեկամներուն եւ ծանօթներուն իրենց նոր խանութին բացումը որ տեղի ունեցաւ ժարտ 10ին:

24 Rue St, Lazare PARIS (9e) բակին մէջ

Լիլայի ճաշարանին մօտը: Պրուեստի ամենավերջին կատարելագործութեամբ, քուի, մանիքիւր, օնտիւլասիոն:

Քաջուր եւ արագ սպասարկութիւն:

ՁՃՓՈԹԵԼ ՈՒՐԻՇՆԵՐՈՒ ՀԵՏ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ

ՍԻՐԱԿԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

15 RUE DE LA HUCHETTE, PARIS *(5)*

Մէթրօ՝ ՍԷՆ ՄԻՇԷԼ — MÉTRO: ST. MICHEL

Հաժեղ փաքլավաներ, Թէլ քատայիֆ, լօքմա, եուֆգա, ինչպէս և

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆՆԵՐ

Բարեկենդանի առթիւ

«ԿՈՎԿԱՍ» ՃԱՇԱՐԱՆ

Ամէն օր՝ գառնուկի միսով խորովածի, լուլա - քէպապ եւայլն Օրքէստր Թառիստ ժորժի դեկավարութեամբ: Բաց է մինչեւ առաւօտ ժամը 2:

23 Rue Huchette — Métro: St. Michel

ՀՐԱՒԷՐ

Սիփան երգչախումբի (դեկավար Սաքօ Յակոբեան) անդամներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ այս իրիկուն ժամը ճիշդ 8ին Պուա Քոլոնպի քաղաքապետարանի սրահը, Rue des Halles.

Կ'ուզուի գործաւորուհի ներ մոնթաժի եւ րոքոքոի համար: Դիմել՝ տիկ. Մարքօեանի, 20 Cité Barat, Asnières (Seine).

Կ'ուզուի դերձակի մօտ աշխատելու համար գործաւոր մը եւ գործաւորուհի մը: Դիմել՝ փափազեանի, 10 Rue Lombard, Paris. Մէթրօ Chatelet եւ Hotel de Ville.

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿ

Փարիզի բժշկ. համալսարանէն

109 Fbg. Poissonnière, *մէթրօ՝* Poissondière*ի դիմացը:*

Ծիրանկախտ, միզանցքային, մորթային եւ կանանց հիւանդութիւններ, արեան քննութիւն: Ամէն օր ժամը 3—8, Կիրակի ժամը 10—12:

L'ATELIER

Ամէն օր բացի երեքշաբթիէ ժամը 20.45ին

Le Stratagème des Roues

EMPIRE Միզիք-Հոլ՝ 37 Av. Wagram

Տք. գաղտ. գիտուած. գուշակուհի

ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ՋԷՆԻ

կը բացատրէ անցեալը, կ'ապառնորդէ ներկային մէջ, կը գուշակէ ապագան, ըստ ձեռքի գիծերուն, աստղերու եւ քարտերու: Ամէն օր (Կիր.ն ալ մէջը) ժ. 3—7, բացի Շբ.էն, 62 Ruede la Rochefoucauld բակին խորը, Բ. յարկ, աջ կողմ. Métro *և* Nord-Sud: Pigalle.

WAGRAM AUTO

75 Av. de Wagram

63 Av. Gde. Armée

149ter Bd. Villette,

84 Rue de l'Aqueduc

Արտօնագիր՝ Թուրիստ 150, քամիոն 220, մոթօ-սայլ 100, ֆաքսի 50, մասն. դաս 15, մեքեն. դաս ծրի:

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով գարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմատիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լապոռաթուառ: Ազատիւտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12.

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris *(10)*

Le Gérant H. STEPHAN.

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

38 Rue Rochechouart Մէթրօ Cadet *և* Anvers Autobus J. JB.

Tél. TRUDAINE 56 - 58

Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ Աղիքի հիւանդութիւնները ցատուկ յարկաբաժին Վէնէրական եւ Մորթի հիւանդութեանց

ULTRA - VIOLET *ճառագայթներով կը դարմանէ Ոսկորի, ջղային, Արեան հիւանդութիւնները եւ ցօդացաւ:*

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր:

Թ. ՄԵԾԱՏՈՒՐԵԱՆ

31 Ave. des Gobelins. Paris *(13)* *Մէթրօ՝* Gobelins

Արեւելեան եւ եւրոպական նպարեղէնները՝ լաւ եւ աժան

Ապսպրանքները կը յանձնուին տուները

ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ

O. M. OHANESSSIAN

Marque déposée MELKON

Եթէ կ'ուզէք ճաշակել արեւելեան համեղ անուշեղէնները, փնտռեցէք ամէն տեղ միայն MELKON վաճառանիշով՝ *Լոքում, փաքլավա, քատայիֆ, հէլվա, եւայլն:*

25 Rue Vilin, Paris (20e)· Հեռաձայն Menil. 69—15

ՄԵԾ ԱՏԱՂՁԱԳՈՐԾԱՐԱՆ

ENTREPRISE GENERALE DE MENUISERIE

ՓԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Մեր ատաղձագործարանը օժտուած՝ վերջին նորաձեւութեամբ բոլոր մեքենաներով, կը պատրաստէ շինութեան վերաբերեալ ամէն տեսակ կազմածներ, դուռ, պատուհան, սանդուխ, տախտակամած, վաճառատան ցուցափեղկեր, եւայլն:

Մեր սկզբունքն է շինել ամէն բան տոկուն եւ ամէն քսակի համեմատ դիւրամատչելի պայմաններով:

Դիմել անձամբ կամ նամակով ԱՐՍԷՆ ՅՕՏԵԱՆի, 5 Rue de Paris, CLAMART, (Seine).

ԴՊՅՈՑՅՍՊՆՇՆՏՏ ՉԳՋ

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE

ՀԱՅԵՐԷՆ

ՅՈՒՆԱՐԷՆ

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

Phonos & Disques
Columbia

POLYDOR

REGISTERED TRADE MARK

20 ՖՐ. — 20 ՖՐ.

H. ARTINIAN, 26 28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-85.

Մեր փայաքներու ձոխ մեծերանոցին մէջ կը գտնուին նաեւ ամէն վաճառանիշէֆոնոներ.—DECCA, COLUMBIA, PATHÉ, POLYDOR, NIRONA, DIAMOND, եւն.: Գիները՝ *120, 180, 300, 450, 525, 750, 800, 1000* եւ մինչեւ 2,800 ֆր. Նպարեղէններուն լաւը, ժողովրդ. գիներով: Բաց է ամէն օր:

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ Տնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բաց է ամէն օր, ուր շաբ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19:

ՁԵՐ ԳՆՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԴԻՄԵՑԷՔ

MAISON VARTERESSIAN

1bis Rue Hautefeuille, Մէթրօ St. Michel

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէնները

Ջոր պտուղներ, լաքէրտա, երշիկ, ապուխտ, եւայլն.

ԱՄԵՆԱԼԱՒ ՄԱԲՈՒՐ ԱԺԱՆ

Մասնաւոր ապահարկութիւն բնակարաններու համար

Կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէն

ՁԵՐ ԿՕՇԻԿՆԵՐԸ ԳՆԵԼԷ ԱՌԱՋ

ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ **ՁԱԿՈՐԻՏԷՍ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒԻ**

ՅՈՒՆԱԿԱՆ կօշիկի գործարանը

18 Rue MONCEY, 18 Lyon

Փլաս տիւ Փանի մօտ

Հայերու համար հարիւրին 20 զեղչ

ALLO, ALLO

Tél. TRUDAINE 81 07

Այս է Թիւը մեր Թէլէֆոնին

ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՃԷՆԱՁԵԱՆ ԵՒ ԳԱՍԱՆՃԵԱՆ

8, Rue de Chateaudun, PARIS (9e)

Métro Cadet*ի*, Peletier*ի* եւ Notre Dame de Loretteի իջած

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱՇԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ — Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՓԱՍՏԱԲԱՆ

ԳՐ. ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ (ԳՐԻՄԻԹԷԼ)

Contentieux Général, (Accidents) R. C. Seine 423631

Հասցէ՝ 72 Rue de Ménilmontant, Paris (XX)

Հեռաձայն Ménilmontant 96-74

Ամէն տեսակ դատական եւ վարչական գործեր եւ պարտական գրութիւնք, դիւրամատչելի պայմաններով:

ՓՈՂՈՑԻ ԱՐԿԱԾԻ ԴԱՏԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ, ԱՒՏՈ-ԿԱՆԽԱՎՃԱՐԻ:

Ընդունելութեան ժամեր, առաւօտ 9.30էն 10.30, կէսօր վերջ 2-3, իրիկուան 7էն 8.30:

Մէթրօ՝ Ménilmontant *եւ* Martin Nadaud, *Թրամուէյ 5, 26, Օթօպիւս* BC, BG, O *եւ* Q.

Phonos à Disques
Columbia

ՀԱՍԱԾ ԵՆ

1930Ի

ԱՄԵՆԱՆՈՐ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՓԼԱՔՆԵՐԸ Լ. ՆՃԱՆԵԱՆԻ ՔՈՎ

ԿԸ ՄԱԽՈՒԻՆ ՄԱՐՏ 15ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ԼԱԻ ՖՈՆՕՆԵՐ ԿԱՆԽԻԿ ԵՒ ԱՊԱՀՈՎ

Մէկ այցելութիւնը կը բաւէ

56 Rue Piat, Paris (20) — *Մէթրօ՝ Պէլվիլ, Թրամ.* 26

ODEON — COLUMBIA

Տիեզերահռչակ *Քոլոմպիա* եւ *Օտէոն* վաճառանիշով ձայնասփիւռ, յունարէն, Թուրքերէն փլաքներու ճոխ տեսակներ *փոքրաթիւի* կրամաֆոններ: Եւրոպական եւ արեւելեան նորագիւտ ռեկորդներու ճոխ մեծերք աժան գիներով կը գտնուին

ՀԱՅԿ. ՄԵԾ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՄԷՋ

ԳԱՅԻՇԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

150 Rue Moncey, LYON

Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ վաճառում

Գ. ԹԷՔԷՐԵԱՆ

փաստաբան Պոլսոյ Պառոյէն, վաւերացեալ հայկական անդամ Société des Comptables*ի* (E. C. I.),

150 Rue du Fbg. St. Denis, Paris. Téléphone: Trudaine 76-

ԿԸ ՄՏԱՆՁՆԵՄ այցելուս տոմարակալութիւն փոքր ամսավճարով

ԿԸ ԿԱՏԱՐԵՄ Régistre du Commerce, Patente, Chiffre d'affaires*ի*, Bénéfices Commerciaux*ի և* Impôts sur le revenu

գործողութիւններ:

Առեւտր. ընկերութիւններ կը կազմեմ եւ կը լուծեմ:

Կրնամ ձեզ զերծ պահել Chiffred'Affaires*ի եւ* BénéficesCommerciaux *տուքքերէն եթէ արհեստաւոր էք, զոր օրինակ* Lapidaire, Sertisseur, monteur de bijoux, lingère, շապկադործ, ժամադործ, դերձակուհի, ատաղձագործ, եւայլն, պայմանաւ որ ձեզմէ եւ ձեր տանիքի անդամներէն զատ միայն մէկ գործաւոր եւ մէկ apprenti ներնաք:

ՋԱՇԱՐԱՆ ԵՓՐԱՏ

14 Rue François Garcin, 14, LYON

Պատիւ ունինք յայտարարելու մեր յարգելի յաճախորդներուն Լիոնահայ ամուսնի երիտասարդութեան թէ մեր ճաշարանը իր շքեղ կերակուրներով, մաքրութեամբ եւ անթերի սպասարկութեամբ գործ է Լիոնահայութեան միակ կեդրոնավայրը:

Եթէ կ'ուզէք հոգ տանիլ ձեր առողջութեան, փութացէք անգամ մը այցելել մեր ճաշարանը համոզուելու համար: Ժողովրդական գիներ

Տէր եւ Տնօրէն

ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ եւ ՊԱՂՏԱՄԱՐԵԱՆ

ՀԱՑԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ

MAISON JOLIVET

17 Rue St. Lazare (Rue St. Georges*ի* անկիւնը)

Nord-Sud: N. D. de Lorette, Թել. Trudaine 24-

ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՀԱՄՈՎ — ՀՈՏՈՎ — ՏԱՓՈՎ

Երէ *կ'ուզէք առանց վտանգի նիհարնալ, գործածեցէք տեղ մեր մասնաւոր եղանակով պատրաստած* GRE SIN JOLIVET *հացերը:*

Ուևիվէ *խաշխաշով, շուշմայով, ճապուռով եւ քիմիոն պատրաստուած հացեր:*

Փարիզի մէջ ապսպրանքները կը յանձնուին բնակարան

Ներկայ կտրօնը ներկայացնողին հարիւրին 15 զեղչ